

שבוע פרשת אחרי מות - שבת הגדול

(6 - 12 April 14)

ו' - י"ב ניסן תשע"ד

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

מאמרי דא"ח, שיחות ואגרות קודש

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

סניף אה"ק כפר חב"ד

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתיים לבריאה

הי' תהא שנת נפלאות בכל

צדי"ק שנה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

הוספה: כמפורט במפתח כללי עמוד ד'

אף על פי שיכולים להניח תפילין במשך כל היום כולו ומנץ החמה, או עלות השחר, עד צאת הכוכבים או שקיעת החמה), הרי הזמן המובחר להנחת תפילין בזמן התפילה, כמנהג ישראל שמניחים תפילין ומתפללים בהם. (משיחת י"א שבט תשכ"ח)

וְאֶהְבֶּתְךָ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ, בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מַאֲדְךָ. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם, עַל לְבָבְךָ. וְשָׁנַנְתָּם לְבִנְיָן וּדְבַרְתָּ בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלַכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ. וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל יָדְךָ, וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ. וְכִתַּבְתָּם עַל מְזוֹזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ. וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ שִׁמְעוּ אֶל מְצוֹתַי, אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם, לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּלְעֲבֹדוֹ, בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם. וְנָתַתִּי מִטֶּר אֲרֻצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ, וְאֶסַּפְתִּי דִגְגָךָ וְתִירְשֶׁךָ וְיִצְהַרְךָ. וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשֹׁדֶךָ לְבַהֲמֹתֶיךָ, וְאֶכְלָתָ וּשְׂבַעְתָּ. הִשְׁמַרוּ לְכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם, וּפְרַתְּם וּעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם. וְחָרָה אַף יְיָ בְּכֶם וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מִטֶּר וְהֶאֱדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ, וְאֶבְרַתֶּם מִחֶרֶד מֵעַל הָאָרֶץ הַטְּבֹאָה אֲשֶׁר יְיָ נָתַן לְכֶם. וְשָׁמַתֶּם אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהֵי עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם, וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל יְדֵיכֶם וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם. וּלְמַדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלַכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ. וְכִתַּבְתָּם עַל מְזוֹזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ. לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וְיָמֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁפַע יְיָ לְאַבְתֵּיכֶם לְתַת לָהֶם, כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל בְּנֵפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם, וְנָתַנוּ עַל צִיצִית הַבְּגָד, פְּתִיל תְּכֵלֶת. וְהָיָה לְכֶם לְצִיצִית, וּרְאִיתֶם אֹתוֹ, וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מְצוֹת יְיָ, וְעִשִׂיתֶם אֹתָם, וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אִתְּם זָנִים אַחֲרֵיהֶם. לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְעִשִׂיתֶם אֶת כָּל מְצוֹתַי, וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם. אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם, מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהוֹיֹת לְכֶם לֵאלֹהִים, אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם (אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם) אָמַת.

בנון לומר קודם התפילה:

הַרְרֵנִי מְקַבֵּל עָלַי מְצוֹת עֲשֵׂה שֵׁל וְאֶהְבֶּתְךָ לְרַעְדָּךָ בְּמִצְוֵה מִצְוֵה לְהַתְפַּלֵּל בְּתַפִּילִין אֶת כָּל תְּפִילַת שַׁחֲרִית כּוֹלֵל שִׁיעוֹר תְּהִלִּים כְּפִי שִׁמְתַחֲלֵק לִימֵי הַחֹדֶשׁ.

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שִׁבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרַתְךָ.

אֵךְ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ וְיִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיךָ.

טוב להרגיל עצמו לומר ... נוסח זה מודר וכו' ועל ידי זה יזכור את ה' הניצב עליו:
מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ, מֶלֶךְ חַי וְקַיִם שֶׁהַחַיּוּת בִּי נִשְׁמָתִי בְּחַמְלָה. רַבָּה אֲמוּנָתְךָ.

מצוה לומר את כל ברכות השחר

ברכת התורה

צריך לזכור בה מאד ואסור לדבר ולהוציא דברי תורה מפיו עד שיברך.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוְּנוּ עַל דְּבָרֵי תוֹרָה:

וְהֵעֲרַב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־דְּבָרֵי תוֹרַתְךָ בְּפִינוּ, וּבְכִי כְלֵעֲמֹךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצִאֲצֵאֵינוּ, וְצִאֲצֵאֵי כְלֵעֲמֹךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֹךְ וְלוֹמְדֵי תוֹרַתְךָ לְשִׁמְהָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמְלַמֵּד תוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בְּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם:

יְבָרְכֶךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרְךָ: יָאֵר יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחַנֵּךְ: יִשְׂאֵל יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׁם לְךָ שְׁלוֹם:

ושמו את־שְׁמֵי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם:

ברכות הנחת תפילין

הברכה הראשונה, (באמירתה מכונים הן על התפילין של יד והן על התפילין של ראש) נאמרת לפני הידוק הרצועה על שריר הקיבורת של היד השמאלית (איטר, הכותב ביד שמאל מניח את התפילין על יד ימין) באופן שהתפילין נוטות לעבר הגוף.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוְּנוּ לְהִנִּיחַ תְּפִילִין:

הברכה השניה נאמרת (רק אם דיבר בין הנחת תפילין שלייד לשל־ראש) לפני הידוק הרצועה על הראש

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוְּנוּ עַל מְצוֹת תְּפִילִין:

קריאת שמע

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, יְיָ אֶחָד:

בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכּוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

כדאי שלכל ילד, בן או בת - גם קטנו קטנים - וגם המבוגרים יהיה סידור (תפילה) פרטי משלו - לומר תפילה להשם, חוקש - חמשה חומשי תורה (או ספר אחר של תורה) משלו ללמוד בו כל יום תורה, וכן להבדיל קופת־צדקה משלו - שלתוכה נותן צדקה (לבר משבת ויום טוב), מכספו הפרטי (שניתן לו מתורו או שקיבל כפרם ... שבהן יכול היה לקנות חיי נפש, ולהשתמש בו לצרכיו האישיים, ושכתבו על זה "להשם הארץ ומלואה" (או בראשית־תיבות "לה") בצירוף ששם - ודברים אלו יהיו ברשותו ואחריותו וינחם בחרו, במקום בולט - את הקופה יש לקבוע בחדר על ידי מסמר וכדומה, ועל ידי זה החדר כולו יהפך ל"חדר ובית של צדקה".

תהלים

קיב

גם זה המזמור נאמר בא"ב, בכל פסוק שני אותיות ובשני אחרונים שלש, ומספר על מדות טובות שיבור לו אדם והיאך יתן צדקה ושכרו שלא יצטרך לבריות:

א הַלְלוּיָהּ | אֲשֶׁר־אִישׁ יֵרָא אֶת־יְהוָה בְּמִצְוֹתָיו חֲפֵץ מְאֹד: ב גְּבוּר בְּאָרֶץ יְהִי זִרְעוֹ דוֹר
 יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ: ג הוֹן־וְעֶשֶׂר בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עִמְדַת לְעַד: ד זָרַח בַּחֲשֶׁךְ אֹר לְיִשְׂרָאֵל חֲנוּן
 וְרַחוּם וְצַדִּיק: ה טוֹב־אִישׁ חֲנוּן וּמְלֹאָה יְכַלֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט: ו פִּי־לְעוֹלָם לֹא־יִמּוּט לְזִכֵּר
 עוֹלָם יְהִי צַדִּיק: ז מִשְׁמוּעָה רָעָה לֹא יִרְא נָכוֹן לָבוּ פְטַח בֵּיהוָה: ח סָמוּךְ לָבוּ לֹא יִרְא
 עַד אֲשֶׁר־יִרְאֶה בְּצַרְיוֹ: ט פֶּזֶר | נָתַן לְאֲבִיוֹנִים צִדְקָתוֹ עִמְדַת לְעַד קָרְנוֹ תְרוּם בְּכָבוֹד:
 י רָשַׁע יִרְאֶה | וְכַעַס שִׁנּוּ יַחֲרֵק וְנַמֵּם תְּאוֹת רִשְׁעִים תֹּאכֵד:

קיג

בו יסופר נפלאות מיציאת מצרים:

א הַלְלוּיָהּ | הִלְלוּ עֲבָדֵי יְהוָה הִלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה: ב יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבָרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:
 ג מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבֹאֵז מְהַלֵּל שֵׁם יְהוָה: ד רַם עַל־כָּל־גּוֹיִם | יְהוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ:
 ה מִי בֵיהוָה אֱלֹהֵינוּ הַמְגַבִּיהִי לְשָׁבַת: ו הַמְשַׁפִּילִי לְרֵאשִׁית בָּשָׂמִים וּבְאָרֶץ: ז מְקִימֵי מַעַפְרָן
 דָּל מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן: ח לְהוֹשִׁיבֵי עַם־גְּדִיבִים עַם גְּדִיבֵי עַמּוֹ: ט מוֹשִׁיבֵי | עֲקֶרֶת הַפִּיֹת
 אִם־הַבְּנִים שְׂמִיחָה הַלְלוּיָהּ:

קיד

בו מבואר מפני מה זכה יהודה למלכות:

א בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מַעַם לְעֹז: ב הִיִּתָּה יְהוּדָה לְקִדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְשָׁלוֹתָיו:
 ג הַיָּם רָאָה וַיִּגַּם הִירְדֵן יִסַּב לְאַחֹר: ד הַהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים גְּבַעוֹת כְּבַנֵּי־צֹאן: ה מַה־לָּךְ
 הַיָּם כִּי תִגּוֹם הִירְדֵן תִּסַּב לְאַחֹר: ו הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים גְּבַעוֹת כְּבַנֵּי־צֹאן: ז מִלִּפְנֵי אֲדוֹן
 חוֹלֵי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: ח הַהֶפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מַיִם חֲלַמִּישׁ לְמַעֲיְנו־מַיִם:

אגרות קודש

בי"ה, כ"ג אדי"ש, תשי"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ז אדי"ש, יהי רצון שימלא השי"ת משאלות לבבו לטובה ללימוד בהתמדה ושקידה, לקיום המצות בהידור ולהתעסקות בעבודת התפלה, ומובן שכל הנ"ל צ"ל בשמחה דוקא, כמ"ש עבדו את הוי' בשמחה, ועוד, ועבודת השם היא לא רק בעת התפלה והלימוד וקיום המצוות, אלא בכל דרכיך, שמזה מובן שצ"ל ענין השמחה תמיד, וכמבואר בתניא בכ"מ, ועיין ג"כ שו"ע או"ח בסופו.

וזכות התעסקותו עם אחרים לקרב לבם לחסידות ועניני - תעמוד לו להצלחתו הוא בכל האמור.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

- א) סדר הנחת תפילין ..... ב
- ב) מזמורי תהלים קיב, קיג, קיד ..... ג
- ג) מאמר ד"ה דודי לי ואני לו
שבת פרשת אחרי, י"ב ניסן, ה'תשכ"ז ..... ה
- ד) מכתב כללי י"א ניסן, ה'תשד"מ ..... כא
- ה) שיחת ש"פ אחרי,
שבת הגדול, י"ב ניסן, ה'תשכ"ז ..... כו
- ו) לקוטי שיחות – פרשת אחרי
(בלה"ק) כרך יב ..... מא
- ז) ילקוט לוי יצחק על התורה לכ"ק הרה"ג הרה"ח
המקובל ר' לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל ..... מו
- ח) ילקוט גאולה ומשיח – פרשת אחרי ..... מח
- ט) שיעור יומי חומש לשבוע פרשת אחרי ..... מט
- י) שיעורי תהלים לשבוע פרשת אחרי ..... עד
- יא) שיעורים בספר התניא (מוגה)
לשבוע פרשת אחרי ..... עה
- יב) אמירת הנשיאים לתחילת חודש ניסן ..... פב
- יג) לוח "היום יום" לשבוע פרשת אחרי ..... פה
- יד) ברכת האילנות ..... פו
- טו) הלכה יומית לעיון ברמב"ם ..... פז
- שיעורי רמב"ם – מהדורת חזק:**
- טז) – ג' פרקים ליום לשבוע פרשת אחרי ..... צ
- יז) – פרק אחד ליום לשבוע פרשת אחרי ..... קכ
- יח) – ספר המצוות לשבוע פרשת אחרי ..... קכו
- יט) נביאים וכתובים
מלכים ב פרק י, תהלים פרק קיח ..... קלג
- כ) משניות – מסכת מנחות
ביאור קהתי ..... קלה
- כא) עין יעקב מסכת יומא ..... קמג
- כב) מסכת ביצה עם ביאורים
מדף ז עד דף יג ..... קמד
- מתורת רבותינו נשיאי חב"ד:**
- כג) שולחן ערוך הלכות שבת עם הערות וציונים
אדמו"ר הזקן ..... קעב
- כד) שולחן ערוך הלכות שבת
אדמו"ר הזקן ..... קעב
- כה) לקוטי תורה
אדמו"ר הזקן ..... קעד
- כו) שערי אורה
אדמו"ר האמצעי ..... קעה
- כז) מאמרי הצ"צ – מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרט"ו
אדמו"ר ה"צמח צדק" ..... קעו
- כח) תורת שמואל תרל"ב
אדמו"ר מוהרי"ש ..... קעז
- כט) שיעורים בהמשך המאמרים – תער"ב
אדמו"ר מוהרש"ב ..... קעח
- ל) ספר המאמרים ה'תרפ"ז
אדמו"ר מוהרי"צ ..... קפ
- לא) לקוטי דיבורים
אדמו"ר מוהרי"צ ..... קפ
- לב) דברי ימי הרבנית רבקה זי"ע נבג"מ ..... קפא
- לג) אגרות קודש
אדמו"ר מוהרי"צ ..... קפג
- לד) חומש לקריאה בציבור ..... קפד
- לה) לוח זמנים לשבוע פרשת אחרי ..... קפז
- לו) סדר מצות הדלקת נרות לערב שבת קודש ..... קעה

דברי התורה שאנו מקבלים באדיבות של כל המוציאים לאור, שייכים אליהם ואסור בהחלט לעשות בהם שימוש מסחרי

ביאור בדרך אפשר

נאמר ב"שיר השירים":

1 **דוֹדִי לִי וְאֲנִי לוֹ** כנסת ישראל אומרת על הקדוש ברוך הוא – "דודי"
 2 אהובי פונה ומתקרב אליי ואני פונה ומתקרבת אליו ומשבחים את הקדוש
 3 ברוך הוא שהוא **הְרוּעָה בְּשׁוֹשָׁנִים**¹, כלומר, הנהגתו את בני ישראל
 4 חביבה עליהם כאלו הוא רועה ומוביל
 5 אותם בין שושנים הנה **בְּרִשׁוֹי**
 6 **וּמְדַרְשׁ רֶבֶה**² **פִּירְשׁוּ שְׂקָאֵי**
 7 שפסוק זה מכווין על **יְצִיאַת**
 8 **מִצְרַיִם שְׁבַח־וְדַשׁ נִיסָן, שְׂאֵז**
 9 **הָיָה דוֹדִי לִי תַחֲלִילָה,**
 10 ההתקרבות בין הקדוש ברוך הוא ובני
 11 ישראל בעת יציאת מצרים בחודש ניסן
 12 היתה באופן שתחילת הקירוב היתה
 13 מצידו של הקדוש ברוך הוא, "דודי"
 14 ל"י, ואחר כך בני ישראל התקרבו
 15 אליו, "ואני לו", **כִּי פַעַם** במקום
 16 אחר ב"שיר השירים" **כְּתִיב**³ בסדר
 17 הפוך **אֲנִי לְדוֹדִי** תחילה, ואחר כך
 18 **וְדוֹדִי לִי, רִאשִׁי-תְבוֹת**
 19 **אֶלּוּל**⁴, וסדר זה של התקרבות בני
 20 ישראל אל הקדוש ברוך הוא באופן
 21 שהתחלה היא מצד האדם ואחר כך
 22 באה ההתקרבות מצד הקדוש ברוך
 23 הוא בהתאם לתוכן העבודה הרוחנית
 24 של חודש אלול **שְׂאֵז הוּא זְמַן**
 25 **הַתְּשׁוּבָה, שְׁהִיא עֲבוּדָה** של
 26 התקרבות לה' **מִלְמַטָּה** מצד האדם
 27 **לְמַעְלָה** אל הקדוש ברוך הוא, **וְלִבְנֵי**
 28 **אֲנִי לְדוֹדִי** תחילה ואחר כך
 29 "ודודי ל"י, **אָבֵל בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם**
 30 **כְּפִסַּח הָיָה דוֹדִי לִי תַחֲלִילָה,**
 31 **שְׂוָהוּ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, כְּמוֹ**
 32 **שְׁכַתּוֹב**⁵ בפסוק אחר ב"שיר
 33 השירים" **קוֹל דוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא**
 34 **מְדַלֵּג עַל הַהָרִים מְקַפֵּץ עַל**
 35 **הַגְּבְעוֹת, וּמִבּוֹאֵר בְּתוֹרַת הַחֲסִידוֹת**
 36 שתוארו זה מתאים להתגלות האלוקית
 37 וההתקרבות של הקדוש ברוך הוא לבני
 38 ישראל היתה ביציאת מצרים **וְהִנֵּנוּ**
 39 **שְׂמַצַּד מַעֲמָדָם וּמַצְבָּם שֶׁל**
 40 **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** באותה שעה שהיו שקועים בטומאת מצרים - **הָיָה צוֹרֶךְ**

ביאור בדרך אפשר

42 **בְּעֵינַי שֶׁל דִּילוּג, שְׂוָהוּ גִילוּי מִלְמַעְלָה לְמַטָּה** מעל ומעבר למה
 43 שהיו ראויים מצד עצמם, **וְלִבְנֵי הָיָה תַחֲלִילָה דוֹדִי לִי (מִלְמַעְלָה**
 44 **לְמַטָּה) וְאַחֲרֵי-כֵן** רק לאחר שהגילוי מלמעלה העלה ורומם אותם
 45 ממצבם הירוד למצב נעלה לאין שיעור היתה גם התקרבות של בני ישראל
 46 לאלקות מצידם **אֲנִי לוֹ**
 47 **(מִלְמַטָּה לְמַעְלָה).**
 48 **וּמִבְּיַא כ"ק אֲדַמּוּר מְהַר"ש**
 49 **בְּמַאֲמָרוֹ דְּשַׁבַּת הַגְּדוֹל**
 50 **תְּרַכ"ז**⁶ **(לְפָנַי מֵאָה שָׁנָה** לפני
 51 אמירת מאמר זה בשבת הגדול בשנת
 52 תשכ"ז), **מָה שְׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ**
 53 **וְל"ל**² **בְּמַדְרַשׁ עַל הַפְּסוּק דוֹדִי**
 54 **לִי וְאֲנִי לוֹ, הוּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא**
 55 **לִי לְאָב וְאֲנִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לוֹ לְבֵן.**
 56 והמדרש ממשיך ומפרט **הוּא לִי**
 57 **לְאָב, שְׂנַאֲמַר כִּי אִתָּה**
 58 **אֲבִינוּ**⁷, ובפסוק נוסף נאמר **כִּי**
 59 **הָיִיתִי לְיִשְׂרָאֵל לְאָב**⁸. **וְאֲנִי**
 60 **לוֹ לְבֵן,** כמו שנאמר **בְּנֵי בְכוּרֵי**
 61 **יִשְׂרָאֵל**⁹, וכפי שכתוב בפסוק נוסף
 62 **בְּנֵים אִתָּם לְהוֹיֵי אֱלֹהֵיכֶם**¹⁰.
 63 **הוּא לִי לְרוּעָה,** כמו שכתוב
 64 **רוּעָה יִשְׂרָאֵל הַאֲזִינָה**¹¹. **וְאֲנִי**
 65 **לוֹ לְצִאֵן,** כמו **שְׂנַאֲמַר**¹² בפסוק
 66 אחר **וְאַתָּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל צִאֲנֵי צִאֵן**
 67 **מְרַעֲיָתִי.**
 68 **וְצִרִיף לְהַבִּין** את משמעות דברי
 69 המדרש המדמה את הקדוש ברוך הוא
 70 ובני ישראל בשני דימויים שלכאורה
 71 הם שונים זה מזה, וצריך להבין
 72 הדימיון **בֵּין אָב וּבֵן לְצִאֵן**
 73 **וְרוּעָה, שְׁהָרִי הַהִשְׁגָּחָה**
 74 **וְהַחֲבִיבוֹת שֶׁל רוּעָה לְצִאֵן**
 75 **אֵינָה בְּעֶרְףָּךְ** אין לה כל יחס
 76 והשוואה **לְהַשְׁגָּחָה וְחֲבִיבוֹת**
 77 **שֶׁל אָב לְבֵן** שהיא ברמה הרבה
 78 יותר גבוהה, ולמה אם כן המדרש
 79 משווה ביניהם?
 80 **אֵף הָעֵינַי הוּא, שְׂאָב וּבֵן**
 81 הדימוי של היחס בין הקדוש ברוך הוא
 82 ובני ישראל לאב ובן שהוא קשר קרוב ונעלה **זֶהוּ בְּזְמַן הַגְּאוּלָּה** כאשר

בס"ד. שבת פרשת אחרי, שבת הגדול, י"ב ניסן, ה'תשכ"ז

(הנחה בלתי מוגה)

1 **דוֹדִי לִי וְאֲנִי לוֹ הְרוּעָה בְּשׁוֹשָׁנִים**¹, הנה
 2 **בְּרִשׁוֹי** ומְדַרְשׁ רֶבֶה² פִּירְשׁוּ שְׂקָאֵי עַל
 3 יְצִיאַת מִצְרַיִם שְׁבַח־וְדַשׁ נִיסָן, שְׂאֵז הָיָה דוֹדִי לִי
 4 תַחֲלִילָה, כִּי פַעַם כְּתִיב³ אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי,
 5 רִאשִׁי-תְבוֹת אֶלּוּל⁴, שְׂאֵז הוּא זְמַן הַתְּשׁוּבָה,
 6 שְׁהִיא מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, וְלִבְנֵי אֲנִי לְדוֹדִי
 7 תַחֲלִילָה, אָבֵל בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם כְּפִסַּח הָיָה דוֹדִי
 8 לִי תַחֲלִילָה, שְׂוָהוּ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב⁵
 9 קוֹל דוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא מְדַלֵּג עַל הַהָרִים מְקַפֵּץ
 10 עַל הַגְּבְעוֹת, וְהִנֵּנוּ שְׂמַצַּד מַעֲמָדָם וּמַצְבָּם שֶׁל
 11 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - הָיָה צוֹרֶךְ בְּעֵינַי שֶׁל דִּילוּג, שְׂוָהוּ
 12 גִילוּי מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, וְלִבְנֵי הָיָה תַחֲלִילָה דוֹדִי
 13 לִי (מִלְמַעְלָה לְמַטָּה) וְאַחֲרֵי-כֵן אֲנִי לוֹ
 14 (מִלְמַטָּה לְמַעְלָה). וּמִבְּיַא כ"ק אֲדַמּוּר מְהַר"ש
 15 בְּמַאֲמָרוֹ דְּשַׁבַּת הַגְּדוֹל תְּרַכ"ז⁶ (לְפָנַי מֵאָה שָׁנָה),
 16 מָה שְׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְל"ל² עַל הַפְּסוּק דוֹדִי לִי,
 17 הוּא לִי לְאָב וְאֲנִי לוֹ לְבֵן. הוּא לִי לְאָב, שְׂנַאֲמַר
 18 כִּי אִתָּה אֲבִינוּ⁷, כִּי הָיִיתִי לְיִשְׂרָאֵל לְאָב⁸. וְאֲנִי
 19 לוֹ לְבֵן, בְּנֵי בְכוּרֵי יִשְׂרָאֵל⁹, בְּנֵים אִתָּם לְהוֹיֵי
 20 אֱלֹהֵיכֶם¹⁰. הוּא לִי לְרוּעָה, רוּעָה יִשְׂרָאֵל
 21 הַאֲזִינָה¹¹. וְאֲנִי לוֹ לְצִאֵן, שְׂנַאֲמַר¹² וְאַתָּן צִאֲנֵי
 22 צִאֵן מְרַעֲיָתִי. וְצִרִיף לְהַבִּין הַדִּמְיוֹן בֵּין אָב וּבֵן
 23 לְצִאֵן וְרוּעָה, שְׁהָרִי הַהִשְׁגָּחָה וְהַחֲבִיבוֹת שֶׁל
 24 רוּעָה לְצִאֵן אֵינָה בְּעֶרְףָּךְ לְהַשְׁגָּחָה וְחֲבִיבוֹת שֶׁל
 25 אָב לְבֵן. אֵף הָעֵינַי הוּא, שְׂאָב וּבֵן זֶהוּ בְּזְמַן

(1) שה"ש ב, טז. (2) שהש"ר עה"פ. (3) שה"ש ו, ג. (4) פרי עץ חיים שער ר"ה פ"א. שער הפסוקים שה"ש עה"פ. ראשית חכמה שער התשובה פ"ד (ד"ה עוד יש (קטו, ב)). ב"ח לטור או"ח סתקפ"א. ועוד. (5) שה"ש ב, ח. (6) סה"מ תרכ"ז ע' רכב (וראה גם הדרושים שנשמנו שם). (7) ישע"י סג, טז. (8) ירמ' לא, ח. (9) שמות ד, כב. (10) פ' ראה יד, א. (11) תהלים פ, ב. (12) יחזקאל לד, לא.

ש"פ אחרי, שבת הגדול, י"ב ניסן, ה'תשכ"ז

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 אין דברים שמעלימים ומסתירים על הקשר בין הקדוש ברוך הוא ובני ישראל,
2 וְלִכֵּן הוּבָא כראיה לכך הַפְסוּק פִּי הֵייתִי לְיִשְׂרָאֵל, שְׂרִישִׁיָּה
3 דְקָרָא שראשו (תחילתו) של הפסוק הוא בְּכִכִּי יָבֵאוּ (ובהמשך הפסוק
4 – "ובתחנונים אוכלים אוכלים אל נחלי מים בדרך ישר לא יכשלו בה כי
5 הייתי לישראל לאב ואפרים בכורי
6 הוא"), שְׂקָאֵי פסוק זה מכון על
7 הגאולה הַעֲתִידָהּ. וְגַם
8 הַפְסוּק הנוסף שהובא כראיה לכך
9 בְּנֵי בְכוּרֵי יִשְׂרָאֵל, נֹאמֵר
10 לְמֹשֶׁה בְּתַחֲלַת שְׁלִיחוֹתָו אֶל
11 פְּרַעֲה לְגֵאוּל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
12 כִּךְ שגם הוא קשור לגאולה שמסמלת
13 קירוב גדול של בני ישראל אל הקדוש
14 ברוך הוא. אֲבָל בְּזִמְנֵי הַגְּלוּת
15 נִמְשְׁלוּ נשמות ישראל
16 לְבַחֲנֵינָת צֹאן, וְהַקְּבִ"ה
17 כְּבִכּוֹל לְבַחֲנֵינָת רוּעָה שהקשר
18 ביניהם הוא ברמה הרבה יותר נמוכה
19 מהקשר בין אב ובן, כי בזמן הגלות יש
20 העלמות והסתרים על הקשר והשייכות
21 של בני ישראל עם הקדוש ברוך הוא.
22 וּמִמְשִׁיךְ הרבי מהר"ש בַּמֶּאמֶר
23 משנת תרכ"ז, שְׂכָדֵי לְהִבִּין מֵהוּ
24 עֲנִינֵן הַתּוֹכֵן הַפְּנִימִי שֶׁל הַמֶּשֶׁל
25 מִצֹּאֵן וְרוּעָה, יוֹכֵן בְּהִקְדָּם יֵשׁ
26 לַהֲקָדִים מֵהַ שְׁנַתְבָּאָר עוֹד
27 בַּמְדַּרְשׁ פְּפִירוּשׁ הַפְּסוּק דוּדֵי
28 לִי, כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל אֹמֵרֵת עַל הַקְּדוּשׁ
29 בְּרוּךְ הוּא לְכַשְׂיָהּ לִי דְבָר
30 כִּאֲשֶׁר אֲנִי צֹרִיכָה דַּבֵּר כִּלְשֵׁהוּ - לֹא
31 תְּבַעֲתִי אֶלָּא מִיָּדוּ, אֲנִי מִבְּקִשָׁת
32 רַק מִמְּנֵי שְׂנֵאמֶר¹³ וַיְהִי בְּיָמִים
33 הַרְבִּיִּים הָהֵם בִּימֵי הַגְּלוּת וְהַשְּׁעִבּוּד
34 בַּמִּצְרַיִם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם
35 וַיִּאֲנַחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן
36 הַעֲבֹדָה וַיִּזְעַקוּ וְגו', (ובהמשך
37 הפסוק – "ותעל שועתם אל האלקים
38 מן העבודה") וּכְשֵׁהִיא לֹא לַקְּדוּשׁ
39 בְּרוּךְ הוּא דְבָר רִישָׁה כִּלְשֵׁה - לֹא
40 תְּבַע אֹתוֹ אֶלָּא מִמְּנֵי וּמִיָּדֵי,
41 מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׂנֵאמֶר דְּבָרוּ אֶל
42 כָּל עַדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר גּוֹ

וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׁה גּוֹ¹⁴, דְּבָר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי
תְּרוּמָה¹⁵ הִרִי שְׂכָאֶשֶׁר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא זָקוּק, כִּבְיָכוּל, לְדַבֵּר מִסוּיָם, הוּא
פּוֹנֵה בְּבִקְשָׁה עַל כֵּךְ לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל. עַד כֵּן דַּבְּרֵי הַמְּדַרְשׁ.
וַצְרִיף לְהִבִּין, דְּבַשְׂלָמָא נִכּוֹן שְׁנִיתוֹן לְהִבִּין וְלַחֲסִיכִים לְדַבְּרֵי הַמְּדַרְשׁ
כְּשֵׁהִיא לִי דְבָר, שְׂקָאֵי עַל
כְּנִסַת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּת כְּשִׁישׁ לֵה
קְשִׁיִּים וּבִקְשׁוֹת מִיּוֹחֲדוֹת, לֹא תְּבַעוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת צֹרִיכָהֶם אֶלָּא מִיָּדוּ
כו', אֲבָל אֵיךְ שְׂיָף לֹא מֵר בֵּן
בְּאוֹתוֹ מִשְׁקַל עַל הַקְּבִ"ה,
כְּשֵׁהִיא לֹא דְבָר צוּרֵךְ מִסוּיָם,
כִּבְיָכוּל, לֹא בְּקִשׁ אֶלָּא מִמְּנֵי
מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הִלָּא כְּדַבְּרֵי הַזּוֹהַר
אַנְתָּ הוּא שְׁלִימוֹתָא דְכוּלְהוּ¹⁶
אַתָּה הוּא שְׁלִימוֹת הַכֹּל, וְאֵיךְ שְׂיָף
אֵיךְ יִתְכַן לֹא מֵר כְּשֵׁהִיא לִי דְבָר
כו', שְׂחָסֵר לֹא דְבָר כְּבִכּוֹל
וְהִרִי הוּא שְׁלִימוֹת הַכֹּל וְלֹא חָסֵר לֹא
שׁוּם דְּבָר?
(ב) וְלְהִבִּין זֶה יֵשׁ לְהִקְדָּיִם
תְּחִילָה בִּיאוּר הַחִילּוּק הַהִבְדֵּל
בֵּין יָחִיד וְאַחַד¹⁷, שְׁנֵינֵיהֶם הֵם
בִּיטוּיִים הַמְּבַטְאִים אֶת אֲחָדוֹת ה' אֲבָל
יֵשׁ בֵּינֵיהֶם הַבְּדֵל מֵאֵד מִשְׁמַעוּתֵי,
"יחיד" הוּא כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים¹⁸
יָחִיד חֵי הַעוֹלָמִים מְלֵךְ,
וּבִקְרִיאַת-שְׁמַע אוֹמְרִים שְׁמַע
יִשְׂרָאֵל הוֹי' אֶלְקִינוּ הוֹי'
אַחַד¹⁹, שְׂיָחִיד פְּפִירוּשׁוֹ
שֶׁהוּא יָחִיד וּמִיּוֹחַד שְׂאִין
בְּדוּגְמָתוֹ כּו', אֵיךְ דּוּמָה לֹא, וְאַחַד
הֵינּוּ כְּמוֹ שְׂפִתָּב הַבַּיִת
יוֹסֵף²⁰ בְּשֵׁם הַסְּמ"ק סִפֵּר-
מִצּוּוֹת-קִטּוֹן שְׂאוֹת ח' שְׁבַמִּילָה
"אחד", בְּגִימַטְרִיא שְׁמוֹנֵה, רוּמְזוֹת
עַל שְׂבַעַה רְקִיעִים וְאַרְצֵן
שְׁבִיחַד הֵם שְׁמוֹנֵה (הַרְקִיעִים וְהָאָרֶץ
מִסְמָלִים אֶת כְּלָלוֹת הַעֲנִינֵן
דְּלַמְעָלָה וְלַמְטָה הַלוֹרוֹת שֶׁה'
הוּא אֶחָד הֵן לַמְעַלָּה בְּעוֹלָמוֹת
הַעוֹלָמוֹת וְהֵן לַמַּטֵּה בְּאַרְצֵן), וְאוֹת
ד' שְׁהִיא בְּגִימַטְרִיא אַרְבַּע רוּמְזוֹת

(13 שמות ב, כג. 14 בא יב, ג. 15) ר"פ תרומה. (16) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, ב). (17) ראה תו"א וארא נה, ב ואילך. (18) נוסח ברכת ברוך שאמר. (19) ואתחנן ו, ד. (20) או"ח סימן סא (ד"ה כתב סמ"ק).

דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

ביאור בדרך אפשר

1 והנבראים, וברוך הוא לשון המְשַׁכֵּה כמו לשון חכמינו חז"ל בדיני
 2 כלאים "המברך את הגפן", היינו מוריד ומכופף את ענפי העץ למטה, וכך
 3 "ברוך" מורה על ירידת והמשכת האור האלוקי מלמעלה למטה. ובעֲנֵן
 4 הספירות²³ ההבדל בין "קדוש" ו"ברוך" כפי שהוא בספירות העליונות
 5 הנה ברוך קאי מכיון על
 6 ספירת המלכות, האחרונה
 7 והתחתונה מעשר הספירות המצמצמת
 8 את האור האלוקי ומורידה אותו למטה
 9 וקדוש קאי על ספירת
 10 התפארת שבה המידות העליונות
 11 מאירות ומתגלות. ולמעלה יותר,
 12 בדרגה גבוהה יותר בספירות הנה
 13 ברוך קאי מכיון על ספירת
 14 החכמה, הראשונה והנעלית מבין
 15 כל הספירות כמאמר הזהר²⁴
 16 איהו הוא ברוך ואיהי היא
 17 ברכה, פירוש: איהי הינו
 18 מלכות שמקבלת מהספירות
 19 שלמעלה ממנה ונמשלה לנקה,
 20 נקראת ברכה בלשון נקה.
 21 ואיהו והוא הינו יסוד אבא
 22 הנקודה הפנימית של ספירת החכמה
 23 שנקראת "אבא" (על שם היותה המקור
 24 וההתחלה של ההארה שבספירות),
 25 נקרא ברוך²⁵ בלשון זכר,
 26 וקדוש קאי מכיון על הכתר
 27 בחינת 'כתר עליון' שלמעלה מעשר
 28 הספירות והוא מעל החכמה (שהכתר
 29 הגשמי מקומו מעל הראש והמוח).
 30 וגם לפי פירוש הא' לפי
 31 הפירוש הראשון האמור לעיל המפרש
 32 את ההבדל בין "קדוש" ו"ברוך"
 33 בספירות עצמן שקדוש קאי על
 34 תפארת שהיא אחת מעשר הספירות
 35 עצמן, בכל זאת הדבר קשור בדרגות שמעל הספירות, כיון שהטעם לכך
 36 ש"קדוש" מכיון לספירת התפארת הרי זה לפי ששרש התפארת
 37 הוא מבחינת הכתר²⁶, ולספירת התפארת יש קשר ישיר לבחינת הכתר
 38 יותר מאשר שאר הספירות כי הוא התפארת מהקו האמצעי כמבואר
 39 בתורת החסידות שהספירות נחלקות לשלושה 'קוין' כלליים: ח"ג, חכמה
 40 חסד נצח – בקו הימין; בג"ה, בינה, גבורה, הוד בקו השמאל; דת"י, דעת
 41 תפארת יסוד בקו האמצעי, וזוהי מעלת התפארת על כ' הקוין
 42 האחרים, קו הימין (שעיקרו מידת החסד) וקו השמאל (שעיקרו מידת
 43 הגבורה), ומעלת התפארת היא היותה בקו האמצעי הקשור בכתר יותר משני
 44 הקוין האחרים (דבר שבא לידי ביטוי בכך שתפארת היא שילוב וחיבור של

1 על ד' רוחות העולם, מורה, מערב, צפון דרום ואחד העובדה שגם
 2 הרקיעים וגם הארץ וגם ארבע הרוחות רמוזים במילה "אחד" הינו שכל
 3 ד' סטריין צדיים, היינו ארבעת צידי העולם ומעלה ומטה העולמות
 4 והנבראים העליונים והתחתונים בטלים אל האל"ף (האות
 5 הראשונה שבתיבת אהד),
 6 והאל"ף רומז על הקדוש ברוך הוא
 7 הנקרא אלופו של עולם. והינו,
 8 שאחד הוא כמו ראשון,
 9 שמשמעות הביטוי "אחד" במובן של
 10 "ראשון" מכריח שיש לאחרי
 11 שני, אלא שיש אחד יוצא מן
 12 הכלל ושונה מהמלה "אחד" במובן
 13 הרגיל שעליו נאמר²¹ שאין
 14 שני כמותו, בדומה לו, ובלשון
 15 הפסוק בקהלת - "יש אחד ואין שני",
 16 וכמו שכתוב בהמשך הפסוק גם בן
 17 ואח אין לו, היינו שאף אחד לא
 18 דומה לו כי תיבת אחד מורה
 19 על האחדות במובן זה שהוא אחד
 20 ומיוחד ואין דומה לו, אבל מכל-
 21 מקום ישנה גם מציאות
 22 העולם ואחדות ה' שעליה נאמר
 23 "אחד" לא שוללת לחלוטין את
 24 מציאות העולם, אלא שהוא העולם
 25 שקיים כמציאות בטל לה' שברא
 26 אותו. וכיון שהעולם בטל, מציאותו
 27 היא לא סתירה לאחדות ה' כו'.
 28 מה-שאין-פן יחיד כאשר הקדוש
 29 ברוך הוא מתואר כ"יחיד" הכוונה
 30 לאחדות ה' באופן הרבה יותר נעלה
 31 הינו כמו שהוא בפני עצמו,
 32 כפי שהקדוש ברוך הוא למעלה
 33 מהעולם, ללא כל התייחסות לעולמות
 34 ולנבראים כמציאות ובפרט לפני
 35 פללות הבריאה וההשתלשלות התואר "יחיד" חל ביתר שאת ביחס
 36 לקדוש ברוך הוא כפי שהוא לפני הבריאה ולפני השתלשלות האור האלוקי
 37 מלמעלה למטה בצורה הדרגתית כאשר כל דרגה משתלשלת מזו שמעליה
 38 כמו טבעות של שלשלת האחויות זו בזו.
 39 והנה ב' הבחינות דהיחיד ואחד, הם על-דרך ב' הבחינות
 40 דקדוש וברוך שמצינו בשם הקב"ה בתואר "הקדוש ברוך הוא"
 41 יש שני ענינים שונים – "קדוש" שמקביל ל"יחיד" ו"ברוך" שמקביל ל"אחד",
 42 כפי שהולך ומבאר.
 43 והענין בנה, דהנה ידוע²² בתורת החסידות שקדוש הוא לשון
 44 מובדל המבטא את העובדה שהקדוש ברוך הוא נעלה ונבדל מהעולמות

(21 קהלת ד, ח. 22) ראה תניא פמ"ו (סו, א). ובכ"מ. 23) ראה לקו"ת תזריע כב, ג. 24) ח"ב קסב, א. ח"ג רסד, ב (ברע"מ).
 25) פע"ח שער הברכות פ"א-ב. 26) ראה גם לקו"ת שה"ש כ, ד. 27) תו"ח נח סה, ב. המשך תער"ב ח"א ס"ע רכ ואילך.

ש"פ אחרי, שבת הגדול, י"ב ניסן, ה'תשכ"ז

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שְׁטַבְעוּ לְעֹלֹת לְמַעַלָּה בעוד שטבעם של שלושת היסודות האחרים
 2 הוא לרדת מלמעלה למטה, וְצִרְיָן לְעֹשֹׂת פְּמָה תַּחְבוּלוֹת בְּכַדִּי
 3 לְהַמְשִׁיף אֶת הָאֵשׁ שֵׁישָׁאָר לְמַטָּה ולא תכלה ותתעלה למעלה,
 4 היינו שיש צורך באמצעים שונים כדי שלא יהיה במה להאחו, כֶּף עוֹלָם
 5 הָאֲצִילוֹת הוא מוֹבְדָל ושונה
 6 מְעוֹלָמוֹת בְּרִיאָה-יְצִירָה-
 7 עֲשִׂיָּה והאור האלוקי המאיר בו
 8 קשור ודבוק במקורו באופן נעלה
 9 בהרבה מאשר האור המצומצם יותר
 10 המאיר בעולמות בריאה-יצירה-עשיה
 11 שלמטה מעולם האצילות, מְכַל-
 12 מְקוֹם הוא עולם האצילות
 13 בְּכַחֲנִית הַשְּׁתַלְשָׁלוֹת עִם
 14 עוֹלָמוֹת בְּרִיאָה-יְצִירָה-עֲשִׂיָּה
 15 והם באים ומשתלשלים ממנו באופן
 16 שיש ביניהם שייכות ישירה, וְכִמּוֹ
 17 שְׂסוּד הָאֵשׁ עם היותו שונה
 18 מיסודות הרוח והמים והעפר הוא
 19 אֶחָד מִדְּ הַיְסוּדוֹת, שְׁמֹנֶה
 20 מוֹכֵן שֵׁישׁ לוֹ עֶרְף וְשִׁיכוֹת
 21 אֲלֵיהֶם והראיה שיסוד האש נימנה
 22 יחד איתם וכאחד מהם.
 23 וְזָהוּ האמור לעיל שעולם האצילות
 24 אכן נעלה מהעולמות שתחתיו אבל
 25 בכל זאת דומה להם וקשור בהם הוא
 26 גַּם הטעם על מֵה שְׂדוֹ עוֹלָמוֹת
 27 אֲצִילוֹת-בְּרִיאָה-יְצִירָה-עֲשִׂיָּה
 28 הֵם כְּנֶגֶד ד' אוֹתִיּוֹת שֵׁם
 29 הַיְוִי³², וְעוֹלָם הָאֲצִילוֹת
 30 העליון מביניהם הוא כְּנֶגֶד אוֹת
 31 יוֹד האות הראשונה של שם הוי'
 32 המורכב מארבעת האותיות יו"ד ה"א,
 33 וא"ו ה"א. וְהֵינּוּ, שעולם האצילות
 34 מכיון לֹא רק כְּנֶגֶד קוֹצוֹ שֶׁל
 35 יוֹד (פְּדֹאִיתָא כמובא בְּמְקוֹם
 36 אַחֲרָי³³ לגבי פרטי ההבדל בין האות
 37 יו"ד עצמה ל'קוֹצוֹ של יו"ד'),
 38 שְׁהוּא קוֹץ בְּלָבָד, קו קטן ומצומצם שאינו בציוור של אות ומורה על
 39 אור אלוקי נעלה שְׂבָא בְּהַעֲלֵם וְכִרְמֵזוֹ בְּלָבָד, כי הוא נעלה מכרי
 40 לרדת ולבוא בגילוי אֲלֵא עוֹלָם האצילות הוא כְּנֶגֶד הָאוֹת יוֹד

1 חסד וגבורה שמצד עצמם הם שני הפכים) וְכִדְרֵעַ²⁷ בתורת החסידות
 2 שְׂאָף שְׂכָל הַסְפִירוֹת לפי 'סדר ההשתלשלות' שְׂרָשָׁן מְבַחֲנִית
 3 הַכְּתָר, מְכַל-מְקוֹם שְׂרָשׁ הַתַּפְאָרֶת הוא מְפַנְיָמִיּוֹת הַכְּתָר²⁸
 4 הדרגה העמוקה והפנימית יותר בכתר עצמו (בשונה מ"חיצוניות הכתר").
 5 וּבְעֵנִין הָעוֹלָמוֹת – כפי שההבדל
 6 בין "קדוש" ו"ברוך" הוא בעולמות
 7 הַגָּה קְדוּשׁ שְׂקָאִי כפי שהוא
 8 מכוון על בְּחִינַת כְּתָר, הוא
 9 קְדוּשׁ וּמוֹבְדָל מֵהַשְּׁתַלְשָׁלוֹת
 10 הָעוֹלָמוֹת, כאמור שכתר הוא
 11 למעלה מהספירות וְכַרְוֵף שְׂקָאִי
 12 על בְּחִינַת הַחֲקֵמָה - הוא
 13 עֵנִין עוֹלָם הָאֲצִילוֹת העולם
 14 העליון ביותר מארבעת העולמות
 15 הרוחניים (אצילות-בריאה-יצירה-
 16 עשיה), שְׂגָם הוא עם כל מעלתו
 17 ביחס לעולמות שתחתיו בסדר
 18 המדרגות בְּכָלֵל בְּחִינַת
 19 הַשְּׁתַלְשָׁלוֹת ולכן האור האלוקי
 20 המאיר בו אינו מוגדר כ"קדוש"
 21 וּמוֹבְדָל מעולמות ונבראים אלא
 22 כ"ברוך" הנמשך בתוך העולמות
 23 והנבראים, וכפי שיתבאר להלן.
 24 (ד) וְכִיאוֹר הָעֵנִין²⁹, כיצד מצד
 25 אחד עולם האצילות הוא עולם נעלה
 26 ביותר ומצד שני בענין "קדוש"
 27 ו"ברוך" הוא נחשב "ברוך" ולא
 28 "קדוש" וּמוֹבְדָל דִּהְגָּה אֵף
 29 שְׁעוֹלָם הָאֲצִילוֹת הוא
 30 לְמַעַלָּה מְעַלָּה נעלה ביותר
 31 מְעוֹלָמוֹת בְּרִיאָה-יְצִירָה-
 32 עֲשִׂיָּה ושונה מהם במהותו, וְכִדְרֵעַ
 33 בְּעֵנִין ד' עוֹלָמוֹת אֲצִילוֹת-
 34 בְּרִיאָה-יְצִירָה-עֲשִׂיָּה שֵׁם
 35 כְּנֶגֶד ד' הַיְסוּדוֹת שֵׁם נברא
 36 העולם אש, רוח, מים, עפר, שְׁעוֹלָם
 37 הָאֲצִילוֹת עליו מוסבר בחסידות
 38 שהוא "אלקות ממש" הוא כְּנֶגֶד יְסוּד הָאֵשׁ³⁰, וְכִמּוֹ שְׂכַתּוּב³¹
 39 כִּי הַיְוִי אֶלְקִיף אֵשׁ אוֹכְלָה, הרי שהאלקות נמשלה לאש דְּכִשֵּׁם
 40 שְׂסוּד הָאֵשׁ מוֹבְדָל ושונה מְשָׂר הַיְסוּדוֹת מים, רוח, עפר כֶּף

ח"ב ע' תשמב ואילך. סה"מ תש"ז ע' 152. 28) ראה המשך תע"ב ח"ג ע' א'שצד: "ת"ת נק' קדוש כמ"ש בלקו"ת ד"ה קא מפלגי, והוא מפני שהת"ת נמשך מבחי' פנימיות הכתר, וכמ"ש בהגהות לשם". 29) בהבא לקמן - ראה המשך תע"ב שם ע' א'שצב ואילך. 30) לקו"ת שה"ש ד, ד. סה"מ תרח"ץ ע' לא. וש"נ. 31) ואתחנן ד, כד. 32) ראה עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"ג. שם (שער כללות אבי"ע) ספ"ד. שער הקדמות דרושי אבי"ע דרוש ו'. 33) ראה עץ חיים שער

דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

ט

ביאור בדרך אפשר

- 1 עֲצֻמָּה, שְׁהִיא אוֹת שְׁבָאָה בְּגִילוּי, וּמוֹרָה עַל הַשְּׂיִכּוֹת
 2 לְעֵנָן הַמְּצִיאוֹת כּוֹ' הָאֹר הָאֱלוּקִי שִׁוְרָד וּמִתְלַבֵּשׁ בַּאֲחַת הָאוֹתִיּוֹת הוּא
 3 אֹר מְצוּמָצֵם יוֹתֵר שִׁוְרָד לְמִצִּיאוֹת שֶׁל עוֹלְמוֹת וּנְבֵרָאִים וּלְכֵן הוּא מִתְגַּלֵּה
 4 בַּחוּךְ 'כְּלִי רִלְבוּשׁ' שֶׁל אוֹת.
 5 וְהִנֵּה כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּכָלְלוֹת ד'
 6 עוֹלְמוֹת אֲצִילוֹת-בְּרִיאָה-
 7 יִצְיָרָה-עֲשִׂיָּה, שְׁעוֹלָם הָאֲצִילוֹת
 8 אִמְנֵם שׁוֹנֵה מֵהֶם אֲבֵל גַּם הוּא קְשׁוּר
 9 לְסֹדֵר הַשְּׁתַלְשׁוֹת וְנִכְלָל בַּהֲגֵדֵרָה שֶׁל
 10 'בְּרוּךְ' כֵּן הוּא גַם בְּנוֹגַע
 11 לְאֲצִילוֹת-בְּרִיאָה-יִצְיָרָה-
 12 עֲשִׂיָּה שְׁבָאָה-גּוֹפָא עֲצוּמוֹ,
 13 כִּי־דוֹעַ שְׂקִימַת הַקְּבֵלָה בֵּין חִלּוּקַת
 14 הָאֹר הָאֱלוּקִי שְׁבַע-עוֹלָם הָאֲצִילוֹת
 15 לְסַפִּירוֹת שׁוֹנוֹת וּבֵין חִלּוּקָה לְאַרְבַּעַת
 16 הָעוֹלְמוֹת הָאִמּוּרִים כֵּךְ שְׁבָאָה-
 17 שְׁבָאָה-יִצְיָרָה הִיא בְּחִינַת
 18 הַחֲכָמָה, וּבְרִיאָה-יִצְיָרָה-
 19 עֲשִׂיָּה שְׁבָאָה-יִצְיָרָה הֵם בְּחִינּוֹת
 20 בִּינָה, זְעִיר-אֲנִפִּין פְּנִים-זְעִירוֹת,
 21 הֵינּוּ הַמִּידוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת (חֶסֶד, גְּבוּרָה,
 22 תְּפֹאֶרֶת, נְצִחַת, הוֹר, יִסּוּד) שְׁבִיחַס לְאוֹר
 23 שֶׁל "אֵרִיךְ אֲנִפִּין", פְּנִים אֲרוּכּוֹת,
 24 שֶׁלְמַעֲלָה מִהַסְּפִירוֹת וְכֵן בִּיחַס לְמוֹחִין
 25 שֶׁלְמַעֲלָה מִהַמִּידוֹת הָאֹר הַמֵּאִיר
 26 בְּמִידוֹת זְעִיר, מוֹעֵט וּמְצוּמָצֵם
 27 וּמְלֻכּוֹת, הִנֵּה גַם סְפִירַת
 28 הַחֲכָמָה עִם כָּל מַעֲלוֹתֶיהָ שְׂיִכַּת
 29 כְּבֹד לְעֵנָן הַמְּצִיאוֹת עוֹלְמוֹת
 30 וּנְבֵרָאִים עִם מִצִּיאוֹת מוֹגֵדֶרֶת כְּמוֹ
 31 שֶׁהִיא בְּבַחֲבִינּוֹת שְׁלֵמָטָה
 32 הִימְנָה סְפִירַת הַבִּינָה וְאֵלֶךְ, כְּפִי
 33 שֶׁהוֹלֵךְ וּמְבַאֵר.
 34 וְהֵעֵנָן בְּזָה, כִּי־צֵד סְפִירַת הַחֲכָמָה
 35 הִיא מִצַּד אֶחָד נְעִילַת מִשְׁאֵר הַסְּפִירוֹת
 36 וּמִצַּד שְׁנֵי שְׂיִכַת לְאוֹתָם גִּדְרִים שֶׁל כָּל שָׂר הַסְּפִירוֹת דְּהִנֵּה הַתְּהוּוֹת
 37 הַבִּינָה מִהַחֲכָמָה הִיא בְּדֶרֶךְ יֵשׁ מְאִין דְּבֹר מִלֵּא דְּבֹר, הֵינּוּ שֶׁהִיחַס
 38 בֵּין הַחֲכָמָה וְהַבִּינָה אֵינּוּ יִחַס יִשִּׁיר כְּמוֹ סִיבָה וְתוֹצֵאָה יִשִּׁירָה אֵלָּא בְּאוֹפֵן
 39 שֶׁהַמְּקוֹר הַמְּהוּוֹה לֹא נִרְאָה וְיִכֹּר בְּדַבְרֵי הַמִּתְהוּוֹה שְׂהָרִי בִּינָה שֶׁהִיא
 40 הַרְחַבַת הָרַעִיּוֹן הַשְּׂכָלִי לְפִרְטִים הִיא בְּחִינַת יֵשׁ מִצִּיאוֹת מוֹגֵדֶרֶת וְיִכֹּרָת,
 41 וְחֲכָמָה שֶׁהִיא נְקוּדָה רֵאשׁוֹנִית שֶׁל הָרַעִיּוֹן הִיא בְּחִינַת אֵין שְׁאִינְנָה
 42 מִצִּיאוֹת מוֹגֵדֶרֶת וְיִכֹּרָת, וְהֵנּוּ שְׂחָכָמָה הִיא בְּחִינַת אֹר מוֹפְשֵׁט

ביאור בדרך אפשר

- 43 כְּלִי כְּלִי שָׁבוּ הָאֹר נִתְפַס וּמִתְלַבֵּשׁ, כִּי בְּחֲכָמָה גַם הַכְּלִי הוּא
 44 מִצִּיאוֹת מוֹפְשֵׁט וְלֹא מוֹגֵדֶרֶת כְּמוֹ הָאֹר, וְכִי־דוֹעַ בְּעֵנָן הָאִמּוּר
 45 בּוֹהֵר אֹדוֹת אֲחֵדוֹת ה' אֵיהוּ וְחִיּוּהִי חַד, אֵיהוּ וְגִרְמָוְהִי חַד³⁴,
 46 הוּא וְהַחִיּוֹת הַנוֹבַעַת מִמֶּנּוּ, הָאֹר, אֶחָד הוּא וְהַכְּלִים שֶׁבָהֶם הָאֹר מֵאִיר הוּא
 47 אֶחָד. שְׂאֲחַד הַפִּירוּשִׁים בְּזָה³⁵
 48 הוּא שְׂחִיּוּהִי קָאִי מְכוּוֹן עַל
 49 בְּחִינַת הַחֲכָמָה, וְהֵנּוּ שְׂגַם
 50 כְּלִי הַחֲכָמָה וְלֹא רַק הָאֹר הוּא
 51 בְּחִינַת חִיּוּהִי (אוֹרוֹת), וְאֵין
 52 בְּחֲכָמָה בְּחִינַת גְּרָמָוְהִי
 53 (כְּלִים) כִּי הַכְּלִים הֵם הַמְּגַבִּילִים אֶת
 54 הָאֹר וְהוֹפְכִים אוֹתוֹ לְמִצִּיאוֹת מוֹגֵדֶרֶת
 55 וְאֵילוֹ הַחֲכָמָה כָּל עֵינָהּ הוּא נְקוּדָה
 56 מוֹפְשֵׁטת לְלֹא הַגֵּדֵרָה וְצִוּוֹר מְסוּיִים,
 57 וְהַתְּחַלַּת עֵנָן הַכְּלִים כְּמוֹ
 58 שֶׁמְגִדְרִים אֶת הָאוֹרוֹת וְתוֹצֵאָה מִכֵּךְ
 59 יֵשׁ לְכָל סְפִירָה 'צִוּוֹר' וְהַגֵּדֵרָה הוּא
 60 מְסַפִּירַת הַבִּינָה שֶׁהִיא עֲצוּמָה
 61 יִרִידָה שֶׁל נְקוּדַת הַחֲכָמָה לְפִרְטִים
 62 הַיּוֹצֵרִים מִצִּיאוֹת מוֹגֵדֶרֶת.
 63 וְשִׂרְשׁ הָעֵנָן הוּא, הָאִמּוּר לְעִיל
 64 - שֶׁמִּצַּד אֶחָד עוֹלָם הָאֲצִילוֹת אֲכַן
 65 נַעֲלָה מֵעוֹלְמוֹת בְּרִיאָה-יִצְיָרָה-עֲשִׂיָּה
 66 אֲבֵל מִצַּד שְׁנֵי הוּא דוּמָה לָהֶם וְגַם הוּא
 67 בְּכָלל 'סֹדֵר הַשְּׁתַלְשׁוֹת' וְהָאֹר הַנִּמְשָׁךְ
 68 מִלְמַעֲלָה לְמַטָּה וְלְכֵן נִקְרָא "בְּרוּךְ" -
 69 נוֹבַע מְעַיְנֵנו שֶׁל עוֹלָם הָאֲצִילוֹת
 70 בְּשׁוֹרֵשׁ הַדְּבָרִים דְּהִנֵּה אֲצִילוֹת
 71 הוּא בְּחִינַת הָאֹר, וְהֵנּוּ
 72 הָאֹר שְׁלֵמָעֲלָה מִהַכְּלִים,
 73 כְּלוּמֵר, הַסְּפִירוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת מֵאִירוֹת
 74 כְּאוֹרוֹת (הָאוֹרוֹת וְהַשְּׁפַעוֹת אֱלֻקִּיּוֹת
 75 עֲלִיוֹנוֹת) בְּכָלִים (הַמְּגַבִּילִים אֶת הַהָאָרָה
 76 וְהַשְּׁפַעָה וְ"מְלַבִּישִׁים" אוֹתָהּ לְהִיּוֹת
 77 מִצִּיאוֹת מוֹגֵדֶרֶת) וְהַהֲבֵדֵל בֵּין עוֹלָם
 78 הָאֲצִילוֹת לְעוֹלְמוֹת בְּרִיאָה-יִצְיָרָה-עֲשִׂיָּה הוּא שְׂבֹאֹפֵן כְּלָלִי עוֹלָם הָאֲצִילוֹת
 79 שִׁיךְ לְאוֹרוֹת' וְעוֹלְמוֹת בְּרִיאָה-יִצְיָרָה-עֲשִׂיָּה שִׂיכִים לְכָלִים וְכִי־דוֹעַ³⁶
 80 בַּחוֹרֹת הַחֲסִידוֹת שְׂבַכְּלִים יֵשׁ בְּאוֹפֵן כְּלָלִי ג' מְדֻרְגּוֹת, שְׂהֵן
 81 הָעוֹלְמוֹת בְּרִיאָה-יִצְיָרָה-עֲשִׂיָּה שֶׁהֵם שְׁלוֹשָׁה אוֹפְנִים בְּפַעֲלוֹת הַכְּלִים,
 82 וּבְאוֹר יֵשׁ בְּאוֹפֵן כְּלָלִי ד' מְדֻרְגּוֹת, דְּהֵנּוּ ג' מְדֻרְגּוֹת שֶׁהֵם
 83 שְׁלוֹשָׁה אוֹפְנִים בְּאוֹרוֹת הַמְּתַלְבְּשִׁים בְּכָלִים, וּמְדֻרְגָה הַד'
 84 כְּאוֹרוֹת הִיא בְּחִינַת הָאֹר שְׁלֵמָעֲלָה מִהַכְּלִים וּמֵאִיר לְלֹא

ג (שער סדר אצילות למהרח"ו) פ"א. 34) תקו"ז בהקדמה (ג, סע"ב). 35) ראה סה"מ תש"ח ע' 161. 36) ראה ביאורה ז' להצ"צ ח"א ע' סד. אוה"ת ענינים ע' צז.

ש"פ אחרי, שבת הגדול, י"ב ניסן, ה'תשכ"ז

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 התלבשות בכלים. והחילוק שביניהם, ההבדל בין שלושת הדרגות
2 שבהם האור כן מלוכב בכלים לדרגה הרביעית של האור שאינו מלוכב
3 בכלים הוא שהאור המתלבש בכלים הרי הוא בא בהגשמה
4 לפי מהות הכלים כיון שהכלים מגבילים ומצמצמים את האור, הרי
5 התלבשות האור בכלים פועלת בו
6 מידה מסוימת של הגשמה (בתור
7 מציאות מוגדרת), אכל האור
8 שלמעלה מהכלים ולא יורד
9 ומתלבש בהם הוא האור כמו
10 שהוא בעצם מצד עצמו, וזהו
11 ענין בחינת החכמה, בחינת
12 אצילות שבאצילות עצמה
13 שנחשבת אור ללא כלים.
14 אמן, גם בחינת האור
15 שלמעלה מהכלים, יש לו
16 שיכות וערך יחס אל הכלים.
17 וכמו שרואים בכחות הנפש,
18 שאף-על-פי שעצמות השכל
19 הרעיון השכלי כפי שהוא מצד עצמו
20 מובדל מן המדות ורחוק מהן
21 שהרי רעיון שכלי הוא מהות נבדלת
22 מהרגש, ועל-אחת-פמה וכן
23 שמובדל ממחשבה דיבור
24 ומעשה שהם לבושים חיצוניים של
25 הנפש ורחוקים מהשכל והרגש שהם
26 כוחות פנימיים, מפל-מקום ענין
27 שיש הסתעפות והשפעה מזה
28 לזה, הינו שמהשכל נולדות
29 המדות, ומהמדות נמשך
30 השכל והרגש למחשבה דיבור
31 ומעשה שהם האמצעים שדרכם
32 השכל והרגש באים לידי ביטוי, הרי
33 למרות שבעצם מהותם מדובר בדברים
34 שונים ורחוקים זה מזה, בכל זאת יש
35 קצת ערך ושיכות ויחס מסוים
36 ביניהם וכך גם לגבי ההבדל בין
37 אצילות לבריאה-יצירה ועשיה ולהבדל בין חכמה לשאר הספירות שאמנם
38 מדובר בדברים מיוחדים ונבדלים ושונים בכל זאת הם נכללים יחד ולגבי
39 דברים מסוימים נמנים ונחשבים כאחד.
40 וזהו המבואר לעיל אודות ספירת החכמה שעם כל מעלתה גם היא אחת
41 מהספירות ונמנית עמהם הוא גם הטעם לכך שהחכמה נקראת
42 ראשית, והרי הלשון הביטוי ראשית גופא עצמו מורה שיש
43 לו שיכות אל האחרית³⁷, שהרי "ראשית" היינו הראש והתחילה של
44 האחרית והסוף והינו שבחינת החכמה (ראשית) עם היותה נעלית

(37 ראה גם המשך תע"ב שם ע' אריג. 38 תקו"ז בהקדמה (יז), א).

דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

יא

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 קיים ומושרש גם בעצם (כי הקדוש ברוך הוא הינו שלימות הכל וכשם שיש
2 לו את כוח הבלי-גבול כך יש לו את כוח הגבול), אבל בעצם אין לכוח הגבול
3 שום ביטוי בפועל ולמעשה הוא לא מגביל, וכך גם ההגבלה שפועלים הכלים
4 של עשר הספירות בעולם האצילות היא "כח הגבול" ולא "גבול ממש", ואם
5 כן מדוע אחרי הכל אצילות נחשב
6 כחלק מסדר השתלשלות העולמות?
7 על כך בא המענה:
8 **מְפַל־מְקוֹם** למרות שאכן הכלים
9 דאצילות אינם "גבול ממש" כמו
10 בעולמות בריאה-יצירה-עשיה, בכל
11 זאת הרי זה פְּחִינַת פַּח הַגְּבוּל
12 ועצם ענין הגבול, אפילו באופן של
13 "כח הגבול" כבר שייך במידה מסוימת
14 ל'סדר השתלשלות' של עולמות
15 ונבראים מוגבלים. וְלִכְּן הִנֵּה
16 הַכְּלִים וְהָאוֹרוֹת דְּאֲצִילוֹת
17 בְּאִים וְנִמְשָׁכִים בְּבְרִיאָה-
18 יְצִירָה-עֲשִׂיָּה ואילו לא היתה בהם
19 הגבלה כלל ולא היו שייכים כלל
20 לעולמות אלו, לא היתה אפשרות
21 שירדו ויתגלו בעולמות בריאה-יצירה-
22 עשיה, וְעַם הַיּוֹת שְׂאֵין זֶה
23 בְּחִינַת אוֹר הַעֲצֻמוֹת
24 דְּאֲצִילוֹת, רק בְּחִינַת הָאוֹר
25 שְׂבִפְלִים דְּמַלְכוּת דְּאֲצִילוֹת,
26 אף שלכאורה היה מקום לדחות את
27 ההוכחה שעולם האצילות קשור ושייך
28 לעולמות בריאה-יצירה-עשיה מכך שהכלים והאוֹרוֹת דאצילות נמשכים בהם,
29 בטענה שמה שנמשך בבריאה-יצירה-עשיה הוא לא האור המאיר באצילות
30 כפי שהוא מצד עצמו ומה שנמשך הוא רק החלק הכי נחות והכי חיצוני, הוא
31 האור המאיר בכלים ובו עצמו רק האור המאיר בכלים של מלכות, הספירה
32 האחרונה והתחתונה, ואם כן אולי אין להוכיח מזה שעולם האצילות עצמו
33 קשור בעולמות שלמטה ממנו, על כך בא המענה שלאמתו של דבר ההוכחה
34 קיימת כי **מְפַל־מְקוֹם** למרות שהארת האצילות בעולמות בריאה-יצירה-
35 עשיה היא מהאור המאיר בכלים של המלכות דאצילות הַרְי לַמַּעֲשֵׂה בסופו
36 של דבר בְּחִינַת הַכְּלִים וְהָאוֹרוֹת דְּאֲצִילוֹת בְּאִים וְנִמְשָׁכִים
37 בְּבְרִיאָה-יְצִירָה-עֲשִׂיָּה יהיה אופן המשכתם אשר יהיה.
38 וְאֵף שְׂהִמְשָׁכְתָּם של האורות והכלים של אצילות לבריאה-יצירה-עשיה
39 היא **עַל-יְדֵי הַפְּרָסָא** שהיא מעין מסך מבדיל (כתרגום אונקלוס על
40 הפסוק "והבדילה הפרוכת" – פרסא) המצמצם את האור ואם כן לכאורה
41 העובדה שיש הארה מאצילות בעולמות שלמטה מאצילות איננה הוכחה על
42 השייכות של אצילות לבריאה-יצירה-עשיה, אבל לאמתו של דבר אין זו
43 סתירה להוכחה האמורה כי הַרְי עֲנִינן הַפְּרָסָא שכאמור היא מעין מסך
44 ורחני המסתיר על האור שיהיה כמו אור השמש שמאיר מבעד לוילון הוא
- 1 **מְקוֹם הָרִי זֶה בְּחִינַת פַּח הַגְּבוּל. וְלִכְּן הִנֵּה**
2 **הַכְּלִים וְהָאוֹרוֹת דְּאֲצִילוֹת בְּאִים וְנִמְשָׁכִים**
3 **בְּבְרִיאָה-יְצִירָה-עֲשִׂיָּה, וְעַם הַיּוֹת שְׂאֵין זֶה**
4 **בְּחִינַת אוֹר הַעֲצֻמוֹת דְּאֲצִילוֹת, רק בְּחִינַת הָאוֹר**
5 **שְׂבִפְלִים דְּמַלְכוּת דְּאֲצִילוֹת, מְפַל־מְקוֹם הָרִי**
6 **בְּחִינַת הַכְּלִים וְהָאוֹרוֹת דְּאֲצִילוֹת בְּאִים**
7 **וְנִמְשָׁכִים בְּבְרִיאָה-יְצִירָה-עֲשִׂיָּה. וְאֵף**
8 **שְׂהִמְשָׁכְתָּם היא עַל-יְדֵי הַפְּרָסָא, הָרִי עֲנִינן**
9 **הַפְּרָסָא הוא רק הגְּשֵׁמַת הָאוֹר וְהַעֲלָמוֹ בְּלִבְדוֹ,**
10 **וְאֵין זֶה שִׁינוּי בְּמַהוּת הָאוֹר שֶׂהוּא הָאוֹר**
11 **דְּאֲצִילוֹת (וְמָה שְׂכְּתוּב בְּעֵץ חַיִּים³⁹ שֶׂהוּא הָאוֹר**
12 **דְּבְרִיאָה הוא אור שֶׂל תּוֹלְדָה בְּלִבְדוֹ, הָרִי מְבּוֹאֵר**
13 **בְּמְקוֹם אַחֲרָי⁴⁰ דִּיש לומר שְׂהוּו בְּחִינַת אוֹרוֹת**
14 **דְּנִפְשׁ וְרוּחַ, אֲבָל אוֹר הַנְּשָׁמָה הוא בְּחִינַת**
15 **אֲצִילוֹת).**
16 **אֲמָנָם כֹּל זֶה הוא בְּנוֹגַע לַהֲמַשְׁכָּה מְאֲצִילוֹת**
17 **לְבְרִיאָה-יְצִירָה-עֲשִׂיָּה, שִׁיש לָהֶם עֲרָף**
18 **וְשִׁיכוֹת זֶה לְזָה, אֲבָל בְּנוֹגַע לַהֲאֲצֵלַת עֶשֶׂר**
- ובכלים של הספירות מקבילה לחלוקה בין הדרגות השונות של הנשמה שהן
נפש-רוח-נשמה-חיה-יחידה (ונוסבר שזו גם ההקבלה בין חלוקת האורות
דאצילות עצמן לחלוקה מעין החלוקה של ארבעת העולמות אצילות-בריאה-
יצירה-עשיה: האור שלמעלה מהתלבשות בכלים שהוא אצילות שבאצילות,
נקרא 'נשמה לנשמה' ושלושת הדרגות של האור שכן מתלבשות בכלים, שהם
בריאה-יצירה-עשיה שבאצילות הן כנגד נפש-רוח-נשמה), וזה ההסבר מדוע
האמור כאן על השייכות בין אצילות לבריאה-יצירה-עשיה אינו סותר למבואר
בכתבי האר"ל שהאור המאיר בעולם הבריאה הוא "תולדה" בלבד, כי כאן
אור של בחינת "נשמה" שגם כאשר הוא יורד לעולם הבריאה עדיין הוא אור
של עולם האצילות, והמבואר שאור האצילות מאיר בבריאה רק כ"תולדה"
מתייחס להארה נמוכה יותר המקבילה לבחינות "נפש ורוח" שהן בדרגה
נמוכה יותר מבחינת "נשמה".
אֲמָנָם כֹּל זֶה כל המבואר לעיל על השייכות של עולם האצילות לעולמות
בריאה-יצירה-עשיה הוא **בְּנוֹגַע לַהֲמַשְׁכָּה** והארה מלמעלה למטה
מְאֲצִילוֹת לְבְרִיאָה-יְצִירָה-עֲשִׂיָּה, שִׁיש לָהֶם עֲרָף וְשִׁיכוֹת
ויחס קרוב **זֶה לְזָה, אֲבָל בְּנוֹגַע לַהֲאֲצֵלַת** הפרשת והתגלות **עֶשֶׂר**
ספירות דְּאֲצִילוֹת מִהַבְּחִינָה שְׂלִמְעֵלָה מְאֲצִילוֹת, שהרי כל

ביאור בדרך אפשר

1 האורות שבעולם האצילות באים ממקור נעלה שלמעלה מעולם האצילות
 2 ובאשר ליחס בין המקור הנעלה הזה ועולם האצילות **הרי בין שנין**
 3 **ערוף ביניהם כלל**, ואין ביניהם שום יחס והשוואה, הרי כדי שהאור
 4 מהמקור הנעלה ירד למטה ויומשך בעולם האצילות **צריך להיות ענין**
 5 **הצמצום** שפועל שינוי גדול באור,
 6 **שאינו כמו פרסא** מסך מכביל
 7 **שהיא רק הגשמת האור**
 8 **והעלמו** ביחס למצב האור כפי
 9 שהוא לפני המעבר דרך הפרסא שגם
 10 זה מיעוט וצמצום מסוים. אבל כאמור
 11 לעיל, הדבר לא גורם לשינוי מהותי
 12 באור, מה שאין כן בצמצום שהאור
 13 עובר כדי לרדת ממקורו למעלה
 14 מאצילות אל עולם האצילות אינו רק
 15 הגשמה והעלם בלבד אלא **אלא**
 16 **הוא בחינת התעלמות האור**
 17 **לגמרי בבחינת העדר האור**
 18 היינו התעלמות במידה שוה להעדר
 19 האור כאילו אינו קיים, **וקלשון**
 20 **ה'עין חיים'** 41 אודות הצמצום
 21 שנעשה באור האלוקי האינסופי כדי
 22 לברוא עולמות ונבראים עם מציאות
 23 מוגבלת ומוגדרת **שפילק** הקדוש
 24 ברוך הוא **אורו** האין סופי **לגמרי**
 25 וגרם ל"העדר האור" **ונשאר חלל**
 26 **ומקום פנוי** שאין האור האין-סוף
 27 מאיר בו.
 28 והולך ומבאר שמפני ריחוק הערך בין
 29 האין-סוף שלמעלה מאצילות לעולם
 30 האצילות (בשונה מההבדל בין אצילות
 31 לבריאה-יצירה-עשיה שאיננו הכולל
 32 וריחוק באין-ערוך לגמרי), הרי בנוסף
 33 לכך שהיה צריך להיות צמצום וסילוק של אור האין סוף, היה גם מעבר של
 34 האור דרך פרסא, שהוא כאמור צמצום נוסף (אם כי אינו צמצום בדרך סילוק,
 35 כמבואר לעיל):
 36 **ונוסף לזה** נוסף לצמצום העיקרי שגורם "סילוק" ו"העדר האור" **צריך**
 37 **להיות** במעבר של האור מאין-סוף לעולם האצילות **גם ענין הפרסא**
 38 שהיא כמסך המכסה על תוקף האור, **כמו הפרסא ד'אדם קדמון'**
 39 **כו'** על מהותה של בחינת 'אדם קדמון' מבואר בקבלה וחסידות שהיא ענין
 40 מחשבה הקדומה של אדם העליון – מחשבה אחת, כביכול, שבה הקדוש
 41 ברוך הוא כולל את כל השתלשלות כל העולמות בכל הזמנים, כמשל אדם
 42 הרוצה לבנות בנין ותחילה הבנין כולו עולה בדעתו כדבר אחד כללי וכל
 43 הפרטים כלולים יחד באותה מחשבה אחת וכל הפרטים שבהמשך יבואו לידי
 44 גילוי וביטוי כל אחד בפני עצמו כלולים בה יחד, ועל כך מבואר כאן שגם

ביאור בדרך אפשר

45 בחינה זו היא בעצם 'פרסא' שמכסה על האור האין-סוף בכך שבה עניני 'סדר'
 46 השתלשלות' עולים במחשבה. **ואף שאיתא ב'עין חיים'** 42 **בענין**
 47 **צמצום ופרסא ד'אדם קדמון'**, **שהצמצום הוא בשביל**
 48 **האצילות, והפרסא היא בשביל הבריאה**, ב'עין חיים' מבואר על
 49 כך שבבחינת 'אדם קדמון' שבה
 50 העולמות והנבראים עולים במחשבה,
 51 יש כבר הן צמצום והן פרסא
 52 שמעלימים ומכסים על האין-סוף
 53 הבלתי-גבול, אך הביאור בא בתוספת
 54 של חלוקה שהצמצום שהוא מיעוט
 55 והעלם גדול יותר, נועד כדי שהאור
 56 האין-סוף יוכל להאיר באצילות, ואילו
 57 הפרסא היא בשביל שבהמשך האור
 58 ירד גם לבריאה, ואין הדברים תואמים
 59 לאמור כאן שגם לצורך המשכת האור
 60 באצילות יש צורך הן בצמצום והן
 61 בפרסא? על כך בא המענה כי **מפל-**
 62 **מקום הרי** בפועל **גם אור**
 63 **האצילות נמשך על-ידי**
 64 **פרסא, והינו שהפרסא**
 65 שבבחינת 'אדם קדמון' **פועלת גם**
 66 **על האור דאצילות** שעובר
 67 דרכה. **ולאחר שבא האור** ויורד
 68 מהאין-סוף **על-ידי צמצום**
 69 **ופרסא, אזי אחר-כך יכול**
 70 **להסתעף ממנו** אחרי ירידת
 71 נוספות מדרגה לדרגה **מציאות**
 72 **האצילות.**
 73 **וגם אז** גם לאחר שהאור האלוקי
 74 התמעט והסתתר הן על ידי צמצום והן
 75 על ידי הפרסא עדיין אין האור עובר
 76 ישירות לעולם האצילות אלא **צריך**
 77 **לכך** שהוא אין סוף ובלוי גבול **על-ידי**
 78 **בחינת ממוצע** שישמש כאמצעי חיבור בינו ובין עולם האצילות שהוא
 79 ראשית העולמות שמציאותם מוגדרת ומוגבלת, **שזהו** והממוצע הוא
 80 **בחינת הפתר**, 'כתר עליון' שלמעלה מהספירות **שהוא ממוצע**
 81 **המחבר ומקשר בין עצמות אור אין-סוף לנאצלים** הנבראים
 82 הרוחניים הנעלים שבעולם האצילות (שכדי להבדיל בינם ובין הנבראים
 83 שבעולמות בריאה-יצירה-עשיה נקראים "נאצלים"), **וכל ממוצע** בין שתי
 84 דרגות רחוקות זו מזו **בהכרח שיש בו מן העליון ומן התחתון**,
 85 כלומר שיש בו גם ענינים שבהם הוא דומה לעליון וגם ענינים שבהם הוא
 86 דומה לתחתון **והינו שב'פתר' יש מבחינה תחתונה שבמאציל**
 87 האין-סוף הבורא, **בחינת עתיק**, בחינת 'עתיק יומין' שהיא פנימיות הכתר
 88 ונקרא 'אתיק' על שם **שהוא בבחינת העתקה והבדלה לגמרי**

דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 מבחינת ההשתלשלות ויש בו ביכתר, בחיצוניות הכתר, גם
 2 מבחינת ראש ומקור לנאצלים שיש לו קשר ושייכות אל
 3 העולמות המוגדרים, והיא מבחינת אריף אריך אנפין שבכתר, וכיון
 4 שה'כתר' מכיל את שתי הבחינות גם יחד, ביכלתו להיות ה'ממוצע'
 5 המחבר בין שתיהן, והאמצעי שפועל
 6 את המשכת האור האין-סוף לעולם
 7 האצילות.
 8 ומכל זה המבואר באריכות עד כאן
 9 ספירות החכמה אמנם נעלית משאר
 10 הספירות והיא הראשונה שבהן אבל
 11 גם היא בכלל עשר ספירות עם מציאות
 12 ו'ציור' מוגדרים (כמו היחס בין עולם
 13 האצילות לעולמות בריאה-יצירה-
 14 עשיה) מוכן בענין המבואר לעיל
 15 בתחילת הענין אודות שתי הבחינות
 16 קדוש וברוך, ש'קדוש' פירושו
 17 קדוש ומובדל ונעלם ו'ברוך' פירושו
 18 נמשך ויורד למטה ומתגלה וברוך
 19 הוא מבחינת חכמה, שבזה
 20 בספירת החכמה שנין שנין מבחינת
 21 ברכה והמשכה מלמעלה למטה,
 22 להיות שניהו מבחינת ראשית
 23 הגילוי, כי אמנם חכמה היא רק
 24 ראשית הגילוי ובאה כנקודה בלבד,
 25 כמבואר לעיל, אבל עם זאת היא
 26 מהספירות היורדות ונמשכות בגלוי
 27 אבל מבחינת הכתר העליון שמעל
 28 הספירות, עם היותו מקור שממנו
 29 נמשכת החכמה ועם היותו ממוצע בין
 30 אין-סוף לסדר השתלשלות נקרא
 31 קדוש, שמובדל מבחינת
 32 ההשתלשלות כי הוא חלק מהאין-
 33 סוף, ו'סדר השתלשלות' הוא כפי
 34 שהאור האלוקי בא במידה והגבלה.
 35 ובדרך פלל הנה פללות הכתר
 36 על כל הדרגות שבו נקרא קדוש, גם מבחינת אריף היא בחינת אריך
 37 אנפין אשר כנזר לעיל, היא חיצוניות הכתר שהוא אריך אנפין ראש
 38 לנאצלים שורש ומקור ישיר לבחינות שמהכתר ומטה, ולמרות שייכותו
 39 לספירות המוגדרות ול'סדר השתלשלות' גם אריך נחשב קדוש מפני
 40 שבתוכו בתוך אריך שהוא חיצוניות הכתר מלוכשת מבחינת עתיק,
 41 'עתיק יומין' שהיא, כאומר, בחינה תחתונה שבמאציל, אבל העיקר הענין
 42 העיקרי בכתר שנקרא "קדוש" הוא אכן מבחינת פנימיות הכתר,
 43 מבחינת עתיק, שמובדלת לגמרי מ'סדר השתלשלות' של עולמות
 44 ונבראים מוגבלים כו'.
 45 (ה) והנה פדי להמשיך מלמעלה למטה ולהביא לגילוי מבחינת
 46 קדוש שמצד עצמה היא נבדלת ולמעלה מגילוי, הנה על זה נאמר⁴³
 47 שאו ידכם קדש וברכו את
 48 ה'וי' כלומר, התרוממו לבחינת
 49 "קדש" וכך תוכלו לגרום ברכה
 50 והמשכה מהוי', וכפי שהולך ומבאר.
 51 והענין בזה, כמבואר
 52 ב'לקוטי תורה' מאמרי אדמו"ר
 53 הזקן על החומשים ויקרא-במדבר-
 54 דברים ועל שיר השירים דבור-
 55 המתחיל במאמר הפותח בפסוק
 56 צאינה וראינה⁴⁴ (וכן במאמר
 57 של ה'צמח צדק' שנדפס
 58 לאחרונה⁴⁵ בעת אמירת מאמר זה
 59 בשנת תשכ"ז), שהמשכת מבחינת
 60 קדוש צריכה ברכה והמשכה
 61 תמיד, כיון שמצד עצמה היא 'בדל',
 62 למעלה מהתגלות והמשכה למטה, כך
 63 שהמשכה והתגלות שלה היא חידוש,
 64 יש צורך שתמיד תהיה פעולה הגורמת
 65 את המשכה הוו להמשיך
 66 מחדש קדושתו יתברך,
 67 והמשכה זו של בחינת "קדוש"
 68 היא המשכה והתגלות מבחינת
 69 קדש העליון, שהוא למעלה
 70 מעלה מבחינת קדוש בוי"ו,
 71 כמבואר בחסידות ש"קדוש" הוא תואר
 72 ששייך גם במדרגות נמוכות יחסית,
 73 ואילו "קדוש" כמושג והגדרה מתייחס
 74 לדרגה נעלית יותר באלקות, למעלה
 75 מ"קדוש" שהוא ענין המשכה
 76 והתגלות של האור האלקי למטה
 77 להיות ממלא פל עלמין
 78 וסובב פל עלמין להאיר ולפעול בשני האופנים שבהם הוא מתגלה בדרך
 79 "ממלא כל עלמין" – אור מצומצם המתלבש בפנימיות של כל עולם וכל
 80 נברא לפי ערכו ומהותו ו'ממלא' אותו, ואור לא מוגבל שמאיר בעולמות בדרך
 81 'סובב' ומקיף מלמעלה ולכן מאיר בכל מקום בשהו, מה-שאין-פן
 82 קדש בלא וי"ו (קדש מלה בגרמיה⁴⁶ מלה בפני עצמה, בשונה
 83 מ"קדוש" שהוא תואר למהות אחרת) אינו בגדר עלמין פלל, ומשמעו
 84 שנבדל מכל העולמות והוא למעלה מעלה מבחינת ממלא פל

(43) תהלים קלד, ב. (44) שה"ש כא, סע"ב ואילך - הובא ב"ה דודי לי הנ"ל (ע' רכד). (45) אולי הכוונה לאוה"ת תבוא ע' תתרפו (שנדפס בשלהי שנת תשכ"ה). המו"ל. (46) זח"ג צד, ב.

ש"פ אחרי, שבת הגדול, י"ב ניסן, ה'תשכ"ז

ביאור בדרך אפשר

1 עֲלָמִין וְסוֹכֵב כָּל עֲלָמִין כִּי גַם הָאוֹר הַבְּלִי-גְבוּל שְׂבַא בְּדֶרֶךְ "סוֹכֵב
 2 כֹּל עֲלָמִין" קְשׁוֹר ל"עֲלָמִין", וְאִילוּ "קוֹדֵשׁ" – "אֵינוֹ בְּגֵר עֲלָמִין כֹּלֵל", וְזֶהוּ
 3 לְשׁוֹן הַקֶּבֶ"ה, זֶה הַמְשַׁמְעוֹת הַפְּנִימִית שֶׁל הַתּוֹאֵר "הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא",
 4 כְּלוּמָר שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרִי"ו, שְׂהוּא כְּאִמּוֹר לְעִיל עֲנִין הַהִמְשָׁכָה וְהִיִּידָה
 5 שֶׁל הָאוֹר הָאֱלוֹקִי מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה
 6 לְהוֹת וּלְהַחְיֹת הַנִּבְרָאִים
 7 הַמּוּגְבָלִים, הוּא בְּרוּךְ וְנִמְשָׁף
 8 מִקְדָּשׁ הָעֲלִיּוֹן שֶׁלְּמַעְלָה מִהַגְּבֻלוֹת.
 9 אֶף הַגּוֹרֵם לְהַשְׁפִּיעַ שְׁפַע
 10 בְּרַכָּה וְהַמְשָׁכָה שֶׁל אוֹר אֱלוֹקִי
 11 מִקְדָּשׁ הָעֲלִיּוֹן שֶׁלְּמַעְלָה מִסֹּדֵר
 12 הַשְּׁתַּלְשֻׁלוֹת לְהוֹת קְדוֹשׁ בְּרִי"ו
 13 שִׁיר "לְהוֹת וּלְהַחְיֹת הַנִּבְרָאִים", הֵם
 14 יִשְׂרָאֵל, עַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה
 15 ד'שָׂאוּ יְדִיכֶם', יְדִים לְשׁוֹן רַבִּים
 16 כְּלוּמָר ב' יְדִים, שְׁהֵם רִמּוּ עַל ב'
 17 פְּסוּקִים הֵרָאוּשׁוּנִים דְּקִרְיַאת-
 18 שְׁמֵע, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וּבְרוּךְ
 19 שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם
 20 וְעַד⁴⁷, שְׁהֵם שְׁנֵי פְּסוּקִים אֵלֶּה
 21 הַעֵיֶקֶר דְּקִרְיַאת-שְׁמֵע, כִּי בְהֵם
 22 בָּא לְיַדֵּי בִיטוּי עֵינֵי אַחְדוֹת ה' שְׁלַכְן
 23 צְרִיכִים שְׁנֵי הַפְּסוּקִים פְּנֹת הַלֵּב
 24 לְעֵכָב⁴⁸, וְאֵם קָרָא אוֹתָם לְלֹא כּוּנֹת
 25 הַלֵּב צְרִיךְ לְחַזֹּר וּלְקַרְא אוֹתָם שׁוֹב
 26 וְעֵנְיָנָם הוּא יְחֻדָּא עֵילָאָה
 27 יְחֻד עֵלִיּוֹן, הֵינּוּ אַחְדוֹת ה' כְּפִי שְׂהִיא
 28 בְּמַדְרִיגָה גְבוּהָה עֵלִיּוֹנָה, כְּפִי שְׂהִיא
 29 מִצַּד הָאֱלֻקוֹת (וְעֵינֵי זֶה שֶׁל "יְחֻדָּא
 30 עֵילָאָה" הוּא הַתּוֹכֵן הַפְּנִימִי שֶׁל שְׁמֵע
 31 יִשְׂרָאֵל גו' הַגּוֹי' אֶחָד)
 32 וְיְחֻדָּא תַּתְּאָה יְחֻד תַּחְתּוֹן, הֵינּוּ
 33 אַחְדוֹת ה' כְּפִי שְׂהִיא בְּמַדְרִיגָה נְמוּכָה
 34 וְתַתְּוֹנָה, כְּפִי שְׂהִיא בְּעֵינֵי הַנִּבְרָאִים
 35 (וְהִיא הַתּוֹכֵן הַפְּנִימִי שֶׁל בְּרוּךְ שֵׁם
 36 כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וְעַד)⁴⁹.
 37 וְהֵינּוּ, דְּעַם הַיּוֹת שְׁבִכְרוּךְ
 38 שֵׁם כּוֹי לֹא נִזְכָּר בְּפִירוּשׁ
 39 עֲנִין הַיְחֻד, כְּמוֹ ב'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל'
 40 בּוּ מְפּוֹרֵשׁ "הוּי אֱלֻקִּינוּ הוּי אַחַד" וְאֵם כֵּן כִּיצַד "בְּרוּךְ שֵׁם" רִמּוֹ ל"יְחֻדָּא
 41 תַּתְּאָה"? מְכַל-מְקוֹם הַרְי נֹאמֵר כּוּוֹר וְהוּבֵא וְנִתְבָּאֵר בְּחִסְדוֹת אֲשֶׁר
 42 וְעַד הוּא אֶחָד בְּחִילוּפֵי אֲתָנוּן⁵⁰ בְּחִילוּפֵי הָאוֹתוּיּוֹת ו"ו, עֵינֵי, דְּלִית
 43 עִם הָאוֹתוּיּוֹת אֶל"ף, חִי"ת דְּלִית, (בְּמִבּוֹאֵר ב'אִמְרֵי בִינָה'⁵¹ לְאִדְמוּרִי

ביאור בדרך אפשר

44 הַאֲמַצְעִי עֲנִין חִילוּפֵי אוֹתוּיּוֹת אֶל"ו).
 45 וְלֹאֲחֵרֵי שְׁנַמְשָׁף מִקְדָּשׁ הָעֲלִיּוֹן לְהוֹת קְדוֹשׁ בְּרִי"ו, שׁוֹה
 46 הַשְּׁלֵב הַרְאִשׁוֹן בִּירִידָה שֶׁל הָאוֹר הָאֵין סוֹף כְּדִי לְהוֹת וּלְהַחְיֹת נִבְרָאִים אֲזִי
 47 נִמְשָׁף לְמַטָּה יוֹתֵר בְּבַחֲיַנַּת בְּרוּךְ, שְׂזוּהֵי הַהִמְשָׁכָה מְסוֹכֵב
 48 כָּל עֲלָמִין שְׂהוּא אוֹר בְּלִי גְבוּל
 49 בְּמִמְלֵא כָּל עֲלָמִין שְׂהוּא הָאוֹר
 50 הַמְדוּד וּמוּגְבָל לְפִי עֶרֶךְ הָעוֹלְמוֹת
 51 וְהַנִּבְרָאִים, וְכֹאֲשֶׁר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים
 52 בִּיְחֻד ה' (הֵן ב"יְחֻדָּא עֵילָאָה" וְהֵן
 53 ב"יְחֻדָּא תַּתְּאָה") שְׂזוּהוּ עֵינֵי "שָׂאוּ
 54 יְדִיכֶם קוֹדֵשׁ", הֵם פּוֹעֵלִים שְׂלֹא רַק
 55 "קוֹדֵשׁ" אֵלֹא אִפִּילוּ "קוֹדֵשׁ" יָרַד
 56 וְיּוֹמְשָׁן וְיַהִי "בְּרוּךְ" – "וּבְרַכּוּ אֵת
 57 ה'".
 58 (ו) אֲמַנָּם כָּל זֶה הוּא כְּאֲשֶׁר
 59 יִשְׁנָה הָעֲבוּדָה ד'שָׂאוּ יְדִיכֶם
 60 קְדָשׁ, שְׂהִיא הָעֲבוּדָה שֶׁל
 61 הַהִתְבַּוְּנָת וְהַחֲכָרָה בְּאַחְדוֹת ה',
 62 כְּמִבּוֹאֵר לְעִיל, אֲבָל בְּהַעֲדָר
 63 הָעֲבוּדָה הוּוּ מִצַּד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לֹא
 64 נִמְשָׁף מִקְדָּשׁ הָעֲלִיּוֹן שֶׁלְּמַעְלָה
 65 מִהַתְּגַלּוֹת לְהוֹת קְדוֹשׁ בְּרִי"ו
 66 הַנִּמְשָׁךְ לְמַטָּה, אֲלֵא נִשְׂאָר
 67 לְמַעְלָה וְאֵין הַתְּגַלּוֹת מְדֻרְגָה עֵלִיּוֹנָה
 68 זֶה, וְזֶהוּ עֲנִין הַגְּלוּת שְׂאָז
 69 קוֹדֵשׁ-בְּרִיךְ-הוּא סְלִיק
 70 לְעֵילָא וּלְעֵילָא⁵², הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 71 הוּא עוֹלָה לְמַעְלָה וּמַעְלָה, וּמַסְתַּלַּק
 72 מִהָעוֹלְמוֹת וְלֹא מֵאִיר בְּהֵם הֵינּוּ
 73 שְׂקוּדֵשׁ-בְּרִיךְ-הוּא, הֵן כְּפִי
 74 שְׂהוּא מֵאִיר בְּבַחֲיַנַּת סוֹכֵב כָּל
 75 עֲלָמִין (קְדוֹשׁ), וְהֵן כְּפִי שְׂהוּא
 76 מֵאִיר בְּבַחֲיַנַּת וּמִמְלֵא כָּל עֲלָמִין
 77 (בְּרוּךְ), מְסַתַּלַּק לְבַחֲיַנַּת
 78 יְחִיד, שֶׁלְּמַעְלָה מִבְּחִינַּת "אַחַד" (כְּמוֹ
 79 שְׁנִתְבָּאֵר בְּתַחֲלִיל הַמֵּאֵמֵר) אֲשֶׁר
 80 שֵׁם בְּבַחֲיַנַּת "יְחִיד" שֶׁלְּגַבִּיָּה כֹל
 81 הָעוֹלְמוֹת וְהַנִּבְרָאִים לֹא תּוֹפְסִים מְקוֹם
 82 כֹּלֵל בְּחֻשְׁכָּה כְּאֹרְחָה⁵³
 83 וּמִבְּחִינַתָּה אֵין הַבְּדֵל בֵּין גִּילּוּי וְאוֹר לְהַעֲלֵם וְחוּשׁ, וְזֶהוּ הַשְּׂרָשׁ לְעֵנִין
 84 הַגְּלוּת הַסְּתַלְקוֹת הָאוֹר הָאֱלוֹקִי לְמַעְלָה מִבְּלִי הַתְּחִיָּס לְעוֹלְמוֹת בְּאוֹפֵן
 85 יִשִּׁיר וְגִילּוּי הִיא הַשְּׂרוּשׁ לְעֵנִין הַגְּלוּת שְׁנוּבַע מִהַעֲלֵם וְהַסְּתֵר שֶׁל הָאוֹר הָאֱלוֹקִי,
 86 וְכְּפִי שִׁתְּבָאֵר עוֹד לְהֵלָן.

(47) ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תש"ט ע' 150. (48) שו"ע אדה"ז או"ח סס"ג ס"ה. (49) זח"א יח, ב. תניא
 שעהיוה"א פ"ו. (50) זח"ב קלד, א. (51) שער הק"ש פ"ע-עח. (52) ראה זהר ח"א רי, א. ח"ג כ, ב. עה, רע"א. (53) תהלים
 קלט, יב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְהֶעֱנֵן בְּזֶה, דְּלִכְאוּרָה יִפְלֵא וְאִינוּ מוֹבֵן כָּלֵל, אִיךָ שִׁיךְ
 2 שְׁיִהְיֶה אֶצֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲנֵן שֶׁל גְּלוּת, כּמוֹבֵן שֶׁל רִיחֻק
 3 מֵאלֻקוֹת הַלֵּא הֵם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֵיקֶר כֹּל הַמְצִיאוֹת וְכֹל הַבְּרִיאָה הִיא
 4 בְּשִׁבְלֵם, וְעַד כִּדֵי כֹךְ מִפְּלִיאִים בַּמַּעֲלָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּנִים אֲתֵם לְהוֹנִי
 5 אֶלְקֵיכֶם¹⁰, וּבְנֵי כְּבוֹרֵי
 6 יִשְׂרָאֵל⁹, וְאִם-כֵּן אִיךָ יִתְכַן
 7 שְׁאוּמוֹת הָעוֹלָם שֶׁהֵם טְפִלִּים
 8 לְעוֹמֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם הַעֵיקֶר,
 9 תִּהְיֶה לָהֶם שְׁלִיטָה עַל בְּנֵי
 10 יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם הַעֵיקֶר. ?
 11 אִךְ הֶעֱנֵן הוּא, שֶׁפָּאָשֶׁר חֶסֶר
 12 בְּעֲנֵן הָעֵבוֹדָה כּו', שֶׁכִּאֲמוֹר
 13 הִיא הַמְּמַשִּׁיכָה גִלּוּי אֻלְקוֹת בַּעֻלָּם
 14 וּפּוֹעֵלֵת הָאֵרֶה שֶׁל אֹר אֻלּוּקֵי מוֹגֵבֵל
 15 אֲזִי מִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גְּלִינוּ
 16 מֵאַרְצֵנוּ⁵⁴, וְהִינוּ שֶׁהִסִּיכָה לַגְּלוּת
 17 הוּא מִשׁוֹם שְׁקוּדֵשׁ-בְּרִיף-הוּא
 18 סָלִיק לְעֵילָא וְלַעֲלָא,
 19 בְּכַחֲמֵינָא יְחִיד, וְאֲזִי יְכוֹל
 20 לְהִיּוֹת עֲנֵן הַגְּלוּת כִּי הַהֲתַקְרְבוּת
 21 הִיא עַל יְדֵי הַעֲבוּדָה, וְכִאֲשֶׁר הַעֲבוּדָה
 22 נַעֲרַת וִישׁ חֲטָאִים, נִגְרַם רִיחֻק.
 23 וְכִמְבוֹרֵי בְּדְרוּשֵׁי מֵאֲמֹר
 24 הַחֲסִידוֹת הַמְּבַאֲרִים אֵת הַתּוֹכֵן הַפְּנִימִי
 25 שֶׁל פּוֹרִים⁵⁵ בִּיחַס לֵאמֹר בְּמַגִּילַת
 26 אֶסְתֵּר "בְּלִילָה הַהוּא נִגְדָה שֶׁנֶּת
 27 הַמֶּלֶךְ" וְאֲמֹרו חֲכָמֵינוּ ז"ל שֶׁחֲבוּנָה
 28 ל"מִלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם", הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 29 וְעַל כֵּן מְבוֹאֵר בְּחֲסִידוֹת שְׁזִמָּן
 30 הַגְּלוּת הוּא כְּמוֹ עֲנֵן הַשִּׁינָה,
 31 לְמַעֲלָה כְּכִיכּוֹל, כְּמִשְׁלַל הָאֲדָם
 32 הַיִּשָּׁן שְׁאֲזִי בַעַת הַשִּׁינָה יְכוֹלִים
 33 לְהִיּוֹת אֲצֵלוֹ עֲנִינִים שְׁאִינִם
 34 עַל-פִּי הַשֶּׁכֶל, דְּבִשְׁעָה שֶׁהוּא
 35 עַר אֲזִי הַנְּהַגְתּוֹ הִיא עַל-פִּי
 36 הַשֶּׁכֶל שְׁמִמְנוּ מֵהַשֶּׁכֶל נִמְשָׁךְ
 37 עַד לְמַחְשְׁבָה דִּיבּוּר וּמַעֲשָׂה,
 38 שֶׁהֵם אֲמִצְעִים שֶׁבָּהֶם הַנֶּפֶשׁ מִתְּלַבֶּשֶׁת כִּדֵי לְפַעֵל וּלְהַתְּנַחֵג מֵהַ-שְּׁאִין-כֵּן
 39 בַּעַת הַשִּׁינָה שְׁאֲזִי מִסְתַּלֵּק הַשֶּׁכֶל כּו' יְכוֹלָה לְהִיּוֹת הַתְּנַהּגוֹת שֶׁלֵּא
 40 תּוֹאֲמֵת אֵת הַשֶּׁכֶל, וְעַל-דִּרְךָ-זֶה לְמַעֲלָה, בְּאַלְקוֹת, כְּכִיכּוֹל, שֶׁפָּאָשֶׁר

1 וְהֶעֱנֵן בְּזֶה, דְּלִכְאוּרָה יִפְלֵא וְאִינוּ מוֹבֵן כָּלֵל, אִיךָ שִׁיךְ
 2 שְׁיִהְיֶה אֶצֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲנֵן שֶׁל גְּלוּת, כּמוֹבֵן שֶׁל רִיחֻק
 3 מֵאלֻקוֹת הַלֵּא הֵם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֵיקֶר כֹּל הַמְצִיאוֹת וְכֹל הַבְּרִיאָה הִיא
 4 בְּשִׁבְלֵם, וְעַד כִּדֵי כֹךְ מִפְּלִיאִים בַּמַּעֲלָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּנִים אֲתֵם לְהוֹנִי
 5 אֶלְקֵיכֶם¹⁰, וּבְנֵי כְּבוֹרֵי
 6 יִשְׂרָאֵל⁹, וְאִם-כֵּן אִיךָ יִתְכַן
 7 שְׁאוּמוֹת הָעוֹלָם שֶׁהֵם טְפִלִּים
 8 לְעוֹמֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם הַעֵיקֶר,
 9 תִּהְיֶה לָהֶם שְׁלִיטָה עַל בְּנֵי
 10 יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם הַעֵיקֶר. ?
 11 אִךְ הֶעֱנֵן הוּא, שֶׁפָּאָשֶׁר חֶסֶר
 12 בְּעֲנֵן הָעֵבוֹדָה כּו', אֲזִי מִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גְּלִינוּ
 13 מֵאַרְצֵנוּ⁵⁴, וְהִינוּ שְׁקוּדֵשׁ-בְּרִיף-הוּא סָלִיק
 14 לְעֵילָא וְלַעֲלָא, בְּכַחֲמֵינָא יְחִיד, וְאֲזִי יְכוֹל לְהִיּוֹת
 15 עֲנֵן הַגְּלוּת. וְכִמְבוֹרֵי בְּדְרוּשֵׁי פּוֹרִים⁵⁵ שְׁזִמָּן
 16 הַגְּלוּת הוּא כְּמוֹ עֲנֵן הַשִּׁינָה, כְּמִשְׁלַל הָאֲדָם
 17 הַיִּשָּׁן שְׁאֲזִי יְכוֹלִים לְהִיּוֹת אֲצֵלוֹ עֲנִינִים שְׁאִינִם
 18 עַל-פִּי הַשֶּׁכֶל, דְּבִשְׁעָה שֶׁהוּא עַר אֲזִי הַנְּהַגְתּוֹ
 19 הִיא עַל-פִּי הַשֶּׁכֶל שְׁמִמְנוּ נִמְשָׁךְ עַד לְמַחְשְׁבָה
 20 דִּיבּוּר וּמַעֲשָׂה, מֵהַ-שְּׁאִין-כֵּן בַּעַת הַשִּׁינָה שְׁאֲזִי
 21 מִסְתַּלֵּק הַשֶּׁכֶל כּו', וְעַל-דִּרְךָ-זֶה לְמַעֲלָה,
 22 שֶׁפָּאָשֶׁר הַנְּהַגְתּוֹ הִיא עַל-פִּי הַשֶּׁכֶל, אֲזִי נִיפְרָת
 23 מֵעֲלָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, מֵהַ-שְּׁאִין-כֵּן בַּעַת הַשִּׁינָה
 24 כְּכִיכּוֹל, אֲזִי יְכוֹל לְהִיּוֹת עֲנֵן הַגְּלוּת. וְכֹל זֶה
 25 הוּא לְפִי שְׁקוּדֵשׁ-בְּרִיף-הוּא סָלִיק לְעֵילָא
 26 וְלַעֲלָא בְּכַחֲמֵינָא יְחִיד, דְּאִיךָ שְׁגִדְלָה מֵעֲלָת
 27 בְּכַחֲמֵינָא יְחִיד שֶׁהוּא עֲנֵן יְחִידָא עֵילָא, מְכַל-
 28 מְקוֹם אִינוּ נִמְשָׁךְ בְּכַחֲמֵינָא אֶחָד, שְׁיִהְיֶה בְּגִילוּי
 29 לְמַטָּה בְּזוֹ רְקִיעִים וְאַרְצָא וְד' רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם.
 30 וְהִינוּ, שְׁאִיךָ שְׁנִמְצָא גַם לְמַטָּה, הֲרִי זֶה בְּהַעֲלָם, וְכִמּוֹ
 31 שְׁכַתּוּב⁵⁶ עַל זִמְנֵי הַגְּלוּת
 32 אוֹתוֹתֵינוּ לֹא רְאִינוּ גו', וּמִפְּנֵי
 33 הַהַעֲלָם וְהַחֲסֵת אֵין אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים
 34 גְּלוּיִים וְאֵין בְּעַל הַגֵּס מְכִיר
 35 בְּנִיסוֹ⁵⁷ הִינוּ שְׁגַם כִּאֲשֶׁר מִתְּרַחֲשִׁים נִיסִים הֵם נַעֲלָמִים וְנִסְתָּרִים בְּכּוּשֵׁי
 36 הַטְּבַע, וִיתְכַן שְׁמִי שְׁנַעֲשֶׂה לוֹ הַנֵּס לֹא יִהְיֶה מוֹדַע לְכֵךְ.
 37 וּמִזָּה מוֹבֵן, שְׁכַדֵּי לְבַשְׁתִּי אֵת עֲנֵן הַגְּלוּת וּלְפַעֵל שֶׁלֵּא יִהְיֶה

(54) נוסח תפלת מוסף דיו"ט. (55) ראה ד"ה חייב אינש באוה"ת מגילת אסתר ע' רצג ואילך. ד"ה הנ"ל עטר"ת. תרפ"א. תש"ח (סה"מ עטר"ת ע' רצט ואילך. תרפ"א ע' קעט ואילך. תשי"ח ע' 107 ואילך). ד"ה בלילה ההוא הש"ת (סה"מ הש"ת ע' 5 ואילך). (56) תהלים עד, ט. (57) ראה נדה לא, א.

ש"פ אחרי, שבת הגדול, י"ב ניסן, ה'תשכ"ז

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 העלם והסתר, יש צורך להמשיך מבחינת יחיד לבחינת אָחַד
2 שהאור שלמעלה מעולמות יאיר בתוך העולמות. וְעֵנִין זֶה נַעֲשֶׂה
3 עַל-יְדֵי עֲבוֹדַת מְסִירַת נַפְשׁ⁵⁸, שְׁמַגְעַת בְּבַחֲיַנַּת יַחִיד, כִּי
4 כאשר האדם עובד את ה' במסירות נפש והוא עצמו יוצא מהגדרים וההגבלות
5 שלו, הדבר 'מגיע' רנוגע' באלקות
6 בדרגות שלמעלה ממדידה והגבלה
7 ופועלת עבודה זו להיות ויקץ
8 פִּינְשֵׁן הַיְוִי⁵⁹, שלמעלה תהיה
9 התעוררות, כביכול מהשינה. ותמורת
10 העליה וההסתלקות וההתעלמות
11 שקיימת במצב של שינה, תהיה
12 התגלות והמשכה מ"יחיד" שלמעלה
13 מהעולמות ל"אחד", לתוך העולמות
14 ויכמו בימי הפורים, שְׁבִלְיָה
15 ההוא נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ⁶⁰,
16 מְלָכּוֹ שֶׁל עוֹלָם⁶¹, וְעַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשִׂית
17 זֶה שלמעלה לא היה עוד מצב של
18 "שינה" נַעֲשִׂית גְּאוּלַּת פּוּרִים,
19 ומִסְמָךְ גְּאוּלַּת לְגְּאוּלַּת⁶²,
20 כדברי הגמרא שבשנה מעוברת פורים
21 הוא באדר שני כדי לסמוך את גאולת
22 פורים לגאולת פסח ועל משקל זה
23 עוברים מְּגְאוּלַּת פּוּרִים
24 לְגְּאוּלַּת הָאֲמִיתִית וְהַשְּׁלָמָה,
25 שְׂאֵז עִם בּוֹא הַגְּאוּלָּה יְהִיָּה
26 שְׂלִימוֹת הַעֵנִין דְּאָחַד, שהוא
27 כאמור הארת אור אלוקי שלמעלה
28 מהעולמות בתוך גרדי העולמות כְּמוֹ
29 שְׁפִתּוֹב⁶³ בְּיוֹם הַהוּא יְהִיָּה
30 הַיְוִי אָחַד, פִּינְשֵׁן שְׂאֵז בְּגְאוּלָּה
31 השלימה תושלם במילואה הַפְּנֻנָה
32 של בריאת העולם מלכתחילה
33 שְׁנַתְאָנָה הַקְּב"ה לְהִיּוֹת לוֹ
34 יְתַבְּרֵךְ דִּירָה מְקוֹם רְאוּי לְהִשְׂרָאֵת
35 והתגלות השכינה דווקא
36 בְּתַחְתּוֹנִים⁶⁴, ועד לעולם הזה
37 שהוא העולם התחתון ביותר, וככתוב
38 בספר התניא – שאין תחתון למטה
39 הימנו דִּירָה לְעַצְמוֹתָו, והעולם
40 התחתון יהיה דירה לקדוש ברוך הוא בעצם מהותו ולא רק להארה מועטת
41 ממנו בְּדוֹגְמַת דִּירַת הָאָדָם שְׁעָצָם הָאָדָם ולא רק איזו שהיא

התגלות והתפשטות שלו דַּר בְּדִירָה⁶⁵, וְהַיְוִי הַמְּשַׁכֵּת הַעֲצָמוֹת
היא עַל-יְדֵי הַעֲבוּדָה דְּמְסִירַת נַפְשׁ כִּי עַבּוּדָה הִיא, כְּאִמּוֹר, מִתּוֹךְ
ביטול מוחלט ומחייבת יציאה מוחלטת מכל גרדי המציאות העצמית והאישית
של האדם ולכן אין גבול עד היכן היא מגעת.
ז) וְזֶהוּ גַם עֵנִין שְׁבַת הַגְּדוּל,
לפי פנימיות הענינים שְׂאֵז הִיָּה
הַצִּיּוּרִי שְׁנִאמַר לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי
יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּעֶשְׂרֵת לַחֹדֶשׁ
הַזֶּה בְּעֶשְׂרֵי בְּנִיּוֹן שְׁבֹאוֹתָה שְׁנַת חַל
בשבת וְיִקְחוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אִישׁ שָׂה לְבֵית לָבֹת אָבוֹת גּוֹ'⁶⁶,
כדי להקריב אותו לקרבן פסח דְּכִיּוֹן
שְׂהִיּוּ עֲדִין בְּגְלוּת, בְּמִצַּב שְׁבו
הקדוש ברוך הוא התעלה והסתלק
למעלה, כביכול, הוֹצֵרְכָה לְהִיּוֹת
אֲצֵלָם עֲבוֹדַת מְסִירַת נַפְשׁ,
וְהִינּוּ עַל-יְדֵי לְקִיחַת הַשָּׂה
שְׂהִיָּה הַעֲבוּדָה זֶרָה שֶׁל
מִצְרַיִם⁶⁷ וּבִלְקִיחַתוֹ הִיתָה סִכְנָה מֵה
יִגִּיבוּ הַמִּצְרַיִים עַל כֵּךְ, וְעַל-יְדֵי
הַמְּסִירַת נַפְשׁ הַגִּיעֵנוּ
בְּבַחֲיַנַּת יַחִיד, וּפְעֵלוֹ
שְׂיִוְמָשֵׁף מְשֵׁם מִיַּחִיד שְׁלִמְעֵלָה
מֵהַתִּיחַסוֹת לְעוֹלָמוֹת בְּבַחֲיַנַּת אָחַד
וְהָאוֹר יוֹמֵשֵׁךְ וְיִתְגַּלֶּה בְּתוֹךְ גְּרָדִי
הַבְּרִיאָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה הִיָּתָה
הַגְּאוּלָּה מִמִּצְרַיִם לְמִטָּה בְּעוֹלָם
הַזֶּה.
וְזֶהוּ הַפִּירוּשׁ הַפְּנִימִי שֶׁל הַפְּסוּק
וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׂה לְבֵית
אָבוֹת. דְּהִנֵּה, אִישׁ קָאִי עַל
כָּל אָחַד וְאָחַד מִיִּשְׂרָאֵל (עַל-
דֶּרֶךְ מְאֹמֵר רְבוּתֵינוּ ו'ל⁶⁸
אַתֶּם קְרוּיִין אָדָם וּבְדוּמָה ל'אדם'
גם התואר 'איש' מתייחס דווקא לבני
ישראל ולא לאומות העולם),
וּפִירוּשׁ וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׂה,
הִינּוּ שְׂאֲצֵל כָּל אָחַד וְאָחַד
מִיִּשְׂרָאֵל כֹּל מִצַּב וּבְכָל מְדִינָה
צָרִיף לְהִיּוֹת הַעֲבוּדָה דְּבַחֲיַנַּת שָׂה⁶⁹, דְּשָׂה מוֹרָה עַל עֵנִין
הַבִּיטוּל וּמְסִירַת-נַפְשׁ שְׁלִמְעֵלָה מְשַׁעַם

58 ראה גם אוה"ת בא ע' רפז. 59 תהלים עח, סה. 60 אסתר ו, א. 61 מגילה טו, סע"ב. 62 שם ו, סע"ב. 63 זכרי' יד, ט. וראה פסחים נ, א. 64 ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ. 65 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' תפט (ועם הגהות - אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תרעט ואילך). אוה"ת בלק ע' תתקצו. 66 בא יב, ג. וראה אוה"ת בא ע' רפג ואילך. 67 שמו"ר פט"ז, ב"ג. 68 יבמות סא, רע"א. 69 ראה גם אוה"ת בא ע'

דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שְׁכֶתוֹב⁷⁰ פֶּשֶׁה לְטֹבַח יוֹכַל מְבַלִּי שְׁתַּחֲיָה לוֹ הַתַּנְגְּרוֹת כְּלִשְׁהֵי כִי
 2 מְצִיאֹתוֹ בְּטֹלָה לְחֻלוֹטִין אֶל מוֹל מִי שְׁמוֹבִילִים אוֹתוֹ וְכַךְ גַּם בְּנִמְשֵׁל, בְּבִיטוֹל
 3 שֶׁל הָאָדָם לְאִלְקוֹת שְׁבַכְחִינֵת "שֶׁה" הַכּוֹנֵנָה לְבִיטוֹל מוֹחֲלֵט, מְסִירוֹת נֶפֶשׁ גַּם
 4 כִּשְׁהִבְרַר מְנוּגָד לְכָל הַיְיִוּוֹן, וְהַפֶּחַח עַל הָעֲבוּדָה דְּמְסִירַת-נַפְשׁ הוּא
 5 מְהֻאָבוֹת, פְּדִירֵעַ בְּתוֹרַת הַחֲסִידוֹת
 6 שְׁעִנְיָן מְסִירַת-נַפְשׁ הוּא
 7 בִּירוּשָׁה מְהֻאָבוֹת⁷¹, וְנִמְצָא
 8 בְּתוֹךְ נִשְׁמָתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל
 9 מִמְּעַם מְהוֹתָה, מְבַלִּי שִׁצְטָרֵךְ לְעִבּוּדָה
 10 מְסִימֵת לִשְׁם כֵּךְ שְׁזָהוּ מַה
 11 שְׁכֶתוֹב שֶׁה לְבִית אָבוֹת.
 12 וְזָהוּ הָאִמּוֹר לְעִיל שֶׁהֻעֲבַדָה שֶׁל
 13 מְסִירוֹת נֶפֶשׁ נִקְרָאת "שֶׁה" הוּא גַּם
 14 הַטַּעַם הַפְּנִימִי עַל מַה שְׁיִשְׁרָאֵל
 15 וְהַקְּבָ"ה נִמְשָׁלוֹ לְצֹאן וְרוּעָה,
 16 הוּא לִי לְרוּעָה וְאֲנִי לוֹ לְצֹאן
 17 וּבְתַחֲלִיל הַמַּאֲמָר נִשְׁאַלָה הַשְּׁאֵלָה מַה
 18 הַמַּעֲלָה בּוֹזֵה וְהָרִי הַיִּחִס בֵּין הַקְּדוֹשׁ
 19 בְּרוּךְ הוּא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִמְשָׁל גַּם לֹאֵב
 20 וּבֵן שֶׁהוּא קֶשֶׁר הַרְבֵּה יוֹתֵר פְּנִימִי
 21 וְעִמוּק מֵאִשֶׁר הַקֶּשֶׁר בֵּין צֹאן וְרוּעָה,
 22 וְעַל כֵּךְ בֵּא הַמַּעֲנֵה שְׁלִישׁ בְּזָה בְּמִשָּׁל
 23 שֶׁל צֹאן וְרוּעָה מַעֲלָה וְיִתְרוֹן גַּם
 24 לְגַבֵּי אָב וּבֵן, הוּא לִי לְאָב
 25 וְאֲנִי לוֹ לְבֵן, כִּי אֶף-עַל-פִּי
 26 שְׁהַתְגַּלּוֹת הָאֵהָבָה הִיא בְּבֵן
 27 דְּוָקָא, כֹּאשֶׁר יִהְיֶה קְרוֹב אֶל הַקְּבָ"ה
 28 וְעוֹבֵד אוֹתוֹ כְּרֹאֵי, הַרְבֵּר גּוֹרֵם לְאֵהָבָה
 29 גְּלוּיָה אֵלָיו מִצַּד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 30 מְפַלֵּמְקוֹם יֵשׁ מַעֲלָה יִתְיָרָה
 31 בְּצֹאן מִצַּד עֲנִיָן מְסִירַת-נַפְשׁ,
 32 וְזוֹהִי הַמַּעֲלָה שְׁבִזְמָן הַגְּלוּת
 33 דְּוָקָא, זְמַן שְׁבוּ הַקִּירוּב וְהֵאֲהָבָה הֵם
 34 לֹא בְּגִילּוֹי אֵלָא בְּהַעֲלֵם וְהַסְתֵּר שְׁאֵז
 35 הָעֲבוּדָה הִיא פְּאוּפֵן שֶׁל
 36 מְסִירַת-נַפְשׁ שֶׁאִמְנֵם הַקִּירוּב לֹא
 37 גְּלוּי אֲבֵל פְּעוּלָתָה שֶׁל עֲבוּדָה זוֹ נַעֲלִית
 38 עַל הָעֲבוּדָה שֶׁל "בֵּן".
 39 וְעַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה דְּמְסִירַת-
 40 נַפְשׁ (שְׁכֶתוֹב נִרְמַזַּת בְּפִסּוּק שֶׁה
 41 לְבִית אָבוֹת) פּוֹעֲלִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

42 וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ, כְּמַאֲמָר רְבוּתִינוּ וְל⁷² בְּמִדְרַשׁ עַל פִּסּוּק זֶה
 43 וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ - זֶה הַקְּבָ"ה, דְּכֹתִיב בֵּיהּ⁷³ שְׁכֶתוֹב בְּוִ' הַוָּי'
 44 אִישׁ מְלַחְמָה הָרִי מְפּוֹרֵשׁ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא אִישׁ.
 45 וְהַעֲנִין בְּזָה, דְּלְכַאוּרָה צְרִיף לְהַבִּין, הֲלֹא פְתִיב⁷⁴ כִּי אֶל-
 46 אֲנִכִּי וְלֹא אִישׁ, וְכֹאן נֶאֱמָר
 47 הַוָּי' אִישׁ, וְגַם לְעִתִּיד-לְבֹא
 48 פְתִיב⁷⁵ בְּיוֹם הַהוּא גו' תִּקְרָאִי אִישִׁי וְנִמְצָא שֶׁהַפִּסּוּקִים
 49 סוֹתְרִים זֶה לַזֶּה!
 50 אֵף הַעֲנִין הוּא, דְּמַה שְׁכֶתוֹב
 51 כִּי אֶל-אֲנִכִּי וְלֹא אִישׁ, קָאִי
 52 עַל בְּחִינַת הַגְּלוּת, זְמַן שְׁבוּ
 53 הָאִלְקוֹת הִיא בְּהַעֲלֵם וְהַסְתֵּר
 54 כְּשִׁפְחִינַת אֶחָד מְסִתְּלֶקֶת
 55 בְּבְחִינַת יְחִיד, לְמַעֲלָה
 56 מִהָעוֹלָם, וְצְרִיף לְהַמְשִׁיף
 57 מִבְּחִינַת אֶל-אֲנִכִּי שֶׁהִיא לְמַעֲלָה
 58 מִבְּחִינַת "אִישׁ" וְלֹא אִישׁ, לְהִיּוֹת
 59 הַוָּי' אִישׁ גו', שֶׁתֵּרַד וְתוֹמֹשֶׁךְ
 60 לְמַטָּה כְּפִי שְׁנִמְשָׁף הָאוֹר הָאֵלּוּקִי
 61 בְּעוֹלָם בְּבְחִינַת צִיּוֹר אָדָם,
 62 כְּמוֹ שְׁכֶתוֹב⁷⁶ נַעֲשֶׂה אָדָם
 63 בְּצִלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, הָרִי שְׁגַם
 64 לְמַעֲלָה יֵשׁ, כְּבִיכּוֹל, 'צִיּוֹר' וְדְמוּת'
 65 שִׁישׁ לוֹ דְּמִיּוֹן לְגוֹף הָאָדָם וְכְּדִירֵעַ⁷⁷
 66 בְּתוֹרַת הַחֲסִידוֹת שְׁגוּף הָאָדָם
 67 הוּא בְּצִיּוֹר בְּדְמוּת וְתַבְנִית שֵׁם
 68 הַוָּי', דְּרֹאשׁ הָאָדָם הוּא
 69 כְּדְמִיּוֹן הַיּוֹ"ד דְּשֵׁם הַוָּי', וְהִ'
 70 אֲצַבְעוֹת דִּיד יְמִין הֵם בְּחִינַת
 71 ה' רֵאשׁוֹנָה, וְהִ' אֲצַבְעוֹת דִּיד
 72 שְׁמָאל הוּא בְּחִינַת ה'
 73 אֲחֵרוֹנָה, וְהַגּוּף עֲצָמוֹ הוּא
 74 בְּחִינַת וָאו', וְעִנְיָן זֶה
 75 (הַמְשַׁכֵּת וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ,
 76 מִבְּחִינַת כִּי אֶל-אֲנִכִּי וְלֹא
 77 אִישׁ) נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי שֶׁה
 78 לְבִית אָבוֹת, שֶׁהוּא עֲנִיָן
 79 הַבִּיטוֹל בְּמְסִירַת-נַפְשׁ.
 80

רפה. (70) ישע"י נג, ז. (71) ראה תניא פי"ח. (72) ילקוט שמעוני בא רמו קצא. (73) בשלח טו, ג. (74) הושע יא, ט. (75) שם ב, יח. (76) בראשית א, כו. (77) ראה תקו"ז תס"ט (קכח, ב). ראשית חכמה שער הקדושה פ"ז קרוב לסופו (ד"ה עוד מהדברים). סה"מ תרצ"ב ע' רצב. וש"נ.

ש"פ אחרי, שבת הגדול, י"ב ניסן, ה'תשכ"ז

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וּבָנָה יוֹבֵן מֵאֲמֵר הַמְדָרֶשׁ הַנ"ל (סעיף א) שכנסת ישראל אומרת
 2 על הקדוש ברוך הוא הנקרא כאן "ידווי", כְּשֶׁהָיָה לוֹ דָבָר לֹא בִיקֵשׁ
 3 אֶלָּא מִמְּנִי, דְּלִכְאוּרָה, כְּלוּם חֶסֶר דָּבָר לְמַעְלָה, ואיך יתכן
 4 לומר על הקדוש ברוך הוא "כשהיה לו דבר" וצורך כלשהו?
 5 אַךְ הָעֲנָן הוּא, דְּפִירוּשׁ
 6 כְּשֶׁהָיָה לוֹ דָבָר, הֵינּוּ כְּשֶׁרָצָה
 7 שְׂיִהְיֶה גִילּוּי בְּחִינַת הַיּוֹי' אִישׁ
 8 מִבְּחִינַת כִּי אֶל-אֲנֹכִי וְלֹא
 9 אִישׁ, והאור האלוקי הלא מוגבל ירד
 10 ויאיר בתוך עולמות ונבראים מוגבלים
 11 כִּי נִתְאַוָּה הַקְּב"ה לְהִיּוֹת לוֹ
 12 בעצמו דְּיָרָה בְּתַחְתּוֹנִים, לֹא
 13 בִיקֵשׁ אֶלָּא מִמְּנִי, ודווקא בני
 14 ישראל הם המשלימים את ה'תאוה'
 15 והרצון העליון ל'ידויה בתחתונים' כִּי
 16 נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵם
 17 הַמְּמַשְׁכִּימִים שְׂיִהְיֶה גִילּוּי
 18 בְּחִינָה זוֹ שֶׁל "אֵל-הַיּוֹי", וְהֵינּוּ
 19 עַל-יְדֵי שֶׁהָיָה לְבֵית אָבוֹת,
 20 שֶׁהוּא עֲנָן הַבֵּיטוּל וּמְסִירַת-
 21 נֶפֶשׁ כמבואר לעיל באריכות.
 22 וְזָהוּ הַמְּבֹאֵר לְעֵיל אֹדוֹת הַקֶּשֶׁר
 23 הַמְּיֻחָד שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְנֵי
 24 יִשְׂרָאֵל בְּשִׁיבוֹת לְבַחֲנֵת "יחיד"
 25 שלמעלה מבחינת "אחד", הוּא גַם
 26 הַבֵּיאוּר הַפְּנִימִי עַל מַה שֶׁכְּתוּב⁷⁸
 27 אֲלֵקִים מוֹשִׁיב יְחִידִים בֵּיתָה
 28 מוֹצִיא אֲסִירִים בְּכּוֹשְׁרוֹת,
 29 שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁷⁹ אֵת
 30 הַפְּסוּק הַזֶּה עַל יְצִיאַת מִצְרַיִם
 31 שֶׁהָיָה בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב,
 32 חֹדֶשׁ שֶׁהוּא כְּשֶׁר לְצֵאת
 33 כְּאֲשֶׁר מִזֶּג הָאִיּוֹר אֵינוֹ קָר כְּמוֹ בַחוּרָף
 34 ואֵינוֹ חָם כְּמוֹ בְּקִיץ אֲלָא נֹחַ וְנֻעִים.
 35 דְּהֵנָּה, יְחִידִים לְשׁוֹן רִבִּים קָאִי
 36 עַל הַקְּב"ה וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל,
 37 שְׁנֵיהֶם נִקְרָאִים בְּשֵׁם זֶה כִּיּוֹן
 38 שֶׁהַקְּב"ה הוּא בְּחִינַת יְחִיד,
 39 שֶׁהוּא יְחִיד וּמְיֻחָד וְאֵין דּוּמָה
 40 לוֹ כּוֹי, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הִיא גַם
 41 כִּן בְּחִינַת יְחִידָה, כְּמוֹ
 42 שֶׁכְּתוּב⁸⁰ אַחַת הִיא יוֹנְתֵי גוֹי,

1 יוֹבֵן מֵאֲמֵר הַמְדָרֶשׁ הַנ"ל (סעיף א) כְּשֶׁהָיָה לוֹ
 2 דָבָר לֹא בִיקֵשׁ אֶלָּא מִמְּנִי, דְּלִכְאוּרָה, כְּלוּם חֶסֶר
 3 דָבָר לְמַעְלָה, אַךְ הָעֲנָן הוּא, דְּפִירוּשׁ כְּשֶׁהָיָה לוֹ
 4 דָבָר, הֵינּוּ כְּשֶׁרָצָה שְׂיִהְיֶה גִילּוּי בְּחִינַת הַיּוֹי' אִישׁ
 5 מִבְּחִינַת כִּי אֶל-אֲנֹכִי וְלֹא אִישׁ, כִּי נִתְאַוָּה
 6 הַקְּב"ה לְהִיּוֹת לוֹ דְּיָרָה בְּתַחְתּוֹנִים, לֹא בִיקֵשׁ
 7 אֶלָּא מִמְּנִי, כִּי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵם הַמְּמַשְׁכִּימִים
 8 שְׂיִהְיֶה גִילּוּי בְּחִינָה זוֹ, וְהֵינּוּ עַל-יְדֵי שֶׁהָיָה לְבֵית
 9 אָבוֹת, שֶׁהוּא עֲנָן הַבֵּיטוּל וּמְסִירַת-נֶפֶשׁ.
 10 וְזָהוּ גַם מַה שֶׁכְּתוּב⁷⁸ אֲלֵקִים מוֹשִׁיב יְחִידִים
 11 בֵּיתָה מוֹצִיא אֲסִירִים בְּכּוֹשְׁרוֹת, שֶׁדָּרְשׁוּ
 12 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁷⁹ עַל יְצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁהָיָה בְּחֹדֶשׁ
 13 הָאָבִיב, חֹדֶשׁ שֶׁהוּא כְּשֶׁר לְצֵאת. דְּהֵנָּה, יְחִידִים
 14 קָאִי עַל הַקְּב"ה וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַקְּב"ה הוּא
 15 בְּחִינַת יְחִיד, שֶׁהוּא יְחִיד וּמְיֻחָד כּוֹי, וּכְנֶסֶת
 16 יִשְׂרָאֵל הִיא גַם כִּן בְּחִינַת יְחִידָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב⁸⁰
 17 אַחַת הִיא יוֹנְתֵי גוֹי, שֶׁזָּהוּ מֵצֵד בְּחִינַת הַיְחִידָה
 18 שֶׁבַּנְּפֶשׁ⁸¹, שֶׁהוּא עֲנָן מְסִירַת-נֶפֶשׁ. אֲמָנָם, בְּזִמְן
 19 הַגְּלוּת הָרִי יְחִידִים אֵלוֹ הֵם רְחוּקִים זֶה מִזֶּה, כִּי
 20 בְּחִינַת יְחִיד אֵינָה מְאִירָה כּוֹי, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הִיא
 21 בְּגִלוּת כּוֹי. וְעֲנָן הַגְּאוּלָּה הוּא שְׂמוֹשִׁיב יְחִידִים
 22 בֵּיתָה, שְׂמַתְאַחֲדִים ב' בְּחִינּוֹת יְחִיד, הַקְּב"ה
 23 וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, בְּבְחִינַת בֵּית. וְעוֹד פִּירוּשׁ בְּמַה
 24 שֶׁכְּתוּב מוֹשִׁיב יְחִידִים בֵּיתָה, דְּקָאִי עַל
 25 הַהֲתַחַבְרוֹת דְּבְּחִינַת יְחִיד עִם בְּחִינַת אֶחָד, לְמַהוּי
 26 אֶחָד בְּאֶחָד⁸² (שְׁגַם בְּבְחִינַת יְחִידָה-תְּתַאָּה תְּאִיר
 27 בְּחִינַת יְחִידָה-עֵילָאָה), וּכְמוֹ שֶׁכְּתוּב⁸³ אֶחָד
 28 בְּאֶחָד יָגֶשׁוּ. וְכַנ"ל שֶׁעֲנָן זֶה נֶעֱשֶׂה עַל-יְדֵי
 29 הַבֵּיטוּל וּמְסִירַת-נֶפֶשׁ שֶׁבְּזִמְן הַגְּלוּת.
 30 (ח) וְהֵנָּה יְדוּעַ בְּקַבְלָה וְחִסְדוֹת
 31 שֶׁכָּל הָעֲנָנִים הַגִּילּוּיִים הַאֲלוּקִיִּים
 32 הַנְּעֻלִים שֶׁהֵיוּ בִּיצִיאַת מִצְרַיִם
 33 יְהִיו גַם בְּגְאוּלָּה הָעֲתִידָה,

(78 תהלים סח, ז. 79) פרש"י עה"פ. מכילתא ופרש"י בא יג, ד. תנחומא בא יא. 80) שה"ש ו, ט. 81) ראה תוד"ה עד אחת - מנחות יח, א. 82) זח"ב קלה, א. 83) איוב מא, ח.

דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 עֲלֶיהָ נֶאֱמַר⁸⁴ כִּימִי צֵאתָ מְאָרְץ מִצְרַיִם אֲרָאנוּ נִפְלְאוֹת.
 2 וְכִמּוֹ לְמִשַׁל הָעֲנָן דְּקָרִיעַת יַם־סוּף שְׁהִיהָ בִּיצִיאַת מִצְרַיִם,
 3 שְׁהִיהָ גַם בְּגְאוּלָּה הָעֵתִידָהּ. דִּהְיֶה כְּתִיב⁸⁵ הַפֶּה יָם לִיבֶשֶׁה
 4 בְּנֶהָר יַעֲבְרוּ בְּרִגְלָ שֶׁם נִשְׁמָחָה בּוֹ. וַיְדוּעַ שְׁבַפְסוּק זֶה יֵשׁ
 5 ב' פִּירוּשִׁים.
 6 פִּירוּשׁ הָא', כִּמּוֹ שְׁכָתוּב
 7 ב'תּוֹרָה אור⁸⁶ שְׁכָל הַפְּסוּק
 8 מִתְחִלְתּוֹ וְעַד סוּפוֹ קָאֵי מְכוּוֹן עַל
 9 קָרִיעַת יַם־סוּף, שְׁאֵז הִיְתָה
 10 הַתְּגִלוֹת מֵהוֹתוֹ וְעֶצְמוֹתוֹ
 11 מִמֶּשׁ, כִּמּוֹ שְׁכָתוּב⁸⁷ שְׁבוּמָן
 12 קָרִיעַת יַם־סוּף בְּנִי יִשְׂרָאֵל אִמְרוּ זֶה
 13 אֶ־לִי, שְׁהִיו מְרָאִין עֲלָיו
 14 בְּאֶצְבַּע כּוֹי, הַהֲתַגְלוֹת שֶׁל מֵהוֹת
 15 וְעֶצְמוֹת הָאֱלֻקוֹת בַּעַת קָרִיעַת יַם סוּף
 16 הִיְתָה כֹּל כַּךְ בְּרוּרָה וּמוֹחַשִׁית כִּמּוֹ דְּבַר
 17 שְׁנִיתָן לְהַצְבִּיעַ עָלָיו וְזֵהוּ שֶׁם
 18 נִשְׁמָחָה בּוֹ, כֵּאלִילוֹ נִכְתַּב בּוֹ בְּעֶצְמוֹ
 19 הֵינּוּ בְּמַהוֹתוֹ וְעֶצְמוֹתוֹ מִמֶּשׁ
 20 וְכֵאמֹר לְפִי זֶה הַפְּסוּק כּוֹל מִתְּפַרֵּשׁ
 21 עַל קָרִיעַת יַם סוּף.
 22 וּפִירוּשׁ ה'ב', בַּפְּסוּק זֶה הוּא, כִּמּוֹ
 23 שְׁכָתוּב ב'שַׁעַר הָאֱמוּנָה'⁸⁸
 24 לְאִמְרוֹר הָאֲמֻצִּיעִי שְׁרַק הַפֶּה יָם
 25 לִיבֶשֶׁה (בְּלִשׁוֹן עֶבֶר) קָאֵי
 26 מְכוּוֹן עַל קָרִיעַת יַם־סוּף, אֲבָל
 27 הַמִּשְׁךְ הַפְּסוּק בְּנֶהָר יַעֲבְרוּ בְּרִגְלָ
 28 שֶׁם נִשְׁמָחָה בּוֹ (לִשׁוֹן עֵתִיד)
 29 קָאֵי מְכוּוֹן עַל בְּקִיעַת הַנֶּהָר
 30 בְּגְאוּלָּה הָעֵתִידָהּ לְבֵא, שְׁאֵז
 31 דְּוָקָא בְּנֵאוּלָה הָעֵתִידָהּ תִּהְיֶה
 32 הַשְּׁמָחָה בּוֹ, בְּמַהוֹתוֹ
 33 וְעֶצְמוֹתוֹ מִמֶּשׁ.
 34 וַיֵּשׁ לְבָאָר הַקָּשֶׁר וְהַשִּׁכּוֹת
 35 שֶׁל ב' פִּירוּשִׁים אֵלּוֹ (שְׁהִרִי
 36 כֹּלל הוּא בְּכֹל מִתְחַלְקַת בְּתוּרָה אִפִּילוֹ
 37 בְּעֵנֵי הַלְכָה אֵלּוֹ וְאֵלּוֹ דְּבָרֵי
 38 אֱלֻקִּים חַיִּים⁸⁹, וּבְדָאֵי שְׁנֵי
 39 הַפִּירוּשִׁים אֵינָם בְּסִתְרָה זֶה
 40 לְזֶה, וְאִדְרָבָא לֹא זִו בְּלִבְדָּ שְׁאִינָם
 41 סוֹתָרִים זֶה אֵת זֶה אֵלּא שְׁאִפִּילוֹ
 42 מִשְׁלִימִים זֶה אֵת זֶה כּוֹי), עַל־פִּי

הַמְּבוֹאָר בַּתְּנַיָא⁹⁰ שְׁלַעֲתִיד־לְבֵא יְתַגְלֶה אֹר ה' בְּעוֹלָם, כִּמּוֹ
 43 שֶׁהוּא מִצַּד עֶצְמוֹ בְּלִי שׁוּם לְבוּשׁ, כְּדָכְתִּיב⁹¹ כִּמּוֹ שְׁכָתוּב בִּיעוּדֵי
 44 הַגְּאוּלָּה וְלֹא יִכְנַף לֹא יִסְתַּר בְּכַנְף־לְבוּשׁ עוֹד מוֹרִיךְ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 45 כְּפִי שֶׁהוּא עֵתָה שֶׁהָאֱלֻקוֹת נִסְתַּר מֵעֵינֵינוּ אֵלּא וְהִיו עֵינֵיךָ רוֹאוֹת אֵת
 46 מוֹרִיךְ. וּמוֹסִיף רַבְּנוּ הוֹקֵן בְּתַנַּיָא,
 47 שְׁכָכָר הִיָּה לְעוֹלָמִים מֵעֵינֵי זֶה
 48 בְּשַׁעַת מִתְּן־תּוֹרָה כּוֹי,
 49 וְהַהֲתַגְלוֹת הָאֱלֻקִּית בְּהַר סִינַי בַּעַת מִתָּן
 50 תּוֹרָה אֲמַנָּם דּוּמָה לְהַתְּגַלוֹת שְׁתַּהִיָּה
 51 לְעֵתִיד לְבוּא, בִּימוֹת הַמְּשִׁיחַ אֲבָל
 52 רַק מֵעֵינֵי זֶה וְלֹא אוֹתוֹ הַדְּבַר מִמֶּשׁ,
 53 וְאִילוֹ אֲמִיתִית הַגִּילּוּי לְלֹא שׁוּם
 54 כִּסּוּי וְהִסְתַּר כֹּלל יְהִיָּה לְעֵתִיד־
 55 לְבֵא דְוָקָא. וְעַל־דִּרְךָ־זֶה
 56 מוּכָן בְּנוֹגַע לְהַעֲנִין דְּקָרִיעַת
 57 יַם־סוּף שְׁהִיָּה הַכְּנָה לְמִתְּן־
 58 תּוֹרָה⁹² שְׁגַם בּוֹ הַגִּילּוּי הִיָּה מֵעֵינֵי
 59 הַגִּילּוּי שֶׁהִיָּה לְעֵתִיד לְבוּא (נוֹסֵף
 60 לְכַף שְׁכָלְלוֹת הָעֲנָן דִּיצִיאַת
 61 מִצְרַיִם הוּא הַכְּנָה לְמִתְּן־
 62 תּוֹרָה, כִּמּוֹ שְׁכָתוּב⁹³
 63 בְּהוֹצִיאָךְ אֵת הָעָם מִמִּצְרַיִם
 64 תַּעֲבֹדוּן אֵת הָאֱלֻקִּים עַל הַהָר
 65 הַזֶּה הִרִי קָרִיעַת יַם סוּף בְּפֶרֶט הִיא
 66 הַכְּנָה יִשְׂרָאֵל לְמִתְּן תּוֹרָה), שְׁעִיקָר
 67 הַשְּׁלֵמוֹת בְּזֶה שֶׁל הַגִּילּוּי לְלֹא כֹל
 68 כִּסּוּי וְהִסְתַּר תִּהְיֶה לְעֵתִיד־לְבֵא,
 69 שְׁאֵז יְהִיָּה עֵיקָר וְשְׁלֵמוֹת
 70 הָעֲנָן דְּשֶׁם נִשְׁמָחָה בּוֹ,
 71 בְּמַהוֹתוֹ וְעֶצְמוֹתוֹ מִמֶּשׁ,
 72 וּמֵעֵינֵי זֶה הִיָּה גַם בְּקָרִיעַת
 73 יַם־סוּף בְּעַת יְצִיאַת מִצְרַיִם
 74 וְלִכְּנֵי שְׁנֵי דְּבָרִים (הַפֶּה יָם לִיבֶשֶׁה) –
 75 בְּקָרִיעַת יַם סוּף, וְ"בְּנֵהוּר יַעֲבְרוּ בְּרִגְלָ,
 76 שֶׁם נִשְׁמָחָה בּוֹ" – בְּגְאוּלָּה הָעֵתִידָהּ)
 77 אִמְרוּרִים יַחַד בְּאוֹתוֹ פְּסוּק.
 78

(84) מיכה ז, טו. (85) תהלים סו, ו. - הקאפיטל שהתחילו לומר ב"א ניסן השתא (ראה סה"מ י"א ניסן ח"א ע' 1 ואילך. (וש"י). (86) בשלח סב, ד. סד, סע"ב. (87) בשלח טו, ב ובפרש"י. שמו"ר ספכ"ג. (88) פנ"ב (פג, א ואילך). (89) עירובין יג, ב. (וש"י. 90) פל"ו. (91) ישעי' ל, כ. (92) תו"א בשלח סג, א. לקו"ת צו יז, א ואילך. (93) שמות ג, יב.

ש"פ אחרי, שבת הגדול, י"ב ניסן, ה'תשכ"ז

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 ומִזֶּה מוֹכֵן, שְׁכֶשֶׁם שְׁבִיציאת מִצְרַיִם, הִנֵּה עוֹד בְּהִיּוֹת בְּנֵי
2 יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, בעשירי בניסן, לפני היציאה בפועל בחמישה עשר
3 בניסן הָיָה אֶצְלָם הָעֲנָן
4 דְּמִסִּירַת-נֶפֶשׁ, שֶׁהָ לְבֵית
5 אָבוֹת, שלקחו קרבן פסח מן הצאן
6 אף-על-פי שזו היתה עבודה וזה של
7 מצרים וְעַל-יְדֵי-זֶה זָכוּ
8 לְגֵאוּלָּה מִמִּצְרַיִם, כִּן הוּא גַם
9 עֲכָשׁוּ, שְׁגַם פֶּאֶשֶׁר נִמְצְאִים
10 בְּזִמְן הַגְּלוּת והגאולה עדיין לא
11 באה בפועל יִשְׁנֹו הָעֲנָן
12 דְּמִסִּירַת-נֶפֶשׁ על עניני יהדות
13 (אֵלָּא שֶׁהִיא מִתּוֹךְ הַרְחֻבָּה
14 כו' ללא צער וללא סכנות חס-
15 ושלום), בְּאֹפֶן דְּצִאֵן וְרוּעָה,
16 מתוך ביטול מוחלט לאלקות, כמבואר
17 לעיל שזו המעלה והיתרון בענין צאן
18 ורועה אפילו לגבי אב ובן וְעַל-יְדֵי-
19 זֶה פּוֹעֲלִים אֵת הַגְּאוּלָּה
20 הָאֱמִיתִית וְהַשְּׁלֵמָה, שָׁאֵז
21 תְּהִיָּה הַמְּשַׁכֵּת וְגִילּוֹי
22 הָעֲצָמוֹת, כמו שנתבאר בפסוק
- הנוכח "שם נשמחה בו" – בעצמותו שְׁהוּא עֲנָן דִּירָה בְּתַחְתּוֹנִים,
כפ"ל שְׁכָל זֶה תְּלוֹי בְּמַעֲשֵׂינֹו וְעַבְדָּתָנֹו
כפ"ל זְמַן מְשֻׁף הַגְּלוּת⁹⁴, כמבואר
בתניא שמידת הגילוי שתהיה לעתיד
לבוא תלויה במידת העבודה של בני
ישראל בזמן הגלות כִּינֹן
שְׁהַמְשַׁכֵּת הָעֲצָמוֹת הִיא עַל-
יְדֵי הָעֲבוּדָה דְּמִסִּירַת-נֶפֶשׁ,
שְׁזוּהִי הָעֲבוּדָה שְׁבִזְמַן
הַגְּלוּת דְּנִקְא, וְעַל-יְדֵי-זֶה
בכוח ה'מסירות נפש' שמביאה את
הגאולה העתידה בְּאִים לְאֱמִיתִית
וּשְׁלָמוֹת הָעֲנָן דְּתוֹרָה וּמִצְוֹת
כְּפִי שְׁיִהְיֶה לְעֵתִיד-לְבָא, כְּמוֹ
שְׁכַתוּב⁹⁵ וְשֶׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ
כו' כְּמִצְוֹת רְצוֹנָךְ, דבר שבלתי
אפשרי כאשר נמצאים בהעלם והסתר
של הגלות וּיקוּיִם הִיעוּד האמור
אודות התגלות הקדוש ברוך הוא
בעצמו לעתיד לבוא וְלֹא יִכְנֶף עוֹד
מוֹרִיךְ וְהִיו עֵינֶיךָ רוֹאוֹת אֵת
מוֹרִיךְ⁹⁶.

(94 תניא רפ"ז. 95 תפלת המוספין. וראה המשך וככה תרל"ז פ"ז. 96 חסר הסיום (המו"ל).

אגרות קודש

ב"ה, ט"ז אד"ש, תשי"ז

ברוקלין.

האברך נפתלי שי

שלום וברכה!

זה מזמן שלא נתקבל ממנו כל ידיעות, ותקותי אשר ממשך בהשתתפותו בשיעורי תורה הנלמדים ומהם גם בשיעורי תורת החסידות, וכיון שחוננו השי"ת בכשרון השפעה על הזולת ע"י כתיבה ודבריו נדפסים, ז. א. מגיעים לחוג רחב של אחב"י, בטח שגם צנור זה מנצל לתכלית האמורה, ובשלון הידוע, הפצת מעינות חסידות עד שיגיעו גם חוצה.

גודל הזכות של פעולה זו אין די באר, ורואים במוחש אשר גם סיפוק נפשי גדול נגרם עי"ז, וינעם לי להודיע ממנו אשר הולך ומוסיף בפעולות האמורות בהנוגע לזולתו ובהנוגע לעצמו, וכהוראת הנביא אשר אפילו זה הפורס לרעב לחמו ועניים מרודים מביא בית, וכשרואה ערום מכסהו, בכל זה מבשרך לא תתעלם.

בטח משתתף בהתועדות אני"ש בכלל ובהתועדות בכפר חב"ד ביחוד.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א

(תרגום חפשי מאידיש)

ב"ה. יום וא"ו, ערב שבת קודש – שבת הגדול,

י"א ניסן, ה'תשד"מ.

ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל

בכל מקום שהם

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו ביום ערב שבת הגדול, ימים ספורים לפני חג הפסח, כאשר השנה מתחיל החג ומסתיים ביום ג' בשבוע, שהוכפל בו כי טוב (וכך גם היום, יום הששי שבו נאמר פעמיים "טוב").

נתעב על נקודה נוספת בקשר עם חג המצות, זמן חרותנו, בהמשך למכתב הקודם, מראש-חודש ניסן.

* * *

אחת הנקודות בהן שונה חג הפסח משאר החגים היא העובדה שנוסף לקביעת החודש והיום, שבהם חל חג המצות, דבר שישנו גם בשאר החגים, מציינת התורה בדיוק את **הרגע של הגאולה** מגלות מצרים – "בחצי הלילה" – ואת **הרגע של יציאת מצרים** – "בעצם היום הזה", "בחצי היום":

יום וא"ו: בו נברא אדם (הראשון) לשמש את קונו (משנה וגמרא סוף מסכת קידושין). ויום ברכתו (כתובות ה, א).

יום וא"ו . . ניסן: להעיר מהמובא בספרים (חדא"ג מהרש"א ע"ז ג, א. שעה"כ ענין הקידוש (דליל שבת) ועוד) ד"יום הששי ויכולו השמים, (בראשית א, לא) ר"ת הוי' כסדרו – שבוה עליו צירופו של חודש ניסן. דרך הוא כסדרו (משנת חסידים מס' ניסן בתחלתה. נתי' בד"ה החודש תרכ"ו – סה"מ תרכ"ו ע' לו ואילך. ועוד).

יום וא"ו . . ה'תשד"מ: ראה רמב"ן עה"פ שם ב, ג: "ששת ימי בראשית הם כל ימות עולם", ויום הששי הוא רמז לאלף הששי.

ערב שבת: להעיר, דיום א' דפסח נקרא שבת (אמור כג, יא).

שבת הגדול: ראה תוד"ה ואתו – שבת (פז, ב). טושו"ע (ואדה"ז) או"ח ר"מ תל. וש"נ. וראה לקו"א להח"מ (הוצאת קה"ת) סקכ"ד. או"ת עה"פ משכו וקחו (ל, סע"א ואילך).

י"א ניסן: נשיא לבני אשר, שהקריב קרבנו ע"ש הבחירה שבחר הקב"ה בישראל מכל האומות (במדב"ר פי"ד, יו"ד. וראה ד"ה ביום עשתי עשר יום די"א ניסן תשל"א ותשל"ב). – לקחת לו גוי מקרב גוי בעת יצי"מ (ואתחנן ד, לד). וראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' שכד. שם ע' תיט.

בעמדנו ביום ערב שבת הגדול: שהוא השבת שלפני החג, ו"נהגו בדורות האחרונים שהחכם דורש הלכות פסח בשבת שלפניו. והעיקר לדרוש ולהורות להם דרכי ה' וללמד להם המעשה אשר יעשו" (שו"ע אדה"ז או"ח סתכ"ט ס"ב. וש"ס).

מתחיל החג ומסתיים: ו"נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן" – ספר יצירה פ"א מ"ז.

ומסתיים ביום ג': בחוץ-לארץ.

שהוכפל בו כי טוב: פרש"י בראשית א, ז. וראה מכי ר"ח ניסן שנה זו הע' ד"ה יום ג' וכו'. ולהעיר, אשר ה"ראש"י חודש ניסן, שבו חג הפסח, חל לעולם ביום שבו חל יום ראשון דחג הפסח, ובשנה זו – ביום ג'.

יום הששי . . פעמיים "טוב": בראשית א, כה. שם, לא. חזקוני עה"פ שם. לא. וראה רמב"ן שם, ולהעיר אשר: (א) "טוב" השני – קאי על (מעשה) כל הששת ימים, (ב) נאמר בו "טוב מאד". וראה שיחת ש"פ עקב היתשמי"ג*. התוועדות י"א ניסן שנה זו**.

קביעת החודש והיום . . בשאר החגים: וגם בחג"השבעות תלאו הכתוב ביום החמשים דראשון דחה"פ (אמור חג, טז).

גאולה . . "בחצי הלילה" . . יציאת מצרים – "בעצם היום הזה": ראה ברכות ט, סע"א. פרש"י עה"פ ראה טז, א. וראה לקו"ש ח"ו ע' 69.

(* סל"ח (התוועדות תשמ"ג ח"ד ע' 1912) ואילך. המו"ל.

(** נדפס בהתוועדות תשמ"ד ח"ג ע' 4-1423. המו"ל.

אגרות קודש

בחצי הלילה – בדיוק – חל רגע הגאולה, ולא זו בלבד שפרעה מלך מצרים לא החזיק יותר את בני ישראל ב(גלות) מצרים, אלא שהגלות בטלה לגמרי, ויתר על כן הוא עצמו ציווה על בני ישראל וביקשם לצאת ממצרים, והמצריים מיהרו וסייעו לבני ישראל לעזוב את מצרים ככל המוקדם.

כך גם בתחילת ההכנות לקרבן-פסח, כאשר כל יהודי אמר למצריים בבטחון החלטי כי מגיעה יציאת מצרים – השפיע הדבר באופן דומה, שהבכורים שבהם (שהם ממילא החזקים שבהם, כדוגמת "חצי הלילה" שהיא נקודת השיא של אפילת הלילה) נלחמו ודרשו לבטל את הגלות ולשחרר את בני ישראל, דבר שהביא לידי "למכה מצרים בבכוריהם", כפי שהדבר מצויין מדי שנה על ידי קביעת השבת שלפני יציאת מצרים כ"שבת הגדול".

ו"בעצם היום הזה" – "בחצי היום" – בדיוק, יצאו בני ישראל ממצרים, **ביד רמה**, יהודים בני חורין וגאים.

"לילה" ו"יום" הם תופעות מנוגדות המסמלות את המושגים המנוגדים של "חושך" ו"אור" במובן הרוחני.

ובמיוחד "בחצי הלילה" – הרגע החשוך ביותר בלילה. ו"בעצם היום" – הרגע המאיר ביותר ביום.

וכל זה קשור עם המשמעויות הסמליות של "לבנה" ו"שמש", שהוזכרו במכתב של ראש חודש ניסן.

* * *

נוסף להבדל הבולט בין השמש לבין הירח, כפי שהוזכר במכתב הקודם, שהשמש מסמל **יציבות ואי-שינוי** והירח מסמל **תמורה והתחדשות**, ודוקא **שניהם יחד** הכרחיים כדי להגיע לשלימות בעבודת השם, מתוסף חילוק עיקרי ביניהם, ובלשון הפסוק – השמש הוא "המאור הגדול לממשלת היום", והירח הוא "המאור הקטן לממשלת הלילה". פירוש הדבר הוא כי אלה שני אופנים שונים ומנוגדים

בחצי הלילה: בא יב, כט.

בעצם היום הזה: שם, מא, נא.

בחצי היום: ראה ירושלמי פסחים פ"י ה"ה. תוספתא פסחים פ"י, ו. ספרי עה"פ האזינו לב, מח. פרש"י עה"פ שם. – נתבאר בלקו"ש ח"ט ע"י 339 ואילך.

בחצי הלילה – **בדיוק**: ראה ברכות ד, א. הובא בפרש"י עה"פ בא יא, ד. וראה ל"יש עה"פ שם (רמז קפו). לקו"ש חכ"א ע"י 55 ואילך. וראה אוה"ת בא, (כרך ז) ע"י ב' תרלג ואילך. כרך ח ע"י ביתתקג ואילך. ד"ה ועבר ה' לנגוף את מצרים תרע"ח (ותש"י) פ"ב (סה"מ תרע"ח ע"י רמא ואילך. תש"י ע"י 78 ואילך). לקו"ש ח"ג ע"י 866.

הגלות בטלה לגמרי: ראה גבורות ה' (למהר"ל מפראג) פס"א, דבגאולת מצרים קבלו בניי מעלה **עצמית** דבני חורין ואין המקרה דגלות שלאח"ז מבטל זה כלל. – ועיין זח"ב מ, א.

ציווה על בני ישראל וביקשם. . . **לעזוב את מצרים ככל המוקדם**: בא יב, לא-לג.

כאשר כל יהודי אמר למצריים וכו': בהבא להלן – ראה תוד"ה ואותו – שבת פז, ב. ב"י לטור או"ח ר"ס תל. שו"ע אדה"ז שם.

הבכורים. . . **החזקים**: ראה תרגום אונקלוס עה"פ ויחי מט, ג: חילי וריש תקפי.

"בעצם היום". . . **"בחצי היום"**, – **בדיוק**: ראה מכילתא (הובא בפרש"י) עה"פ בא שם, מא: כיון

שהגיע הקץ לא עכבן המקום כהרף עין.

ביד רמה: בשלח יד, ח. ובתרגום אונקלוס עה"פ: בריש גלי. ובפרש"י שם: בגבורה גבוהה ומפורסמת.

"לילה" ו"יום". . . **"חושך" ו"אור"**: ראה פסחים ב, א. ירושלמי ברכות פ"ח ה"ו. ב"ר פ"ג, ו. חגיגה

יב, א. וראה ד"ה זה היום תרפ"ח בתחלתו (סה"מ תרפ"ח ע"י קנג. תש"ח ע"י 239). ספר הערכים-חב"ד ערך אור – ביחס ליום. וש"נ.

"בעצם היום" – **הרגע המאיר ביותר ביום**: ראה ספר הליקוטס דא"ח (צ"צ) ערך יום סכ"ד

(ס"ע שעט ואילך).

השמש. . . **אין שינוי**. . . **"המאור הגדול"**: ראה אוה"ת בראשית ה, א: השמש נק' המאור הגדול

שמקבל מבחי' גדול הו"י ולגדולתו אין חקר כפי שמאירה למעלה מהצמצום ע"כ נק' המאור הגדול ולכן אין בהשמש שינויים ותמיד מאירה. ראה רש"י ר"פ וישלח לב, ט.

ובלשון הפסוק: בראשית א, טז.

אגרות קודש

ב"להאיר את הארץ". ככל שתהי' מדת האור של זריחת הירח, ואפילו היא ב"אשלמותא" (במלוא שלימותה), הרי זה בכל זאת לילה, "ולחושך קרא לילה", וככל שתהי' מדת זריחת השמש, אפילו בראשית היום או בסופו, כאשר אורו חלש ביותר – הרי זה בכל זאת יום – "ויקרא אלקים לאור יום".

הבדל זה משתקף גם בעבודת השם. כפי שמוסבר בתורתנו, תורת חיים (- הוראה בחיים). עבודה זו כוללת את כל חיי היום יום של היהודי עם כל ("כל" – ממש) פרטיו, כפי הביטוי: "בכל דרכיך דעהו", לדעת ולשמש את הקב"ה בכל הדרכים והמעשים – ובזה ישנם שני סוגים כלליים, תחומים: "מצוה" ו"רשות". יש דרכים וענינים שהיהודי חייב לעשות, משום שהקב"ה ציווה לעשות אותם, אלה הם כל עניני התורה והמצוות. בשעה שיהודי לומד תורה ומקיים מצוות, הרי הוא מאיר – את עצמו ואת סביבתו ואת העולם כולו – באור האלוהי של "נר מצוה ותורה אור". בין אם הוא עושה זאת בהתלהבות רבה ובין אם לפעמים בהתלהבות פחותה, הרי זה תמיד "נר מצוה ותורה אור" – ה"מאור הגדול" בעבודת ה'.

הסוג השני הוא עניני "רשות", כאכילה ושתיה וכיוצא בהן, שהרי אכילה ושתיה כשלעצמן, בשביל האדם עצמו, אינן מצוה (מלבד בשבת ויום טוב, בפיקוח נפש וכו'). ולמרות שעניני הרשות צריכים וחייבים להיות על פי התורה, "תורה אור", הרי אינם עומדים ביחס והשוואה לתורה ומצוות, הם מקבלים את אורם, "המאור הקטן", מן התורה "המאור הגדול", כשם שהירח מקבל אורו מן השמש.

במיוחד בעניני רשות, כאכילה ושתיה וכיוצא בהן, הקשורים עם נטיות טבעיות חזקות, נדרשות השתדלות מיוחדת שיהיו לשם שמים, אם אפילו במצוות קיימת אפשרות של "מצות אנשים מלומדה", כאשר השיגרה (ההרגל) היא לא רק הפרעה ל"מעלין בקודש", אלא אף לעצם קיום המצוות כראוי – על אחת כמה וכמה בעניני רשות, כאשר ההרגל עלול ח"ו לגרום לירידה, עד לעשיית ההיפך:

להאיר על הארץ: שם, טו.

"באשלמותא": בין י"ד לט"ו בחודש – ראה מכו ר"ח ניסן שנה זו העי' ד"ה ביום ארבעה-עשר חמשה-עשר. וראה זח"א קג, רע"א. ח"ב פה, א.

"ולחושך קרא לילה". . "ויקרא אלקים לאור יום": בראשית שם, ה.

תורת חיים (- הוראה בחיים): ראה זח"ג נג, ב.

בכל דרכיך דעהו: משלי ג, ו (וראה ברכות סג, א). רמב"ם הלי' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א (ומסיים בשו"ע שם: ומי שנוהג כן עובד את בוראו תמיד. ובטור שם: נמצא עובד את בוראו כל ימיו). שו"ע אדה"ז או"ח סקניו ס"ב (וש"נ). וראה או"ח לה"מ עה, ב ד"ה עוד נראה.

"דעהו". . לשמש: ראה תניא ספ"ג.

הרי הוא מאיר – את עצמו . . ואת העולם כולו: להעיר מרמב"ם הלי' תשובה פ"ג ה"ד (מקידושין מ, רע"ב): צריך כל אדם שיראה עצמו . . עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות.

נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג.

עניני "רשות": ראה בארוכה מכו ערב חיי אלול ה'תשמ"ג. וש"נ.

שבת ויום טוב: ראה שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רמב. שם ר"ס תקכט. וש"נ.

עניני הרשות . . הרי אינם . . ביחס והשוואה לתורה ומצוות: ראה בארוכה ד"ה וירד ה' תרס"ב וד"ה בראשית תש"ה (פ"ל), שהבירור שמדברי הרשות מגיע רק בבחינת "לבוש מלכות", ודוקא ע"י המצוות ממשיכים בבחינת "כתר מלכות" (ראה גם תו"א מג"א, צא, סע"ב. שערי אורה סד, א).

הירח מקבל אורו מן השמש: להעיר גם מזח"א רלו, סע"ב. ובכ"מ.

עניני "רשות". . לשם שמים: כמארז"ל "כל מעשיך יהיו לשם שמים" – אבות פ"ב מ"ב. רמב"ם וטושו"ע שם. וצ"ע שבו"ע אדה"ז שם השמיטו (אבל מצוין בפנים לעיין באדר"נ פ"ז ובח"פ להרמב"ם פ"ה, שבשניהם מקושר הנ"ל עם "בכל דרכיך דעהו" – שהובא בשו"ע אדה"ז שם).

קשורים עם נטיות טבעיות חזקות, נדרשת השתדלות מיוחדת: ולהעיר מתורת הה"מ (או"ח הוספות סי' מ', מלקו"ת ואתחנן ט, ד): שאע"פ שארז"ל (ראה תו"כ ס"פ קדושים) אל יאמר אדם אי אפשר בבשר כו' אלא אפשר ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי, היינו במי שלא חטא מעולם, אבל הבע"צ צ"ל כל מיני רע ואיסורים מאוסים אצלו ושיאמר אי אפשר כו' בכדי שלא יפול ח"ו. וראה לקו"ת שם.

"מצות אנשים מלומדה": ישע"י כט, יג. וראה תו"א ר"פ וארא. המשך תרס"ו ע' שיד-טו. סה"מ קונטרסים ח"ב שטז, ב.

השיגרה (ההרגל). . הפרעה לעצם קיום המצוות: שלכן, כשעובד רק לפי רגילותו נקרא "אשר לא עבדו" – חגיגה ט, ב. תניא פט"ו. המשך תרס"ו שם.

מעלין בקודש: ברכות כח, א. וש"נ.

אגרות קודש

"זולל וסובא" וכו'. לפיכך דרושה בעניני רשות עירנות מיוחדת והשתדלות מיוחדת, להחדיר בהם יותר "לשם שמים", יותר אור, עד למלוא השלימות של "סיהרא באשלמותא", למרות שגם אז הרי זה עדיין רק "לשם שמים", הוא יעשה בהם **לאחר מכן** עניני "שמים" – ובינתיים הרי זה עדיין "לילה", רשות.

וגם זו אחת מן ההוראות שבהדגשה של "בחצי הלילה", הרומזת, כאמור, לעניני רשות, שהם ביחס לתורה ומצוות כיחס הלילה ליום – שאפילו "בחצי הלילה", בגשמיות שבגשמיות שבעניני הרשות, הוא חייב להשתחרר לגמרי מן הגלות (השעבוד אל) "מצרים" (חומריות, ואל הגבלות הגשמיות).

כך גם הענינים הרמוזים ב"חצי היום", כל עניני "נר מצוה ותורה אור" שבהם עומד האדם במלוא התוקף של האור – צריכה להיות הזהירות שתהיה "יציאת מצרים", יציאה מן ההגבלות והמדידות, כולל הגבלות ומדידות דקדושה, שיצא משביעות רצונו מעצמו וממצבו. ואדרבה: ככל שתהא דרכו נעלית ורמה – הוא חייב להגיע לדרגה גבוהה יותר. צריך שיהיה, כפי שאומרים כל יום – **ביום** בנפרד ובלילה בנפרד: "בכל מאדך", "מסירת נפש", "מסירת הרצון", מסירה מוחלטת של רצונו אל הקב"ה.

ודבר זה רמוז בהדגשה של "בעצם היום הזה", ב"חצי היום": אפילו כאשר האדם עומד בדרגה נעלית מאד של אור בכל עניני "נר מצוה ותורה אור", הוא צריך, **חייב**, לקיים "יציאת מצרים" כדי להגיע לדרגה נעלית עוד יותר.

ובלשון הכתוב: "ילכו מחיל אל חיל", מ"חיל" – כלומר: מצב שאין לו בו כל חסרון, ואדרבה: **השם** נתן לו "כח לעשות חיל", אך יחד עם זה נתן לו את הציווי (ואת הכח לכך) שמטרתו, עבודתו לה' **כדבעי**, בשלימות, היא לא לעמוד בדרגה אחת, ככל שתהיה זו דרגה נעלית, כי אם דווקא הליכה "מחיל אל חיל": גם לאחר שהשיג בעזרת הקב"ה, את דרגת "עושה חיל", אין הוא נח והוא משתדל להשיג "חיל" נעלה יותר.

על פי האמור יובן גם ביתר עומק החיוב להזכיר את יציאת מצרים בכל יום, הן ביום והן בלילה, לכאורה: כיון שכבר הוזכרה וקויימה אתמול "יציאת מצרים", הן בענינים של "יום" (נר מצוה ותורה אור) והן בענינים של "לילה" (עניני רשות), מה שייך לקיים היום שוב את "יציאת מצרים"?

אך ההסבר הוא, כי מאחר שהגיע יום חדש, הרי המצב של יום אתמול, ככל שהוא טוב, הוא בסוג של "מצרים" לגבי המצב הנעלה, החדש, שניתן להגיע אליו ביום החדש, וגם מ"מצרים" זה, צריכים ו**חייבים** לצאת, וגם בזה – ביד רמה.

* * *

הרי זה עדיין רק "לשם שמים", הוא יעשה בהם לאחר מכן כו': וע"ד החילוק בין "כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעה" – ראה לקו"ש ח"ג ע' 907. שם ע' 932. ח"י ע' 104 ואילך. – **אף שבכלל** "בכל דרכיך" כולל גם מעשיך לשם שמים (ראה רמב"ם ושו"ע שם).

"יציאת מצרים", יציאה מן ההגבלות . . כולל הגבלות . . דקדושה: ראה תניא פמ"ז. תו"א וראה נז, כ ואילך. בשלח סד, א"ב. יתרו עא, ג ואילך. לקו"ת במדבר ג, א. י, ג. שער האמונה לאדהאמ"צ פכ"א (לט, א ואילך). סידור שער התפילין (ח, ד). ד"ה ויהי בעצם היום הזה תרנ"ה (סה"מ תרנ"ה ע' עא ואילך). ובכ"מ.

שיצא משביעות רצונו וכו': ראה לקו"ש חט"ז ע' 273. ושי"ן. "היום יום" לי סיון (ע' סו). **בכל מאדך:** ואתחנן ו, ה. וראה תו"א מקץ לט, ג"ד. דרמ"צ קכג, כ. קס, ב. ד"ה צאינה וראינה תר"ס.

ובכ"מ. וראה ספר הערכים ח"ב ערך אהבת ה' – בכל לבבך. נפשך ומאדך ס"ד. ושי"ן. **"מסירת נפש", "מסירת הרצון":** תו"א שם לו, ב. ובכ"מ.

אפילו כאשר האדם עומד בדרגה נעלית . . להגיע לדרגה נעלית יותר: להעיר מתורת הבעש"ט (כש"ט – הוצאת קה"ת – הוספות סי' יד. ושי"ט) ע"פ (שמות ג, ב) וירא מלאך ה' אליו גוי אסורה נא גוי – בסיום וחותם התורה שם.

ובלשון הכתוב: תהלים פד, ח. וראה ברכות בסופה, שו, ע אדה"ז או"ח סקני"ה ס"א. ושי"ן.

השם נתן לו "כח לעשות חיל": עקב ח, יח.

הציווי . . (ואת הכח): שהרי אינו מבקש אלא לפי כחן – במדבר פ"ב, ג.

כדבעי: ראה כתובות סז, רע"א.

החיוב להזכיר . . יציאת מצרים: רמב"ם ה"ל ק"ש פ"א ה"ג. שו"ע אדה"ז או"ח ס"ז ס"א.

לכאורה וכו': ראה גם ד"ה בכל דור ודור ד"א ניסן ה'תשמ"א.

אגרות קודש

ויהי רצון, מאחר ואנו נמצאים עדיין ב"לילה" של הגלות, ויתר על כן – באפילה של ה"חושך יכסה ארץ", עקבתא דמשיחא,

נוכה בקרוב ממש לגאולה אמיתית, באופן שבו קויימה הגאולה ממצרים – עוד בהיות בני ישראל במצרים בחצי הלילה, ובכל סערת ההתלהבות והשמחה עד ש"פקע הגג" – ודבר זה שימש הכנה והקדמה ליציאת מצרים, יציאה כפשוטה, **ביד רמה ובעצם היום הזה**,

על ידי שנחזק את הבטחון שהי' גואל ישראל, ונחזק עוד יותר את התשובה אל "לישועתך קוינו כל היום", כשכל יום, במשך כל היום ובכל רגע מן היום, מקווים ומתפללים ללא הרף שתבוא הישועה על ידי דוד מלכא משיחא,

ודבר זה ימהר עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, באופן של "וזרח בחושך אורך, ואפלתך בצהרים,

כפי ההבטחה שבגאולה הנוכחית יהי' "אראנו נפלאות, - נפלאות אפילו ביחס לאותות ומופתים של "כימי צאתך מארץ מצרים"; אז עברו כמה שעות מ"בחצי הלילה" ועד "בעצם היום הזה", ואילו עתה יהפוך המצב של "אפלתך" – שיא החושך של הגלות – **מיד ל"צהרים"**.

ויקויים מיד "קומי אורי כי בא אורך, וכבוד הי' עליך זרחי", "והלכו גויים לאורך", "לא יבוא עוד שמשך וירחך לא יאסף, כי הי' יהיה לך לאור עולם", "וידעו כי אתה שמך הי' לבדך עליון על כל הארץ" ("כל העמים ידעו כי שמו של הקב"ה לבדו הוא א-ל עליון – השליט העליון על כל הארץ").

בכבוד ובברכה
לחג הפסח כשר ושמן

מנחם שניאורסאהן

"לילה" של הגלות: ראה תו"א שמות נ, סעי'ד ואילך: דהנה ארו"ל מזכירין יצי"מ בלילות, פי' בכל הגליות ושעבוד הדומות ללילות. וראה גם תו"א וישב כח, ג"ד.

"חושך יכסה ארץ": ישעי' ס, ב. ובמצו"ד עה"פ: רצה לומר צרות יתרבו בעולם. . יאיר לך אור הישועה.

עקבתא דמשיחא: ראה סוף מס' סוטה. ושם: בכל יום ויום מרובה כו'.

"פקע הגג": פסחים פה, סעי'ב (בפסח דורות – שמקורו ונצטוו עליו ברי"ח ניסן בפסח מצרים – בא יב, יד; שם, יז ובפרש"י).

ודבר זה שימש הכנה והקדמה ליציאת מצרים: להעיר ממכילתא (הובא בפרש"י) עה"פ בא שם, ו. - נתבאר בארוכה בלקו"ש חט"ז ע' 114 ואילך.

לישועתך קוינו כל היום: תפילת העמידה – ברכת את צמח דוד וכו'. וראה לקו"ש ח"כ ע' 274. ויחי שנה זו בסופה.

כל יום: גם בשבת ויו"ט (אף שלא באופן של צער, שחסר לו כו') – נוסף ע"ז שגם אז אומרים בכל תפלה "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים".

מקווים ומתפללים ללא הרף שתבוא הישועה: וכמו שאומרים ב(כמה נוסחאות ד) תיקון חצות: **עד מתי! וראה שיחת ש"פ משפטים וש"פ תשא שנה זו.** ראה מדרש תהלים עה"פ (תהלים פג, ב) "אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט א-ל", הובא ונתבאר באוה"ת לתהלים (יהל אור) עה"פ (ע' רחצ). ראה גם ד"ה ויקם עדות דש"פ אחרי, שבת הגדול שנה זו.

וזרח בחושך אורך, ואפלתך כצהרים: ישעי' נח, י. ובמצו"ד כאן: בהיות בעולם חשכת הצרות יזרח אורך ולא תהי' נכלל עמהם וכו'.

כצהרים: ראה רד"ק עה"פ: כמו הצהרים שהוא חוזק אור היום.

"אפלתך" – שיא החושך: ראה בא י, כב. ובפרש"י.

כפי ההבטחה: מיכה ז, טו.

נפלאות אפילו ביחס לאותות ומופתים של "כימי צאתך מארץ מצרים": ראה פע"ח שער חג המצות פי"ו (בד"ה מוהר"י ז"ל). אוה"ת נ"ך עה"פ. וראה בהברכה דאור ליי"א ניסן* הע' 5.

מיד: רמב"ם הלי' תשובה פי"ז הי"ה. וראה שם הערות 10-11.

קומי אורי . . והלכו גויים לאורך . . לא יבוא עוד שמשך: ישעי' ס, א, ג, כ ובדר"ק שם: כי בא אורך, הגיע זמן ישועתך שהוא לך אורה גדולה.

וכבוד הי': ראה מצו"ד עה"פ.

והלכו גויים לאורך: ובמצו"ד עה"פ: ר"ל ממך ילמדו דרכי הי' ואתה תאיר עיניהם. וראה גם רד"ק עה"פ. **וידעו כי אתה שמך הי' לבדך עליון על כל הארץ:** תהלים סיום וחותם מזמור פג.

בס"ד. שיחת ש"פ אחרי, שבת הגדול, י"ב ניסן, ה'תשכ"ז.

בלתי מוגה

1 א. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה דודי לי ואני לו.

2 * * *

3 ב. הביאור בדברי אדה"ז בשו"ע¹ בנוגע לשבת הגדול, ש"נעשה בו נס גדול .. למכה מצרים
4 בבכוריהם² .. ולמה לא קבעוהו בעשירי לחודש סתם .. כדרך שנקבעו כל המועדים, לפי שבעשרה בניסן
5 מתה מרים³ וקבעו בו תענית⁴ כו" (אף שמיתת מרים היתה ל"ט שנה לאחר הנס⁵), דלכאורה, איך יתכן
6 לשנות ולדחות אופן קביעות זכרון הנס מפני ענין צדדי - ע"פ המבואר⁶ בחסידות⁷ בענין יו"ט של ר"ה
7 שחל להיות בשבת, שההמשכה דתק"ש נמשכת מצד ענינו של יום השבת ללא צורך בתק"ש, ועד"ז
8 בנדו"ד, שביום מיתת מרים אין צורך בזכרון הנס, כי תוכן הנס הוא שבכורי (התוקף ד) מצרים עצמם
9 נלחמו וישלחו את ישראל⁸, שזהו"ע דאתהפכא חשוכא לנהורא⁹, וענין זה נפעל גם¹⁰ ע"י מיתתן של
10 צדיקים¹¹, שמכפרת אף על הזדונות שהן מג' קליפות הטמאות¹² - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א,
11 ונדפס¹³ בלקו"ש ח"ב ע' 33 ואילך.

כו"ן].

אבל, ביאור זה אינו מספיק, דכיון שהנס ד"למכה מצרים
בבכוריהם" הו"ע של זכות וגאולה, ואילו הענין דמיתת מרים
הו"ע הפכי, שהרי "שקולה מיתתן של צדיקים כשירפת בית
אלקינן" (ר"ה יח, ב), ועד ש"סילוקן של צדיקים קשה לפני
הקב"ה יו"ט מחורבן ביהמ"ק" (איכ"ר פ"א, לז) - ה" צריך זכרון
הנס לדחות את הענין דמיתת מרים, שזכרון הנס יקבע לפי ימי
החודש, ככל המועדים, ואילו הזכרון דמיתת מרים יקבע לפי ימי
השבוע.

(6 ראה לקו"ת דרושי ר"ה נו, א ואילך. ובכ"מ.

(7 וכמדובר כמ"פ שיש ענינים שע"פ נגלה דתורה בלבד
אינם מובנים, ויש צורך בביאור ע"פ פנימיות התורה דוקא) (ראה
גם תורת מנחם - התוועדיות ח"מ ע' 77. וש"נ).

(8 וע"ד מארז"ל "מיני" ובי' אבא לישדי' ב"י נרגא" (סנהדרין
לט, ב. הובא בתניא פל"א).

(9 וענינו בעבודה - בנוגע ל"א-ל זר אשר בקרבך" (שבת קה,
ב), שצריך לפעול שגם הוא יתהפך לקדושה, כמ"ש (ואתחנן ו,
ה) "ואהבת גו' בכל לבבך", "בשני יצריך" (ספרי ופרש"י עה"פ),
היינו, שגם נה"ב תעורר ותמשוך אותו ("טרייבן איס") לעבודת
ה', כיון שלאמיתו של דבר יודעת גם היא שזוהי טובתו, כמשל
הזונה המובא בתניא (ספ"ט. ספכ"ט).

(10 אלא שיש חילוק ביניהם - שבענין ד"למכה מצרים
בבכוריהם", היתה עיקר הפעולה (המלחמה) ע"י גוי, ואילו
פעולת בני"י היתה רק ע"י הדיבור, ש"אמרו להם זבח פסח הוא
לה' שיהרוג בכורי מצרים"; אבל בענין מיתתן של צדיקים, נעשה
כל הביורו ע"י הצדיק לבדו, ובלשון רבינו - שמוסרים נפשותיהם
ברצון.

(11 ועילוי זה ישנו גם ביום ב' ניסן וי"ג ניסן.

(12 והרי זה בדוגמת השלימות דלעתיד לבוא, ב"קץ הימין",
שאז יהי' בירור גם לגק"ה"ט, ולא כמו עתה, שזוהו רק בדרך דחי'.

(13 בשילוב שיחת שבת הגדול תשכ"ט ותשל"א.

(1 אור"ח ר"ס תל.

(2 תהלים קלו, יו"ד.

(3 שגדלה מעלתה כו', ובודאי ה" אצלה הענין ד"יודע ה'
ימי תמימים (תהלים לז, יח) .. כשם שהם תמימים כך שנותם
תמימים", כדאימא במדרש (ב"ר רפנ"ח) בנוגע לשרה.

(4 ולהעיר: בנוגע ליום מיתת צדיקים - נהוג אצל חסידי
פולין שאין אומרים תחנון, כיון שמיתת צדיקים מכפרת כו'.
ושאלתי פעם אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר (ראה תורת מנחם - רשימת
היומן ס"ע רצא. וש"נ), מהו הטעם שאצלנו נוהגים לומר תחנון?
והשיב: וכי ישנו זמן יותר טוב לבקש ולפעול ("אויסבעטן"),
מכמו "עת רצון" כזו?! ...

אצל חסידים לא נהוג להתענות ביום היארצייט, ואדרבה:
מעמידים "תיקון" כו'. וכיון שזוהו ע"פ שו"ע (ראה תורת מנחם
- התוועדיות ח"מ ע' 217 ואילך. וש"נ) - יכולים לפעול כל
הענינים ע"י שמחה.

(5 ובודאי אין לומר שבמשך כל ל"ט השנים קבעו זכרון הנס
בעשירי בחודש, ורק לאחר מיתת מרים קבעוהו ליום השבת -
דלא אשתמיט שום תנא כו', אפילו לא ברמז, לא בנגלה ולא
בקבלה, לומר כן.

אך לכאורה ה" אפשר לתרץ, שכיון שהקב"ה יודע עתידות,
יודע שמיתת מרים תהי' בעשור לחודש [שהרי "יודע ה' ימי
תמימים", כנ"ל מדברי המדרש בנוגע לשרה, ומזה מובן גם בנוגע
למרים* שהיתה מ"שלת הרועים" (תענית ט, א)], לכן נקבע
זכרון הנס לכתחילה ביום השבת.

[וע"ד שמצינו בנוגע לחג הפסח גופא - דלכאורה אינו מובן
מ"ש (בא יב, לט) "ויאפו את הבצק גו' עוגות מצות גו' כי גורשו
ממצרים ולא יכלו להתמהמה גו'", הרי עוד קודם שגורשו
ממצרים, ביום ט"ו בניסן, נצטוו כבר על אכילת מצה בליל ט"ו?!
וא' התירוצים על זה (שהובא בדרושי חסידות - אוה"ת בא ע'
שז), "שמה שנצטוו על המצות קודם לכן ה" ע"ש העתיד, שהשם
יודע העתידות ידע שיהי' להם לצאת ממצרים בחפזון, ואפילו היו
רוצים לא היו יכולים להחמיץ בצקת, צוה לאכול הפסח על מצות

(* אף שבגלוי היתה מיתתה קשורה עם ענין של חטא כו'.

- 1 ג. ויש להוסיף בביאור מעלת הנס ד"למכה מצרים בבכוריהם":
 2 בשאר המכות שלפנ"ז - הנה גם לאחרי שבאה המכה בפועל, לא פעל הדבר על המצריים (כולל גם
 3 בכורי מצרים) שיתפעלו מזה כו'. ואף שפעולת המכה היתה רק היזק בממונם, אבל לא בגופם - הרי
 4 ממונם חביב עליהם כו'¹⁴, ובפרט שבין-נח מקפיד אפילו על פחות משה פרוטה¹⁵;
 5 ואילו כאן - הנה עוד לפני שבאה המכה בפועל, אלא בני"י רק סיפרו לבכורי מצרים שעומדת לבוא
 6 מכת בכורות - התפעלו מזה כ"כ עד שיצאו למלחמה.
 7 וטעם הדבר שכאן התפעלו בכורי מצרים כ"כ - לפי שבני"י דיברו עמהם בדברים היוצאים מן הלב
 8 (שנכנסים אל הלב ופועלים פעולתם¹⁶), ועד - מתוך מסירת נפש:
 9 עד כאן - לא הי' אצל בני"י ענין של מס"נ; משה רבינו הלך אמנם אל פרעה כו', אבל ענין זה הי'
 10 באופן שהקב"ה אמר לו "בא אל פרעה"¹⁷, בא יחד עמי (שהקב"ה בעצמו ילך עמו)¹⁸, כך, שלא הי' לו
 11 מה לפחד. ומה גם שבכלל הי' אצל משה רבינו הענין ד"שכינה מדברת מתוך גרונו"¹⁹, מצד גודל הביטול
 12 שלו באופן ד"ונחנו מה"²⁰.
 13 אמנם, כאשר בני"י נצטוו לקחת את השה לקרבן פסח, הנה בשביל זה הוצרכו לענין של מס"נ²¹ -
 14 כמבואר בדעת זקנים מבעלי התוס'²², ש"כשראו המצרים שלוקחין הפסחים לשחוט, נתקבצו עליהם
 15 להרגן, כי יראתן של מצרים הי' בהמות". וכפי שאמר משה רבינו לפרעה: "הן נזבח את תועבת מצרים
 16 לעיניהם ולא יסקלוננו" (שהרי יראתם אנו זוכחים)²³, וכיון שמשה אמר זאת, בודאי הי' זה אמת, שהרי
 17 ענינו של משה הוא אמת²⁴. ואעפ"כ, לא טענו בני"י למשה: היתכן שאתה מצוה לנו ליקח שה ולשחטו,
 18 בה בשעה שאתה בעצמך אמרת שפעולה כזו תביא לידי כך ש"יסקלוננו"?!... אלא קיימו הציווי מתוך
 19 מס"נ, שזוהי הנהגה שלמעלה מטעם ודעת.
 20 [וע"ד שמצינו באברהם אבינו, שכאשר הקב"ה צוה אותו "קח נא את בנך גו' את יצחק גו' והעלהו
 21 גו' לעולה"²⁵, לא בא אברהם אבינו בטענה שהקב"ה כבר אמר לו לפנ"ז "כי ביצחק יקרא לך זרע"²⁶,
 22 אלא קיים את הציווי מתוך מס"נ שלמעלה מטו"ד].
 23 ויתירה מזה: ע"פ נגלה יש חקירה האם קודם מ"ת הי' חיוב של מס"נ²⁷. ואעפ"כ, אף שעמדו עדיין
 24 קודם מ"ת, לא עשו בני"י חשבונות אם יש עליהם חיוב של מס"נ, אלא מסרו נפשם לקיים ציווי ה'.
 25 ומצד המס"נ שהיתה אצל בני"י בלקיחת השה לקרבן פסח, למרות שהיו עדיין בגלות מצרים שהיתה
 26 עדיין בתוקף (דאף שכבר פסקה עבודה מאבותינו²⁸, הרי קליפת מצרים היתה עדיין בתוקף) - הרי זה
 27 פעל על בכורי מצרים שהאמינו לדברי בני"י, ועד שהעמידו את עצמם בסכנה לצאת למלחמה.
 28 ד. וההוראה מזה:
 29 כאשר נותנים ליהודי שליחות לפעול עם יהודים נוספים - אין לו לטעון שלכל לראש עליו לסיים
 30 את כל עניניו, להתפלל וכו', לאכול ולשתות, לקרוא את העיתון, ולנוח היטב ("זיך אויטשלאָפן"), ורק
 31 כאשר לא יהי' לו יותר מה לעשות - כיון שכבר הלך גם לטייל... - אזי "יעשה טובה" וידבר עם יהודי
 32 נוסף, כדי לבצע את שליחותו;

(14) ראה ברכות סא, ב. וש"נ.

(15) עירובין סב, א. וש"נ.

(16) ראה ס' הישר לר"ת שי"ג. הובא בשל"ה סט, א.

(17) ר"פ בא.

(18) ראה זח"ב לד, א.

(19) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1087.

(20) בשלח טז, ז.ח.

(21) ראה גם תורת מנחם - התוועדויות חמ"ט ע' 249. וש"נ.

(22) בא יב, ג.

(23) וראה ח, כב (ובפרש"י).

(24) ראה ב"ב עד, א. סנהדרין קי, סע"א ואילך. קיא, סע"א.

שמור"ר פ"ה, יו"ד. תנחומא שמות כח. קרח יא. ועוד.

(25) וירא כב, ב.

(26) שם כא, יב.

(27) ראה אנציק' תלמודית (כרך ג) ערך ב"נ ע' שנ ואילך.

וש"נ.

- 1 באופן כזה - אי אפשר לפעול על הזולת. כאשר הנהגתו היא באופן שלכל לראש דואג לסיים את כל
2 עניניו, ורק אח"כ פונה לפעול על הזולת - לא יפלא שבא להתאונן ("קלאָגן זיך") על כך שאינו מצליח
3 לפעול על הזולת, ומזה רוצה להוכיח שעדיין לא הגיע הזמן שיתעסק עם הזולת.
- 4 כדי לפעול על הזולת - עליו להניח את כל עניניו הצדה, כך, שגם בשעה שהוא רעב וצמא, כולל
5 גם רעב וצמא לדבר ה', הרי הוא מנתק את עצמו מתוך מס"נ, ופונה לעסוק עם הזולת, ואז יצליח לפעול
6 עליו.
- 7 ה. ועפ"ז יש לבאר מאמר המשנה במסכת אבות²⁹, "כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה
8 מעושר, וכל המבטל את התורה מעושר סופו כו":
9 לכאורה אינו מובן³⁰: מדוע לא נאמר במשנה בבא נוספת בנוגע ל"המקיים את התורה מעושר",
10 שיקבל שכר וכיו"ב?!
- 11 אך הענין הוא - שלא קיימת מציאות של "המקיים את התורה מעושר"; כאשר יהודי לומד תורה רק
12 לאחרי שסיים את כל עניניו - אין זה אמיתית הענין דלימוד וקיום התורה, אלא מילוי הרצון שלו; דוקא
13 כאשר לומד תורה בשעה שאינו רוצה ללמוד, ומניח את כל שאר עניניו הצדה - הרי זה אמיתית ענין
14 ללימוד וקיום התורה.
- 15 ו. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א):
16 ו"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"³¹:
- 17 כשם שביצי"מ הנה עוד קודם היציאה ממצרים נעשו כבר בניי "עבדי ה'" תמורת היותם "עבדי
18 פרעה", כדאיתא בירושלמי³² (והובא גם בהמכתב³³) שפרעה הי' מכריז ואומר: "קומו צאו מתוך עמי³⁴,
19 לשעבר הייתם עבדי פרעה, מיכן והילך אתם עבדי ה'" - כך גם עתה, שעוד לפני הגאולה העתידה צריכה
20 להיות כבר העבודה מתוך מס"נ, ללא חשבונות.
- 21 ועי"ז זוכים ל"אראנו נפלאות", ועד - באופן נעלה יותר מאשר ביצי"מ, שלכן נאמר "כימי צאתך
22 גו'", בכ"ף הדמיון³⁵.
- 23 וזהו כללות ענינו של חודש ניסן, כדברי הגמרא³⁶ בנוגע להרואה בחלום תיבה שיש בה ב' נו"נין,
24 כמו "ניסן", ש"נסי נסים נעשו לו", שזהו"ע של נס בתוך נס, וכאמור לעיל בענין "למכה מצרים
25 בבכוריהם", שבקליפה גופא פועלים ענין של נס שלמעלה מדרך הטבע.
- 26 ויקויים מארז"ל²⁸ "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל" - בחודש ניסן של שנה זו, ובזה גופא -
27 בהקדם האפשרי ("וואָס פריער"), בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.
- 28 * * *
- 29 ז. נוסף על הציווי דלקיחת הפסח בעשור לחודש (כנ"ל ס"ג) - הי' אז גם הציווי על אכילת מצה,
30 שזהו ענין ששייך אלינו יותר מאשר קרבן הפסח, כי קרבן פסח ישנו רק בזמן שביהמ"ק קיים, משא"כ
31 אכילת מצה היא מדאורייתא גם בזמן הזה³⁷.
- 32 ולהעיר, שבמצה יש מעלה יתירה - שיש בה ב' ענינים: (א) המצה שצריך לאכול יחד עם הפסח,
33 כמ"ש³⁸ "על מצות ומרורים יאכלוהו", (ב) ענין המצה כפי שהוא מצד עצמו.

34 בא יב, לא.

35 ראה גם תורת מנחם - התועודיות ח"ג ע' 355. וש"נ.

36 ברכות נז, רע"א.

37 פסחים קכ, א. וש"נ.

38 בהעלותך ט, יא.

29 פ"ד מ"ט.

30 ראה גם תורת מנחם - התועודיות חכ"ג ס"ע 65. חל"ז

ריש ע' 144.

31 מיכה ז, טו.

32 פסחים פ"ה ה"ה.

33 ד"א ניסן בהערה (אג"ק חכ"ד ס"ע שכב).

1 ובהתאם לכך - הנה כאן המקום להזכיר על מה שכבר דובר וגם נדפס³⁹ (וגם תלוי על הקירות) בנוגע
2 לחלוקת מצה שמורה ומהודרת (אם עבור כל חג הפסח, או לכל הפחות עבור ה"סדרים" - ליל יצי"מ,
3 שאז ישנה המצוה דאכילת מצה), ובודאי ישתדל כל אחד כפי יכלתו, לחלק להקרובים אליו וגם
4 להרחוקים כו'.

5 וע"פ המבואר באגה"ק⁴⁰ ש"בכל שנה ושנה יורד .. אור חדש ומחודש .. עליון יותר שלא הי' מאיר
6 מימי עולם אור עליון כזה" - הרי גם ההתעסקות בענין זה בשנה זו צ"ל באופן של הוספה לגבי השנים
7 שלפנ"ז.

8 ויה"ר שענין המצה - מיכלא דמהימנותא ומיכלא דאסותא⁴¹ - יומשך מחג הפסח, שהוא "ראש השנה
9 לרגלים"⁴², באופן שיפעל על כל השנה כולה, ויפעל בכל הסביבה כו'.

10 * * *

11 ח. כאשר מדברים אודות חודש ניסן שבו נגאלו ובו עתידין להגאל, הרי זה בפשטות באופן שיוצאים
12 מחוץ לארץ ובאים לארץ ישראל; ואילו כאן אירע לכאורה ענין הפכי - שבאו מארץ ישראל לחוץ
13 לארץ⁴³, ולא רק מנין, שזהו כבר ענין של פרהסיא⁴⁴, אלא יותר משני מנינים, ובאופן של פירסום, ומתוך
14 ריקודים, הן כאן, והן שם, ועד - שה"משרד" שענינו לפעול שלא יסעו מא"י, ולהעמיד צבא לישראל,
15 אישר ונתן את ברכתו לנסיעתם.

16 והיסוד לזה - כידוע פסק הרמב"ם⁴⁵ ש"אסור לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ אלא ללמוד תורה או
17 לישא אשה".

18 והענין בזה - שענינים אלו, לא זו בלבד שאינם היפך הגאולה, אלא אדרבה - הם מקרבים את
19 הגאולה:

20 לישא אשה - כמובן מדברי הגמרא⁴⁶ "אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שב(אותו אוצר ששמו)
21 גוף", שענין זה נעשה ע"י פרי' ורבי', שזוהי תכלית הנישואין.

22 וללמוד תורה - כי "מפני טטאינו גלינו מארצנו"⁴⁷, וענין החטא הוא בגלל החסרון בענין הלימוד,
23 שהרי הלכה פסוקה ש"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"⁴⁸, כך, שאילו הי' ענין ה"תלמוד", בודאי הי'
24 גם ענין ה"מעשה", ואם הלימוד אינו מביא לידי מעשה, עכצ"ל, שחסר ב"גדול תלמוד". ולכן, ע"י לימוד
25 התורה, "גדול תלמוד" - שבודאי יביא לידי מעשה, שהרי "לא עם הארץ חסיד"⁴⁹ - תחבטל סיבת הגלות,
26 שזהו הענין ד"חטאינו", ובדרך ממילא יתבטל המסובב - הגלות.

27 ט. אבל אעפ"כ, איתא בתוס'⁵⁰, שההיתר לצאת מא"י לחו"ל ללמוד תורה ולישא אשה הוא רק כאשר
28 "דעתו לחזור לא"י", אבל אם אין דעתו לחזור, אין היתר.
29 והביאור בזה:

30 בנוגע לבנ"י שנמצאים בחוץ לארץ, איתא, שהם "עובדי ע"ז בטרהרה"⁵¹. ולכאורה אינו מובן: אם זהו
31 ענין של עבודה זרה - איך יתכן שענין זה יהי' "בטרהרה" !?

32 ומבואר בחסידות⁵², שהעובדה שיהודי מחשיב את עצמו ליש ומציאות היא בבחינת ע"ז - מציאות
33 נוספת מלבד הקב"ה. ואעפ"כ הרי זה "בטרהרה" - כי הסיבה לכך שמחשיב את עצמו למציאות היא

(45) הל' מלכים פ"ה ה"ט.
(46) יבמות סב, סע"א (ובפרש"י). וש"נ.
(47) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.
(48) קידושין מ, ב. וש"נ.
(49) אבות פ"ב מ"ה.
(50) ד"ה ללמוד - ע"ז יג, א.
(51) ע"ז ח, סע"א.
(52) ראה לקו"ת פרשתנו כז, ג. ובכ"מ.

(39) ראה תורת מנחם - התוועדויות ח"א ס"ע 177 ואילך.
וראה גם חמ"ט ס"ע 253. וש"נ.
(40) סי"ד.
(41) זח"ב קפג, ב.
(42) ריש ר"ה. שם ד, סע"א.
(43) הכוונה לה"קבוצה" של תלמידי התמימים שבאו מאה"ק
להסתופף בצל כ"ק אדמו"ר שליט"א למשך שנה שלימה (המו"ק).
(44) ראה גם תורת מנחם - התוועדויות חמ"ח ע' 134. וש"נ.

- 1 בגלל ש"בנים אתם לה' אלקיכם"⁵³, וכמשנת"ל במאמר⁵⁴, שיהודי יודע שהקב"ה זקוק אליו, כביכול,
2 שיעשה לו דירה בתחתונים.
- 3 ולכן אומרים שיהודי צריך להיות תמיד במעמד ומצב ש"דעתו לחזור לא"י":
- 4 ענינה של ארץ ישראל הוא - "ארץ אשר .. תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית
5 שנה"⁵⁵; לא כמו בחו"ל, שהענין ד"עיני ה' אלקיך גו'" הוא רק בר"ה ויוהכ"פ, בשעת התפלה כו', אלא
6 כן הוא בכל השנה כולה, באיזה מעמד ומצב שיהי'.
- 7 ולכן, ההלכה היא שהמתפלל צריך שיכוון לבו כנגד ארץ ישראל⁵⁶, וכנגד ביהמ"ק, עליו נאמר⁵⁷ "והיו
8 עיני ולבי שם כל הימים".
- 9 וזהו שתמיד צריך להיות "דעתו לחזור לא"י" - לחזור למעמד ומצב ד"עיני ה' אלקיך בה מרשית
10 השנה ועד אחרית שנה".
- 11 וע"פ תורת הבעש"ט⁵⁸ שבמקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא - הנה כשדעתו לחזור לא"י, אזי
12 מחשבתו שם, וכיון שמחשבתו שם - שם הוא נמצא, כך, שבמשך כל זמן היותו בחו"ל, יש לו עמו את
13 הענין של א"י, והרי זה כמו שנמצא בא"י, ששם "תמיד .. עיני ה' אלקיך בה גו'".
- 14 י. והנה, ידועה החקירה בנוגע להיתר לצאת מא"י בשביל ללמוד תורה - האם די בכך שהוציאה מא"י
15 היתה מתוך כוונה ללמוד תורה, משא"כ לאח"ז, כיון שבהיתרא אתא לידו כו', או שבמשך כל הזמן
16 שנמצא בחו"ל צריך ללמוד תורה בפועל.
- 17 וע"פ האמור לעיל בנוגע לתורת הבעש"ט שבמקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא, מובן, שבמשך
18 כל זמן היותו בחו"ל צריך ללמוד תורה, שהרי ההיתר לצאת תלוי בכך ש"דעתו לחזור לא"י", שאז נחשב
19 שנמצא בא"י ע"י מחשבתו, ולכן אם מפסיק ללמוד תורה, הרי זה נחשב כמו שיוצא מא"י ברוחניות.
20 זוהי איפוא ההלכה בפועל שבאה כתוצאה מתורת הבעש"ט הנ"ל.
- 21 יא. ובנוגע לעניננו:
- 22 בואם של התלמידים מא"י לכאן הוא בהיתר גמור - ללמוד תורה, שכן "לא מן הכל אדם זוכה
23 ללמוד"⁵⁹, ו"לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ"⁶⁰, ולכן באו לכאן ללמוד מפלוני כו'.
- 24 - אילו היו נשואים בא"י, היו יכולים להתפתות ("זיך איינרעדן") ולחשוב שאין בכחם להתגבר על
25 היצה"ר. ואף שאין זו האמת, שהרי "לפום גמלא שיחנא"⁶¹, אבל אעפ"כ, היו יכולים לחשוב כך. אמנם,
26 בבואם לכאן, בידעם שכל ההיתר לכך אינו אלא בתנאי מפורש כדי ללמוד תורה - שוב אינם יכולים
27 לטעון שאין בכחם להתגבר על היצה"ר; אם אינך יכול להתגבר על היצה"ר - מי צוה עליך לנסוע? ...!
- 28 וברור הדבר שקיבלו על עצמם את התנאי ללמוד תורה, שהרי כאן הי' לא רק ענין של "שתיקה"
29 בלבד, שאז אי אפשר לדעת אם קיבלו את התנאי, שהרי מצינו בש"ס ב' אופני שתיקה⁶²: (א) "כהודאה
30 דמיא", (ב) "לא כהודאה", כי משמעותה שאין לו שום שייכות לענין זה, שלכן אין לו מה לומר כלל;
31 משא"כ בנדר"ד, שהי' גם ענין של מעשה בפועל - הנסיעה מא"י לחו"ל, הרי זה מגלה שקיבלו על עצמם
32 את התנאי שמתיר את הנסיעה - ללמוד תורה.
- 33 וע"י לימוד התורה נעשה גם הענין דלישא אשה - הנישואין עם הקב"ה, שהרי ע"י לימוד התורה

(58) ראה כתר שם טוב בהוספות סמ"ח. וש"נ.

(59) רמב"ם הל' אבל ספ"ג.

(60) ע"ז יט, א.

(61) כתובות סז, רע"א. וש"נ.

(62) ראה יבמות פז, סע"ב. ב"מ לז, ריש ע"ב. תוד"ה ומודה

- ב"ב סב, א.

(53) פ' ראה יד, א.

(54) פ"ז (תורת מנחם - התוועדויות חמ"ט ע' 264).

(55) עקב יא, יב.

(56) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסצ"ד. וש"נ.

(57) מלכ"ס ט, ג. דברי הימים ז, טז. וראה שו"ע שם

סצ"ה ס"ג.

נעשית ההתאחדות עם הקב"ה ש"קורא ושונה כנגדו"⁶³, שזהו החידוש שבענין הגאולה, שאז תהי' ההתאחדות של בני"י עם הקב"ה באופן של נישואין (לא רק באופן של אירוסין, כמו בזמן הזה)⁶⁴.

יב. ובנוגע לפועל:

התלמידים שבאו מא"י - צריכים לעסוק בלימוד התורה, הן נגלה דתורה והן פנימיות התורה, שזהו ה"מאור" שבתורה, והלימוד צריך להיות מתוך חיות, ובאופן שיביא לידי מעשה - קיום המצוות בהידור, וכל זה - מתוך עבודת התפלה, כמבואר בלקו"ת⁶⁵ שעבודת התפלה היא "חוט השדרה" שמחבר את רמ"ח האברים ושס"ה גידים, והיינו, שעי"ז יהי' הקיום של רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת כדבעי.

ולכן יאמרו עתה "לחיים", ומתוך שמחה, ויחזרו ויקבלו על עצמם עתה עוה"פ כל הנ"ל - שתהי' דעתם לחזור, שעי"ז יהי' אצלם הענין ד"ארץ אשר... תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה".

וכל ענינים אלו יהיו אצלם באופן ד"כפלים לתושי"⁶⁶, כדברי הגמרא⁶⁷ "חד מינייהו (מבני א"י) עדיף כתרי מינן", ע"ד הלוחות האחרונות שניתנו ביוהכ"פ⁶⁸ (והרי בפרשת השבוע מדובר אודות יוהכ"פ) שהיו באופן ד"כפלים לתושי"⁶⁹.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן קנקן משקה לחלק לתלמידים. ואח"כ נתן קנקן משקה לא' מחו"ל לחלק להקהל, באמרו בכת"שחוק, שגם בני חו"ל צריכים ללמוד תורה ולקיים מצוות].

* * *

יג. נהוג בשבתות האחרונות ללמוד בהתועדות פסוק חומש עם פירוש רש"י. ובעמדנו בשבת הגדול, הקשור עם חג הפסח, שבו נאמר⁷⁰ "זאת חוקת הפסח" - נתעכב על פירוש רש"י הקשור עם ענין החוקים: בקצפיטל י"ח פסוק ד', נאמר: "ואת חוקתי תשמורו", ומפרש רש"י: "דברים שהן גזרת המלך, שיצר הרע משיב עליהם למה לנו לשומרו, ואומות העולם משיבין עליהם [וכמובן בפשטות - גם לכן חמש למקרא - שטבע האדם שמתפעל מזה שלועגים עליו, שלכן יש צורך בהבהרה מיוחדת בהתחלת השו"ע: "אל יבוש מפני המלעגים"]", כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז וטהרת מי חטאת, לכך נאמר אני ה', גזרתי עליכם, אי אתם רשאים ליפטר".

וצריך להבין:

א) תיבת "חוקה" נאמרה כבר בתורה כמ"פ לפנ"ז, ורש"י פירש כבר⁷¹ שהכוונה היא למצוות שאינם מובנים ע"פ שכל, וא"כ, למה הוצרך רש"י לחזור ולפרש זאת, ואינו יכול לסמוך על מה שפירש כבר לפנ"ז?

ב) ענין החוקים, נזכר גם בפסוק שלפנ"ז - "ובחוקותיהם לא תלכו"⁷², וגם בפסוק שלאח"ז - "ושמרתם את חוקותי"⁷³, ובפסוקים אלו מפרש רש"י ב' פירושים, שלכאורה סותרים זל"ז (כדלקמן), ואילו כאן מפרש רש"י פירוש אחר, ורק פירוש אחד.

ונוסף על הדיוקים הנ"ל מצד פירושי רש"י שלפנ"ז ושלאח"ז - צריך להבין בפירוש רש"י זה עצמו:

ג) מדוע צריך רש"י להביא דוגמא ל"חוקותי"; כשם שבנוגע ל"משפטי", מפרש רש"י "אלו דברים האמורים בתורה במשפט שאילו לא נאמרו היו כדאי לאומרו", ואינו מביא דוגמא לדבר - כך גם לא הוצרך להביא דוגמא בנוגע ל"חוקותי"?

(69) שמו"ר רפמ"ו.

(70) בא יב, מג.

(71) תולדות כו, ה. בשלח טו, כו. וראה לקו"ש ח"ח ע' 123

הערה 4.

(72) פסוק ג.

(73) פסוק ה.

(63) תדבאר רפי"ח. יל"ש איכה רמז תתרלד.

(64) ראה שמו"ר ספט"ו.

(65) בלק ע, ד.

(66) איוב יא, ו.

(67) כתובות עה, סע"א.

(68) תענית ל, ב.

- 1 (ד) גם אם מאיזה טעם צריך רש"י להביא דוגמא - למה אינו מסתפק בדוגמא אחת, וגם לא בשתי
2 דוגמאות, אלא מביא שלש דוגמאות (אכילת חזיר ולבישת שעטנו וטהרת מי חטאת)?!
- 3 (ה) מהו דיוק לשון רש"י בסיום דבריו: "אי אתם רשאים ליפטר", שמשמעותו, שעושים ענין אחר
4 ועי"ז נפטרים מענין זה (כפי שמפרש רש"י בד"ה שלאח"ז: "ללכת בהם", "אל תפטר מתוכם, שלא
5 תאמר למדתי חכמת ישראל, אלך ואלמד חכמת האומות") - מהו ההכרח בפשוטו של מקרא שכוונת
6 הכתוב לשלול ש"אי אתם רשאים ליפטר", ולא באופן חיובי, שחייבים לקיימם?
- 7 ולהעיר, שהלשון במדרז"ל הוא "אין אתה רשאי להשיב עליהם"⁷⁴, "אין לך רשות להרהר בהן"⁷⁵,
8 והיינו, שלא זו בלבד שחייבים לקיימם, אלא עוד זאת, שאסור אפילו להרהר אחריהם. וגם רש"י מביא
9 לשון זה בפירושו פשוטו של מקרא⁷⁶. ואעפ"כ מפרש כאן "אי אתם רשאים ליפטר".
- 10 יד. ויש לומר הביאור בזה:
- 11 בנוגע ל"משפטי" - לא צריך רש"י לפרש דוגמאות⁷⁷, כיון שהדבר מובן בפשטות, גם לבן חמש
12 למקרא, שיודע שיש מצוות שהם ע"פ שכל, וכמו כיבוד אב ואם, שמוכן בפשטות שכיון שעושים לו
13 טובות כו', צריך לכבדם. וכן בנוגע לכללות עשרת הדברות, כמ"ש⁷⁸ "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך
14 מארץ מצרים", וכפי שמפרש רש"י: "כדאי היא ההוצאה שתהיו משועבדים לי"⁷⁹. וכן בנוגע למצות
15 תלמוד תורה - הרי מובן בפשטות, שכדי שלא להישאר "עם הארץ" צריך ללמוד. וכיון שזהו דבר פשוט
16 - לא צריך רש"י לפרש דוגמאות.
- 17 אבל בנוגע לחוקים - צריך רש"י לפרש דוגמאות.
- 18 טו. והדוגמא הראשונה שמביא רש"י היא - "אכילת חזיר":
19 לכאורה אינו מובן: אם אכילת חזיר נחשבת ל"חוקה" בגלל שלא יודעים את טעם איסור האכילה,
20 הרי כן הוא גם בנוגע לשאר בעלי חיים האסורים באכילה, ולמה נקט רש"י חזיר דוקא?
- 21 ואדרבה: כאשר התורה מונה את בעלי החיים האסורים באכילה, נאמר⁸⁰: "את הגמל גו' ואת השפן
22 גו' ואת הארנבת גו'", ורק לאח"ז נאמר "ואת החזיר", וא"כ, הרי רש"י צריך להביא דוגמא מבעל-חי
23 אסור באכילה שנתפרש תחילה בכתוב - גמל!
- 24 לכאורה הרי אפשר לומר, שבפשוטו של מקרא אין להקפיד על הסדר שבו נימנו בעלי החיים האסורים
25 באכילה, ולכן נקט רש"י "אכילת חזיר", לפי שזהו דבר היותר מצוי. וכפי שמצינו בכתוב⁸¹ (בהפטרה
26 של שבת ר"ח): "אוכלי בשר החזיר והשקן גו'", שנקט "חזיר" תחילה, להיותו מצוי יותר.
- 27 אבל, נוסף לכך שביאור זה שייך לומר רק בפירושו רש"י, ולא במדרז"ל, שגם שם הובאה הדוגמא
28 מ"אכילת חזיר" דוקא, ולא "גמל" שנזכר בכתוב תחילה, והרי בהלימוד ע"ד ההלכה אי אפשר לומר
29 שרוצים להביא דוגמא מדבר הרגיל דוקא, כמו בפשוטו של מקרא - הנה גם בדרך הפשט מוטב להקפיד
30 על סדר הכתובים, וכיון שבפסוק נזכר תחילה גמל, הרי רש"י צריך להביא דוגמא מאכילת גמל.
- 31 טז. ויובן בהקדם שאלה נוספת⁸²:
- 32 מדוע אומרים שהאיסור דאכילת חזיר הוא "חוקה", ללא טעם ושכל - הרי מבואר בכ"מ⁸³ טעם
33 לאיסור אכילת בהמות טמאות, שזהו לפי שהמאכל נעשה דם ובשר כבשרו, והאוכל בעל-חי שיש לו
34 תכונות בלתי רצויות, כמו חי' טורפת וכיו"ב, עלולים תכונות אלו לעבור גם אליו, כך שיש טעם שכלי
35 בדבר, ואין זה מהמצוות שאין עליהם טעם והסברה כלל?!

(80) שמיני יא, ד ואילך.

(81) ישעי' סו, יז.

(82) כ"ק אדמור"ר שליט"א אמר, שנשאל ע"ד שאלה זו לפני
שנתיים.

(83) ראה רמב"ן (הובא בבחי' שמיני יא, יג. וראה גם מו"נ

ח"ג פמ"ח.

(74) תו"כ עה"פ.

(75) יומא סז, ב.

(76) ר"פ חוקת.

(77) ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 71.

(78) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

(79) וראה גם פרש"י שלח טו, מא. ואתחנן ה, טו. פ' ראה

1 ויש לומר, שלכן מביא רש"י דוגמא מ"אכילת חזיר" דוקא, ולא משאר בעלי-חיים שנימנו בכתוב
2 לפנ"ז, כמו גמל וארנבת - כי בנוגע ל"חזיר", לא שייך לומר טעם הנ"ל, שאכילתו יכולה לגרום אצל
3 האדם מדות בלתי-רצויות כו' (כדלקמן).

4 (כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת-שחוק:) מהי ה"עדינות" ("וואָס איז אַזוי די איידלקייט") של "דבר
5 אחר"?

6 ובכן, זהו ענין הקשור עם דין בשו"ע, וכן הוא בגמרא, אבל, זהו דין שבדרך כלל לא רגילים ללמוד.
7 - אי אפשר לומר שאף אחד אינו לומד ח"ו, אבל בכל אופן אין זה מז' המסכתות שלומדים בשיבות,
8 וכן בנוגע לשו"ע או"ח, שבדרך כלל לומדים הלכות פסח, הלכות שבת, הלכות ברכות השחר, ברכת
9 התורה וכו', ואילו דין זה הוא במקום נדח ("אַ פאַרוואַרפענעם אָרט") בשו"ע, בין ה'ל' פסח להל' ר"ה
10 - בהלכות תענית, וכן בגמרא - במסכת תענית:

11 הדין הוא שכאשר יש דבר בעיר, על שונאי ישראל, אזי צריך לגזור תענית⁸⁴. ובנוגע לדבר אצל בעלי
12 חיים - הנה בין כל בעלי-החיים, כולל גם בע"ח טהורים, ישנו דין מיוחד בנוגע לחזירים: "אם הי' דבר
13 בחזירים, מתענין, (וטעם הדבר) מפני שמעיהם דומים לשל בני אדם"⁸⁵.

14 ובנוגע לעניננו:

15 המעיים של בני האדם - הם המעכלים את המאכל, ועי"ז נעשה דם ובשר כבשרו, והיינו, שע"י
16 השיניים וכו' לא נעשה עדין שינוי בהמאכל, כי אם ע"י המעיים דוקא, שעל ידם נעשה המאכל דם
17 ובשר כבשרו.

18 וכיון שהמעיים של חזיר דומים לשל בני אדם, הרי מובן, שלא נוגע כ"כ מציאותו של החזיר מצד
19 עצמו, אלא יש להתחשב בעיקר עם המאכל שלו, וא"כ, כאשר נותנים לו מאכלים כשרים - וכן הוא בפועל,
20 שחזיר אוכל מאכלים כשרים, כמו גזר וכיו"ב (שהרי "החזיר הזה .. פושט טלפיו לומר ראו שאני
21 טהור"⁸⁶) - אזי נעשים דמו ובשרו חזורים במאכלים כשרים, כך, שע"פ שכל, אין סיבה שיהי' אסור
22 באכילה, ואין זה אלא "חוקה" (משא"כ שאר בעלי חיים שהמעיים שלהם אינם דומים לשל בני אדם,
23 אסור לאכלם גם ע"פ השכל, כדי שהאדם לא יקבל את הטבע הבלתי-רצוי שלהם)⁸⁷.

24 יז. וכיון שבפסוק נאמר "את חוקותי תשמורו", "חוקותי" לשון רבים - צריך רש"י להביא עוד דוגמא
25 (מלבד "אכילת חזיר").

26 וכיון שיש כו"כ חוקים הכוללים כל עניני האדם, שנחלקים בכללות לג' סוגים: מזון לבוש ובית -
27 מביא רש"י דוגמא אחת מכל סוג: "אכילת חזיר" - מזון, "לבישת שעטנז" - לבוש, ו"טהרת מי חטאת"
28 - שקשור עם הענין ד"עפר אתה ואל עפר תשוב"⁸⁸ - קשור עם בית⁸⁹.

29 וגם ב' דוגמאות אלו ("לבישת שעטנז" ו"טהרת מי חטאת") הם "חוקים" - היפך השכל:

30 לבישת שעטנז - כי: מצינו כבר שנדב ואביהוא מתו בגלל ששימשו מחוסרי בגדים⁹⁰, ומזה מובן
31 גודל מעלת בגדי כהונה. והרי בגדי כהונה נעשו מ"תכלת גוי" - צמר, וגם "שש" - פשתן⁹¹. ואילו כאן
32 - ישנו איסור של לבישת שעטנז.

33 [ואין לומר שהחידוש שבאיסור לבישת שעטנז הוא בגלל שכל מין בפני עצמו מותר, ואעפ"כ יש
34 איסור בצירוף שניהם, אף שזהו עירוב של היתר בהיתר - כי, נוסף לכך שאין זה חידוש גדול כ"כ, שהרי
35 יכול להיות שכאשר שני דברים באים יחד, אזי אחד מזיק לשני, ולכן נאסר הדבר, הנה אי משום הא,

88 בראשית ג, יט.
89 חסר קצת (המו"ז).
90 ויק"ר פ"כ, ט.
91 ראה יומא סט, א.

84 תענית רפ"ג. רמב"ם הל' תעניות רפ"ב. טושו"ע או"ח
סתקע"ו ס"ב.
85 שו"ע שם ס"ג - מתענית כא, ב.
86 פרש"י תולדות כו, לד.
87 אינו ברור (המו"ז).

- 1 הי' רש"י מביא דוגמא מבשר בחלב, שגם שם נעשה האיסור ע"י עירוב היתר בהיתר. ולא עוד אלא
2 שהאיסור דבשר בחלב הוא חמור יותר, שאסור גם בהנאה⁹², משא"כ שעטנז, שמותר למכרו לגוי⁹³.
- 3 וטהרת מי חטאת - שיש בזה חידוש, שהרי התורה אמרה שהאדם שמזה מי החטאת נעשה טמא,
4 ואילו האדם שעליו מזים את מי החטאת נעשה טהור⁹⁴.
- 5 וגם בנוגע לאכילת חזיר ישנו ענין של חידוש:
6 "החזיר הזה .. פושט טלפיו לומר ראו שאני טהור"⁸⁶, כיון שיש לו סימן טהרה אחד.
- 7 וכמדובר פעם בארוכה⁹⁵ שיש ב' דעות בנוגע לסימני טהרה - אם הסימנים פועלים את ענין הטהרה,
8 או שהם רק בירור והוכחה על הטהרה. ובנוגע לעניננו: אם הסימנים פועלים את הטהרה - הרי בודאי
9 שכיון שיש לחזיר סימן טהרה אחד, יש בו קצת טהרה; ואפילו אם הסימנים רק בירור והוכחה - הרי סימן
10 טהרה אחד שיש לחזיר מוכיח שיש בו קצת טהרה.
- 11 וכיון שיש לו סימן טהרה אחד, ואעפ"כ נאסר באכילה - הרי זה דבר חידוש.
- 12 ואף שיש עוד בעלי חיים האסורים באכילה שיש להם סימן טהרה אחד - הרי אצל חזיר יש מעלה
13 ש"פושט טלפיו לומר ראו שאני טהור", היינו, שסימן הטהרה הוא אות שמתכבד בו, ומזה מוכח שחלק
14 הטהרה הוא ענין עיקרי אצלו, משא"כ אצל שאר בע"ח שיש להם סימן טהרה אחד, לא יודעים מהו העיקר
15 - חלק הטומאה או חלק הטהרה. ולכן עיקר החידוש (חוקה) שלמרות שיש בו סימן טהרה אחד ה"אסור
16 באכילה, הוא בנוגע לחזיר דוקא.
- 17 יח. וממשיך רש"י: "לכך נאמר אני ה', גזרתי עליכם, אי אתם רשאים ליפטר" - שלא מדובר כאן
18 אודות הקיום בפועל, שבודאי יקיימו את החוקים, אלא הכתוב צריך להזהיר שקיום החוקים יהי מתוך
19 חיות ולהט כו' ("מ'ז'אל זיך אין דעם קאָכ'ן"), כדלקמן.
- 20 אך עדיין צריך להבין: מנא לי' לרש"י שהכתוב לא בא להזהיר על עצם קיום החוקים, אלא ש"אי
21 אתם רשאים ליפטר"?
- 22 וגם צריך להבין: מדוע בפסוקים שלפנ"ז ושלאח"ז מפרש רש"י שני פירושים שונים בנוגע לענין
23 החוקים (כנ"ל סי"ג).
- 24 וכפי שיתבאר לקמן.
- 25 * * *
- 26 יט. ויובן בהקדם הביאור בפירוש רש"י שלפנ"ז - על הפסוק⁷² "ובחוקותיהם לא תלכו", "מה הניח
27 הכתוב שלא אמר, אלו נימוסות שלהן, דברים החקוקין להם, כגון טרטיאות ואצטדיאות. רבי מאיר אומר,
28 אלו דרכי האמורי שמנו חכמים" - דצריך להבין:
29 א) אריכות לשון רש"י "מה הניח הכתוב שלא אמר" - דלכאורה הי' צריך להתחיל מיד לפרש
30 ש"חוקותיהם" "אלו נימוסות שלהן כו'";
- 31 ב) מהו הקושי בפירוש "אלו נימוסות שלהן כו'", שלכן לא מסתפק רש"י בפירוש זה, אלא מביא
32 פירוש נוסף - "אלו דרכי האמורי כו'", ואעפ"כ, הפירוש הראשון, "אלו נימוסות שלהן כו'", הוא
33 העיקרי?
- 34 [וכמדובר כמ"פ, שכאשר ב' הפירושים הם שקולים, אזי מקדים רש"י שבענין זה יש ב' פירושים כו',
35 וכאשר אינו מקדים זאת, משמעות הדברים היא, שהפירוש הראשון הוא העיקרי, אלא שאינו מספיק,
36 כיון שיש בו איזה קושי, ולכן יש צורך בפירוש נוסף].

סד"ש.

92 חולין קיג, סע"א (במשנה). רמב"ם הלי' מאכלות אסורות

94 במדבר פ"ט, ה. תנחומא חוקת ז.

רפ"ט. טוש"ע יו"ד רספ"ז.

95 ראה תורת מנחם - התועודיות חל"ה ע' 206. וש"נ.

93 כלאים רפ"ח. רמב"ם הלי' כלאים פ"י הי"ב. טוש"ע שם

- 1 ג) מדוע מוסיף רש"י "אלו דרכי האמורי שמנו חכמים"?
- 2 ד) דובר כמ"פ שכאשר רש"י מזכיר את שמו של בעל המאמר, הרי זה הוכחה שענין זה נוגע להבנת
3 הפירוש. וצריך להבין: מה ניתוסף בהבנת הפירוש "אלו דרכי האמורי שמנו חכמים", כשיודעים שזוהי
4 מימרא של "רבי מאיר"?
- 5 כ. ויש לומר הביאור בזה:
- 6 רש"י מדייק לומר "מה הניח הכתוב שלא אמר" - להדגיש שכבר נאמר בהתחלת הפסוק "כמעשה
7 ארץ מצרים גו' וכמעשה ארץ כנען גו' לא תעשו", שבזה נכללים כל הענינים דמעשה ארץ מצרים וארץ
8 כנען, וא"כ, מה מוסיף הכתוב באמרו "ובחוקותיהם לא תלכו"?
- 9 [בשלמא בדרך ההלכה אפשר לומר שכוונת הכתוב להוסיף לאו, אבל בדרך הפשט אי אפשר לומר
10 כן].
- 11 וגם אם נאמר שישנו איזה ענין שלא נכלל ב"מעשה ארץ מצרים גו'" - כיצד מרומז ענין זה במ"ש
12 "ובחוקותיהם לא תלכו"?
- 13 ומפרש רש"י, ש"חוקותיהם" "אלו נמוסות שלהן", והיינו, ש"חוקותיהם" כאן אינו מלשון חוקה שאין
14 בה טעם, אלא נימוסים ומנהגים,
- 15 וממשיך רש"י: "דברים החקוקין להם", היינו, שמדובר אודות נימוסים ומנהגים המיוחדים להם דוקא,
16 שהרי בודאי לא יתכן לומר שכיון שהם בונים בתים, יהי' איסור לבנות בתים (כדאיתא בתו"כ: "יכול
17 לא יבנו בניינות וכו' כמותם, ת"ל כו'"), או שכאשר הגוי אינו מנפץ שמשות, צריך יהודי להתנהג באופן
18 הפכי... ועכצ"ל, שמדובר אודות "דברים החקוקין להם", ומביא דוגמא: "כגון טרטיאות (מקום משחק
19 והיתול) ואצטדיאות" (שמסיתים שוורים להלחם זה בזה כו').
- 20 אבל התורה לא יכולה לפרט אותם, כיון שמדובר אודות נימוסים ומנהגים שמשתנים מזמן לזמן,
21 ולכן אומרת התורה באופן כללי: "בחוקותיהם לא תלכו".
- 22 כא. אמנם, פירוש זה ש"בחוקותיהם" "אלו נמוסות שלהן, דברים החקוקין להם", מלשון חקיקה,
23 הוא באופן ש"לא מצאתי לו חבר", שהרי אין זה מתאים לפירוש תיבה זו בכל התורה כולה.
- 24 ולכן מביא רש"י פירוש נוסף - "אלו הן דרכי האמורי", ועפ"ז, הפירוש ד"בחוקותיהם" הוא כמו
25 בכל התורה כולה - חוקה בלי טעם ושכל.
- 26 אבל עדיין אינו מובן: איך אפשר לפרש בפשוטו של מקרא דבר שלא יתקבל בשכלו של בן חמש
27 למקרא - שתחילה מצווים לבני"ש לא יעשו כמעשה אומות העולם שעושים ע"פ שכל, ואח"כ מוסיפים
28 חידוש, שלא יעשו אפילו הענינים שעושים שלא ע"פ שכל; אדרבה: אם אסור לעשות כמעשה הגויים
29 שעושים ע"פ שכל - הרי בודאי שאסור לעשות כמעשה הגויים שעושים שלא ע"פ שכל?!
- 30 [בשלמא בפסוק שלאח"ז, בנוגע לקיום המצוות, נאמר תחילה "את משפטי תעשו", שצריכים לקיים
31 את המצוות שמובנים בשכל, ואח"כ מוסיף הכתוב "ואת חוקותי תשמרו", שצריכים לקיים גם את
32 המצוות שאינם מובנים בשכל; משא"כ אודות הציווי שלא לעשות כמעשה הגויים - אין מקום לצוות
33 תחילה שלא לעשות ענינים שע"פ שכל, ואח"כ להוסיף גם בנוגע לענינים שאינם ע"פ שכל].
- 34 ולכן מוסיף רש"י "אלו דרכי האמורי שמנו חכמים", כי בין הענינים שנימנו בגמרא⁹⁶ שאסור לעשותם
35 משום "דרכי האמורי", יש גם ענינים שהם משום רפואה, והרי רפואה זו אינה ע"פ שכל גלוי, אלא
36 באופן סגולי, ואעפ"כ, כיון שזהו סוכ"ס ענין של רפואה (ובהעלם יש בזה ענין שכלי), יש מקום להתיר
37 זאת. וזהו החידוש ש"בחוקותיהם לא תלכו", דקאי על "דרכי האמורי שמנו חכמים", שבכללם גם
38 הענינים שהם משום רפואה.

- 1 כב. וכדי להוסיף בהבנת הענין, מזכיר רש"י גם את שם בעל המאמר - "רבי מאיר אומר":
 2 לכאורה אינו מובן: כיון שעשיית הדבר היא משום רפואה, א"כ, מהו טעם האיסור?
 3 והביאור בזה - שזהו מאמרו של רבי מאיר, ור"מ אזיל לשיטתו - "דחייש למיעוטא"⁹⁷, וכיון שיכול
 4 להיות מיעוט שיעשה זאת לא מצד רפואה, אלא מצד עבודה זרה, לכן הרי זה דבר האסור לכל.
 5 כג. עפ"ז יש לברר שיטת רש"י בנוגע לדברי המשנה בענין "דרכי האמורי" - שיש בזה שינוי בין
 6 הבבלי לירושלמי:
 7 בבבלי⁹⁸ איתא: "יוצאין בביצת החרגול וכו' משום רפואה, דברי ר"מ, וחכמים אוסרין אף בחול,
 8 משום דרכי האמורי".
 9 ובירושלמי⁹⁹ איתא: "יוצאין בביצת החרגול וכו' משום רפואה, דברי ר' יוסי, ור"מ אוסר אף בחול,
 10 משום דרכי האמורי".
 11 והרמב"ם בפירושו המשניות כתב: "והלכה כדברי ר' יוסי, כי העיקר אצלנו כל שיש בו משום רפואה
 12 אין בו משום דרכי האמורי", והיינו, שנקט כגירסת הירושלמי.
 13 אבל מפירוש רש"י במשנה אי אפשר לדעת אם נקט כגירסת הבבלי או כגירסת הירושלמי.
 14 אמנם, ע"פ האמור לעיל שב"דרכי האמורי שמנו חכמים" נכללים גם הענינים שהם משום רפואה -
 15 הנה מפירוש רש"י בחומש, "רבי מאיר אומר אלו דרכי האמורי שמנו חכמים", מוכח, שס"ל שר"מ הוא
 16 האוסר "דרכי האמורי" שיש בהם משום רפואה (כגירסת הירושלמי).
 17 כד. וכמו"כ יש לתרץ סתירה בפירוש רש"י בענין "דרכי האמורי":
 18 במסכת שבת⁹⁸ מפרש רש"י: "דרכי האמורי - ניחוש הוא, וכתוב ובחוקותיהם לא תלכו". ואילו
 19 במסכת חולין¹⁰⁰ מפרש רש"י: "דרכי האמורי - ניחוש הוא, וכתוב¹⁰¹ ולא תעשה כמעשיהם".
 20 וע"פ האמור, שהציווי "בחוקותיהם לא תלכו" בנוגע ל"דרכי האמורי שמנו חכמים" קאי על הענינים
 21 שהם משום רפואה (כי אם נאמר שמשום רפואה מותר, אינו מובן מה בא הפסוק ללמדנו) - יש לתרץ
 22 סתירה הנ"ל בפשטות:
 23 הסוגיא במסכת חולין - קאי אליבא דהלכתא, שלא חיישינן למיעוטא, ולכן אי אפשר ללמוד האיסור
 24 ד"דרכי האמורי" מ"בחוקותיהם לא תלכו", שהרי בנוגע לענינים שהם משום רפואה (שרק אותם יכולים
 25 ללמוד מפסוק זה) אין איסור.
 26 משא"כ במסכת שבת - הרי זו דעת ר"מ, דחייש למיעוטא, ולכן יכולים שפיר ללמוד מ"בחוקותיהם
 27 לא תלכו" גם דרכי האמורי שיש בהם משום רפואה.
 28 כה. אך עדיין אינו מובן לאידך גיסא - מדוע לא מספיק הפירוש השני, ש"אלו דרכי האמורי שמנו
 29 חכמים", שאז, הפירוש ד"בחוקותיהם" הוא מלשון חוקה, כמו בכל התורה כולה?
 30 והביאור בזה - שהקושי שבפירוש זה הוא בגלל שהאיסור בזה אינו אלא מפני שחיישינן למיעוטא
 31 (אלו שיעשו זאת לא משום רפואה, אלא משום ע"ז), ואילו בפשוטו של מקרא מסתבר לומר שאולינן
 32 בתר רובא.
 33 ולכן הפירוש הראשון והעיקרי הוא הפירוש הראשון, ש"אלו נמוסות שלהן כו'", ורק בגלל שיש בו
 34 קושי (שהפירוש ד"בחוקותיהם" אינו כמו בכל התורה כולה), יש צורך בפירוש נוסף.
 35 כו. ועדיין נשארה "קלאץ-קשיא" בפירוש רש"י זה - מדוע מעתיק רש"י מהפסוק גם את התיבות
 36 "לא תלכו", בה בשעה שמפרש רק את תיבת "בחוקותיהם"?

(100) עז, א.
 (101) משפטים כג, כד.

(97) יבמות קיט, א. וש"נ.
 (98) שבת שם, א.
 (99) שם פ"ו ה"ט.

1 [ישנם הסבורים שהתיבות מהפסוק שהובאו ב"דיבור המתחיל" לא כתבם רש"י; רש"י כתב פירושו
 2 על הגליון, ואח"כ סודר ע"י המדפיס, ובמילא, אין לדייק בדבר. אבל, זוהי השערה ללא יסוד; פירוש
 3 רש"י כולו - כולל גם התיבות מהפסוק שהובאו בדיבור המתחיל - מקודש בישראל. ואף שמצינו שינויי
 4 גירסאות בד"ה שבפרש"י - הרי גם בפירוש רש"י עצמו יש שינוי גירסאות. וכיון שכן, הרי בודאי יש
 5 לדייק גם בדיבור המתחיל, שנכתב או ע"י רש"י בעצמו, או ע"י מישהו אחר שהוא בר-סמכא].

6 ויש לומר, שגם העתקת התיבות "לא תלכו" נוגעת לפירוש רש"י:
 7 לכאורה אינו מובן: מדוע נאמר כאן "לא תלכו", לשון הליכה, ולא לשון עשי, כמ"ש לפנ"ז: "לא
 8 תעשו"?

9 ויובן ע"פ פירוש רש"י "אלו נמוסות שלהן כו' כגון טרטיאות ואצטדיאות", שהם ענינים התלויים
 10 בהליכה, ולכן נקט הכתוב לשון הליכה - "לא תלכו".
 11 ומטעם זה מעתיק רש"י ב"דיבור המתחיל" גם התיבות "לא תלכו" - כיון שהם ראי' וחיזוק לפירושו,
 12 שהכתוב מדבר אודות ענינים שתלויים בהליכה.

13 [ולהעיר: לכאורה ה' אפשר לפרש בדוחק לשון הליכה שנאמר כאן, שהוא ע"ד הפירוש במ"ש¹⁰²
 14 "אם בחוקתי תלכו", שקאי על ההליכה ("ילכו מחיל אל חיל"¹⁰³) בענין השכל, וזהו גם הפירוש
 15 ד"בחקותיהם לא תלכו", דקאי על ההליכה בשכל בנוגע ללימוד חכמת האומות (וכמדובר בהתוועדות
 16 דפורים¹⁰⁴ בנוגע לענין הויכוחים ("דייאָלאַגס"), שיש בזה משום "אל תפנו אל האלילים"¹⁰⁵). אבל,
 17 פשוט ומחוויר יותר לפרש "לא תלכו" מלשון הליכה כפשוטה, כנ"ל].

18 וכל זה - לפי הפירוש הראשון, משא"כ לפי הפירוש השני אינו מובן דיוק לשון הכתוב "לא תלכו".
 19 וזוהי מעלה נוספת בפירוש הראשון והעיקרי.

20 כז. ועוד זאת, שבפירוש השני יש קושיא פשוטה ביותר, שבה מבחין דוקא בן חמש למקרא שלומד
 21 בפשטות, ולא כמו גדול שמפלפל ומביא ראי' מדברי הרמב"ם וכו', ולא שם לב לפשטות הדברים.
 22 וכידוע הסיפור¹⁰⁶ אודות הציור שראה כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע - שדה מלאה שבלים, וציפור
 23 עומדת על ראש השיבולת, אשר כל הרואים התפעלו מיופי הציור ושיבחוהו על שנראה כדבר חי, עד
 24 שהגיע איכר פשוט וטען שהציור אינו אמיתי, וכאשר כולם צעקו עליו: "פרא אדם" שכמותך! כולם
 25 אומרים שזהו ציור יפה, ואתה אומר להיפך - השיב להם: כאשר ציפור עומדת על ראש השיבולת,
 26 בהכרח שהשיבולת תתכופף קימעא, או שתישבר... כפי שידע בבירור, בהיותו איכר!

27 ועד"ז בנדו"ד, שדוקא בן חמש למקרא, שאינו יודע חכמות... אלא לומד בפשטות, תופס מיד את
 28 הקושי שישנו בפירוש השני:

29 בפירוש ש"בחקותיהם לא תלכו" "אלו דרכי האמורי שמנו חכמים", מתעוררת שאלה פשוטה: הרי
 30 הכתוב מדבר אודות "ארץ מצרים" ו"ארץ כנען", וא"כ, מה שייך כאן "דרכי האמורי", שמעולם לא ה'
 31 בארץ מצרים?!

32 ולכן, הפירוש הראשון הוא העיקרי, ורק בגלל שיש בו איזה קושי, יש צורך גם בפירוש השני.

105 קדושים יט, ד. וראה רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 106 אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' שצה ואילך. סה"ש תרצ"ו
 .46

102 ר"פ בחוקתי.
 103 תהלים פד, ח.
 104 סכ"ח ואילך (תורת מנחם - התוועדויות חמ"ט ע' 205
 ואילך). וש"נ.

- 1 כח. ועתה נבוא לבאר פירוש רש"י שלאח"ז - על הפסוק⁷³ "ושמרתם את חוקותי", "לרבות שאר
- 2 דקדוקי הפרשה שלא פרט הכתוב בהם. ד"א ליתן שמירה ועשי' לחוקים ושמירה ועשי' למשפטים, לפי
- 3 שלא נתן אלא עשי' למשפטים ושמירה לחוקים".
- 4 לכאורה אינו מובן:
- 5 א) מדוע בפסוק זה צריך רש"י לפרש תיבת "חוקותי" באופן אחר מאשר בפסוקים שלפנ"ז?
- 6 ב) מדוע לא מספיק לפרש פירוש אחד בפשוטו של מקרא, אלא צריך לפרש שני פירושים?
- 7 ומצד קוצר הזמן, יתבאר הדבר בקיצור.
- 8 כט. ובהקדים שאלה נוספת:
- 9 רש"י מפרש מ"ש "ושמרתם את חוקותי" - דלכאורה: הרי כבר נאמר בפסוק שלפנ"ז "את חוקותי
- 10 תשמרו"¹⁰⁷ - שפסוק זה בא "לרבות שאר דקדוקי הפרשה שלא פרט הכתוב בהם".
- 11 ולכאורה: אותה שאלה נשאלת גם בנוגע למ"ש בהמשך הפסוק "ואת משפטי" - שהרי בפסוק שלפנ"ז
- 12 נאמר גם "את משפטי תעשו". וא"כ, ה"י רש"י צריך להעתיק בדיבור המתחיל גם את התיבות "ואת
- 13 משפטי", ואז ה"י התירוק "לרבות כו'" עולה גם על מ"ש "ואת משפטי", שהכתוב בא לרבות פרטי
- 14 המשפטים שלא פרט הכתוב בהם?
- 15 והביאור בזה:
- 16 פרטי המשפטים - חוקים הם. וכמו במצות שבת, שכללות המצוה מובנת ע"פ שכל - "כי ששת ימים
- 17 עשה ה' וגו'"¹⁰⁸, אבל פרטי המצוה אינם מובנים ע"פ שכל, שהרי אי אפשר להבין בשכל מהו הטעם
- 18 שהדלקת גפרור עבור ענין של תענוג, אסורה, ואילו נשיאת משא כבד ברשות היחיד, שמתייגע ומתעיף
- 19 מזה, מותרת. וכן לימוד התורה במשך כמה שעות - אף שמתייעף מזה, צריך לעשות זאת ביום השבת.
- 20 וכמבואר במורה נבוכים¹⁰⁹, שכללות ענין המשפטים הוא ע"פ שכל, אבל פרטי המשפטים אינם ע"פ
- 21 שכל, ואם תהי' ההנהגה רק ע"פ השכל, לא תהי' התוצאה באופן הרצוי כו'.
- 22 [ולהעיר שכן הוא גם בנוגע ללימוד הספר מורה נבוכים¹¹⁰ - שאם הלימוד הוא רק מצד השכל, אזי
- 23 יכול לבוא מזה ענין של היפך האמונה כו'; לימוד זה יכול להיות רק אם הוא ע"פ קבלה כו', ולא לבנות
- 24 על השכל וההשגה שלון].
- 25 ולכן לא צריך רש"י להעתיק גם את התיבות "ואת משפטי", כי "דקדוקי הפרשה שלא פרט הכתוב
- 26 בהם" בנוגע ל"משפטים", נכללים כבר ב"חוקים".
- 27 אמנם, פירוש זה אינו מספיק, כי לפירוש זה נמצא ש"ושמרתם את חוקותי" הוא יתור שבא "לרבות
- 28 שאר דקדוקי הפרשה כו'", אבל אין זה הפירוש של תיבות הפסוק.
- 29 ולכן זקוק רש"י לפירוש הב' - "ליתן שמירה ועשי' לחוקים ושמירה ועשי' למשפטים וכו'".
- 30 ל. וכאמור לעיל (סי"ח) שרש"י מפרש שענין השמירה הוא לא בנוגע לעצם קיום החוקים, שהרי
- 31 בודאי יקיימו אותם, אלא החידוש הוא שגם במצוות אלו (חוקים) צריכה להיות חיות והתלהבות ("א
- 32 קאך").
- 33 וענין זה מוכח מדיוק הלשון "ושמרתם" גופא:
- 34 ובהקדים - שכאשר משתמשים בתיבה שיש לה ב' פירושים, הנה גם בפשטות הכתובים ישנם ב'
- 35 הפירושים.

(109) ח"ג פכ"ו.

(110) ראה לקו"ש חכ"ו ע' 33 ואילך.

(107) ראה שפתי חכמים כאן.

(108) יתרו כ, יא. תשא לא, יז.

1 [וזהו גם היסוד לתורת הבעש"ט¹¹¹ על מאמר המשנה¹¹² "הקורא את המגילה למפרע לא יצא",
2 ש"למפרע" פירושו שזהו דבר שאירע בעבר, ואינו נוגע עתה - דאף שהפירוש הפשוט ד"למפרע" הוא
3 מסופה לתחילתה¹¹³, מ"מ, כיון שהמשנה בחרה להשתמש בלשון "למפרע" שפירושו גם שזהו דבר שאירע
4 בעבר, יש לפרש את המארוז"ל "הקורא את המגילה למפרע לא יצא" גם לפי פירוש זה].

5 ובנוגע לעניננו:

6 הלשון שמירה פירושו (גם) מלשון המתנה, כפי שהבן חמש למקרא זוכר פירוש רש"י בפ' וישב על
7 הפסוק¹¹⁴ "ואבינו שמר את הדבר", "הי' ממתין ומצפה מתי יבוא".

8 וכיון שהכתוב מדייק לומר "ושמרתם את חוקותי", בלשון שמירה דוקא - יש בזה גם המשמעות של
9 המתנה וציפי', שזה מורה על החיות וההתלהבות ("קאָך") והעריבות ("געשמאַק") שצ"ל בדבר.

10 וזהו מה שמסיים רש"י בפירוש הפסוק "ואת חוקותי תשמרו", דקאי על "דברים שהן גזירת המלך
11 כו'", "אי אתם רשאים ליפטר", וכן בהמשך הכתוב: "ללכת בהם", "אל תפטר מתוכם, שלא תאמר למדתי
12 חכמת ישראל אך ואלמד חכמת האומות" - שלא מדובר כאן אודות עצם הלימוד והקיום, אלא אודות
13 החיות וההתלהבות בזה.

14 יהודי יכול לטעון: כיצד יכולים לדרוש ממנו שתהי' לו חיות והתלהבות ("ער זאָל זיך קאָכן")
15 ב"חוקים" שאין עליהם טעם?! - הוא יכול לעסוק בלהט ולדבר עם גוים רק אודות "משפטים", שמובנים
16 ע"פ שכל, ובלשון הכתוב¹¹⁵: "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"; אבל לא בנוגע לחוקים. ואדרבה
17 - טוען הוא - להרעיש בנוגע ל"חוקים" הרי זה חילול השם!...

18 ועל זה אומרים לו: "אי אתה רשאי להפטר"; עליך לעסוק מתוך חיות ולהט גם בענין החוקים.

19 וכהסיפור הידוע¹¹⁶, שכאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר לקח "מלמד" עבור בנותיו, טען המלמד שילמד
20 עמהם רק ענינים שע"פ שכל, אבל לא יספר להם אודות ענינים שהם למעלה מהשכל והטבע, כמו
21 סיפורים מבהילים מהבעש"ט ואדמו"ר הזקן וכו'. ואמר לו אדנ"ע, שאין לעשות כן, אלא מיד בהתחלת
22 החינוך צריך להדגיש את היסוד - שהקב"ה משדד את המערכות ע"י ענינים שהם למעלה מהטבע.

23 וכן הוא בנדו"ד - שצריך להיות חיות ולהט ולהכריז ברחובות ("שרייען אין די גאַסן") אודות ענין
24 ה"חוקים" שהם למעלה מן השכל.

25 וזהו גם תוכן הפירוש "ליתן שמירה ועשי' לחוקים ושמירה ועשי' למשפטים" - שהקיום של חוקים
26 ומשפטים צריך להיות באופן שוה, וכמבואר הפתגם של כ"ק מו"ח אדמו"ר¹¹⁷, שגם המצוות ד"משפטים"
27 צריך לקיימם (לא מצד חיוב השכל, אלא) מתוך אותה "קבלת עול" שבה מקיימים המצוות ד"חוקים",
28 "שהן גזרת המלך", שזהו תוכן הענין ד"שמירה ועשי' למשפטים".

29 וכידוע גם בענין "קרבת אלקים לי טוב"¹¹⁸, שכאשר העבודה היא מצד הרגש עצמו, אין זה תכלית
30 הכוונה כו'.

31 * * *

32 לא. יום הש"ק זה הוא "שבת הגדול", ומיני' מתברכין כולהו יומין¹¹⁹, כולל גם ימי הפסח, כך שיום
33 הש"ק זה שייך כבר לחג הפסח, ועד שלאחרי מנחה אומרים "עבדים היינו" עד "לכפר על כל
34 עוונותינו"¹²⁰.

116 ראה גם תורת מנחם - התוועדויות חכ"ט ע' 310. וש"נ.

117 ראה לקו"ש חט"ז ע' 248, ובהנסמן שם בהערה 56.

118 תהלים עג, כח. וראה תורת מנחם - התוועדויות הל"ט

ע' 61. וש"נ.

119 זח"ב סג, ב. פח, א.

120 ראה שו"ע אדה"ז או"ח סת"ל ס"ב. וש"נ.

111 ראה כתר שם טוב בהוספות ס"ק. וש"נ. וראה גם שיחת

פורים תשי"ט (תורת מנחם - התוועדויות חכ"ה ע' 195).

112 מגילה רפ"ב.

113 ראה תפא"י שם.

114 לו, יא.

115 ואתחנן ד, ו.

שיחת ש"פ אחרי, שבת הגדול, י"ב ניסן, ה'תשכ"ז

- 1 וְלֹא כִּמוֹ אֱלוֹ הַסְּבוּרִים שֶׁאֵין לֹמֵר הֵגְדָה בַשַּׁבָּת הַגְּדוּלָּה¹²¹, כִּי "בַעֲבוּר זֶה לֹא אִמְרָתִי אֲלֵא בַשַּׁעַה
- 2 שִׁישׁ מִצָּה וּמְרוּר מוֹנָחִים לִפְנֵיךָ"¹²², מִשָּׂא"כ בַּשַּׁבָּת הַגְּדוּלָּה, אֲלֵא כִּפִּי שֶׁהוּרָה כִּי מו"ח אֲדוּמו"ר¹²³
- 3 שֶׁהִמְנִיחָה הוּא לֹמֵר הֵגְדָה בַשַּׁבָּת הַגְּדוּלָּה, כִּי, כֹּאשֶׁר יִשְׁנוּ הָעֵנִין בַּתּוֹרָה, הִרִי זֶה פּוֹעֵל וּמִמְשִׁיךְ שִׁיחֵי
- 4 "מִצָּה וּמְרוּר מוֹנָחִים כו"ו].
- 5 הַהֶתְחַלָּה הִיא - מ"עֲבָדִים הֵינּוּ", וְאֲח"כ "מִתְחִילָה כו" וְעִכְשֵׁיו קָרְבָנוּ הַמְּקוֹם לַעֲבוּדָתוֹ", וַיְדוּעַ הַדִּיּוּק
- 6 בַּזֶּה¹²⁴, שֶׁהָעֵנִין ש"עֲכָשׁוּ קָרְבָנוּ הַמְּקוֹם לַעֲבוּדָתוֹ" הוּא בְּכָל רִגְעַ וְרִגְעוֹ, וְהֵינּוּ, שֶׁעֲכָשׁוּ מוֹצִיאֵו הַקֶּב"ה
- 7 מִמְצָרִים וּמִקְרָבוּ לַעֲבוּדָתוֹ.
- 8 וְהַסִּיּוֹם הוּא - "לִכְפֹּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ", שֶׁזֶהוּ עֵינֵן הַתְּשׁוּבָה שֶׁעַל יְדֵהּ מֵתְבַטֵּל עֵינֵן הַחֲטָא, וְנִעֲשֶׂה
- 9 מֵעַמֵּד וּמִצָּב כִּמוֹ קוֹדֵם הַחֲטָא, וְעוֹד בְּאוֹפֵן נִעְלָה יוֹתֵר, כִּפִּי שִׁיחֵי לַעֲתִיד לְבוֹא, כֹּאשֶׁר יִקְוִיִּם הַיַּעֲוֹד
- 10 ד"בְּנָה לָנוּ אֵת בֵּית הַבְּחִירָה"¹²⁵.
- 11 וְע"פ מֵאֲרֹז"ל¹²⁶ "בְּשֹׁכֵר נְשִׁים צְדָקְנִיּוֹת שֶׁהִיוּ בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים" - תְּהִי גַם הַגְּאוּלָּה
- 12 עֵתָה ע"י נְשִׁים צְדָקְנִיּוֹת¹²⁷ שֶׁמִּחַנְכִּים אֵת יְלִידֵיהֶם בְּאוֹפֵן הָרְאוּי¹²⁸.

מנחם - התועדויות חמ"ו ע' 299 ואילך). וש"נ.
 (125) ראה גם שיחת ליל ב' דחה"פ הנ"ל ס"ט ואילך (תורת
 מנחם שם ס"ע 301 ואילך).
 (126) סוטה יא, ריש ע"ב.
 (127) ראה יל"ש רות רמז תרו בסופו (ממדרש זוטא רות).
 (128) חסר הסיים (המור"ז).

(121) ראה שער הכולל רפמ"ח. וש"נ.
 (122) נוסח הגש"פ, ממכילתא ס"פ בא.
 (123) ראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים בתחלתה
 (פיסקא שה"ג). וראה גם אוצר מנהגי חב"ד חודש ניסן ס"ע ד
 ואילך. ע' יח ואילך. וש"נ.
 (124) ראה שיחת ליל ב' דחה"פ דאשתקד ס"ז ואילך (תורת

המשך ביאור למס' ביצה ליום רביעי עמ' ב

1 אף שבשני כִּיסִים נִפְרָדִים מוֹדִים רַבֵּן, מִכָּל מְקוֹם נִדוּן מִשְׁנֵתֵינוּ
 2 הַדּוּמָה לְשֵׁנֵי כִּיסִים מְקוֹשְׂרִים אֵינוּ אֲלֵא כְּרַבִּי, וְלִכְךָ הוֹצַרְנוּ רַבִּי
 3 יוֹחָנָן וְרַבִּי אֶלְעָזָר לֹמֵר שֶׁמִּשְׁנֵתֵנוּ אֵף כְּרַבֵּן הִיא וְשֶׁאֵינוּ גּוֹלְלוֹת
 4 הוֹאִיל וְעֵשׂוּיִים לְדָדוֹת, וְהֵינּוּ שֶׁאֵף בְּגוֹלְלוֹת מְקוֹשְׂרִים, הוֹאִיל
 5 וְדָרְכָם לְדָדוֹת מְנַתְּחֵי אֶהְרֵי - מִתְנַתְּקִים זֶה מִזֶּה, וּמוֹדִים רַבֵּן
 6 שֶׁאִפְשָׁר שִׁימְצָא זֶה בְּלֹא זֶה, אֵךְ בְּכִיסֵּין מְקוֹשְׂרִים סָבְרוּ רַבֵּן שֶׁלֹּא
 7 מְנַתְּחֵי אֶהְרֵי, וְכִיּוֹן שֶׁנִּיטֵל אֶחָד נִיטֵל גַּם הַשֵּׁנִי. וְרַבִּי הַחֹלֵק וְסוֹבֵר
 8 שֶׁמִּנָּח מוֹנַח וּמְנַח מוֹטֵל אֶחָד מִחֻלְקֵת אֵין
 9 שֶׁנִּיטֵל זֶה בְּלֹא זֶה, מִשּׁוֹם דְּמִנְיֵן

1 מְנַח מוֹנַח וּמְנַח מוֹטֵל, נִמְצָא שֶׁאֵף רַבֵּן מוֹדִים בְּנִדוּן שְׁנֵי כִּיסִים
 2 הַדּוּמָה לְמִשְׁנֵתֵנוּ, אִם כֵּן הַשָּׂמָא לְמַה לִּי - לְרַבִּי יוֹחָנָן אוֹ לְרַבִּי
 3 אֶלְעָזָר לְשֵׁנֵינוּ עֲלֵה שֶׁאֵינוּ גּוֹלְלוֹת הוֹאִיל וְעֵשׂוּיִין לְדָדוֹת, הִיא אִמְרַתְּ
 4 בְּשֵׁנֵי כִּיסֵּין לֹא פְּלִיגֵי רַבֵּן עַל רַבִּי, וְאֵף בְּלֹא תִירוּץ זֶה סְתִימָת
 5 מִשְׁנֵתֵנוּ מִתִּישְׁבֵּת בֵּין לְרַבִּי וּבֵין לְרַבֵּן.
 6 מִיִּישְׁבֵּת הַגְּמָרָא: אִמְרַתְּ רַבִּי אֶשֶׁי, נִדוּן מִשְׁנֵתֵנוּ דּוּמָה לְכִיס אֶחָד,
 7 מִשּׁוֹם דְּהֶקָא - מִשְׁנֵתֵנוּ עוֹסֶקֶת אֵף בְּאוֹפֵן שֶׁהִיוּ הַגּוֹלְלוֹת מְקוֹשְׂרִים
 8 זֶה לְזֶה, וְכֵן אוֹתוֹ אִמְרַתְּ שֶׁפִּירֵשׁ שֶׁבִּכִּיס אֶחָד מִחֻלְקֵת אֵין
 9 כּוֹוֹנָתוֹ כִּיס אֶחָד מִמֶּשׁ, אֲלֵא בְּשֵׁנֵי כִּיסִים מְקוֹשְׂרִים עֲקָרֵינָן, וּמֵעֵתָה

המשך ביאור למס' ביצה ליום שישי עמ' ב

14 שֶׁגַם כִּיּוֹם מִזֶּבֶח מוֹתֵר לְמַלּוּל, וּמִכָּל מְקוֹם שֶׁנּוּ בְּרִייתָא 'מְעַרְב יוֹם
 15 טוֹב' מִשּׁוֹם שֶׁאֵינְדִי דְתֵנָא רִישָׁא מְעַרְב שֶׁבֶת, וְשֵׁם הוּא בְּדוּקָא.
 16 שֶׁהִרִי בַשַּׁבָּת עֲצֻמָּה וְדֹאֵי אֶסוּר לְמַלּוּל, תֵּנָא סִיפָא נְמִי מְעַרְב יוֹם
 17 טוֹב. מְקַשָּׁה הַגְּמָרָא מִנִּדוּן זֶה עַל מִשְׁנֵתֵנוּ: כִּיּוֹן שֶׁמְבֹאֵר שֶׁמּוֹתֵר
 18 לְמַלּוּל שִׁיבְלֵי חֲטִים בְּיוֹם טוֹב, וּבּוֹדֵאֵי כָּל הַהִיתֵר הוּא לְצוֹרֵךְ
 19 אֲכִילָתָן בְּיוֹם טוֹב, אִם כֵּן מְצִינוּ תְּרוּמָה שׁוֹבָא בְּהַרְמָתָה בְּיוֹם טוֹב,
 20 שֶׁהִרִי שְׁבָלִים אֱלוֹ כִיּוֹן שֶׁעֲדִינֵין לֹא עֲשֶׂה מֵהֶם דִּיגוֹן לֹא נִתְחַיִּיבוּ
 21 בְּתְרוּמָה, וְכִשְׁמַלְלֵם בְּיוֹם טוֹב חַל עֵתָה חַיִּיב הַפְּרִשָּׁה, וְנִמְצָא
 22 שֶׁרִשָּׁאֵי הוּא לְהַפְרִישֵׁם בְּיוֹם טוֹב כְּדִי לֵאכֹלֵם. וְאֵילוֹ בְּמִשְׁנֵתֵנוּ
 23 תֵּנָן, לֹא אִם אִמְרַתְּם בְּתְרוּמָה שֶׁאֵינוּ זָכָא בְּהַרְמָתָה וְכו'. בְּיוֹם טוֹב.
 24 מִתְרַצֵּת הַגְּמָרָא: אִמְנַם לְדַבְרֵי הַכֵּל מוֹתֵר לְמַלּוּל מְלִילוֹת בְּיוֹם טוֹב
 25 וְלֹא קְשִׁיָּא,

1 מוֹלְלֵין מְלִילוֹת וּמְפָרְכִין קְנָנִיּוֹת כִּיּוֹם טוֹב, כִּיּוֹן שֶׁהִיא דִּישָׁה כְּלֵאֲחֵר
 2 יָד, וְאִפְּלוּ בַשַּׁבָּת אֵין אִיסוּרָה אֲלֵא מִדְּרַבֵּן, וְלִכְךָ בְּיוֹם טוֹב לֹא
 3 גִּזְרוּ עֲלֵיהָ. מְקַשָּׁה הַגְּמָרָא: אִיתְּיָבִיחַ אֲפִי לְרַבָּא, וְהִלָּא שְׁנִינוּ
 4 בְּרִייתָא, הַמּוֹלֵל מְלִילוֹת מְעַרְב שֶׁבֶת, לְמַחֵר בַּשַּׁבָּת מְנַפֵּחַ - מִסִּיר
 5 אֵת הָאוֹכֵל מִהַפְסוּלוֹת בְּמִשְׁב רֹחַ עַל יְדֵי הַעֲבֵרְתָן מִיַּד לְיָד, שֶׁהוּא
 6 שְׁנִינוּ מִדְּרַךְ שְׁעוּשִׁים בְּחוּל, וְאוֹבֵל, אֲבָל לֹא יַעֲשֶׂה כֵּן בְּקָנּוֹן, וְלֹא
 7 בְּתַמְחֵי כִיּוֹן שֶׁאֵינוּ שִׁינוּ. הַמּוֹלֵל מְלִילוֹת מְעַרְב יוֹם טוֹב, לְמַחֵר
 8 בְּיוֹם טוֹב מְנַפֵּחַ עַל יָד יָד - מֵעַט מֵעַט וְאוֹבֵל, אֲפִילוּ בְּקָנּוֹן
 9 וְאֲפִילוּ בְּתַמְחֵי, אֲבָל לֹא בְּמִבְלָא וְלֹא בְּנִפְשָׁה וְלֹא בְּכַבְדָּה, כִּיּוֹן
 10 שְׁבָכִלִים אֱלוֹ רְגִילוֹת לַעֲשׂוֹת הַרְבֵּה, וְנִרְאָה כְּעוֹשֶׂה לְצוֹרֵךְ מַחֵר.
 11 וּמִמָּה שֶׁשְׁנִינוּ בְּרִייתָא 'הַמּוֹלֵל מְלִילוֹת מְעַרְב יוֹם טוֹב' מִשְׁמַע
 12 שֶׁמְעַרְב יוֹם טוֹב אֵין - מוֹתֵר לְמַלּוּל, אֲבָל כִּיּוֹם טוֹב עֲצֻמוֹ לֹא, וְאֵין
 13 פֶּסֶק רַבָּא שֶׁמּוֹתֵר לְמַלּוּל בְּיוֹם טוֹב. מִתְרַצֵּת הַגְּמָרָא: אֲפִילוּ תֵימָא

לקוטי שיחות פרשת אחרי כרך יב

30 מדגיש שם "ובלשון הזה מצינו שהוא נדרש בכמה
31 מקומות" – אף על פי כן: א) מדייק רש"י בזה כאן
32 עוד הפעם⁶, ב) ועיקר: מפרשו באופן אחר?⁷

33 ב) מהו (בפשטות הענינים)⁸ ענין קבלת מלכותי
34 זולת קבלת הגזירות והמצוות? הרי תוכן קבלת
35 מלכות הוא שמקבל על עצמו כל אשר יצוה המלך,
36 וכדמשמע מפירושו רש"י גופא על הפסוק (שרש"י
37 מביאו כאן) "אנכי ה' אלקיך וגו'": "אשר הוצאתיך
38 מארץ מצרים - כדאי היא ההוצאה שתהיו
39 משועבדים לי", היינו שמפרש "אנכי ה' אלקיך"
40 (שתוכנו קבלת המלכות) - "שתהיו משועבדים לי",
41 לעבוד את ה' בקיום מצוותיו בפועל⁹ (כדמוכח גם
42 מפירושו רש"י לפני זה¹⁰: "לפי שיש פרשיות
43 בתורה שאם עשאו אדם מקבל שכר ואם לאו אינו
44 מקבל פורעניות, יכול אף עשרת הדברות כן תלמוד
45 לומר וכו'") - וכאן מחלקם "וקבלתם עליכם
46 מלכותי, מעתה קבלו גזרותי"¹¹?

47 ג) ולאידך גיסא: אם קבלת המצוות הוא ענין
48 בפני עצמו וקבלת המלכות לחוד – אם כן היה
49 צריך להיות לקבלת המצוות קודם שנצטוו בני
50 ישראל במצוה הראשונה?

1 א. רש"י בפירושו על הפסוקים¹ "דבר אל בני
2 ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלקיכם, כמעשה
3 ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וגו'"
4 מעתיק את התיבות "אני ה' אלקיכם" ומפרש: "אני
5 הוא שאמרתי בסניני² אנכי ה' אלקיכם וקבלתם
6 עליכם מלכותי מעתה קבלו גזרותי. רבי אומר גלוי
7 וידוע לפניו³ שסופן לנתק בעריות בימי עזרא,
8 לפיכך בא עליהם בגזירה, אני ה' אלקיכם, דעו מי
9 גזור עליכם, דיין להפרע ונאמן לשלם שכר".
10 הביאור הפשוט בפירושו רש"י הוא: לכאורה
11 אינו מובן מהי הכוונה בציווי זה שמשוה ידבר אל
12 בני ישראל ויודיעם כי "אני ה' אלקיכם" – מה
13 החידוש בזה לאחר שהוציאם הקב"ה ממצרים,
14 ונתן להם את התורה וכו' ומבאר רש"י שלא נאמר
15 זה כענין בפני עצמו, כי אם בתור הקדמה למה
16 שכתוב אחר כך – שמכיון שקבלתם מלכותי במתן
17 תורה, עליכם לקבל הציויים והגזירות האמורים
18 להלן. ומוסיף רש"י פירוש שני⁴: שמכיון שסופן
19 לנתק בעריות, לכן בא עליהם בגזירה וכו'.
20 אמנם יש להבין בזה:

21 א) בתחילת פרשת וארא (על הפסוק "וידבר
22 אלקים אל משה ויאמר אליו – אני ה'", שגם בו
23 יש להקשות כנ"ל, מהו החידוש באמרו "אני ה'")
24 כבר פירש רש"י "ויאמר אליו אני ה' – נאמן לשלם
25 שכר טוב למתהלכים לפניו וכו' ובלשון הזה מצינו
26 שהוא נדרש בכמה מקומות אני ה' נאמן ליפרע
27 וכו' נאמן ליתן שכר" – ואם כן, מובן שככה יש
28 לפרש גם בפסוק דילן: "אני ה' – נאמן ליפרע"
29 ו"נאמן לשלם שכר", ובפרט שרש"י⁵ בעצמו

1) פרשתנו יח, ב"ג.

2) יתרו כ, ב.

3) מה שרש"י דייק לכתוב (להעתיק* גם) "לפניו" – כי (גם) לפי פשטות הענינים) מובן שאם ה' ידוע דבר זה גם לבני (בכל הזמנים), הרי זה סותר ענין הבחירה, ולכן מוכרח לכתוב "לפניו". ואף שלא למדנו עדיין מ"ש (נצבים ל, יט) "ובחזרת בחיים", מ"מ הרי מכללות הענין דשכר ועונש שנאמרו הרבה פעמים לפני פרשת אחרי, מובן שישנו ענין הבחירה, דאם אינו עושה בבחירתו למה יתנו לו שכר או עונש.

4) כדמוכח מהלשון "רבי אומר וכו'" ולא "אמר רבי".

5) ומה שבכ"מ מפרש רש"י פי' "אני ה'" – פעם נאמן לשלם שכר ולהפרע; ופעם פירוש אחר) – הרי מובן שצ"ל הכרח בכל מקום ומקום לזה (היינו או לשלול אפשריות פי' אחר; או שיש הכרח לפרש באופן אחר).

* גירסתנו בתו"כ לפני מי שאמר וחי' העולם.

6) ואין לתרץ שמכיון שכאן מוסיף "אלקיכם", אינו דומה למ"ש בתחלת פי' וארא, כי בפשטות גם אז אפשר לפרש כן. ומה שפעם מוסיף "אלקיכם" – כ"ה דרך הכתובים. ומוכרח לומר כן, כי בב' פסוקים שלאח"ז ג"כ מסיים "אני ה' אלקיכם", ולא פרש"י מאומה, ועד"ז בס"פ אחרי, ועוד בכ"כ מקומות.
7) דהרי אף לפי' הב' אין הכוונה בפירש"י שטעם אמירת תיבות אלו הוא להגיד שהוא דיין להפרע ונאמן לשלם שכר – כ"א לפי ש"גלוי וידוע לפניו שסופן לנתק בעריות וכו' לפיכך בא עליהם כו'", ומ"ש רש"י "דיין להפרע ונאמן לשלם שכר" ה"ז רק פי' התיבות ולא תירוץ ל"מאי קמ"ל". משא"כ בפי' וארא ה"ז גם הטעם לאמירתו תיבות אלו.

8) משא"כ ע"ד הדרוש הרמז והסוד, הם ב' ענינים נפרדים, כדמוכח במכילתא יתרו שם. ועוד. ונת' בכמה מדרשי רז"ל, דרושי חסידות וכו'.

9) ואף שלשון שעבוד, פירושו הננעה וכו"ב – אין הכוונה שבשלשון שעבוד אין נכלל ענין העבודה בפועל – כ"א ששעבוד שייך גם בנוגע להכנעה בלבד (כמו "שעבודא דר"י", "שעבוד קרקעות" וכו'), אבל בכ"כ מקומות כלול עבודה בהשעבוד, כמו "ועבדום" (לך טו, יג) תרגם יונתן "וישעבדון בהון", וכן "היתה משעבדת בה בקושי" (פרש"י שם טז, ו), וכן "ורב יעבוד צעיר" (תולדות כה, כג) ותרגם אונקלוס "ורבא ישתעביד לזעירא". ועוד.
10) כ, א.

11) דאין כוונת רש"י, שמכיון שקבלתם מלכותי במ"ת צריכים אתם לקיים מצותי – דא"כ הו"ל לרש"י לכתוב "מעתה קיימו גזירותי" (ולא "קבלו גזירותי").

- 1 (ד) מהו דיוק לשון רש"י "מעתה קבלו גזרותי"¹²
 2 ולא "מצותי" וכיוצא בזה כרגיל בפירוש רש"י
 3 ברוב המקומות?
- 4 (ה) מדובר כמה פעמים שכאשר רש"י מפרש ב'
 5 פירושים (או יותר) בענין אחד הרי זה הוכחה
 6 שבכל אחד מהפירושים יש איזה קושי שאינו
 7 בהשני ולכן מביא שניהם (כי לא ראי זה כראי זה)
 8 - ולכאורה בנדון דידן הרי כל אחד מב' הפירושים
 9 מובן בפשוטו של מקרא, ומה הכריחו להביא ב'
 10 פירושים?
- 11 (ו) כן מדובר כמה פעמים שבכלל אין רש"י
 12 בפירושו מזכיר שם בעל המימרא של הפירוש
 13 המובא (וטעמו פשוט - אין זה נוגע לפשוטו של
 14 מקרא) - ומזה, שבמקום שמזכירו, הרי זה הוכחה
 15 שגם השם של בעל המימרא נוגע בהבנת הפירוש
 16 בהכתוב - וצריך להבין מה נתוסף בהבנת הפירוש
 17 (השני) בזה שאמרו "רבי"?
- 18 (ז) הלשון הרגיל בשייכות ל"עבירה" הוא
 19 "לעבור", "ליכשל" וכיוצא בזה - וכאן שינה רש"י
 20 לכתוב "לנתק (בעריות)?"
- 21 (ח) פירושו של רש"י מקורו ב'תורת כהנים' על
 22 הפסוק, אבל שם מבאר: "וכן מצינו שניתקו
 23 בעריות שנאמר¹³ וישמע משה את העם בוכה
 24 למשפחותיו. וכן מלאכי אמר להם¹⁴ וזאת שנים
 25 תעשו כסות דמעה וגו'" - ורש"י מעתיק רק זה
 26 שמצינו "בימי עזרא" (שהוא מלאכי¹⁵) ולא בימי
 27 משה¹⁶; וביותר יקשה שרש"י עצמו מפרש על
 28 הפסוק "בוכה למשפחותיו" - "ורבותינו אמרו
 29 למשפחותיו על עסקי משפחות, על עריות
 30 הנאסרות להם?" ושביק רש"י הדוגמא מה שאירע
 31 באותו הדור, זמן הקרוב לאמירת הפרשה¹⁷, ומביא
- 32 "שסופן לנתק בעריות בימי עזרא", כאלף שנים
 33 לאחר זה.
 34 ב. והביאור בכל זה:
 35 אף שכבר פירש רש"י בריש פרשת וארא
 36 בכוננת הכתוב "אני ה'", "נאמן לשלם שכר טוב
 37 למתהלכים לפני וכו' ובלשון הזה מצינו שהוא
 38 נדרש בכמה מקומות וכו'" - אף-על-פי-כן שאני
 39 הכא בנדון דידן:
 40 פירוש זה יתכן רק במקום שהלשון "אני ה'"
 41 נאמר בסיומו של ציווי, או בקשר לענין האמור לפני
 42 זה, שבכדי להדגיש חומר הציווי הרי הוא מסיים
 43 ומזהיר: ודע כי "אני ה'", כלומר, נאמן אני לשלם
 44 שכר ונאמן אני ליפרע; ואמנם כן הוא בהציוויים
 45 שאליהם מכוון רש"י בכללו "ובלשון הזה מצינו
 46 שנדרש בכמה מקומות וכו'" - וכדמוכח
 47 מהכתובים שמביא רש"י.
 48 וכמו כן הוא בכתוב "וידבר אלקים אל משה
 49 ויאמר אליו אני ה'", שמפרשו רש"י שאינו התחלת
 50 ענין חדש¹⁸ (כפי שנראה לכאורה), אלא "דבר אתו
 51 משפט על שהקשה לדבר ולומר למה הרעות לעם
 52 הזה" (בפרשה הקודמת), ובהמשך לזה אמר לו "אני
 53 ה'", כלומר: למה הרהרת אחר מדותי - והלא
 54 נאמן אני לשלם שכר טוב למתהלכים לפני. ועל
 55 דרך זה במה שכתוב אחר כך: "לכן אמור לבני
 56 ישראל אני ה' וגו'", פירש רש"י: "הנאמן
 57 בהבטחתי", והיינו, לבאר שגם הכא לא בא הכתוב
 58 בענין חדש (כפי שיש לבאר לכאורה), אלא כסיום
 59 וחיזוק לדברי ההבטחה האמורים לפני זה - "אני
 60 ה'" הוא המבטיח והוא נאמן לקיים הבטחתו.
 61 מה שאין-כן במקום ש"אני ה'" נאמר בתחלת
 62 הדיבור - וכמו שהוא בכתוב שלפנינו "דבר אל
 63 בני ישראל ואמרת אליהם אני ה'" - שאי אפשר

12 אף שכן הוא במכילתא שם.

13 בהעלותך יא, י.

14 מלאכי ב, יג.

15 מגילה טו, א.

16 אבל אין להקשות דהו"ל לרש"י להביא מה שנתקו
 בעריות ב"שטים" ד"ויחל העם לזנות אל בנות מואב" - דס"פ
 בלק (ובפרט ששם הי' עם נשים נכריות - ראה לקמן ס"ד) - כי
 שם: א) לפרש"י (עיקר) החוטאים הי' רק משבט שמעון (פנחס
 כו, יג). ב) לא נתקו (מעצמם) בעריות, כ"א שהכשילם בזמה
 (פרש"י שם כד, יד) והפקירו בנותיהם לזנות כדי להחטיאם
 (פרש"י פנחס כה, טו, יח). וראה לקו"ש ח"ד ע' 5 ובהערה 32.
 17 ואף שזהו פי' שני שם - מ"מ מכין שרש"י מביאו מוכח
 שזהו ע"פ פשוטו של מקרא.

ואין לתרץ שמכין שלא עברו אז על איסור עריות, כ"א בכו
 על האיסור, לא יתכן לומר שבשביל זה יבוא עליהם בגזירה וכו'
 - דהרי מוכח שגם זהו ענין חמור ביותר, דהרי בשביל זה "ויחר
 אף ה' מאד ובעיני משה רע" (ולאפי' שכנו "על עריות הנאסרות
 להם", מוכרח לומר שהחרון אף וכו' היתה בשביל בכי' זו).
 ולכה"פ הו"ל להביא שניהם, ככתוב.

18 ואף שמסיים (פסוק וא"ו) "לכן אמור לבני ישראל אני ה'
 והוצאתי אתכם וגו'" (ואף את"ל שזהו ציווי חדש, ולא חזרה ע"ז
 שציווהו כבר) - הרי עכ"פ הפסוק הראשון הוא המשך למ"ש
 לפניו, ולא ציווי, גם לפירוש הא' שפרש"י שם.

38 ולכן טרם שצווה הקב"ה פרשת המצוות שהן
39 בגדר גזירה²² (עריות) (כדלהלן)), ה"ה מקדים
40 תחלה להזהירם על קבלת ה"גזירות" בכללות (ולאו
41 דוקא גזירת עריות ביחוד), ש"אני הוא שאמרתי
42 בסיני אנכי ה' אלקיך וקבלתם עליכם מלכותי",
43 היינו שקבלתם על עצמכם לקיים המצוות, כך
44 "מעתה קבלו גזירותי", גם המצוות שהן בגדר
45 "גזירות"²³.

46 ג. והטעם דהציווי על העריות נקרא "גזירה":
47 דבר מובן הוא, שבנוגע לנישואין מעלת
48 היוחסין תופסת מקום חשוב ועיקרי, ובפרט
49 כשהבא להשתדך הוא בר יחוס נעלה. וכמו
50 שלמדנו וראינו שהתורה האריכה ביחוסה של אשת
51 אהרן, שנשא את "אלישבע בת עמינדב אחות
52 נחשון"²⁴ – לבאר שהייתה מצויינת ביחוסה,
53 בהיותה (בת עמינדב וגם) אחות נחשון [וכדפירש
54 רש"י: "מכאן למדנו הנושא אשה צריך לבדוק
55 באחיה"]; וכן אברהם כששלח את אליעזר לקחת
56 אשה לבנו ליצחק אמר לו²⁵ "כי אל ארצי ואל
57 מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק", כי בנות
58 ארצו ומולדתו מיוחסות הן, בהיותן ממשפחת
59 אברהם.

60 ולפי זה, הסברא נותנת שהשידוך הכי טוב
61 לאיש המיוחס הוא – ממשפחתו וכל הקרוב אליו
62 יותר, הגון ומתאים יותר לענין השידוך.
63 ובכלל ועיקר: תכלית הנישואין הרי הוא פרו
64 ורבו, ונעשו ל"בשר אחד" – בילדיהם, הרי מובן
65 שזהו בשלימות יותר כשהאשה היא שאר בשרו של
66 האיש²⁶, ובדיני עריות נהפוך הוא והתחלתם: איש
67 איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו גו'!

1 לפרש¹⁹ דהכוונה בזה היא לשם אזהרה או הדגשה
2 שנאמן לשלם שכר או ליפרע, כי עדיין לא נאמר²⁰
3 שום ציווי או ענין שתחול עליו אזהרה או הדגשה
4 הלזו, ואם כן – מהי כוונת הכתוב ב"ואמרת
5 אליהם) אני ה' אלקיכם"?

6 ועל-כרחך צריך לומר ש"אני ה' אלקיכם" לא
7 נאמר כאן בתור התחלה להפסוקים שלאחרי זה²¹,
8 אלא שהוא ציווי וענין בפני עצמו – היינו שדיבור
9 זה עצמו הוא ציווי; ולשון זה במובן של ציווי
10 בפני עצמו כבר מצינו בעשרת הדברות,
11 שבהתחלתם אמר הקב"ה "אנכי ה' אלקיך וגו'",
12 והפירוש הוא שיקבלו עליהם מלכותו יתברך. ועל
13 דרך זה הוא בנדון דידן.

14 אמנם מובן שאי אפשר לומר שכאן הוא ציווי
15 על קבלת מלכותו, שהרי כבר קבלו עליהם מלכותו
16 בסיני; וגם אי אפשר לומר שהכוונה היא לקבלת
17 המצוות בכללות, כי הרי זה פרט בקבלת המלכות
18 כנ"ל [וגם, כאמור, שלפי זה אין מקומו של ציווי
19 זה כאן, אלא לפני המצוה הראשונה] – ואם כן
20 בהכרח לומר שזהו ציווי חדש בקבלת המלכות
21 והמצוות: ציווי לקבלת סוג מיוחד של מצוות
22 שעדיין לא נצטוו עליהם, וגם לא נכללה קבלה זו
23 בכלל קבלת כל המצוות.

24 והנה המצוה הבאה לאחר ציווי חדש זה הוא
25 איסור עריות, שהוא בגדר "גזירה" (כדלהלן) –
26 ומזה הוכחה שהציווי ד"ואמרת אליהם, אני ה'
27 אלקיכם" היא אזהרה לקבלת מצות שהן מסוג
28 חדש, של "גזירות".

29 זאת אומרת, עם היות שבמעמד הר סיני קבלו
30 בני ישראל על עצמם לקיים מצוות הקב"ה, מכל
31 מקום יש מקום לומר שלא קבלו אז אלא מצוות
32 כאלו שהן בגדר שהשכל סובלם, היינו אותן
33 המובנות בשכל ואותן שאינן מובנות, אבל על כל
34 פנים אין להם סתירה מצד השכל; מה שאין כן
35 המצוות שהשכל (אפילו דקדושה) מנגד להם, הרי
36 אפשר שיאמרו שמצוות כאלו לא נכללו בקבלת
37 מלכותו ומצוותיו.

21 נוסף לזה: אם הכוונה רק לומר שצריכים לקיים הציוויים
הכתובים לאח"כ כי נאמן הוא ליפרע ולשלם שכר – הרי נאמר
זה במקומו הראוי – בסוף ב' הפסוקים הבאים.
22 ראה פרש"י תולדות כו, ה ד"ה חוקותי.
23 וצע"ק ממש"נ ושמרת כל חוקיו (בשלה טו, כו.
ובפרש"י), אבל שם המדובר במצוות, ד"בלא שום טעם" –
ובנדר"ד – באותן שהן היפך הטעם.

24 וארא ו, כג.
25 ח"ש כד, ד.

26 אלא שרוה"ק אסרה לב"נ קצת* עריות. ראה רש"י
בראשית ב, כד. לט, ט.

(* ולא כולם – שלכן האמינו לאברהם וליצחק כשאמרו "אחותי היא"
(רש"י וירא כ, יב).
ע"ד ההלכה בכ"ז – ראה סנה' נו, ב ואילך.

19 וכדיוק לשון רש"י: "ובלשון הזה מצינו שהוא נדרש
בנמה מקומות" – כי כלל זה אינו בכל המקומות. ולכן מפרשו
רש"י בוארא (ו, כט): כדאי אני וכו'.

20 משא"כ אם כוונתו להגיד מי מדבר (כמו בויצא, כח, יג)
– ע"ד שמות (ג, ו), או כפ' לך (טז, ז) שמוסיף "אשר הוצאתיך
וגו'".

34 והטעם למה דוקא בעריות באה אזהרה מיוחדת
35 שאינה בכל האיסורים שבתורה, מפרשה רש"י
36 בשינוי הלשון "לנתק בעריות", בעריות אפשרי
37 (וגלוי לפניו שבסופן יהיה כן) פגם גדול של
38 ניתוק:

39 "לנתק" פירושו - לתלוש³² ולהפריד. ומובנו
40 כאן – להפריד בין ישראל לאביהם שבשמים.
41 וכמבואר בדברי עזרא באריכות – ה"ניתוק" –
42 שנעשה אז.

43 ובפרט על דרך ההלכה וכמו שכתב הרמב"ם³³:
44 "ענין זה (של הבעל גויה) אף על פי שאין בו
45 מיתת בית דין אל יהי קל בעיניך, אלא שיש בו
46 הפסד שאין בכל העריות כמותו, שהבן מן הערוה
47 בנו הוא לכל דבר ובכלל ישראל נחשב, אף על פי
48 שהוא ממזר, והבן מן הנכרית אינו בנו, שנאמר³⁴
49 כי יסיר את בנך מאחרי, מסיר אותו מלהיות אחרי
50 ה'".

51 וגם על פי פשוטו של מקרא כן הוא, וכפירושו
52 רש"י על הפסוק: "למדנו שכן בתך הבא מן הנכרי
53 קרוי בנך אבל בן בנך הבא מן הנכרית אינו קרוי
54 בנך אלא בנה".

55 ומפני חומר הדבר ובידעו שסופן לעבור ולנתק
56 בימי עזרא, כמסופר בכתובים, הוצרך להזהיר על
57 זה ביתר שאת.

58 ולכן לא הביא רש"י שמצינו שעברו על חטא
59 העריות מהא ד"וישמע משה את העם בוכה
60 למשפחותיו", כי אין שם ענין של "לנתק"; מה
61 שאין כן בימי עזרא, כנ"ל.

62 ואף שבפרשה זו לא נצטוו עדיין על איסור
63 בעילת נכרית – מכל-מקום מאחר שכאן מתחיל
64 לצוות על איסור עריות הכולל גם עבירה זו
65 המנתקת מהקב"ה (אף שעליו יצטוו אחר כך
66 ביחוד), לכן מדגיש את חומר הדבר מיד בתחילת
67 פרשת עריות כנ"ל³⁵.

1 ועוד: ברא הקב"ה את העולם באופן שקימו
2 היה תלוי בזה שבני אדם הראשון ישאו אחיות
3 שלהם²⁷, יעקב נשא אחיות והייתה מטתו דוקא
4 שלימה, עמרם נשא דודתו ונולדו מרים אהרן
5 ומשה, שעל פי כל זה – האיסור ד"כל שאר בשרו"
6 הרי הוא על דרך פירוש רש"י בענין העקידה²⁸
7 "אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע וחזרת
8 ואמרת קח נא את בנך, עכשיו אתה אומר לי אל
9 תשלח ידך אל הנער". לכן בא ציווי מיוחד על
10 קבלת ה"גזירות" בכללות, ואחר כך בא הציווי על
11 ה"גזירה" הפרטית, על העריות.

12 ד. אמנם אין פירוש זה מחזור לגמרי: א) אף
13 שרק עכשיו התחיל לצוותם על ה"גזירות", ולכן
14 לא היה הכרח שיקבלו את הגזירות על עצמם, מכל
15 מקום בפשטות היה מתאים יותר שבעת צוותו על
16 קבלת מלכותו ומצוותיו בכלל, יצוה על כל סוגי
17 המצוות גם הגזירות. ולמה מחלקם לבי ציוויים
18 ובזמנים שונים – בעת מתן תורה על המצוות
19 בכלל, ואחר כך על הגזירות?

20 ב) הרי גם לפני מתן תורה ואפילו לבני נח
21 נאסרו עריות²⁹ - על כל פנים הקרובות ביותר (אבל
22 לא שתי אחיות ודודתו) – שגם זה "גזירה" היא
23 (ובמתן תורה נתוספו להם מצוות) ועל כולם אמרו
24 נעשה³⁰.

25 לכן מפרש רש"י פירוש שני, ש"אני ה'
26 אלקיכם" הרי זה הקדמה לפרשה הבאה אחריה;
27 ופירושו הוא "כמו שהוא נדרש בכמה מקומות" –
28 "אני ה' וכו'". וזה ששינה הכתוב לכתוב זה
29 בתחלת הדבור, הוא להדגשה יתירה בחומר הציווי
30 – שמתחלה "בא עליהם בגזירה"³¹, מכיון "שסופן
31 לנתק בעריות". ולכן הזהיר קודם לציווי העריות:
32 "דעו מי גוזר עליכם – דיין להפרע ונאמן לשלם
33 שכר".

(27) ראה פרש"י קדושים כ, יז.

ועפ"ז יש להמתיק הא דאף "שהאומות גדרו עצמן מן העריות" (רש"י וישלח לד, ז) לא אסרו גם אחותו מאביו.

(28) וירא כב, יב.

(29) ראה לעיל הערה 26.

(30) פרש"י משפטים כד, ג.

(31) דלכאורה הלשון "בא עליהם בגזירה" אינו מובן: הול"ל "גזר עליהם בגזירה" וכו"ב – אלא שע"ז מתרץ למה התחיל "ב"אני ה' אלקיכם", כי מפני חומר הדבר "בא עליהם" (שפירושו: שמתחלה נכנס לענין) בגזירה". וגם: הלשון "בא עליהם" מורה על ענין המפחד וכו"ב, המתאים לענין חמור ביותר.

(32) ראה רש"י אמור כב, כד.

(33) הל' איסור"ב פי"ב ה"ז. וראה צפע"נ ר"פ פנחס. ושם: דמאביד נפשות מישראל ע"י דאזיל זרעם בתרה, עיין יבמות דף ק ע"ב וקידושין דף סח.

(34) ואתחנן ז, ד.

(35) וי"ל שלכן מוסיף כאן גם תיבת "אלקיכם", אף שלהודיע ב' הדברים - שהוא נאמן לשלם שכר ונאמן ליפרע, מספיק שיכתוב "אני ה'" בלבד [כדמשמע מפרש"י ר"פ וארא - ואת"ל ששם הכוונה או לשכר (כשאמור אצל קיום מצות) או לעונש

12 שבעל-פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב³⁹, מכל
 13 מקום התיירו⁴⁰ לכותבן משום "עת לעשות לה'
 14 הפרו תורתך"⁴¹ ד"כיון דלא אפשר מליכתב
 15 שנתמעט הלב והתורה משתכחת"⁴² לכן "הפרו
 16 דברי תורה לשעה הצריכה"⁴³ – הרי שרבי מפרש
 17 פסוק הנאמר על ידי דוד שקאי על כתיבת המשנה,
 18 שלא יהיה עד לאחרי זמן רב⁴⁴ - והכי נמי אזיל
 19 לשיטתיה גם בנדון דידן ומפרש שכוונת הכתוב
 20 היא לזמן עזרא, שאז סופן לנתק בעריות – "לפיכך
 21 בא עליהם בגזירה אני ה' אלקיכם וכו' ונאמן
 22 לשלם שכר".

(משיחת ש"פ אזור"ק, תשל"א)

1 ה. אולם פירוש זה אינו חד וחלק ועוד יותר מן
 2 הראשון – כי קשה לומר בפשוטו של מקרא
 3 שכוונת הקדמת הכתוב כאן היא מפני מאורע³⁶
 4 שיארע זמן רב אחר כך³⁷ ולציווי שיתפרש בפרשה
 5 אחרת – לכן מוכרח רש"י לפירוש הראשון,
 6 ואדרבה, הוא העיקרי.
 7 ואף על פי כן, בכדי להסיר, במקצת על כל
 8 פנים, את התימא: שהתורה תדבר בדבר שלא יבוא
 9 אלא לאחרי שנים רבות – מדגיש רש"י שפירוש
 10 זה אמרו רבי:
 11 רבי סידר וכתב המשניות³⁸, ואף ש"דברים

והנה י"א שלרש"י (שבת יג, ב. סוכה כח, ב. ועוד) רבינו רק
 סידר המשניות אבל לא כתבם* (וידוע השקו"ט בדעת רש"י ג'
 באגרתו - בב' הנוסחאות בה) - ועפ"ז: מחולק רש"י על כהנ"ל,
 לא אשתמיט רש"י בשום מקום לבאר (לרמז, עכ"פ) מי כתבה
 (וכן - הגמרא), כמה מהראשונים המדברים בכתיבת הש"ס ולא
 זכרו שרש"י מחולק. ועוד כהנה שצ"ע.

ולכן י"ל לפענ"ד (בדוחק עכ"פ - להסיר תמיהות הנ"ל)
 שסמך רש"י על מש"כ בב"מ (פו, רע"א) בפ"י סוף משנה כו'
 הוראה (אף שלגירסתנו לא הזכיר "כתב"), ומתאים זה לפרש"י
 (גטין ס, ב ד"ה, ודברים) ולמחז"ל (גטין נט, א) דברבי ור' אשי
 הוי תורה וגדולה במק"א.

ובהנ"ל ברש"י (שבת וסוכה) - מדובר בשם (מגלת תענית)
 ובלשון שב"ת"ר - היינו בזמן שקודם חתימת המשנה ע"י רבי.
 ואף שבעירובין (סב, ב) קאי בזמן האמוראים - י"ל (בדוחק
 עכ"פ) שהוא אגב גררא דת"ר שבשבת שם. ובכתובות (יט, ב)
 וב"מ (לג, א) - י"ל דכיון שהי' בימי רבי נקט מילתא דפשיטא,
 שהי' כבר ודאי כתוב. או שהלימוד בביהמ"ד הי' בע"פ - כי כיון
 דאפשר שוב חלה דרז"ל דברים שבע"פ אי אתה רשאי לאומרן
 בכתב, וכשחל ספק יצאו לראות בספר. וכמש"כ באחרונים,
 ואכ"מ.

39) גיטין ס, ב. תמורה יד, ב.

40) גיטין שם א. תמורה שם. וראה תוד"ה אליבא - שבת קטו,
 א. נו"כ השו"ע ששל"ד סעי' יב. ובשו"ע אדה"ז שם.

41) תהלים קיט, קכו.

42) פרש"י ד"ה כיון - גיטין שם.

43) שם ד"ה עת.

44) ואף שמפסוק זה למדו עוד דינים, כפרש"י עה"פ:
 "ורבותינו דרשו ממנו שעוברין על דברי תורה כדי לעשות סיג
 וגדר לישראל כגון גדעון ואלי' בהר הכרמל שהקריבו בכמה" -
 הרי בעיקר קאי על כתיבת תורה (שבע"פ), כדיוק לשון הכתוב
 "הפרו תורתך" (ולא "מצותיך" וכיו"ב).

(* וכן היא דעת ר"י חגיז בהקדמת פי' עה"ח על המשניות.

(כשאמור אצל עונש) כמ"ש במשכיל לדוד - הרי מפורש כן
 בפרש"י לקמן* (קדושים יט, טז): "אני ה' - נאמן לשלם שכר
 ונאמן להפרע" - ומ"ש המפרשים צ"ע] - כי זה מוסיף בחומר
 האזהרה.

ועו"ל: שהג' ענינים שכותב רש"י: א) דעו מי גזור עליכם,
 ב) דיין להפרע, ג) ונאמן לשלם שכר, מרומזים בהג' תיבות: א)
 אני, ב) הוי', ג) אלקיכם (ראה גם מפרשים כאן) - ואעפ"כ מהפך
 רש"י הסדר וכותב תחלה "דיין להפרע" ואח"כ "נאמן לשלם
 שכר" (אף שעונש שייך לשם אלקים שהוא מדת הדין (פרש"י
 ר"פ בראשית), ושכר שייך לשם הוי' שהוא מדת הרחמים (פרש"י
 שם)) - כי בנוגע לאזהרה - ובפרט חמורה ביותר - נוגע יותר
 להודיע העונש (אבל בכתוב מוכרח לכתוב "הוי' אלקיכם" כי אין
 רגיל כלל לכתוב "אני אלקיכם הוי' " - ורש"י מפרש כוונת
 הכתוב).

והטעם שמרמז לג' ענינים אלו, הוא לפי שזהו טודר של
 אזהרה: מתחלה צריכים להודיע שהגזור הוא הקב"ה, בוראו
 ואדונו, ומוסיף שגם יענוש אותו, ולאידך אם יקיים הציווי יקבל
 שכר.

36) פירכא גמורה אינה וגם בפשטות - כי כיון שהיצר בזה
 גדול כ"כ עד שגם לאחרי האזהרה "סופן לנתק" - מובן שלולא
 אזהרה חמורה זו הי' עלולים "לנתק" בזמן קרוב (ו"בוכה
 למשפחותיו" - יוכיח).

37) ואף שגם בפ' בשלח (טז, לב) פרש"י שכוונת הכתוב היא
 לימי ירמי' - הרי שם מפורש בכתוב "לדרויתכם" היינו שכוונתו
 בשביל מאורע בדורות הבאים.

38) רמב"ם בהקדמתו ליד החזקה. מבוא התלמוד לר"ש הנגיד
 בתחלתו. תוס' רי"ד גיטין ס, א. מאירי לאבות. ועוד -

(* ואף שנעדיין לא למדנו פסוק זה - מ"מ מזה ששם פרש"י כן בלי
 שום הוכחה וכו', מובן שבפשטות הי"ז פי' תיבות אלו. ובמילא במקום
 שפי' "אני ה' - נאמן לשלם שכר, אלקיכם - נאמן להפרע" (שלח טו,
 מא) שם צריך פירוש מיוחד.)

ילקוט לוי יצחק על התורה

כי תקיעת שופר בר"ה למדין⁸ מן שופר דיום הכיפורים של יובל, וגם שם לא כתיב בפירוש תקיעה, רק⁹ והעברת, תעבירו, שהעברה הוא קול פשוט דהיינו תקיעה. ובתרועה יש ב' דברים שברים – גנוחי גנח¹⁰, ותרועה – ילולי יליל.

והשברים (בחי' יצחק) תרועה (בחי' יעקב)¹¹ שבאמצע, מחברים¹² הב' תקיעות. וי"ל דענין זה מרומז בהמשנה מקואות פרק ו' משנה ד':

“ערוב מקואות¹³ – כשפופרת הנוד, כעביה וכחללה, כשתי אצבעות חוזרות למקומן” (ופירוש הרע"ב וז"ל: עירוב מקואות, מקוה חסר שבצד מקוה שלם. אי נמי בזה עשרים סאה ובזה עשרים סאה ומתערבין המים דרך חריץ או נקב, שיעורו לצרפן ולהכשירן כאילו יש בכל

8 ראש השנה לג, ב. תנו רבנן מנין שבשופר ת"ל (ויקרא כה, ט) והעברת שופר תרועה, אין לי אלא ביובל, בראש השנה מנין, תלמוד לומר בחדש השביעי, שאין תלמוד לומר בחדש השביעי, ומה תלמוד לומר בחדש השביעי, שיהיו כל תרועות של חדש שביעי זה כזה, ומנין שפשוטה לפנייה ת"ל והעברת שופר תרועה, ומנין שפשוטה לאחריה, ת"ל תעבירו שופר, ואין לי אלא ביובל בראש השנה מנין ת"ל בחדש השביעי שאין ת"ל בחדש השביעי מה ת"ל בחדש השביעי שיהו כל תרועות החדש השביעי זה כזה.

(פרש"י: שאין תלמוד לומר בחדש השביעי, דהא כתב לן בכמה מקומות דיום הכפורים בחדש השביעי הוא, והכא יוה"כ כתיב. והעברת, פשוטה משמע העברת קול אחד. ביה"כ תעבירו, הרי העברה תחילה וסוף ותרועה כתיבה בינתיים).

9 ויקרא כה, ט. “והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחודש ביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם”.

10 גנוחי גנח, (פרש"י ר"ה לג, ב.) “כאדם הגונח מלבו בדרך החולים שמאריכין בגניחותיהן”. ילולי יליל, (שם) “כאדם הבוכה ומקונן קולות קצרים סמוכים זה לזה”.

11 ראה לקוטי לוי יצחק, אגרות קודש עמוד רד וז"ל: השלישי רומז על מדת התפארת, קו האמצעי, שעולה עד פנימיות אין סוף וכו'.

כי קו האמצעי הוא כולו טוב שאין ממנו יניקה וכו', לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ולא כיצחק שיצא לו, ויעקב קו האמצעי מטתו שלמה.... העיקר הוא יעקב. כמו בשופר נאמר בפירוש תרועה, ולא תקיעה ושברים ודו"ק.

12 בתורת לוי יצחק כאן מציין לפרי עץ חיים שער השופר פרק ד', דע"י התקיעות – חסד – נמשך בבחי' מקיף, וע"י השברים תרועה – גבורה ותפארת – בא ההמשכה בפנימיות. ע"ש.

13 ביאור המשנה: עירוב מקואות, עירוב שני מקואות שיהיו נחשבים כמקוה אחד, כגון שאין בכל אחד מהם ארבעים סאה, וכשמתערבים מימיהם על ידי נקב, הרי הם מצטרפים למקוה שלם של ארבעים סאה, וכל אחד מהם כשר לטבילה, כציור 1. כשפופרת הנוד, עירובם הוא על ידי נקב כרוחב השפופרת שנותנים בפי הנוד, היינו: כעביה, של השפופרת. וכחללה, ששיעור רוחב הנקב צריך להיות כעובי השפופרת עצמה וכרוחב חללה, והוא: כשתי אצבעות חוזרות למקומן, כשיעור שאפשר לסבב בחללו שתי אצבעות בריווח, כלומר כשיעור נקב עגול שקוטרו כרוחב שתי אצבעות, ומבואר במפרשים, שהכוונה לשתי אצבעות הסמוכות לאגודל (האצבע ואמה) כציור 2. (משניות קהתי)

בראשית יב, א-ב – ויאמר ה' אל אברהם¹⁴ לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך ואעשך לגוי גדול¹⁵ ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה

פב

רמז במארו"ל (פסחים קיז): דאומרים “אלקי אברהם... יצחק... ויעקב”, ואח"כ “מגן אברהם”, דיצחק ויעקב – בחי' גבורה ותפארת באמצע, מחבר הבי' פעמים אברהם – בחי' חסד, ועד"ז הוא בתקיעת שופר “תשרית”, ומרמז זה בהמשנה (מקואות פ"ו מ"ז) עירוב מקואות כשפופרת (מ"שון שופר) הנוד ב' אצבעות – אצבע ואמה וכו'

אמר רבי שמעון בן לקיש “ואעשך לגוי גדול” זהו שאומרים אלקי אברהם, “ואברכך” זה שאומרים אלקי יצחק, “ואגדלה שמך” זה שאומרים אלקי יעקב, יכול יהו חותמין בכולן, תלמוד לומר “והי' ברכה” בכ' חותמין, ואין חותמין בכולן (שחותמים במגן אברהם. ע"ש ברשב"ם).

99 פסחים קיז, ב

בפסחים דף ק"ז ע"ב, והוא בילקוט פרשת לך רמז ס"ה, דבברכת האבות אומרים, אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב, וחותמין ומסיימין באברהם – מגן אברהם. הרי שאברהם³ הוא מלפנים ומלאחור, ובנתיים הוא יצחק ויעקב.

כי אברהם בחי' חסד⁴, יצחק בחי' גבורה⁵, ויעקב בחי' תפארת.

והוא ע"ד קולות דשופר תשרית, תקיעה לפני' ותקיעה מלאחרי', ובנתיים הוא שברים תרועה, תקיעה הוא בחי' אברהם⁷, שברים בחי' יצחק, תרועה בחי' יעקב.

הרי שאברהם – חסד, הוא מלפני' ומאחרי'. והנה עיקר תקיעת שופר הכתוב בפסוק הוא תרועה,

1* ראה לקמן סימן רלז הערה 3, טעם דאברהם בן מ"ח שנה דוקא, הכיר את בוראו.

2 פרש"י “לפי שהדרך גורמת לשלשה דברים וכו'”. ראה תורת לוי יצחק, חידושים וביאורים בש"ס עמוד קצו, ביאור ענין ותיבת “דרך” דמורה על גבורות ע"ש.

3 ראה עד"ז גם לעיל סימן ח.

4 וכמ"ש (מיכה ז, כ) “חסד לאברהם”. ראה גם זהר חלק א דף מז, ב. תניא – אגרת הקדש סימן ה. מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים עמוד ד ו"ש.

5 ראה פרדס שער (כג) הכינויים פרק ד. מאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות התורה חלק ב עמוד תקפ, ובהנסמן בהערות שם.

6 ראה לקוטי תורה פרשת ואתחנן ב, ה ואילך. תורה אור פרשת נח יא, א.

7 ראה זהר חלק ג' – רעיא מהימנא פ' פנחס דף רל ע"ב. פ' אמור צט, ע"ב. תיקון נ"ה דף פח, ע"ב. פרי עץ חיים שער השופר פרק ד. קהלת יעקב ערך תקיעה, שברים, תרועה.

ילקוט לוי יצחק על התורה

מז

כי אברהם הראשון שהוא כמו התקיעה שלפני – אלקי אברהם, שקודם יצחק, הוא יותר¹⁶ על יצחק במספר מ'.

ואברהם שלבסוף שאחר יעקב, שהוא התקיעה שלאחרי – מגן אברהם, הוא יותר¹⁷ על יעקב במספר סא"ה.

הרי נעשה ע"י נקב כשפופרת הנוד, כב' אצבעות, עירוב מקואות, שנעשה מקוה בת מ' סאה, והוא מ' סאה מים – בחי' אברהם¹⁸.

והאמור דהב' אצבעות הם אצבע אמה, גבורה תפארת, בחי' יצחק ויעקב, הנה הם בין אגודל לקמיצה. אגודל הוא חסד, כמו שחסד נקרא גדולה, וכן ואעשך לגוי גדול, הוא אלקי אברהם, ואברהם נקרא¹⁹ האדם הגדול בענקים. וקמיצה הוא נצח שהוא ג"כ בקו הימין כמ"ש²⁰ נעימות בימינך נצח, והוא קמיצה כמ"ש²¹ וקמץ הכהן, שכהן הוא בחי' חסדים²², ועיין בלקוטי תורה להאריז"ל בדרוש העקידה בפירוש אשר אהבת שקאי על נצח שאברהם אוהב אותן שהוא מן קו ימין והוא חסד ימין.

מתורת לוי יצחק, חידושים וביאורים בש"ס עמוד תיד

אחד ארבעים סאה. כשפופרת הנוד כעובי' וכחללה, של קנה שנותנים בפי הנוד, והיינו כשתי אצבעות חוזרות למקומן, מתהפכות ברוח בחלל הנקב, ושתי אצבעות שאמרו הם שתי אצבעות הסמוכות לגודל, הראשונה שבפס היד, דהיינו אצבע ואמה.)

עירוב מקואות, שנעשה מקוה בת מ' סאה, והוא מ' סאה מים, כי אברהם בחינתו מים – חסדים. וכמאמר¹⁴ זכור אב נמשך אחריו כמים, והנקב כשפופרת הנוד, כשתי אצבעות.

שפופרת מלשון¹⁵ שופר.

שתי אצבעות הוא אצבע ואמה.

אצבע הוא הב' (מהגודל), והוא לנגד גבורה – יצחק,

האב השני – בחי' שברים.

והאצבע הג' "אמה" כנגד תפארת – יעקב, בחי' תרועה. וכמו בהקולות דשופר תשר"ת, תקיעה מלפני' ותקיעה מלאחרי' ובנתיים הוא שברים תרועה, והשברים תרועה שבאמצע מחברים הב' תקיעות.

כן הוא בהנקב כשפופרת הנוד, שהוא כב' אצבעות – "אצבע ואמה" בחי' תרועה – מחבר הב' מקואות שלפנים מן הנקב ושלאחר הנקב, שיחשב כאלו הם מקוה אחת שיש בה מ' סאה.

והוא :

(14) תפלת גשם – שמיני עצרת.

(15) פירוש: מרמז ומבאר :

(א) דכמו בתקיעת שופר "העיקר" מה שזכר בקרא הוא תרועה (שהוא שברים תרועה), וה"תרועה" מחבר ומצרף התקיעה לפני' והתקיעה אחרי', כן מרמז בענין המקוה, דה"שפופרת" הנוד – מלשון שופר – מחבר ומצרף הב' מקואות.

(ב) השפופרת הנוד הוא שיעור שתי אצבעות, שהם "אצבע ואמה", שהם האצבע השני' והשלישית שבפס היד, (הראשונה נקרא "אגודל", השני' "אצבע", השלישית "אמה", הרביעית "קמיצה", החמישית "זרת", כציוור 3).

נמצא, דה"אצבע" השני' מרמז ל"גבורה", (דהראשונה תמיד הוא חסד והשני' גבורה), והוא בחי' יצחק – שברים, והשלישית בחי' תפארת – יעקב הוא התרועה.

וכמו בתקיעות "שברים תרועה" מחברים התקיעות, כן בהמקוה ה"אצבע" ו"אמה" (בחי' יצחק ויעקב) מחברים המקואות (בחי' אברהם) כדלקמן.

[וראה בפנים בתורת לוי יצחק, עוד רמזים וביאורים בהדמיון דשפופרת לשופר].

(16) פירוש: אברהם בגי' 248, יעקב בגי' 182, החילוק ביניהם 248 – 182 = 66, בגי' סא"ה.

(17) פירוש: אברהם בגי' 248, יצחק בגי' 208, החילוק ביניהם, 248 – 208 = 40, הוא מספר "מ", רמז למ' סאה מים שבמקוה.

(18) "ולפי כל האמור בס"ד יובן שענין תקיעת שופר הוא ע"ד כמו מקוה המטהרת, כי ענין תקיעת שופר הוא תשובה מעומק הלב, צעקה פשוטה, וגנוחי גנח וילולי יליל, שע"ז נטהר מעונותיו, כמו מקוה המטהרת, וכמ"ש (ירמי' יז, יג) מקוה ישראל ה' כו". (תורת לוי יצחק כאן)

(19) יהושע יד, טו. ראה ילקוט שמעוני יהושע רמז כג, וז"ל: דבר אחר האדם הגדול בענקים (יהושע יד, טו), אמר רבי זה אברהם, ולמה קורא אותו גדול, רבי לוי ורבי אלעזר בשם ר' יוסי בן זמרא פסיעותיו של אברהם אבינו היו ג' מילין. ר' יהודה ברבי סימון אומר מיל שנאמר (ישעי' מא, ג) ארח ברגליו לא יבא מי פעל, למפרע מיל ר"ת. (20) תהלים טז, יא.

(21) ויקרא ה, יב.

(22) ראה זהר חלק ג' דף קמה, ב. תניא פרק נ. אור התורה ויצא עמוד קפא. לקמן סימן פד.

מתוך הספר ילקוט גאולה ומשיח – פרשת אחרי

קראת אחותי כו', לזה קורין אלו העריות לומר להקב"ה שלא יגלה ערותינו בין שרי העובדי כוכבים בעת החתימה כו' ע"ש.

והיינו כי הגלות ויסורים נק' גילוי ערות כנסת ישראל כמ"ש ביחזקאל סי' ט"ז ל"ז וגלית ערותך אליהם יעו"ש דתרגם יונתן ואגלי בהתתיך להון ויחזון כל עמא קלונך וע' בהושע סי' ב' י"א ובישעי' סי' מ"ז ה', וזהו הפי' שמבקשים ממנו ית' שלא יגלה עוונותינו כי אם אדרבה יכסה על פשעינו כמ"ש ביחזקאל סי' הנ"ל פסוק ח' ואפרש כנפי עליך ואכסה ערותך ות"י ואעדתי חוביכון.

וזהו ענין יום כפורים לשון כסוי שמסיר עוונותינו הפך וגלית ערותך, וזהו כנ"ל בענין כסית כל חטאתם.

אוד התורה אחרי עמוד שיא (בהוספות)

יח, טו – ערות כלתך לא תגלה אשת בנך היא לא תגלה ערותה

ג. בזהר פרשתינו (עא): אמר ר' יהודה מחציפותא' דצדקת חדא נפקא כמה טבאן לעלמא, ומאן היא תמר וכו', והכי אוקימנא תמר אוקימת מלה לתתא, ופרחת פרחין ואניצת ענפין, ומבואר במפרשים (הרמ"ק ומקדש מלך ועי' בליקוטי תורה מאריז"ל פ' וישב), דהכונה דעי' מעשה תמר עם יהודה בא שורש מלכות בית דוד ומשיח, שבא מפרץ בנה.

וי"ל דהטעם דהזוהר מביא זה בפ' אחרי, דהרי בפ' בפרשתינו כתוב "ערות כלתך לא תגלה", וכדי שלא להוציא לעז ח"ו על מלכות בית דוד ומשיח, ע"כ מביא הזוהר דאדרבה עי' מעשי' הטובים, יצאה ממנה פרחים טובים שמהם נשתלשלה מלכות בית דוד ומשיח.

ואם תאמר הא גופא שאלה, דהאיך התיר יהודה לבוא על כלתו, וי"ל דמרומוז בפ' גופא התירוץ, דהכתוב מדייק "אשת בנך", ולא "ערות בנך" (ועיין בפרש"י), דהרי מבואר בפרשת דרכים דרך האתרים – דרוש ראשון – דער ואונן שמשו שלא כדרכם (יבמות לד), ובבני נח אין האשה נקנית אלא כדרכה ע"ש באריכות. וא"כ מעולם לא הי' אישות בין ער ואונן עם תמר, ומוותרת היא ליהודה, ואדרבה דזכתה לשלשלת הקדושה דדוד ומשיח (עיין מכות כג: ממני יצאו כבושות ובפרש"י, ועיין ב"ר פפ"ה הקב"ה עסק לברוא אורו של משיח ע"ש).

זרע יצחק

טז, כב – ונשא השעיר עליו את כל עוונותם אל ארץ גזרה ושלה את השעיר במדבר

א. בגמ' יומא סו: שאלו את ר"א בנוגע השעיר, דחפו ולא מת, מהו שירד אחריו וימיתנו, א"ל כן יאבדו כל אויביך ה' (שופטים ה, לא) וכו', ובגמ' שם מסיים דהטעם דלא ענה להם ר"א הדין מפני שלא שמע מפי רבו.

ויש לבאר דמה ענה להם ר"א כן יאבדו כל אויביך ה', מה הקשר של תפלת ושירת דבורה להשעיר הנשתלח לעזאזל.

ויש לומר עפ"י המבואר במפרשים (עיין אברבנאל, עקידת יצחק שער לו, ובמהרש"א בגמ' שם) דהשעיר מרמז על עשו כמ"ש איש שעיר וכו', וכן על שר שלו הס"ם, ובעיקר מרמז על גלות עשו הוא אדום מלכות הרביעי היא גלות רומי (עי' רש"י סוף פרשת וישלח).

ומבואר ברמב"ם סוף הלכות מלכים דבזמן שיבוא משיח אז האומות כולם מודים על טעותם, דת המוסלמים ודת הנוצרים, כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה', והיתה לה' המלוכה, וביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד.

וזהו שאמר ר"א, כששאלו, השעיר שדחפו למטה ולא מת, ענה להם כן יאבדו וכו', דהשעיר שנפל הוא רמז אל נפילת האומות לע"ל, היינו לא שיחרבו וימותו כל האומות כשיבוא משיח, אלא כמ"ש לעיל ברמב"ם שכל האומות יחזרו בתשובה ויאמינו בה' אלקי עולם, אלא יהי' להם נפילה ולא מיתה.

וזהו שהביא הפסוק "כן יאבדו כל אויביך ה'", דאופן אבידת האומות העולם לע"ל, יהי' ע"ד השאלה ששאלו לו, היינו, "דחפו ולא מת", דלא יהי' מיתה לכל האומות לע"ל כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה', אלא יהי' כמשל "דחפו" דיהי' להם נפילה במלכותם, למטה, ולא מיתה.

והשעיר מרמז לעשו, הרומים, וכמבואר באברבנאל על ישעי' דקאי על דת הנוצרי, דלע"ל כולם, כל האו"ה יפסיקו מלהאמין במשיח שקר שלהם, ויאמינו בה' אלקי עולם, והי' ה' למלך על כל הארץ.

פרי דוד

יח, ט – ואל אשה בנידת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה

ב. כתב הש"ך סוף פרשת אחרי, טעם למה קורין פרשת עריות במנחה דיום הכפורים בשם מדר"א שאומרים להקב"ה אתה כתבת ערות אמך לא תגלה אמך היא, וישראל קראת אמי, כתבת ערות אחותך לא תגלה וישראל

(1) [תרגום ללה"ק]: מחציפות של צדקת אחת, יצאו כמה טובות בעולם כו', וכך ביארנו כי תמר העמידה ועשתה פעולה למטה, ועי"ז יצאו ממנה פרחים והניצה ענפי הקדושה וכו'.

♦ יום ראשון ו' ניסן ♦

מז (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם לַפְּנֵי-יְהוָה וַיִּמָּתוּ:

א ומליל יי עם משה בטר דמיתו תרין בני אהרן בקרוביהון אשתא ניכריתא קדם יי ומיתו:

כשיי וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן וַגּו'. מה תלמוד לומר? הנה רבי אלעזר בן עזריה מושלו משל לחולה שנכנס אצלו רופא. אמר לו: אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב. בא אחר ואמר לו: אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב, שלא תמות בדרך שמת פלוני. זה זרזו יותר מן הראשון, לכך נאמר: "אחרי מות שני בני אהרן".

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות חכ"ז ע' 117)

פרשת אחרי סדר הפרשיות מתחלת חמש ויקרא ועד פרשת אחרי, הוא בסדר מלמעלה למטה: ראשית מגיעות ויקרא, צו וחלק מפ' שמיני - בהם מדבר על עניני קדשה בלבד, המשפן, בגדי הכהונה, הקרבנות וכו'. לאחר-מכן שמיני, תזריע ומצרע - פרשיות שעוסקות בהבדלה שבין עניני קדשה, לעניני העולם - להבדיל בין הטמא לטהור. ולאחר-מכן מגיעה פרשת אחרי - העוסקת בדניי יום-כפור - לאחרי שאדם שמע את מצוות התורה, ונקשל בהם, אל לו להתיאש, בגלל שישנו יום הכפור, ביום זה "כפר עליכם לטהר אתכם".

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ח"ז ע' 117)

וַיְדַבֵּר ה' . . אחרי מות שני בני אהרן (א, טז) משל לחולה שנכנס אצל רופא . . ואמר לו: אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב, שלא תמות בדרך שמת פלוני . . לכך נאמר 'אחרי מות שני בני אהרן' שלא ימות בדרך שמתו בניו. (רש"י) בדרך כלל אדם חולה, סובל מחם גבוה, ולכן יש לו תשוקה גדולה לצנן את גופו ע"י אכילת דברים צוננים, ושהות במקומות קרים. אזהרה לבד שלא יאכל צונן ולא ישכב במקומות קרים, לא תועיל, כי תשוקתו של החולה לקרר את גופו. רק אזהרה ופחד שאם יעשה כן ימות בדרך שמת פלוני, גורמת לחולה שלא לעשות דברים אלו. על דרך זה בענין אהרן והכהנים, תשוקתם הטבעית של הכהנים להתעלות ולהתקרב אל ה' היא כל-כך עצומה, שאזהרה לבדה לא תועיל. רק הפחד שהם ימותו בדרך שמתו בני אהרן, היא תגורם להם להתגבר על תשוקתם הטבעית.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ז עמ' 117)

אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב (רש"י טז, א) **אכילת צונן** - כנגד האסור להכנס לקדש הקדשים בכל יום (מלבד יום כפור) אפלו לשם הקרבת קרבנות. כי הקרבנות נמשלים ללחם ולמאכל, והקרבתם שלא פדיו כמזהו פאכילת מאכל צונן. **שכיבה בטחב** - כנגד האסור להכנס לקדש הקדשים ללא קרבנות (אפלו ביום כפור). כי השיהיה שם ללא הקרבת קרבנות דומה לשהיתו של חולה במקום קר, ללא אכילת מאכל צונן.

~ נקודות משיחות קודש ~ (על"פי לקוטי שיחות חלק ג, עמוד 987 - מתוך 'לקראת שבת')

חסאם של בני אהרן

אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני-יהוה וימתו: (א, טז)

ואינו מובן: מה מוסיפה תיבת "וימתו" על הנכתב קודם "אחרי מות שני בני אהרן"? עוד צריך להבין: מבין הדברים שעליהם נענשו בני אהרן, מונה המדרש פזלהלן: נכנסו לפני ולפנים [לקודש הקדשים], מחוסרי בגדים היו [לא לבשו את כל בגדי הכהונה שחייבים ללבושם בעת עשיית העבודה], לא היו להם בגדים, לא היו להם נשים.. וצריך להבין, היכן מרומזים הם בפסוק?

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

יותר מן הראשון. לכך נאמר כאן 'אחרי מות שני בני אהרן' כלומר, כאשר תצוה את אהרן שלא יבא בכל עת אל הקודש, ראוי שתזכיר לו ענין מיתת בניו שנענשו על שלא נזהרו כראוי בקדושת המקדש וראה לעיל י, ט, כדי שילמוד מתוך כך עד היכן הדברים מגיעים (נח"י, בא"ט): תורה ב

לבקרו, אמר לו: 'אם רצונה שתתקרא ממחלתך אל תאכל צונן (בדרך קר) ואל תשכב בטחב (מקום לח)'; בא רופא אחר ואמר לו גם הוא בדוגמת הראשון: 'אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב', אלא שהוסיף לו דברים: 'שלא תמות בדרך שמת פלוני'; הרי זה זרזו - הרופא השני גרם לו להזהר

מז (א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן וַגּו'. מה תלמוד לומר 'אחרי מות' וגו', כלומר מה ענין להזכיר כאן את מיתתם של בני אהרן? אלא כדי להדגיש את חומר עניני קדושת המקדש וקדושתו, וכפי שהיה רבי אלעזר בן עזריה מושלו, משל לחולה שנכנס אצלו רופא

וַיֹּסֵף לומר הַבְּיָאוֹר בָּזָה: תורת החסידות מְבַאֶרֶת (עיי' ב'אוור החיים' הקדוש), שֶׁהַחֲטָא שֶׁל שְׁנֵי בְּנֵי אֶהֱרֹן לֹא הָיָה חֲטָא כַּפְּשׁוּטוֹ חֲסִידוּשְׁלוֹם, אֲלֵא חֲטָאֵם הַתְּבַטָּא בְּכַף שְׁנֵתָנוּ שְׂדִבְקוֹתֵם הַעֲצוּמָה בְּהַקְבֵּ"ה תְּבִיאֵם לְיַד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ בְּפוֹעַל. וְזֶהוּ פִירוּשׁ "בְּקִרְבָּתְם לִפְנֵי ה' וַיְמוּתוּ" שְׂקִירוּבָם אֶל ה' הָיָה בְּאוֹפֵן הַמְּבִיא לְ"וַיְמוּתוּ", וְזֶה נֶחֱשֵׁב לְחֲטָא, כִּי בַד בְּבַד עִם הַרְצוֹן לְהַתְּפַשֵּׁט מִהַגְּשָׁמִיּוֹת וּלְהַדְּבֵק בְּאַלְקוּת - "רְצוּא", צְרִיכָה לְהִיּוֹת גַּם הַתְּנוּעָה ד' שׁוּב", הַעֲבוּדָה דְנִשְׁמָה בַּגּוֹף וְהַתְּעַסְקוֹת בְּעִנְיֵי הָעוֹלָם.

וְעַל-פִּי־זֶה יוֹבֵן שְׁכָל הָעִנְיָנִים שֶׁנֶּאֱמָרוּ עַל חֲטָא בְּנֵי אֶהֱרֹן נִרְמָזִים בְּפִסּוּק, שְׂכֹלֵם עֲנִינָם הוּא שְׁהִיָּה לָהֶם רְצוּא לֵילָא שׁוּב "בְּקִרְבָּתְם לִפְנֵי ה' וַיְמוּתוּ": נִכְסוּ לִפְנֵי וּלְפָנִים - עֲנִין הַרְצוּא. מְחוּסְרֵי בְּגָדִים - נִכְסוּ לֵילָא לְבוּשִׁים מְרֻמָּזִים עַל לְבוּשֵׁי הַמְּצוּת (עיי' תניא פרק ה) שְׁנֵתְלַבְּשׁוּ בְּגִשְׁמִיּוֹת הָעוֹלָם. לֹא הָיוּ לָהֶם נְשִׁים וּבָנִים - לֹא עָסְקוּ בְּמִצְוֹת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה שְׂמִטְרָתָהּ לְהַמְשִׁיךְ נְשָׁמוֹת בְּגוֹפִים.

ב וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה מִלֵּל עִם אֶהֱרֹן אֶחָיוֹךְ וְלֵאמֹר יְהִי עֲלֵיךָ כָּכָל עֵדוֹן לְקוֹדֶשׁא מִגִּיּוֹ לְפָרְכָתָא וְלֵאמֹר פְּפֹרְתָא דִּי עַל אַרְוֵנָא וְלֵאמֹר אַרְי בְּעֵנָא אַנָּא מִתְגַּלִּי עַל בֵּית פְּפֹרְתָא:

(ב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל-אֶהֱרֹן אַחִיךָ וְאֶל-יֵבָא בְּכָל-עֵת אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבַּיִת לְפָרְכַת אֶל-פְּנֵי הַכַּפָּרֹת אֲשֶׁר עַל-הָאֲרוֹן וְלֹא יָמוּת כִּי בְעֵנָן אַרְאָה עַל-הַכַּפָּרֹת:

כ"א וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל-אֶהֱרֹן אַחִיךָ וְאֶל-יֵבָא • שְׁלֵא יָמוּת כְּדָרְךָ שְׁמָתוֹ בְּנִיּוֹ. וְלֹא יָמוּת • שְׂאָם בָּא, הוּא מַת. כִּי בְעֵנָן אַרְאָה • כִּי תְמִיד אֲנִי נֹרְאָה שָׁם עִם עֲמוּד עֲנִי. וּלְכִי שְׂגִלוֹי שְׂכִינְתִי שָׁם, יִזְהַר שְׁלֵא יִרְגִיל לְבָא, זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ; וּמְדַרְשׁוֹ: לֹא יָבֵא כִּי־אִם בְּעֵנָן הַקְּטָרֶת בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים.

(ג) בְּזֹאת יָבֵא אֶהֱרֹן אֶל-הַקֹּדֶשׁ בְּפָר בֶּן-בָּקָר לְחֲטָאת וְאֵיל לְעֹלָה:

כ"ב בְּזֹאת • גִּימְטְרִיא שְׁלוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִי, רְמָזוֹ לְבֵית רֵאשׁוֹן. בְּזֹאת יָבֵא אֶהֱרֹן וְגו' • וְאֵף זו, לֹא בְּכָל עֵת, כִּי אִם בְּיוֹם-הַכַּפּוּרִים, כְּמוֹ שְׂמִפְרָשׁ בְּסוּף הַפְּרָשָׁה: "בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ".

~ נְקוּדוֹת מְשִׁיחוֹת קוֹדֶשׁ ~ (ספר השיחות תנש"א ב עמ' 215)

בְּזֹאת יָבֵא אֶהֱרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ (טז, א) בְּכָל שְׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֵה לְכַנֵּס יָכֹסֵס, רַק שְׂיִכְנֹס בְּסֹדֵר הַזֶּה (ויקרא רבה) מְשֻׁמַּע, שְׂמִקְוֹמוֹ הָאֲמַתִּי שֶׁל אֶהֱרֹן הוּא בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים. וְהִנֵּה, כֹּל יְהוּדֵי הוּא 'כְּהֵן גְּדוֹל', כְּדֹאֲתָא ב'בַּעַל הַטּוֹרִים' עַל הַפְּסוּק "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלַכַת כְּהֵנִים", וְאִם כֵּן, מִקְוֹמוֹ הָאֲמַתִּי בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים, וְהוּא שִׁיר לְקֹדֶשׁה זו. וְכַפְסֵק הַרְמַב"ם: "כֹּל אִישׁ . . אֲשֶׁר נִדְבָה רוּחוֹ . . נִתְקַדֵּשׁ קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים" (וְיִמְתַק עַל פִּי הַמְּסַפֵּר בְּנִבְיָא, שֶׁהַחֲבִיאוּ אֶת יוֹאֵשׁ בְּעֵלִית קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים שֶׁשׁ שָׁנִים).

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

רֵאשׁוֹן שֶׁכֶּף הָיוּ מְסַפֵּר שְׁנוֹת קִיּוּמוֹ, וְהַכְּהֵנִים הַגְּדוֹלִים שֶׁשִׁימְשׁוּ בוֹ הָיוּ כּוֹלֵם הַגּוֹנִים וְצַדִּיקִים הַרְאוּיִים לְהַקְרָא עַל שֵׁם אֶהֱרֹן אֲבִיהֶם, וְזֶהוּ שְׁנֵאֲמַר 'בְּזֹאת יָבֵא אֶהֱרֹן', שְׁכָל אוֹתָן הַשְּׁנָיִם, כְּאֵילוֹ אֶהֱרֹן עֲצָמוֹ קָיִים (ויקרא רבה כא, ט) (מִשְׁכִּיל):
בְּזֹאת יָבֵא אֶהֱרֹן וְגו'. בְּעֵבוּדָה הַזֹּאת - הַמְּפֹרְשֵׁת לְהֵלָן - יָבֵא אֶהֱרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. וְאֵף זו לֹא בְּכָל עֵת, כִּי אִם בְּיוֹם-הַכַּפּוּרִים, כְּמוֹ שְׂמִפְרָשׁ בְּסוּף הַפְּרָשָׁה (לְקַמֵּן פְּסוּק כ"ט) בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ [שֵׁם נֶאֱמַר עוֹד (בַּפְּסוּק ל"ד) וְהִיָּתָה זֹאת לְכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטָּאתֵם אַחַת בַּשָּׁנָה] (שם) (לש"י): תורה ד

אֲלֵא לְפִי שְׂגִלוֹי שְׂכִינְתִי שָׁם, לְכַךְ יִזְהַר שְׁלֵא יִרְגִיל (יְהֵא רְגִיל) לְבָא בְּכָל עֵת. וּמָה שֶׁהַנְּבִיר הַכְּתוּב אֶת הָעֵנָן, כִּי כֵּן הוּא הָאֲמַתִּי שְׂאִין הַשְּׂכִינָה נִרְאִית בְּעֵלִיל אֲלֵא בְּתוֹךְ מַעֲבַה הָעֵנָן, זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מְקָרָא. וּמְדַרְשׁוֹ: וְאֵל יָבֵא... כִּי בְעֵנָן - לֹא יָבֵא כִּי אִם בְּעֵנָן-הַקְּטָרֶת בְּיוֹם-הַכַּפּוּרִים [וְכַמְבּוֹאֵר לְהֵלָן (פְּסוּק י"א) וְנִתְּנָן אֶת הַקְּטָרֶת עַל הָאֵשׁ לִפְנֵי ה' וְכִסָּה עֲנַן הַקְּטָרֶת אֶת הַכַּפָּרֹת], וְעַל-יְדֵי עֲנַן הַקְּטָרֶת 'אַרְאָה (אֶל אֶהֱרֹן) עַל הַכַּפָּרֹת' (יומא נג.) (ג"א, קיצר"מ): תורה ג
(ג) בְּזֹאת יָבֵא אֶהֱרֹן. תִּיבַת 'בְּזֹאת' גִּימְטְרִיא שְׁלוֹ (הַשְּׁבוּן אוֹתִיּוֹתֵיו) אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִי, רְמָזוֹ לְבֵית

(ב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן אַחִיךָ וְאֵל יֵבָא. שְׁלֵא יָמוּת כְּדָרְךָ שְׁמָתוֹ בְּנִיּוֹ, וְכַמְבּוֹאֵר לְמַעְלָה: וְלֹא יָמוּת. וּמִתּוֹךְ שְׁנֵאֲמַר 'וְאֵל יֵבָא... וְלֹא יָמוּת' - הָרִי אֲנִי לְמַדִּים שְׂאָם בָּא, הוּא מַת (ספר"א):
כִּי בְעֵנָן אַרְאָה. נִקֵּט הַכְּתוּב 'אַרְאָה' בְּלִשׁוֹן עֲתִיד, וְאוֹלָם הַכְּפוּנָה הִיא עַל הַהוֹרָה, וְכַלּוּמֵר: אֵל יָבֵא בְּכָל עֵת, כִּי תְמִיד אֲנִי נֹרְאָה שָׁם עִם עֲמוּד עֲנִי [וְדָרְךָ הַכְּתוּבִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּלִשׁוֹן עֲתִיד עַל הַדְּבַר הַתְּמִידִי, כְּגוֹן (שְׁמוֹת טו, ט') 'תִּרְעַץ אוֹיֵב' - תְּמִיד הִיא רוֹעֶצֶת וְכֵן (שם שם, ט') 'תִּהְרַס קְמִיד' - תְּמִיד אֶתָּה הוֹרֵס קְמִיד (רש"י שם)], וְטַעַם הַזְּהִירוֹת מְלַבּוֹא אֶל הַקֹּדֶשׁ, אֵינּוּ מִפְּנֵי הָעֵנָן

(ד) פְּתַנְתָּ בְּדֹ קְדָשׁ יִלְבָּשׁ וּמְכַנְסֵי־בֶד יִהְיוּ עַל־בְּשָׂרוֹ וּבְאַבְנֵיט בַד יַחְגֹּר וּבְמִצְנַפֶּת בַּד יִצְנַף בְּגַד־יִקְדָּשׁ הֵם וְרַחֵץ בַּמַּיִם אֶת־בְּשָׂרוֹ וְלִבְשֵׁם:

ד פתונא דבושא דבושא קודשא ילבש ומכנסין דבוץ יהון על בסרה ובהמזנא דבושא וסר ובמצנפתא דבושא יחת ברישה לבושי קודשא אנון ויסחי במיא ית בסרה וילבשנון:

ט"ז פְּתַנְתָּ בְּדֹ וּגו'. מגיד שאינו משמש לפניו בשמונה בגדים שהוא משמש בהם בחוץ שיש בהם זָהב, לפי שאין קטגור נעשה סגור (ר"ה כו), אלא בארבעה, ככהן הדיוט, וכלן של בוץ. קְדָשׁ יִלְבָּשׁ (ת"י) שיהיו משל הקדש. יִצְנַף • פתרגומו: 'יחת ברישה', ניח בראשו, כמו (בראשית לט טז): "ותנח בגדו", ו'אחתתה'. וְרַחֵץ בַּמַּיִם • אותו היום טעון טבילה בכל חליפותיו (יזמא ל), וחמש פעמים היה מחליף מעבודת פנים לעבודת חוץ, ומחויץ לפניו, ומשנה מבגדי זָהב לבגדי לָבָן ומבגדי לָבָן לבגדי זָהב, ובכל חליפה טעון טבילה ושני קדושי יָדַים ורגלים מן הפיור.

(ה) וּמֵאֵת עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנַי־שְׁעִירֵי עֹזִים לַחֲטָאֵת וְאֵיל אֶחָד לְעֹלָה:

ה ומן כנשמת דבני ישראל יסב תריץ צפירי עזין לתטאתא ודכר חד לעלתא:

(ו) וְהִקְרִיב אֹהֶרֶן אֶת־פֶּר הַחֲטָאֵת אֲשֶׁר־לוֹ וּכְפָר בְּעָדוֹ וּבְעָד בֵּיתוֹ:

ו ויקרב אהרן ית תודא דחטאתא די לה ויכפר עלוהי ועל אנש ביתה:

ט"ח אֶת־פֶּר הַחֲטָאֵת אֲשֶׁר־לוֹ • האמור למעלה. וְלִמְדָךְ כָּאן, שמשלו הוא בא ולא משל צבור. וּכְפָר בְּעָדוֹ וּבְעָד בֵּיתוֹ • (יזמא לו, ת"י) מתודה עליו עונותיו ועונות ביתו.

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

את המצנפת על ראשו, וכן (שמות כט, ו) 'שמת המצנפת על ראשו' (זוכרון, רא"ם, לשי"ר):

וְרַחֵץ בַּמַּיִם • אותו היום טעון טבילה בכל חליפותיו - בכל פעם שמחליף בגדיו. **וְחֲמֵשׁ פְּעָמִים הָיָה מַחְלִיף מְעַבֹּדֶת־פָּנִים לְעַבֹּדֶת־חוּץ, וּמַחְוִץ לְפָנָיו, וּמִשְׁנָה מִבְּגָדֵי־זָהָב שֶׁשִּׁימַשׁ בָּהֶם בַּחוּץ לְבְּגָדֵי־לָבָן כְּדֵי לְשַׁמֵּשׁ בָּפָנָיו, וּמִבְּגָדֵי־לָבָן לְבְּגָדֵי־זָהָב** כשהוא חוזר לשמש בחוץ, ובכל חליפה טעון טבילה וגם שני קדושי יָדַים ורגלים על ידי רחיצתם במים מן הפיור 'קידוש' אחד טרם פשיטת בגדיו הראשונים וקידוש שני לאחר לבישת הבגדים השניים], והטבילה הנזכרת בפסוק זה היא בהחלפה הראשונה, כשהוא פושט בגדי הזָהב ששימש בהם להקרב תמיד של שחר, ולובש בגדי הלָבָן לעבודת היום [ותר ההחלפות יבוארו במקומם] (באמ"ח): תורה ה

(ו) אֶת פֶּר הַחֲטָאֵת אֲשֶׁר לוֹ. הוא הפר האמור למעלה (בפסוק א) 'בזאת יבא אהרן... בפר בן בקר לחטאת. וְלִמְדָךְ כָּאן בלשון 'אשר לו', שמשלו הוא בא ולא משל ממון צבור (יזמא ג):

קְדָשׁ יִלְבָּשׁ. שיהיו משל הקדש, לפי שהלשון 'פתנת בד קדש ילבש' משמעו שבאשר הוא בא ללבשם הם כבר נקראים 'קודש', ולא רק לאחר ששימשו בהם לעבודת הקודש [וכן בעשייתם נאמר (שמות כה, ד) ועשו בגדי קדש לאהרן אחיה ולבגדיו - מתרומה המקודשת לשמי יעשו אותם (רש"י) [ספרא (ש"ח):

יִצְנַף] 'ילבש]. לבישת מצנפת קרויה 'צניפה' והוא מלשון כריכה וקשירה, לפי שהמצנפת עשויה רצועת בד ארוכה וצרה, וכורכים קושרים אותה סביבות הראש בכמה סיבובים, באופן ובסדר מסויים עד שמתקבלת בה צורה ידועה של פובע הקרוי 'מצנפת'. ואף שנקט כאן הכתוב 'יצנף' שמשמעו 'יכרוף ויקשור', אין הכוונה שבכל לבישה ולבישה צריך 'לצנף' אותה מקדש, אלא גם עצם הנחת המצנפת על הראש קרויה 'יצנף', ופתרגומו באונקלוס: 'יחת ברישיה', שפירושו 'ניח בראשו'; והוא תרגום לשון 'הנחה' סתם, כמו שמצינו גם לגבי 'ותנח בגדו' (בראשית לט טז), שתרגומו 'ואחתתיה' [וכן מצינו עוד בלשונות הכתובים (לעיל ח, ט) ו'ישם

(ד) פְּתַנְתָּ בְּדֹ וּגו'. מתוף כל שמונת בגדי הכהן הגדול, הוּפִיר הכתוב ארבעה אלו בלבד: הכתונת, המכנסים, המצנפת והאבנט. **מגיד בזה, שאינו משמש לפניו** (בקודש הקדשים) בכל שמונה בגדים שהוא משמש בהן בחוץ, משום שיש בהם זָהָב - בארבעת הבגדים הנוספים [החושן והאפוד היו חוטי זָהָב שזורים בהם (שמות כה, פסוקים: ו טו), והמעיל היו תלויים בשוליו פעמוני זָהָב (שם פסוק לג), ואילו הציץ היה כולו זָהָב (שם פסוק לו)], והטעם הוא לפי שאין קטיגור נעשה סגור, כלומר, מי שמלמד חובה אינו ראוי לשמש גם במלמד זכות, ומאחר שבגדי הזָהָב יש בהם משום הזכרת עון עגל הזָהָב, אינם ראויים להשתמש בהם לריצוי וכפרה ביום הכיפורים, לכך אין הכהן משמש בקדש הקדשים אלא בארבעה ככהן הדיוט, וכולן של בוץ [של פשתן, הקרוי כאן 'בד'] (ראשיהשנה כו), ולהלן יבואר שלא רק העבודות בקודש הקדשים, אלא גם כל עבודה שבמקדש הבאה לכפרה, ואשר היא מיוחדת ליום הכיפורים, אינה נעשית ב'בגדי זָהָב' אלא ב'בגדי לָבָן' (משכ"ל):

(ו) וּלְקַח אֶת־שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים וְהַעֲמִיד אֹתָם לִפְנֵי יְהוָה
 וְיִסֹּב בַּתְּרִין צְפִירֵינוּ וַיִּקְּם וַיִּתְהוֹן קִדָּם יי
 בַּתְּרֵעַ מִשְׁפַּח זַמְנָא:
 פֶּתַח אֶהֱל מוֹעֵד:

(ח) וְנָתַן אֶהָרֶן עַל־שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גְּרָלוֹת גּוֹרֵל אֶחָד
 לַיהוָה וְגּוֹרֵל אֶחָד לְעֹזָאוֹל:
 ח וַיִּתֵּן אֶהָרֶן עַל תְּרִין צְפִירֵינוּ עַדכִּין עַדכֹּא
 חַד לְשִׁמָּא דַּיִי וְעַדכֹּא חַד לְעֹזָאוֹל:

כ"י וַיִּתֵּן אֶהָרֶן עַל־שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גְּרָלוֹת • מַעֲמִיד אֶחָד לְיָמִין וְאֶחָד לְשְׂמָאל, וְנֹתֵן שְׁתֵּי יָדָיו בְּקִלְפֵי,
 וְנוֹטֵל גּוֹרֵל בְּיָמִין וְחִבְרוּ בְּשְׂמָאל, וְנֹתֵן עֲלֵיהֶם אֶת שְׂכָתוֹב בּוֹ "לְשִׁים", הוּא לְשִׁים, וְאֶת שְׂכָתוֹב בּוֹ "לְעֹזָאוֹל",
 מִשְׁתַּלַּח לְעֹזָאוֹל. עֹזָאוֹל • (יזמא טו, ת"כ) הוּא הַר עֵז וְקָשָׁה, צוּק גְּבֵה, שְׁנַאָמַר: "אֶרְךָ גְּזֵרָה", חַתוּכָה.

(ט) וְהִקְרִיב אֶהָרֶן אֶת־הַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו
 הַגּוֹרֵל לַיהוָה וְעָשָׂהוּ חַטָּאת:
 ט וַיִּקְרַב אֶהָרֶן יַת צְפִירָא דֵי סְלִיק עֲלוּהֵי
 עַדכֹּא לְשִׁמָּא דַּיִי וַיַּעֲבְדֵהּ חַטָּאתָא:

כ"י וְעָשָׂהוּ חַטָּאת • כְּשִׁמְנִיחַ הַגּוֹרֵל עָלָיו, קוֹרָא לוֹ שֵׁם, וְאוֹמַר: "לֵה חַטָּאת".

(י) וְהַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לְעֹזָאוֹל יַעֲמַד־חֵי
 לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעֹזָאוֹל
 הַמְדַבְּרָה:
 י וַיִּצְפִּירָא דֵי סְלִיק עֲלוּהֵי עַדכֹּא לְעֹזָאוֹל
 יַתְקָם כַּד חֵי קִדָּם יי לְכַפֵּרָא עֲלוּהֵי לְשַׁלַּח
 יַתְהָ לְעֹזָאוֹל לְמַדְבְּרָא:

כ"י וַיַּעֲמַד־חֵי • כְּמוֹ "יַעֲמַד חֵי", עַל־יְדֵי אֲחֵרִים; וְתַרְגּוּמוֹ: "יַתְקָם כַּד חֵי". (ת"כ) מַה תִּלְמוּד לומר? לִפְנֵי
 שְׁנַאָמַר: "לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעֹזָאוֹל", וְאֵינִי יוֹדֵעַ שְׁלוּחֹו אִם לְמִיתָה אִם לְחַיִּים, לְכַף נֶאֱמַר: "יַעֲמַד־חֵי" – עֲמִידָתוֹ
 חֵי עַד שִׁישְׁתַּלַּח; מִכַּאן, שִׁשְׁלִיחוֹתוֹ לְמִיתָה. לְכַפֵּר עָלָיו • שְׂיִתְוּדָה עָלָיו, כְּדַכְתִּיב: "וְהִתְוּדָה עָלָיו וְגו'".

רש"י כפשוטו - מהדרות לט

הוא קובע אותו לקרבן חטאת [אבל השעיר שגורלו עלה לעזאול, אין צריך לומר עליו 'לעזאול', שהרי בו לא אמר הכתוב 'ועשהו לעזאול' (מאירי) (נ"א); תורה י
 (ו) יַעֲמַד חֵי. פירושו כְּמוֹ יוֹעֲמַד חֵי – יְהֵא שְׁמוֹר וְעוֹמֵד שֵׁם בְּחִיּוּתוֹ, וְהוּא לְשׁוֹן 'הוֹפְעַל' עַל־יְדֵי אֲחֵרִים [ואין פירושו 'יעמוד חֵי' מַעֲצָמוֹ, כִּי אֵז וְהִנֵּה מִשְׁמַעוֹ שֶׁהֲצִיּוּי הוּא אֵל הַשְּׁעִיר].
 וְתַרְגּוּמוֹ בְּאוֹנְקְלוֹס: 'יַתְקָם כַּד חֵי'. וְלְשׁוֹן 'יַתְקָם' מִשְׁמַעוֹ עַל יְדֵי אֲחֵרִים [שְׁהָרֵי עֲמִידָה מַעֲצָמוֹ מִתּוֹרָגָם 'יַתְקָם' כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ (שְׁמוֹת כ"א, כ"ב) 'אִם יוֹם אִו יוֹמִים יַעֲמַד' – שְׁתַּרְגָּם אוֹנְקְלוֹס: 'אִם יוֹמָא אִו תְּרִין יוֹמִין יַתְקָם'] (שע"א). מַה תִּלְמוּד לומר חֵי? לִפְנֵי שְׁנַאָמַר 'לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעֹזָאוֹל', וְעַדכִּין אֵינִי יוֹדֵעַ מִלְּשׁוֹן זֶה מַהוֹ שְׁלִיחוֹהוּ לְשֵׁם, אִם לְמִיתָה אִם לְחַיִּים [כְּלוֹמַר, שְׁמָא יְבִיאֵהוּ לְמָקוֹם הַהֵר וַיִּנְחֲוֵהוּ], לְכַף נֶאֱמַר 'יַעֲמַד חֵי'... לְשַׁלַּח אֹתוֹ – עֲמִידָתוֹ חֵי עַד שִׁישְׁתַּלַּח, מִכַּאן שְׁלִיחוֹהוּ לְמִיתָה – שְׁמַעְלֵהוּ לְרֵאשׁ הַהֵר וְדוֹחֲפוֹ מִשֵּׁם כְּדֵי שְׂיִמּוֹת (ספרא מלבי"ם):

עֹזָאוֹל הוּא הַר עֵז וְקָשָׁה, שְׁהוּא בְּצוּק גְּבוּהָ [סלע מְחוּדָד הַעוֹמֵד בְּקִיפָה]. שְׁנַאָמַר (לְקַמֵּן פִּסְק ב"ב) 'אֶרְךָ גְּזֵרָה' [אֶרְךָ בְּלַתִּי מִיּוֹשְׁבָת, הַגְּזֵרָה וּכְרוּתָה מִן הַיִּישׁוּב], וּמִלְּשׁוֹן זֶה לְמַדְנֵו גַם עַל צוּרַת הַהֵר, שְׁהוּא כְּמוֹ אֶרְךָ חַתוּכָה, כְּלוֹמַר, מַעֲבְרוֹ הָאֶחָד הוּא אֲמָנָם מִשְׁתַּפֵּעַ וְעוֹלָה מַעֲט מַעֲט, וְאֶפְשָׁר לְעֹלוֹת עָלָיו כְּדֶרֶךְ שְׂאֵר הָרִים, אֶךְ בְּעִבְרוֹ הַשְּׁנֵי אֵינֵנו מוֹסִיף לְהַשְׁתַּפֵּעַ כְּלַפֵּי מִטָּה, אֲלֵא בְּאֵילוֹ 'חַתוּף' הוּא מֵאֲמַצֵּעַ גְּבָהוּ עַד לְמַרְגְּלוֹתָיו, וְהַמוֹרָד מִשֵּׁם תְּלוּל מֵאֵד וּכְמַעֲט וְקוֹף כְּבוֹתֵל, וְאֵי אֶפְשָׁר לְרַדֵּת מִשֵּׁם, וּמִמְרוֹמֵי הַצּוּק הַזֶּה הָיוּ דוֹחֲפִים אֶת הַשְּׁעִיר כְּלַפֵּי מִטָּה [וְלְשׁוֹן 'עֹזָאוֹל' מוֹרָבֵב מִשְׁתֵּי תִיבוֹת: 'עֵז' וְ'אֵל', וְשִׁנְיָהֶם לְשׁוֹנוֹת שֶׁל תוֹקֵף וְחוֹזֵק, כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ (יחזקאל י, יג) וְאֶת אֵילֵי הָאֶרֶץ לְקַח' (מלבי"ם עפ"י יזמא טו)]: תורה ט
 (ט) וְעָשָׂהוּ חַטָּאת. אֵינִן בְּיוֹנֵת הַכְּתוּב שִׁישְׁחַטְהוּ עֵתָה לְחַטָּאת, שְׁהָרֵי שְׁחִיטָתוֹ מִפּוֹרְשֵׁת לְהֵלֶן (בַּפְּסוּק טו), אֲלֵא כִּף הוּא אוֹמַר: בְּשִׁמְנִיחַ הַגּוֹרֵל עָלָיו, שְׂכָתוֹב בּוֹ "לֵה", הָרֵי הוּא קוֹרָא לוֹ שֵׁם וְאוֹמַר 'לֵה חַטָּאת', וּבְאֲמִירָתוֹ זו,

וּכְפָר בְּעָדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ. לְשׁוֹן 'וּכְפָר' הָאֲמוֹר כָּאן, אֵינִן פִּירוּשׁוֹ וְרִיקַת הַדָּם כְּמוֹ בְּשָׂאֵר מִקּוֹמוֹת, שְׁהָרֵי כָּאן עַדכִּין לֹא נִשְׁחַט הַפֵּר, שִׁשְׁחִיטָתוֹ לְהֵלֶן הִיא אֲמוֹרָה (בַּפְּסוּק י"א) אֲלֵא מַהוֹ 'וּכְפָר' – מִתְוּדָה עָלָיו עֲוֹנוֹתָיו וְעֹנוֹת בֵּיתוֹ, כְּאֶשֶׁר הוּא סוֹמֵךְ אֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל הַפֵּר (נ"א). וְהוּא שְׁנַאָמַר בְּרֵאשׁ הַפְּסוּק 'וְהִקְרִיב אֵינֵנו לְשׁוֹן קֶרְבָּן, אֲלֵא לְשׁוֹן 'קִרְוֵב', כְּלוֹמַר יְקָרְבָנוּ וַיְבִיאֵנו אֵל תוֹף חֶצֶר הַמִּשְׁכָּן לְהִתְוּדוֹת עָלָיו (יזמא לו) (נ"ח): תורה ז
 (ח) וְנָתַן אֶהָרֶן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גְּרָלוֹת. מַעֲמִיד אֶת שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים אֶחָד לְיָמִין וְאֶחָד לְשְׂמָאל, וְנֹתֵן שְׁתֵּי יָדָיו בְּקִלְפֵי – אֶרְגוּ שְׁבוּ מוֹנְחִים הַגּוֹרְלוֹת (שְׁתֵּי פִיסוֹת עֵץ אוֹ מִתְּכַת), אֶשֶׁר עַל הָאֶחָד כְּתוּב 'לְשִׁים' וְעַל הַשְּׁנֵי לְעֹזָאוֹל, וְנוֹטֵל גּוֹרֵל בְּיָמִין וְחִבְרוּ בְּשְׂמָאל – גּוֹרֵל אֶחָד בְּיַד יָמִין וְגּוֹרֵל אֶחָד בְּיַד שְׂמָאל וְנֹתֵן עֲלֵיהֶם – עַל כֹּל שְׁעִיר גּוֹרֵל אֶחָד; אֶת שְׂכָתוֹב בּוֹ 'לְשִׁים' הוּא אֶשֶׁר יְקָרְיָהוּ לְחַטָּאת לְשִׁים, וְאֶת שְׂכָתוֹב בּוֹ 'לְעֹזָאוֹל' מִשְׁתַּלַּח לְעֹזָאוֹל (יזמא לט). (ירושלמי יזמא פ"ד הל' א. באמ"ח):

(יא) וְהִקְרִיב אֶהָרֶן אֶת־פֶּר הַחֲטָאת אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֵּר בְּעֶדּוֹ וּבְעֶד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת־פֶּר הַחֲטָאת אֲשֶׁר־לוֹ:

יא ויקרב אהרן את תורא דחטאתא די לה ויכפר עלוהי ועל אנש ביתה ויפוס את תורא דחטאתא די לה:

כ"א < וְכִפֵּר בְּעֶדּוֹ וּגְוֹ' • (ת"ס) וְדוּי שְׁנֵי עֲלָיו וְעַל אֲחָיו הַכֹּהֲנִים, שְׁהֵם בְּלָם קְרוּיִים בֵּיתוֹ, שְׁנַאֲמַר: (תהלים קלה) "בֵּית אֶהָרֶן בְּרָכוּ אֶת־ה' וּגְוֹ". מִכָּאן, שְׁהַכֹּהֲנִים מִתְּכַפְּרִים בּוֹ, וְכָל כְּפָרְתָן אֵינָה אֶלָּא עַל טְמֵאת מְקַדְּשׁ וְקַדְּשָׁיו, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר: "וְכִפֵּר עַל־הַקֹּדֶשׁ מִטְמֵאת וּגְוֹ" •.

(יב) וְלָקַח מִלֵּאֵי הַמִּחְתָּה גִּחְלֵי־אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְהוָה וּמִלֵּא חֲפָנָיו קִטְרֵת סַמִּים דְּקָה וְהִבִּיא מִבַּיִת לַפְּרֻכָּת:

יב ויטב מלי מחתימה גומרין דאשא מעלוי מדפחא מן קדם יי ומלי חפנוהי קטרת בוסמין דקיקין ועל מגיין לפרכתא:

כ"ב < מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ • הַחִיצוֹן (יומא מה) • מִלִּפְנֵי ה' • מִצַּד שְׁלִפְנֵי הַפֶּתַח, וְהוּא צַד מַעְרָבִי. דְּקָה • (יומא שם) מֵה תִּלְמוּד לומר "דְּקָה", וְהֵלָּא כָּל הַקִּטְרֵת דְּקָה הִיא, שְׁנַאֲמַר (שמות ל לו'): "וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הַדֶּק" ? אֶלָּא שְׁתָּהָא דְקָה מִן הַדֶּקָה, שְׁמַעְרַב יוֹם־הַכַּפּוּרִים הִיָּה מִתְזַיְרָה לַמִּכְתָּשֶׁת.

(יג) וְנָתַן אֶת־הַקִּטְרֵת עַל־הָאֵשׁ לִפְנֵי יְהוָה וְכִסָּהּ עַנְן הַקִּטְרֵת אֶת־הַכִּפְּרֵת אֲשֶׁר עַל־הַעֲדוּת וְלֹא יָמוּת:

יג ויתן את קטורת בוסמיא על אשתא לקדם יי ויכפי עננא קטרתא את פפרתא די על סהדוהא ולא ימות:

כ"ג < עַל־הָאֵשׁ • שְׁבִתוֹךָ הַמִּחְתָּה. וְלֹא יָמוּת • הָא אִם לֹא עֲשָׂאָה כְּתַקְנָה, חֵיב מִיתָה •.

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

דְּקָה [קטורת סמים, הטחונה ושחוקה לְאֶבֶק דֶּק]. מֵה תִּלְמוּד לומר 'דְּקָה', וְהֵלָּא כָּל הַקִּטְרֵת - גַּם שֶׁל כָּל יָמוּת הַשְּׁנָה - דְּקָה הִיא, שְׁנַאֲמַר (שמות ל לו') 'שָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הַדֶּק' ? אֶלָּא מִצְוָה מִיּוֹחֲדָת נֶאֱמָרָה בְּקִטְרֵת שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁתָּהָא דְקָה מִן הַדְּקָה (שחוקה ביומא). שְׁבַעֲרַב־יוֹם הַכַּפּוּרִים הִיָּה מִפְּרִישׁ מִן הַקִּטְרֵת אֶת הַמִּיּוּדָה הַנְּצַרְכָּת לְיוֹם הַכַּפּוּרִים, וּמִחֲזִירָה לַמִּכְתָּשֶׁת כְּדִי לְכַתְּשָׁה פְּעַם נִוסְפָּת, וְלַעֲשׂוֹתָהּ דְּקָה מִן הַדְּקָה (כריתות ה): תורה יג

(יג) עַל הָאֵשׁ. הֵם גִּחְלֵי הָאֵשׁ שְׁבִתוֹךָ הַמִּחְתָּה [כִּי גַם גִּחְלִים קְרוּיִים 'אֵשׁ' (נרא):]

וְלֹא יָמוּת. הָא - מִכְּלָל זֶה אֵתָּה שׁוֹמֵעַ, כִּי אִם לֹא עֲשָׂאָה כְּתַקְנָה, כְּגוֹן שְׁחִיסַר אַחַת מִסְמַמְנֵי הַקִּטְרֵת, אִו שְׁמִיעַט מִמִּידַת 'מְלוֹא חֲפָנָיו', חֵיב מִיתָה בִּידֵי שְׁמִיִּים (ספרא) (רא"ם. תפא"ם): תורה יד

שְׁכֻנַּת הַכְּתוּב מְטוּמְאוֹת שֶׁל קוֹדֶשׁ. וְהוֹשְׁוֶה פֶּר זֶה הָאִמּוֹר כָּאֵן אֵל הַשְּׁעִיר הָאִמּוֹר לְהִלָּן, שְׁשִׁנִּיהֶם מִכְּפָרִים עַל עֲנִין אֶחָד, הַפֶּר לַכֹּהֲנִים וְהַשְּׁעִיר לְשֶׂאֵר הָעָם וְלִגְבֵי שֶׂאֵר סוּגֵי הַעֲוֹנוֹת, הֵן שֶׁל הַכֹּהֲנִים וְהֵן שֶׁל כָּל הָעָם, הָרִי מִתְּכַפְּרִים בּוֹלָם עַל יְדֵי שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח לְעֲזָאוֹל, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר בּוֹ (להלן פסוק כא) 'וְהַתְּוֹדָה עֲלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם' [ספרא) (רא"ם. דע"י, לשי"י): תורה יב

(יב) מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ. הַחִיצוֹן. וּמֵאִינָה צַד דְּקָח אֶת הַגִּחְלִים: מִלִּפְנֵי ה'. מִצַּד שְׁלִפְנֵי הַפֶּתַח, וְהוּא צַד מַעְרָבִי הַקְּרוֹב לַפֶּתַח אֵהָל מוֹעֵד. וּמִתּוֹךְ כֶּךָ לְמַדְנֵו שְׁבַמְנוּבַח הַחִיצוֹן הַכְּתוּב מִדְּבַר, שִׁישׁ בּוֹ צַד מְסוּיִים הַקְּרוּי 'לִפְנֵי ה' / אֲבָל הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי שְׁבִתוֹךָ אוֹהֵל מוֹעֵד הָרִי כּוֹלוֹ נִקְרָא 'הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' (כּלשׁוֹן הַכְּתוּב לַהֲלֵן פְּסוּק יח) (רש"י יומא מה):

לְכַפֵּר עָלָיו. כְּלוֹמַר, יִמְתִּינּוּ עִם הַשְּׁעִיר עַד שִׁיתְוֹדָה עָלָיו, בְּדַכְתִּיב [לְקַמֵּן פְּסוּק כא) וְהַתְּוֹדָה עָלָיו וּגְוֹ', וְלֹאֲחֵר מִכֵּן וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עֲתִי הַמִּדְּבַרְהָ: תורה יא

(יא) וְכִפֵּר בְּעֶדּוֹ וּבְעֶד בֵּיתוֹ. הַיּוֹדֵי הָרִאשׁוֹן הָאִמּוֹר לְמַעַלָּה (בפסוק ח) וְכִפֵּר בְּעֶדּוֹ וּבְעֶד בֵּיתוֹ, הוּא עַל אֲנָשֵׁי בֵּיתוֹ מִמֶּשׁ [בֵּיתוֹ - זוֹ אֲשֶׁתוֹ' (יומא ב)], וְכֵאֵן הוּא מִתְּוֹדָה וִיהוּי שְׁנֵי עָלָיו - עַל עֲצָמוֹ וְעַל אֲחָיו הַכֹּהֲנִים - עַל עֲוֹנוֹת כָּל בְּנֵי שִׁבְט הַכֹּהֲנִיָּה, שְׁהֵם בּוֹלָם קְרוּיִים 'בֵּיתוֹ', שְׁנַאֲמַר (תהלים קלה, יט) בֵּית אֶהָרֶן בְּרָכוּ אֶת ה' וּגְוֹ', הָרִי שֶׁלְּפָעִמִּים גַּם שִׁבְט שְׁלָם קְרוּי 'בֵּיתוֹ'. מִכָּאן, שְׁכָּל הַכֹּהֲנִים מִתְּכַפְּרִין בּוֹ, וְכָל כְּפָרְתָן בְּפֶר זֶה אֵינָה אֶלָּא עַל עֲוֹנוֹת טוּמְאוֹת מְקַדְּשׁ וְקַדְּשָׁיו [בְּנִיטָה לְמַקְדָּשׁ אוֹ אֲכִילַת קֹדְשִׁים, כְּשֶׁהֵם טְמֵאִים], כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר אֲצֵל שְׁעִיר הַחֲטָאת אֲשֶׁר לָעָם [לְקַמֵּן פְּסוּק טו) וְכִפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְמֵאוֹת' וּגְוֹ', וְלְמַדְנֵו

(יד) וְלָקַח מִדָּם הַפֶּה וְהִזָּה בְּאֶצְבְּעוֹ עַל־פְּנֵי הַכַּפְּרִית קִדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפְּרִית יִזָּה שְׁבַע־פְּעָמִים מִן־הַדָּם בְּאֶצְבְּעוֹ:

יד ויסב מדמא דתורא וידי באצבעה על אפי כפרתא קדומא ולקדם כפרתא ידי שבע זמנין מן דמא באצבעה:

רש"י: והזה באצבעו • הזאה אחת במשמע. ולפני הכפרת יזה שבע • הרי אחת למעלה ושבע למטה.

(טו) וְשָׁחַט אֶת־שְׁעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעֵם וְהִבִּיא אֶת־דָּמּוֹ אֶל־מִבֵּית לַפְּרֹכֶת וְעָשָׂה אֶת־דָּמּוֹ כְּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָם הַפֶּה וְהִזָּה אֹתוֹ עַל־הַכַּפְּרִית וְלִפְנֵי הַכַּפְּרִית:

טו ויכוס ית צפירא דחטאתא די לעמא ויעל ית דמה למגוי לפרכתא ויעבד לדמה קמא די עבד לדמא דתורא וידי יתה על כפרתא ולקדם כפרתא:

רש"י: אֲשֶׁר לָעֵם • מה שהפר מכפר על הכהנים, מכפר השעיר על ישראל, והוא השעיר שעלה עליו הגורל לשם. כְּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָם הַפֶּה • אחת למעלה ושבע למטה.

(טז) וְכִפֵּר עַל־הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאתַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפְּשָׁעֵיהֶם לְכָל־חַטָּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאַהֵל מוֹעֵד הַשִּׁכָּן אֹתָם בַּתּוֹךְ טְמֵאתָם:

טז ויכפר על קודשא מסואבת בני ישראל וממדיהוין לכל חטאיהוין וכן יעבד למשכן זמנא דשרי עמהוין בגו סואבתהוין:

רש"י: מִטְּמֵאתַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל • על הנכנסין למקדש בטמאה, ולא נודע להם בסוף, שנאמר: "לְכָל־חַטָּאתָם", וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאַהֵל מוֹעֵד • (יזמא נז) כָּשֶׁם שֶׁהִזָּה

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

(יד) וְהִזָּה בְּאֶצְבְּעוֹ. הַזָּהָה אַחַת בְּמִשְׁמַעוֹ, שאינה נכללת בשבע ההזאות המפורשות בהמשך הכתוב, אלא קודמת להן. והזאה ראשונה זו מקבצת על פני הכפרת קדמה, כלומר אל מול חודו העליון של עבי הכפרת בצד מזרח [פני הכפרת פירושו צד העובי שלה (ששיעורו טפח), והלשון על פני משמעו בגובה פניו, דהיינו החוד העליון של אותו עובי בקצה גוף]:

וְלִפְנֵי הַכַּפְּרִית יִזָּה שְׁבַע. כלומר: עוד שבע הזאות המקבצות אל מול אמצע עביה (המזרחי) של הכפרת, והרי אלו שמונה הזאות, אחת למעלה ושבע למטה. אמנם כבר פירשו רבותינו (במשנה יומא נג) שאין פונת הכתוב כי הדמים אכן יגיעו ויפלו על הכפרת ממש, אלא הזאתו היא רק 'כנגד' הכפרת, וכל טיפות הדמים נופלות לארץ [והוא מתכוון שיפלו בשורה זו אחר זו, מן הארון לעבר רגלי הכהן]. ובמה שונה הזאה הראשונה כדי שתהא נחשבת 'על פני הכפרת', לשאר שבע הזאות שיהיו נחשבות 'לפני הכפרת'? בצורת

מפורשת בו (גא),] והשעיר הזה שהכתוב מדבר בו הוא השעיר שעלה עליו הגורל 'לשם' (רא"ם): **כְּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָם הַפֶּה. שֶׁהִזָּה מִדָּמוֹ אַחַת לְמַעַלָּה וְשֶׁבַע לְמַטָּה,** כן יעשה לדם השעיר: תורה טו **(טז) מִטְּמֵאתַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.** לכפר על הנכנסין למקדש או האוכלים קדשים בטומאה בשוגג ולא נודע להם בסוף, שנאמר לְכָל חַטָּאתָם, וְחַטָּאת' הִיא לְשׁוֹן שׁוּגֵג. אבל אם נודע לו שגגתו (בין נודע לו לפני יום הכיפורים ובין לאחריו) אינו מתכפר בקרבן זה אלא עליו להביא קרבן עולה ויורד, כְּאֲמֹר בְּפֶרֶשׁת וַיִּקְרָא (פרק ה) (משאת ישראל):

וּמִפְּשָׁעֵיהֶם. לכפר אף על הנכנסין למקדש מזיד בטמאה, או שאכלו קדשים במזיד בטומאה, לפי שלשון 'פשע' משמעו מזיד (ראה לשון הכתוב מלכים ב' ג. ו. ושם ח. כב): **וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאַהֵל מוֹעֵד. כָּשֶׁם שֶׁהִזָּה מִשְׁנֵיהֶם בְּפָנִים -** מדם הפר ומדם השעיר, בקודש הקדשים אחת למעלה ושבע למטה, כָּף מִזָּה עַל הַפְּרֹכֶת מִבְּחוּץ מִדָּם שְׁנֵיהֶם אַחַת

ההזאה: שכאשר הוא מזה את הראשונה יש לו להפנות את גב פה ידו כלפי מטה ואצבעו למעלה, ונמצאת טיפת הדם הנורקת לאויר, עולה תחילה ושוב יורדת, ואילו בשאר שבע ההזאות, גב ידו מופנה כלפי מעלה ואצבעו למטה, וטיפות הדם יורדות באלקסון כנגד הארון ומגיעות לארץ ונכרך, דומה ההזאה הראשונה כמי שמבקש להזות על גג הכפרת (בקצה) וההזאות האחרות כמי שמבקש להזות על עביו, אף הדמים אינם מגיעים לשם בפועל, והם נופלים לארץ] (שם) (עפ"י מפרשי שיטת רש"י בזמא ובזבחים): תורה טו

(טז) אֲשֶׁר לָעֵם. נקט הכתוב 'אשר לעם', אף על פי שאין שעיר אחר שאינו של העם, כדי להשוותו אל פר החטאת 'אשר לו' האמור אצל הכהן, לומר כי מה שהפר 'אשר לו' מכפר על הכהנים, מכפר השעיר 'אשר לעם' על ישראל, דהיינו על טומאת מקדש וקדשיו, וכמפורש בפסוק הבא [אמנם, דרך הלימוד מזה על זה היא להיפך, שהפר אשר כפרתו אינה מפורשת, נלמד מן השעיר שכפרתו

משניהם בפנים אחת למעלה ושבע למטה, כך מזה על הפרכת מבחוח משניהם אחת למעלה ושבע למטה. השכן אתם בתוך טמאתם • אף-על-פי שהם טמאים, שכינה ביניהם.

יז וכל אגש לא יהי במשכן זמנא במעלה לכפרא בקודשא עד מפקה ויכפר עלוהי ועל אגש ביתה ועל כל קהלא דישראל :

(יז) וְכָל־אֲדָם לֹא־יְהִי־בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד־יָצֵאתוֹ וְכַפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וּבְעֵד בְּלִקְחֵי יִשְׂרָאֵל:

♦ יום שני ז' ניסן ♦

יח ויפוק למדבחה די קדם יי ויכפר עלוהי ויכב מדמא דתורא ומדמא דצפירא ויתן על קרנת מדבחה סחור סחור :

(יח) וַיֵּצֵא אֶל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי־יְהוָה וְכַפֵּר עָלָיו וְלָקַח מִדָּם הַפָּר וּמִדָּם הַשְּׂעִיר וַנָּתַן עַל־קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

יט וידי עלוהי מן דמא באצבעה שבע זמנין וידכנה ויקדשנה מסואבא בני ישראל :

(יט) וְהִזָּה עָלָיו מִן־הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים וּטְהַר וְקִדְּשׁוּ מִטְּמֵאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

כא ויהי עליו מן-הדם • אחר שנתן מתנות באצבעו על קרנותיו, מזה שבע הזאות על גגו (כ"א) • וטהרו • ממה שעבר • וקדשו • לעתיד לבא.

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

הדמים מעורבין זה לתוף זה בכלי אחר, ונתן באצבעו על ארבע קרנותיו. וכפרה זו האמורה כאן, אין פירושה כפרת עון, אלא עניינה לטהר את המזבח ולקדשו מטומאות בני ישראל, כאמור להלן (פסוק יט) (יזמא נו) (כ"א): תורה יט

(יט) והזה עליו מן הדם. אחר שנתן מתנות באצבעו על קרנותיו, מוסיף ומזה שבע הזאות על גגו של מזבח, כמשמעות לשון 'עליו' (נו"א): וטהרו. ממה שעבר. כלומר, ממה שלא נהרו בקדושתו וטמאוהו (משכ"ל): וקדשו. לעתיד לבא. כלומר, על ידי שהוא מטהרו, הריהו גם מיוחד ומקדשו שיהא מכפר מעתה, וכלשון הכתוב בחינוך המזבח (לעיל ח, טו) ויתן על קרנות המזבח וגו'... ויחטא את המזבח... ויקדשהו לכפר עליו' (ספרא) (משכ"ל, ב"ב, בא"ב): תורה כ

המזבח ולפנים מול הכפורת והזה, ועתה במתנות המזבח כאשר בא ליתן את הדם על ארבע קרנותיו הזקיקו הכתוב לצאת לגמרי מן המזבח ולחונן, ולעבור אל מורחו של המזבח, ומאחר שפתח היציאה מקודש הקדשים היה בצפונה של הפרוכת [ששם הייתה מקופלת ונאחזת בקרס של זהב להיות פתוחה ועומדת (רש"י יזמא נב)], נמצא שביציאתו משם אל המזבח, הוא פוגש בקרן מערבית צפונית תחילה, אף אינו נותן לשם את הדם בראשונה שהרי נאמר ויצא, אלא הוא ממשיך עוד למורח ועובר את המזבח, ויתחיל במתנות הדם מקרן מזרחית צפונית שהיא הקרן הראשונה, אותה הוא פוגש לאחר ש'יצא' אל המזבח (יזמא נח) (קיצר"ט):

וכפר עליו. ומה היא כפרתו? ולקח מדם הפר ומדם השעיר, כאשר שני

למעלה ושבע למטה, וגם כאן אין הדמים נוגעים בפרוכת ממש בשם שלא נגעו בכפורת, אלא הם נופלים לארץ (ספרא, יזמא נו) (מ"מ עבודת ירח"כ פ"ג הל' ט):

השכן אתם בתוך טמאתם. אף-על-פי שהם טמאים, שכינה ביניהם. כלומר, אף שיש טמאים הנכשלים ונכנסים למקדש אין השכינה מסתלקת משם (שם) (ב"ב, משכ"ל): תורה יז (יח) אל המזבח אשר לפני ה'. זה מזבח הזהב, העשוי לקטורת, שהוא המזבח הפנימי העומד לפני ה' בהיכל - בתוך אוהל מועד [שלא במזבח הנחשת, העשוי לקרבנות, הקרוי 'מזבח החיצון' לפי שעומד בקצר אוהל מועד]. ומה תלמוד לומר 'ויצא', והלא כבר יצא קודם לכן מקודש הקדשים כדי להזות על הפרוכת מבחוח? אלא לפי שהזהז ההזאות על הפרוכת ועמד מן

(ב) וְכִלָּה מִכִּפֹּר אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־
הַמִּזְבֵּחַ וְהַקְּרִיב אֶת־הַשְּׁעִיר הַחַי:

כ וישצי מלכפרא על קודשא ועל משפן
זמנא ועל מדבחה ויקרב ית צפירא חיא :

(כא) וּסְמָךְ אֹהֶרֶן אֶת־שְׁתֵּי יָדָיו עַל־רֹאשׁ הַשְּׁעִיר
הַחַי וְהִתְוֹדָה עָלָיו אֶת־כָּל־עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאֶת־כָּל־פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל־חַטָּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל־
רֹאשׁ הַשְּׁעִיר וְשִׁלַּח בְּיַד־אִישׁ עֵתִי הַמְּדַבֵּר:

כא ויסמוך אהרן ית תרתיני ידוהי על ריש
צפירא חיא ויודי עלוהי ית כל עוונת בני
ישראל וית כל מדדיהון לכל חטאיהון ויתן
יתהון על ריש צפירא וישלח ביד גבר דזמין
למהך למדברא :

כ"א < איש עתי • (יזמא טז) המוכן לקר מיום אתמול.

(כב) וּנְשָׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת־כָּל־עֲוֹנוֹתֵם אֶל־אָרֶץ
גִּזְרָה וְשִׁלַּח אֶת־הַשְּׁעִיר בַּמִּדְבָּר:

כב וישול צפירא עלוהי ית כל חוביהון
לארעא דלא יתבא וישלח ית צפירא
במדברא :

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כז עמ' 124)

וּנְשָׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵם אֶל אָרֶץ גִּזְרָה (טז, כב) הרמב"ם פסק, שהשעיר מכפר על עברות קלות גם בלי תשובה, ואלו יום כפור מכפר רק לשבים. ויש לבאר, דהנה השעיר מכפר על העברה ("ונשא... עונתם"), ולא הרי עברה קלה (שממתפכרת בלי תשובה) כחמורה (שממתפכרת רק לשבים). אך יום כפור מכפר על האדם ("ביום הזה יכפר עליכם"), ומי שלא שב 'מנגד' לכפרה זו ומעכבה מלחול עליו, בלי הבדל בין קלה לחמורה.

(כג) וּבָא אֹהֶרֶן אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדֵי הַכֹּהֵן
אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבָאוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם:

כג וייעול אהרן למשפן זמנא וישלח ית
לבושי בושא די לבש במעלה לקודשא
ויצנעוון תמן :

כ"ג < ובא אהרן אל-אהל מועד • אמרו רבותינו שאין זה מקומו של מקרא זה, ונתנו טעם לדבריהם במסכת יומא (דף לב), ואמרו: כל הפרשה כלה נאמרה על הסדר, חוץ מביאה' זו שהיא אחר עשיית עולתו ועולת העם והקטרת אמורי פ' ושעיר שנעשים בחוץ בבגדי זהב, וטובל ומקדש ופושטן ולובש בגדי לבן. ובא אל-אהל מועד • להוציא את הפך ואת המחטה, שהקטיר בה הקטרת לפני ולפנים. ופשט את-בגדי הכהן • אחר שהוציאם, ולובש בגדי זהב לתמיד של בין הערבים. וזהו סדר העבודות: תמיד של שחר בבגדי זהב, ועבודת פ' ושעיר הפנימיים וקטרת של מחטה בבגדי לבן, ואילו ואל העם ומקצת

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

(כא) איש עתי. 'עתי' הוא לשון עת; איש המוכן ומוזמן לקר מיום אתמול, שקבעו עמו זמן מסויים לתפקידו (א"ר): תורה כב

(כג) ובא אהרן אל אהל מועד. קצר הפתוח ולא פירש מה טעם ביאתו אל אוהל מועד, ופירשהו רבותינו שהוא בא אל אוהל מועד להכנס אל קודש הקדשים, כדי להוציא משם את הפך והמחטה של הקטרת עם גחלי האש שהשאיר שם עד שיכלה עשנם (ראה לעיל פסוקים י"א). ואמרו רבותינו שעל פי סדר קיום העבודות אין זה מקומו של מקרא זה כפן, אלא להלן (לאחר פסוק כה), ונתנו טעם לדבריהם במסכת יומא (דף לב) [כי על פי המסורת שקבלו חכמים הלכה למשה מסיני, חמש טבילות טובל בהן ביום הכיפורים,

ואם מקרא זה על מקומו נאמר, והוצאת הפך והמחטה מתקיימת כפן, לא תמצא בכל עבודותיו יותר משלש טבילות, וכפי שיבואר להלן ב'סדר העבודות', וכך אמרו רבותינו: כל הפרשה כולה נאמרה על הסדר, חוץ מביאה זו של הוצאת הפך והמחטה, שהיא נעשית אחר עשיית עולתו ועולת העם ואחר הקטרת אמורי פ' ושעיר (האמורים להלן בפסוקים כ"ב-כ"ד), שהם נעשים בחוץ - על מזבח החיצון בבגדי זהב, ולאחר עשייתם טובל ומקדש ידיו ורגליו ממי הכיור ופושטן ולובש בגדי לבן כדי להכנס שוב לקודש הקדשים, ואז מקיים את המקרא האמור כפן:

וזהו סדר העבודות: חלקן עבודות הנעשיות בכל יום, וחלקן קרבנות המוספים (האמורים בפרשת פנחס בין שאר קרבנות המועדים), וחלקן עבודות המיוחדות לעבודת יום הכיפורים האמורה בפרשה זו. וכלל כל העבודות מחולקות לחמשה פרקים, כשבתחילת כל פרק הוא טובל ומחליף בגדיו כדי ללבוש את הבגדים הראויים לפרק עבודה זה:

ואם מקרא זה על מקומו נאמר, והוצאת הפך והמחטה מתקיימת כפן, לא תמצא בכל עבודותיו יותר משלש טבילות, וכפי שיבואר להלן ב'סדר העבודות', וכך אמרו רבותינו: כל הפרשה כולה נאמרה על הסדר, חוץ מביאה זו של הוצאת הפך והמחטה, שהיא נעשית אחר עשיית עולתו ועולת העם ואחר הקטרת אמורי פ' ושעיר (האמורים להלן בפסוקים כ"ב-כ"ד), שהם נעשים בחוץ - על מזבח החיצון בבגדי זהב, ולאחר עשייתם טובל ומקדש ידיו ורגליו ממי הכיור ופושטן ולובש בגדי לבן כדי להכנס שוב לקודש הקדשים, ואז מקיים את המקרא האמור כפן:

ובא אל אהל מועד. להוציא את הפך ואת המחטה שהקטיר בה

המוספין בבגדי זָהָב, והוצאת כֶּף ומחֶתֶה בְּבִגְדֵי לָבָן, וּשְׂרָרֵי הַמוֹסְפִין וְתַמִּיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֹבִים וְקִטְרֵת הַהֵיכָל שֶׁעַל מִזְבַּח הַפְּנִימִי בְּבִגְדֵי זָהָב. וְסֹדֵר הַמְּקַרְאוֹת, לְפִי סֵדֵר הָעֲבוֹדוֹת, כִּף הוּא: "וְשַׁלַּח אֶת־הַשְּׁעִיר בַּמִּדְבָּר", "וְרַחֵץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְגו'", "וַיִּצְא וַעֲשֵׂה אֶת־עֹלֹתוֹ וְגו'", "וְאֵת חֶלֶב הַחֹטְאֹת וְגו'", וְכֹל הַפְּרִשָׁה עַד "וְאֶחָרֵיכֶן יָבֹא אֶל־הַמִּחְנָה", וְאַחֲרֵי־כֵן: "וַיָּבֵא אֶהָרֵן". וְהִנִּיחֵם שָׁם. מְלַמֵּד שֶׁטְעוּנֵינוּ גְּנִיזָה וְלֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאוֹתָן אַרְבָּעָה בְּגָדִים לְיוֹם כְּפוּרִים אַחֵר.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כח עמ' 224)

ולא ישתמש . . ליום כפורים אחר (רש"י טז, כג) עבודת הלהן הגדול ביום כפור הביאה את ישראל לתשובה, וכן נתפפרו עונותיהם. והנה ידוע, שבעל תשובה אמתית נהפך כבכול לאיש אחר: "איני אותו האיש שעשה אותן המעשים" (המב"ם). מובן אפוא, שגם הלהן הגדול עצמו צריך להגיע להתחדשות כזו; ולכן לבש בכל שנה בגדים חדשים, שכן הוא נהיה אדם חדש ונעלה יותר, ובגדי השנה הקודמת אינם ראויים לו עוד.

(כד) וְרַחֵץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ וְלָבַשׁ אֶת־בְּגָדָיו וַיִּצְא וַעֲשֵׂה אֶת־עֹלֹתוֹ וְאֶת־עֹלֹת הָעֵם וְכִפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד הָעֵם:

כד ויִסְחִי ית כִּסְיָהּ בְּמִיָּא בְּאֵתֵר קִדִּישׁ וְלִלְבַּשׁ ית לְבוּשׁוֹהֵי וְיַפּוּק וְנַעֲבֵד ית עֹלֹתָהּ וְיֵת עֹלֹת עֵמָא וְיַכְפֵּר עֲלוֹהֵי וְעַל עֵמָא:

כ"ד ~ **וְרַחֵץ אֶת־בְּשָׂרוֹ וְגו'.** (יומא לב) לְמַעַלְה לְמַדְנֵנוּ מִ"וְרַחֵץ אֶת־בְּשָׂרוֹ וְלָבַשׁ", שֶׁכִּשְׂהוּא מְשַׁנֵּה מִבְּגָדֵי זָהָב לְבִגְדֵי לָבָן, טְעוּן טְבִילָה. שְׂבִיבָתָהּ טְבִילָה פֶּשֶׁט בְּגָדֵי זָהָב שֶׁעֲבָד בְּהֵן עֲבוֹדַת תַּמִּיד שֶׁל שַׁחַר, וְלָבַשׁ בְּגָדֵי לָבָן לְעֲבוֹדַת הַיּוֹם; וְכֵאֵן לְמַדְנֵנוּ, שֶׁכִּשְׂהוּא מְשַׁנֵּה מִבְּגָדֵי לָבָן לְבִגְדֵי זָהָב, טְעוּן טְבִילָה. בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. (ת"כ, יומא שם) הַמְּקַדֵּשׁ בְּקִדְשַׁת עֲזָרָה, וְהִיא הֵיחָה בִּגְגַּב בֵּית הַפְּרוּהָ, וְכֵן אַרְבַּע טְבִילוֹת הַבָּאוֹת חוּבָה לְיוֹם, אֲבָל הַרְאֵשׁוֹנָה הֵיחָה בְּחִיל. וְלָבַשׁ אֶת־בְּגָדָיו. שְׂמוֹנֶה בְּגָדִים שֶׁהוּא עוֹבֵד בְּהֵן כֹּל יְמוֹת הַשָּׁנָה.

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

כפורים אחר (יומא יב) (לש"י, ועפ"י רש"י פסחים כו. רמב"ם כלי המקדש פ"ח ה"ה): תורה כד **(כד) וְרַחֵץ אֶת בְּשָׂרוֹ וְגו'.** שְׂתִי פְעֻמִּים מוֹזַכְרֵת בְּפְרִשָׁה זוֹ רְחִיצַת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם: לְמַעַלְה (בפסוק ד) לְמַדְנֵנוּ מִ"וְרַחֵץ אֶת בְּשָׂרוֹ וְלָבַשׁ" שֶׁכִּשְׂהוּא מְשַׁנֵּה מִבְּגָדֵי זָהָב לְבִגְדֵי לָבָן טְעוּן טְבִילָה - שְׂבִיבָתָהּ טְבִילָה (היא הַטְּבִילָה הַשְּׁנִיָּה) פֶּשֶׁט בְּגָדֵי זָהָב שֶׁעֲבָד בְּהֵן עֲבוֹדַת תַּמִּיד שֶׁל שַׁחַר, וְלָבַשׁ בְּגָדֵי לָבָן לְעֲבוֹדַת הַיּוֹם; וְכֵאֵן לְמַדְנֵנוּ שֶׁגַּם כִּשְׂהוּא מְשַׁנֵּה מִבְּגָדֵי לָבָן לְבִגְדֵי זָהָב טְעוּן טְבִילָה [וְזוֹ הִיא הַטְּבִילָה הַשְּׁלִישִׁית, כִּשְׂהוּא בָּא לְהַקְרִיב אֶת אֵילֹוֹ וְאֵיל הָעֵם וּמִקְצַת הַמוֹסְפִין בְּמִבְּוֹאָר לְמַעַלְה] (שם לב): **בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ.** בְּמָקוֹם הַמְּקוֹדֵשׁ בְּקִדְוִשַׁת עֲזָרָה, וְהִיא (הַטְּבִילָה) הֵיחָה בִּגְגַּב בֵּית־הַפְּרוּהָ [אֶחָד מֵן הַחֲדָרִים שֶׁבְּעֲזָרָה (הַלְשֻׁכוֹת) הִיָּה שְׂמוֹ 'בֵּית הַפְּרוּהָ' (עַל שֵׁם הָאִישׁ שֶׁבָּנָה אוֹתוֹ), וְשֵׁם הָיוּ מוֹלְחִים אֶת עוֹרוֹת הַקֹּדְשִׁים קוֹדֵם חֲלוּקָתָם לַכַּהֲנִים. בְּגִגּוֹ שֶׁל חֲדָר זֶה הוֹתָקוּ מְקוֹם צְנוּעַ לְטְבִילוֹתָיו שֶׁל הַלֵּהָן בְּיוֹם הַכִּיּוּרִים]. וְכֵן הָדִין בְּכֹל אַרְבַּע הַטְּבִילוֹת הַבָּאוֹת חוּבָה לְיוֹם, שֶׁהָיוּ

אֶף קִיּוּמָה כֵּאֵן בְּטְבִילָה רְבִיעִית] **בבגדי לבן.** ה. וְטְבִילָה חֲמִישִׁית לְהַקְרַבַת שְׂוִירֵי הַמוֹסְפִין, שֶׁהֵם הַפָּר בֶּן־הַבָּקָר לְעוֹלָה וְשְׁעִיר הָעִזִּים לְחֹטְאֹת [אֶחָד שֶׁהָאֵיל וְהַכֹּבָשִׁים שֶׁל הַמוֹסְפִים הוֹקְרָבוּ כִּבְרַב בְּטְבִילָה שְׁלִישִׁית, כְּמִבְּוֹאָר], וְכֵן בְּפֶרֶק הוּא מְקָרִיב קָרְבַּן הַתַּמִּיד שֶׁל בֵּינֵי הָעֲרֹבִים וְקִטְרֵת הַהֵיכָל שֶׁעַל מִזְבַּח הַפְּנִימִי הַנִּקְטָרֵת בְּכֹל יוֹם. וְכֹלֵם **בבגדי זָהָב.** וְסֹדֵר הַמְּקַרְאוֹת, אִם בָּאנוּ לְסִדְרָם לְפִי הָעֲבוֹדוֹת, כִּף הוּא: "וְשַׁלַּח אֶת הַשְּׁעִיר בַּמִּדְבָּר" (פסוק כג), "וְרַחֵץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְגו'" (טְבִילָה שְׁלִישִׁית); "וַיִּצְא וַעֲשֵׂה אֶת עֹלֹתוֹ וְגו'" (פסוק כד), "וְאֵת חֶלֶב הַחֹטְאֹת וְגו'" (פסוק כה) וְכֹל הַפְּרִשָׁה עַד "וְאֶחָרֵי כֵן יָבֹא אֶל הַמִּחְנָה" (פסוק כו), וְאַחֲרֵי כֵן "וַיָּבֵא אֶהָרֵן" (פסוק כז) - לְהוֹצִיא הַכֶּף וְהַמִּחְתָּה (מִפְּרִשָׁה): **וְהִנִּיחֵם שָׁם.** לֹא בְּאֶהָל מוֹעֵד הוּא מְנִיחֵם, אֲלֵא בְּמָקוֹם שֶׁפֶשֶׁט אוֹתָם, דְּהֵינּוּ בְּבֵית הַטְּבִילָה. וְלִשׁוֹן "וְהִנִּיחֵם" פִּירוּשׁוֹ: יִשְׁאֲרֵם. וְהַפְּתוּב מְלַמֵּד כִּנּוּי שֶׁטְעוּנֵינוּ גְּנִיזָה וְהֵם אֲסוּרִים בְּהִנְיָה, וְלֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאוֹתָן ד' בְּגָדִים לְיוֹם

א. טְבִילָה רִאשׁוֹנָה הוּא טוֹבֵל בְּתִחִילַת הַיּוֹם, לְעֲבוֹדַת קָרְבַּן תַּמִּיד שֶׁל שַׁחַר הַנְּעֻשִׂית בְּבִגְדֵי זָהָב, וְכוּ בְּפֶרֶק עוֹשֵׂה גַם שְׂאֵר עֲבוֹדוֹת הַשַּׁחַר, כְּגוֹן קִטְרֵת הַהֵיכָל הַנִּקְטָרֵת עַל מִזְבַּח הַפְּנִימִי. **ב.** וְטְבִילָה שְׁנִיָּה לְעֲבוֹדַת פֶּר וְשְׁעִיר הַפְּנִימִים וְקִטְרֵת שֶׁל מִחְתָּה (כַּל הַנֶּאֱמָר לְמַעַלְה בַּפְּסוּקִים רִבֵּא), וְכוּלְן בְּבִגְדֵי לָבָן. **ג.** וְטְבִילָה שְׁלִישִׁית לְהַקְרַבַת אֵילֹו וְאֵיל הָעֵם (הַמִּמְרִים בַּפְּסוּק כד), וְכֵאֵתוֹ פֶּרֶק הוּא מְקָרִיב גַּם מִקְצַת הַמוֹסְפִין [שֶׁהֵם שְׂבַעַת הַכֹּבָשִׁים לְעוֹלָה כְּמוֹ שְׂנֶאֱמָר בְּמוֹסְפֵי הַיּוֹם (בַּמִּדְבָּר כט, הִיא) וְהַקְרַבָּתָם עֹלָה לַה' רִיחַ נִיחֹחַ פֶּר בֶּן כֶּקֶר אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׁים בְּנֵי שָׁנָה שְׂבַעַת תְּמִימִים יִהְיוּ לָכֶם... שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד חֹטְאֹת. כְּמוֹ כֵן, עַל יְדֵי הַקְרַבַת אֵיל הָעֵם' נִתְקַיְמָה כֵּאֵן גַּם מִצְוֹת הַקְרַבַת אֵילֹו אֶחָד' שֶׁל הַמוֹסְפִין, כִּי אֵיל אֶחָד עוֹלָה לְכָאֵן וְלְכָאֵן]. וְכֵן הוּא מְקַטֵּר אֶת אֵימוּרֵי הַפָּר וְהַשְּׁעִיר [כְּמוֹ שְׂנֶאֱמָר (פסוק כה) "וְאֵת חֶלֶב הַחֹטְאֹת יִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ"], וְכֹל אֵלוֹ נַעֲשִׂים בְּבִגְדֵי זָהָב. **ד.** וְטְבִילָה רְבִיעִית לְהוֹצֵאת כֶּף וּמִחְתָּה [הִיא הַמְּקַרְבָּה בְּפֶרֶק הָעֲבוֹדוֹת שֶׁל הַטְּבִילָה הַשְּׁנִיָּה (פסוק כג),

וַיֵּצֵא • מן ההיכל אל החצר שֶׁמִּזְבַּח הָעוֹלָה שָׁם. **וַעֲשֵׂה אֶת־עֹלֹתוֹ** • אֵיל לְעוֹלָה הָאֲמֹר לְמַעַלָּה: "בִּזְאֵת יָבֵא אַהֲרֹן וְגו'". **וְאֶת־עֹלֹת הָעֵם** • (יובא ע) "וְאֵיל אֶחָד לְעֹלָה" הָאֲמֹר לְמַעַלָּה "וַיִּמָּאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'".

♦ יום שלישי ח' ניסן ♦

(כה) **וְאֵת חֶלֶב הַחֲטָאֹת יִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ**: כה וְיֵת תְּרָבָא דְחֲטָאֹתָא יִסַּק לְמַדְבְּחָא :

כ"ט « **וְאֵת חֶלֶב הַחֲטָאֹת** • אֲמוּרֵי פֶר וְשְׁעִיר. **יִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ** • על מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, דָּאלוּ בַּפְּנִימֵי כְּתִיב: "לֹא תַעֲלוּ עֲלָיו קִטְרֹת זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה" (שמות ל ט).

כו וְיִדְמוּבֵיל יֵת צְפִירָא לְעֻזְאוֹל יִצְבַּע לְבוֹשׁוּהֵי וְיִסְחֵי יֵת בְּסָרְהָ בְּמִיָּא וְכַתֵּר פֶּן יִיעוֹל לְמִשְׁרִיתָא :

(כו) **וְהַמְשִׁלַּח אֶת־הַשְּׁעִיר לְעֻזְאוֹל יִכְבֶּם בְּגָדָיו וְרַחֵץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹא אֶל־הַמִּחְנָה**:

כז וְיֵת תּוֹרָא דְחֲטָאֹתָא וְיֵת צְפִירָא דְחֲטָאֹתָא דִּי אֲתַעַל מִדְּמַהוּן לְכַפְרָא בְּקוּדְשָׁא וּפְסָקוֹן לְמַכְרָא לְמִשְׁרִיתָא וְיִזְקְדוּן בְּנוֹרָא יֵת מְשַׁפִּיחוֹן וְיֵת בְּסָרְהוֹן וְיֵת אֲכָלִיהוֹן :

(כז) **וְאֵת פֶּר הַחֲטָאֹת וְאֵת שְׁעִיר הַחֲטָאֹת אֲשֶׁר הוּבֵא אֶת־דָּמָם לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ וַיֵּצֵא אֶל־מִחוּץ לְמִחְנָה וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ אֶת־עוֹתָם וְאֶת־בְּשָׂרָם וְאֶת־פְּרָשָׁם**:

כ"ט « **אֲשֶׁר הוּבֵא אֶת־דָּמָם** • לְהִיכֵל וּלְפָנָי וּלְפָנָיִם.

כח וְיִדְמוּקִיד יֵתְהוֹן יִצְבַּע לְבוֹשׁוּהֵי וְיִסְחֵי יֵת בְּסָרְהָ בְּמִיָּא וְכַתֵּר פֶּן יִיעוֹל לְמִשְׁרִיתָא :

(כח) **וְהִשְׂרִף אֹתָם יִכְבֶּם בְּגָדָיו וְרַחֵץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹא אֶל־הַמִּחְנָה**:

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

וְהַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לְהַ. וְלֹאֲחֹר שְׁהוּזָה מִדָּמָם בַּפְּנִיִם יִקְטִיר עֲתָה אֵת אִימוּרֵיהֶם בַּחוּץ (קיצור: 50): **יִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ**. **עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן, דָּאֵילוּ בַּפְּנִימֵי כְּתִיב** (שמות ל ט) **'לֹא תַעֲלוּ עֲלָיו קִטְרֹת זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה'** וְגו'. וְעוֹד נֶאֱמַר שָׁם (בפסוק ט) **'וְכַפֵּר אַהֲרֹן עַל קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדָּם חֲטָאֹת הַכֹּפְרִים...** קֶדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא לְהַ" - הַמִּזְבֵּחַ מְקוּדֵשׁ לְדָבָרִים הַלְלוּ בְּלִבְדָּ (קְטוֹרֶת וַיִּמְתֵּן דָּמִים) וְלֹא לְעַבּוּדָה אַחֲרָת' רש"י שם: תורה כו **(כו) אֲשֶׁר הוּבֵא אֵת דָּמָם לְהִיכֵל וּלְפָנָי וּלְפָנָיִם** - לְאֹהֶל מוֹעֵד וּלְקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים, וּכְמַפּוֹרֵשׁ לְמַעַלָּה (בפסוקים יד-טו), וְחֲטָאוֹת אֵלוּ נִשְׂרָפוֹת, כְּאֲמֹר כָּאֵן. וְכַפֵּי הַכֹּלֵל שֶׁקָּבַע הַכְּתוּב בְּחֲטָאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת שְׂדָמָם נִדְרָק בַּפְּנִיִם (לעיל ה ט) יְכַל חֲטָאֹת אֲשֶׁר יוּבָא מִדְּמָה אֵל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל, בָּאֵשׁ תִּשְׂרָף: תורה כח

כָּאֵן הַכְּתוּב אֵת יִצְיָאָתוֹ הַקּוּדְמָת מִן הַהִיכָל, כְּדִי לְהַדְּגִישׁ שֶׁכֹּל הָעַבּוּדוֹת הַנִּעֲשׂוֹת מֵעַבְשׂוֹי (וּבִכְלָלָן מִתְּנוּת דָּמִים) מִתְקַיְּמוֹת רַק בַּחוּץ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. כְּלוּמַר: הָעַבּוּדָה כּוֹלָה עוֹבְרַת מֵעֲתָה מִן הַהִיכָל אֵל הַחֲצֵר' (לש"י, שם עולם עפ"י הרמב"ן): **וַעֲשֵׂה אֵת עוֹלֹתוֹ**. הוּא ה' **אֵיל לְעוֹלָה הָאֲמֹר לְמַעַלָּה** (פסוק א) **'בִּזְאֵת יָבֵא אַהֲרֹן וְגו'** כִּפֶּר בּוֹ בְּקָר לְחֲטָאֹת וְאֵיל לְעֹלָה: **וְאֵת עוֹלֹת הָעֵם**. זֶהוּ הַקָּרְבָּן **'וְאֵיל אֶחָד לְעוֹלָה הָאֲמֹר לְמַעַלָּה** (פסוק ד), **'וַיִּמָּאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** יִקַּח שְׁנֵי שְׁעִירֵי עִזִּים לְחֲטָאֹת וְאֵיל אֶחָד לְעֹלָה: תורה כה **(כה) וְאֵת חֶלֶב הַחֲטָאֹת**. אֵף שֶׁנֶּאֱמַר 'הַחֲטָאֹת' בְּלִשׁוֹן יְחִיד, וְלֹא 'הַחֲטָאוֹת' בְּלִשׁוֹן רַבִּים, מִכֹּל מְקוֹם בְּיוֹנֵת הַכְּתוּב עַל **אֲמוּרֵי פֶר וְשְׁעִיר** שֶׁהֵם שְׁנֵי הַחֲטָאוֹת: פֶּר הַחֲטָאֹת אֲשֶׁר לוֹ,

בְּמִקּוֹם קְדוֹשׁ, **אֲבָל הָרֵאשׁוֹנָה** שְׁהוּא טוֹבֵל בְּתַחִילַת הַיּוֹם, קוֹדֵם תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר, **הִיָּתָה בַּחוּל** - בְּמִקּוֹם חוּל שְׂאִינוּ קְדוֹשׁ, לְפִי שֶׁטְבִילָה זֶה נוֹהֶגֶת גַּם בְּכֹל יְמוֹת הַשָּׁנָה וּבְכֹל הַכַּהֲנָיִם וְאֵין עֲנִיְיָהּ מִיּוֹחַד לְיוֹם הַכִּיפּוּרִים, לְכַף לֹא נֶאֱמַר בַּה דִּין 'מְקוֹם קְדוֹשׁ' (שם ל) (בא"י): **וְלִבֵּשׁ אֵת בְּגָדָיו**. אֵף שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּגָדָיו', אֵין הַכּוֹנֵה לְבִגְדֵי הַחוּל שֶׁל עֲצָמוֹ, אֲלָא לְאוֹתָם **שְׂמֹנֶה בְּגָדִים** - בְּגָדֵי הַזֶּהָב' הַמִּיּוֹחָדִים לְכַהֵן הַגָּדוֹל, וְהֵם נִקְרָאִים כָּאֵן 'בְּגָדָיו' מִשּׁוּם שְׁהוּא **עוֹבֵד בְּהֵן כֹּל יְמוֹת הַשָּׁנָה**, לְהַבְדִּיל מִבְּגָדֵי הַלְבָן שֶׁהֵם לְיוֹם הַכִּיפּוּרִים בְּלִבְדָּ (רא"י, גר"א): **וַיֵּצֵא מִן הַהִיכָל אֵל הַחֲצֵר שְׂמֹנֶה הָעוֹלָה שָׁם**, כְּדִי לְעֲשׂוֹת אֵת עוֹלֹתוֹ וְעוֹלֹת הָעֵם [נֶאֱמַר עַל פִּי שֶׁהִכְהֵן אֵינוֹ בָּא עֲתָה מִן הַהִיכָל, אֲלָא מִבֵּית הַטְּבִילָה שֶׁהִיָּה בְּחֲצֵר, עִם וְאֵת הַזֶּבֶר

כט ותהי לכוז לקים עלם פנרא שביעא
בעשרא לירחא תענוז ית נפשתיכוז וכל
עבידא לא תעבדון וציבא וגירא דיתגירון
ביניכוז :

(כט) וְהִיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי
בְּעֶשְׂרֵי לַחֹדֶשׁ תַּעֲנוּ אֶת־נַפְשֵׁיכֶם וְכֹל־מְלֹאכֶה
לֹא תַעֲשׂוּ הַאֲזִיחַ וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם:

לארי ביומא הדין זכפר עליכוז לדפא
תכוז מכל חוביכוז קדם זי תדפון :

(ל) פִּי־בָיִם הִזְהִי יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְמַתָּה אֶתְכֶם מִכָּל
חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּמְתְּרוּ:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כט עמ' 338)

לפני ה' תטהרו (טז, ל)

פתב הרמב"ם: "כל הבהמות הקרבים ביום זה, חמש עשרה". וקשה, מדוע נקט "בהמות", ולא "קרבתנות". ויש לומר, שרמזו רמז לנו שביום פפור נפעל החבור של תכלית העלוי עם הדרגה הפחותה ביותר. שכן "לפני ה'" קשור בעקר עם התחלת שם הווי' ופנימיותו, האותיות "ה", מספר ט"ו; ומתכלית העלוי של שם הווי' נמשך לדרגה הנמוכה ביותר - חמש עשרה בהמות'.

לא שבת שבתא היא לכוז ותענוז ית
נפשתיכוז קים עלם :

(לא) שֵׁבֶת שֵׁבֶתוֹן הִיא לָכֶם וְעֵינֵיכֶם אֶת־נַפְשֵׁיכֶם
חֻקַּת עוֹלָם:

לבויכפר פהנא די רבי יתה ידי קרב
ית קרבנה לשמשא תחות אבוהי וילבש
ית לבושי בוץא לבושי קודשא :

(לב) וְכֹפֶר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר־יִמָּשַׁח אֹתוֹ וְאֲשֶׁר יִמְלֵא
אֶת־יָדוֹ לְכַהֵן תַּחַת אָבִיו וְלִבֹּשׁ אֶת־בְּגָדֵי הַכֹּהֵן
בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ:

כ"ג וְכֹפֶר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר־יִמָּשַׁח וְגו' • (ט"ח) כַּפָּרָה זוּ שֶׁל יוֹם־הַכַּפּוּרִים אֵינָה כַּפָּרָה אֲלָא בְּכַהֵן גָּדוֹל, לְפִי שְׁנֵאמְרָה כֹּל הַפָּרָשָׁה בְּאַהֲרֹן, הַצֶּרֶף לומר בְּכַהֵן גָּדוֹל הַבָּא אַחֲרָיו שֶׁיֵּהָא כְּמוֹהוּ. וְאֲשֶׁר יִמְלֵא אֶת־יָדָיו • (ט"ח) אֵין לִי אֲלָא הַמְּשׁוּחַ בְּשִׁמֵן הַמִּשְׁחָה, מְרַבָּה בְּגָדִים מִנֵּין? תִּלְמוּד לומר: "וְאֲשֶׁר יִמְלֵא אֶת יָדָיו וְגו'", וְהֵם כֹּל הַכַּהֲנִים הַגְּדוֹלִים שֶׁעֲמְדוּ מֵיֵאשִׁיחוּ וְאֵילָף, שֶׁבִּימֵינוּ נִגְנָה צְלוּחִית שֶׁל שִׁמֵן הַמִּשְׁחָה. לְכַהֵן תַּחַת אָבִיו • (ט"ח) לְלַמֵּד שֶׁאֵם בְּנוֹ מִמְּלֵא אֶת מְקוֹמוֹ, הוּא קוֹדֵם לְכָל אָדָם.

רש"י כפשוטו - מהדרות לשם

לבישת הבגדים ישנה משמעות נוספת למילוי ידים זה, והוא, שדווקא אם בנו אכן ממלא את מקומו של האב בחשיבותו [כלומר שהוא מגיע לשיעור קומתו בתורה וביראת חטא], אזי הוא קודם לכל אדם לכהן תחתיו, ואם לאו יבא אחר ויכהן במקומו [נאף שלפי הפשט, הלשון 'ימלא את ידו' האמור כאן פירושו 'קבלת הכהונה', עם זאת מפיון שמצינו לפעמים לשון 'יד' במשמעות 'מקום' (כמו: 'יד תהיה לך' (בריש כ"ג) שפירושו: 'ומקום יהיה לך'). לפיכך דרשוהו חכמים גם כאן בעין משמעות זו, לענין מעלת 'מקום' אביו, לומר שיהיה הבן די בחשיבותו בכדי 'למלאות' את המקום עליו הוא יושב (מלבי"ם) [ספרא (לש"ח): תורה לג

לומר 'ואשר ימלא את ידו' וגו' [ומצינו שגם לבישת בגדים קרויה 'מילוי ידים', כמו שנאמר (שמות כט, ח"ט) 'והלבשתם כתנת והגרת אתם אבנט... ומלאת יד אהרן ויד בניו']. ואותם הכהנים שלא נמשחו הם כל הכהנים הגדולים שעמדו בסוף ימי בית ראשון מיאשיהו מלך יהודה ואילף, שבימיו נגנזה צלוחית של שמן המשחה שעשה משה רבינו. ומאז, כל חנוכים של הכהנים הגדולים הנה רק על ידי 'ריבוי בגדים' (רא"ם): לכהן תחת אביו. מתוך שלא אמר הכתוב במפורש כי 'מילוי הידים' הוא לבישת הבגדים [שלא נאמר: 'ואשר ימלא את ידו ללבוש את הבגדים לכהן תחת אביו', כדוגמת זה שמצינו להלן (כ"א) 'ימלא את ידו ללבש את הבגדים'], הרי זה בא ללמד שמלבד

(לב) וְכֹפֶר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִמָּשַׁח וְגו' • כַּפָּרָה זוּ שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים אֵינָה כַּפָּרָה אֲלָא בְּכַהֵן־גָּדוֹל (ט"ח). וְלִפִּי שְׁנֵאמְרָה כֹּל הַפָּרָשָׁה בְּאַהֲרֹן עֲצֵמו [בזאת יבא אהרן, 'והקריב אהרן, ונתן אהרן, וסמך אהרן' (לעיל בפסוקים: א, ח, כא)]. לְכָף הוֹצֵרָף לומר כאן: 'וכפר הכהן אשר ימשח וגו', להכשיר בכל כהן־גדול הבא אחריו שיהא דינו כְּמוֹהוּ (כ"א): וְאֲשֶׁר יִמְלֵא אֶת יָדָיו לְכַהֵן. כְּלוּמַר, אֲשֶׁר יִתְמַנֶּה וְיִתְחַנֵּף לְכַהוֹנָף גְּדוֹלָה. וְאֵילוֹ הִיָּה נֶאֱמַר רַק 'וְאֲשֶׁר יִמָּשַׁח אוֹתוֹ' הֵיְתִי אומר: אֵין לִי שִׁיָּהָא כְּשֶׁר לְעַבּוּדַת יוֹם הַכִּיפּוּרִים אֲלָא דוֹקָא הַמְּשׁוּחַ בְּשִׁמֵן הַמִּשְׁחָה. אֲבָל מְרוּבָה בְּגָדִים - כַּהֵן גָּדוֹל שֶׁכֵּל מִנוּיוֹ נַעֲשֶׂה רַק עַל יְדֵי לְבִישַׁת 'שְׁמוֹנֵה הַבְּגָדִים' - מִנֵּין שֶׁגַם הוּא כְּשֶׁר לְכָף? תִּלְמוּד

לגויכפר על מקדש קודשא ועל משפן זמנא ועל מדבחה וכפר ועל כהנאי ועל כל עמא דקהלא וכפר:

(לג) וכפר את־מקדש הקדש ואת־אהל מועד ואת־המזבח וכפר ועל הכהנים ועל־כל־עם הקהל וכפר:

לד ותהי דא לכון לקנים עלם לכפרא על בני ישראל מפל חוביהון תדא בשמא ועבד פמא די פקיד יי ית משה:

(לד) והיתה־זאת לכם לחקת עולם לכפר על־בני ישראל מפל־חטאתם אחת בשנה ויעש כאשר צוה יהוה את־משה: פ

השי"א ויעש כאשר צוה ה' וגו'. כשהגיע יום־הכפורים עשה כסדר הזה; ולהגיד שבחו של אהרן, שלא היה לובשן לגדלתו, אלא כמקנים גזרת המלך (ת"כ).

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות I עמ' 131)

שלא היה לובשן לגדלתו (רש"י טז, לד) יש לשאל, מדוע נאמר שבח זה בבגדי הלבן, לא בבגדי הזהב. ויש לומר, דהנה לגבי בגדי הזהב אין חדוש בקר שלא לבשם לגדלתו, שהרי לא היו מיוחדים לו (גם הכהן הגדול הבא אחריו יכול ללבש אותם). אף לגבי בגדי הלבן, שהיו מיוחדים לו ליום כפור זה (רש"י פסוק כג), היה עלול לחשב שנועדו לצין את גדלתו, ולכן ביום כפור הבא יש צורך בחדשים, בהתאם לדרגתו אז.

♦ יום רביעי ט' ניסן ♦

א ומליל יי עם משה למימר:

יז (א) וידבר יהוה אל־משה לאמר:

ב מלל עם אהרן ועם כהנאי ועם כל בני ישראל ותימר להון דין פתגמא די פקיד יי למימר:

(ב) דבר אל־אהרן ואל־בניו ואל כל־בני ישראל ואמרת אליהם זה הדבר אשר־צוה יהוה לאמר:

ג גבר גבר מבית ישראל די יכוס תור או אמר או עזא במשריתא או די יכוס מברא למשריתא:

(ג) איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או־כשב או־עז במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה:

השי"א אשר ישחט שור או־כשב. במקדשין הכתוב מדבר, שנאמר: "להקריב קרבן". במחנה (ובחים קז) חוץ לצורה.

ד ולתרע משפן זמנא לא איתה לקרבא קרבנא קדם יי קדם משפנא דיי דמא ותחשב לגברא ההוא דמא אשר וישתיצי אנשא ההוא מגו עמה:

(ד) ואל־פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן ליהוה לפני משפן יהוה דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו:

השי"א דם יחשב. כשופך דם האדם, שמתחייב בנפשו. דם שפך. (ת"כ) לרבות את הזורק דמים בחוץ.

רש"י כפשוטו - מהדרות לשם

במחנה. כלומר ששקטו חוץ לעזרה, ששם המקום המיועד לשחיטת הקרבנות. אבל אם אכן שקטו בעזרה אף לא במקום המסויים למצותו, כגון עולה ששקטה בדרום ולא בצפון (ראה לעיל א, יא) אינו בכלל אזהרה זו (רא"ם: תורה ד (ד) דם יחשב. עון זה נחשב לו כידם/

צוה ה' את משה (שם) (מלבי"ם): תורה א יז (ג) אשר ישחט שור או כשב. במקדשין הכתוב מדבר, שהוקדשו לשם קרבן, ושקטן מחוץ למשפן. שנאמר (בפסוק ד) ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן הרי שהענין אמור בדבר שכבר נתייחד לקרבן (ובחים קז):

(לד) ויעש כאשר צוה ה' וגו'. לא עשה כן מיד כשנצטווה, אלא כשהגיע יום־הכפורים עשה וקיים כסדר הזה האמור כאן בפרשה. ובא הכתוב להגיד שבחו של אהרן, שלא היה לובשן (את בגדי הכהונה) לגדלתו ולהנאת עצמו, אלא כמקנים גזרת המלך, וכפי שמסיים ואומר: 'כאשר

ה בדיל די ינתון בני ישראל ית דבחייהו די
אנון דבחיין על אפי חקלא וינתון לקדם
יי לתרע משפן זמנא לות פהנא וינסון
נקסת קודשין קדם יי ונתהו:

(ה) לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר
הֵם זֹבְחִים עַל־פְּנֵי הַשָּׁדָה וְהֵבִיִּאם לַיהוָה אֶל־פֶּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד אֶל־הַפֶּתַח וְזָבְחוּ זִבְחֵי שְׁלָמִים לַיהוָה
אוֹתָם:

כ"ז אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים • אֲשֶׁר הֵם רְגִילִים לְזֹבַח.

ויזרוק פהנא ית דמא על מדבחא דיי
פתרע משפן זמנא ויסק תרבא לאתקבלא
ברעוא קדם יי:

(ו) וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת־הַדָּם עַל־מִזְבַּח יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרִיחַ נִיחַח לַיהוָה:

~ נקודות משיחות קודש ~ (רשימות חוברת קמד)

וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם (י, יז)

דָם מְסוּמָל חַיִּית וְחַמְיָמוֹת ("כִּי נִפְשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הִיא"), וְהוּא קָרֵב עַל הַמִּזְבֵּחַ לְמִזְמוֹן שֶׁהִלַּח וְהִתְלַהֲבוֹת יֵשׁ לְשִׁמּוֹר רַק
לְדָבָרִים שֶׁבִקְדוּשָׁה. וְלִכְּן הַדָּם אֲסוּר בְּאֲכִילָה, הֵינּוּ שְׂלֵא נִתְּן לְהַפֵּךְ אוֹתוֹ לְדָם וּבָשָׂר כְּבָשָׂרוֹ שֶׁל גּוֹף יְהוּדִי, שֶׁקְדוּשׁ הוּא,
כִּינּוּ שֶׁהִלַּח וְהִתְלַהֲבוֹת בְּעֵינֵי הָעוֹלָם אֵינּוּ מְכֻרָח. מֵה שָׂאִין כֵּן הַבָּשָׂר עֲצָמוֹ מְכֻרָח הוּא, שֶׁכֵּן נִתְּן לְהַפֵּךְ אוֹתוֹ לְקֶדְשָׁה.

זולא ידבחונו עוד ית דבחייהו לשדין די
אנון טען בתריהו קים עלם תהי דא להוין
לדריהוין:

(ז) וְלֹא־יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת־זִבְחֵיהֶם לְשַׁעִירִם אֲשֶׁר הֵם
זִנִּים אַחֲרֵיהֶם חֲקַת עוֹלָם תְּהִיָּה זֹאת לָהֶם לְדוֹרָתָם:

כ"ח לְשַׁעִירִם • לְשָׂדִים, כְּמוֹ (ישעיה יג כא): "וּשְׁעִירִים יִרְקְדוּ־שָׁם".

♦ יום חמישי י' ניסן ♦

חוליהו תימר גבר מביית ישראל ומן
גירא דיתגגירון ביניכון די נסק עלתא או
נקסת קודשיא:

(ח) וְאַלְהֵם תֹּאמְרוּ אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר
אֲשֶׁר־יִגוּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר־יַעֲלֶה עִלָּה אוֹזְבַּח:

כ"ט אֲשֶׁר־יַעֲלֶה עִלָּה • לַחֵיב עַל הַמְקַטֵּיר אֵיבָרִים בַּחוּץ [עין ברא"ם] כְּשׁוֹחֵט בַּחוּץ, שָׂאֵם שָׁחַט אַחַד וְהַעֲלָה
חֲבָרוֹ, שְׁנִיָּהֵן חֲבִיבִין (ת"כ. חולין קט) ♦

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

מִפְּנֵי שֶׁיִּהְיֶה (מִפְּרָשִׁים עִפְיֵי הַרְשָׁבִים): תּוֹרָה ח
(ח) אֲשֶׁר יַעֲלֶה עוֹלָה. לְמַעַלְהָ (בספוק א)
נֶאֱמַר חַיִּיב כֶּרֶת עַל ה'שׁוֹחֵט' בַּחוּץ,
וְכַאֲן הוֹסִיף הַפְּתוּב לְחַיִּיב כֶּרֶת גַּם עַל
הַמְקַטֵּיר אֵיבָרִים בַּחוּץ כְּשׁוֹחֵט
בַּחוּץ, שָׂאֵם שָׁחַט אַחַד וְהַעֲלָה
חֲבִירוֹ - הַקְטִיר אֵיבָרֵי הַזֹּבַח, שְׁנֵיהֶם
חֲבִיבִין כֶּרֶת [וְהוּא הַדִּין בְּאֲדָם אַחַד
שֶׁשָּׁחֲטוּ בַּחוּץ וְהַעֲלָהוּ בַּחוּץ שֶׁהוּא
חֲבִיב שְׁתֵּימִם]. וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִקְרִיב בְּכָר
נִפְסַל עַל יְדֵי שִׁחְטוֹתוֹ בַּחוּץ, וְשׁוֹב אֵינּוּ
מֵיּוֹעֵד לְהַקְטִירוֹ לַה', בְּכָל זֹאת עֲדִינּוּ
קִיּוּמָה הַאֲוָהֶרָה עַל הַקְטָרְתוֹ בַּחוּץ,
וְעָנְשׁוּ כֶּרֶת (מִבְּחִים קו.) (הַחֲכוּרִי, גִּיא): תּוֹרָה ט

וְאֵילָף כִּינּוּ שֶׁכְּבָר הוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן נֶאֱסָר
הַדָּבָר, וּמֵעַתָּה הֵם חֲבִיבִים לְהֵבִיאֵם אֶל
הַמִּשְׁכָּן דְּוִוּקָא, וְשֵׁם לְזֹבֹחַ אוֹתָם לַה'
(א): תּוֹרָה ו
(ז) לְשַׁעִירִים. פִּירוּשׁוֹ: לְשָׂדִים. כְּמוֹ
שֶׁמֻצְיָנוּ דּוֹגְמָתוֹ (ישעיה יג, כא) "וּשְׁעִירִים
יִרְקְדוּ שָׁם" [נְבוּאָה פּוֹרְעָנוֹת עַל בְּבֹל,
שְׂאֲרָצִם תְּהִיָּה חֲרָבָה וְשׁוּמְמָה, עַד כִּי
חַיִּית הַיַּעַר יִשְׁכְּנוּ בָּהּ וְהַשָּׂדִים יִרְקְדוּ
שָׁם]. וְכֵן פִּירוּשׁ הַכְּתוּב: כָּל עוֹד אֲשֶׁר
רְגִילִים הָעָם לְזֹבֹחַ לַה' עַל פְּנֵי הַשָּׁדָה,
הָרִי יֵשׁ מֵמָה הַטּוֹעִים וְזֹבְחִים לְשָׂדִים,
וְאוּלָּם מֵעַתָּה בְּאֲשֶׁר יוֹבֵא הַכֹּל אֶל
מִשְׁכָּן ה', גַּם הַטּוֹעִים יִחְדְּלוּ

דְּהֵינּוּ כְּשׁוֹפֵף דָם הָאָדָם, שְׂמַתְחִיב
בְּנִפְשׁוֹ - שְׁחִיב עָלָיו מִיתָה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר כָּאֵן 'וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא
מִקְרֵב עִמּוֹ';
דָם שָׁפָד. לְאַחַר שֶׁאִמְרוּ דָם יִחְשַׁב'
(שְׁפִירוּשׁוֹ: כְּשׁוֹפֵף דָם), לְמָה הַזִּכִּיר
שׁוֹב דָם שְׁפָד? אֵלָּא לְרַמּוֹז עַל וְרִיקַת
דָמוֹ שֶׁל הַזֹּבַח, וְכֹא לְרִבּוּת אֶת הַזִּוּרָק
דְּמִים שֶׁל הַמוֹקְדָשִׁין בַּחוּץ, שֶׁהוּא
חֲבִיב כֶּרֶת כִּדִּין ה'שׁוֹחֵט' בַּחוּץ
(ש): תּוֹרָה ה
(ה) אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים. כְּלוֹמַר, הַזֹּבְחִים
אֲשֶׁר הֵם רְגִילִים עַד עַכְשָׁיו לְזֹבֹחַ
בַּחוּץ לְשֵׁם קְרִבְנוֹת לַה', הָרִי מִכָּאֵן

(ט) וְאֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יבִיאֲנּוּ לַעֲשׂוֹת אֶתֹּו לַיהוָה וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמּוֹי:
 רש"י: וְנִכְרַת • זָרְעוֹ נִכְרַת וְזָמְיוֹ נִכְרַתִּין.

ט וְלִתְרַע מִשְׁפָּן זָמְנָא לֹא אִיתְגַּה לְמַעַבְדַּ תְּהֵי קָדָם יְיָ וְיִשְׁתַּיְצִי אֲנָשָׁא הַהוּא מֵעַמָּה:

י וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל־דָּם וְנִתְתִי פָנָי בַּנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת אֶת־הֶדֶם וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמָּה:
 רש"י: כָּל־דָּם • לְפִי שְׁנֵאמַר: "בַּנֶּפֶשׁ יִכְפֹּר", יְכוּל לֹא יִהְיֶה חַיֵּב אֲלָא עַל דָּם הַמְקַדְּשִׁים? תְּלַמּוּד לֹא־מֵר: "כָּל־דָּם". וְנִתְתִי פָנָי • (ת"י) פָּנָאֵי שְׁלִי, פּוּנְה אֲנִי מִכָּל עֲסָקִי וְעוֹסֵק בּוֹ.

(י) וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל־דָּם וְנִתְתִי פָנָי בַּנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת אֶת־הֶדֶם וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמָּה:
 רש"י: כָּל־דָּם • לְפִי שְׁנֵאמַר: "בַּנֶּפֶשׁ יִכְפֹּר", יְכוּל לֹא יִהְיֶה חַיֵּב אֲלָא עַל דָּם הַמְקַדְּשִׁים? תְּלַמּוּד לֹא־מֵר: "כָּל־דָּם". וְנִתְתִי פָנָי • (ת"י) פָּנָאֵי שְׁלִי, פּוּנְה אֲנִי מִכָּל עֲסָקִי וְעוֹסֵק בּוֹ.

יא אַרְי נֶפֶשׁ בְּסָרָא בְדָמָא הִיא וְאֵנָא יְהִבְתָּהּ לְכוּן עַל מִדְבַּחָא לְכַפֵּרָא עַל נַפְשִׁיתִיכוֹן אַרְי דְּמָא הוּא עַל נַפְשָׁא מְכַפֵּר:

(יא) כִּי נֶפֶשׁ הַבֶּשֶׂר בְּדָם הוּא וְאֲנִי נִתְתִי לְכֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי־הֵדֶם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יִכְפֹּר:

רש"י: כִּי נֶפֶשׁ הַבֶּשֶׂר • שֶׁל כָּל בְּרִיָּה, בְּדָם הִיא תְלוּיָהּ, וְלִפְיָךְ נִתְתִי עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נֶפֶשׁ הָאָדָם; תְּבֵא נֶפֶשׁ וְתִכְפֹּר עַל הַנֶּפֶשׁ.

יב עַל כֵּן אֲמַרִית לְכִנֵּי יִשְׂרָאֵל כָּל אֲנָשׁ מִכְּכוּן לֹא יִיכּוּל דְּמָא וְגִיּוּרָא דִּיתְגַּרְיוֹן בִּינִיכוֹן לֹא יִיכּוּל דְּמָא:

(יב) עַל־כֵּן אֲמַרְתִּי לְכִנֵּי יִשְׂרָאֵל כָּל־נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא־תֹאכַל דָּם וְהִגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם לֹא־יֹאכַל דָּם:
 רש"י: כָּל־נֶפֶשׁ מִכֶּם • לְהַזְהִיר גְּדוּלִים עַל הַקִּטְנִים.

יג וְגִבְרַ גְּבַר מִן כִּנֵּי יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוּרָא דִּיתְגַּרְיוֹן בִּינִיכוֹן דִּי יִצוּד צִידָא חִיתָא אוּ עוּפָא דִּי מְתָאכַל וְיִישׁוּד יִת דְּמָה וְיִכְסִנָּה בְּעַפְרָא:

(יג) וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יִצוּד צִיד חַיָּה אוֹ־עוֹף אֲשֶׁר יֹאכַל וְשִׁפְדָּ אֶת־דָּמּוֹ וְכִסְהוּ בְּעַפְרָא:

רש"י: אֲשֶׁר יִצוּד • (ת"י: חוּלִין פַּד) אֵין לִי אֲלָא צִיד, אַזְוִין וְתַרְנַגּוּלִין מִנֵּין? תְּלַמּוּד לֹא־מֵר: "צִיד", מִכָּל־מְקוֹם. אִם כֵּן, לְמָה נֶאמַר: "אֲשֶׁר יִצוּד"? שְׁלֹא יֹאכַל בֶּשֶׂר, אֲלָא בְּהִזְמִנָּה זֹאת. אֲשֶׁר יֹאכַל • פֶּרֶט לְטַמְאִים.

רש"י כפשוטו - מהדרות לשים

היא תְלוּיָהּ, וּמִשׁוּם שֶׁהַנֶּפֶשׁ תְלוּיָהּ בְּדָם, לְפִיכָךְ נִתְתִי עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נֶפֶשׁ הָאָדָם עַל יְדֵי זְרִיקַת דָּם הַקָּרִבָּנוֹת. וְזֶהוּ שְׁמֻסְיִים הַכְּתוּב: 'כִּי הֵדֶם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יִכְפֹּר', בְּלוּמֵר, תְּבֵא נֶפֶשׁ וְתִכְפֹּר עַל הַנֶּפֶשׁ (גו"א): תוֹרָה יב (יב) כָּל נֶפֶשׁ מִכֶּם. לְשׁוֹן כָּל נֶפֶשׁ מִשְׁמַעוֹ אֶפִּילוּ קִטְוֹן, אִוְלָם לֹא בָּא הַכְּתוּב לְהַזְהִיר אֶת הַקִּטְוֹן עִצְמוֹ, אֲלָא לְהַזְהִיר גְּדוּלִים עַל הַקִּטְנִים - שֶׁהַגְּדוּלִים לֹא יֹאכִילוּ אֶת הַקִּטְנִים דָּם [וְהוּא הַדִּין בְּכָל דְּבַר אִיסוּר] (בַּאמ"ח בַּשֵּׁם הַרְמַב"ן): תוֹרָה יג (יג) אֲשֶׁר יִצוּד צִיד חַיָּה אוּ עוּף. אִילוּ הָיָה נֶאמַר 'אֲשֶׁר יִצוּד' בְּלִבְדָּ, הָיִיתִי אוֹמֵר כִּי אֵין לִי בְּחֻבַּת כִּיסוּי הַדָּם

דָּם' - לְרַבּוֹת גַּם דָּם חוּלִין, אַף שְׂאִין בְּהֶם זְרִיקָה עַל הַמִּזְבֵּחַ (גו"א): וְנִתְתִי פָנָי. אֲתָן בּוֹ פָנִים שֶׁל זַעַם, בְּלוּמֵר, אֲכִיעוּס עֲלֵיו. וְיֵשׁ בְּלִשׁוֹן 'נִתְיַנֵּת פָּנִים' גַּם מִשְׁמַעוֹת נוֹסֶפֶת, שְׂכָךְ הַקַּב"ה אוֹמֵר: הִנְנִי נוֹתֵן כָּל פָּנָאֵי שְׁלִי כְּדֵי לְהַעֲנִישׁוֹ, בְּלוּמֵר, פּוּנְה אֲנִי מִכָּל עֲסָקִי וְעוֹסֵק רַק בּוֹ [שְׂכָךְ דּוּמָה הַדְּבַר בְּאִילוּ פָנָי הַקַּב"ה נִתּוּנִים רַק אֶל מוּל הָאִישׁ הַהוּא] (ספרא) (גו"א, מַלְבִּיִּים. וַעֲפִי רש"י בַּתְּהִלִּים לַה, יז, וּבִיחֻקָּאֵל יֵד, ח): תוֹרָה יא (יא) כִּי נֶפֶשׁ הַבֶּשֶׂר בְּדָם הִיא. כָּל בְּעַלְי הַחַיִּים קְרוּיִים 'בֶּשֶׂר' [כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (בַּאשִׁית ו' ט) 'וּמִכָּל הַחַיִּים מִכָּל בֶּשֶׂר'], וְכָךְ פִּירוּשׁ הַכְּתוּב: כִּי הַנֶּפֶשׁ שֶׁל כָּל בְּרִיָּה (כָּל בְּעַל־חַיִּים) בְּדָם

(ט) וְנִכְרַת מֵעַמּוֹי. זָרְעוֹ נִכְרַת וְזָמְיוֹ נִכְרַתִּין. בְּלוּמֵר, מֵת בְּלֹא עֵתוֹ כְּשֶׁהוּא בְּלֹא בָנִים [וְעוֹנֵשׁ מֵיְתָה בְיַדֵי שָׁמַיִם] קַל מֵעוֹנֵשׁ 'כְּרַת', בְּכָךְ שְׂאִין זָרְעוֹ נִכְרַת רַק הוּא עִצְמוֹ מֵת, לְכָךְ אִינוּ קְרוּי 'כְּרַת' שְׂאִין זֹו כְּרִיתָה גְּמוּרָה (גו"א): תוֹרָה י (ו) כָּל דָּם. הוֹצֵרָךְ הַכְּתוּב לֹא־מֵר 'כָּל דָּם בְּלִשׁוֹן רִיבּוּי, לְפִי שְׁנֵאמַר לְהִלָּן (בַּפְּסוּק יא) 'כִּי הֵדֶם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יִכְפֹּר', וְנֶאמַר עוֹד (בַּפְּסוּק יב) 'עַל כֵּן אֲמַרְתִּי... לֹא תֹאכַל דָּם', הָרִי מִתּוֹךְ כָּךְ הָיִיתִי יְכוּל לֹא־מֵר, כִּי לֹא יִהְיֶה חַיֵּיב כְּרַת אֲלָא עַל אֲכִילַת דָּם הַמוֹקֵדְשִׁים בְּלִבְדָּ, אֲשֶׁר עַל אוֹתוֹ דָּם נֶאמַר 'הוּא בַּנֶּפֶשׁ יִכְפֹּר', לְכָךְ תְּלַמּוּד לֹא־מֵר 'כָּל

~ נקודות משיחות קודש ~ (על פי לקוטר שיוחות חלק לו, עמוד 52 - מתוך 'לקראת שבת')

ביסוי הדם בחיי האדם

ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יצוד ציד חיה או-עוף אשר יאכל וישפר את-דלמו וכסהו

בְּעֵפָר: (יז, יג)

צוה... לכסות כל דם בחיה ועוף כי לא יתקרב דמם על המזבח, כי גם בעופות לא יקרב מהם רק שני מינים בלבד וגם הם אינם נשחטים, אבל בבהמות רוב המצויים נשחטים לשם הנכבד, ודמם לכפר ואין ראוי לכסותו. ולא חשש לכסות דם החולין בבהמה, כי אין חולין במדבר וגם אחרי כן על הרוב יצוה. (רמב"ן בפרשתנו) ויש לבאר הענין בעבודת האדם:

"דם" הוא ענין החיות, 'הדם הוא הנפש', ותכליתו הוא להשתמש בו בעניני קדושה, שפל דבר שבקדושה צריכים לעשותו בחיות והתלהבות גלויה דוקא. מה שאין כן בעניני חול - דברי הרשות של האדם, צריכים לעשותם בלי חיות, 'בלא לב ולב', ד"ק מעשיף יהיו לשם שמים" דוקא לא בשביל הנאת גופו, אלא כדי לעבוד את הבורא. וזהו תוכן מצות ביסוי הדם, שבעניני חולין צריכים לכסות את הדם, שלא יהיה ניפר בהם חיות. ועל-פי-זה יש לבאר הטעם שביסוי הדם צריך להיות בעפר דוקא - כי עפר מורה על שפלות והכנעה ו'אנכי עפר ואפר', 'ונפשי כעפר לכל תהיה', וכאשר האדם עוסק בדברי הרשות, צריך לעורר בנפשו הבטול וההכנעה, להיות חרד שלא להמשיך אחר תאוות הלב (לעסוק בדברי הרשות בשביל הנאת הגוף), אלא כל פונתו תהיה רק לשם שמים. אף כאשר האדם חדור כולו בקדושה, וגם דברי הרשות שלו הם חלק מעבודת השם שלו, מובן שגם עסקי החולין שלו יכולים להיות בחיות והתלהבות, ואין צריך לכסות הדם פנין שהחיות שלו היא בקדושה שבדבר, ותו לא. וזה נרמז בזה שבהמות חולין אינה צריכה ביסוי דם, מאחר שרוב מיני בהמות ראויין למזבח.

(יד) בִּי-נֶפֶשׁ כָּל-בֶּשֶׂר דָּמוֹ בְּנִפְשׁוֹ הוּא וְאָמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דֵּם כָּל-בֶּשֶׂר לֹא תֹאכְלוּ כִּי נֶפֶשׁ כָּל-בֶּשֶׂר דָּמוֹ הוּא כָּל-אֲכִלְיוֹ יִפְרֹת:

יד ארי נפש כל בסרא דמה בנפשה הוא ואמרית לבני ישראל דם כל בסרא לא תיכלון ארי נפש כל בסרא דמה היא כל דיכלנה ישתיצאי:

הוא דמו בנפשו הוא • דמו הוא לו במקום הנפש, שהנפש תלויה בו. בִּי-נֶפֶשׁ כָּל-בֶּשֶׂר דָּמוֹ הוּא • הנפש היא הדם. 'דם' ו'בשר' לשון זכר. 'נפש' לשון נקבה.

(טו) וְכָל-נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נְבִלָה וְטֵרֵפֶה בְּאֶזְרַח וּבְגֵר וְכַפֵּם בְּגִדָיו וְרִחֵץ בְּמִים וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב וְטָהַר:

טו וכל אנש די ייכול נבילא ותכירא בניציקא ובגידורא ויצבע לבושהי ויסחי כמיא ויהי מסאב עד רמשא וידפי:

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

במקום הנפש, שהוא חשוב לגביו בעין הנפש עצמה, לפי שהנפש תלויה בו (בדם). ומטעם זה נאמר בו כל דיני נפש' ו'נהלשון דמו בנפשו הוא' כף פירושו: דמו, באותה חשיבות כנפשו הוא! [מ"א, בא"ט]: **כי נפש כל בשר דמו היא**. כאן נאמר 'היא' בלשון נקבה לפי שהדבר מוסב על הנפש שהיא הדם, ואילו למעלה בתחילת הפסוק נאמר 'הוא' בלשון זכר, לפי ששם הוא מוסב על הדם (הנחשב כמו הנפש). שכן, 'דם' ו'בשר' הם לשון זכר, ואילו 'נפש' היא לשון נקבה ו'נה' בשר' משום שהוא לשון זכר, לכה נאמר בשני המקומות דמו' (ולא דמה') כי הוא מוסב על הבשר. כלומר: דמו של הבשר' [מ"א: תורה טו

האדם רגיל באכילת הבשר בתמידות, אלא יהיה הדבר בעיניו כאילו אכילת הבשר כרוכה לעולם בהזמנה הזאת: לטרוח ולצוד על מנת לאכלו. והטעם הוא, כדי שלא יתרגל הרבה באכילת הבשר, פן ימשך אחריו יותר מדאי ויבא לידי עניות (חולק פד) (רא"ט): **אשר יאכל**. דוקא אותם המותרים באכילה; **פרט לטמאים** - מיני חיות ועופות האסורים באכילה, שאם שחטם אין צריך לכסות את דמם, לפי שאינם בכלל 'אשר יאכל': תורה יד **(יד) דמו בנפשו הוא**. הגם כי הנפש עצמה הלא היא רוחנית ואין בה ממשות שיהא שייך לומר עליה כי הדם הוא הנפש, עם זאת דמו של בעל החיים הוא אשר נחשב לו

אלא ציד - מיני חיות ועופות שבכדי לשחטם הוצרך האדם לצוד אותם, אבל אוזין ותרגולין הגדלים בתוך ביתו והם בניצודים ועומדים מאליהם, מניין שגם בהם נוהגת מצוה זו? **תלמוד לומר** 'אשר יצוד ציד', שהמצוה נוהגת מפל מקום - בכל מיני חיות ועופות [שכן לשון 'יצוד' שייך רק בדבר שצדים אותו בפועל, אבל לשון 'ציד' וכן 'ציד' שייך גם בדבר הניצוד ועומד מאליו] (נ"א מלבי"ם). ומאחר שהשמיענו הכתוב שאין להבדיל בין הניצודים בידים לניצודים מאליהם, שכולם צריכים ביסוי הדם, **אם כן למה נאמר** כלל 'אשר יצוד'? ללמדנו דרך ארץ, שלא יאכל בשר אלא בהזמנה (בהקנה) הזאת. כלומר: לא יחא

כ"י אֲשֶׁר תֹּאכַל נֶבֶלָה וּטְרֵפָה • בְּנִבְלַת עוֹף טְהוֹר דְּבַר הַכְּתוּב, שְׂאִין לָהּ טִמְאָה אֲלֵא בְּשִׁעָה שֶׁנִּבְלַעַת בְּבֵית הַבְּלִיעָה. וְלִמְדָךְ כָּאֵן, שְׂמִטְמָאָה בְּאִכְלֵתָהּ וְאִינָה מִטְמָאָה בְּמַגָּע, ו"טְרֵפָה" הָאִמּוּרָה כָּאֵן, לֹא נִכְתְּבָה אֲלֵא לְדָרֵשׁ. וְכֵן שְׁנִינּוּ: כֹּחַ תְּהֵא נִבְלַת עוֹף טִמְאָה מִטְמָאָה בְּבֵית הַבְּלִיעָה? תִּלְמוּד לומר "טְרֵפָה" - מִי שִׁישׁ בְּמִינוֹ טְרֵפָה. יָצָא עוֹף טִמְאָה, שְׂאִין בְּמִינוֹ טְרֵפָה.

(טז) וְאִם לֹא יִכְפֹּם וּבִשְׂרוּ לֹא יִרְחֵץ וְנִשְׂא עֹנֹו: פ טז וְאִם לֹא יָצַע וּבִסְרָה לֹא יִסְחֵי וּיִקְבַּל חוֹבָה:

כ"י אֲשֶׁר תֹּאכַל נֶבֶלָה וּטְרֵפָה • אִם יֹאכַל קֹדֵשׁ אוֹ יִכְנֹס לְמִקְדָּשׁ, חָיִב עַל טִמְאָה זוֹ כְּכֹל שְׂאֵר טִמְאוֹת. וּבִשְׂרוּ לֹא יִרְחֵץ וְנִשְׂא עֹנֹו • עַל רְחִיצַת גּוּפוֹ עֲנוּשׁ כְּרַת, וְעַל כְּבוֹס בְּגָדִים בְּמִלְקוֹת.

יח (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: א ומליל יי עם משה למימר:

(ב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: ב מלל עם בני ישראל ומימר להון אנא יי אלהיכם:

כ"י אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם • אֲנִי הוּא שְׂאִמְרָתִי בְּסִינֵי (שמות כ): "אֲנִי ה' אֱלֹהֶיךָ", וְקִבְלַתְּם עֲלֵיכֶם מַלְכוּתִי, מַעֲתָה קִבְּלוּ גִזְרוֹתַי. רַבִּי אוֹמֵר: גְּלוּי וַיְדוּעַ לְפָנָיו שְׂסוּפֵן לְנִתְקַ בְּעֵרִיּוֹת בִּימֵי עֲזָרָא, לְפִיכֶךְ כָּא עֲלֵיהֶם בְּגִזְרוֹת: "אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" - דַּעַו מִי גִזְרוֹר עֲלֵיכֶם, דִּין לְהַפְרַע וְנִגְמָן לְשִׁלְּם שְׂכָר.

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

כָּן? מִתּוֹךְ סֵדֵר לְשׁוֹן הַכְּתוּב; שְׂאִילוֹ הִיָּה עוֹנֵשׁ טוּמְאוֹת בְּגָדִים שְׂוָה בְּחִימְתָרוֹ כְּעוֹנֵשׁ טוּמְאוֹת עֲצָמוֹ, הִיָּה הַכְּתוּב מִזְכִּיר תְּחִילָה יָאֵם בְּשִׂרוֹ לֹא יִרְחֵץ וְאַחַר כֵּךְ יָאֵם לֹא יִכְבֹּס, וְכִלְשׁוֹן הַרְגִּיל כְּכֹל מְקוֹם לְהַקְדִּים אֶת הַדִּין הַפְּשׁוּט, וְלֹאֲחֲרָיו אֶת הַמְּחֻדָּשׁ יוֹתֵר (וְהָרִי חִידוּשׁ הוּא שְׂוָה עוֹנֵשׁ טוּמְאוֹת בְּגָדָיו כְּטוּמְאוֹת עֲצָמוֹ). וּמִתּוֹךְ שְׂלֹא הַקְּפִיד הַכְּתוּב עַל סֵדֵר זֶה, הָרִי מְכָאֵן שְׂטוּמְאוֹת הַבְּגָדִים שְׂוָה קִלְהָ, אֶף עֲנֵשָׁה קֵל מִשְׁלֵ טוּמְאוֹת עֲצָמוֹ, וְאִין חִידוּשׁ בְּזָה יִתֵּר עַל זֶה (מלבי"ם) (שם)

הַמִּין אֲשֶׁר נִבְלַתוּ מִטְמָאָה אֶת הָאָדָם - יָצָא מִכָּל זֶה עוֹף טִמְאָה, שְׂאִין בְּמִינוֹ דִּין טְרֵפָה [שְׂהָרִי בֵּין כֵּף וּבֵין כֵּף הוּא אֶסוּר בְּאִכְלָה], שְׂלֹא דִיבֵר בּוֹ הַכְּתוּב וְאִינוֹ מִטְמָאָה בְּנִבְלָתוֹ [וְלַעֲנֵן מַגָּע וּמִשְׂאָ - כֹּל מִינֵי הָעוֹפוֹת, הֵן טְהוֹרִים וְהֵן טִמְאִים, אִינָם מִטְמָאִים בְּנִבְלָתָם, שְׂטוּמְאוֹת נְבִילָה בְּמַגָּע וּמִשְׂאָ נוֹהֲגֵת רַק בְּבִהְמוֹת וְחִיּוֹת וְכֵן בְּשִׂמּוּנָה הַשְּׂרָצִים הַמְּנוּיִים לְמַעֲלָה (יא, ט"ו), וְאִילוֹ כֹּל שְׂאֵר בְּעַלֵי הַחַיִּים: דְּגָיִם, חֲגָבִים וְשְׂאֵר הַשְּׂרָצִים וְכֵן עוֹפוֹת טִמְאִים - אִין בְּהֵם טוּמְאוֹת נְבִילָה כְּלָל, לֹא בְּמַגָּע וּמִשְׂאָ [לֹא בְּאִכְלָה] (ספרא) (מפרשים): תורה טז

(טז) אֲשֶׁר תֹּאכַל נֶבֶלָה וּטְרֵפָה. בְּנִבְלַת עוֹף טְהוֹר דְּבַר הַכְּתוּב, וְדִין טוּמְאוֹתָהּ שׁוֹנָה מִשְׂאֵר נְבִילוֹת, שְׂאִין לָהּ טוּמְאוֹהָ אֲלֵא בְּשִׁעָה שֶׁנִּבְלַעַת בְּבֵית הַבְּלִיעָה, וְלִמְדָךְ כָּאֵן שְׂמִטְמָאָה בְּאִכְלֵתָהּ הֵן אֶת הָאָדָם וְהֵן אֶת בְּגָדָיו, וְאִינָה מִטְמָאָה בְּמַגָּע אוֹ בְּמִשְׂאָ כְּדֵרֶךְ שֶׁנִּבְלַת בְּהֵמָה וְחִיָּה מִטְמָאָה, כִּי אִם בְּאִכְלָה דְּיוֹקָא [רָאָה לְעִיל (יא, ט) לְגַבֵּי שְׂאֵר הַנְּבִילוֹת שְׂדִינָן לְהִיפָּה: אִינָן מִטְמָאוֹת בְּאִכְלָה, כִּי אִם בְּמַגָּע אוֹ בְּמִשְׂאָ. וְרָאָה שֶׁם עוֹד כִּיִּצַד תִּתְכַּן הָאִכְלָה לֹא מַגָּע וּמִשְׂאָ], וּמָה קְרוּי 'נִבְלַת הָעוֹף?' כֹּל שֶׁהָעוֹף מֵת, וּמִתְתּוֹ הִיתָה שְׂלֹא עַל יְדֵי שְׂחִיטָה כְּשִׂרָה, הָרִי זוֹ 'נְבִילָה' וְהִיא מִטְמָאָה אֶת הָאוֹכְלָה. אֲבָל אִם שְׂחַט אֶת הָעוֹף וְהִשְׂחִיטָה עֲצָמָה הִיתָה כְּדִין אֲלֵא שְׂבִדְקוּהוּ וְנִמְצָא בְּאֶחָד מֵאִיבְרָיו 'סִימֵן טְרֵפָה' הָאוֹסְרוֹ בְּאִכְלָה, אִין זוֹ 'נְבִילָה' אֲלֵא 'טְרֵפָה' וְאִינָה מִטְמָאָה אֶת הָאוֹכְלָה אוֹתָהּ. וּמוֹטִיף רִש"י: וְאִף שְׂנֵאֵמֵר כָּאֵן 'אֲשֶׁר תֹּאכַל נֶבֶלָה וּטְרֵפָה', כְּכֹר פִּירְשׁוֹ חֲכָמִים כִּי 'טְרֵפָה' הָאִמּוּרָה כָּאֵן לֹא נִכְתְּבָה אֲלֵא לְדָרוּשׁ וְלִלְמַד בְּאִינָה מִין מִמִּינֵי הָעוֹפוֹת הַכְּתוּב מְדַבֵּר, וְכֵן שְׁנִינּוּ: יְכוּל הִיִּיתִי לומר שְׂתֵּהָא גַם נִבְלַת עוֹף טִמְאָה מִטְמָאָה בְּבֵית־הַבְּלִיעָה כְּעוֹף הַטְּהוֹר - תִּלְמוּד לומר 'נֶבֶלָה וּטְרֵפָה', לְלַמֵּד שֶׁרַק מִי שִׁישׁ בְּמִינוֹ דִּין טְרֵפָה הוּא

(ח"ה): תורה א
יח (ב) אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. הַכְּתוּבִים הִלְלוּ בָאִים כָּאֵן כְּדַבְּרֵי הַקְּדָמָה לְפָרֶשֶׁת הָעֵרִיּוֹת הָאִמּוּרָה לְהִלְזֵן. וּפְתַח הַכְּתוּב בְּלִשׁוֹן 'אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם', כִּי כֵּךְ אוֹמֵר לָהֶם הַקָּב"ה: אֲנִי הוּא שְׂאִמְרָתִי בְּסִינֵי 'אֲנִי ה' אֱלֹהֶיךָ' וְקִבְלַתְּם עֲלֵיכֶם מַלְכוּתִי - מַעֲתָה קִבְּלוּ גִזְרוֹתַי אֲשֶׁר אֲנִי כָּא לְגִזְרוֹר וְלַצְּוֹת אֲתִכֶּם. רַבִּי אוֹמֵר, לְמָה נִאָּמַר כָּאֵן 'אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם', לְפִי שְׂגָלוֹי וַיְדוּעַ לְפָנָיו שְׂסוּפֵן שֵׁל רַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל לְנִתְקַ בְּעֵרִיּוֹת בִּימֵי עֲזָרָא - לְהַתְּרַחֵק מְדַרְךְ הַתּוֹרָה וְלְהַתְּחַבֵּר לְעֵרִיּוֹת [כְּמוֹ שְׂנֵאֵמֵר (עורא ט, ב"ג) 'לֹא נִבְדְּלוּ הָעָם יִשְׂרָאֵל וְהַכְּהֵנִים וְהַלְוִיִּם מִעַמִּי הָאֲרָצוֹת כְּתוּבַתְּיָהִם לְכַנְעֵנִי הַחַתִּי... כִּי נִשְׂאוּ מִבְּנֵי־הָעָם לָהֶם וְלְבָנֵיהֶם, וְכֵן

נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות יב עמ' 89)

רבי אומר . . שסופן לנתק בעריות בימי עזרא (רש"י יח, ב) בדרך הפשט קשה לומר שכפנת הפתוב היא למארע שיארע זמן רב אחר פה, וכדי לתרץ קצת קשי זה אומר רש"י דבר בשם אומר. דהנה, רבי סדר וכתב את המשנה, ואף שדברים שבעל-פה אסור לאמון בכתב, התירו זאת משום "עת לעשות לה' הפרו תורתך". הרי שרבי מפרש פסוק שאמר דוד על זמן פתיבת המשנה; ואף כאן אזיל לשיטתיה ומפרש שכפנת הפתוב היא לזמן עזרא.

נקודות משיחות קודש ~ (יעוין לקוטי שיחות חלק יב, עמוד 83 ואילך - מתוך 'לקראת שבת')

'קבלו גזרותי' גם בשמנוגדות לשכל

דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם אני יהוה אלהיכם:

אני הוא שאמרת בסיני אנכי ה' אלוקיך וקבלתם עליכם מלכותי, מעתה קבלו גזרותי (יח, ב. ובפירוש רש"י). וצריך ביאור, לכאורה תוכן קבלת המלכות ("קבלתם עליכם מלכותי") הוא שמקבל על עצמו כל מה שיצוהו המלך, כולל גם גזירות, ומדוע אם כן מחלק רש"י "קבלתם עליכם מלכותי (ובנוסף לך) מעתה קבלו גזרותי"? והביאור בזה: יש מקום לומר שבקבלת מלכות שמים, שקבלו בני ישראל בהר סיני, קבלו רק מצוות המובנות בשכל, או לכל הפחות שאינן מנגזרות לשכל, אבל לא קבלו גזירות שמנוגדות לשכל. ולכן לפני שהקב"ה צוה על העריות שהם בגדר גזרה המנוגדת לסברא המתבקשת, הזהירם על קבלת הגזרות. והטעם ש'עריות' הוי בגדר גזרה הוא:

תכלית הנשואין הוא "פרו ורבו", ועד שנעשים ל"בשר אחד" בתלדוניהם, ועל כן מובן שיש שלמות בזה כאשר האשה היא "שאר בשרו" של האיש. ובפרט דחזינו שכל קיום העולם תלוי בכך שבני אדם הראשון התחתנו עם אחיותיהם, ואף ביעקב מצינו שנשא אחיות והיתה מטתו שלמה, וכן עמרם נשא דודתו, ונולדו אהרן מרים ומשה. אם-כן נמצא שהסברא נותנת פי קרבה בנישואין צריכה להיות מעלה ולא איסור, ומובנת ה"גזירה" בכך ש"איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו וגו'", ולכן הקדימה התורה "אני ה' אלוקיכם" - מעתה קבלו גזירותי.

ג פעובדי עמא דארעא דמצרים די יתבתון פה לא תעבדון וכעובדי עמא דארעא דכנען די אנא מעל לתכון תמן לא תעבדון ובנימוסיהון לא תהכוין

(ג) **במעשה ארץ-מצרים אשר ישבתם-בה לא תעשו ובמעשה ארץ-כנען אשר אני מביא אתכם לשמה לא תעשו ובחקתיהם לא תלכו:**

רש"י **במעשה ארץ-מצרים** • (ת"ח) מגיד שמעשיהם של מצריים ושל כנעניים מקלקלים מכל האמות, ואתו מקום שישבו בו ישראל מקלקל מן הכל. **אשר אני מביא אתכם שמה** • מגיד שאותן עצמין שכבשו ישראל, מקלקלים יותר מכלם (ת"ח). **ובחקתיהם לא תלכו** • מה הניח הפתוב שלא אמר? אלא אלו נימוסות שלהן, דברים החקוקין להם, כגון טרטיאות ואצטדיאות. רבי מאיר אומר: אלו דרכי האמורי שמנו חכמים.

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

(להלן פסוקים כד, כו) 'אל תטמאו בכל אלה כי בכל אלה נטמאו הגוים... כי את כל התועבת האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם'. ואם כן מדוע הוצרך להוסיף כאן 'ובחקתיהם לא תלכו', וכי מה הניח (השאייר) הכתוב מכל מעשיהם שלא אמר? אלא, אלו המעשים הבלתי מקולקלים שהם נוהגים בהם, דהיינו מיני נמוסות שלהן - מנהגים מיוחדים שקבעו הגוים לעצמם, הנקראים 'חקותיהם', כי הם דברים החקוקין להם כעין חוק ומשפט, כגון טרטיאות ואצטדיאות [מקום אסיפת המון העם הבאים לחוות במשחקי מלחמת שוורים, או שאר ענייני שחוק והוללות] (גרא). **רבי מאיר אומר,**

כנעניים מקולקלים יותר מכל האומות, ומתוך שהוסיף ואמר 'אשר ישבתם בה' למדנו עוד, כי **אתו מקום שישבו בו ישראל** במצרים (ארץ גושן) **מקולקל מן הכל** - מכל ארץ מצרים (רא"ם): **אשר אני מביא אתכם שמה.** מתוך שהכתוב מוסיף והולך בחומרת קלקול מעשיהם של העמים, והוא מונה את כנען באחרונה, **מגיד בזה שאותן עצמין** (עמי ארץ כנען) **שכבשו ישראל** הרי הם **מקולקלים מכולם** - מכל האומות, אף מארץ מצרים וגושן (שם) (רא"ם): **ובחקתיהם לא תלכו.** בסיום כל פרשת העריות, הרי הוא ככר אומר

נאמר עוד (שם י, ה) 'אנחנו מעלנו באלהינו ונשב נשים נכריות מעמי הארץ'. **לפיכך** כשהקב"ה מצוה את ישראל על העריות **בא עליהם בגזרה** ופותח ואומר: **'אני ה' אלהיכם'** - כלומר **דעו מי גזר עליכם,** הלא אני ה' **הדיין ליפרע** מהעוברים על רצוני **ונאמן לשלם שבר** לעושים את רצוני [שכן כל מקום שנאמר 'אני ה' יש במשמעו 'הנאמן לקיים דברי' - הן לשבר והן לעונש] (עין ספרא) (בא"י, נח" עפ"י רש"י שמות ה, ה) תורה ג
(ג) **במעשה ארץ מצרים.** נקט הכתוב את שתי הארצות הללו, כדוגמא לרוע מעשי יושביהם. **מגיד בזה, שמעשיהם של מצריים ושל**

(ד) אֶת־מִשְׁפָּטֵי תַעֲשׂוּ וְאֶת־חֻקֹּתֵי תִשְׁמְרוּ לְלֶבֶת בְּהֵם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
 ד וְתִשְׁמְרוּן יֵת קְנִמִי וְיֵת קְנִמִי תִשְׁמְרוּן לְהִלָּכָא בְּהוֹן אָנָּא יְיָ אֱלֹהֵיכוֹן:

ישי"א < אֶת־מִשְׁפָּטֵי תַעֲשׂוּ • אלו דברים האמורים בתורה במשפט, שאלו לא נאמרו, היו כדאי לאמרו. ואת־חוקתי תשמרו • דברים שהם גזרת המלך, שיצו הרע משיב עליהם: 'למה לנו לשמרן? ואמות העולם משיבין עליהן, כגון: אכילת חזיר ולבישת שעטנז וטהרת מי חטאת, לכה נאמר: "אני ה'", גזרתי עליכם, אי אתם רשאים להפטר! • ללכת בהם • אל תפטר מתוכם, שלא תאמר: למדתי חכמת ישראל, אלהיך ואלמד חכמת האמות.

(ה) וְשִׁמְרֶתֶם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּכֶם וְחֵי בָהֶם וְחֵי יְהוָה: ס
 ה וְתִשְׁמְרוּן יֵת קְנִמִי וְיֵת קְנִמִי דִי יַעֲבֵד יְתְהוֹן אֲנִישָׁא וְיַחֲזִי בְּהוֹן לְחַמֵי עֲלָמָא אָנָּא יְיָ:

ישי"ב < וְשִׁמְרֶתֶם אֶת־חֻקֹּתַי • לרבות שאר דקדוקי הפרשה, שלא פרט הכתוב בהם (ת"ט). דבר אחר: לתן שמירה ועשייה לחקים, ושמירה ועשייה למשפטים, לפי שלא נתן אלא עשייה למשפטים ושמירה לחקים. וחי בהם • לעולם הבא, שאם תאמר בעולם הזה, והלא סופו הוא מת! • אני ה' • נאמן לשלם שכר.

~ נקודות משיחות קודש ~ (תורת מנחם התועודיות ח"ב ע' 288. ע"פ ביאורי החומש)

ושמרתם את חוקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם (יה, ה)
וחי בהם - לא שימזות בהם (תורת כהנים)

יש לתמוה: מאחר שנאמר בכתוב במפרש "וחי בהם" - מה מוסיף על כך המדרש במלים "לא שימזות בהם"? ויש לפרש, שכונת המדרש להזהיר את האדם ש"לא ימות" אפילו מרב התלהבות ודבקות בקב"ה עד כלות הנפש - כפי שארע לבני אהרן.

רש"י כפשוטו - מהדרות לשם

לכה שחזר הכתוב וכפל את הענין, כדי ליתן בכה לשון של שמירה ועשייה לחוקים, וכן לשון שמירה ועשייה למשפטים, לפי שבפסוק הקודם לא נתן אלא עשייה למשפטים [את משפטי תעשו] ושמירה לחוקים [ואת חוקתי תשמרו]. לפיכך חזר וכפלן כאן, להזכיר שמירה ועשייה אצל שניהם [העשייה, הוא הקיום המעשי של המצוות. והשמירה היא ידיעתם וזכרונם, ושימת הלב אליהם בתמידות שלא להכשל בהם] (ספרא) (בא"ט):
 וחי בהם. פונת הכתוב היא לחיים הנצחיים לעולם הבא. שאם תאמר שפירושו אריכות ימים בעולם הזה - והלא סופו הוא מת, ואם כן היכן מתן שכרן של המצוות שעשה בזקנותו? אלא מכאן שעיקר הפונת היא לחיי העולם הבא (שם) (ב"ט):
 אני ה'. לשון זה כשהוא אמור אצל קיום המצוות פירושו: נאמן לשלם שכר. ואף כאן פירושו כן, לפי שהוא מוסב על כלל המצוות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם' (שם) (רא"ט).
 ירא: תורה ו

אדומה). לכה נאמר כאן לגבי החוקים: 'את חוקתי תשמרו... אני ה', כלומר, אני הוא אשר גזרתי עליכם, ואף אם אין הטעם 'דוע לך אי אתה רשאי ליפטר מהם (יזמא טו):
 ללכת בהם. על עצם שמירתם של החוקים והמשפטים כבר הוזכר קודם לכן, באמר: 'את משפטי תעשו ואת חוקתי תשמרו', והוסיף הכתוב עוד: 'ללכת בהם', כלומר, אל תפטר מתוכם, אלא עסוק בהם תמיד ו'תתהלך' עמם, שלא תאמר 'למדתי חכמת ישראל, מעתה אלהיך ואלמד חכמת האומות', אלא כל עיקר 'הילוכי' של אדם יהיה בעניני התורה והמצוות (ספרא) (בא"ט): תורה ה (ה) ושמרתם את חוקתי וגו'. כפל הכתוב והזכיר שוב את שמירת החוקים והמשפטים, כדי לרבות שאר דקדוקי הפרשה, דהיינו פרטי ההלכות הנוספים שלא פרט הכתוב בהם במפורש, כגון אותם הנלמדים מתוך דרשות הכתובים (על פי המידות שהתורה נדרשת בהן), ועליהם הוא מזהיר כאן שגם אותם יש לשמור ולקיים. דבר אחר - טעם נוסף

ב'חוקתיהם' - אלו פעולות ומנהגים מסויימים הנקראים 'דרכי האמורי' שמונו אותם חכמים ופירטו את פולם כדי להודיע איסורם (ראה שבת דף טו. ובתוספתא שם פ"ז), ודברים אלו כוללים סוגי ניוחשים שונים ומשונים שהאמורים הורגלו בהם, אשר יסודם באמונות הפלות ודברי הבל שאין בהם ממש [כגון: נפל פתו מידו, הרי הוא תולה לומר שזהו סימן רע, וכדומה] (שם): תורה ד
 (ד) את משפטי תעשו ואת חוקתי תשמרו. מה בין 'חוקתי' לבין 'משפטי'?' המשפטים' אלו דברים האמורים בתורה במשפט, כגון: איסורי גזל ושיפכות דמים וכיוצא בהם, שהם מובנים לכל, שאילו לא נאמרו בתורה היו כדאי (ראויין) לאמרו (רא"ט): ואת חוקתי תשמרו. החוקים' אלו דברים האמורים בתורה שהן גזרת המלך, שאין טעמם גלוי וידוע ויצו הרע המפתה את האדם טוען ומשיב עליהם למה לנו לשמרן, וגם אומות העולם משיבין עליהם, כגון איסורי אכילת חזיר ולבישת שעטנז והלכות טהרת מי־חטאת (פרה

♦ יום שישי י"א ניסן ♦

(י) **אִישׁ אִישׁ אֶל־כָּל־שָׂאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגִלּוֹת עֲרוּהָ אֲנִי יְהוָה: ם**
 וְגֵבֶר גֵּבֶר לְכָל קָרִיב בְּסֵרֶה לֹא תִקְרְבוּ לְגִלְאָה עָרִיבָא אָנָּה יי:

רש"י: לא תקרבו • להזהיר הנקבה פזר, לכך נאמר לשון רבים. אני ה' • נאמן לשלם שכר.

(י) **עֲרוֹת אָבִיךָ וְעֲרוֹת אִמְךָ לֹא תִגְלֶה אִמְךָ הוּא לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתֶיהָ: ם**
 ז עֲרִיט אָבִיךָ וְעֲרִיט אִמְךָ לֹא תִגְלִי אִמְךָ הִיא לֹא תִגְלִי עֲרִיטָה:

רש"י: עֲרוֹת אָבִיךָ • (סנהדרין נד) זו אשת אביך. או אינו אלא כמשמעו? נאמר כאן: "עֲרוֹת אָבִיךָ", ונאמר להלן (לקמן כ): "עֲרוֹת אָבִיךָ גִּלְהָה". מה להלן אשת אביו, אף כאן אשת אביו. ועֲרוֹת אִמְךָ • להביא אמו שאינה אשת אביו.

(ח) **עֲרוֹת אִשְׁת־אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹת אָבִיךָ הוּא: ם**
 ח עֲרִיט אִמַּת אָבִיךָ לֹא תִגְלִי עֲרִיט אָבִיךָ הִיא:

רש"י: עֲרוֹת אִשְׁת־אָבִיךָ • לרבות לאחר מיתה.

(ט) **עֲרוֹת אַחוֹתֶיךָ בַת־אָבִיךָ או בַת־אִמְךָ מוֹלְדָת בֵּית או מוֹלְדָת חוּץ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתֶיהָ: ם**
 ט עֲרִיט אַחֲתֶיךָ בַת אָבִיךָ או בַת אִמְךָ דִּילִידָא מִן אָבִיךָ מִן אִמַּת אַחֲרֵי או מִן אִמְךָ לְגֵבֶר אַחֲרָן לֹא תִגְלִי עֲרִיטָתָהּ:

רש"י: בַת־אָבִיךָ • אף בת אנוסה כמשמע. מוֹלְדָת בֵּית או מוֹלְדָת חוּץ • בין שנולדה מאותה שאומרים לו לאביך: קיים את אמה, ובין שאומרים לו: הוצא את אמה, כגון: ממזרת או נתינה.

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

זה, והרי זו 'אמו' אף לא 'אשת אביו' (שם) (שע"א): תורה ח
(ח) עֲרוֹת אִשְׁת־אָבִיךָ. חזר כאן הכתוב והזהיר שוב על אשת אביו כדי לרבות אפילו אחר מיתה. כלומר, גם לאחר מיתת האב עדיין בכלל 'אשת אביו' היא, והבן מוזהר עליה (שם) (א"ש): תורה ט
(ט) בַת אָבִיךָ. אילו היה נאמר 'אחותך בת אשת אביו', היה משמעו דווקא כש'אחותו' נולדה מנישואין גמורים על ידי קידושין [וכמבואר למעלה (בפסוק ו) שהאנוסה איננה קרויה 'אשתו'], ועכשיו שנאמר 'אחותך בת אביו', הרי אף בת אנוסה כמשמע (ג"א):

מוֹלְדָת בֵּית או מוֹלְדָת חוּץ. כבר פירש הכתוב שאיסור 'עֲרוֹת אַחוֹתֶיךָ' הוא בין כשהיא אחותך רק מן האב ובין שהיא אחותך רק מן האם [בת אביו או בת אמו], וכאן בא להוסיף

'עֲרוֹת אָבִיךָ' זו אשת אביו [וכגון שאין היא אמו כי הוא נולד מאשה אחרת של אביו], ומנין שזהו פירושו, או שמא אינו כן אלא כמשמעו: עֲרוֹת אָבִיךָ ממש? אלא לפי שנאמר כאן 'עֲרוֹת אָבִיךָ', ונאמר להלן אצל העונשים (ב יא) 'אִישׁ אֲשֶׁר יִשָּׁכַב אֵת אִשְׁת־אָבִיךָ וְהָרִי מִהָרִי מִהָרִי לְהִלָּךְ הִיא אִשְׁת־אָבִיךָ' (והיא נקראת 'עֲרוֹת אָבִיךָ'), אף כאן פירושו אשת אביו (סנהדרין נד):

וְעֲרוֹת אִמְךָ. לאחר שפבר למדנו ש'עֲרוֹת אָבִיךָ' פירושו: אשת אביו, אם כן מדוע הוצרך להזהיר כאן במיוחד על אמו, והרי כבר אסורה היא משום אשת אביו? אלא להביא (לרבות) את אמו שאינה אשת אביו, כגון 'אנוסת אביו' [שלקחה האב בניגוד לרצונה ללא קידושין], ואין זו נקראת 'אשתו' ממש, ומפנה נולד כן

(ו) **לֹא תִקְרְבוּ**. אחר שפתח בלשון יחיד: 'אִישׁ אִישׁ אֶל כָּל שָׂאֵר בְּשָׂרוֹ', היה לו להמשיך כן ולומר 'לֹא תִקְרְבוּ' אלא בא הכתוב להזהיר גם את הנקבה פזר לענין כל איסורי העריות, לכך נאמר לשון רבים 'לֹא תִקְרְבוּ' [וכמו כן השנה אותם הכתוב לגבי סוג העונש, כמו שנאמר בסיום פרשת העריות (להלן פסוק כט) 'וַנִּכְרַתְוּ הַנִּפְשוֹת הַזֹּשׁוֹת'] (ג"א):

אֲנִי ה'. גם כאן, אף על פי שאין הכתוב מדבר בקיום מצוה בפועל, אלא בהפגעות מעבירה, יש לפרש: אני ה' הנאמן לשלם שכר, כי השכר הוא על הזהירות ועל השמירה מן העריות [וכך דרש שאמריו חכמים (קידושין לט) 'ישב אדם ולא עבר עבירה, הרי זה כאילו עשה מצוה. אמנם, אין הדברים אמורים אלא כשהעבירה נודמנה לידו ונמנע ממנה] (קיצו"ט): תורה ז
(ז) עֲרוֹת אָבִיךָ וְעֲרוֹת אִמְךָ. מהו

(י) עֲרוֹת בַּת־בְּנֵי אוֹ בַת־בְּתוּךָ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָן י עֲרִיט בַת בְּרַךְ אוֹ בַת בְּרַתְךָ לֹא תִגְלֶה עֲרִיטְהֶן אֲרִי עֲרִיטְךָ אִנִּין: **כִּי עֲרוֹתֶיךָ הֵנּהּ: ם**

י"ט < עֲרוֹת בַּת־בְּנֵי וְגו' • (יבמות צז) בְּכַתּוּב מְאֻנְסָתוֹ הַכְּתוּב מְדַבֵּר. וּכְתוּב וּכְתוּ מֵאֲשֶׁתוֹ אֲנִי לְמַדִּין מִ"עֲרוֹת אִשָּׁה וּבַתָּה" שֶׁנֶּאֱמַר בְּהֵן "לֹא תִגְלֶה", בֵּין שֶׁהִיא מִמֶּנּוּ, בֵּין שֶׁהִיא מֵאִישׁ אַחֵר. עֲרוֹת בַּת־בְּנֵי • קַל־וְחֻמֶּר לְבַתְךָ, אֲלֵא לְפִי שְׂאִין מְזֵהִירִין מִן הַדִּין, לְמַדוּהָ מְגֻזְרֵה־שְׁוֶה (מסכת יבמות ג. סנהדרין עח) •

(יא) עֲרוֹת בַּת־אִשֶּׁת אָבִיךָ מוֹלְדֶת אָבִיךָ אֲחוֹתְךָ יא עֲרִיט בַת אִמְתְּ אָבוּךָ דִּילִידָא מִן אָבוּךָ אֲחִתְךָ הִיא לֹא תִגְלֶה עֲרִיטְהָ: **הוּא לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתֶיהָ: ם**

י"ט < עֲרוֹת בַּת־אִשֶּׁת אָבִיךָ • לְמַד שְׂאִינוֹ חֵזֵב עַל אֲחוֹתוֹ מִשְׁפָּחָה וְנִכְרִית, לְכַף גֶּאֱמַר: בַּת־אִשֶּׁת אָבִיךָ, בְּרֵאוּיָהּ לְקַדּוּשֵׁין.

(יב) עֲרוֹת אֲחוֹת־אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה שְׂאֵר אָבִיךָ הוּא: יב עֲרִיט אִחַת אָבוּךָ לֹא תִגְלֶה קְרִיבַת אָבוּךָ הִיא: **ם**

(יג) עֲרוֹת אֲחוֹת־אִמְךָ לֹא תִגְלֶה כִּי־שְׂאֵר אִמְךָ הוּא: יג עֲרִיט אִחַת אִמְךָ לֹא תִגְלֶה אֲרִי קְרִיבַת אִמְךָ הִיא: **ם**

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

[שְׂאֵרָה הֵנּהּ], מֵה לְהֵלֵן עֲשֶׂה הַכְּתוּב דִּין בְּתָה כְּבַת בְּתָה וּבַת בְּנָה, אִף כָּאֵן עֲשֶׂה בְתוֹ כְּבַת בְּתָה וּבַת בְּנָה [הַבִּיטוּי 'דִּין' הָאִמּוֹר בְּעִנְיָנֵנוּ פִירוּשׁוֹ: דְּבַר שְׂאִינוֹ כְּתוּב, הַנִּלְמַד מִתּוֹךְ הוֹכְחָה, כְּגוֹן 'קַל וְחוּמֶר' וְכַדוּמָה] (דף ג.) (הוֹכְחוּ: תוֹרָה יא)

(יא) עֲרוֹת בַּת אִשֶּׁת אָבִיךָ. לְמַד שְׂאִינוֹ חֵזֵיב עַל אֲחוֹתוֹ מִשְׁפָּחָה וְנִכְרִית, כְּלוּמַר, עַל זֶה שֶׁהִיא אֲחוֹתוֹ מִן הָאָב, אֲלֵא שֶׁנּוֹלְדָה מִשְׁפָּחָה כְּנַעֲנִית אוֹ מִנְכְרִית, וְלִימְרָךְ הַכְּתוּב כִּי אִף עַל פִּי שְׂאִיסוֹר 'אֲחוֹתוֹ מִן הָאָב' לְמַדֵּנוּ שֶׁהוּא נוֹדֵג גַּם בְּנוֹלְדָה מִן הָאֲנוּסָה, וְאִפִּילוֹ מִן הַמְּמֻזְרֶת אוֹ מִשְׂאֵר אִיסוּרֵי חֵיתוֹן (כַּמְבוּאֵר לְעִיל בַּפְּסוּק ט) הֲרִי שֶׁהַנּוֹלְדֶת מִן הַשְּׁפָחָה וְהַנְּכָרִית אֵינָה נְחֻשְׁבַת כְּאֲחוֹתָךְ כְּלָל, לְכַף נֶאֱמַר בַּת אִשֶּׁת אָבִיךָ - בְּרֵאוּיָהּ לְקַדּוּשֵׁין (שם כג.), וּבְהֵן הֲרִי אֵין הַקִּדּוּשֵׁין 'תּוֹפְסִים' [הַנְּזָשִׁים הַלְלוּ, שְׂאִינָם רְאוּיִין כְּלָל לְהַתְקַדֵּשׁ לִישְׂרָאֵל, הַדִּין הוּא שֶׁגַם אִם נִישְׂאוּ לִישְׂרָאֵל אֵין יִלְדִיָּהֶן מִתִּיחֻסִּים אַחַר אָבִיהֶם, אֲלֵא אַחַר אִמָּם. כִּי וְלֹד שְׁפָחָה כְּשֶׁפָּחָה הִיא, וְיֹלְדַת נְכָרִית הִיא. וְאִם כֵּן, בַּת זֶה שֶׁנּוֹלְדָה מֵהֵן לֹא תוּכַל לְהַחֲשֵׁב כְּאֲחוֹתוֹ לֹא מִן הָאָב וְלֹא מִן הָאִמָּה, לֹא מִן הָאָב, מִשּׁוּם שֶׁאֵינָה מִתִּיחֻסַת אַחֲרָיו, וְלֹא מִן הָאִמָּה,

או 'אֵת בַּת בְּתָה' (שְׂעָנְשׁוּ בְשָׂרִיפָה), אֲלֵא רַק מִשּׁוּם בַּת בְּנֵי וּבַת בְּתוֹ (שְׂעָנְשׁוּ בִ'כֶּרֶת' בְּלִבְדָּה), לְפִי שֶׁנִּשְׂוֹאֵי הָרֵאוּשָׁה לֹא הִיוּ דְרָךְ לְקוּחִין (רֵאָה מִלּוּאִים לְעִיל פְּסוּק ז). וְאֵילוֹ אֲזָהַרְתָּ הָאִיסוּר עַל בְּתוֹ וּבַת־בְּתוֹ וּבַת בְּנֵי הַנּוֹלְדִים מֵאִשֶּׁתוֹ הַנִּשְׂוֹאָה לוֹ בְּקִדּוּשֵׁין, אֲנִי לְמַדִּין מִ'עֲרוֹת אִשָּׁה וּבַתָּה' שֶׁנֶּאֱמַר בְּהֵן (שם) לֹא תִגְלֶה, וְהָאִיסוּר הַזֶּה הוּא אִמּוֹר בֵּין שֶׁהִיא מִמֶּנּוּ - הַבַּת אוֹ הַנְּכָדָה' הֵם מְזַרְעוּ, וּבֵין שֶׁהִיא בַת אִשֶּׁתוֹ שֶׁנּוֹלְדָה מֵאִישׁ אַחֵר (בא"י, מִפְרָשִׁים:)

עֲרוֹת בַּת בְּנֵי אוֹ בַת בְּתוּךָ לֹא תִגְלֶה. לֹא מְנָה כָּאֵן הַכְּתוּב 'בְּתָרְךָ', וְאֲנִי לְמַדִּים קַל־וְחוּמֶר לְבַתְךָ [שֶׁכֵּן אִיסוּר הָעֲרִיּוֹת תְּלוּי בְּקִיּוּבָה (כַּמְבוּאֵר לְעִיל יח, ו) וּכְכֵל שֶׁהִיא קְרוּבָה אֵלָיו, כִּף הַסְּבָרָא נוֹתֶנֶת יוֹתֵר לְאִיסוּר], אֲלֵא לְפִי שְׂאִין מְזֵהִירִין מִן הַדִּין, כְּלוּמַר הַלִּימוּד מִשְׁטַעם 'קַל וְחוּמֶר' מוֹעִיל רַק לְעִנְיַן יָדִיעַת הָאִיסוּר, אִף כִּדִּי שֶׁהַדְּבָר יִשְׁמַשׁ גַּם כִּי אֲזָהַרְדָּה לְעִנְיַן הָעוֹנֵשׁ [עַל פִּי הַכְּלָל: 'אֵין עוֹנֵשִׁין אֲלֵא אִם כֵּן מְזֵהִירִין], יֵשׁ צוּרָךְ בְּדָבָר הַמְּפֹרָשׁ יוֹתֵר. וְלִשְׁם כִּף לְמַדוּהָ לְאֲזָהַרָהּ זֶה מְגֻזְרֵה־שְׁוֶה בְּמַסְכַּת יְבָמוֹת, וְכַף אִמְרוּ שֶׁ: נֶאֱמַר כָּאֵן 'הֵנּהּ' [כִּי עֲרוֹתְךָ הֵנּהּ] וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן [בַּפְּסוּק יז] 'הֵנּהּ'

עוֹד בְּאֲחוֹתוֹ מִן הָאָב, כִּי גַם בְּאוּפֵן שְׂאֵם אֲחוֹתְךָ הֵיטָה נִשְׂוֹאָה לוֹ בְּאִיסוּר, בְּכָל זֹאת הִיא נְחֻשְׁבַת לְאֲחוֹתְךָ וְאִסוּרָה עֲלֶיךָ. וְכִף פִירוּשׁ הַכְּתוּב: בֵּין כְּשֶׁאֲחוֹתְךָ נוֹלְדָה מִנִּישְׂוֹאִין כְּשֵׁרִים וּמוֹתָרִים, וְנִקְרְאָת 'מוֹלְדֶת בֵּית' עַל שֵׁם שְׂאוּמְרִים לוֹ לְאָבִיךָ 'קִינִים אֵת אִמָּה בְּבֵיתְךָ', כְּלוּמַר מוֹתֵר לָךְ לְהַשְׁהוּתָהּ וְלְדוֹר עִמָּה, וּבֵין זֶה הַקְּרוּיָה 'מוֹלְדֶת חוּץ' עַל שֵׁם שְׂאוּמְרִים לוֹ לְאָבִיךָ 'הוֹצֵא אֵת אִמָּה חוּץ לְבֵיתְךָ' שְׂאִי אֲתָה רִשְׁאֵי לְהַשְׁהוּתָהּ אֲצִלְךָ, כְּגוֹן שֶׁהָאֵם מְמֻזְרֶת אוֹ נְתִינָה הָאִיסוּרוֹת 'לְבַא בְּקֹהֲלִי' - בְּכָל הָאוּפְנִים הַלְלוּ, הֲרִי הַבַּת שֶׁנּוֹלְדָה מֵהֶם אֲחוֹתְךָ הִיא וְאִסוּרָה לָךְ בְּעוֹנֵשׁ כֶּרֶת [זֶה שֶׁנּוֹלְדָה בְּהֵיטֵר נִקְרְאָת 'מוֹלְדֶת בֵּית' וְזֶה שֶׁנּוֹלְדָה בְּאִיסוּר נִקְרְאָת 'מוֹלְדֶת חוּץ'. וְלִשּׁוֹן זֶה כּוֹלֵל גַּם אִיסוּרֵי חֵיתוֹן יוֹתֵר חֲמוּרִים מֵאֲשֶׁר מְמֻזְרֶת וְנְתִינָה, כְּגוֹן חֲזִיבֵי כְרִיתוֹת] (יבמות כג.) (גרא, הוֹכְחוּ: תוֹרָה י)

(י) עֲרוֹת בַּת בְּנֵי אוֹ בַת בְּתוּךָ וְגו'. אִיסוּר זֶה הָאִמּוֹר כָּאֵן אֵינוֹ אוֹתוֹ הָאִיסוּר שֶׁנֶּאֱמַר לְהֵלֵן [בַּפְּסוּק יז] 'עֲרוֹת אִשָּׁה וּבַתָּה לֹא תִגְלֶה אֵת בַּת בְּנָה וְאֵת בַּת בְּתָה' וְגו', שֶׁכָּאֵן בְּבַתוֹ וּבְכַנּוֹ הַנּוֹלְדִים מֵאֲנוּסָתוֹ הַכְּתוּב מְדַבֵּר, וְלְפִיכֵף אֵין לְחִיבּוֹ מִשּׁוּם 'אֵת בַּת בְּנָה'

טז עֲרוֹת אַחֵי-אַבְיָךְ לֹא תִגְלֶה אֶל-אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרַב (יד) יד עֲרִיב אַח אַבְיָךְ לֹא תִגְלֵי לְאִתָּתָהּ לֹא תִקְרַב אֶתֵּת אַח אַבְיָךְ הִיא :

דִּדְתָךְ הוּא: ם

י"ט עֲרוֹת אַחֵי-אַבְיָךְ לֹא תִגְלֶה • ומה היא עֲרוֹתוֹ? "אל-אשתו לא תקרב".

טז עֲרוֹת בִּלְתָךְ לֹא תִגְלֶה אִשְׁתְּ בְנֶךָ הוּא לֹא (טו) טו עֲרִיב בְּלַמָּךְ לֹא תִגְלֵי אֶתֵּת בְּרַךְ הִיא לֹא תִגְלֵי עֲרִיבָהּ :

תִּגְלֶה עֲרוֹתָהּ: ם

י"ט אִשְׁתְּ בְנֶךָ הוּא • לא אִמְרַתִּי אֶלֶּא בְּשִׁישׁ לְבָנֶךָ אִישׁוֹת בָּהּ, פָּרַט לְאַנוּסָה וְשַׁפְּחָה וְנָכְרִית (סנהדרין עה) •

טז עֲרוֹת אִשְׁתְּ-אַחִיךָ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹת אַחִיךָ הוּא: (טז) טז עֲרִיב אֶתֵּת אַחוּךְ לֹא תִגְלֵי עֲרִיבֵת אַחוּךְ הִיא :

ם

(יז) עֲרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תִגְלֶה אֶת-בִּתְּבִנָּהּ וְאֶת-בִּתְּבָתָהּ לֹא תִקַּח לְנָלוֹת עֲרוֹתָהּ שְׂאֵרָה הִנֵּה זְמָה הוּא:

זְמָה הוּא:

י"ט עֲרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּהּ • (יבמות צז) לא אָסַר הַכְּתוּב אֶלֶּא עַל-יְדֵי נְשׁוּאֵי הַרְאִשׁוֹנָה, לְכָךְ נֶאֱמַר: "לא תקח", לְשׁוֹן קִיחָה, וְכֵן לְעִנְיַן הַעֲנֵשׁ: "אֲשֶׁר יִקַּח אֶת-אִשָּׁה וְאֶת-אִמָּהּ" (לקמן ב, יד), לְשׁוֹן קִיחָה, אֲכַל אֲנִס אִשָּׁה, מִתּוֹרַת לְשֵׁא בִּתָּהּ. שְׂאֵרָה הִנֵּה • קְרוּבוֹת זו לְזוֹ. זְמָה • עֲצָה, כְּתַרְגּוּמוֹ: "עֲצַת חֲטָאִין", שְׂיַצְרָךְ יוֹעֲצֵךְ לְחֲטֵא.

(יח) וְאִשָּׁה אֶל-אַחֹתָהּ לֹא תִקַּח לְנָלוֹת עֲרוֹתָהּ עֲלֶיהָ בְּחִיָּה:

עֲלֶיהָ בְּחִיָּה:

י"ט אֶל-אַחֹתָהּ • (קידושין א) שְׁתִּיחֵן כְּאַחַת. לְצָרֵר • לְשׁוֹן צָרָה, לְעֲשׂוֹת אֶת זו צָרָה לְזוֹ. בְּחִיָּה • לְמַדָּךְ שְׂאֵם גְּרִשָּׁה, לֹא יִשָּׂא אֶת אַחֹתָהּ כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּחִיִּים.

'לֹא תִקַּח אִשָּׁה עִם אַחֹתָהּ שְׁתִּיחֵן כְּאַחַת' [מִצְוֵינוּ לְשׁוֹן 'אֶל' בְּמִשְׁמַעוֹת 'עִם' (בראשית מט, כט) קָבְרוּ אֶתִּי אֶל אֲבֹתַי - עִם אֲבוֹתַי] (קיצור'ם, לשי"ח):
לְצָרֵר. לְשׁוֹן 'צָרָה'. כְּלוּמַר: אֵל תִּקַּח שְׁתֵּי אַחִיוֹת לְעֲשׂוֹת אֶת זו צָרָה לְזוֹ, 'כִּי דָרְךָ שְׁתֵּי נָשִׁים כְּאֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לְאִישׁ אֶחָד שְׁנַעֲשׂוֹת שׁוֹנְאוֹת זו לְזוֹ וְכָל אַחַת מִצָּרָה אֶת חֲבֵרְתָּהּ' (באב"ם):
בְּחִיָּה. מִדּוּעַ הוּצַרְךָ הַכְּתוּב לְהוֹסִיף בְּחִיָּה, דָּרִי מִן הָאִמּוֹר 'אִשָּׁה אֶל אַחֹתָהּ' כְּכֹר לְמַדְנֵי שְׁדוּקָא 'שְׁתִּיחֵן כְּאַחַת' וְכִינּוּן שְׁהִרְאִשׁוֹנָה מִתָּה, שׁוּב אֵין זֶה שְׁתִּיחֵן כְּאַחַת? אֵלֶּא לְהַחְמִיר בָּא הַכְּתוּב וּלְמַדָּה, שְׂאֵם אִם גְּרִשָּׁה, לֹא יִשָּׂא אֶת אַחֹתָהּ כָּל זְמַן שֶׁהִיא (הַרְאִשׁוֹנָה) בְּחִיִּים (יבמות ח) (באב"ם): תורה יט

'לְקוּחֵיךְ הַרְאִשׁוֹנָה. וְכֵן לְעִנְיַן הַעֲנֵשׁ נֶאֱמַר גַּם כֵּן (לקמן ב, יד) 'אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ... בְּאֵשׁ יִשְׂרָפוּ אַתּוּ וְאִתָּהֶן, וְנִקַּט לְשׁוֹן קִיחָה לְלַמַּד שֶׁהָדָבָרִים אֲמוּרָאִים רַק בְּשִׁהֲרִאִשׁוֹנָה בְּקִידוּשִׁין, אֲכַל אִם אֲנִס אִשָּׁה, מוּתָר לוֹ לִישָׂא בִּתָּהּ אוֹ בֵּת בְּנָהּ, אוֹ בֵּת בִּתָּהּ, אוֹ אֶת אִמָּהּ (יבמות צז) (מִפְרָשִׁים):
שְׂאֵרָה הִנֵּה. פִּירוּשׁוֹ: קְרוּבוֹת הֵן זו לְזוֹ, שְׁכֵן לְשׁוֹן 'שְׂאֵר' מִשְׁמַעוֹ 'קְרוּב', כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר: (לחלן בה, מט) 'אוֹ מִשְׂאֵר בְּשָׂרוֹ מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ' (באב"ם):
זְמָה. לְשׁוֹן 'זְמָה' מִשְׁמַעוֹ עֲצָה רַעָה שֶׁל חֲטֵא (רש"י ע"ז יח), וּכְתַרְגּוּמוֹ בְּאִוֶּקְלוֹס: 'עֲצַת חֲטָאִין', וְאֵין הַכְּבוֹנָה שְׂאֵדָם אַחֵר הוּא שְׂיִוְעֵץ לָךְ כֵּן, אֵלֶּא שְׂיַצְרָךְ יוֹעֲצֵךְ לְחֲטֹאִי: תורה יח
(יח) אֵל אַחֹתָהּ. לְשׁוֹן 'אֶל' הָאִמּוֹר כֵּאֵן פִּירוּשׁוֹ כְּמוֹ 'עִם'. וְכֵאִילוֹ נֶאֱמַר:

שְׁהִי הוּא גּוֹלָר מֵאִם אַחֲרָת] (מִפְרָשִׁים): תורה יב
(יד) עֲרוֹת אַחֵי אַבְיָךְ לֹא תִגְלֶה, וּמִפְרָשׁ הַכְּתוּב מָה הִיא עֲרוֹתוֹ - אֶל אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרַב: תורה טו
(טו) אִשְׁתְּ בְנֶךָ. אֵילוֹ נֶאֱמַר 'בִּלְתָּךְ' בְּלַבָּד, הִיְיַתִּי אוֹמֵר שְׂכָל אִשָּׁה הַנְּשׂוּאָה לְבִנְךָ בְּמִשְׁמַע, לְכָךְ פִּירַשׁ הַכְּתוּב 'אִשְׁתְּ בְנֶךָ; לֹא אִמְרַתִּי אֶלֶּא בְּשִׁישׁ לְבָנֶךָ אִישׁוֹת בָּהּ, פָּרַט לְאַנוּסָה שְׂלֵא קִידְשָׁהּ, וְכָל שְׂכָן שַׁפְּחָה וְנָכְרִית שְׂאֵין הַקִּידוּשִׁין 'תּוֹפְסִין' בָּהֶן, שְׂכָל אֵלֶּה אֵינָם בְּכֻלָּל 'אִשְׁתְּ בְנֶךָ' (עיי' ספרא) (נר"א); תורה טז
(יז) עֲרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּהּ, לֹא אָסַר הַכְּתוּב אֶת בֵּת אִשְׁתּוֹ וְכֵן אֶת בֵּת בְּנָהּ וְאֶת בֵּת בִּתָּהּ, אֵלֶּא עַל-יְדֵי נְשׁוּאֵי הַרְאִשׁוֹנָה בְּקִידוּשִׁין כְּדִין. לְכָךְ נֶאֱמַר לֹא תִקַּח - לְשׁוֹן קִיחָה, דִּהְיִינוּ בְּדָרְךָ

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ה עמ' 144)

ואשה אל אחמה לא תקח לציר (יח, יח) "בכאן יפרש הפתוב טעם האסור. . הן ראיות שתהינה אוהבות זו את זו, לא שתהינה צרות" (רמב"ן), "ולכן לא אסרה זולתי בחי אוחתה" (ספורנו). ואולי יש לומר, שמשמעם זה, האסור הוא - לפי דרך הפשט - גם בבני נח. ויש אומרים שכן הדין גם לפי דרך ההלכה (ראה רמ"ה סנהדרין נח, א).

(ט) ואל-אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערותה:
 יט ואלאתמא ברחוק סובתה לא תקרב לגלגאה עריתה:

(כ) ואל-אשת עמיתך לא-תתן שכבתך לזרע לטמאה-בה:
 כ וכאמת חכך לא תתן שכבתך לזרע לאסתאב בה:

(כא) ומזרעך לא-תתן להעביר למלך ולא תחלל את-שם אלהיך אני יהוה:
 כא ומבניך לא תתן לאעביר למלך ולא תחלל את שמה דאלהיך אנא יי:

כ"י < למלך > . עבודת אלילים היא ששמה 'מלך', וזו היא עבודתה, שמוסר בנו לכמרים, (סנהדרין סד) ועושין שתי מדורות גדולות ומעבירין את הבן ברגליו בין שתי מדורות האש. לא-תתן. זו היא מסירתו לכמרים. להעביר למלך. זו העברת האש.

♦ שבת קודש י"ב ניסן ♦

(כב) ואת-זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה הוא:
 כב ועם דכורא לא תשכוב משכבי אתמא תועבתא היא:
(כג) ובכל-בהמה לא-תתן שכבתך לטמאה-בה
 כג ובכל בעירא לא תתן שכבתך לאסתאבא בה ואתמא לא תקום קדם בעירא למשלט בה תכלא הוא:
 כ"י < תכל הוא > . לשון קדש וערוה ונאוף, וכן: "ואפי על-תבליתם" (ישעיה י כח). דבר אחר: "תכל הוא", לשון בלילה וערוב זרע אדם וזרע בהמה.

(כד) אל-תטמאו בכל-אלה פי בכל-אלה נטמאו
 הגוים אשר-אני משלח מפניכם:
 כד לא תטמאון בכל אלין ארי בכל אלין אסתאבו עממיא די אנא מגלי מן קדמיכון:

(כה) ותטמא הארץ ואפקד עונה עליה ותקא הארץ
 את-ישיביה:
 כה ואתמאבת ארעא ואסערית חובה עליה ורקנית ארעא את תבהא:

רש"י כפשוטו – מהדורת לשם

תתן זה היא מסירתו לפומרים: להעביר למלך זה היא העברת האש, ולכן אין האב חייב פרת עד שיתקיימו שתייהן: מסירתו לפומרים, והעברתו על ידיהם בין מדורות האש [לפי שעונש מיתה על עבודה זרה הוא דווקא פשעובדה 'בדרךקה', דהיינו בדרך שעובדיה עובדים אותה] (כ"י): תורה כב
(כג) תכל הוא. אם פי כל איסורי העריות הם מגוננים, יש מהם המגוננים ביותר ואתם מכנה הפתוב בלשון גנאי מיוחד, וזהו לשון 'תכל' האמור כאן, שמשמעו 'גנאי'. וכדוגמת לשון

(כא) למלך. מין עבודה-זרה היא ששמה 'מלך'. וזו היא עבודתה, שמוסר בנו לפומרים העומדים שם לשרת לאותו האליל, ועושין שתי מדורות גדולות מכאן ומכאן, ומעבירין את הבן ברגליו בין שתי מדורות האש - כלומר, אין הבן נשרף ממש, אלא רק 'מעבירים' ומוליכים אותו בין המדורות (סנהדרין סד) (רא"ם):

לא תתן. לא נאמר 'לא תתן למלך' או 'לא תעביר למלך', כי אם 'לא תתן להעביר למלך'. מן המדונן שעבודה זרה הזאת יש בה שתי פעולות: 'לא

כו ותטרונו אתון ית קנמי ונת דיני ולא מעבדון מכל תועבתא האלין וציבא וגירא דיתגירון ביניכון:

כו ארי ית כל תועבתא האלין עבדו אנשי ארעא די קדמיכון ואסתאבת ארעא:

כח ולא תרוקן ארעא יתכון בסאביכון יתה פמא דרוקינת ית עממיא די קדמיכון:

כט « ולא תקיא הארץ אתכם • משל לכן מלך שהאכילוהו דבר מאוס שאין עומד במעיו אלא מקיאו, כך ארץ ישראל, אינה מקימת עוברי עברה. ותרגומו: 'ולא תרוקן', לשון רקון, מריקה עצמה מהם.

כט ארי כל די יעבד מכל תועבתא האלין וישתיצון נפשתא דיעבדון מגו עמהון:

ל ותטרונו ית מטרת מימרי בדיל דלא למעבד מנימוסי תועבתא דאתעבדא קדמיכון ולא תסתאבון בהון אנא יי אלהיכון: פ פ פ

כט « ושמרתם את-משמרתיו • להזהיר בית-דין על כך. ולא תטמאו בהם אני ה' אלהיכם • הא אם תטמאו איני אלהיכם ואתם נפסלים מאתרי, ומה הנאה יש לי בכם, ואתם מתחייבים פליה? לכה נאמר: "אני ה' אלהיכם":

(כו) ושמרתם אתם את-חקתי ואת-משפטי ולא תעשו מכל התועבת האלה האזרח והגר הגר בתוכם:

(כז) כי את-כל-התועבת האל עשו אנשי-הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ:

(כח) ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אתה כאשר קאה את-הגוי אשר לפניכם:

(כט) כי כל-אשר יעשה מכל התועבת האלה ונכרתו הנפשות העשות מקרב עמם:

כט « הנפשות העשות • הזכר והנקבה במשמע.

(ל) ושמרתם את-משמרתיו לבלתי עשות מחקות התועבת אשר נעשו לפניכם ולא תטמאו בהם אני יהוה אלהיכם: פפפ

ולא תטמאו בהם אני ה' אלהיכם. אם לא תטמאו בהם, אזי אני אלהיכם ואתם עמי, הא - מפלל זה אתה שומע, שאם תטמאו, איני אלהיכם ואתם נפסלים מאתרי (מרוחקים ממני). ומכיון שאתם נפסלים ממני וכבר לא יקרא שמי עליכם, אם פן מה הנאה יש לי בכם כדי שאחבב אתכם יתר על כל העמים, ומעתה הרי אתם מתחייבים פליה בששתמלא מידת עונותיכם, כדרך שאני נוהג בשאר העמים: לכה נאמר 'אני ה' אלהיכם', כלומר, הרי כל אלהותי עליכם תלויה בשמירת קדושתכם (שם) (באמ"ת ב"ע):

חסלת פרשת אחרי

(כט): תורה כט (כט) הנפשות העשות. הזכר והנקבה במשמע, לומר ששניהם חייבים כרת, כי לאחר שפתח בלשון יחיד: 'כל אשר יעשה', היה לו לסיים פן ולומר: 'ונכרתה הנפש העושה', ומתוך ששינה ללשון רבים אנו מרבים את שניהם (משכ"ל). ולמעלה (בפסוק ו) למדנו לרבות את הנקבה לענין האזרה על האיסור, ואילו כאן בא לרבות פן גם לענין העונש (ספרא) (נ"א): תורה ל

(ל) ושמרתם את משמרתיו לבלתי עשות וגו'. להזהיר בית-דין על כך ששימו לבם אל העם להשגיח עליהם ולהרחיקם מן העריות (שם) (משכ"ל):

(כח) ולא תקיא הארץ אתכם. כך פירוש הכתוב: אם אכן תשמרו את חקותי ולא תעשו מכל התועבות הללו, כי אז לא תקיא הארץ אתכם כדרך שהקיא את הגוים אשר לפניכם. ולמה ארץ ישראל מקיאה מתוכה את החוטאים? משל לבן מלך המפונק במאכלו שהאכילוהו דבר מאוס, שאין עומד במעיו אלא מקיאו; כך ארץ-ישראל, מרוב קדושתה אינה מקיימת בה עוברי עבירה אלא מקיאה אותם מקרבה (ספרא, סוף קדושים). ותרגומו של 'ולא תקיא' הוא: 'ולא תרוקן', שהוא לשון ריקון, שהארץ מריקה עצמה מהם

"אין אומרים הפטרת "וערבה" רק כשחל ערב פסח בשבת קודש. אבל

ביחידות אומרים ב' הפטרות. וכן בשבת ראש חודש וכהאי גוונא.

רשימות היומן' עמ' שצו, מב' ניסן תרח"צ, פאריז:

הפטרת שבת הגדול לשמו"ת מלאכי פרק ג

ד וערבה ליהוה מנחת יהודה וירושלם בימי עולם וכשנים
קדמוניות: ה וקרבתו אליכם למשפט והייתי עד ממחר
במכשפים ובמנאפים ובנשבעים לשקר ובעשקי שכר
שכיר אלמנה ויתום ומטיגל ולא יראוני אמר יהוה
צבאות: ופי אני יהוה לא שניתי ואתם בני יעקב לא
כליתם: ז לוימי אבותיכם סרתם מחקי ולא שמרתם שובו
אלי ואשובה אליכם אמר יהוה צבאות ואמרתם במה
נשוב: ה היקבע אדם אלהים פי אתם קבעים אתי
ואמרתם במה קבענוך המעשר והתרומה: ט במארה
אתם נארים ואתי אתם קבעים הגוי פלו: יהביאו
את כל המעשר אל בית האוצר ויהי מרר בביתי ובחגוני
נא בזאת אמר יהוה צבאות אם לא אפתח לכם את
ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די:
יא ונערתו לכם באכל ולא ישחת לכם את פרי האדמה
ולא תשבל לכם הגפן בשדה אמר יהוה צבאות:
יב ואשרו אתכם בלהגים פיתתו אתם ארץ חפץ אמר
יהוה צבאות: יג חזקו עלי דבריכם אמר יהוה ואמרתם
מה נדברנו עליד: יד אמרתם שוא עבד אלהים ומה הצע

ביאור על הפטרה מתוך החומשים

ע"פ שי למורא

ד וערבה לה, בזמן האלה, יערב לה ויקבל
ברצון. מנחת יהודה וירושלם, המנחות
והקרנות שיקריבו בבית המקדש אשר בירושלם
שביהודה. בימי עולם, הם ימי משה רבנו.
וכשנים קדמוניות, השנים הקדומות של בית
המקדש שבנה שלמה, שקבל הקב"ה קרבנותיהם
ברצון ויודה האש מן השמים ואכלה על המזבח.
ה וקרבתו אליכם, לדור שיהיה ביום ההוא. וכן
הדורות שעברו כבר, אם לא קבלו דינם בעולם הזה,
יקבלו בעולם הבא. והייתי עד ממחר, כלומר, לא
יתממה המשפט עד שיחקרו את העדים, כי אני
בעצמי אהיה עד ממחר להגיד הדברים. ומטיגל,
מטים משפט חגר לחיבו בחנם. ו כי אני ה' לא
שניתי, אף על פי שאני מאריך אפילו השתנתה
דעתי מכראשונה לאהב את הרע ולשנא את הטוב.
ואתם בני יעקב לא כליתם, אף על פי
שהרשעים שבכם מטים ברשעם ולא קבלו ענשם
בתיכם, הרי לא כליתם מלפני ואוכל לנבות דיני
מהנפשות בגיהנם. ור"ל פרשו, "אני ה' לא שניתי",
לא הפיתי אמה ושניתי להבות בה. אבל "אתם בני
יעקב לא כליתם", כי אחר הפרענות העמדתו אתכם
הרבה, וחצי כלים ואתם אינכם כלים. ז שובו
אלי, לשמר מצותי. ואשובה אליכם, להטיב
עמכם כמאז. ואמרתם במה נשוב, ותעזו פניכם
לומר, בעבור מה נשוב, במה חטאנו. ח היקבע
אדם אלהים, האם הגון הדבר שעשק אדם את
אלהים. כי אתם קבעים אותי, שהרי אתם
עושקים אותי. ואמרתם במה קבענוך, ואם
חאמרו במה עשקנו אותך. המעשר והתרומה,
מה שאינכם נותנים את המעשר ללוים ואת
התרומה לכהנים, והו העשק שאתם עושקים אותי.
ט במארה אתם נארים, הלא בעבור זה אתם
מקללים בקללה, כי אין הארץ נותנת יבולה. ואותי
אתם קבעים, ועם כל זה לא תקחו מוסר ואתם
עושקים אותי. הגוי פלו, כל העם, כי אין אחד

מכם שיתן המעשר והתרומה. י ו הביאו את כל המעשר אל בית האוצר, מעתה הביאו את כל המעשר אל בית האוצר העשוי לכך
בבית המקדש, כמו שכתוב "את מעשר המעשר לבית אלהינו אל הלשכות לבית האוצר..." (נחמיה יג:...). ויהי מרר בביתי, כפי שיהיה
הפיון מצוי לאנשי ביתי, הם הפהנים והלוים. ובחגוני נא בזאת, בחנו אותי במצוה הזאת אם אני משלם גמול המצוה. אם
לא אפתח לכם את ארבות השמים, ענין שבעה הוא, הרי תראו אם לא יהיה דבר זה שאפתח לכם את ארבות השמים.
"ארבות", חלונות, כמו "וארבות השמים נפתחו" (בראשית יג:). והריקתי לכם ברכה עד בלי די, ואשפך לכם ברכה עד
שלא יהיה די מקום בגרנות להחזיק את הפל. פרוש אחר פרשו ר"ל, עד שיבילו שפתותיכם מלומר די. יא ונערתו לכם
פאכל, בעבורכם אנער בארבה האוכל את התבואה, ולא ישחית וגו'. ולא תשבל לכם הגפן, כלומר, לא תחסר את פריה.
יב ואשרו אתכם כל הגוים, כל הגוים ואשרו שאני חפץ בכם ובארצכם. כי תהיו אתם ארץ חפץ, שתהיו אתם
יושבים בארץ חפץ שתפח ה' להשרות שכנתו בה, ותעשו בה רצוני. יג חזקו עלי דבריכם, כאן שב הנביא מלאכי להזכירם
על מה שהיו אומרים שאין דין ואין דין. ואמר, דבריכם חזקים וקשים עלי. שוא עבד אלהים, על חנם נעברנו, כי לא נקבל

כִּי שָׁמְרֵנוּ מִשְׁמֵרְתּוֹ וְכִי הִלְכְנוּ קִדְרָנִית מִפְּנֵי יְהוָה צְבָאוֹת:
 טו וְעַתָּה אֲנַחְנוּ מֵאֲשֵׁרִים וְדִים גַּם־נִבְנוּ עֲשֵׂי רִשְׁעָה גַם
 בָּחֲנוּ אֱלֹהִים וַיִּמְלְטוּ: טז אֲזוּ נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְהוָה אִישׁ
 אֶל־רֵעֵהוּ וַיִּקְשַׁב יְהוָה וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן לְפָנָיו
 לִירְאֵי יְהוָה וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ: יז וְהָיוּ לִי אִמֵּר יְהוָה צְבָאוֹת
 לַיּוֹם אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה סִגְלָה וְחִמְלַתִּי עֲלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר יַחְמַל
 אִישׁ עַל־בְּנוֹ הָעֶבֶד אֹתוֹ: יח וְשִׁבְתֶּם וּרְאִיתֶם בֵּין צַדִּיק
 לְרָשָׁע בֵּין עֶבֶד אֱלֹהִים לְאֲשֶׁר לֹא עֲבָדוֹ: יט כִּי־הִנֵּה הַיּוֹם
 כָּאֲנִי בָעַר פֶּתְנוֹר וְהָיוּ כָל־זָדִים וְכָל־עוֹשֵׂה רִשְׁעָה קָשׁ וְלֹהֵט
 אֹתָם הַיּוֹם הַזֶּה אֲמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר לֹא־יַעֲזֹב לָהֶם
 שָׂרֵשׁ וְעֲנָף: כ וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שִׁמְשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא
 בְּכַנְפֵיהָ וַיִּצְאֲתֶם וּפְשַׁתֶּם כַּעֲגָלֵי מִרְבֵּק: כא וְעִסְוֹתֶם
 רִשְׁעִים כִּי־יִהְיוּ אֲפֹר תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם בַּיּוֹם אֲשֶׁר־אֲנִי
 עוֹשֶׂה אֲמַר יְהוָה צְבָאוֹת: כב זָכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר
 צִוִּיתִי אוֹתוֹ בְּחֵרֵב עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים: כג הִנֵּה
 אֲנִכִּי שֹׁלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיאִים לְפָנָי בּוֹא יוֹם יְהוָה
 הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: כד וְהַשִּׁיב לְבַ־אֲבוֹת עַל־פְּנִים וְלֵב בָּנִים
 עַל־אֲבוֹתֶם פֶּן־אֲבֹא וְהַפִּיתִי אֶת־הָאָרֶץ חֵרֶם: כה הִנֵּה
 אֲנִכִּי שֹׁלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיאִים לְפָנָי בּוֹא יוֹם יְהוָה
 הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא:

הפטרה לפרשת אחרי נדפסה בעמ' קפו

את אליהו הנביא וגו', נזכרת למוד וקיום התורה, אשלח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא. כד) והשיב לב אבות על בנים, והוא ישיב את לב האבות להקב"ה על ידי בנים, שיאמר לבנים דרך אהבה ורצון "לכו ודברו אל אבותיכם לאהו בדרכי הקב"ה". וכן לב בנים על אבותם, שיאמר לאבות וכו'. ור"ל דרשוהו, שאלהו יבוא לשום שלום בעולם. פן אבוא והפיתתי את הארץ חרם, ולכן אשלח את אליהו הנביא לפני בוא יום ה', שאם אבוא ביום ההוא לשלם גמול ועדון לא שבו, אפה את כל יושבי הארץ בחרם ואבדון, לכן אשלח את אליהו קדם לכן להשיב אותם אלי להיות נכונים לקבל הגמול הטוב.

שָׁבַר קִדְרָנִית, בִּשְׁפָל רֹחַ וְהִכְנַעַה מִפְּנֵי ה'. טו) וְעַתָּה אֲנַחְנוּ מֵאֲשֵׁרִים וְדִים, הִנֵּה עֲבָשׁוּ אֲנַחְנוּ מִשִּׁבְחִים אֶת הָאֱנָשִׁים הַזֵּדִים שְׁלֹא חֲשָׁשׁוּ עַל מִשְׁמֵרַת הַתּוֹרָה. גַּם נִבְנוּ עוֹשֵׂי רִשְׁעָה, כְּלוּמַר, טוֹבָה כְּפוּלָה הִוָּתֵה לָהֶם, שֶׁהֵם קִנְיִים כְּבָנָיו, וְגַם בָּחֲנוּ אֱלֹהִים וַיִּמְלְטוּ, בָּחֲנוּ לְדַעַת אִם יוּכַל לַתֵּת עֵנֶשׁ עַל עוֹן, וְהִנֵּה נִמְלְטוּ מִן הָעֵנֶשׁ וְלֹא הַשִּׁינֵם. טז) אֲזוּ נִדְבְּרוּ וּגו', אֲנִי מוֹשִׁיב עַל דְּבָרֵיהֶם, שְׁאֲזוּ נִדְבְּרוּ וְרִאֵי ה' שְׁלֹא לְהַדְבִּק בְּמַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים. וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן לְפָנָיו, אַף עַל פִּי שְׂאִינִי מִמֶּהָר לְהַשִּׁיב גְּמוּלָה, צִוִּיתִי לְכַתֵּב לָהֶם סֵפֶר זִכְרוֹן, יז) וְהָיוּ לִי, וְהָיוּ לִי דְבָרֵיהֶם מִקִּנְיָיִם, לַיּוֹם אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה סִגְלָה, לַיּוֹם אֲשֶׁר אֶצְרֹתִי כְמוֹ בְּאוֹצֵר וְהִנַּחְתִּי לְשֵׁלֶם בּוֹ גְּמוּלָה, וְחִמְלַתִּי עֲלֵיהֶם וּגו'. וְלֹחֲשָׁבֵי שְׁמוֹ, הֵם חֲכָמֵי לֵב יוֹדְעֵי סוּד שְׁמוֹ הַנִּקְבָּד וְהַנּוֹרָא. (אבו עזרא.) עַל בְּנוֹ הָעוֹבֵד אוֹתוֹ, עַל בְּנוֹ הַנִּהְרָה כְּעוֹבְדוֹתָיו. יח) וְשִׁבְתֶּם וּרְאִיתֶם וּגו', הִנֵּה אֲזוֹ תִּשְׁכַּחוּ וְתִרְאוּ הַהִפְרָשׁ בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע. יט) הַיּוֹם כָּאֲנִי בָעַר שָׂרֵשׁ וְעֲנָף, כְּלוּמַר, בָּנִים וּבְנֵי בָנִים. כ) שְׁמֵשׁ צְדָקָה, כְּלוּמַר, הַצְּדָקָה שֶׁעֲשִׂיתֶם תֵּאִיר לָכֶם כְּשִׁמְשׁ. שְׂמִצּוֹת הַצְּדָקָה כְּעִצְמָה תִּשְׁלַם לָכֶם גְּמוּלָה טוֹב. וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ, בְּזִרְהֻתָּהּ תִּתֵּן לָכֶם רְפוּאָה וְתַעֲנוּג. וַיִּצְאֲתֶם וּפְשַׁתֶּם, בְּכָל אֲשֶׁר תִּצְאוּ וְתִבְאוּ תִּפְרוּ וְתִרְבוּ. "וּפְשַׁתֶּם", עֲנַן רְבוּי, כְּמוֹ "וּפְשׁוּ פְרָשָׁיו" (חֲבֻקִּק א.ח). כַּעֲגָלֵי מִרְבֵּק, כַּעֲגָלִים הַנִּקְנָסִים לְדִיר לְפִטְמִים. כא) וְעִסְוֹתֶם רִשְׁעִים, וְתִכְבְּשׁוּ אֶת הָרָשָׁעִים. "וְעִסְוֹתֶם", עֲנַן מַעֲוֵד וְכַבּוּשׁ, מִלִּשׁוֹן "מַעֲסִים רְמוּנֵי" (שִׁיר הַשִּׁירִים ח.ב). בַּיּוֹם אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה, בַּיּוֹם הַמְּשֻׁפָּט שְׂאִינִי שׁוֹפְטִים. כב) זָכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי, זָכְרוּ וְשִׁמְרוּ לְקִנְיָה, כִּי הוּא תִּלְמִדְכֶם דֶּרֶךְ יִרְאֵת ה', וְכִבּוּא הַיּוֹם הַנּוֹרָא תִּמְלְטוּ. הִנֵּה אֲנִכִּי שׁוֹלַח לָכֶם

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

ב"ה א' ט"ו סיון, תרפ"ח, ריגא

... בראשית שנת תרפ"ז באתי בבקשה לכללות אני"ש שי אשר יקבעו, שבבתי-הכנסת אחר תפילת שחרית בכל מנין מתפללים יאמרו שיעורי תהלים (כמו שנחלק לימי החדש), ולאמר אחר זה קדיש כנהוג. ובקשתי זאת בתקפה עומדת, לזכות הרבים, (וראוי הי לעשות כן בכל בית כנסת, כי איננו ענין פרטי של מפלגת החסידים יחיו בפרט), ובגלל זאת יתברכו ממקור הברכות בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר ...

יום ראשון - ו' ניסן פרק כ, מפרק לה עד סוף פרק לח	יום רביעי - ט' ניסן פרק כ, מפרק מט עד סוף פרק נד
יום שני - ז' ניסן פרק כ, מפרק לט עד סוף פרק מג	יום חמישי - י' ניסן פרק כ, מפרק נה עד סוף פרק נט
יום שלישי - ח' ניסן פרק כ, מפרק מד עד סוף פרק מח	יום שישי - י"א ניסן פרק כ, מפרק ס עד סוף פרק סה
שבת קודש - י"ב ניסן פרק כ, מפרק סו עד סוף פרק סח	

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

[תמוז תרס"ו]

שמעתי מזקני ארץ שבימיהם היה המנהג שכל אחד היה אומר בכל יום את הקאפיטל תהלים לפי שנות חייו. למשל אם מלאו לו כ' שנה ונכנס לשנת הכ"א היה אומר פרק כ"א בתהילים וכן היו אומרים גם את התהילים לפי שנות בניו ובנותיו באמרם שזוהי סגולה שלא ייצאו לתרבות רעה...

יום ראשון ו' ניסן

מורה שיעור לשנה מעוברת: מעמ' נה, הגהה (ושם מאיר... עד עמ' 110, רצון זו):

לְמַעַלְהָ מַעַלְהָ פְּעוּלָם הָאֲצִילוֹת, שְׁשָׁם הוּא מְהוּת
 וְעֲצֻמוֹת מְדוּתוֹ יִתְבַרַךְ, מִיְחֻדוֹת בְּמַאֲצִילָן אֵינְסוֹף
 בְּרוּךְ-הוּא, וְשָׁם הוּא מְהוּת וְעֲצֻמוֹת רְצוֹן הָעֲלִיּוֹן אֵינְסוֹף
 בְּרוּךְ-הוּא, וְהָאֲרֵתָן לְבַד הִיא מְאִירָה בְּכִרְיָאָה יִצְרֵיָהּ
 עֲשִׂיָה, בְּכָל עוֹלָם מִהֵן
 לְפִי מַעַלְתּוֹ. וְאֵף שֶׁנִּפְשׁ
 הָאָדָם הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה
 וּמְצִיָה זוֹ אֵינָה
 מַאֲצִילוֹת, - כִּי־צַד,
 אֵיפּוֹא, בְּכוּחוֹ שֶׁל אוֹתוֹ
 אָדָם לְהַבִּיאַת אֵת הַ"יְחוּד"
 בְּ"עוֹלָם הָאֲצִילוֹת"? -
 מְכַל-מְקוֹם הָרִי רְצוֹן
 הָעֲלִיּוֹן הַמְלֻבָּשׁ בְּמַצְוָה
 זוֹ, - וְלִמְעַלָּה מִכָּה,
 הָרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן הַמְלֻבָּשׁ
 בְּתוֹרָה, וְהוּא הוּא -
 הָרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן, עֲצֻמוֹ
 הַדְּבָר הַלְבָּה וְהַתּוֹרָה
 שְׁעוֹסֵק בָּהּ, הוּא -
 הָרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן, הוּא
 אֱלֹהוֹת וְאוֹר אֵינְסוֹף
 הַמַּאֲצִיל בְּרוּךְ-הוּא, -
 שֶׁהַאֲצִיל אֵת עֶשֶׂר
 סְפִירוֹת "עוֹלָם הָאֲצִילוֹת",
 שְׁהוּא - אוֹר אֵין סוֹף,
 וְרְצוֹנוֹ אֶחָד, וּבְרְצוֹנוֹ יִתְבַרַךְ הָאֲצִיל מְדוּתוֹ מִיְחֻדוֹת בּוֹ
 יִתְבַרַךְ, - הָרִי שֶׁהָרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן הוּא מְקוֹר הַמְדוּת, וְעַל יְדֵי
 גְלוּי רְצוֹנוֹ הַמְתַּגַּלָּה עַל יְדֵי עֶסֶק תּוֹרָה וּמְצִיָה זוֹ, הֵן -
 הַמְדוּת, נִכְלָלוֹת זוֹ בְּזוֹ וְנִמְתַּקוֹת הַגְּבוּרוֹת בְּחֻסְדִּים, בְּעַת
 רְצוֹן זוֹ):

1 הגהה בהגהה הבאה, אומר רבנו הזקן, שבהתגלות הרצון
 2 העליון הנוצרת למעלה בעולמות העליונים, על ידי עליית
 3 התורה והמצוות ב"עת רצון" - מתהווה התכללות במדות
 4 שבאותם עולמות, וה"גבורות" נמתקות ב"חסדים" (שממילא
 5 נוצרת על ידי כך השפעה
 6 של חסדים למטה בעולם
 7 הזה); אלא, כפי שמסיים
 8 רבנו הזקן, עיקר ה"יחוד"
 9 של המדות, יוצרות
 10 המצוות ב"עולם
 11 האצילות". * (ושם מאיר
 12 ומתגלה גם כן היחוד
 13 העליון הנעשה בכל
 14 מצוה ותלמוד תורה,
 15 שהוא יחוד - התאחדות
 16 והתכללות, מדותיו
 17 יתברך, - מן הספירות
 18 שבאותם עולמות,
 19 שנכללות זו בזו,
 20 ונמתקות הגבורות
 21 בחסדים, - שנדיה טוב
 22 בלבד, על ידי עת רצון
 23 העליון אינסוף ברוך
 24 הוא, המאיר ומתגלה
 25 בכחינת גלויו רב ועצום,
 26 באתערותא דלתתא -
 27 על ידי התעוררות הבאה מלמטה - היא - ההתעוררות
 28 מלמטה, עשיית המצוה או עסק התורה, שבהן מלבש רצון
 29 העליון אינסוף ברוך-הוא. - ההתגלות של אותו רצון -
 30 "עת רצון" - מביאה להתכללות במדות ולהמתקת הגבורות.
 31 אף עקר היחוד - המתהווה על ידי תורה ומצוות, הוא

ליקוטי אמרים

הגהה

(ושם מאיר ומתגלה ג"כ היחוד
 העליון הנעשה בכל מצוה ות"ת
 שהוא יחוד מדותיו ית' שנכללות
 זו בזו ונמתקות הגבורות בחסדים
 ע"י עת רצון העליון א"ס ב"ה
 המאיר ומתגלה בבחי' גילוי רב
 ועצום באתערותא דלתתא היא
 עשיית המצוה או עסק התורה
 שבהן מלוכש רצון העליון א"ס
 ב"ה אך עיקר היחוד הוא למעלה
 מעלה בעולם האצילות ששם הוא
 במאצילן א"ס ב"ה ושם הוא מהות
 מעלות ועצמות מדותיו ית' מיוחדו'
 ב"ה והארטן לבד היא מאירה בב"ע
 בכל עולם מהן לפי מעלתו
 ואף שנפש האדם העוסק בתורה
 ומצוה זו אינה מאצילות מ"מ
 הרי רצון העליון המלוכש במצוה
 זו והוא הוא עצמו הדבר הלכה
 והתורה שעוסק בה הוא אלהות
 ואור א"ס המאציל ב"ה שהוא
 ורצונו אחד וברצונו ית' האציל
 מדותיו המיוחדות בו ית' וע"י
 גילוי רצונו המתגלה ע"י עסק
 תורה ומצוה זו הן נכללות זו בזו
 ונמתקות הגבורות בחסדים בעת
 רצון זו):

מגשמימותו ונגלה כבוד ה'
 וגו' כנ"ל באריכות*
 ובוה יובן היטב הא
 דרחילו ורחימו נקראי'
 גדפין ד"מ כדכתי' ובשתיים
 יעופף [וכמ"ש הרח"ו ז"ל
 בשער היחודים פי"א]
 שהכנפים בעוף הן זרועות

האדם כו' ובתיקונים פי'
 שהעוסקים בתורה ומצות

יום שני ז' ניסן

מורה שיעור לשנה מעוברת: מעמ' נה, ובוה 'ובן... עד עמ' 110, כמו"ש בר"מ):

ליקוטי אמרים

הוא יחוד מדותיו ית' שנכללות
 זו בזו ונמתקות הגבורות בחסדים
 ע"י עת רצון העליון א"ס ב"ה
 המאיר ומתגלה בבחי' גילוי רב
 ועצום באתערותא דלתתא היא
 עשיית המצוה או עסק התורה
 שבהן מלוכש רצון העליון א"ס

63 ובוה - במה שלמדנו,
 64 שאהבה ויראה מעלות
 65 את התורה והמצוות
 66 למעלה, ושם מתגלה
 67 הרצון העליון ומתהווה
 68 על ידי כך יחוד העליון -
 69 יובן היטב, הא דרחילו
 70 ורחימו נקראים "גדפין"
 71 דרד"משל, - מה שיראה

72 ואהבה נקראות "כנפיים"
 73 למשל, בדרבתיב: - כמו
 74 שכתוב: "ובשתיים"
 75 יעופף" - הכוונה לשני
 76 הענינים של אהבה ויראה,
 77 [וכמו שכתב הרב חיים
 78 ויטאל ז"ל בשער
 79 היחודים פרק יא],
 80 שהכנפים בעוף הן -

37 בינה ומלכות, וְהִנְנוּ עוֹלָם הַיְצִירָה שֶׁנִּקְרָא מִט"מ, - כפי
 38 הידוע, רומזת בחינת מט"ט, ל"עולם היצירה" הנקרא "מט"ט",
 39 וכו'12 - ב"עולם היצירה", הן גופי הַלְבוּת שֶׁבְּמִשְׁנֵה, וְרִישָׁא
 40 דְלִיָּה הֵן הַמְּחִיין וְכַחֲמִינֵת חֲכְמָה בְּיַהֲדוּתָא, - כענין הראש
 41 בכמה מקומות, שהוא
 42 בחינת המוחין חכמה
 43 בינה דעת. ולגבי ענין
 44 המשנה שמקומה ב"עולם
 45 היצירה", הרי זה: שְׁהֵן
 46 פְּנִימִיּוֹת הַהֲלָבוּת וְסוּרֵן
 47 וְשִׁעְמִיָּהוּ, שכן במשנה
 48 הרי ישנם גם ענינים אלה,
 49 וְתָרִין גְּדִפִין דְּחִילוֹ
 50 וְרַחֲמֵי - ושתי הכנפיים
 51 (שענינם לעופף בהם
 52 כבכמה מקומות - הערות
 53 כ"ק אדמו"ר שליט"א)
 54 המכוונות ליראה ואהבה
 55 - הֵן ה' עֲלָאָה, - שידוע
 56 בכמה מקומות - שְׁהִיא
 57 רַחֲמֵי, - שהן: ה' עילאה
 58 (ה"הא" הראשונה שבשם
 59 הוי"ו) שכפי הידוע בכמה
 60 מקומות, היא מרמזת
 61 ל"אהבה", וְה' תַּתְּאָה -
 62 שידוע בכמה מקומות - הִיא יְרָאָה תַּתְּאָה, - וה"הא" השניה
 63 שבשם הוי"ו, מרמזת, כפי הידוע בכמה מקומות, ל"יראה תתאה"
 64 (המדריגה התחתונה שביראה), שהיא - עַל מְלָבוּת שְׁמִים
 65 וּפְחַד ה', כְּפַחַד הַמְּלָךְ דְּרַדְמִשְׁלָ שְׁהִיא - יראה זו, היא
 66 יְרָאָה חִיצוֹנִית וְנִגְלִית; מֵהֶשְׁאִי־בֵן יְרָאָה עֲלָאָה, -
 67 המדריגה העליונה שביראה, שהיא יְרָאָ בְּשֵׁת, - הוא ירא
 68 מחמת בושתו מגדלות ה', הִיא מְהַסְתְּרוֹת - השייכות ל'ה'
 69 אֲלֵהֵינוּ, וְהִיא - יראה עילאה זו, כְּחֲכְמָה עֲלָאָה - שעליה
 70 מרמזת יו"ד שֶׁל שֵׁם הַיְצִירָה בְּרִנְדָּה־הוּא, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּרַעֲיָא
 71 מְהִימְנָא: מכל האמור אנו למדים, שאהבה ויראה נקראות
 72 "כנפיים" (גדפין);

1 כמו, וְרוּעוֹת הָאָדָם כו'; - כשם ששתי המדות אהבה ויראה
 2 מכונות "רועות האדם", למשל: "חסד דרועא ימינא, גבורה
 3 דרועא שמאלא" (=חסד - רוע ימנית, גבורה - רוע שמאלית)
 4 - כך ה"כנפיים" בעוף, מכונות לאהבה ויראה; וּבְתִקּוּנֵי פִּרְשֵׁי,
 5 - בספר "תיקוני זוהר"
 6 פירשו: שְׁהַעוֹפְקִים
 7 כְּתוּרָה וּמְצוֹת בְּדִחִילוֹ 2
 8 וְרַחֲמֵי - ביראה ואהבה,
 9 נְקָרְאִים "בְּנִים", וְאִם 3
 10 לְאוֹ - אם חסרות האהבה
 11 והיראה בתורה ובמצוות,
 12 נְקָרְאִים "אֲפֻרְוִים", 7
 13 דְלֹא יִכְלוּ לְפַרְחָא. - 8
 14 שאין באפשרותם לפרוח,
 15 מפני שחסרות להם
 16 הכנפיים, ובעניננו: חסרות
 17 האהבה והיראה. מדוע,
 18 אכן, נקראות אהבה
 19 ויראה, בשם "כנפיים"?
 20 הגהה - מה שרבנו הזקן
 21 אומר כאן, שאהבה ויראה
 22 נקראות "כנפיים" (גדפין),
 23 מפני שכשם שהכנפיים
 24 אינן עיקר העוף, הן
 25 משמשות רק לצורך זה,
 26 שעל ידן יוכל העוף לעוף ולפרוח - כך גם אהבה ויראה מעלות
 27 את התורה והמצוות, כפי שרבנו הזקן הביא מ"תיקוני זוהר" -
 28 על כך מביא רבנו הזקן בהגהה זו מ"תיקוני זוהר" תיקון מ"ה -
 29 שם מוסברים הדברים יותר בפרוטרוט*: (וּבְתִקּוּן מ"ה, - כתוב:
 30 דְּעוֹפָא הוּא מִט"מ, - "עוף" הוא בחינת "מט"ט", וכשם שהעוף
 31 מורכב מראש, גוף וכנפיים - כך הדבר גם בבחינת מט"ט: רִישָׁא
 32 דְלִיָּה - י', - הראש של בחינת מט"ט, הוא ה"י"ד" משם הוי"ו -
 33 בחינת חכמה, עליה רומזת האות יו"ד, וְגוֹפָא - וְא', הגוף של
 34 בחינת מט"ט, הוא ה"ו"א" משם הוי"ו - בחינת המדות שהן
 35 במספר שש, ולכן הן מרומזות באות ו', וְתָרִין גְּדִפִין - ה' ה'
 36 כו', - שתי הכנפיים הן שתי ה"ה"א"ן" משם הוי"ו, שהן בחינות

יום שלישי ח' ניסן

מורה שיעור לשנה מעוברת: מעמ' 110, כי כמו שכנפי... עד עמ' נו, כמו"ש בפע"ח):

ליקוטי אמרים

79 של העוף, תְּלוּי בָּהֶם
 80 בְּלָל, - בכנפיים שהיו
 81 העוף יכול לחיות גם בלי
 82 הכנפיים, בְּרַתְּנֵן; - כפי
 83 שלמדנו13: "נִמְלֹו אֲנִפִּיהָ
 84 - בְּשִׁרְהָ", - גם כשניטלו

(ובתיקון מ"ה דעופא הוא מט"ט
 רישא דיליה י' וגופא וא"ו תרין
 גדפין ה' ה' כו' והיינו עולם
 היצירה שנקרא מט"ט וכו' הן
 גופי הלכות שבמשנה ורישא

73 ובהתאם למה שלמדנו
 74 שאהבה ויראה מעלות 20
 75 את התורה והמצוות - 22
 76 יובנו הדברים היטב: פִּי 23
 77 כְּמוֹ שֶׁכְּנִפֵי הָעוֹף אֵינֶם 24
 78 עֵקֶר הָעוֹף, וְאִין חִיתוֹ - 25
 כשרה והעיקר הוא ראשו

12. "אולי צ"ל: וא"ו [שאו מתורץ כו"כ בהג"ה זו. וק"ל]. - הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א. 13. "במשנה: 'נשתברו' (חולין פ"ג מ"ד).

מתהווה רק ב"עולם העשיה" או ב"עולם היצירה", ולא בעולמות
 41 שלמעלה מהם, שהרי, "מקרא" קדוש יותר מאשר "משנה" (כפי
 שאנו רואים שמותר להניח חומש על גבי משניות, ולא להיפך),
 42 כך גם קדושה יותר "משנה" מאשר "תלמוד", מדוע, איפוא, סדר
 43 ההתגלות הוא להיפך –
 44 "מקרא" בעולם התחתון
 45 ביותר – "עשיה", "משנה"
 46 בעולם עליון יותר –
 47 "יצירה", וכך הלאה? –
 48 אלא משמעות הדבר היא:
 49 **שְׁפִלְמוּד מִקְרָא מְתַפְשֵׁט**
 50 – ומתגלה, הַיְחוד וְאוֹר
 51 אֵין־סוֹף בְּרוּךְ־הוּא
 52 מְאֻצִּילוֹת עַד הַעֲשִׂיָה,
 53 וּבְמִשְׁנָה עַד הַיְצִירָה
 54 לְבְרָהּ, – ולא גם ל"עולם
 55 העשיה", כפי שהדבר
 56 ב"מקרא", וּבְתִלְמוּד עַד
 57 הַבְּרִיאָה לְבְרָהּ, – ולא גם
 58 ל"עולם היצירה", כפי
 59 שהדבר ב"משנה", כִּי בְּלִי
 60 – גם מקרא, גם משנה וגם
 61 תלמוד, הן בְּאֻצִּילוֹת. –
 62 והיחוד מתהווה ב"עולם
 63 האצילות"; ההבדל
 64 מתבטא רק בכך, עד היכן
 65 מתפשטים על ידי הלימוד,
 66 היחוד וההתגלות של אור אין סוף. אַבְל קְבֻלָּה אֵינָה מְתַפְשֵׁטָת
 67 בְּלֵל מְאֻצִּילוֹת לְבְרִיאָה־יְצִירָה־עֲשִׂיָה, – בלימוד תורת
 68 הקבלה, מתהווה ה"יחוד" כולו וההתגלות, ב"עולם האצילות"
 69 דוקא, ואין זה מתפשט כלל בעולמות שלמטה מ"עולם
 70 האצילות". כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב בְּפִרְי עֵץ חַיִּים! – למדנו, שאהבה
 71 ויראה נקראות "גדפין" (כנפיים), מפני שהכנפיים בעוף אינן
 72 נחשבות לעיקרו של העוף, תפקידן מתבטא רק בכך שעל ידן
 73 פורח העוף למעלה – כך גם ביחס של אהבה ויראה לגבי תורה
 74 ומצוות: העיקר הוא (קיומן של) תורה ומצוות, ענינן של אהבה
 75 ויראה הוא רק שעל ידן עולות למעלה התורה והמצוות. רבנו
 76 הזקן מעיר להלן, שגם אהבה ויראה הן הרי מתרי"ג המצוות,
 77 מדוע, איפוא, הן נקראות "גדפין" (כנפיים) בלבד? –

ליקוטי אמרים

הגהה

ורחימו הן ה' עילאה שהיא רחימו
 וה' תתאה היא יראה תתאה עול
 מלכות שמים ופחד ה' כפחד
 המלך ד"מ שהיא יראה היצונות
 ונגלית משא"כ יראה עילאה ירא
 בושת היא מהנסתרות לה' אלהינו
 והיא בחכמה עילאה יו"ד של שם
 הו"ה כ"ה כמ"ש בר"מ):

הגהה

(או אפילו בעשיה ב"ם דקדושה
 מקום מצות מעשיות וכן מקרא
 אבל במשנה מתגלה היחוד ואור
 אין סוף ברוך הוא ביצירה
 ובתלמוד בבריא' דהיינו שבלימוד
 מקרא מתפשט היחוד ואור א"ם
 ב"ה מאצילו' עד העשיה ובמשנה
 עד היצירה לברא ובתלמוד עד
 הבריאה לברא כי כולן באצילות
 אבל קבלה אינה מתפשטת כלל
 מאצילות לבי"ע כמ"ש בפירע"ח):

1 כנפיו – העוף כשר, וְהַעֲקֵר – של העוף, הוא ראשו וְכָל גּוּפוֹ,
 2 וְהַכְּנָפִים אֵינָם רַק מְשֻׁמְשִׁים לְרֵאשׁוֹ וְגוּפוֹ לְפִרְחָא בְּהוּן; –
 3 הכנפיים משמשות לעוף כלי שרת שראשו וגופו יוכלו לעוף;
 4 וְכֵךְ דְּרָךְ־מְשָׁל, הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת הֵן עֲקֵר הַיְחוד הַעֲלִיּוֹן, עַל
 5 יְדֵי גְלוּי רְצוֹן הַעֲלִיּוֹן
 6 הַמְתַּגַּלָּה עַל יְדֵיהֶן, – על
 7 יְדֵי הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת,
 8 וְהַיְחִילוֹ וְרָחִימוֹ –
 9 והיראה והאהבה, הֵם
 10 מְעֵלִים אוֹתָן – את
 11 התורה והמצוות, לְמָקוֹם
 12 שִׁיתַּגַּלָּה בּוֹ הַרְצוֹן אוֹר
 13 אֵין־סוֹף בְּרוּךְ־הוּא
 14 וְהַיְחוד, שְׁהֵן – המקום
 15 הוא, עולמות יְצִירָה
 16 וּבְרִיאָה. – ולכן נקראות
 17 אהבה ויראה "גדפין"
 18 (כנפיים), מפני שהן מעלות
 19 את התורה והמצוות, כשם
 20 שהכנפיים מרימות את
 21 העוף למעלה. הַגְהָה עַל
 22 מזה שרבנו הזקן אמר,
 23 שהמקום בו מתגלה הרצון
 24 אור אין־סוף ברוך־הוא
 25 והיחוד, הוא בעולמות
 26 ה"יצירה" וה"בריאה"¹⁹
 27 –ומבדיר בהגהה * (או)²⁰
 28 אֶפְלוּ בְּעֲשִׂיָה בְּיַ סְפִירוֹת דְּקִדְשָׁה, – שב"עולם העשיה",
 29 מְקוֹם מִצְוֹת מְעֲשִׂיּוֹת, – גם שם, יכולה להיות עליית המצוות
 30 והתגלות היחוד העליון, וזאת בשעה שמקיימים את המצוות
 31 מתוך קבלת עול, שקבלת עול מלכות שמים, יש לה שייכות
 32 ל"עולם העשיה", וְכֵן מִקְרָא. – המצוה שב"מקרא" היא לבטא
 33 את הפסוקים בדיבור, הרי שיש לכך שייכות ל"עולם העשיה",
 34 שכן, דיבור הוא ענין של "מעשה וזוטא", אַבְל בְּמִשְׁנָה מְתַגַּלָּה
 35 הַיְחוד וְאוֹר אֵין־סוֹף בְּרוּךְ־הוּא בְּיְצִירָה, – כי, משנה היא הרי
 36 פסק ההלכות: כשר או פסול או חייב וכדומה, דבר זה בא ממדות
 37 חסד או גבורה, ולכן יש לכך שייכות ל"עולם היצירה", וּבְתִלְמוּד
 38 בְּבְרִיאָה. – ב"תלמוד" מתגלה יחוד אור אין סוף ברוך הוא,
 39 ב"עולם הבריאה"¹⁴, דְּתֵינּוּ, – משמעות הדבר אינו שה"יחוד"

אלא שזוה נלמד דגם ניטלו כשרה (ראה ט"ז ר"ס נג) – הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א. 14. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ולכאורה קשה בכ"ז, דמקרא מקודש יותר ממשנה (שלכן הדין דמניחין מקרא - חומש - על המשנה, אבל לא להיפך) וכן משנה מתלמוד, והתגלותם, כנ"ל, בהיפך: מקרא בעולם הכי תחתון - עשי, משנה כו'. - אבל הפי' כזה: דהיינו שבלימוד... ראה תו"א יז, רע"א."

יום רביעי ט' ניסן

מורה שיעור לשנה מעוברת: מעמ' 110, והנה אף דדחילו ורחימו... עד עמ' נו, באריכות:

עולם הבא, אלא עדין נפשו שוקקה וצמאה לה' וכלתה
 אליו כל היום, ואינו מרוה צמאנו – לאלקות, כמי
 התורה שלפניו – תרי זה כמי שעומד בנהר וצועק:
 "מים! מים!" לשותות, כמו שקובל עליו הנביא¹⁶: "הוי
 כל צמא לכו למים", –
 חכמינו ז"ל מפרשים:
 "מים" היינו "תורה" –
 "אין מים אלא תורה"¹⁷ –
 ואתו "צמא" שהנביא
 קובל עליו, אינו מתכוון
 שהוא צמא ללימוד
 התורה, שהרי אם כך,
 ירוה בעצמו את צמאנו
 בלימוד תורה – מדוע,
 איפוא, קובל עליו הנביא
 וקורא לו ללמוד תורה?
 אלא, ה"צמא" כאן
 מתכוון, שהוא צמא
 ומקוננת בו אהבה חזקה
 לאלקות. ועל כך אומר
 לו הנביא ומצביע שעליו
 לרוות את צמאנו
 לאלקות – בלימוד
 התורה, ובלשון ה"תניא":
כי לפי פשוטו – של
 הפסוק "הוי כל צמא", שהצמאן הוא ללימוד התורה, אינו
 מוכן, דמי שהוא צמא ומתאווה ללמד, פשוטא שילמד
 מעצמו, ולמה לו – איפוא, לנביא לצעק עליו "הוי?" –
 אלא, משמעות המלה "צמא" כאן, היא, שהוא צמא לאלקות,
 ולו היתה באהבה כזו (להקב"ה) כשלעצמה, משום "תכלית"
 – היה יכול להסתפק בעבודת התפילה המביאה את האהבה
 והצמאן לאלקות; אך, כיוון שה"תכלית" היא ה"עבודה"
 הבאה מן האהבה – לכן "צועק" הנביא, ומכריז, שבל יסתפק
 באהבה עצמה, אלא – ילמד תורה, ובכך ירוה את צמאנו
 לאלקות ויגיע ל"תכלית" האהבה, וכמו שנתבאר במקום
 אחר באריכות:

והנה, אף דדחילו ורחימו – יראה ואהבה, הם גם כן
 מתרין מצות, אף-על-פי-כן נקראין – התורה והמצוות,
 "גדפין", – כנפיים, להיות כי תכלית האהבה היא העבודה
 מאהבה. – הרי, אף שגם אהבת ה' היא מצוה, אבל התכלית
 במצוה זו, היא לא
 האהבה כשלעצמה, כי –
 אם שהאהבה תביא
 לעבודת ה'. ומכיוון
 שהאהבה משמשת
 כאמצעי לעבודת התורה
 והמצוות, היא (וכן
 היראה) נקראת "גדפין"
 (כנפיים) – כמו הכנפיים
 שתפקידן לשמש את גוף
 העוף. ואהבה כלי
 עבודה, – אהבה שאינה
 מביאה ל"תכלית", לקיום
 התורה והמצוות, אלא
 היא "תכלית" לעצמה –
 היא "אהבה פתענונים",
 – מדריגה עליונה ביותר
 באהבה, להתענג
 מאלקות, להתענג על ה'
 מעין עולם הקא – ענינו
 של עולם הבא, הוא הרי

ליקוטי אמרים

אבל במשנה מתגלה היחוד ואור
 אין סוף ברוך הוא ביצירה
 ובתלמוד בברי' היינו שבלמוד
 מקרא מתפשט היחוד ואור א"ס
 ב"ה מאצילו עד העשיה ובמשנה
 עד היצירה לברא ובתלמוד עד
 הבריאה לברא כי כולן באצילות
 אבל קבלה אינה מתפשטת כלל
 מאצילות לבי"ע כמ"ש בפרע"ח):

והנה אף דדחילו ורחימו
 הם ג"כ מתרין מצות
 אעפ"כ נקראין גדפין להיות
 כי תכלית האהבה היא
 העבודה מאהבה ואהבה
 כלי עבודה היא אהבה
 בתענונים להתענג על ה'
 מעין עוה"ב וקבלת שחר
 והיום לעשות' כתי' ולמחר
 לקבל שכרם וכו' שלא הגיע למדה זו למעום מעין
 עוה"ב אלא עדיין נפשו שוקקה וצמאה לה' וכלתה אליו
 כל היום ואינו מרוה צמאנו כמי התורה שלפניו הרי זה
 כמי שעומד בנהר וצועק מים מים לשותות כמו שקובל
 עליו הנביא הוי כל צמא לכו למים. כי לפי פשוטו
 אינו מוכן דמי שהוא צמא ומתאווה ללמוד פשוטא
 שילמוד מעצמו ולמה לו לנביא לצעוק עליו הוי וכמ"ש
 במ"א באריכות:

יום חמישי י' ניסן

מורה שיעור לשנה מעוברת: מעמ' נו, פרק מא ברם צריך... עד עמ' נו, עבודת עבר.

אהבתו של יהודי להקב"ה ורצונו להיות דבוק בו – שבגלל כך הוא
 מקיים מצוה, משום שעלייה הוא מתדבק עם הקב"ה; ויראת ה' היא
 שורש לקיומן של כל מצוות הלא-תעשה, הימנעותו של יהודי לעבור
 בעירה, באה מיראתו ופחדו להמרות ציווי של הקב"ה.
 בפרקים הקודמים למדנו גם כן שאהבת ה' ויראת ה' הן "כנפיים" (גדפין).

פְּרָק מֵא. כפי שמובא בדף-השער של ספר זה, מבוסס ספר
 ה"תניא", על הפסוק: "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך
 לעשותו", שקרוב וקל ליהודי לקיים תורה ומצוות עם הלב, מתוך
 אהבת ה' ויראת ה'; אהבת ה' היא השורש לקיומן של כל
 מצוות-העשה, שלצורך קיומן כראוי, הדבר צריך להיות תוצאה של

48 כדי לעורר יראת ה' בהתגלות בלב - יש להתבונן מתוך העמקת
 49 הדעת, ואילו אם אין בכוחו של אדם להגיע לכך - עליו לפחות
 50 להתבונן במחשבתו, בלי העמקת הדעת, בנדרת **אין סוף**
 51 **פרוך-הוא, ומלכותו אשר היא** - מלכותו, היא **"מלכות כל**
 52 **עולמים"** - **עליונים**
 53 **ותחתונים,** - וככל
 54 שגדולה יותר מלכותו של
 55 מלך, היא מעוררת יותר
 56 מורא ופחד מהמלך,
 57 ואיהו **"ממלא כל**
 58 **עלמין"** - הקב"ה "ממלא"
 59 את כל העולמות ומחיה
 60 אותם בחיות פנימית. חיות
 61 זו אפשר שתהא מורגשת
 62 בנבראים, והנבראים
 63 אפשר שתהיה להם השגה
 64 והבנה בחיות אלקית זו,
 65 **"סובב כל עלמין"** -
 66 והקב"ה "סובב" כל
 67 העולמות, הוא מחיה
 68 אותם גם בחיות שאינה
 69 מורגשת בנבראים ואין
 70 ביכולת הנבראים להשיג

71 חיות זו; **וּכְמוֹ שְׁכַתּוּב: "הלא את השמים ואת הארץ אני**
 72 **מלא"**, - אומר הקב"ה, **ומניח העליונים ותחתונים** - הקב"ה
 73 "מניח" את הנבראים של העולמות העליונים והתחתונים,
 74 כלומר, כל אלה אינם מהווים תכלית הבריאה, ואין הקב"ה
 75 מייחד מלכותו עליהם, שייקרא אלקה ומלך שלהם, אלא,
 76 **ומיחד מלכותו על עמו ישראל בכלל,** - שכן, הקב"ה נקרא
 77 "מלך ישראל", **ועליו בפרט,** - מייחד הקב"ה את מלכותו, **כי**
 78 **חיב אדם לומר: בשבילי נברא העולם,** - כל כוונת הבריאה,
 79 שהיא כדי שהקב"ה יהיה מלך, הרי זה "בשבילי", שיהיה מלך
 80 עלי, ובפשטות - האמת אכן כך היא. שכן, כל ישראל הם הרי
 81 קומה אחת שלימה, כמו גוף אחד, המכיל אברים שונים - הרי
 82 כל אבר נוגע לגוף כולו, וכשארם הוא חסוי שלום בעל מום, ביד
 83 או ברגל, מהווה הדבר פגם בכל הגוף, כולל הראש - כך גם
 84 ביחס למה שהקב"ה מייחד מלכותו על עם ישראל, הרי כאשר
 85 חסר משהו ביהודי אחד - חסר בקומת כלל ישראל כולה. ענין
 86 זה, שהקב"ה מייחד מלכותו עליו בפרט, מטיל על היחיד יתר
 87 אחריות ויתר קבלת עול מלכות שמים - ובפרט לפי ביאורו של
 88 הרבי שליט"א (בשיחתו הנדפסת בסוף פרק זה), הרי זה חל עליו
 89 במיוחד בתור יחיד. והוא גם הוא מקבל עליו - מצדו,
 90 **מלכותו, להיות מלך עליו,** - שהקב"ה יהיה מלך עליו,
 91 **ולעבוד ולעשות רצונו בכל מיני עבודת עבד,** - בענין זה
 92 עליו להתעמק במחשבתו, כדי לקבל על עצמו עול מלכות
 93 שמים. שכן, יהודי בכלל צריך שיהיה לו עול מלכות שמים
 94 ולהיות נכון לעשות רצון הקב"ה, כמו עבד שעושה רצון אדונו.

1 על ידן מתעלות התורה והמצוות בספירות העולמות העליונים; כשחטרה
 2 בקיום המצוות הכוונה של אהבת ה' ויראת ה' - המצוות הן או, כגוף בלי
 3 נשמה. בפרק מ"א, אותו אנו מתחילים ללמוד, יוסבר, שיראת ה' היא
 4 ראשיתה ועיקרה של עבודת ה', ולמרות שכאמור, אהבת ה' היא שורש
 5 קיומן של מצוות-עשה, בכל
 6 זאת, לא די ב"אהבת ה'" בלבד
 7 לשם קיום מצוות-העשה, ומן
 8 ההכרח לעורר, לשם כך, לכל
 9 הפחות, גם דרגה קטנה של
 10 "יראת ה'", שכן, יש לשרת את
 11 הקב"ה באופן של עבודה
 12 דוקא (עבודת ה'), ככתוב:
 13 **"ועבדתם את ה' אלקיכם"**,
 14 **"ואותו תעבדו"**, כמו עבד
 15 המשרת את אדונו. ובעבודת
 16 עבד נדרש ענין היראה. לכן,
 17 יראה היא ראשיתה ועיקרה
 18 של עבודה (ובאהבת ה' ויראת
 19 ה' - יראה קודמת לאהבה).
 20 **פרם, צריך להיות**
 21 **לזכרון תמיד** - ולתשומת
 22 לב מתמדת את ראשית
 23 **העבודה** - עבודת ה';
 24 **ועיקרה ושרשה. והוא, כי אף שהיראה היא שרש ל"סור**
 25 **מרע"** - למרות שיראת ה' היא השורש להימנעות מעשיית רע,
 26 שלא לעבור על מצוות לא-תעשה, והאזהרה - היא שורש,
 27 **ל"עשה טוב"**, - לקיום מצוות-עשה, **אף-על-פי-כן לא די**
 28 **לעורר האזהרה ל"עשה טוב"**, - גם לשם קיומן של
 29 מצוות-העשה, לא די ליהודי לעורר בקרבן "אהבת ה'" בלבד,
 30 ואילו "יראת ה'" תישאר חבויה עמוק בלב; **ולפחות צריך** -
 31 לשם קיום המצוות, **לעורר תחלה היראה הטבעית המסתתרת**
 32 **בלב כל ישראל,** - המביאה, **שלא למד במלך מלכי**
 33 **המלכים הקרושי-פרוך-הוא, בנזק לעיל,** - שבלב כל יהודי
 34 ישנה יראה מסותרת טבעית - פחד שלא להמרות ציווי של
 35 הקב"ה. יראה זו לכל הפחות, עליו לעורר כדי לקיים "ועשה
 36 טוב", כלומר: לאמיתו של דבר, על יהודי לעורר יראה מהקב"ה
 37 על ידי התבוננות בגדלות ה', אך אם אין בכוחו להגיע לכך -
 38 עליו, לכל הפחות, לעורר את היראה הטבעית המסותרת בלבד,
 39 שלשם כך לא נדרש ממנו להתעמק בגדלות ה', באותה מדה
 40 שהדבר נדרש, כשהוא רוצה לעורר את המדריגה העליונה יותר
 41 שביראה (על ידי התבוננות). **שתהא** - יראה זו, **בהתגלות לבו**
 42 **או מחו על כל פנים.** - גם בהתעוררות יראה זו, ישנם שני
 43 אופנים: א) הוא מעורר את היראה עד לידי הרגשתה בלבד.
 44 ("בהתגלות לבו"). ב) אין בכוחו לעורר יראה זו בהרגשת הלב,
 45 אלא, שתהא מורגשת במוחו ובמחשבתו בלבד ("מוחו על-כל-
 46 פנים"). **דתינו** - כיצד מעורר אדם בקרבן יראה זו? - על ידי
 47 שהוא מביא את עצמו להתבונן במחשבתו על-כל-פנים -

יום שישי י"א ניסן

מורה שיעור לשנה מעוברת: מעמ' נו, והנה ה' נצב... עד עמ' 112, ותפילין.

16 "לא רק כזה שנמצא במדינת המלך, כי אם, כְּעוֹמֵד לְפָנַי 17 הַמֶּלֶךְ. - כמי שעומד בעצמו לפני מלך. וַיַּעֲמִיק - ויתעמק, 18 בְּמַחְשָׁבָה זוּ וַיֵּאָרִיךְ בָּהּ כְּפִי יְכַלֵּת הַשְּׁנֵת מוֹחוֹ וּמַחְשַׁבְתּוֹ, 19 וְכִפֵּי הַפְּנָאִי שָׁלוֹ, - שיש ביכולתו להקדיש להתבוננות זו. 20 שעתה של התבוננות זו, 21 היא: לְפָנַי עֹסֵק הַתּוֹרָה, 22 או הַמְצוּה, כְּמוֹ - 23 למשל, לְפָנַי לְבִישַׁת 24 טְלִית וְתַפְלִין. - לפני 25 שהוא עוסק בעבודת ה', 26 בלימוד תורה או בקיום 27 מצוות, יתעמק בהתבוננות 28 האמורה, כדי שה"עבודה" 29 שהוא עומד לעשות תהיה מתוך יראת ה' שהוא יעורר בקרבו על 30 ידי התבוננות.	1 להלן מסביר רבנו הזקן, שהתבוננות זו (כדי לעורר את היראה 2 הטבעית במוחו כו') צריכה להיות לא רק שהקב"ה מייחד עליו 3 מלכותו באופן כללי - כי אם, יתירה מזו, ובלשון כ"ק ארמו"ר 4 שליט"א: "ולא רק מייחד מלכותו בכללות כ"א עוד זאת": 5 "וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עָלָיו", 6 ו"מֵלֵא כֹל הָאָרֶץ - הוא 7 רק, כְּבוֹדוֹ", וּמִבֵּית עָלָיו, 1 8 - לא זו בלבד שהקב"ה 2 9 נמצא בכל מקום ורואה 3 10 כל דבר, אלא, הוא מבט 4 11 עליו באופן מיוחד, ובוֹחֵן 5 12 כְּפִלְיוֹת וְלֵב - הקב"ה בוחן 6 13 גרשותיו ורעיונותיו 14 הפנימיים של האדם, אִם עוֹבְדוֹ כְּרָאוֹ, וְעַל כֵּן צָרִיךְ - האדם, 15 לְעֵבֶד לְפָנָיו בְּאִימָה וּבִירְאָה, - הערת כ"ק ארמו"ר שליט"א:

ליקוטי אמרים

והנה ה' נצב עליו ומלא כל הארץ כבודו ומביט עליו ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי. ועל כן צריך לעבוד לפניו באימה ויראה כעומד לפני המלך ויעמיק במחשבה זו ויאריך בה כפי יכולת השגת מוחו ומחשבתו וכפי הפנאי שלו לפני עסק התורה או המצוה כמו לפני לבישת טלית ותפילין

יום שבת קודש י"ב ניסן

מורה שיעור לשנה מעוברת: מעמ' 112, וגם יתבונן... עד עמ' 112, הלב והמוח כו'.

55 ההתבוננות היא לפני שהוא עומד ללבוש ציצית או להניח 56 תפילין - יתבונן איך שהרצון העליון מלוכש בציצית ובתפילין 57 אלו שהוא עומד ללבוש - שכן, זהו רצונו של הקב"ה, שיהודי 58 ילבש ציצית ויניח תפילין, וּבִקְרִיאָתוֹ - בקריאת ולימוד התורה 59 שלו, כאשר ההתבוננות 60 היא לפני עסקו בתורה, או 61 בְּלְבִישָׁתוֹ - ציצית 62 ותפילין, של המתבונן 63 לפני לבישה זו, הוא 64 מְמַשֵּׁךְ אוֹרוֹ וְתַבְרָךְ 65 עָלָיו, דְּהֵינּוּ עַל "חֵלֶק 66 אֱלֹהִים מִמַּעַל" שְׁבַתוֹךְ 67 גּוֹפּוֹ, - על נפשו 68 האלקית, המחיה את גופו 69 שהיא חלק אלקה ממעל, 70 וזאת כדי, לְכַלֵּל וְלִבְטֵל בְּאוֹרוֹ וְתַבְרָךְ. - זו תהיה פעולת 71 התורה שהוא לומד והציצית שהוא לובש, על נפשו האלקית 72 בכלל, וביתר פירוט הרי פעולת הנחת תפילין על כוחות הנפש 73 האלקית, היא, כפי שנלמד מיד, על המוח והלב - וְדַרְךְ פְּרָט, 74 - באופן מפורט, תהיה הפעולה על נפשו: בְּתַפְלִין - על ידי 75 התפילין שהוא מניח, תהיה הפעולה, לְכַלֵּל וְלִבְטֵל בְּחֵינֵת 76 חֵמְתוֹ וּבִינָתוֹ שְׁנַנְפָּשׁוּ הָאֱלֹהִית בְּחֵינֵת חֵמְתוֹ וּבִינָתוֹ 77 שֶׁל אֵין-סוֹף בְּרוּךְ-הוּא, הַמְלַבְּשׁוֹת דָּרָךְ פְּרָט בְּפְרָשִׁיּוֹת: 78 "קִדְשׁ", "וְהָיָה כִּי יִבְיָאךְ", - בפרשיות "קדש" ו"וידה כי	31 להלן מסביר רבנו הזקן ענין נוסף של התבוננות, שאיננה 32 התבוננות כללית שצריכה להיות כאמור לפני עבודת ה' בכלל 33 - כי אם התבוננות פרטית, לפני עשותו מצוה פרטית - התבוננות 34 זו קשורה בתוכנה וחיידושה של כל מצוה, והשפעתה על נפשו. 35 וְגַם יִתְבּוֹנֵן, אִיךְ שְׂאוֹר 36 אֵין-סוֹף בְּרוּךְ-הוּא, 37 ה"סוֹבֵב כֹּל עֲלְמִין" 7 38 ו"מֵמַלֵּא כֹל עֲלְמִין", - 8 39 כל העולמות, הוא רְצוֹן 9 40 הָעֲלְיוֹן, - כפי שלמדנו 10 41 בפרקים הקודמים, 11 42 שהרצון העליון הוא מקור 12 43 החיות של כל העולמות, 13 44 המחיה אותם באופן של 14 45 "סובב" ו"ממלא" - ורצון 46 זה, הוא מְלַבֵּשׁ בְּאוֹתֵינוּ וְחֵמְתֵנוּ הַתּוֹרָה, - אותיות התורה 47 הנאמרות על ידו, וחכמת התורה שהוא מבין - בהן, מלוכש 48 רצון הקב"ה, כפי שלמדנו בפרק ד', שהרצון העליון התלבש 49 באותיות הדין שנכתבו על קלף של ספר תורה ובחכמת התורה 50 - מה שחכמת התורה מחייבת שהדבר כשר או פסול, בכך גלום 51 הרצון העליון, כך רוצה הקב"ה שדבר זה יהיה כשר או פסול - 52 וכשאדם מתבונן לפני עסקו בתורה יתעמק בכך, איך שאור אין 53 סוף ברוך הוא (הרצון העליון), מלוכש באותיות ובחכמת 54 התורה שהוא עומד ללמוד, או בְּצִיצִית וְתַפְלִין אֵלוֹ, - אם

17 **וְאַהֲבָה שְׂפָלָבוּ**, – מוח הדעת כולל אותן ועליהן הן נוצרות.
 18 שכן, על ידי התקשרות והתעמקות מוח ה"דעת" בגדולת ה' –
 נוצרות המדות יראת ה' ואהבת ה' – כפי שלמדנו בסוף פרק ג.
 20 – ותפקידו של אדם למסור את כוח ה"דעת" שבנפשו, **בְּבִחִינַת**
 21 **דַּעַת הָעֲלִיּוֹן** – בבחינת
 22 ה"דעת" שלמעלה,
 23 **הַכּוֹלֵל הַסֵּד וְגִבּוֹרָה**,
 24 **הַמְלִכֵּשׁ** – הדעת העליון
 25 מלובש, **בְּפָרְשֵׁיּוֹת**:
 26 **"שָׁמַע"**, **"וְהָיָה אִם**
 27 **שָׁמַע"**, **וְהִינּוּ כְמוֹ**
 28 **שְׂפָתוֹב בְּשִׁלְחַן עֲרוֹהֶֽי:**
 29 – שהכוונה בשעת הנחת
 30 תפילין, צריכה להיות: **לְשַׁעֲבֵד הַלֵּב וְהַמֶּחֱ כו';** – להקב"ה.
 31 זוהי פעולת מצות תפילין על הנפש האלקית בכלל ועל כוחות
 32 השכל והמדות שלה בפרט.

ליקוטי אמרים

שלא להשתמש בחכמתו ובינתו שבנפשו בלתי לה'
 לבדו וכן ליבטל ולכלול בחי' הדעת שבנפשו הכולל
 חו"ג שהן יראה ואהבה שבלבו בבחי' דעת העליון
 הכולל חו"ג המלובש בפ' שמע והיה אם שמוע והיינו
 כמ"ש בש"ע לשעבר הלב והמוח כו'

1 יביאך" שבתפילין, מלובשות חכמתו ובינתו של אין סוף ברוך
 2 הוא: בפרשת "קדש" – חכמה, ובפרשת "והיה כי יביאך" –
 3 בינה; וחכמתו ובינתו של האדם המניח את התפילין, נכללות
 4 ובטלות בחכמתו ובינתו של אין סוף ברוך הוא שבשתי פרשיות
 5 אלו. **הָהִינּוּ** – במה
 6 מתבטאת ונראית
 7 התכללותן וביטולן של
 8 חכמתו ובינתו? – הרי זה,
 9 **שְׁלֵא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ**
 10 **בְּחִכְמָתוֹ וּבִינָתוֹ**
 11 **שֶׁבְנַפְשׁוֹ, בְּלִתִּי לָהּ**
 12 **לְבַדּוֹ,** – שישתמש
 13 בחכמתו ובינתו לתורה
 14 ומצוות לבד, להבין את התורה וגדלות ה' וכו'; **וְכֵן לְפָטֵל**
 15 **וְלִכְלֹל בְּחִינַת הַדַּעַת שֶׁבְנַפְשׁוֹ,** – החלק השלישי שבמוח,
 16 **הַכּוֹלֵל** – מוח הדעת כולל בתוכו, **הַסֵּד וְגִבּוֹרָה, שֶׁהֵן יִרְאָה**

4. "כמבואר בארוכה בדרושי תפילין שפכע"ח, בסידור (שעם מאמרי החסידות), באמרי בינה וכו'" – הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א.
 5. אורח חיים סימן כה, סעיף ה.

המשך ביאור למס' ביצה ליום רביעי עמ' א

32 יש ברירה, ומדוע הצריכו בית הלל במשנתנו לברר יונים
 33 מסוימות מערב יום טוב, ולא סמכו על דין ברירה.
 34 מיישבת הגמרא: אף בית הלל סוברים שאין ברירה ולכך הצריכו
 35 לזמן יונים מסוימות מערב יום טוב. וממה ששינו שטיהרו בית
 36 הלל את שאר הפתחים אף במחשבה שלאחר המיתה, אין ראייה
 37 שיש ברירה, כיון דקא אִתְּרַב עָלָה – על משנה זו, אִמְר רַבָּה, לא
 38 אמרו בית הלל שמחשבה לאחר מיתה מועלת לְטַהֵר אֶת הַפְּתִיחִים,
 39 אלא מְכַאן וְלִהְיָא, דהיינו לענין כלים שנכנסו לחלל הפתחים
 40 לאחר מחשבתו להוציא את המת מפתח אחר, אבל כלים שהיו
 41 לפני המחשבה, טמאים. משום שלא הוברר הדבר למפרע שלא
 42 היה סוף המת לצאת דרך שאר פתחים, שהרי אף לדעת בית הלל
 43 אין ברירה, ואילו בית שמאי מטמאים אף את הכלים שבאו לאחר
 44 המחשבה, כיון שכבר ירדה טומאה על הפתחים קודם מחשבה,
 45 שוב לא עולה מהם אלא על ידי מעשה, כגון שנפתח אחד
 46 מהפתחים. **וְכֵן אִמְר רַבִּי אוֹשְׁעִיָא**, שאמרו בית הלל לְטַהֵר אֶת
 47 הַפְּתִיחִים מְכַאן וְלִהְיָא, מְכַאן וְלִהְיָא אִין לְמַפְרַע לֹא.
 48 הגמרא מיישבת באופן אחר: **רַבָּה אָמַר**, לְעוֹלָם בֵּית הַלֵּל מִטְהַרִּים
 49 אֶת הַפְּתִיחִים אִף לְמַפְרַע מִשּׁוּם סוֹבְרִים שִׁישׁ בְּרִירָה. וְאִף הָבֵא –
 50 בהכנת היונים, מעיקר הדין היה יכול לברר את היונים ביום טוב.
 51 ומה שהצריכו בית הלל לבררם מערב יום טוב היינו מְעַמָּא, משום
 52 שחששו דְלִמָּא כשיברור ביום טוב את היונים לשחיטה יהא
 53 מְטַלְטֵל וְשִׁבְיָה, מְטַלְטֵל וְשִׁבְיָה – ממשמש אחת לאחת לדעת מי
 54 השמנות שבדן, ומניח, ונמצא דְקָא מְטַלְטֵל ביום טוב מִיְדֵי דְלֹא הָיוּ
 55 לִיָּה – דבר שלא הזמינו, שהרי מאתמול לא זימן אלא כדי צורכו.
 56 ולכך הצריכו לבררם מערב יום טוב.
 57 שואלת הגמרא: אם זהו טעמן של בית הלל, היה להם להצריך
 58 שיבדקו במשמוש מערב יום טוב כדי שלא יבדקו ביום טוב, וְהָא
 59 אָמְרָה, שלדעת בית הלל בְּעוֹמֵד וְאוֹמֵר זֶה וְזֶה אֲנִי נוֹטֵל סְנִיָא ואין
 60 צריך למשמש. מיישבת הגמרא: הִנְי מִיְלִי – כלומר, באופן שברר
 61 וזימן בין כחושים בין שמינים מְעַרְבֵי יוֹם טוֹב, מתוך כך הוא יודע
 62 שמה שלא זימן מוקצה הוא ולא יבוא לטלטלו.

1 מדוע הצריכוהו לברר ולהזמין בערב יום טוב דווקא יונים
 2 מסוימות, והלא לִמָּא – די שיאמר, מְכַאן – משובר זה אֲנִי נוֹטֵל
 3 לְמַהֵר כדי צרכי, וביום טוב יברר אלו יונים הוא רוצה לשחוט,
 4 ובכך יתברר למפרע [מדין ברירה] שיונים אלו הן שהוכנו מערב
 5 יום טוב כשאמר 'מכאן אני נוטל'. וְכִי תִמָּא בֵּית הַלֵּל לִית לָהּ
 6 בְּרִירָה – אינם סוברים דין ברירה, ולא יתברר למפרע שיונים אלו
 7 שנטל ביום טוב היו מוכנות מערב יום טוב, ולכך הצריכוהו לברר
 8 ולהזמין מערב יום טוב יונים מסוימות. וְהָא הִתְנֵן (אהלות פי"ז
 9 מ"ג) שלדעת בית הלל יש ברירה. ששינו לענין טומאת אהל,
 10 הַמֵּת נִמְצָא בְּפִתִּי, וְלוֹ – לבית פְּתִיחִים הִרְבָּה וְכוּלָם סְגוּרִים, ואין
 11 ידוע מאיזה פתח יוציאו את המת, בּוֹלֵן – כל הפתחים מְטַמְּאִים,
 12 ולכך כל הכלים הנמצאים בחלל הפתחים מבחוץ, נטמאו. שגורו
 13 חכמים טומאה על הפתח שהמת עתיד לצאת דרכו, וכיון שאין
 14 ידוע באיזה פתח יוציאו את המת, כולם טמאים. ואם נִפְתַּח אֶחָד
 15 מֵהֶן לאחר מיתת המת, ומעתה ודאי שמכאן יוציאוהו, רק הוא
 16 מְטַמְּא ומטמא מה שתחתיו, וְכוּלָן – שאר הפתחים הסתומים מְטַהֲרִין,
 17 וכל הכלים שיונחו בחללם מכאן ולהבא, טהורים. וכן אפילו אם
 18 לא נפתח אחד מהן, אלא רק חֶשֶׁב העוסק במת לְהוֹצִיאוֹ בְּאֶחָד
 19 מֵהֶן, אוּ פְתוּלָן שִׁישׁ בוֹ אֲרֻכָּה עַל אֲרֻכָּה טפחים, הרי המחשבה
 20 שחישב להוציאו דרך פתח זה מְצַלֵּת עַל כָּל הַפְּתִיחִים בּוֹלֵן,
 21 שטהורים הם. ובדין זה נחלקו בית שמאי ובית הלל. בֵּית שְׁמַאי
 22 אוֹמְרִים, וְהוּא שְׁחֵשֵׁב לְהוֹצִיאוֹ עַד שְׁלֵא יָמוּת הַמֵּת – רק אם קודם
 23 המיתה חשב העוסק בו להוציאו אחר שימות מפתח זה, שאר
 24 הפתחים טהורים. אבל אם המחשבה היתה לאחר שכבר מת, אינה
 25 מועלת לטהר את הפתחים למפרע, שהרי בין המיתה למחשבה
 26 כבר חל טומאה על הכלים שהיו בחלל הפתחים באותו הזמן, ואין
 27 אומרים שמחשבתו שאחר כך מועלת לברר הדבר למפרע ססוף
 28 המת היה לצאת מפתח זה. וְבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים אִף אם מחשבתו
 29 היתה מְשִׁימוֹת הַמֵּת – אחר המיתה, מועלת מחשבתו לטהר שאר
 30 הפתחים למפרע, שהוברר הדבר שכבר מתחילה היה המת אמור
 31 לצאת מפתח זה ולא משאר הפתחים. הרי מוכח שלדעת בית הלל

יש לקרוא בכל יום ויום מן ר"ח ניסן עד י"ב בו דבר יום ביומו מ"ב נשיאים. וביום י"ג זאת הנוכת המזבח. ואחר שקרא הפרשה של אותו יום, יאמר יהיה רצון, של אחר הנשיאים, וגם כהנים ולוים אומרים אותו:

יום ראשון, ו' ניסן

ביום הששי נשיא לבני גד אלֹסֶף בְּנֵי־דְעוּאֵל: קָרְבָנוֹ קִעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה: כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: פֶּר אֶחָד בְּנֵי־בְקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בְּנֵי־שִׁנְתוֹ לְעֹלָה: שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתֻדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שִׁנְתָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלֹסֶף בְּנֵי־דְעוּאֵל:

יום שני, ו' ניסן

ביום השביעי נשיא לבני אפרים אלישמע בְּנֵי־עַמִּיהוּד: קָרְבָנוֹ קִעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה: כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: פֶּר אֶחָד בְּנֵי־בְקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בְּנֵי־שִׁנְתוֹ לְעֹלָה: שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתֻדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שִׁנְתָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִישְׁמַע בְּנֵי־עַמִּיהוּד:

יום שלישי, ח' ניסן

ביום השמיני נשיא לבני מנשה גמליאל בְּנֵי־פְדָהצֹר: קָרְבָנוֹ קִעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה: כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: פֶּר אֶחָד בְּנֵי־בְקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בְּנֵי־שִׁנְתוֹ לְעֹלָה: שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתֻדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שִׁנְתָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן גַּמְלִיאֵל בְּנֵי־פְדָהצֹר:

יהי רצון שאומרים אחר אמירת הנשיאים בניסן:

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי, שתאיר היום בחסדך הגדול על נשמתין קדישין דמתחדשין בצפריים ומצפצפין ומשבחין ומצלאין על עמא קדישא ישראל. רבנו של עולם, תכניס ותעיל הנך ציפרי קדישי לאתר קדישא דאיתמר עליה עין לא ראתה אלהים זולתך. יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי, שבאם אני עבדך משבט

ליום שלישי ח' ניסן
מנשה

ליום שני ז' ניסן
אפרים

ליום ראשון ו' ניסן
גד

שקראתי בתורתך פרשה של הנשיא היום אני יאירו נא עלי כל נצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הפלולות בקדשת זה השבט להבין ולהשפיל בתורתך וביראתך לעשות רצונך כל ימי חיי אני ורעי ונרע ורעי מעתה ועד עולם אמן:

יום רביעי, ט' ניסן

ביום התשיעי נשיא לבני בנימן אבירן בן-גדעני: קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם | מלאים סלת בלילה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת: פר אחד בן-בקר איל אחד כבש-אחד בן-שנתו לעלה: שעיר-עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים אולם חמשה עתדים חמשה כבשים בני-שנה חמשה זה קרבן אבירן בן-גדעני:

יום חמישי, י' ניסן

ביום העשירי נשיא לבני דן אחיעזר בן-עמישדי: קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם | מלאים סלת בלילה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת: פר אחד בן-בקר איל אחד כבש-אחד בן-שנתו לעלה: שעיר-עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים אולם חמשה עתדים חמשה כבשים בני-שנה חמשה זה קרבן אחיעזר בן-עמישדי:

יום שישי י"א ניסן

ביום עשתי עשר יום נשיא לבני אשר פגעיאל בן-עכרון: קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם | מלאים סלת בלילה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת: פר אחד בן-בקר איל אחד כבש-אחד בן-שנתו לעלה: שעיר-עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים אולם חמשה עתדים חמשה כבשים בני-שנה חמשה זה קרבן פגעיאל בן-עכרון:

יהי רצון שאומרים אחר אמירת הנשיאים בניסן:

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי, שתאיר היום בחסדך הגדול על נשמתיו קדישין דמתחדשין בצפריים ומצפצפין ומשבחין ומצלאין על עמא קדישא ישראל. רבנו של עולם, תכנים ותעיל הנד ציפרי קדישי לאתר קדישא דאיתמר עליה עין לא ראתה אלהים וזלתך. יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי, שבאם אני עבדך משבט

ליום שישי י"א ניסן
אשר

ליום חמישי י' ניסן
דן

ליום רביעי ט' ניסן
בנימן

שקראתי בתורתך פרשה של הנשיא היום אזי יאירו נא עלי כל נצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הפלולות בקדשת זה השבט להבין ולהשפיל בתורתך וביראתך לעשות רצונך כל ימי חיי אני ורעי ונרע ורעי ורעי מעתה ועד עולם אמן:

שבת קודש י"ב ניסן

בְּיוֹם שְׁנַיִם עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא לְבַנֵּי נִפְתָּלִי אַחִירֵע בֶּן־עֵינָן: קָרַבְנֹו קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם | מִלְּאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה: כֶּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מִלְּאָה קִטְרֹת: פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִירֵע בֶּן־עֵינָן:

יהי רצון שאומרים אחר אמירת הנשיאים בניסן:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי, שְׁתֹּאִיר הַיּוֹם בְּחֶסֶדְךָ הַגָּדוֹל עַל גִּשְׁמַתֵּינוּ קְדִישֵׁינוּ דְמִתְחַדְּשֵׁינוּ בְּצַפְרִים וּמְצַפְצְפֵינוּ וּמְשַׁבְּחֵינוּ וּמְצַלְאֵינוּ עַל עַמָּא קְדִישָׁא יִשְׂרָאֵל. רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, תַּכְנִינֵנוּ וְתַעֲלֵנוּ הַנֶּדֶ צִיְפָרֵי קְדִישֵׁינוּ לְאַתָּר קְדִישָׁא דְאִיתְמַר עָלֶיהָ עֵין לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זֹלָתָהּ. יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי, שְׁפָאֵם אֲנִי עַבְדְּךָ מִשְׁכַּמְת

ליום שבת קודש י"ב ניסן

נִפְתָּלִי

שְׁקָרָתִי בְּתוֹרָתְךָ פְּרָשָׁה שֶׁל הַנְּשִׂיא הַיּוֹם אֲנִי יְאִירוּ נָא עָלַי כָּל נִצּוֹצֵינוּ קְדִישֵׁינוּ וְכָל הָאוֹרוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הַכְּלוּלוֹת בְּקִדְשְׁתָּהּ זֶה הַשְּׁכַמְת לְהַבִּינֵנוּ וְלְהַשְׁכִּיל בְּתוֹרָתְךָ וּבִירְאָתְךָ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ וְרַעֲיוֹנוֹתֵינוּ וְרַעֲיוֹנוֹתֵינוּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם אָמֵן:

המשך ביאור למס' ביצה ליום ראשון עמ' ב

1 וְיֹסֵף, לְיִמָּא מִר וְרָבָה, בְּרַבֵּי זִירָא אָמַר רַב קָא מְפַלְגִיתוּ – הָאֵם יֵשׁ
2 לֹמַר שְׂאֵתָה וּרְבָה וּנְחַלְקֵתֶם בְּדִין שְׂאֵמַר רַב זִירָא בְּשֵׁם רַב, דְּאָמַר
3 רַבֵּי זִירָא אָמַר רַב, הַשְּׁוֹחֵט צִירָה שְׂיִתָּן עָפֵר לְמִטָּה מִן הַדָּם וְעָפֵר
4 לְמַעְלָה מִן הַדָּם, שְׂנַאֲמַר יִשְׁפֹּךְ אֵת דְּמֹו וְכִסְהוּ כְּעָפֵר, עָפֵר לֹא
5 נִאֲמַר, אֱלֹא כְּעָפֵר, שְׂאִילוּ נִאֲמַר 'כִּיסְהוּ עִפֵּר' הִיָּה מִשְׁמַע שְׂאִין
6 קְפִידָה אֵלָּא בְּכִסּוּי מִלְּמַעְלָה, אַבְל מֵאַחַר שְׂנַאֲמַר 'כִּיסְהוּ בַּעֲפֵר',
7 מִשְׁמַע שְׂצִירָךְ לְכִסּוּתוֹ מִלְּמַעְלָה לֹא אַחַר שְׂהוּא כְּבַר בְּלוּל וְטַמּוֹן
8 בַּעֲפֵר, בְּכַךְ מְלַמֵּד הַכְּתוּב, שְׂהַשְׁוֹחֵט צִירָה שְׂיִתָּן עָפֵר לְמִטָּה וְעָפֵר
9 לְמַעְלָה, וְאֵמַר אַבְי לְרַב יוֹסֵף, דְּמַר ו-רַב יוֹסֵף אֵית לֵיהּ דְּרַבֵּי זִירָא,
10 וְעַל כֵּן לְדַבְּרֵיו יֵשׁ לְחַפּוֹר וְלַחְבִּין אַתְּ הַעֲפֵר קוֹדֵם הַשְּׁחִיטָה, כְּדִי
11 שִׁישְׁפֵּךְ עֲלֵינוּ הַדָּם בְּשַׁעַת הַשְּׁחִיטָה, וְיִהְיֶה הַעֲפֵר נִתּוֹן תַּחַת הַדָּם,
12 וְרָבָה לֵית לֵיהּ דְּרַבֵּי זִירָא, וְעַל כֵּן דִּי לֹא אִם יִכִּין אַתְּ הַעֲפֵר לֹא אַחַר
13 הַשְּׁחִיטָה, וְיִכְסֶה בּוֹ אַתְּ הַדָּם מִלְּמַעְלָה. אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף, לֹא כֵּן
14 הוּא, אֵלָּא בֵּין לְרַבֵּי – לְשִׁיטְתֵינוּ בֵּין לְרָבָה, אֵית לֵן דְּרַבֵּי זִירָא – שְׂנִינוּ
15 סוֹבְרִים כְּרַב זִירָא, וְהָכָא כְּהָא קָא מְפַלְגִינָן – וְכַאֲן בְּכַךְ נְחַלְקֵנוּ,
16 רָבָה כְּבַר, אִי אֵיכָא כְּבַר עָפֵר מוֹכֵן מִבְּעוּד יוֹם לְמִטָּה, אֵין – מוֹתֵר
17 לֹו לְשַׁחוּט וְאַחַר כֵּךְ לְחַפּוֹר וְלְכִסּוּת מִלְּמַעְלָה. אַבְל אֵי לֹא מִצּוּי
18 בִּידוּ עִפֵּר מוֹכֵן כְּדִי לְשַׁחוּט מַעְלֵינוּ, לֹא הִתִּירוּ לֹו בֵּית שְׂמַאי לְחַפּוֹר
19 וְלַחְבִּין לֹו עִפֵּר קוֹדֵם הַשְּׁחִיטָה כְּדִי שִׁיפּוּל עֲלֵינוּ הַדָּם, מִשּׁוּם
20 דְּחִישְׁיָנוּ, דְּלָקָא מְלִיף וְלֹא שְׁחִיט – שְׂמַא לֹא אַחַר שִׁיחְפּוֹר יִמְלֹךְ
21 בְּדַעְתוֹ וְלְכִסּוּף לֹא יִשְׁחוּט, וְנִמְצַא שְׁלַחֲנֵם חֲפֵר וְטִרְחָ בְּיוֹם טוֹב,

22 וְלְרַבֵּי – לְשִׁיטְתֵינוּ, [אֲדַרְבָּה], הָא עֲדִיפָא שְׂלֹא לַגּוֹזֵר וְלַאסוֹר עֲלֵינוּ
23 אַתְּ הַשְּׁחִיטָה מִזְּמַנָּה הַחֲשֵׁשׁ הָאֵמּוֹר, אֵלָּא יֵשׁ לְהַתִּיר לֹו לְחַפּוֹר
24 וְלַחְבִּין לֹו אַתְּ הַעֲפֵר שְׂמִלְמִטָּה אִף קוֹדֵם לְשַׁחֲטָה, מִשּׁוּם דְּאֵי לֹא
25 שְׂרִית לֵית אֵתִי לְאִמְנוּעֵי מִשְׁמַחַת יוֹם טוֹב – אִם לֹא תַתִּיר לֹו לְחַפּוֹר
26 קוֹדֵם הַשְּׁחִיטָה, מִי שְׂאִין מוֹכֵן לֹו עִפֵּר מִלְּמַטָּה, לֹא יוֹכֵל לְשַׁחוּט
27 כֻּלָּל, וְלֹא יִהְיֶה לֹו בְּשַׁר לְסַעוּדָתוֹ, וְיִמְנַע מִשְׂמַחַת יוֹם טוֹב:
28 * * *
29 שְׂנִינוּ בְּמִשְׁנָה: וּמוֹרִים בֵּית הַלֵּל לְבֵית שְׂמַאי, שְׂאֵם שְׁחָט בְּדִיעוּבַד,
30 שְׂיַחְפּוֹר בְּרַבְּךָ וְיִכְסֶה:
31 אָמַר רַבֵּי זִירָא אָמַר רַב יְהוּדָה, וְהוּא שְׂיֵשׁ לֹו דְּבַךְ גְּעִיָן בְּקַרְקַע
32 מְבַעוּד יוֹם – מִעַרְב יוֹם טוֹב, שְׂבַעַת הוּצֵאתוֹ מִזְּקַרְקַע מִמִּילָא
33 נַעֲקֵר הַעֲפֵר עִמּוֹ, וּבְאוּפָן זֶה נִחְשַׁב הַעֲפֵר שְׂמַעַל הַדְּקֵר כַּחֲפּוֹר
34 וְעוּמַד. אַבְל בְּלֹא כֵּן אַסוֹר לְנַעוֹץ אַתְּ הַדְּקֵר בְּקַרְקַע וְלַחֲפּוֹר בּוֹ,
35 מִשּׁוּם שְׂהַחְפִּירָה אַסוּרָה בְּיוֹם טוֹב מִשּׁוּם תּוֹלַדַת חֲרִישָׁה, לְפִי
36 שְׂהִיא מִרְפָּה אַתְּ הַקַּרְקַע. מְקַשָּׁה הַגְּמָרָא: מֵאַחַר וְאֵין נִדְחָה אִיסוּר
37 מִלְּאֲכָה בְּיוֹם טוֹב מִשּׁוּם עֲשָׂה שֶׁל כִּיסּוּי הַדָּם, מַה תּוֹעִיל גְּעִיצַת
38 הַדְּקֵר מִבְּעוּד יוֹם, וְהָא קָא עֲבִיד בְּתִישָׁה שְׂהִיא תּוֹלַדַת מִלְּאֲכַת
39 טוֹחוֹן הָאסוּרָה בְּיוֹם טוֹב. שְׂהִירֵי רַגְבֵי הַעֲפֵר שְׂבַקְרַע מְדוּבָקִים
40 בְּגוּשִׁים, וְאֵינָם רַאיוּים לְכִיסּוּי עַד שִׁיכְתְּשָׁם, מִשּׁוּם שְׂאֵינָם קְרוּיִם
41 'עִפֵּר'. הַגְּמָרָא מְבַיאָה יוֹשׁוּב לְדַבְּרֵי: אָמַר רַב חֲזִיא בְּרַב אֲשִׁי אָמַר רַב,

ה'תש"ג	יום ראשון	יום ראשון
	ו ניסן	יום ראשון
	שיעורים. חומש: מצורע, פרשה ראשונה עם פירש"י. תהלים: לה'לח. תניא: הגהה (ושם . . . 110 רצון זו).	יום ראשון
	הנסיין הראה, אשר כשממעטים בחקירות, ועובדים בסדר ובתקף על פי הנעימות של תורה, מין מקרבת ושמאל דוחה, אזי פועלים בנדאי, ובפרט בענינים העקרים מעקרי הדת.	יום ראשון

ה'תש"ג	יום שני	יום שני
	ז ניסן	יום שני
	שיעורים. חומש: מצורע, שני עם פירש"י. תהלים: לט"מג. תניא: ובוה יובן . . . 110 בר"מ. נוסח 'זיהי בנסע': וכרצון כל עמך בית ישראל. כנוי משפחה של רבנו הזקן: ברוכאוויטש. כנוי משפחה של בנו אדמו"ר האמאצעי: שניאורכי. כנוי משפחה של ה"צמח צדק": שניאורסאהן.	יום שני

ה'תש"ג	יום שלישי	יום שלישי
	ח ניסן	יום שלישי
	שיעורים. חומש: מצורע, שלישי עם פירש"י. תהלים: מד"מח. תניא: כי כמו . . . נו בפע"ח.	יום שלישי
	כל נשמה יש לה עבודה פרטית במחין ומדות כפי טבעה וענינה. וכתיב "מאיבי תחכמי", מההטיות הרעות שמרגיש במדותיו הטבעיות, מזה מתחכם ויודע איך לכלכל תקון מדותיו ושעבוד הכחות שלו בעבודת ה' יתברך.	יום שלישי

ה'תש"ג	יום רביעי	יום רביעי
	ט ניסן	יום רביעי
	שיעורים. חומש: מצורע, רביעי עם פירש"י. תהלים: מט"נד. תניא: והנה אף דחילו . . . באריכות.	יום רביעי
	ניט הייוער און געלד איז דער אידישער רייכטום. דער אידישער אייביקער רייכטום איז, אז מען איז אידען וואס היטען אפ תורה און מצות, און מ'בריינגט אויף דער וועלט קינדער און אייניקלאך וואס היטען אפ תורה און מצות.	יום רביעי

לא בתים וממון הם העשר היהודי. העשר היהודי הנצחי הוא, שאנו יהודים השומרים תורה ומצות, ומביאים לעולם בנים ונכדים השומרים תורה ומצות.

יום
חמישי

יום חמישי

י ניסן

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: מצורע, חמישי עם פירש"י.

תהלים: נה-נט.

תניא: פרק מא. ברם . . . עבודת עבד.

בְּדַבַּר הַתְּעֻמָּוֶלָה בְּעֵינֵי טְהָרַת הַמְּשֻׁפָּחָה בְּמוֹשְׁבוֹ, יִתְבוּנֵן בְּנֵה: אֱלוֹ יִצְיָר, אֲשֶׁר ה' אֵנָה לְיָדוֹ
לְהַצִּיל מוֹשֵׁב יְהוּדִים מִכְּלִיּוֹן, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, הִנֵּה בְּטַח הָיָה מוֹסֵר נַפְשׁוֹ עַל זֶה, וְהָיָה מְהֻלָּל
וּמְשֻׁבַּח אֶת ה' יִתְבַּרַךְ, עַל גְּדֻלַּת הַחֶסֶד לְזִכְרוֹתָו בְּזִכְרוֹת גְּדוּלַּת כְּזֶה. כֵּן וְיוֹתֵר מִכֵּן הִיא תְּעֻמָּוֶלָה זו,
שֶׁהִיא הַצֵּלַת נַפְשׁוֹת מִמָּוֶה.

יום
שישי

יום שישי

יא ניסן

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: מצורע, ששי עם פירש"י.

תהלים: ס-סח.

תניא: והנה ה' . . . 112 ותפילין.

בְּיוֹם הַהִלָּדוּת, עַל הָאָדָם לְהִתְבּוֹדֵד, וּלְהַעֲלוֹת זְכוּרוֹתָיו וּלְהִתְבוּנֵן בָּהֶם, וְהַצְּרִיכִים תְּקוּן
וְתִשׁוּבָה יָשׁוּב וְיִתְקַנֵּם.

שבת
קודש

שבת

יב ניסן, שבת הגדול

ה'תש"ג

הפטורה: וארבעה אנשים. במנחה: עבדים היינו.

שיעורים. חומש: מצורע, שביעי עם פירש"י.

תהלים: סח-סח.

תניא: וגם יתבונן . . . 112 והמוח כו'.

מִזְמַן יְצִיאַת מִצְרַיִם נִקְרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל "צְבָאוֹת ה'". הַהִפְרָשׁ בֵּין עֲבָדִים – שְׁנִקְרְאוּ כֵּן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל – וְצְבָאוֹת, הוּא: עֲבָד עוֹשֶׂה עֲבוֹדַת רַבּוֹ – וּבְנֵה כְּמֵה דְרָגוֹת, נוֹקֵב מְרָגְלִיּוֹת, עוֹשֶׂה שְׂאָר
מְלָאוֹת, עוֹשֶׂה מְלָאוֹת פְּשוּטוֹת – וְיֵשׁ בְּנֵה יְגִיעָה וְעֵמֶל רַב, אֲבָל אֵין זֶה עֲנִיָּן שֶׁל מְסִירַת נַפְשׁוֹ.
צְבָא הֵם עֲבָדִים שְׁעוֹבְדִים בִּיְגִיעָה רַבָּה וְעֵמֶל וּבְמִסְיַרַת נַפְשׁוֹ, הֵן בְּמִלְחָמַת הַגָּנָה וְהֵן בְּמִלְחָמַת
תְּנוּפָה, וְעוֹמְדִים עַל מְשֻׁמְרָתָם בְּתַכְלִית הַתְּקִיף מִכְּלֵי הַתְּפַעַל מֵהַמְּנַגֵּד וְשׁוֹנֵא, וְעַבְדוֹתָם זו אֵינָה
עֲנִיָּן שֶׁל הַשְּׂגָה, כִּי הֵם מִתְּנַהֲגִים עַל פִּי הוֹרָאָה מְצַבִּיָּם.

וְהִנֵּה נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם הָיוּ בְּתַכְלִית הַשְּׁפָלוּת בְּעֵינֵי קָשִׁים וּמְרִים, וְעַם זֶה לֹא שָׁנוּ
שָׁמָּה וּלְשׁוֹנָם וּלְבוּשֵׁיהֶם, וְעֵמֶדוֹ עַל מְשֻׁמְרָתָם בְּתַכְלִית הַחֲזָק, כִּי יִדְעוּ שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַבְּטִיחַ
לְגַאֲלָם אוֹתָם, וְהַמְּתַנַּהֵג כְּזֶה בְּמִצְבֵּי זֶה הוּא מְצַבָּא ה', דְּהוּ עוֹזֵר בְּדֶרֶךְ מְלַמְעֵלָה מִן הַטְּבַע בְּטַבַּע.

ברכת האילנות:

הַיּוֹצֵא בִּימֵי נִיסָן וְרוֹאֵה אֵילָנוֹת שְׂמוּצִיָּאִין פֶּרַח צָרִיךְ לְבָרֵךְ: **בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מְלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא**

חָסַר בְּעוֹלָמוֹ כָּלוּם וּבָרָא בּוֹ בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת וְאֵילָנוֹת טוֹבוֹת לִיְהוֹנוֹת בָּהֶם

בְּנֵי אָדָם

ואינו מברך אלא בפעם ראשונה שרואה בכל שנה (סדר ברכת הנהנין פרק יג הלכה יד).

איסור קרובות - משעת קידושין או נישואין? יום ראשון ו' ניסן ה'תשע"ד

תופסים בה קידושין, כך גם אם יקדש שתייהן כאחת אין הקידושין תופסין. מפורש אם כן, שקרובות האשה נאסרות כבר משעת הקידושין.

ומסיף, כי יתכן שגם ה'תוספות' סוברים כשיטת הרמב"ם, ומה שאמרו שדווקא על ידי נישואין נאסר בקרובות אשתו הרי זה משום שכל זמן שלא היו נישואין יש לחשוש שמא ימצא בה מום ויבטל את הקידושין למפרע בטענת 'מקח טעות', כמבואר (קידושין נו, ב. וברש"י שם) שהארוסה לכהן אינה אוכלת תרומה עד הנישואין "שמא ימצא בה המקדש מום, ונמצא קידושי טעות ובטלים, ונמצא שאכלה זרה בתרומה".

וכיון שישנה אפשרות לבטל את הקידושין למפרע, כתבו התוספות שדווקא על ידי הנישואין חל דין 'ערוה' על קרובות האשה, כי לפני כן אין בית דין יכולים להענישו על קידושי הקרובה, היות והתראת העדים - 'התראת ספק' היא

(וראה לעיל פ"א ה"ב).

[ויש להעיר כי מדברי התוס' משמע שקודם הנישואין אין כלל דין ערוה, ולא רק לענין עונשין, שהרי כתבו שהטעם לכך הוא מפני שאיסור עריות הוא בגלל 'שארות' שנקבעת רק ע"י נישואין].

הלכות איסורי ביאה פרק ב, הלכה ז: בַּיּוֹן שֶׁקִדְשׁ אָדָם אִשָּׁה נֶאֱסְרוּ עָלָיו מִקְרֹבוֹתֶיהָ שֵׁשׁ נָשִׁים, וְכָל אַחַת מֵהֶן עֲרוּהָ עָלָיו לְעוֹלָם.

הרמב"ם נקט כאן שאיסור קרובות אשתו חל עליו משעת הקידושין. וכתב ה'שער המלך' (אישות, חופת חתנים ה) שלדעת התוספות (יבמות צז, א ד"ה עריות) איסור קרובות חל רק משעת נישואין, כי איסור עריות הוא מצד 'שארות' (קרבת משפחה) שנקבעת רק על ידי נישואין.

וה'ערוך לנר' (יבמות ב, א ד"ה הכי) ציין למסכת דרך ארץ (בתחילה) בה נאמר "המקדש את האשה הרי זה אוסר עליו שבע עריות" (ולמה כתב הרמב"ם 'שש עריות' ולא 'שבע'?) – ביאר ה'נחלת יעקב', שהרמב"ם מנה רק את האסורות לעולם, ואחות אשתו שהיא ערוה עליו רק בחיי אשתו אינה בכלל זה. והרמב"ם הביא אותה בנפרד בהלכה ט).

ובעל ה'הפלאה' (נתיבות לשבת' סי' ט"ו ס"ק ה) הוכיח כשיטת הרמב"ם מהמשנה (קידושין ג, ב) "המקדש אשה ובתה כאחת אינן מקודשות". והטעם מבואר בגמרא "כל שאינו בזה אחר זה – אפילו בבת אחת אינו". וכשם שקידושי הבת אינם יכולים לחול לאחר קידושי האם, כי מעתה הבת 'ערוה' ואין

מותר לקטן לעבור עבירה? יום שני ז' ניסן ה'תשע"ד

לחייב מצוות נאמר רק לישראל ולא לבני נח שבהם חל חיוב אפילו על קטן, מיד שהגיע לכלל דעת.

ולפי זה מבאר ה'אור שמח': כלל הוא שאין מצוה שבני נח נצטוו עליה ולא ישראל, כי לא יתכן שהגוי התקדש והוזהר בדבר שהישראל אינו מוזהר עליו, ורק לגבי עונשין מצינו חומרא בחיובי הגויים יותר מישראל, מחמת הקב"ה על ישראל, אך לא לגבי עצם האיסור. ואם כן, מאחר וגוי קטן חייב בשבע המצוות, עצם האיסור חל גם על ישראל קטן אלא שאינו נענש.

ולפי זה אין סתירה בין הדינים דלעיל, כי במצוות שהוזהרו בהן רק ישראל ולא הגויים, כגון איסור זר לעבוד בבית המקדש, אין הקטן חייב כלל, אך בעריות שגם בני נח מוזהרים עליהם, הרי מאחר והקטנים שבבני נח הוזהרו, גם קטני ישראל מוזהרים. ואף שאין נענשים, הדבר נחשב להם כחטא, ולכן הקטנה שזינתה נאסרת על בעלה.

הלכות איסורי ביאה פרק ג, הלכה ב: הַבָּא עַל הַקְּטָנָה אִשָּׁת הַגְּדוֹל... וְהִיא פְּטוּרָה מִכָּל עֲלֵהָ.

הרמב"ם מחדש כאן שגם אשת איש קטנה שזינתה נאסרת על בעלה, כי אף על פי שקטנה אינה בת עונשין, מעשיה נחשבים כעבירה.

וצריך להבין: כמה שונה דין זה מהאמור בגמרא (יבמות לג, א) שקטן זר שעבד במקדש אין מעשיו נחשבים כעבירה? והביאור:

הדין שקטן אינו בר מצוות נלמד מהלכה למשה מסיני, כשאר שיעורי התורה (ש"ת הרא"ש טו, א). והנה, מבואר ברמב"ם (הל' מלכים ט, י) שלא ניתנו השיעורים אלא לישראל ולא לבני נח, ולכן גוי העובר על אחת משבע המצוות (כגון שאכל אבר מן החי) חייב אפילו בכל-שהוא (בשונה מישראל שחייב רק על אכילת כזית). ולפי זה חידש ה'חתם סופר' (ש"ת י"ד ש"ח) שגם ה'שיעור' של גיל שלוש עשרה

ווסתות, שור המועד ו'מוריד הגשם' יום שלישי ח' ניסן ה'תשע"ד

וצריך לשומרו כראוי. וכן בדינים נוספים. ויסוד הדבר: מאחר ו'המקרה לא יתמיד', מסתבר לומר שיש סיבה אחת שגרמה לכל המקרים, ולכן יש לחוש שכך יהיה גם להבא. אך יש לבאר גם באופן אחר: הרגל נעשה טבע, ולכן

הלכות איסורי ביאה פרק ח, הלכה ד: שְׂאֵין הָאִשָּׁה קוֹבְעַת וְסֵת עַד שֶׁתִּקְבְּעוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים.

המושג חזקת שלוש פעמים נאמר בדינים שונים: הרואה דם שלוש פעמים במועד מסוים חוששת שתראה שוב במועד זה. שור שנגח שלוש פעמים יש לחשוש שינגח שוב

'משיב הרוח' תשעים פעם ברצף, נחלקו הראשונים בדבר: יש המדמים זאת לשור המועד, ש'ריחק נגחותיו חייב – קירב נגחותיו לא כל-שכן?', וכן אמירת תשעים פעם רצופות מועילה יותר מאמירתן בעת התפילות. אך יש סוברים כי אין דמיון בין הדברים (ראה טור א"ח סי' קיד).
וסברת המחלוקת: לדעה הראשונה, חזקת שור המועד מבוססת על הרגל, ואם כן יש ללמוד מכאן לאמירת 'משיב הרוח' שתלויה בהרגל הלשון, אך לדעה השנייה חזקת שור המועד מבוססת על הסתברות כי זהו טבעו, וזה כמובן לא שייך באמירת 'מוריד הגשם' (חידושי הגרש"ש ב"ק סי' לג).

עצם ראיית הדם שלש פעמים במועד מסוים יצרה הרגל בגוף האשה לראות במועד זה, וכן השור הורגל לנגוח. ונפקא מינה: לפי הביאור הראשון, מתגלה למפרע כי זה טבעה של האשה מעולם, ומעתה יש להתייחס אף לראיות הקודמות כדין אשה שיש לה וסת, אך לפי הביאור השני הוסת נקבע רק מכאן ולהבא (קובץ הערות, הוספות אות ב).
ויש שכתבו כי הדבר שנוי במחלוקת הראשונים: המסופק בימות הגשמים אם אמר 'משיב הרוח', לאחר שעברו שלושים יום בהן התפלל תשעים תפילות, מן הסתם התרגל לומר 'משיב הרוח' ואין צריך לחזור. ואם אמר

יום רביעי ט' ניסן ה'תשע"ד

מלאכות האשה לבעלה בימי נידתה

למצוא היתר לדבר.

ולפי זה יתכן שאם הבעל רוצה שאשתו תחמיר ולא תמזוג לו את הכוס אף בשינוי, הדבר אסור מן הדין, כי ההיתר הוא לחבבה על בעלה ואם המניעה לכך היא מרצונו אין טעם להתיר.

ולכן בהלכות אישות הביא הרמב"ם את היתר מזיגת הכוס בשינוי, כי שם מדובר בחיובי האשה כלפי בעלה, ועל זה כתב שכשם שבימי טהרתה חייבת בעשיית מלאכות אלו לבעלה, כך חייבת לעשותן, אם כי בשינוי, בימי טומאתה. אך כאן מדובר באיסורי נדה ולכן לא פירט כאן את ההיתר של שינוי, להורות שמן הדין יש מקום להחמיר גם בזה וההיתר נובע רק מצד הלכות אישות – חיובי האשה כלפי בעלה, ולכן כאשר אין שייך טעם ההיתר, המזיגה אסורה אפילו בשינוי.

ומאידך, את ההיתר של הצעת המיטה שלא בפניו הביא גם כאן, כי אינו רק מצד חיובי האשה לבעלה אלא מעיקר הדין.

(פתחא וזטא י"ד קצ"ח)

הלכות איסורי ביאה פרק יא, הלכה יט: כָּל מְלָאכּוֹת שְׁהָאִשָּׁה עוֹשֶׂה לְבַעְלָהּ – נְדָה עוֹשֶׂה לְבַעְלָהּ, חוּץ מִהַרְחֵצַת פְּנֵי יָדָיו וְרַגְלָיו, וּמְזִיגַת הַכּוֹס, וְהַצָּעַת הַמִּטָּה בְּפָנָיו.

דין זה מביא הרמב"ם גם בהלכות אישות (פכ"א ה"ח) ומוסיף: "מצעת מטתו שלא בפניו, ומזוגת את הכוס ואינה נותנת אותו בידו כדרכה תמיד, אלא מנחת אותו על הארץ... והוא נוטלו".

ויש לעיין: מדוע כאן לא ציין הרמב"ם את היתר מזיגת הכוס בשינוי, ומאידך, את היתר הצעת המיטה שלא בפניו רמז בהדגשה שהאיסור הוא בפניו?
ויש לומר:

ההיתר בהצעת המיטה שלא בפניו הוא משום שבכך לא יבואו לידי קירוב ואין מקום לחשש, אך היתר מזיגת הכוס בשינוי אינו מטעם זה, כי גם על ידי שינוי מועט יש מקום לחשש, אלא שמניעה מוחלטת של שימוש האשה לבעלה עלולה לגרום למיעוט החיבה ביניהם, ולכן חתרו חז"ל

יום חמישי י' ניסן ה'תשע"ד

גירות בזמן הבית ובזמן הזה

(הל' מחסרי כפרה פ"א ה"ב) שגר שמל וטבל ועדיין לא הביא קרבן אינו אוכל בקדשים משום ש'קרבנו עכבו להיות גר גמור', אך אין זה משום שהקרבן הוא אחד הדברים המכניסים לברית, אלא חיוב בפני עצמו שאי-קיומו מעכב את שלימות הגירות (דוגמא לדבר: מי שאינו נימול בעצמו או לא מל את בנו, אסור באכילת קרבן פסח).

ומאחר ובזמן הזה אין אפשרות להקריב קרבנות וממילא אין חיוב, אין כאן דבר המעכב את הגירות. ובכך שונה הבאת הקרבן ממילה וטבילה, כי בעוד שמי שאינו יכול לטבול או למול לא יוכל להתגייר, הרי חיוב הקרבן אינו מהדברים המכניסים לברית, ואם אין חיוב ממילא אין מניעה.

ולפי זה יש לחדש כי הגרים שהתגיירו בימינו יוכלו לאכול קדשים כשיבנה בית המקדש, עוד קודם שיביאו את קרבנם. ואע"פ שבזמן הבית אסור לגר לאכול בקדשים לפני הבאת הקרבן, כי כאשר הגירות היא בזמן שיש חיוב קרבן

הלכות איסורי ביאה פרק יג, הלכה ה: וּבְזֶמַן הָהָא שְׂאִין שָׁם קֶרְבָּן – צָרִיךְ מִיִּלָּה וּמִבִּילָה, וּבְשִׁיבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ יָבִיא קֶרְבָּן.

לכאורה, הגירות בזמן הזה לוקה בחסר שהרי נעדר ממנה אחד משלושת המרכיבים הפועלים את הגירות, ואע"פ שאין זה מעכב (ולכן אפשר להתגייר בימינו) אך מכל מקום אין הגירות מושלמת.

מלשון הרמב"ם "ובזמן הזה שאין שם קרבן צריך מילה וטבילה" משמע שתהליך הגירות בזמן הזה שונה במהותו מזמן הבית ונעשה על ידי מילה וטבילה בלבד. ומה שהוסיף "וכשיבנה בית המקדש יביא קרבן" אין זה כהשלמת תהליך הגירות אלא כחיוב בפני עצמו.
ביאור הדברים:

עצם הכניסה לברית, גם בזמן הבית, נעשית על ידי מילה וטבילה, אלא שבנוסף לכך חל חיוב על הגר להביא קרבן ואי-קיום החיוב מעכב את שלימות הגירות, כדברי הרמב"ם

הלכה יומית לעיון ברמב"ם – בנוסף לשיעורים היומיים ג"פ ליום, פ"א ליום, וסהמ"צ פט

ומאחר וכבר חלה הגירות הרי הוא כשאר ישראל, וגם כשיתחייב בקרבן כשיבנה המקדש, אין קיום החיוב מעכב את הגירות מאחר שכבר הושלמה.

(לקוטי שיחות נר, עמ' 160)

הרי אי קיום החיוב מעכב את שלימות הגירות ואסור באכילת קדשים, אך כשהגירות נעשתה בזמן הזה ולא חל חיוב להביא קרבן, אי-הבאתו אינה מעכבת את הגירות,

לקיחת משה את ציפורה אחר שילוחיה יום שישי י"א ניסן ה'תשע"ד

שניתנה ונאסר עליו להחזיר גרושתו, איך נישאה לו כגירות שאף היא אסורה לכהן (להלן פי"ח ה"א), ואם לא קיים את מצוות התורה יכול היה לשאתה כגרושה? אלא בהכרח לומר שכאשר נשא משה את אשתו בשנית עדיין לא היה כהן, כי באותה שעה נעשתה העבודה במשכן בכורים, ורק לאחר חטא העגל ניטלה העבודה מהבכורים והתחילה הכהונה של משה בשבעת ימי המילואים.

והחיד"א (נחל קדומים יתרו ב) מיישב:

משה רבינו בוודאי קיים את התורה קודם שניתנה ונאסר עליו לשאת את ציפורה כגרושה, וכיון שנתגיירה התבטל מעמדה הראשון. ואף שגם גירות אסורה לכהן הותר למשה לשאתה, כי גירות שפסולה לכהונה הוא משום שבאה מן הגויים, ו"ביאת עכו"ם פסלה" (רש"י יבמות סא, א) ואסורה משום זונה האסורה לכהן מן התורה, אך ציפורה שהיתה נשואה למשה וידע שצנועה וכשרה היא, היתה מותרת גם לאחר שנתגיירה.

הלכות איסורי ביאה פרק יז, הלכה א: שְׁלֹשׁ נָשִׁים נֶאֱסְרוּ עַל כָּל הַכֹּהֲנִים: גְּרוּשָׁה...

במכילתא (יתרו פרשה א) נחלקו תנאים בפירוש הפסוק (שמות יח, ב) "ויקח יתרו חותן משה את צפורה אשת משה אחר שילוחיה". רבי יהושע אומר אחר שנפטרה ממנו בגט, ורבי אלעזר המודעי אומר אחר שנפטרה ממנו במאמר ("שאמר לה לשוב לביתה").

והקשה על כך בזית רענן' (לבעל ה'מגן אברהם): משה רבינו כהן גדול היה (ובתים קא, ב) ואם כן, לדברי רבי יהושע איך נשא את ציפורה אחר שנפטרה ממנו בגט, והלא כהן אסור בגרושה? ומיישב: רבי יהושע לשיטתו שבנישואיה הראשונים היתה ציפורה נכריה, ונישאה למשה שנית לאחר שנתגיירה. וכיון ש"גר שנתגייר כקטן שנולד" (יבמות כב, א), הרי לאחר שנתגיירה בטל מעמדה הקודם ומעתה מותרת לכהן גדול.

ותמה על כך בספר 'זה ינחמנו' (פירוש על המכילתא): ממה-נפשך, אם משה רבינו קיים את מצוות התורה קודם

'ספיקא דאורייתא - לחומרא' שבת קודש י"ב ניסן ה'תשע"ד

שהולכים אחר הרוב ממה שנאמר בקרבן פסח "ועצם לא תשברו בו", ואם אסור לשבור את עצמות הגולגולת אין אפשרות לבדוק אם לא ניקב קרום המוח והרי הבהמה ספק טריפה, ואיך מקריבים אותה? אלא שהולכים אחר הרוב, ורוב בהמות אינן טריפות. ואם כל הספיקות מותרות מן התורה, הרי גם אם אין הולכין אחר הרוב והבהמה ספק טריפה מותר להקריבה?

ומתוך ה'חיות דעת' (יו"ד סי' קי, בית הספק):

באיסורים, כגון חלב שאסור באכילה - חלב וודאי נאסר אבל ספק חלב לא נאסר, וכך במצוות שהן ב'קום ועשה' - כגון לקיחת אתרוג ואכילת מצה, אם אין וודאות שזה אתרוג או שזו מצה, לא נתקיימה המצווה.

וכך גם בהקרכת הפסח: איסור הקרכת טריפה למזבח נלמד (מנחות ו, א) מהפסוק "כל אשר יעבור תחת השבט והיה קודש" - פרט לטריפה שאינה עוברת ("משום דאין לה חיות לא חשיב לה עוברת" - רש"י שם), והלימוד הוא - 'אשר יעבור' וודאי ראוי להקריבה, אבל ספק אינו ראוי להקריבה. ולכן ספק טריפה (אם אין הולכים אחר הרוב) שאין וודאות ש'יעבור' - אין להקריבו כקרבן פסח.

הלכות איסורי ביאה פרק יח, הלכה יז: אִפְסוּר כָּל הַסְּפִיקוֹת בְּלִין מִדְּבָרֵי סוּפְרִים.

הרמב"ם סובר שדין 'ספיקא דאורייתא לחומרא' (ביצה ג, א) הוא רק מדרבנן, אבל מן התורה כל ספק איסור מותר. אך הרשב"א (תורת הבית הארוך ד, א) והר"ן (קידושין ס"א) סוברים ש'ספיקא דאורייתא לחומרא מן התורה, והביאו ראיה לשיטתם מדברי הגמרא (קדושין עג, א) הלומדת מהפסוק "לא יבא ממזר בקהל ה'" - ממזר ודאי לא יבא בקהל, אבל ממזר ספק יבוא. ואם הספיקות מותרות מן התורה מדוע צריך לימוד להתיר ספק ממזר? אלא מכאן שכל 'ספיקא דאורייתא לחומרא מן התורה.

והמהרי"ט (שו"ת ח"ב, יו"ד סי' א) מיישב את שיטת הרמב"ם: התורה לא מתירה ספק ממזר בתורת 'ספק' אלא בתורת 'ודאי', כי אם ההיתר הוא בתורת 'ספק' לא היה יכול לשאת גם בת ישראל וגם ממזרת שהרי זה 'תיתי דסתי', כי ישראל אסור בממזרת, וממזר אסור בבת ישראל, והפסוק מלמדנו שספק ממזר אינו נכלל באיסור 'לא יבא...', ומותר בבת ישראל ובממזרת כאחד.

ועוד הקשו על הרמב"ם ממה שלמדו (חולין יא, א)

שיעורי רמב"ם שלשה פרקים ליום - ו' ניסן ה'תשע"ד

יום ראשון ו' ניסן ה'תשע"ד

הלכות שוטה

פרק ד

42 ועומד - אלא בריו שאין בו קלקנותו, שנאמר: "וכתב
 43 ומחה", כתב שהוא יכול להמחות; ואם כתב בדבר
 44 המתקנים [שאינו נמחה], פסולה.
 45 י. נשאר במקלה רשם כתב נפר - פסולה, עד שימחק יפה
 46 יפה. כתב אות אחת ומחקה, וחזר וכתב אות שניה
 47 ומחקה, עד שהשלים - פסולה, עד שתהיה כלה כתובה.
 48 יא. כתבה שלא לשמה, או שמחקה שלא לשמה -
 49 פסולה. כתב שתי מגלות לשתי סוטות, ומחקן לתוף כוס
 50 אחד, או לתוף שני כוסות וערכן ככוס אחד, והשקה
 51 לשתייהן - פסולה, שכל אחת לא שתי מגלגלה. מחקן
 52 לשני כוסות וערכן, וחזר וחלקן לשני הכוסות - לא ישקה
 53 אותן; ואם השקה, כשר. נשפכו המים - הרי זה כתב
 54 מגלה אחרת, ומביא מים אחרים. נשפכו ונשתיר מהן -
 55 לא ישקה את השאר; ואם השקה, כשר.
 56 יב. מי שוטה שלנו [עבר עליהם לילה], נפסלין בלינה.
 57 הקדים עפר למים, פסל. לא היה שם עפר בהיכל - מביא
 58 עפר מבחוץ, ומניחו בהיכל, ולקח ממנו, ונותן על פני
 59 המים; ואינו מביא אפר [שריפה], אכל מביא רקבובית
 60 [ירק רקוב] שהיא כעפר.
 61 יג. ולא יחפר בקרדם בהיכל ויוציא עפר, שנאמר: "אשר
 62 יהיה בקרקע המשכן"; ואם חפר והוציא עפר, כשר.
 63 יד. הקריב את מנתה ואחר כך השקה - כשרה. נטמאת
 64 מנתה קדם שיניחנה בכלי שרת - הרי זו תפדה ככל
 65 המנחות שננטמו קדם שיתקדשו בכלי שרת, וביא מנחה
 66 אחרת. נטמאת המנחה אחר שקדשה בכלי שרת - הרי זו
 67 תשרף. וכן אם אמרה 'טמאה אני' קדם שתקמץ המנחה,
 68 או שאמרה 'אני שוטה', או שלא רצה בעלה להשקותה,
 69 או שפאו עדי טמאה, או שמת הוא, או שמתה היא - הרי
 70 המנחה כלה נשרפת; ואם ארע אחד מאלו אחר שקרב
 71 הקמץ, אין השירים נאכלין.
 72 טו. היה בעלה כהן - אין שירי מנחתה נאכלין, מפני
 73 שיש לבצע חלק בה; ואינה עולה כלה לאשים מנחת
 74 זכרי כהנה, מפני שיש לה חלק בה; אלא הקמץ קרב
 75 לעצמו, ושירים מתפורין על בית הדשן. נמצאו עדיה
 76 [שהעידו שנסתרה] זוממין, מנחתה תצא לחלין.
 77 טז. המקנא לאשתו על ידי אנשים הרבה [אל תסתרי עם
 78 פלוני ופלוני ופלוני], ונסתרה עם כל אחד ואחד מהן - הרי
 79 זה מביא מנחה אחת על ידי [בשביל] בלן כשמשקה אותה,
 80 שנאמר: "מנחת קנאות" - מנחה אחת לקנייני הרבה.
 81 יז. יש לבצע לגלגל עליה [לכלול] בשבועה, שלא זנתה
 82 עם איש זה שקנא לה בו, ולא עם איש אחר, ושלא זנתה
 83 תחתיו משנתארסה קדם שתנשא, ולא אחר שנשאת; אבל
 84 אינו מגלגל עליה שלא זנתה קדם הארוסין, ולא אחר
 85 שגרשה, אם גרשה והחזירה - שאם זנתה בעת זה, לא

1
 2
 3
 4 א. בתמשה עשר באדר נפנין בית דין לצרכי הרבים,
 5 ובדקין על הראייה לשמות להשקותה, ועל הראייה
 6 לקנא לה ולהוציאה בלא כתבה [כגון אם שנתחדש בעלה]
 7 לקנא לה ולהוציאה; ובכל זמן משקין את הסוטות.
 8 ב. ואין משקין את השוטה אלא ביום, וכל היום כשר
 9 להשקנת שוטה; ואין משקין שתי סוטות כאחת, שנאמר:
 10 "והעמיד אותה".
 11 ג. שוטה שאמרה 'אני שוטה' מחמת יראה ופחד - יש
 12 לה לחזור ולומר 'הריני שוטה'; אבל אם אמרה 'אני
 13 שוטה', והיא בריאה, ואינה יראה ולא פחדת - אינה
 14 יכולה לחזור ולומר 'הנני שוטה'.
 15 ד. אמרה 'אני שוטה' קדם שתמחק המגלה - הרי מגלתה
 16 נגנזה, ואינה כשרה להשקות בה שוטה אחרת; ומנחתה
 17 מתפורת על הדשן [מקום שריפת קדשים שנפסלו].
 18 ואם אמרה 'אני שוטה' אחר שנמחקה המגלה - מערערין
 19 [מכריחין] אותה ומשקין אותה בעל כרחה.
 20 ה. ומאימין עליה [דוחקין בה] שתשתה; ואומרין לה:
 21 'בתי, אם ברור לך הדבר שטהורה אתה, עמדי על בריך
 22 ושתי, ואל תפחדי, לפי שאין המים דומין אלא לסם [עשב
 23 מרפא] יבש מנח על בשר חי: יש שם מפה, מחלחל
 24 ויורד; אין שם מפה, אינו עושה כלום'.
 25 ו. אמרה: 'טמאה אני' - אף על פי שנמחקה המגלה -
 26 המים נשפכין, מפני שאין בהן גרשה; ומנחתה מתפוררת
 27 על הדשן.
 28 ז. מגלת שוטה שכתבה בלינה - פסולה, שנאמר: "וכתב
 29 והשקה והקריב" - כשם שקרבנה ביום, כך כתיבת המגלה
 30 והשקותה ביום. כתבה למפרע [בסדר הפוך] - פסולה,
 31 שנאמר: "האלה", על הסדר. כתבה קדם שתקבל עליה
 32 השבועה - פסולה, שנאמר: "והשביע וכתב".
 33 ח. כתבה אגרת [ללא שירות שורות] - פסולה, שנאמר:
 34 "בספר". כתבה על שני דפיין [עמודים] - פסולה, שנאמר:
 35 "בספר" - ספר אחד, ולא שנים ושלשה. ואינו כותב לא
 36 על הנגר [העשוי מעשבים], ולא על הדפתרא [עור שאינו
 37 מעובד], אלא במקלת ספר [עור מעובד], שנאמר:
 38 "בספר"; ואם כתבה על ניר או דפתרא, פסולה.
 39 ט. "וכתב כהנה" - הא למדת שאם כתבה ישראל או כהן
 40 קטן, פסולה. אינו כותבה לא בקמוס [שרף אילון], ולא
 41 בקלקנתוס [חומצת נחושת], ולא בכל דבר שרשימו נפר

מתוך מהדורת חזק

43 לְבַעַל בַּת הַבַּת; (ח) שְׁלֵא לְשֵׂא אִשָּׁה וּבִתָּה; (ט) שְׁלֵא
 44 לְשֵׂא אִשָּׁה וּבַת בְּנֵהּ; (י) שְׁלֵא לְשֵׂא אִשָּׁה וּבַת בִּתְּהָא;
 45 (יא) שְׁלֵא לְבַעַל אַחֻת אָב; (יב) שְׁלֵא לְבַעַל אַחֻת אָם;
 46 (יג) שְׁלֵא לְבַעַל אִשְׁתְּ אַחֵי הָאָב; (יד) שְׁלֵא לְבַעַל אִשְׁתְּ
 47 הַבֵּן; (טו) שְׁלֵא לְבַעַל אִשְׁתְּ אָח; (טז) שְׁלֵא לְבַעַל אַחֻת
 48 אִשְׁתּוֹ; (יז) שְׁלֵא לְשִׁכַּב עִם בְּהֵמָה; (יח) שְׁלֵא תִבְיֵא
 49 אִשָּׁה בְּהֵמָה עֲלֶיהָ; (יט) שְׁלֵא לְשִׁכַּב עִם זָכָר; (כ) שְׁלֵא
 50 לְגַלּוֹת עֲרוֹת אָב; (כא) שְׁלֵא לְגַלּוֹת עֲרוֹת אַחֵי הָאָב;
 51 (כב) שְׁלֵא לְבַעַל אִשְׁתְּ אִישׁ; (כג) שְׁלֵא לְבַעַל נְדֵה;
 52 (כד) שְׁלֵא לְהַתְּחַתֵּן בְּגוֹיִים; (כה) שְׁלֵא יָבוֹא עֲמוּנֵי
 53 וּמוֹאָבֵי בְּקַהֲלֵי ה'; (כו) שְׁלֵא לְהִרְחִיק דּוֹר שְׁלִישִׁי מִצְּרֵי
 54 מְלִבּוֹא בְּקַהֲלֵי ה'; (כז) שְׁלֵא לְהִרְחִיק דּוֹר שְׁלִישִׁי אֲדוּמֵי
 55 מְלִבּוֹא בְּקַהֲלֵי ה'; (כח) שְׁלֵא יָבוֹא מְמֹר בְּקַהֲלֵי ה';
 56 (כט) שְׁלֵא יָבוֹא סָרִיס בְּקַהֲלֵי ה'; (ל) שְׁלֵא לְסַרֵּס זָכָר,
 57 אֶפְלוּ בְּהֵמָה תִּיָּה וְעוֹף; (לא) שְׁלֵא יִשָּׂא כֶּהֵן גְּדוֹל
 58 אֶלְמָנָה; (לב) שְׁלֵא יִבְעַל כֶּהֵן גְּדוֹל אֶלְמָנָה, אֶפְלוּ בְּלֵא
 59 נְשׂוּאֵינָּה; (לג) שְׁיִשָּׂא כֶּהֵן גְּדוֹל בְּתוּלָה בְּנַעֲרוֹתָהּ;
 60 (לד) שְׁלֵא יִשָּׂא כֶּהֵן גְּרוּשָׁה; (לה) שְׁלֵא יִשָּׂא זוֹנָה;
 61 (לו) שְׁלֵא יִשָּׂא חֲלָלָה; (לז) שְׁלֵא יִקְרַב אָדָם לְאַחַת מִכָּל
 62 הָעֲרִיּוֹת, וְאָף עַל פִּי שְׁלֵא בְעַל. וּבִאֹר מְצוּוֹת אֱלוֹ
 63 בְּפָרְקִים אֱלוֹ.

פָּרָק א

64
 65 א. הַבָּא עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרִיּוֹת בְּמִזֵּיד - חַיֵּב כָּרַת,
 66 שְׁנֵאמַר: "כִּי כָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה - וַנִּכְרַתוּ
 67 הַנְּפֹשׁוֹת הָעוֹשׂוֹת מִקְרֵב עִמָּם", שְׁנֵי־הֵם הַבּוֹעֵל וְהַנּוֹבְעֵל;
 68 וְאִם הֵיךְ שׁוֹגְגִין - תִּכְבֵּין חֲטָאת קְבוּעָה. וַיֵּשׁ מִן הָעֲרִיּוֹת
 69 שֶׁהֵיא בְּמִיתַת בֵּית דִּין, יִתֵּר עַל הַכָּרַת הַשְּׁוֹהַ בְּכֻלָּן.
 70 ב. אוֹתֵן הָעֲרִיּוֹת שְׁיֵשׁ כֶּהֵן מִיתַת בֵּית דִּין - אִם הֵיךְ שָׁם
 71 עֲדִים וְהִתְרָאָה, וְלֹא פָּרְשׁוּ מִמַּעֲשֵׂיהֶן - מִמִּיתֵין אוֹתֵן מִיתָה
 72 הָאֲמוּרָה כֶּהֵן.
 73 ג. וְאֶפְלוּ הֵיךְ הַעוֹבֵר תִּלְמִיד חֲכָמִים - אֵינן מְמִיתֵין וְלֹא
 74 מְלַקְּיָן, עַד שֶׁתִּהְיֶה שָׁם הִתְרָאָה; שְׁלֵא נִתְּנָה הִתְרָאָה בְּכָל
 75 מְקוֹם, אֲלֵא לְהַכְחִיין בֵּין שׁוֹגֵג לְמִזֵּיד.
 76 ד. הָעֲרִיּוֹת שְׁיֵשׁ כֶּהֵן מִיתַת בֵּית דִּין - מִהֵן שְׁמִיתֵתֵן
 77 בְּסִקְלָה, וּמִהֵן בְּשַׂרְפָּה, וּמִהֵן בְּחִנּוּק. וְאֵלוּ שְׁמִיתֵתֵן
 78 בְּסִקְלָה: הַבָּא עַל אִמּוֹ, וְעַל אִשְׁתְּ אָבִיו, וְעַל אִשְׁתְּ בְּנוֹ,
 79 וְהֵיא הַנְּקֻרָת 'כֶּלְתוֹ', וְהַשׁוֹכֵב עִם זָכָר, וְהַשׁוֹכֵב עִם
 80 בְּהֵמָה, וְהָאִשָּׁה הַמְּבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה עֲלֶיהָ.
 81 ה. וְאֵלוּ הֵן הָעֲרִיּוֹת שְׁמִיתֵתֵן בְּשַׂרְפָּה: הַבָּא עַל בַּת אִשְׁתּוֹ
 82 בְּחַיֵּי אִשְׁתּוֹ, וְעַל בַּת בִּתְּהָא, וְעַל בַּת בְּנֵהּ, וְעַל אִם אִשְׁתּוֹ,
 83 וְעַל אִם אִמָּה, וְעַל אִם אָבִיהָ, וְהַבָּא עַל בַּתּוֹ, וְעַל בַּת בַּתּוֹ,
 84 וְעַל בַּת בְּנוֹ.
 85 ו. אֵינן לָךְ עֲרוֹה בְּחִנּוּק, אֲלֵא אִשְׁתְּ אִישׁ בְּלִבְד - שְׁנֵאמַר:
 86 "מוֹת יוּמַת הַנֶּאֱפֵךְ וְהַנֶּאֱפָת"; וּמִיתָה הָאֲמוּרָה בְּתוּרָה סֶתֶם,
 87 הֵיא חִנּוּק. וְאִם הֵיךְ בַּת כֶּהֵן - הֵיא בְּשַׂרְפָּה וּבּוֹעֵלָה

1 תִּאֲסַר עֲלָיו, וְכָל שֶׁתִּבְעַל וְלֹא תִהְיֶה אֲסוּרָה לוֹ, אֵינּוּ מִתְּנָה
 2 עִמָּה [אֵינּוּ מַכְלִיל בְּשׁוֹבְעָה]. לְפִיכָךְ, אִם כָּנַס בְּכַמְתּוֹ, אֵינּוּ
 3 מְגַלְּגַל עֲלֶיהָ שְׁלֵא זָנְתָה כְּשֶׁהִיָּתָה שׁוֹמֵרַת יָבָם [בִּין מוֹת
 4 אַחִיו לִיבּוּס]; אֲבָל מְגַלְּגַל עֲלֶיהָ שְׁלֵא זָנְתָה תַּחַת אַחִיו,
 5 שְׂאֵם זָנְתָה תַּחַת אַחִיו, הֵרִי זוֹ אֲסוּרָה עֲלָיו. וְכֵן אִם גִּרְשָׁה
 6 וְהִחְזִירָהּ, מְגַלְּגַל עֲלֶיהָ שְׁלֵא זָנְתָה תַּחְתּוֹ בְּנְשׂוּאֵינָּה
 7 הָרִאשׁוֹנִים. וְכֵן יֵשׁ לוֹ לְגַלְּגַל עֲלֶיהָ בְּלִבְבָא, שְׁלֵא תִזְנֶה
 8 תַּחְתּוֹ, וְשְׁלֵא תִזְנֶה אַחֵר שְׁיִחְזִירָהּ, אִם יִגְרַשׁ וְיִחְזִיר;
 9 לְפִיכָךְ כְּשֶׁתִּזְנֶה לְהַבָּא - מִיָּם בּוֹדְקֵין אוֹתָהּ, וְיִאָּרְעוּ לָהּ
 10 אוֹתֵן הַמֵּאֲרָעוֹת; לְכָךְ נֵאמַר: "אָמֵן אָמֵן" - "אָמֵן" מֵאִישׁ
 11 זֶה, "אָמֵן" מֵאִישׁ אַחֵר; "אָמֵן" נְשׂוּאָה, "אָמֵן" אֲרוּסָה;
 12 "אָמֵן" לְשִׁעְבֵר, "אָמֵן" לְהַבָּא.
 13 יח. מְצוּת חֲכָמִים עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַנּוֹת לְנִשְׁוֹתֵיהֶן,
 14 שְׁנֵאמַר: "וְקָנָה אֶת אִשְׁתּוֹ"; וְכָל הַמְּקַנֵּה לְאִשְׁתּוֹ, נִכְנָסָה
 15 בּוֹ רוּחַ טְהוֹרָה. וְלֹא יִקָּנָה לָהּ לֹא מִתּוֹךְ שְׁחֻק, וְלֹא מִתּוֹךְ
 16 קַלּוֹת רֵאשׁ, וְלֹא מִתּוֹךְ שִׁיחָה בְּטָלָה, וְלֹא מִתּוֹךְ מְרִיבָה,
 17 וְלֹא לְהַטִּיל עֲלֶיהָ אִימָה; וְאִם עֵבֵר וְקָנָה לָהּ בְּפָנֵי עֲדִים
 18 מִתּוֹךְ אַחַד מִכָּל הַדְּבָרִים הָאֵלוּ, הֵרִי זֶה קְנוּי.
 19 יט. אֵינן רֵאוּי לְקַפֵּץ וּלְקַנּוֹת בְּפָנֵי עֲדִים תַּחְלָה, אֲלֵא בֵּינוּ
 20 לְבֵינָה בְּנִחַת וּבְדָרְךְ טְהוֹרָה וְהִזְהָרָה, כְּדֵי לְהַדְרִיכָה בְּדָרְךְ
 21 יִשְׂרָה, וְלְהַסִּיר הַמְּכַשׁוֹל. וְכָל שְׂאֵינּוּ מְקַפֵּיד עַל אִשְׁתּוֹ
 22 וּבְנָיו וּבְנֵי בִיתּוֹ, וּמִזְהִירֵן, וּפּוֹקֵד [בּוֹדֵק] דְּרַכִּיָּהם תְּמִיד,
 23 עַד שֶׁיִּדְעַ שְׁהֵם שְׁלֵמִים מִכָּל חֲטָא וְעוֹן - הֵרִי זֶה חוּטָא,
 24 שְׁנֵאמַר: "וַיִּדְעַתְּ כִּי שְׁלוֹם אֶהְיֶךָ [אִישְׁתְּךָ]; וּפְקַדְתְּ גִּוֹךְ
 25 [בֵּיתְךָ], וְלֹא תַחֲטָא".
 26 בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּסִיעֵן. נִגְמַר סֵפֶר רַבִּיעִי, בְּעֲזַרַת שְׁדֵי.
 27 וּמְנַיֵן פְּרָקִים שֶׁל סֵפֶר זֶה - שְׁלֹשָׁה וְחַמְשִׁים: הַלְכוֹת
 28 אִישׁוֹת - חַמְשָׁה וְעֶשְׂרִים פְּרָקִים; הַלְכוֹת גְּרוּשִׁין -
 29 שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר פְּרָקִים; הַלְכוֹת יָבוּם וְחֲלִיצָה - שְׁמוֹנָה
 30 פְּרָקִים; הַלְכוֹת נַעֲרָה בְּתוּלָה - שְׁלֹשָׁה פְּרָקִים; הַלְכוֹת
 31 שׁוֹטָה - אַרְבָּעָה פְּרָקִים.
 32 בְּשֵׁם ה' אֵל עוֹלָם.
 33 פְּעָמֵי הַכֵּן בְּאַמְרַתְךָ, וְאֵל תִּשְׁלַט בִּי כָּל יָוֵן.
 34 **סֵפֶר חֲמִישִׁי וְהוּא סֵפֶר קְדוּשָׁה**
 35 הַלְכוֹתֵיו שְׁלֹשׁ, וְזֶה הוּא סְדוּרָן: הַלְכוֹת אֲסוּרֵי בִיאַה,
 36 הַלְכוֹת מְאָכְלוֹת אֲסוּרוֹת, הַלְכוֹת שְׁחִיטָה.
 37 **הַלְכוֹת אֲסוּרֵי בִיאַה**
 38 יֵשׁ בְּכֻלָּן שְׁבַע וּשְׁלֹשִׁים מְצוּוֹת - אַחַת מְצוּת עֲשֵׂה,
 39 וְשֵׁשׁ וּשְׁלֹשִׁים מְצוּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פְּרָטָן:
 40 (א) שְׁלֵא לְבֹא עַל הָאָם; (ב) שְׁלֵא לְבֹא עַל אִשְׁתְּ אָב;
 41 (ג) שְׁלֵא לְבַעַל אַחֻת; (ד) שְׁלֵא לְבַעַל בַּת אִשְׁתְּ אָב;
 42 (ה) שְׁלֵא לְבַעַל בַּת הַבֵּן; (ו) שְׁלֵא לְבַעַל בַּת; (ז) שְׁלֵא

מתוך מהדורת חזק

48 אַחַד וּמְעַלָּה - גְּדוּל הַבָּא עֲלֶיהָ חֵיב מִיתָה אוּ כְּרַת אוּ
 49 מְלָקוּת; וְהִיא פְּטוּרָה מִכָּלּוּם, אֲלֵא אִם בֵּן הֵיְתָה גְּדוּלָּה.
 50 וְאִם הֵיְתָה פְּחוּתָה מִזֶּה - הָרִי שְׁנֵיֶהָ פְּטוּרִין, שְׂאִין בִּיאָתָהּ
 51 בִּיאָה. וְכֵן אִשָּׁה גְּדוּלָּה שְׂבָא עֲלֶיהָ קָטָן - אִם הָיָה בֵּן תִּשְׁעַ
 52 שָׁנִים וְיִוָּם אַחַד וּמְעַלָּה - הִיא חֵיבַת כְּרַת, אוּ מִיתָה, אוּ
 53 מְלָקוּת; וְהוּא פְּטוּר. וְאִם הָיָה בֵּן תִּשְׁעַ שָׁנִים וּלְמִטָּה,
 54 שְׁנֵיֶהָ פְּטוּרִין.
 55 יד. הַבָּא עַל הַזְּכוּר, אוּ הַבִּיא זָכוּר עָלָיו - בֵּינָן שֶׁהֲעֵרָה,
 56 אִם הָיָה שְׁנֵיֶהָ גְּדוּלִים, נִסְקָלִין, שְׁנֵיֶהָ אִשָּׁה: "וְאֵת זָכָר לֹא
 57 תִּשְׁכַּב מִשְׁכַּבֵּי אִשָּׁה", בֵּין שֶׁהָיָה בּוֹעֵל אוּ נִבְעַל. וְאִם הָיָה
 58 קָטָן בֵּן תִּשְׁעַ שָׁנִים וְיִוָּם אַחַד וּמְעַלָּה - זֶה שְׂבָא עָלָיו אוּ
 59 הַבִּיא אוּ עַצְמוֹ, נִסְקָל; וְהַקָּטָן, פְּטוּר. וְאִם הָיָה הַזְּכוּר בֵּן
 60 תִּשְׁעַ אוּ פְּחוּת, שְׁנֵיֶהָ פְּטוּרִין; וְרִאֲוִי לְבַיִת דִּין לְהַכּוֹת
 61 הַגְּדוּל מִכַּת מְרָדוֹת, לְפִי שֶׁשְׂכַּב עִם זָכוּר, וְאַף עַל פִּי
 62 שֶׁהוּא פְּחוּת מִבֵּן תִּשְׁעַ.
 63 טו. אַחַד הַבָּא עַל הַזְּכוּר, אוּ הַבָּא עַל אַנְדְּרוֹגִינוֹס [עַם
 64 סִימֵנִי זָכָר וְנִקְבָּה] דְּרָף וְזָכוּרוֹ - וְאִם בָּא עָלָיו דְּרָף
 65 נִקְבּוֹתוֹ, פְּטוּר. וְהַטְּמֵטוֹס, סָפֵק הוּא; לְפִיכֵף הַבָּא עַל
 66 הַטְּמֵטוֹס, אוּ אַנְדְּרוֹגִינוֹס דְּרָף נִקְבּוֹתוֹ - מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת
 67 מְרָדוֹת. וְהַאֲנְדְּרוֹגִינוֹס מִתָּר לְשָׂא אִשָּׁה.
 68 טז. הַבָּא עַל הַבְּהֵמָה, אוּ שֶׁהִבִּיא בְּהֵמָה עָלָיו - שְׁנֵיֶהָ
 69 נִסְקָלִין, שְׁנֵיֶהָ אִשָּׁה: "וְיִכְבַּל בְּהֵמָה לֹא תִתֵּן שֶׁכַּבְּתָּךְ"; בֵּין
 70 שְׂרָבְעָה, בֵּין הַבִּיאָה עָלָיו. וְאִחַד בְּהֵמָה וְאִחַד חֵיָה וְעוֹף
 71 - הַכֹּל בְּסִקְלָה; וְלֹא חֵלֵק הַכֹּתוּב בְּבֵהמָה בֵּין גְּדוּלָּה
 72 לְקִטְנָה, שְׁנֵיֶהָ אִשָּׁה: "וְיִכְבַּל בְּהֵמָה" - אֲפִלוּ בְיוֹם לְדִתָּהּ, הַבָּא
 73 עָלֶיהָ בֵּין בְּדַרְבָּה בֵּין שְׂלָא בְּדַרְבָּה, בֵּין שֶׁהֲעֵרָה בָּהּ אוּ
 74 הֲעֵרַת בּוּ - חֵיב.
 75 יז. קָטָן בֵּן תִּשְׁעַ שָׁנִים וְיִוָּם אַחַד שְׂבָא עַל הַבְּהֵמָה אוּ
 76 הַבִּיאָה עָלָיו - הִיא נִסְקָלַת עַל יָדוֹ, וְהוּא פְּטוּר; הָיָה בֵּן
 77 תִּשְׁעַ אוּ פְּחוּת, אִין סוֹקְלִין אֵת הַבְּהֵמָה. וְכֵן קִטְנָה בַת
 78 שְׂלֹש שָׁנִים וְיִוָּם אַחַד שֶׁהִבִּיאָה בְּהֵמָה אוּ חֵיָה עָלֶיהָ - בֵּין
 79 בְּהֵמָה גְּדוּלָּה בֵּין בְּהֵמָה קִטְנָה, בֵּין שֶׁהֲעֵרַת בָּהּ הַבְּהֵמָה,
 80 בֵּין בְּדַרְבָּה בֵּין שְׂלָא בְּדַרְבָּה - הַבְּהֵמָה נִסְקָלַת, וְהִיא
 81 פְּטוּרָה. וְאִם הֵיְתָה גְּדוּלָּה, שְׁנֵיֶהָ נִסְקָלִין; וְאִם הֵיְתָה מִכַּת
 82 שְׂלֹש שָׁנִים וּלְמִטָּה, אִין הַבְּהֵמָה נִסְקָלַת.
 83 יח. וְכֵן הַשּׂוֹכֵב עִם בְּהֵמָה בְּשִׁנְגָּה, וְהַאִשָּׁה שֶׁהִבִּיאָה אֵת
 84 הַבְּהֵמָה עָלֶיהָ בְּשִׁנְגָּה - אִין הַבְּהֵמָה נִסְקָלַת עַל יָדָן, וְאַף
 85 עַל פִּי שֶׁהִם גְּדוּלִים. כֹּל הָעֵרִיּוֹת כֹּלֵן שֶׁהָיָה אַחַד גְּדוּל
 86 וְאַחַד קָטָן - הַקָּטָן פְּטוּר, וְהַגְּדוּל חֵיב כְּמוֹ שְׂבָאָרְנוֹ. אַחַד
 87 עַר וְאַחַד יֶשֶׁן - הַיֶּשֶׁן פְּטוּר. אַחַד מְזִיד וְאַחַד שׁוּגָג -
 88 הַמְּזִיד חֵיב, וְהַשׁוּגָג מִבִּיא כְּרָבָן. אַחַד אָנוּס וְאַחַד בְּרָצוֹן
 89 - הָאָנוּס פְּטוּר, כְּמוֹ שְׂבָאָרְנוֹ.
 90 יט. וְאִין הָעֵדִים נִזְקָקִין לְרִאוֹת הַמֵּנָפִין שֶׁהֲעֵרוּ זֶה בְּזֶה
 91 וְהַכְּנִיס כְּמִכְחֹל בְּשׂוֹפְרָת - אֲלֵא מִשְׁרִאוֹ אוֹתָן דְּבוּקִין
 92 זֶה בְּזֶה בְּדָרְף כֹּל הַבוֹעֲלִין, הָרִי אֲלוֹ נִהְרָגִין בְּרִאֲיָה זֶה; וְאִין
 93 אוֹמְרִין: 'שְׂמָא לֹא הָעֵרָה', מִפְּנֵי שֶׁחֲזָקָתָהּ זֶה שֶׁהֲעֵרָה.
 94 כ. מִי שֶׁהֲחֲזַק בְּשָׂאָר בְּשָׂר [לְקִרּוּב] - דְּנִין בּוֹ עַל פִּי הַחֲזָקָה,

1 בְּחִנְקוֹ, שְׁנֵיֶהָ אִשׁ פְּהֵן כִּי תַחַל לָזַנֵּת. . בְּאֵשׁ
 2 תְּשַׂרְף". וְאִם הֵיְתָה נִעְרָה מְאַרְסָה - שְׁנֵיֶהָ בְּסִקְלָה,
 3 שְׁנֵיֶהָ אִשׁ: "כִּי יִהְיֶה נִעְרָה בְּתוּלָה מְאַרְסָה. . וְיִסְקַלְתֶּם אֹתָם
 4 בְּאֲבָנִים". וְכֹל מְקוֹם שְׁנֵיֶהָ בְּתוּרָה: "מוֹת יוּמָתוֹ דְּמִיָּהָם
 5 בָּם", הָרִי הֵן בְּסִקְלָה.
 6 ז. וְשֶׂאֶר הָעֵרִיּוֹת כֹּלֵן בְּכַרְת בְּלַבַּד, וְאִין בְּהֵן מִיתָת בֵּית
 7 דִּין; לְפִיכֵף, אִם הָיָה שָׁם עֵדִים וְהִתְרָאָה - בֵּית דִּין מְלָקִין
 8 אוֹתָן; שְׂפָל חֵיבֵי כְּרַתוֹת לֹקִין.
 9 ח. הַבָּא עַל אַחַת מִחֵיבֵי לְאוּיִן בְּמִזִּיד - הוּא לֹקֵה וְהִיא;
 10 בְּשׁוּגָג - פְּטוּרִין מִכָּלּוּם. וְהַבָּא עַל אַחַת מִן הַשְּׁנִיּוֹת
 11 [איסורי עריות בדרגה שניה, מדרבנן] בְּמִזִּיד - מִכֵּין אוֹתוֹ
 12 מִכַּת מְרָדוֹת מְדַבְּרֵיהֶם. אֲבָל הַבָּא עַל אַחַת מִחֵיבֵי עֲשָׂה,
 13 אִינוֹ לֹקֵה; וְאִם הָכּוֹ אוֹתָן בֵּית דִּין מִכַּת מְרָדוֹת כְּרִי
 14 לְהַרְחִיק מִן הָעֵבְרָה, הָרְשׁוּת בְּיָדָם.
 15 ט. אָנוּס פְּטוּר מִכָּלּוּם - מִן הַמְּלָקוּת, וּמִן הַקְּרָבָן, וְאִין
 16 צְרִיף לֹמֵר מִן הַמִּיתָה; שְׁנֵיֶהָ אִשָּׁה: "וְלַנִּעְרָה לֹא תַעֲשֶׂה
 17 דְּבָר". בְּמָה דְּכָרִים אֲמוּרִים? בְּשִׁנְגָּנָה הַנִּבְעַל; אֲבָל הַבוֹעֵל
 18 - אִין לוֹ אָנוּס, שְׂאִין קִשׁוּי [של האבר] אֲלֵא לְדַעַת. וְאַשָּׁה
 19 שֶׁתַּחֲלַת בִּיאָתָהּ בְּאָנוּס וְסוֹפָה בְּרָצוֹן - פְּטוּרָה מִכָּלּוּם;
 20 שֶׁמִּשְׁהַתְּחִיל לְבַעַל בְּאָנוּס, אִין בְּיָדָהּ שְׂלָא תִרְצָה, שְׂיָצַר
 21 הָאָדָם וְטָבְעוּ כּוּפָה אוֹתוֹ לְרִצּוֹת.
 22 י. הַמְּכַנֵּס רֹאשׁ הָעֵטָרָה בְּלַבַּד - הוּא הַנִּקְרָא 'מְעֵרָה',
 23 מְלִשׁוֹן "אֵת מְקוּרָה הָעֵרָה"; וְהַמְּכַנֵּס כֹּל הָאָבֶר, הוּא
 24 הַנִּקְרָא 'גּוּמָר'. וְכֹל הַבִּיאוֹת הָאִסוּרוֹת, אַחַד הַמְעֵרָה וְאַחַד
 25 הַגּוּמָר, וְאַף עַל פִּי שְׂלָא הוֹצִיא שְׂכַבַת יָרַע, וְאַף עַל פִּי
 26 שֶׁפָּרַשׁ וְלֹא גָמַר; בֵּין שֶׁהַכְּנִיס רֹאשׁ הָעֵטָרָה - נִתְחַיְבּוּ
 27 שְׁנֵיֶהָ מִיתָת בֵּית דִּין, אוּ כְּרַת, אוּ מְלָקוּת, אוּ מִכַּת
 28 מְרָדוֹת. וְאַחַד הַבָּא עַל הָאִשָּׁה בְּדַרְבָּה, וְאַחַד הַבָּא עָלֶיהָ
 29 שְׂלָא בְּדַרְבָּה, מִשְׁעֵרָה בָּהּ - יִתְחַיְבּוּ שְׁנֵיֶהָ מִיתָה, אוּ כְּרַת,
 30 אוּ מְלָקוּת, אוּ מִכַּת מְרָדוֹת; בֵּין שֶׁהָיָה שׂוֹכְבִין, בֵּין שֶׁהָיָה
 31 עוֹמְדִין - עַל הַכְּנִיסַת הָעֵטָרָה הוּא הַחַיִּיב.
 32 יא. כֹּל הַבָּא בִיאָה אִסוּרָה בְּלֹא קִשׁוּי, אֲלֵא שֶׁהָיָה הָאָבֶר
 33 שְׂלוֹ מְדַלְדֵּל כְּמוֹ אָבֶר הַמַּתִּים, כְּגוֹן חֲחוּלִים, אוּ מִי שְׁנוֹלַד
 34 כְּפָה, כְּגוֹן סְרִיס תַּמָּה [מלידה] - אַף עַל פִּי שֶׁהַכְּנִיס אֵת
 35 הָאָבֶר בְּיָדוֹ - אִינוֹ חֵיב לֹא כְּרַת וְלֹא מְלָקוּת, וְאִין צְרִיף
 36 לֹמֵר מִיתָה; שְׂאִין זֶה בִּיאָה. אֲבָל פּוֹסֵל הוּא מִן הַתְּרוּמָה,
 37 וְבֵית דִּין מִכֵּין אֵת שְׁנֵיֶהָ מִכַּת מְרָדוֹת.
 38 יב. הַבָּא עַל עֵרוֹה מִן הָעֵרִיּוֹת כְּמִתְעַשֵּׂק [=בלי כוונה],
 39 אַף עַל פִּי שְׂאִין בְּנִתּוֹ לְכֵף - חֵיב; וְכֵן בְּחֵיבֵי לְאוּיִן
 40 וּבְשִׁנְיּוֹת. אֲבָל הַבָּא עַל עֵרוֹה מִן הָעֵרִיּוֹת וְהִיא מֵתָה -
 41 פְּטוּר מִכָּלּוּם; וְאִין צְרִיף לֹמֵר בְּחֵיבֵי לְאוּיִן שֶׁהוּא פְּטוּר.
 42 וְהַבָּא עַל הַטְּרָפָה [פגוע באבריו הפנימיים שמיתתו
 43 קרובה], או שְׂשָׁכַב עִם בְּהֵמָה טְרָפָה - חֵיב; חֵי הוּא, אַף
 44 עַל פִּי שֶׁסּוֹפוֹ לְמוֹת מִחֵלִי זֶה; וְאַפְלוּ שֶׁחַט בָּהּ שָׁנֵי סִימְנִין
 45 וְעֵדִין הִיא מְפִרְקֶסֶת - הַבָּא עָלֶיהָ חֵיב, עַד שֶׁתָּמוּת, אוּ עַד
 46 שְׂתִיזוּ אֵת רֹאשָׁהּ.
 47 יג. כֹּל אִשָּׁה אִסוּרָה מְאֹלּוֹ, אִם הֵיְתָה בַת שְׂלֹש שָׁנִים וְיִוָּם

מתוך מהדורת חזק

46 ד. לפיכך, הבא על אחותו שהיא בת נשואת אביו - חייב
 47 שפטים: אחת משום "ערוה אחותך", ואחת משום "ערוה
 48 בת אשת אביך". אבל אם אנס אביו אשה או פתה אותה,
 49 והוליד ממנה בת, ובא עליה - אינו חייב אלא משום אחותו
 50 בלבד, שאין בת הגנוסה בת אשת אביו.
 51 ה. אחות אמו, בין אחותה מאביה בין אחותה מאמה, בין מן
 52 הנשואין בין שהיתה אחותה מזנות - הרי זו ערוה עליו משום
 53 אחות אם; וכן אחות אב, בין מן האם בין מן האב, בין מן
 54 הנשואין בין מזנות - הרי זו ערוה עליו משום אחות אב.
 55 ו. הבא על אשה דרך זנות, והוליד ממנה בת - אותה הבת
 56 ערוה עליו משום בתו; ואף על פי שלא נאמר בתורה
 57 'ערוה בתך לא תגלה', מאחר שאסר בת הבת, שמתק
 58 [הכתוב] מן הבת; ואסורה מן התורה, ואינו מדברי
 59 סופרים; לפיכך הבא על בתו מנשואתו - חייב שפטים,
 60 משום בתו ומשום ערוה אשה ובתה.
 61 ז. כיון שקדש אדם אשה, נאסרו עליו מקרובותיה שש
 62 נשים, וכל אחת מהן ערוה עליו לעולם, בין כנס [לחופה]
 63 בין גרש, בין בחיי אשתו בין לאחר מותה; ואלו הן: אמה,
 64 ואם אמה, ואם אביה, ובתה, ובת בתה, ובת בנה. ואם בא
 65 על אחת מהן בחיי אשתו, שניהן נשרפין.
 66 ח. ואם בא עליה לאחר מיתת אשתו - הרי אלו בכרת, ואין
 67 בהן מיתת בית דין, שנאמר: "באש ישרפו אותו ואתהן" -
 68 בזמן ששתיהן קימות, שהן אשתו וזו שבא עליה, הרי הוא
 69 והערוה נשרפין; ובזמן שאין שתיהן קימות, אין שם שרפה.
 70 ט. וכן אחות אשתו, ערוה עליו עד שתמות אשתו; בין
 71 אחותה מאמה בין אחותה מאביה, בין מן הנשואין בין
 72 אחותה מזנות - הרי זו ערוה עליו.
 73 י. עבר ונאף עם אחת ממשבע נשים אלו, בין בשגגה בין
 74 בזדון - אף על פי שהוא והנאופת במיתת בית דין או
 75 בכרת, לא נאסרה אשתו עליו; חוץ מאחות ארוסתו, שהיא
 76 אוסרת אשתו עליו, כמו שבארנו בהלכות גרושין.
 77 יא. הבעל אשה דרך זנות - לא נאסרו עליו קרובותיה,
 78 שהן השבע נשים שאמרגו. אבל חכמים אסרו על מי
 79 שנאף עם אשה לשא אחת ממשבע נשים קרובותיה, כל
 80 זמן שהזונה קיימת - מפני שהזונה באה לקרובותיה לבקר
 81 אותן, והוא מתיחד עמה, ולבו גס בה, ויבוא לידי עברה
 82 שיבעל הערוה; ולא עוד, אלא אפלו נטען על אשה - הרי
 83 זה לא ישא אחת מקרובותיה, עד שתמות זו שנטען עליה.
 84 ואם כנס הקרובה שגנה עם קרובותיה, לא יוציא.
 85 יב. מי שנטען על ערוה, או שצא לו שם רע עמה - לא
 86 ידור עמה במבוי אחד, ולא ירצה באותה השכונה. ומעשה
 87 באחד שהיו מרננין אחריו עם תמותו, והכו אותו חכמים
 88 מפני מרדות מפני שעבר על פתח ביתה.
 89 יג. הבא על אשה ובתה דרך זנות, או על אשה ואחותה,
 90 וכיוצא בהן - הרי זה כמי שבא על שתי נשים נכריות;
 91 שאין נעשות ערוה זו עם זו אלא בנשואין, לא בזנות. וכן

1 אף על פי שאין שם ראיה ברורה שזה קרוב; ומלקין
 2 ושוחרפין וסוקלין וחונקין על חזקה זו. ביצד? הרי שהחזק
 3 שזו אחותו או בתו או אמו, ובא עליה בעדים - הרי זה
 4 לוקה או נשרף או נסקל; ואף על פי שאין שם ראיה ברורה
 5 שזו היא אחותו, או אמו, או בתו - אלא בחזקה בלבד.
 6 ומעשה באשה אחת שבאת לירושלים, ותינוק מרפב לה על
 7 כתפה, והגדילתו בחזקת שהוא בנה, ובא עליה, והביאה
 8 לבית דין וסקלוה. ראיה לדין זה, מה שדנה תורה במקלל
 9 אביו ומכה אביו שיומת - ומנין לנו ראיה ברורה שזה
 10 אביו? אלא בחזקה; כך שאר הקרובים בחזקה.
 11 כא. איש ואשה שבאו ממדינת הים, הוא אומר: 'אשתי',
 12 והיא אומרת: 'בעלי' - אם החזקה בעיר שלשים יום
 13 שהיא אשתו, הורגין עליה; אבל בתוך השלשים יום, אין
 14 הורגין עליה משום אשת איש.
 15 כב. האשה שהחזקה נדה בשכונותיה, בעלה לוקה עליה
 16 משום נדה. המקנא לאשתו, ונסתרה, ובא עד אחד והעיד
 17 שנטמאת, והיה בעלה כהן, ובא עליה אחר כך - הרי זה
 18 לוקה עליה משום זונה; אף על פי שעקר העדות בעד
 19 אחד, כבר החזקה בו זונה.
 20 כג. האב שאמר: 'בתי זו מקדשת היא לזה', אף על פי
 21 שהוא נאמן וחנשא לו - אם זנת, אינה נסקלת על פיו,
 22 עד שיהיו שם עדים שנתאסרה בפניהם. וכן האשה
 23 שאמרה: 'מקדשת אני' - אינה נהרגת על פיה, עד שיהיו
 24 שם עדים או תחוק.

פרק ב

25
 26 א. אשת אביו, ואשת בנו, ואשת אחיו, ואשת אחי אביו -
 27 ארבעתן ערוה עליו לעולם, בין מן הארוסין בין מן
 28 הנשואין, בין בחיי בעליהן בין אחר מיתת בעליהן, חוץ
 29 מאשת אחיו שלא הניח בן, בין שנתגרשו. ואם בא על
 30 אחת מהן בחיי בעלה, חייב שפטים: משום שאר בשר,
 31 ומשום אשת איש; שהרי שניהם האסורין באין כאחת.
 32 ב. לפיכך, הבא על אמו שהיא אשת אביו - חייב שפטים;
 33 בין בחיי אביו, בין לאחר מיתת אביו, אחת משום אמו
 34 ואחת משום אשת אביו. אחד אחיו מאביו או אחיו מאמו,
 35 בין מן הנשואין בין מזנות - אשתו ערוה עליו; אבל אשת
 36 אחי אביו מן האם, הרי היא שניה כמו שבארנו. ואחד
 37 אחותו מאביו או מאמו, בין מן הנשואין בין מזנות - כגון
 38 שזנתה אמו או אביו עם אחרים, והיתה לו אחות מזנות -
 39 הרי זו ערוה עליו, שנאמר: "מולדת בית, או מולדת חוץ".
 40 ג. בת אשת אביו שהיא אחותו - היא הערוה עליו,
 41 שנאמר: "ערוה בת אשת אביך מולדת אביך"; אבל אם
 42 נשא אביו אשה, והיתה לה בת מאיש אחר - הרי הבת
 43 מתרת לו, שאין זו מולדת אביו. והלא משום אחותו הוא
 44 חייב עליה, ולמה נאמר "בת אשת אביך"? לחייב עליה אף
 45 משום זה.

מתוך מהדורת חזק

46 מארשות שלא היה להן דין הוצאת שם רע, שזנו מאחר
47 שיצאו מבית האב - הרי הן בחנק כמו שבארנו. הא למדת,
48 שבאשת איש שלש מיתות: יש אשת איש שהיא בחנק, ויש
49 אשת איש שהיא בשרפה, ויש אשת איש שהיא בסקילה.
50 ט. והיכן סוקלין את נערה מארשה שזנתה? אם זנת בבית
51 אביה - אף על פי שלא העידו עליה העדים אלא אחר
52 שבאה לבית חמיה ונשאת, הרי זו נסקלת על פתח בית
53 אביה; וזנת בבית חמיה קדם שימסר אותה האב - אף על
54 פי שהעידו עליה אחר שחזרה לבית אביה, הרי זו נסקלת
55 על פתח שער העיר ההיא.

56 י. באו העדים אחר שבגרה, או אחר שבצלה בעלה - אף
57 על פי שהעידו שזנתה בבית אביה כשהיתה נערה, הרי זו
58 נסקלת בבית הסקילה.

59 יא. היתה הורחה שלא בקדשה, ולדחה בקדשה -
60 נסקלת על פתח שער העיר. כל מי שמצותה לסקל אותה
61 על פתח שער העיר - אם היתה עיר שרבה גויים, סוקלין
62 אותה על פתח בית דין. וכל מי שמצותה לסקל אותה
63 על פתח בית אביה - אם לא היה לה אב, או שהיה לה
64 אב ולא היה לו בית - הרי זו נסקלת בבית הסקילה;
65 לא נאמר "פתח בית אב" אלא למצוה.

66 יב. הבא על צרוה מן העריות ביאות הרבה - חיב ברת
67 או מיתת בית דין על כל ביאה וביאה; אף על פי שאין
68 בית דין יכולין להמית אלא מיתה אחת, הרי הביאות
69 נחשבות לו כעברות הרבה. וכן אם בא ביאה אחת שחיבין
70 עליה משמות [גלוים] הרבה - אם היה שוגג, מביא קרבן
71 על כל שם ושם, אף על פי שהיא ביאה אחת, כמו
72 שיתבאר בהלכות שגגות; ואם היה מזיד, הרי זו נחשבת
73 לו כעברות הרבה. וכן יש בא ביאה אחת, ולוקה עליה
74 מלקיות הרבה כמו שיתבאר.

75 יג. "שפחה חרופה" האמורה בתורה - היא שחציה
76 שפחה וחציה בת חורין, ומקדשת לעבד עברי, שזאמר:
77 "לא ימתו, כי לא חפשה" - הא אם נשפתרה פלה, חיבין
78 עליה מיתת בית דין, שהרי תעשה אשת איש גמורה, כמו
79 שבארנו בהלכות אישות.

80 יד. ביאת שפחה זו, משנה מכל ביאות אסורות שבתורה
81 - שהרי היא לוקה, שזאמר: "בקרת תהיה"; והוא חיב
82 קרבן אשם, שזאמר: "והביא את אשמו". אחד שוגג אחד
83 מזיד בשפחה חרופה מביא אשם; והבא עליה ביאות
84 הרבה, בין בודון בין בשגגה - מביא אשם אחד. אבל היא
85 חיבת מלקות על כל ביאה וביאה, אם היתה מזידה, כשאר
86 חיבי לאוין.

87 טו. המערה בשפחה חרופה ולא גמר ביאתו - פטור, עד
88 שיגמר ביאתו. ואינו חיב אלא על הגדולה, הבעולה,
89 המזידה, ובצוניה; אבל אם היתה קטנה, או שלא היתה
90 בעולה, או שהיתה שוגגת או אנוסה או ישנה - פטור. וכן אם
91 בא עליה שלא כדרכה, פטור - שבשפחה חרופה לא השוה
92 ביאה כדרכה לביאה שלא כדרכה, שזאמר: "שכבת זרע".

1 אם אנס אביו או בנו או אחיו או אחי אביו אשה, או פתה
2 אותה - הרי זו מתרת לו, וישאנה; שלא נאמר אלא
3 "אשת", ואין כאן אישות.

4 יד. אביו או בנו שנשא אשה - הרי זה מתר לשא בתה או
5 אמה, כמו שבארנו. ומתר לאדם לשא אשת בן אחיו;
6 ונושא אדם אשה ובת אחותה, או בת אחיה כאמת. ומצות
7 חקמים שישא אדם בת אחותו, והוא הדין לבת אחיו,
8 שזאמר: "וימבשרך לא תתעלם".

יום שני ז' ניסן ה'תשע"ד

פרק ג

11 א. הבא על אשת קטן, אפלו היתה יבמה שבא עליה בן
12 תשע שנים ויום אחד - הרי זה פטור; וכן הבא על אשת
13 חרש ושוטה, ואשת טמטום ואנדורגיגוס, ועל החרשת
14 והשוטה אשת הפקח, ועל אשה שהיא מקדשת בספק או
15 מגרשת בספק - כלן פטורין. ואם היו מזדיין, מפין אותן
16 מכת מרדות.

17 ב. הבא על הקטנה אשת הגדול - אם קדשה אביה, הרי
18 זה בחנק; והיא פטורה מכלום, ונאסרה על בעלה כמו
19 שבארנו בהלכות שוטה. ואם היא בת מאון, מפין אותה
20 מכת מרדות; והיא מתרת לבעלה, ואפלו היה כהן.

21 ג. בת כהן שזנתה כשהיא אשת איש - בין שהיה בעלה
22 כהן בין שהיה ישראל, ואפלו היה בעלה ממזר או נתין
23 [מז' אומות שיטבו בא"י] או שאר מחיבי לאוין - הרי זו
24 בשרפה, שזאמר: "ויבת איש כהן, כי תחל לזנות. באש
25 תשרף"; ובעלה בחנק. וכן בת ישראל אשת כהן בחנק,
26 פדין כל אשת איש.

27 ד. הבא על נערה מארשה, שניהן בסקילה. ואינן חיבין
28 סקילה עד שתהיה נערה בתולה מארשה, והיא בבית
29 אביה; היתה בוגרת, או שנכנסה לחפה אף על פי שלא
30 נבעלה, אפלו מסרה האב לשלוחי הבעל וזנת בדרך - הרי
31 זו בחנק.

32 ה. והבא על קטנה מארשה בבית אביה - הוא בסקילה,
33 והיא פטורה. ונערה מארשה בת כהן שזנת, בסקילה.

34 ו. באו עליה עשרה, והיא בתולה ברשות אביה, זה אחר
35 זה - הרי הראשון בסקילה, וכלן בחנק. במה דברים
36 אמורים? שבאו עליה כדרכה; אבל אם באו עליה שלא
37 כדרכה - עדין היא בתולה, וכלן בסקילה.

38 ז. נערה מארשה שהיתה משחררת או גיורת - אף על פי
39 שנשפתרה או נתגירה והיא פחותה מבת שלש שנים, הרי
40 זו בחנק ככל אשת איש.

41 ח. דין חדש יש במוציא שם רע, ומה הוא החדוש? שאם
42 נמצא הדבר אמת, ובאו עדים שזנתה כשהיתה נערה
43 מארשה, ואף על פי שזנתה אחר שיצאת מבית אביה,
44 ואפלו זנתה אחר שנכנסה לחפה קדם בעילת הבעל -
45 סוקלין אותה על פתח בית אביה; אבל שאר נערות

מתוך מהדורת חזק

44 השבועה פלן בנדה וטובלת בליל שמיני; וכן יולדת זכר
 45 בליל שמיני, ויולדת נקבה בליל חמשה עשר, שהיולדת
 46 כנדה, כמו שבארנו.
 47 ז. נתאחרה ימים רבים ולא טבלה - פשתטבל, לא תטבל
 48 אלא בלילה; שאם טבל ביום, יטעו, ותבוא נדה אחרת
 49 לטבל בשביעי.
 50 ח. היתה חולה, או שהיה מקום הטבילה רחוק ואין
 51 הנשים יכולות להגיע לו ולחזור בלילה מפני הלסטים, או
 52 מפני הצנה, או מפני שנועלין שערי המדינה בלילה - הרי
 53 זו טובלת ביום השמיני, או בימים של אחריו ביום.
 54 ט. כל הנשים שיש להן וסת נקביעות בראיית דם -
 55 בחזקת טהרה לבעליהן, עד שתאמר לו: 'טמאה אני', או
 56 עד שתחזק נדה בשכונותיה. הלך בעלה למדינה אחרת,
 57 והניחה טהורה - כשיבוא אינו צריך לשאל לה, אפלו
 58 מצאה ישנה - הרי זה מתר לבא עליה שלא בעונת וסתה,
 59 ואינו חושש שמא נדה היא; ואם הניחה נדה - אסורה לו,
 60 עד שתאמר: 'טהורה אני'.
 61 י. האשה שאמרה לבעלה: 'טמאה אני', וחזרה ואמרה:
 62 'טהורה אני, ודרך שחוק והתל אמרתי לך תחלה' - אינה
 63 נאמנת; ואם נתנה אמתלא [הסבר] לרבקה, נאמנת. כיצד?
 64 תבעה בעלה, ואחוזו או אמו עמה בחדר, ואמרה לו:
 65 'טמאה אני', ואחר כך חזרה ואמרה: 'טהורה אני, ולא
 66 אמרתי לך טמאה אני אלא מפני אחותך או אמה, שמא
 67 יראו אותנו' - הרי זו נאמנת. וכן כל פיצא בזה.
 68 יא. היה משמש עם הטהורה, ואמרה לו: 'נטמאתי' - לא
 69 יפרש מיד והוא בקשוי, שהנייה לו ביציאתו כביאתו; ואם
 70 פרש והוא בקשוי, חייב כרת כמי שבעל נדה. והוא הדין
 71 בשאר עריות. אלא כיצד יעשה? נועץ צפוני רגליו
 72 בקרקע, ושוהה ואינו מזדעזע [II] עד שימית האבר, ואחר
 73 כך נשקט ממנה.
 74 יב. ואסור לו לאדם שיבוא על אשתו סמוך לוסתה, שמא
 75 תראה דם בשעת תשמיש, שנאמר: 'והזרתם את בני
 76 ישראל מטמאתם'. וכמה? אם היה דרפה לראות ביום,
 77 אסור לשמש מתחלת היום; ואם היה דרפה לראות בלילה,
 78 אסור לשמש מתחלת הלילה.
 79 יג. עבר וסתה ולא ראתה - מתרת לשמש אחר שתעבר
 80 עונת הוסת. כיצד? היה דרפה לראות בשש שעות ביום,
 81 אסורה לשמש מתחלת היום; ועברו שש שעות ביום ולא
 82 ראתה - אסורה לשמש עד לערב. וכן אם היה דרפה
 83 לראות בשש שעות בלילה, ועברו ולא ראתה - אסורה
 84 לשמש עד שתזרח השמש.
 85 יד. דרך בני ישראל ובנות ישראל, לעולם לבדק עצמן
 86 אחר התשמיש. כיצד? מקנח האיש עצמו במטלית נכונה
 87 לו, ומקנחת האשה עצמה במטלית נכונה לה; ורואין בהן,

1 אכל בשאר ביאות, לא חלק בין ביאה לביאה, שנאמר:
 2 "משכבי אשה", מגיד הפתוי ששני משכבות לאשה.
 3 טז. כל מקום שאמרנו בשפחה חרופה שהוא פטור - הוא
 4 פטור מן הקרבן, והיא פטורה מן המלקות; אבל מפני
 5 אותן מפת מרדות מדבריהם, אם היו שניהן מזידין
 6 וגדולים.
 7 יז. בן תשע שנים ויום אחד שפא על שפחה חרופה - היא
 8 לוקה, והוא מביא קרבן; והוא שתהיה גדולה ובעולה
 9 וברצונה, כמו שבארנו - שאין האיש חייב קרבן עד
 10 שתתחייב היא מלקות, שנאמר: "בקרת תהיה והביא את
 11 אשמו".

פרק ד

12
 13 א. הנדה, הרי היא כשאר כל העריות. המערה בה, בין
 14 כדרפה בין שלא כדרפה - חייב כרת, ואפלו היתה קטנה
 15 בת שלש שנים ויום אחד, כשאר עריות; שהבת מטמאה
 16 בנדה ואפלו ביום לדתה, ובת עשרה ימים מטמאה בזיבה.
 17 ודבר זה מפי השמועה, שאין הפרש בין גדולה לקטנה
 18 לטמאת נדות וזיבות.
 19 ב. ואחד הבא על הנדה כל שבעת הימים, ואפלו לא
 20 ראתה אלא יום ראשון, ואחד הבא על יולדת זכר כל
 21 שבועה, או על יולדת נקבה כל ארבעה עשר, או על הזבה
 22 כל ימי זוכה וספירתה, בין שפחה בין משחררת - הכל
 23 ככרת, שנאמר בנדה: "שבעת ימים תהיה בנדתה", וזיבה
 24 נאמר: "כל ימי זוב טמאתה, פימי נדתה תהיה", וביולדת
 25 הוא אומר: "פימי נדת דותה טמא", וטמאה שבעים
 26 כנדתה".
 27 ג. כמה דברים אמורים שהטמאה תלויה בימים?
 28 בששבלה כמי מקנה אחר הימים הספורים. אבל נדה וזבה
 29 ויולדת שלא טבלו במי מקנה - הבא על אחת מהן, אפלו
 30 אחר כמה שנים - חייב כרת, שפימים וטבילה תלה הפתוי,
 31 שנאמר: "ורחצו במים" זה בגין אב לכל טמא, שהוא
 32 בטמאתו עד שיטבל.
 33 ד. הגויים - אין חייבין עליהן משום נדה, ולא משום זבה,
 34 ולא משום יולדת. וחקמים גזרו על כל הגויים, זכרים
 35 ונקבות, שיהיו נכזבים תמיד, בין ראו בין לא ראו - לענין
 36 טמאה וטהרה.
 37 ה. כל דם שתראה היולדת בתוך שלשה ושלשים של זכר,
 38 ושלשה ושלשים של נקבה - הוא הנקרא דם טהר; ואינו
 39 מונע את האשה מבעלה, אלא טובלת אחר שבועה לזכר
 40 וארבעה עשר לנקבה, ומשמש מטתה אף על פי שהדם
 41 שותת.
 42 ו. כל חייבי טבילות טבילתן ביום, חוץ מנדה ויולדת,
 43 שהרי הוא אומר בנדה: "שבעת ימים תהיה בנדתה",

מתוך מהדורת חזק

48 תשמיש שלש פעמים - הרי זו תתגרש, ומתרת להנשא
49 לשלישי. נשאת לשלישי, וראת דם כף בשעת תשמיש
50 פעם ראשונה ושניה ושלישית - הרי זו תתגרש; ואסורה
51 להנשא עד שתכריא מחלי זה.
52 **כב.** כיצד בודקת עצמה לידע אם נרפאת או לא נרפאת?
53 מביאה שפופרת [צינור] של אבר [עופרת] ופיה רצוף [פתח
54 כפול, משני הצדדים] לתוכה, ומכנסת השפופרת עד מקום
55 שהיא יכולה, ומכנסת בתוך השפופרת מכחול ומוך מנח על
56 ראשו, ודופקת אותו עד שיגיע המוך לצנאר הרחם,
57 ומוציאה המוך. אם נמצא דם על ראש המוך, בידוע שהדם
58 שהיא רואה בשעת תשמיש מן המקור. ואם לא נמצא על
59 המוך כלום - בידוע שהדם שרואה מדחק הצדדין, וטהורה
60 היא; ומתרת להנשא לאחרים, כמו שבארנו בהלכות
61 אישות.

פָּרָק ה'

62
63 **א.** האשה מטמאה באנס, בין לנדה בין לזיבוח. כיצד?
64 כגון שקפצה ממקום למקום, או ראת בהמה או עוף
65 מתעסקין זה עם זה וקמדה וראת דם, וכן כל פיצא בזה
66 - הואיל וראת דם מכל מקום, נטמאת; ומטמאה בכל
67 שהוא - ואפלו ראת דם טפה פתרדל, הרי זו כמי שזב
68 ממנה דמים הרבה.
69 **ב.** כל הנשים מטמאות בבית החיצון; ואף על פי שלא
70 יצא הדם לחוץ, אלא נעקר מן הרחם ולא שפת, הואיל
71 ויצא מבין השנים - הרי זו טמאה, ואף על פי שעדין הדם
72 בכשרה, שנאמר: "דָּם יִהְיֶה זֹכָה בְּכִשְׂרָה". ועד היכן הוא
73 בין השנים? עד מקום שיגיע אליו האבר בשעת גמר
74 ביאה; ובין השנים עצמו כלפנים.
75 **ג.** משל משלו חכמים באשה: הרחם שבו נוצר הולד,
76 והוא הנקרא 'מקור', והוא שדם נדה וזכה יוצא ממנו -
77 קוראין אותו 'חדר', לפי שהוא לפני לפנים. צנאר הרחם
78 פלו, והוא המקום הארוך שמתקבץ ראשו בשעת העבור
79 כדי שלא יפל הולד, ונפתח הרבה בשעת לדה - קוראין
80 אותו 'פרוודור', כלומר שהוא בית שער לרחם.
81 **ד.** ובשעת גמר ביאה, האבר נכנס בפרוודור; ואינו מגיע
82 עד ראשו שמבפנים, אלא רחוק ממנו מעט לפי האצבעות.
83 ולמעלה מן החדר ומן הפרוודור, בין חדר לפרוודור, הוא
84 המקום שיש בו שתי ביצים של אשה, והשכילים שבהן
85 מתבשלות שכבת זרע שלה - מקום זה הוא הנקרא 'עליה'.
86 וכמו נקב פתוח מן העליה לגג הפרוודור, ונקב זה קוראין
87 אותו 'לול'; והאבר נכנס לפנים מן הלול בשעת גמר ביאה.
88 **ה.** דם הבא מן החדר - פלו טמא, חוץ מדם טהר,
89 שהתורה טהרתו, ודם קשי, כמו שיתבאר; ודם העליה פלו
90 טהור, שהוא כמו דם מכה שבמעיים או בכבד או בכלי
91 וכיוצא בהן. ודם הנמצא בפרוודור - אם נמצא מן הלול
92 ולפנים הרי זה טמא, שחזקתו מן החדר; וחיבין עליו על
93 ביאת המקדש, ושורפין עליו תרומה וקדשים. ואין

1 שמא ראת דם בשעת תשמיש. ויש לאיש להניח אשתו
2 שתבדק במטלית שלו - מתוך שנאמנת על שלה, נאמנת
3 על שלו.
4 **טו.** בגדים אלו שמקנחין בהן - צריכין שיהיו של פשתן,
5 שחקים [שנשחקו ונתרככו] ולבנים; והן הנקראין 'עדים'
6 בענין זה. והבגד שמקנח בו נקרא 'עד שלו'; והבגד
7 שמקנחת היא בו נקרא 'עד שלה'.
8 **טז.** הצנועות אינן משמשות עד שיבדקו עצמן תחלה
9 קדם תשמיש. ואשה שאין לה וסת, אסורה לשמש עד
10 שתבדק; לפיכך היא משמשת בשני עדים, אחד לפני
11 התשמיש ואחד לאחר התשמיש. אבל אשה שיש לה וסת,
12 אינה צריכה לפני התשמיש, אלא משום צניעות. אבל אחר
13 תשמיש - הכל צריכין שני עדים, אחד לו ואחד לה. אפלו
14 מעברת, ומניקה, וזקנה, וקטנה - לא תשמש אלא בשני
15 עדים, אחד לו ואחד לה. אבל בתולה יושבת על דם טהר
16 - אינה צריכה עדים, שהרי הדם שותת ממנה.
17 **יז.** המשמש מטתו פעמים רבות, אינן צריכין לבדק שני
18 העדים שלהן על כל ביאה וביאה, אלא מקנח בעד שלו
19 והיא בעד שלה אחר כל ביאה וביאה כל הלילה, ולמחר
20 יבדקו העדים. נמצא הדם על עד שלו או על עד שלה -
21 הרי זו טמאה. שמשא מטתה, וקנחה עצמה, ואבד העד
22 - הרי זו לא תשמש פעם שניה עד שתבדק בעד אחר
23 תחלה, שמא דם היה על העד שאבד.
24 **יח.** הניחה העד תחת הכר או תחת הפסת ונמצא עליו
25 דם, אם משוב [= מרוח] - טמאה, שחזקתו מן הקניח;
26 ואם היה עגל - טהורה, שאין זה אלא דם מאכלת
27 שנהרגה תחת הכר.
28 **יט.** קנחה עצמה בעד הבדוק לה וטחתו בירכה, ולמחר
29 נמצא עליו דם - הרי זו טמאה; ואין אומרים: 'שמא
30 כשטחה אותו בירכה נהרגה מאכלת'. קנחה עצמה בעד
31 שאינו בדוק לה, ולא ידעה אם היה עליו דם קדם שמקנח
32 בו או לא היה, ונמצא עליו דם - אם היה הדם בגריס
33 ועוד, הרי זו נדה; היה פחות מכאן - טהורה, שאינו אלא
34 מן המאכלת.
35 **כ.** מי שראתה דם בשעת תשמיש, הרי זו מתרת לשמש
36 כשתטהר פעם שניה; וראתה דם בפעם שניה, משמשת
37 פעם שלישית; וראתה דם כף בשלישית, הרי זו אסורה
38 לשמש עם בעל זה לעולם. במה דברים אמורים? שלא
39 היה שם דבר לתלות בו. אבל אם שמשא סמוך לוֹסְתָהּ,
40 תולה בוֹסֵת. היתה בה מכה, תולה במכה; ואם היה דם
41 מפתה משנה מדם שתראה בעת התשמיש, אינה תולה
42 במכה. ונאמנת אשה לומר: 'מפה יש לי בתוך המקור
43 שממנה הדם יוצא', ותהיה מתרת לבעלה, ואף על פי
44 שדם יוצא מן המקור בשעת תשמיש.
45 **כא.** מי שראת דם בשעת תשמיש פעם ראשונה ושניה
46 ושלישית, ואין שם דבר לתלות בו - הרי זו תתגרש,
47 ומתרת להנשא לשני; נשאת לשני, וראת דם כף בשעת

מתוך מהדורת חזק

47 שִׁירָאָה, אֲלֵא טְבִיעוֹת עֵינַי יֵשׁ לַחֲכֹם בְּדַמִּים, וּבִצְעַת שִׁירָאָה
 48 מִיָּד יִטְמֵא אוֹ יִטְהַר; וְאִם נִסְתַּפֵּק לוֹ בְּמִרְאָה מִן הַמִּרְאוֹת,
 49 צָרִיף לַחֲקִיף וְלַעֲרֹף לְדָם אוֹ לְדִיּוֹ אוֹ לְשֶׁאֵר הַמִּרְאוֹת.
 50 יג. הַמַּפְלֶט חֲתִיכָה, אֵף עַל פִּי שֶׁהִיא אֲדָמָה - אִם יֵשׁ עִמָּה
 51 דָּם, טְמֵאָה; וְאִם לֹא, טְהוֹרָה. וְאִפְלוּ נִקְרַעַת הַחֲתִיכָה
 52 וְנִמְצְאוּת מִלְּאָה דָּם - הֲרִי זֶה טְהוֹרָה; שֶׁאֵין זֶה דָּם נְדָה,
 53 אֲלֵא דָּם חֲתִיכָה.
 54 יד. הַפִּילָה חֲתִיכָה קְרוּעָה וְדָם אָגוּר בְּתוֹכָה - טְמֵאָה.
 55 הַפִּילָה כְּמִין קָלִפָּה, כְּמִין שַׁעֲרָה, כְּמִין עֶפֶר, כְּמִין יִבְחוּשִׁין
 56 [יְתוּשִׁים] - אִם הִיא מִרְאָה דְּבָרִים אֱלוֹ אָדָם, תִּטְּלַל לְמִים
 57 פּוֹשְׂרִין: אִם נִמְוָחוּ - הֲרִי זֶה טְמֵאָה, שֶׁדָּם הוּא שְׂקָפָה, וְכָל
 58 הַרוֹאֶה דָּם יָבֵשׁ, טְמֵאָה; וְאִם שָׁהוּ בְּפּוֹשְׂרִין מַעֲתַל לְעַת
 59 וְאַחַר כֵּף נִמְוָחוּ - הֲרִי זֶה סָפֵק טְמֵאָה. וְאִם לֹא נִמְוָחוּ מַעֲתַל
 60 לְעַת - הֲרִי אֱלוֹ מַמְכָּה, וְטְהוֹרָה הִיא.
 61 טו. הַפִּילָה כְּמִין חֲגָבִים, כְּמִין דְּגִים, שְׂקָצִים, וְרִמְשִׁים -
 62 אִם יֵשׁ עִמָּהּ דָּם, טְמֵאָה; וְאִם לֹא, טְהוֹרָה.
 63 טז. הָאִשָּׁה שֶׁהִכְנִיסָה שְׂפּוֹפֶרֶת בְּפוֹרְזְדוֹר, וְרָאָת הַדָּם
 64 בְּתוֹף הַשְּׂפּוֹפֶרֶת - טְהוֹרָה, שְׁנֵאָמַר: "דָּם יִהְיֶה זוֹבָה
 65 בְּבִשְׂרָה", עַד שֶׁתִּרְאֶה בְּבִשְׂרָה כְּדָרְךָ שֶׁהִנְשִׂים רוֹאוֹת; וְאֵין
 66 דָּרְךָ הָאִשָּׁה לְרֹאוֹת בַּשְּׂפּוֹפֶרֶת.
 67 יז. הָאִשָּׁה שֶׁהִשְׁתַּיְנָה מִים וְיָצָא דָּם עִם מִימֵי רִגְלִים, בֵּין
 68 שֶׁהִשְׁתַּיְנָה וְהִיא עוֹמֶדֶת, בֵּין שֶׁהִשְׁתַּיְנָה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת - הֲרִי
 69 זֶה טְהוֹרָה. וְאִפְלוּ הִרְגִישׁ גּוֹפָה וְנָדַדְעָנָה, אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת;
 70 שֶׁהִרְגִישָׁת מִי רִגְלִים הִיא זֶה, שֶׁאֵין מִי רִגְלִים מִן הַחֲדָר, וְדָם
 71 זֶה דָּם מִכָּה הוּא בְּחֻלּוֹתָל [מַעֲיָ] אוֹ בְּכַלְיָה.
 72 יח. דָּם בְּתוֹלִים - טְהוֹר הוּא; וְאֵינּוּ לֹא דָּם נְדָה, וְלֹא דָּם
 73 זִיכָה, שֶׁאֵינּוּ מִן הַמְּקוֹר, אֲלֵא כְּמוֹ דָּם חֲבֹנָה. וְכִיצַד דִּין
 74 הַבְּחֻלָּה בְּדַמִּים? אִם נִשְׁאֵת קֶטְנָה - בֵּין לֹא רָאָת דָּם
 75 מִיָּמֶיהָ, בֵּין שָׂרָאָת דָּם בְּבֵית אַבְיָהָ, הֲרִי זֶה מִתְּרַת לְבַעֲלָהּ,
 76 עַד שֶׁתַּחֲזִיחַ הַמְּכָה; שְׂכָל דָּם שֶׁתִּרְאֶה, מִחֲמַת הַמְּכָה הוּא.
 77 וְאִם רָאֵתָה דָּם אַחַר שֶׁתַּחֲזִיחַ הַמְּכָה, הֲרִי זֶה נְדָה.
 78 יט. נִשְׂאֵת כֶּשֶׁהִיא נַעֲרָה - אִם לֹא רָאָת דָּם מִיָּמֶיהָ, הֲרִי זֶה
 79 מִתְּרַת לְבַעֲלָהּ אַרְבָּעָה יָמִים בְּיָוֵם וּבְלַיְלָה, אֵף עַל פִּי שֶׁהִדָּם
 80 שׁוֹתֵת; וְהוּא שְׂאֵל תַּיִת הַמְּכָה. וְאִם רָאָת דָּם בְּבֵית אַבְיָהָ,
 81 וְאַחַר כֵּף נִשְׂאֵת - אֵין לוֹ לְבֹא עָלֶיהָ אֲלֵא בְּעִילָה רִאשׁוֹנָה,
 82 וּפּוֹרֵשׁ; וְיִהְיֶה דָּם בְּתוֹלִים זֶה כְּאֱלוֹ הוּא תַּחֲלַת נְדָה.
 83 וּבּוֹגְרַת שְׂלֵא רָאָת מִיָּמֶיהָ - נוֹתְנִין לָהּ כָּל לַיְלָה הַרִאשׁוֹן.
 84 כ. אַרְבָּעָה לַיְלוֹת שְׁנוֹתְנִין לְנַעֲרָה שְׂלֵא רָאָת דָּם, אֵף עַל
 85 פִּי שֶׁהֵן בְּסְרוּגִין - בּוֹעֵל לַיְלָה, וּמִמֵּתִין אִפְלוּ שִׁגְיֵי חֲדָשִׁים
 86 אוֹ שְׁלִשָּׁה, וּבּוֹעֵל לַיְלָה שְׁנָיִם; וְהוּא שְׂאֵל תַּיִת הַמְּכָה.
 87 כא. וְכֵן קֶטְנָה שְׁנוֹתְנִין לָהּ עַד שֶׁתַּחֲזִיחַ הַמְּכָה, אִפְלוּ לֹא
 88 חֵית שְׁנָה - הֲרִי זֶה בּוֹעֵל כָּל שְׁנָנָה, בֵּין בְּסְרוּגִין בֵּין יוֹם
 89 אַחַר יוֹם.
 90 כב. קֶטְנָה שֶׁנִּשְׂאֵת וְנַעֲשֵׂת נַעֲרָה תַּחַת כַּעֲלָה, וְעַדִּין הַדָּם
 91 שׁוֹתֵת מִחֲמַת הַמְּכָה - כָּל בְּעִילוֹת שְׂבַעֲלָה כֶּשֶׁהִיא קֶטְנָה,
 92 נִחְשָׁבֶת לוֹ כְּלַיְלָה אַחַת; וּמְשַׁלְּמִין לוֹ אַרְבָּעָה יָמִים בְּיַמֵּי

1 אוֹמְרִים: 'שְׂמֵא מִן הַעֲלִיָּה יָרַד דָּרְךָ הַנְּקֵב', שָׂרֵב הַדַּמִּים
 2 הַנִּמְצָאִין בָּאֵן, מִן הַחֲדָר. נִמְצָא הַדָּם בְּפוֹרְזְדוֹר חוּץ לְנֵקֵב,
 3 הֲרִי טְמֵאָתוֹ בְּסָפֵק - שְׂמֵא מִן הַחֲדָר בָּא, אוֹ מִן הַעֲלִיָּה
 4 שִׁמַּת דָּרְךָ הַלּוֹל; לִפְיֵךְ אֵין שׁוֹרְפִין עָלָיו תְּרוּמָה וְקַדְשִׁים,
 5 וְאֵין חֲזְבִין עָלָיו עַל בֵּיאַת הַמִּקְדָּשׁ.
 6 ו. לֹא כָּל מִשְׁקָה הַיּוֹצֵא מִן הַחֲדָר מִטְּמֵא, אֲלֵא הַדָּם בְּלִבָּר,
 7 שְׁנֵאָמַר: "דָּם יִהְיֶה זוֹבָה"; לִפְיֵךְ אִם שִׁמַּת מִן הַחֲדָר לְכָן
 8 אוֹ מִשְׁקָה יֶרֶק, אֵף עַל פִּי שְׂסָמִיכְתוֹ כְּדָם - הוֹאֵיל וְאֵין
 9 מִרְאִיו מִרְאָה דָּם, הֲרִי זֶה טְהוֹר.
 10 ז. וְחַמְשָׁה דַּמִּים טְמֵאִים בְּאִשָּׁה, וְהַשָּׂאָר טְהוֹר; וְאֱלוֹ הֵן:
 11 הָאֵדָם, וְהַשְּׁחֹר, וְיִקְרָן כֶּרֶס, וְכִמְיַמִּי אֲדָמָה, וְכִינִין הַמְּזוּג.
 12 ח. הָאֵדָם, כִּיצַד הוּא עֵינּוּ? כְּעוֹמֵד שֶׁיִּצָּא רֹאשׁוֹן מִדָּם
 13 הַקְּזָה שָׁל בְּנֵי אָדָם; נוֹתֵן הַדָּם בְּפוֹס, וּמְקִיף לוֹ וְרוֹאֶה.
 14 וְהַשְּׁחֹר - כְּעֵין הַדִּיּוֹ הַיָּבֵשׁ. כְּקֶרֶן כֶּרֶס [חֶלֶק יַפָּה
 15 שְׂבֵאִירִים] כִּיצַד? יְבִיא כֶּרֶס לַח בְּגוֹשׁ הָאֲדָמָה שֶׁעָלָיו,
 16 וְלוֹקַח מִן הַכְּרוֹר [מּוֹבַחַר] שְׂבוֹ הַקְּזָה הָאֲמֻצְעִי שְׁלוֹ, שְׂכָלוֹ
 17 כְּמוֹ קְזָה הוּא, וּבְכָל אֶחָד וְאֶחָד שְׁלֹשָׁה קְנִים, וּבְכָל קְזָה
 18 שְׁלֹשָׁה עָלִים; וּמְקִיף הַדָּם לְעָלָה הָאֲמֻצְעִי שֶׁבִּקְנָה
 19 הָאֲמֻצְעִי, וְרוֹאֶה בּוֹ. כְּמִיַּי אֲדָמָה כִּיצַד? יְבִיא אֲדָמָה
 20 מִבְּקַעַת סִיכְנִי וְכִיֹּצָא בָּהּ, שֶׁהִיא אֲדָמָה, וְנוֹתֵן עָלֶיהָ מִים
 21 בְּכָלִי עַד שֶׁיַּעֲלֶה הַמִּים עַל הַעֶפֶר כְּקַלְפַת הַשּׁוֹם; וְאֵין
 22 שְׁעוֹר לֹא לְמִים וְלֹא לְעֶפֶר. וּמְעַכְרָן [שִׁהִיו עַכּוּרִים] בְּכָלִי,
 23 וּמְשַׁעֵר בְּהֵן לְשַׁעֲתוֹ וּבְמִקּוּמוֹ כִּשְׁהֵן עֶכּוּרִין; וְאִם צָלְלוּ,
 24 חוֹרֵר וּמְעַכְרָן.
 25 ט. אַרְבַּע מִרְאוֹת הָאֵלוֹ - אִם הִיא מִרְאָה הַדָּם כְּמִרְאָה כָּל
 26 אֶחָד מֵהֵן אוֹ עַמֵּק מֵהֵן, הֲרִי זֶה טְמֵא; הִיא דוּקָה מִמֶּנּוּ,
 27 הֲרִי זֶה טְהוֹר. כִּיצַד? הִיא הַדָּם שֶׁחָר יָתֵר מִן הַדִּיּוֹ הַיָּבֵשׁ,
 28 טְמֵאָה; הִיא פְחוּף [מַעֲוֹר עַם גּוֹן אַחַר] מִמֶּנּוּ, כְּגוֹן שֶׁהִיא
 29 מִרְאָהוּ כְּעֵין הַיִּזִּית הַשְּׁחֹר, אוֹ כְּעֵין הַנְּזָפֶת, אוֹ כְּעֵין הַעוֹרֵב
 30 - הֲרִי זֶה טְהוֹר. וְכֵן בְּשֶׁאֵר הַשְּׁלֵשׁ מִרְאוֹת.
 31 י. כִּינִין הַמְּזוּג כִּיצַד? חֶלֶק אֶחָד יֵין מִן הַיֵּין הַשְּׁרוּנִי
 32 [מֵאִיזוֹר הַשְּׁרוּן] שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, חֵי [= לְלֹא תוֹסֵף] וְחֲדָשׁ,
 33 וְשִׁגְיֵי חֲלָקִים מִים; הִיא מִרְאָה הַדָּם עַמֵּק מִמֶּנּוּ אוֹ דוּקָה
 34 מִמֶּנּוּ - הֲרִי זֶה טְהוֹר, עַד שֶׁיִּהְיֶה כְּמוֹזֵג זֶה בְּלִבָּר. וְנִאֲמַנְת
 35 אִשָּׁה לּוֹמַר: 'כְּמִרְאָה זֶה רֵאִיתִי וְאַבְדִּיתִי', וְהַחֲכִים מִטְּמֵא
 36 לָהּ אוֹ מִטְּהַר.
 37 יא. כִּיצַד מְקִיף וְרוֹאֶה? לוֹקַח הַמִּטְּלִית שֶׁנִּשְׂאֵ בָּהּ הַדָּם
 38 בְּיָדוֹ, וּמִבִּיט בּוֹ וּבְיָדוֹ, אוֹ בְּעָלָה שֶׁל כֶּרֶס, אוֹ בְּדָם הַקְּזָה
 39 שְׂבָפוֹס, אוֹ בְּמִיַּי אֲדָמָה, אוֹ בְּמִזְגֵּי שְׂבָפוֹס, וְעוֹרֵף לְפִי מֵה
 40 שֶׁעֵינּוּ רֹאוֹת, וּמִטְּמֵא אוֹ מִטְּהַר. וְאֵינּוּ מִבִּיט בְּזוּכוּכִית שֶׁל
 41 כּוֹס מִבְּחוּץ, אֲלֵא בְּמִשְׁקָה שְׂבָפוֹס; וְיִהְיֶה הַכּוֹס רַחֲב,
 42 מִשְׁקָלוֹ מְנָה, וּמִחֲזִיק שִׁגְיֵי לַגִּין, כְּדִי שֶׁתַּכְּנַס בּוֹ הָאוֹרָה וְלֹא
 43 יִהְיֶה אִפְּל.
 44 יב. אֵין בּוֹדְקִין הַדָּם אֲלֵא עַל גְּבִי מִטְּלִית לְכַנָּה, וּבְחִמָּה;
 45 וְעוֹשֶׂה צַל בְּיָדוֹ עַל הַדָּם, וְהוּא עוֹמֵד בְּחִמָּה, כְּדִי שִׁירָאָה עֵינּוּ
 46 כְּמוֹת שֶׁהִיא. וְלֹא כָּל הַרוֹאֶה צָרִיף לְכָל אֱלוֹ הַדְּבָרִים כְּכָל עַת

מתוך מהדורת חזק

- 1 הנערות. ואפלו היו השלשה ימים שנותנין לה בימי
2 הנערות בסרוגיין, ובעל בכל שני חדשים לילה אחד - הרי
3 זה מתר; והוא שלא תחיה המכה.
- 4 **כג.** כיצד יודעין אם חית המכה או לא חית? היתה רואה
5 הדם בעת שתעמד, וכשתשב לא תראה, ובעת שתשב על
6 הקרקע תראה, ואם תשב על פרים וכסות לא תראה -
7 עדין לא חית המכה. פסק הדם ולא ראת כלל, בין עומדת
8 בין יושבת על הכל - כבר חזתה המכה; וכן אם לא פסק
9 כלל, אלא תראה הדם ואפלו כשהיא יושבת על הכרים
10 והכסות - אין זה דם מכה, אלא דם נדה.
- 11 **כד.** היתה רואה בעת תשמיש - הרי זה מחמת המכה;
12 שמשוה משתה ולא ראת דם, ואחר כך ראת דם שלא
13 מחמת תשמיש - הרי זה דם נדה.
- 14 **כה.** הבועל בתולה ולא יצא ממנה דם, וחזר ובעלה ויצא
15 דם - אפלו היתה קטנה, הרי זה דם נדה; שאלו היה דם
16 בתולים, היה בא בתחלה. הבועל פחות מבת שלש ויצא
17 דם - הרי זה דם בתולים.
- 18 **יום שלישי ח' ניסן ה'תשע"ד**
- 19 **פָּרָק ו**
- 20 **א.** דם הנדה, ודם הנזבה, ודם הקשי [לפני לידה], ודם
21 היולדת, ודם טהר של יולדת - כלו דם אחד הוא, ומן
22 המקור הוא בא, ומעין אחד הוא. ובזמנים בלבד הוא
23 שישתנה דינו, ותהיה רואה דם זו טהורה, וזו נדה, וזו
24 זבה.
- 25 **ב.** כיצד? כשתראה האשה דם תחלה, או כשתראה בשעת
26 וסתה, והוא העת שקבעה לנדתה - הרי זו נדה כל שבעת
27 הימים, בין ראת כל שבעה בין שלא ראת אלא טפה
28 ראשונה בלבד; וראתה דם ביום השמיני - הרי זה דם
29 זבה, מפני שהוא בלא עת נדתה.
- 30 **ג.** וכן כל דם שתראה בתוך הימים שבין וסת נדה ווסת
31 נדה, הרי הוא דם זבה. והלכה למשה מסיני, שאין בין
32 זמן נדה לזמן נדה אלא אחד עשר יום בלבד.
- 33 **ד.** כל שבעת הימים שנקבעה לה וסת בתחלתן - הן
34 הנקראין 'ימי נדחה', בין ראת בהם דם בין לא ראת.
35 ומפני מה נקראין 'ימי נדה'? מפני שהם ראויין לנדה, וכל
36 דם שתראה בהן - דם נדה יחשב.
- 37 **ה.** וכל אחד עשר יום שאחר השבעה - הן הנקראין 'ימי
38 זבתה', בין ראת בהן דם בין לא ראת. ולמה נקראין 'ימי
39 זבתה'? מפני שהן ראויין לזיבה, וכל דם שתראה בהן -
40 דם זיבה יחשב. והזהר בשני שמות אלו, שהם ימי נדחה
41 וימי זבתה.
- 42 **ו.** כל ימי האשה מיום שיקבע לה וסת עד שתמות, או
43 עד שיעקר הוסת ליום אחר - תספר לעולם שבעה מתחלת
44 יום הוסת ואחריהן אחד עשר, שבעה ואחריהן אחד עשר;
45 ותזהר במנין, כדי שתדע בעת שתראה דם, אם בימי נדה
- 46 ראת או בימי זיבה; שכל ימיה של אשה כך הן, שבעה
47 ימי נדה ואחד עשר ימי זיבה, אלא אם כן הפסיקה הלדה,
48 כמו שיתבאר.
- 49 **ז.** אשה שראת דם בימי זבתה יום אחד בלבד, או שני
50 ימים זה אחר זה - נקראת 'זבה קטנה', ונקראת 'שומרת
51 יום פנגד יום'. ואם ראת שלשה ימים זה אחר זה - הרי
52 זו זבה גמורה, והיא הנקראת 'זבה גדולה', ונקראת 'זבה'
53 סתם, שנקאמר: "ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רביים";
54 ומעוט "ימים" שנים, "רביים" שלשה.
- 55 **ח.** אין בין זבה גדולה לזבה קטנה, אלא ספירת שבעה
56 והבאת קרבן - שזבה גדולה צריכה לספור שבעת ימים
57 נקיים, וזבה קטנה אינה סופרת אלא יום אחד בלבד;
58 וזבה גדולה מביאה קרבן כשתטהר. אבל לענין טמאה
59 ואסור ביאה, שתיהן שוות.
- 60 **ט.** כיצד? ראת דם בימי זבתה, בין שראת בתחלת
61 הלילה בין שראת בסוף היום - הרי אותו היום בלו טמא,
62 וכאלו לא פסק הדם מעת שראת עד ששקעה החמה;
63 ומשמרת כל הלילה. אם לא ראת כלום בלילה - משקמת
64 למחר וטובלת אחר שתגז החמה, ומשמרת כל היום; אם
65 לא ראת כלום - הרי זה יום אחד טהור פנגד היום הטמא,
66 והרי היא מתרת לבעלה לערב.
- 67 **י.** ראת דם גם בשני, בין ביומו בין בלילו אחר שטבלה
68 - הרי היום השני טמא, ומשמרת כל ליל שלישי. אם לא
69 ראת - משקמת למחר וטובלת אחר שתגז החמה,
70 ומשמרת כל היום; אם לא ראת כלום - הרי זה יום אחד
71 טהור פנגד שני ימים הטמאים, ומתרת לבעלה ערב.
- 72 **יא.** ראת דם גם בשלישי, בין ביומו בין בלילו - הרי זו
73 זבה גדולה, וצריכה לספור שבעה ימים טהורים בלא דם,
74 שנקאמר: "וספרה לה שבעת ימים, ואחר טהרה". וטובלת
75 ביום השביעי אחר הגז החמה, והרי היא מתרת לבעלה
76 לערב. וביום השמיני מביאה קרבנה - שתי תורים, או שני
77 בני יונה.
- 78 **יב.** זבה קטנה שטבלה בלילה של יום השמור, או זבה
79 גדולה שטבלה בליל שביעי - כאילו לא טבלה, והרי היא
80 כנדה שטבלה בתוך שבעה.
- 81 **יג.** הבא על זבה גדולה ביום השביעי של ספירה אחר
82 שטבלה, או על זבה קטנה ביום השמור אחר שטבלה -
83 פטור מן הכרת; פיון שטבלה בזמן הראוי לטבילתה,
84 טהורה. ואשה זו תרבות רעה, שהרי בעילתה ומגעה תלויין.
85 **יד.** כיצד הן תלויין? אם נשלם היום אחר הטבילה ולא
86 ראת דם - הרי כל שנגעה בו אחר טבילתה טהור,
87 ובעילתה אחר הטבילה אין חיבין עליה כלום. ואם ראת
88 דם ביום זה אחר שטבלה - נמצאת זבה למפרע, וכל
89 שנגעה בו למפרע טמא, והיא ובעלה חיבין בקרבן.
90 ולפיכך היא אסורה לבעלה עד לערב, שלא תביא עצמה
91 לידי ספק.
- 92 **טו.** זבה שספרה ששת ימי נקיים ובשביעי ראת דם -

מתוך מהדורת חזק

48 טהור, וביום השמיני ומצאה טהור - הרי זו בחזקת
 49 טהרה. בדיקה ביום שלישי לזיבתה ומצאה שפסק הדם,
 50 ולא בדיקה ביום ראשון מימי הספירה, ובשביעי בדיקה
 51 ומצאה טהור - הרי זו בחזקת טהרה. והוא הדין לזב בכל
 52 אלו הבדיקות, שהוא טהור, ועלו לו ימי הספירה.
 53 כג. כל אשה שהיא ספק נדה ספק זבה - צריכה לישב
 54 שבעת ימים נקיים מספק, וטובלת בליל שמיני, ואחר כך
 55 תהיה מתרת לבעלה; ומביאה קרבן זבה ואינו נאכל, כמו
 56 שיתבאר במקומו.

פָּרָק ז

57 א. מעברת שהתחילה להצטער, ואחזיה חבלי לדה,
 58 והתחיל הדם לצאת קדם שתלד - אותו הדם, הוא הנקרא
 59 'דם הקשי'. היאך דינו? אם בא בימי נדתה - הרי הוא
 60 דם נדה, והרי זו טמאת נדה. ואם בא בימי זיבתה - הרי
 61 זו טהרה, שנאמר בזבה: "דם יהיה זוכה בכשרה" - מפי
 62 השמועה למדו, זוכה מתמת עצמה, ולא מתמת ולד;
 63 ובלבד שתלד ולד חי; אבל אם הפילה - אין קשי לנפלים.
 64 אפלו היה הדם שומת ויורד עם החבלים והצער ארבעה
 65 עשר יום קדם שתלד - הרי זה דם קשי, וטהור; אבל אם
 66 התחיל הדם קדם הלדה בחמשה עשר יום או יתר - הרי
 67 זה דם זיבה, והרי היא יולדת בזוב.
 68 ב. במה דברים אמורים? בשלא פסקו הצירים והחבלים
 69 והצער, אלא מתקשה והולכת עד שילדה. אבל אם ראת
 70 דם שלשה ימים או יתר בימי זיבתה בצער וחבלים, ופסק
 71 הצער ורוח לה מן החבלים אחר השלשה ימים, ועמדה
 72 בנחת ארבע ועשרים שעות - אף על פי שלא פסק הדם,
 73 ואף על פי שחזר הצער והחבלים אחר ארבע ועשרים
 74 שעה - הרי זו זבה; ושאלו היה הדם מתמת הולד, לא פסק
 75 הצער ולא החבלים; ואם ילדה אחרי כן - הרי זו יולדת
 76 בזוב.
 77 ג. ראת יום אחד בלא צער ושנים בקשי, וילדה, או שנים
 78 בלא צער ויום בקשי, וילדה, או יום בקשי ויום בלא צער
 79 ויום בקשי, וילדה - אינה יולדת בזוב; אבל אם ראת יום
 80 אחד בקשי ושנים בלא צער, וילדה, או שנים בקשי ואחד
 81 בלא צער, וילדה, או יום בלא צער ויום בקשי ויום בלא
 82 צער, וילדה - הרי זו יולדת בזוב. זה הכלל: קשי הסמוך
 83 ללדה, אין זו יולדת בזוב; שפי סמוך ללדה, הרי זו יולדת
 84 בזוב.
 85 ד. חל שלישי לראיתה להיות ביום הלדה - אפלו כל היום
 86 פלו בשפי, אין זו יולדת בזוב, שהרי יום הלדה סמוך
 87 לקשי. ראת שני ימים, ובשלישי הפילה, ואין ידוע מה
 88 הפילה - הרי זו ספק זבה וספק יולדת.
 89 ה. ביצר דין יולדת בזוב? צריכה לישב שבעת ימי נקיים,
 90 וטובלת לערב, ואחר כך תהיה מתרת לבעלה, ואחר כך
 91 יהיה לה דם טהר; ומביאה קרבן זבה וקרבן יולדת.
 92 לפיכך, אם ילדה זכר - אפלו פסק הדם ביום הלדה,
 93

1 אפלו סמוך לשקיעת החמה - סתרה הכל, וחזרת למנות
 2 מאחר היום הטמא שבעת ימי נקיים.
 3 טז. פלטה שכבת זרע בתוך ימי הספירה - סותרת יום
 4 אחד, מפני שהיא כזב שראה קרי, שסותר יום אחד. ראת
 5 דם בעשירי מימי זיבתה, ובאחד עשר, ובשנים עשר - אף
 6 על פי שראת בשלשה ימים זה אחר זה - אינה זבה
 7 גדולה, אלא יצאת מזיבות קטנה לנדה; שיום שנים עשר
 8 מתחלת ימי נדתה, והרואה בימי נדתה אינה זבה, כמו
 9 שבארנו.

10 יז. ומה הוא זה שכתוב בתורה "או כי תזוב על נדתה"?
 11 שאם ראת שלשה ימים סמוך לנדתה, הרי זו זבה; כגון
 12 שראת בשמיני לנדתה ובתשיעי ובעשירי, שהם ראשון
 13 ושני ושלישי מהאחד עשר יום שהם ימי זיבתה. ראת דם
 14 באחד עשר מימי זיבתה, וטבלה לערב שהוא ליל שנים
 15 עשר, ושמשה משתה - אף על פי שהיא טמאה ובעלה
 16 טמא, ועושין משכב ומושב, אינן חביבין כרת; מפני שאין
 17 יום שנים עשר מצטרף ליום אחד עשר לעשותה זבה.
 18 הועילה לה טבילת ליל זה להצילה מן הקרבן.

19 יח. טבלה ביום שנים עשר אחר שתגז החמה - הרי זו
 20 אסורה לבעלה עד לערב, כדין כל זבה קטנה; ואם עבר
 21 ובעלה, שניהן פטורין מכלום. ואפלו ראת דם אחר שבא
 22 עליה ביום שנים עשר - אין בכך כלום, שזה דם נדה הוא,
 23 ואינו מצטרף ליום שלפניו.

24 יט. ראת דם בסוף שביעי לנדתה בין השמשות, וראת
 25 בתשיעי ובעשירי - הרי זו ספק זבה: שמא ראיה ראשונה
 26 בליל שמיני היתה, ונמצאת שראת שלשה ימים זה אחר
 27 זה בתחלת ימי זיבתה. וכן אם ראת דם בתשיעי ועשירי
 28 מימי זיבתה, וראת בסוף יום אחד עשר בין השמשות -
 29 הרי זו ספק זבה: שמא ראיה אחרונה ביום אחד עשר
 30 היתה, והרי ראת שלשה ימים זה אחר זה בימי זיבתה.

31 כ. נדה שבדיקה עצמה בתוך ימי נדתה ומצאה שפסק הדם,
 32 ואפלו פסק בשני לנדתה, ושנגה או הזיזה ולא בדיקה עד
 33 לאחר נדתה בימים רבים, ובשבדיקה מצאה טמא - אין
 34 אומרים: 'שמא כל אותן הימים היתה טמאה', אלא כל
 35 אותן הימים שלא בדיקה בחזקת טהרה. בדיקה עצמה
 36 ומצאה טמא, אפלו בדיקה בשביעי לנדתה, ובין השמשות
 37 לא בדיקה עצמה כדי לפרש מטמאת נדה, אלא המתניה
 38 ימים, ואחר כך בדיקה ומצאה טהור - הרי זו ספק זבה;
 39 ואם מצאה טמא - הרי זו זבה ודאית; שפיון שבתחלה
 40 מצאה טמא ובסוף טמא, הרי זו בחזקת שלא פסק הדם.
 41 ויום ראשון של נדה - אף על פי שמצאה בו טהור, הרי
 42 זה כמו שמצאה טמא, שיום ראשון פלו החזק המעזן
 43 פתוח.

44 כא. זבה שבדיקה עצמה בראשון מימי הספירה ומצאה
 45 טהור, ולא בדיקה עד יום שביעי ומצאה טהור - הרי זו
 46 בחזקת טהרה, וכאלו בדיקה כל שבועה ומצאה טהור.
 47 כב. וכן אם בדיקה ביום ראשון מימי הספירה ומצאה

מתוך מהדורת חזק

- 1 סופרת שבעת ימי נקיים, וטובלת. ואם ילדה נקבה, וספרה
2 שבעת ימי נקיים, ושלמו עם ארבעה עשר של לדה או
3 לאחריהן - הרי זו טובלת, ומתרת לבעלה; ואם שלמו ימי
4 הספירה בתוך ארבעה עשר - הרי זו אסורה לבעלה עד
5 ליל חמשה עשר.
- 6 ו. כיצד? הרי שראת דם שלשה ימים, וספרה שבעת ימי
7 נקיים - הרי עשרה, ועדין היא אסורה עד ליל חמשה
8 עשר; שכל ארבעה עשר היא כנדה. ולמה אין מצריכין
9 את היולדת בזוב לספירת שבעה, אחר שבעה של זכר
10 ואחר ארבעה עשר של נקבה? מפני שימי לדתה וימי
11 נדתה שאינה רואה בהן, עולין לה לספירת שבעה, כמו
12 שיחבאר.
- 13 ז. יולדת בזוב שלא פסק דמה - אין לה דם טהר, אלא
14 כל דם שתראה פדם זיבה הוא; אבל אם ספרה שבעת ימי
15 נקיים, ושלמו ארבעה עשר של נקבה, וטבלה, ואחר כך
16 ראת דם בתוך ארבעים של זכר ושמונים של נקבה - הרי
17 זה דם טהר.
- 18 ח. ספרה שבעת ימי נקיים ולא טבלה, ואחר כך ראת דם
19 - הרי זו טובלת, ומתרת לבעלה מיד; שכל ימי טהר אינן
20 ראויות לא לנדה ולא לזיבה. אבל עצמו של דם - טמא
21 ומטמא כרין דם הנדה, עד שתטבל.
- 22 ט. היולדת נקבה, ולאחר ארבעה עשר שלה נתעברה,
23 והתחיל דם הקשי לבה לה בתוך שמונים - הרי הוא דם
24 טהר, אף על פי שאין קשי לנפלים; שכל דמים שתראה
25 בתוך ימי טהר, טהור הוא עד שתפיל הולד. וכשתפיל -
26 תהיה טמאת לדה, אם הפילה זכר טמאת זכר, ואם הפילה
27 נקבה טמאת נקבה. ומונה ימי טמאה וימי מלאת מולד
28 שני; אפלו היו תאומים, והפילה היום אחד, והפילה
29 האחר אחר כמה ימים - מונה לשני ימי טמאה וימי מלאת.
- 30 י. זכה שפסק זיבה, והתחילה למנות שבעת ימי נקיים,
31 ובא לה דם קשי בתוך ימי נקיים - אינו סותר, וימי הקשי
32 עולין לה לענין שבעה; וכן אם ילדה בשבעת ימי נקיים -
33 אין הלדה סותרת, וימי הלדה עולין לה למנין שבעה, ואף
34 על פי שהיא טמאה בהן, שנאמר: "ואם טהרה מזיבה" -
35 כיון שטהרה מזיבה, אף על פי שהיא טמאה טמאה אחרת,
36 כגון טמאת לדה, או טמאת נדה, או טמאת צרעת - הרי זו
37 סופרת בהן; ואין טמאות אלו וכיציא בהן סותרין
38 הספירה.
- 39 יא. ימי לדתה וימי נדתה - אם לא ראת בהם דם - הרי
40 אלו עולין לה לספירת שבעת ימי נקיים; ואם ראת בהם
41 דם - אין עולין לה ימי הראיה, ולא סותרין כל הימים,
42 אלא משלמת על הימים שספרה, כשיפסק בהם; שאין
43 סותר הפל אלא ראיה של זוב, אבל אלו סותרין יומן
44 בלבד.
- 45 יב. מאחר שתבין כל העקרונות שבארנו, יחבאר לך מה
46 שאמרו חכמים, שאפשר שתראה האשה דם מן המקור
47 יום אחר יום מאה וארבעה עשר יום, ולא תהיה זבה.
- 48 כיצד? שנים לפני נדתה, ושבעה ימי נדתה, ושנים לאחר
49 ימי נדתה, וארבעה עשר קשי, ושמונים של נקבה, ושבעה
50 ימי נדה, ושנים אחר ימי הנדה. הא למדת, שכל דם
51 שתראה האשה אחר ימי מלאת תחלה - הוא תחלת נדתה,
52 ואין משגיחין על וסתות שמקדם; לפיכך הוזהר דם בסוף
53 ימי מלאת בין השמשות, הרי זו ספק נדה, שמא בלילה
54 ראת הדם, שהוא תחלת ימי נדתה.
- 55 יג. כבר בארנו, שהנדה שראת דם כל שבעה - מתרת
56 לשמש בליל שמיני אחר שתטבל; וזכה קטנה - משמרת
57 יום אחד טהור, וטובלת, ומתרת לשמש לערב; וזכה
58 גדולה - סופרת שבעת ימי נקיים, וטובלת, ומתרת לשמש
59 בליל שמיני. ואין בין זמן נדה לנדה, אלא אחד עשר יום
60 בלבד; ובאותם האחד עשר, תהי זכה קטנה או גדולה.
- 61 יד. ומאחר שתהיה זוכר כל אלו העקרונות, יחבאר לך זה
62 שאמרו חכמים, האשה שהחזקה כל ימיה, יום תראה דם
63 ויום לא תראה דם - בתחלה משמשת בליל שמיני וביום
64 השמיני שהוא יום אחד אחר ימי נדתה; ומשמשת בכל
65 שמונה עשר יום ארבע לילות בלבד, ואינה יכולה לשמש
66 בכמים, שהיום טהור הוא שמור ליום הטמא. לפיכך, אם
67 היתה רואה הדם בכל יום טמא מתחלת הלילה - אינה
68 משמשת אלא בשמיני בלבד, שהוא יום אחד אחר נדתה.
- 69 טו. היתה רואה שני ימים טמאים ושני ימים טהורים -
70 משמשת בשמיני, ובשנים עשר, וששה עשר, ויום עשרים.
71 טז. היתה רואה שלשה ימים טמאים ושלושה טהורים -
72 משמשת שני ימים מהשלשה הטהורין שאחר ימי נדתה,
73 שהאחד מהן שמור לשנים הטמאין הסמוכין לנדתה,
74 ושוב אינה משמשת לעולם, שהרי החזקה זכה גדולה,
75 ואין לה שבעת ימי נקיים.
- 76 יז. היתה רואה ארבעה ימים טמאים וארבעה ימים
77 טהורין - משמשת יום אחד שאחר נדתה, ושוב אינה
78 משמשת לעולם.
- 79 יח. היתה רואה חמשה ימים טמאים וחמשה ימים
80 טהורים - משמשת השלושה הסמוכים לנדתה, ושוב אינה
81 משמשת לעולם.
- 82 יט. היתה רואה ששה ימים טמאין וששה ימים טהורין
83 - משמשת בחמשה ימים הסמוכים לנדתה תחלה, ושוב
84 אינה משמשת לעולם.
- 85 כ. היתה רואה שבעה טמאין ושבעה טהורין - משמשת
86 השבוע הראשון הטהור הסמוך לנדתה, ויבוא אחריו
87 שבוע טמא, תקבע בו זכה, והשבוע הטהור שבוא אחריו
88 לספירה, ואסורה לשמש בו; ונמצאת שלא שמשה מטתה
89 בארבעה שבועות, אלא שבוע אחד. וכן כל ימיה,
90 משמשת שמונה עשר יום בכל שמונה עשר שבועות.
91 כיצד? שבוע חמישי - הרי היא זכה; שבוע ששי, שהיא
92 בו טהורה - לספירה; שבוע שביעי - זכה; שבוע שמיני
93 - לספירה; שבוע תשיעי, שהיא רואה בו - חמשה ימים
94 ממנו מימי נדה, ושנים מתחלת ימי זיבה; משמרת יום

46 לא תרגיש בעצמה עד שיצא הדם, ואין לה יום קבוע
 47 לראיתה. וזו שיש לה וסת - היא שיש לה יום קבוע, או
 48 מעשרים יום לעשרים יום, או מארבעה ועשרים יום
 49 לארבעה ועשרים יום, או פחות או יותר.
 50 ב. וקדם שיבוא הדם, תרגיש בעצמה; מפקת,
 51 ומתעטשת, וחוששת פי פרשה ושפולי מעיה, ויסתמר
 52 שער בשרה, או יחם בשרה, וכיוצא במארעות אלו;
 53 ויבואו לה וסתות אלו או אחד מהן, בשעה קבועה לה
 54 מיום וסתה.
 55 ג. כבר בארנו, שכל אשה שאין לה וסת - אסורה לשמש
 56 עד שתבדק עצמה תחלה. ויש לה וסת - אסורה לשמש
 57 בכל עונת וסתה; אם וסתה ביום, אסורה לשמש כל אותו
 58 היום; ואם וסתה בלילה, אסורה לשמש כל אותה הלילה.
 59 ושמתחלת יום הוסת, תספור ימי נדתה וימי זיבתה לעולם.
 60 ד. לפיכך, צריכות הנשים להזהר בוסתות, עד שתדע
 61 היום והשעה שנקבעה בה וסתה. הנה דרכה לראות ביום
 62 עשרים, ובא יום עשרים ולא ראת, ובא יום שלשה
 63 ועשרים וראת - הרי יום עשרים ויום שלשה ועשרים,
 64 שניהם אסורין; וכן אם ראת פעם שניה ביום שלשה
 65 ועשרים, ולא ראת ביום עשרים - עדין שניהם אסורין. ראת
 66 פעם שלישית ביום שלשה ועשרים, ולא ראת ביום עשרים
 67 - טהר יום עשרים, ונעקרה הוסת ליום שלשה ועשרים;
 68 שאין האשה קובעת וסת עד שתקבענו שלשה פעמים,
 69 ואינה מטהרת מן הוסת עד שתעקר ממנה שלשה פעמים.
 70 ה. כל וסת שנקבעה מחמת אנס, אפלו ראת בו כמה
 71 פעמים - אינו וסת, שפגני האנס ראת. קפצה וראתה,
 72 קפצה וראתה - קבעה לה וסת לימים בלא קפיצה. כיצד?
 73 קפצה באחד בשבת וראת דם, ולאחר עשרים יום קפצה
 74 באחד בשבת וראת דם, ולאחר תשעה עשר קפצה ביום
 75 השבת ולא ראת דם, ולאחר השבת ראת בלא קפיצה -
 76 הרי נקבע אחד בשבת אחר עשרים; שהרי נודע שהיום
 77 גרם לה לראות, לא הקפיצה, וכבר נקבע יום זה שלשה
 78 פעמים. וכן כל כיוצא בזה.
 79 ו. ראתה יום חמשה עשר בחדש זה, ויום ששה עשר
 80 בחדש של אחריו, ויום שבועה עשר בחדש של אחריו -
 81 הרי קבעה לה וסת לדלוג. בא חדש רביעי וראת ביום
 82 שבועה עשר, עדין לא נקבע לה וסת, וכל יום שראת בו,
 83 חוששת לו להבא; כיון שהגיע אותו היום ולא תראה בו,
 84 טהר אותו היום מן הוסת - שאין צריך עקירת שלשה
 85 פעמים אלא יום שנקבע שלשה פעמים.
 86 ז. הנה דרכה להיות רואה יום חמשה עשר, ושנת לששה
 87 עשר - שניהם אסורין; שנת לשבועה עשר - התר ששה
 88 עשר ונאסר שבועה עשר, וחמשה עשר באסורו עומד; שנת
 89 לשמונה עשר - נאסר שמונה עשר, והתרו כלם.
 90 ח. הנה דרכה לראות יום עשרים, ושנת ליום שנים ועשרים
 91 - שניהם אסורין; הגיע עשרים ולא ראת, שנים ועשרים

1 אחד מן השבוע העשירי הטהור, ומשמשת ששה; שבוע
 2 אחד עשר, שהיא רואה בו - שנים מסוף ימי זובה,
 3 וחמשה מתחלת ימי נדה; ומשמשת חמשה ימים משבוע
 4 שנים עשר הטהור. שבוע שלשה עשר - זכה, ושבוע
 5 ארבעה עשר - לספירה; וכן שבוע חמשה עשר - זכה;
 6 שבוע ששה עשר - לספירה, ושבוע שבועה עשר - זכה;
 7 ושבוע שמונה עשר - לספירה. וסופרת על דרך זו לעולם.
 8 נמצאת אומר, שפכל שמונה עשר שבועות, משמשת
 9 שמונה עשר יום; ואלו לא ארע לה חלי זה, והיתה שבוע
 10 נדה ואחד עשר יום טהורה - היתה משמשת בכל
 11 השמונה עשר שבועות, אחד עשר שבועות, שהם שבועה
 12 ושבועים יום.
 13 כא. ובזמן שהיא רואה שבוע טמא ושבוע טהור -
 14 משמשת שמונה עשר יום, שהן כמו רביע הימים; וזו היא
 15 שאמרו חכמים: 'משמשת רביע ימיה'.
 16 כב. היתה רואה שמונה ימים טמא ושמונה ימים טהור -
 17 הרי זו משמשת חמשה עשר יום מתוך ארבעים ושמונה
 18 יום. כיצד? שמונה טמא שבתחלה - שבועה מהן ימי
 19 נדתה, ויום אחד זכות סמוך לנדתה; משמרת לו יום אחד
 20 מן השמונה הטהורין, ומשמשת שבועה; ואחר כך יבואו
 21 לה שמונה טמאין - מהן שנים תשלוש ימי זיבתה, וששה
 22 מימי נדתה; ויבואו שמונה טהורין - יום אחד מהן תשלוש
 23 ימי נדתה, ומשמשת שבועה שניית; ואחר כך יבואו לה
 24 שמונה טמאים - מהן ארבעה תשלוש ימי זיבתה, וארבעה
 25 מימי נדתה, נמצאת זכה גדולה וצריכה ספירת שבועה;
 26 יבואו לה שמונה טהורים - סופרת מהן שבועה, ומשמשת
 27 יום אחד. נמצאת משמשת חמשה עשר יום בכל ארבעים
 28 ושמנונה.
 29 כג. היתה רואה תשעה ימים טמא ותשעה ימים טהור -
 30 משמשת שמונה ימים בכל שמונה עשר יום לעולם.
 31 כיצד? תשעה הטמאים - שבועה מהן לנדתה, ושנים זכות
 32 סמוך לנדתה; משמרת להן יום אחד מן התשעה הטהורין,
 33 ומשמשת שמונה. וכן לעולם.
 34 כד. היתה רואה עשרה ימים טמא ועשרה טהור,
 35 ומעשרה ולמעלה, אפלו אלף יום טמא ואלף יום טהור -
 36 יהיה ימי שמושה כמנזן זיבתה. כיצד? עשרה הטמאין -
 37 מהן שבועה נדה, ושלשה ימי זיבה; עשרה הטהורין -
 38 סופרת מהן שבועה, ומשמשת שלשה. נמצאו ימי השמוש
 39 שלשה, וימי זיבות דמה שלשה. וכן מאה יום טמאין
 40 ומאה טהורין, המאה הטמאים - שבועה מהן לנדתה,
 41 ושלשה ותשעים זיבות; המאה הטהורין - שבועה מהן
 42 לספירה, ושלשה ותשעים לשמוש. וכן אלף, וכן כל מנזן
 43 ומנזן על דרך זו.
 44 פֶּרֶק ח
 45 א. יש אשה שיש לה וסת, ויש אשה שאין לה וסת, אלא

48 **יט.** וכן אם ראת תשעה ימים - הרי זו ספק זבה, שמא
 49 שנים קדם ימי נדה ושבעה של נדה; ומתחלת למנות
 50 אחד עשר יום אחר התשעה שפסק הדם. וכן אם ראת
 51 אחד עשר יום - הרי זו ספק זבה, שמא שנים קדם הנדה,
 52 ושבעה של נדה, ושנים לאחר הנדה, ונשאר לה מימי
 53 זיבתה תשעה.
 54 **כ.** ראת שנים עשר יום - הרי זו זבה ודאית. שאפלו היו
 55 מהן שנים לפני הנדה ושבעה של נדה - הרי השלשה
 56 לאחר הנדה, וישאר לה מימי זיבתה שמונה. וכן אם ראת
 57 שלשה עשר יום - ישאר לה מימי זיבתה שבעה, והן ימי
 58 הספירה.
 59 **כא.** משכה בראית הדם, אפלו ראת אלה יום - כשיפסק
 60 הדם, סופרת שבעת ימי נקיים, ואחר השבעה יתחילו ימי
 61 הנדה לזו שטעת.
 62 **כב.** הא למדת, שכל הטועה - אינה מונה משיפסק הדם
 63 פחות משבעה, ולא יתר על שבעה עשר, ויבואו ימי נדתה.
 64 כיצד? ראת יום אחד ופסק הדם - מונה שבעה עשר, ששה
 65 לתשלום נדתה ואחד עשר ימי זיבתה; ויבואו ימי נדתה.
 66 ואם ראת שלשה עשר או יתר - מונה שבעה משיפסק
 67 הדם, ויבואו ימי נדתה כמו שבארנו.

יום רביעי ט' ניסן ה'תשע"ד

פרק ט

70 **א.** אין האשה מטמאה מן התורה בנדה או בזיבה, עד
 71 שתרגיש, ותראה דם, ויצא בכשרה, כמו שבארנו; ותהיה
 72 טמאה מעת שתראה ולהבא בלבד. ואם לא הרגישה,
 73 ובדקה ומצאה הדם לפנים בפרוזדור - הרי זה בחזקת
 74 שבא בהרגשה, כמו שבארנו.
 75 **ב.** ומדברי סופרים, שכל הרוואה כהם דם על בשרה או
 76 על בגדיה - אף על פי שלא הרגישה, ואף על פי שבדקה
 77 עצמה ולא מצאה דם - הרי זו טמאה, וכאלו מצאה דם
 78 לפנים בכשרה; וטמאה זו בספק, שמא כהם זה מדם
 79 החדר בא.
 80 **ג.** וכן מדברי סופרים, שכל הרוואה דם בלא עת וסתה,
 81 וכל הרוואה כהם - טמאה למפרע, עד עשרים וארבע
 82 שעות; ואם בדקה בתוך זמן זה ומצאה טהור - טמאה
 83 למפרע עד זמן בדיקה. ואף על פי שהיא טמאה למפרע
 84 מדבריהם, אינה מטמאה את בועלה למפרע כמו שאמרנו;
 85 ואינה מונה לנדתה או לכהמה אלא מעת שראת הדם, או
 86 שמצאה הכהם. וכל הרוואה כהם, הרי זו מקלקלת - שמא
 87 מן החדר בא, ונתקלקלה וסתה.
 88 **ד.** הרוואה דם בשעת וסתה, אינה מטמאה למפרע אלא
 89 בשעתה בלבד. וכן מעברת, ומניקה, בתולה, וזקנה - דינן
 90 שעתן, ואינן מטמאות למפרע. איזו היא מעברת? משיכר
 91 עברה שלשה חדשים. מניקה - כל ארבעה ועשרים חדש,
 92 אפלו מת בנה או גמלתו [שפסק לינוק] או נתנתו למניקה.

1 וראת - עדין שניהם אסורין. הגיע יום עשרים וראת - טהר
 2 יום שנים ועשרים, שהרי חזרה לוסתה הקבוע, ונעקר שנים
 3 ועשרים, מפני שלא נקבע שלשה פעמים.
 4 **ט.** אין האשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדתה שראת
 5 בהן; כיון שראת יום אחד, אינה קובעת וסת בכל
 6 השבעה. וכן אין האשה קובעת וסת בימי זיבתה שהן
 7 האחד עשר יום; אבל קובעת וסת בימי נדתה שאינה
 8 רואה בהן. ואם נקבע לה וסת בימי זיבתה, הרי זו חוששת
 9 לוסת; וכל וסת שנקבעה בימי זיבתה, אם נעקרה אפלו
 10 פעם אחד - נעקרה, ואינה צריכה להעקר שלשה פעמים;
 11 שחזקת דמים מסלקין הן בדיקה אלו.
 12 **י.** כיצד חוששת לוסת? אם ראת דם בוסת זו, אפלו יום
 13 אחד - תשב לנדה מספק, ואסורה לשמש באותו היום,
 14 ואפלו לא ראתה בשאר ימי הוסתות. ואם ראתה שלשה
 15 ימים, הרי זו זבה.
 16 **יא.** כל אשה שמרבה לחדק עצמה תמיד, הרי זו משבחת,
 17 ואף על פי שיש לה וסת קבועה; שאפשר שיבוא דם בלא
 18 שעת הוסת. וכל אחד עשר יום של ימי זיבתה - הרי היא
 19 בהן בחזקת טהרה, ואינה צריכה בדיקה; אבל אחר ימי
 20 זיבתה - צריכה לחדק.
 21 **יב.** ישבה ולא בדיקה, בין באנס בין ברצון - הרי זו
 22 בחזקת טהרה, עד שתבדק ותמצא טמא.
 23 **יג.** האשה שלא בדיקה עצמה בשעת וסתה, ולאחר ימים
 24 בדיקה ומצאה טמא - אף על פי שהיא טמאה למפרע עד
 25 שעת וסתה, כמו שיתבאר בענין טמאה וטהרה - הרי זו
 26 אינה מטמאה את בועלה למפרע, ואינה מונה אלא משעה
 27 שראת; ואם מצאה עצמה טהורה, הרי זו בחזקת טהרה.
 28 **יד.** וכן אשה שראת דם מחמת מכה שיש לה במקור -
 29 אף על פי שראת בשעת וסתה, היא טהורה והדם טהור;
 30 שהוסתות מדבריהם, כמו שיתבאר בהלכות מטמאי
 31 משכב ומושב.
 32 **טו.** הסומה - בודקת עצמה ומראה לחברתה; אבל
 33 התרשת והשוטה צריכות פקחות לחדק אותן ולקבל להן
 34 וסתות, ואחר כך יהיו מתרות לבעליהן.
 35 **טז.** כל אשה שטעת ולא ידעה עת וסתה, וראת דם -
 36 חוששת לזיבות. לפיכך, אם ראת יום אחד או שנים -
 37 יושבת תשלום שבעה, שמא דם זה בימי נדתה הוא; ואם
 38 ראת שלשה ימים - סופרת שבעת ימי נקיים, שמא בימי
 39 זיבתה היא עומדת.
 40 **יז.** וכיצד היא עושה לממן וסתה, ולידע אם היא זבה ודאית
 41 או ספק זבה, ולידע ימי זיבתה? הכל לפי ימים שתראה בהן.
 42 כיצד? ראת יום אחד או שנים - משלמת עליהן השבעה,
 43 ומתחיל למנות האחד עשר יום מאחר השבעה.
 44 **יח.** ראת שלשה ימים - הרי זו ספק זבה, שמא יום אחד
 45 מהן קדם נדתה, ושנים מתחלת הנדה; וכן אם ראת ארבעה
 46 - שמא שנים קדם הנדה, ושנים מתחלת הנדה. ויושבת
 47 חמשה תשלום ימי נדה, ואחד עשר ימי זיבה אחר החמשה.

47 **יא.** היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה - כל מקום שימצא
 48 בו הדם, טמאה; וכן האזור שלה - כל מקום שימצא בו
 49 הדם, טמאה.
 50 **יב.** היתה לובשת חלוק אחר, ושהה עליה שלשה ימים
 51 או יתר בלא עת נדתה, ובדקה ומצאה עליו שלשה
 52 כתמים, או כתם אחד גדול שיש בו שעור שלשה כתמים
 53 - הרי זו ספק זבה, שמא כתם נטף ממנה בכל יום; וכן
 54 אם לבשה שלשה בגדים בדוקים, ושהה עליה שלשה ימים
 55 בימי זיבתה, ומצאה כתם בכל אחד מהן - אף על פי שזה
 56 כנגד זה, הרי זו ספק זבה.
 57 **יג.** מצאה כתם אחד שאין בו כדי שלשה כתמים - אם
 58 בדקה עצמה כל בין השמשות של יום ראשון ומצאה
 59 טהור, ולא בדקה חלוקה, וביום השלישי מצאה זה הכתם
 60 שאינו לשלשה כתמים - אינה חוששת לזיבות; ואם לא
 61 בדקה עצמה כל בין השמשות - הואיל ולא בדקה חלוקה,
 62 ושהה עליה שלשה ימים בימי זיבתה - חוששת לזיבות,
 63 אף על פי שאין הכתם כדי שלשה כתמים.
 64 **יד.** מצאה כתם על חלוקה היום, וראת דם אחר כך שני
 65 ימים זה אחר זה, או שראת שני ימים, וביום השלישי
 66 מצאה כתם - הרי זו ספק זבה.
 67 **טו.** הרואה כתם ואחר כך ראת דם - תולה כתמה
 68 בראיתה כל מעת לעת, בין שבדקה עצמה בעת שמצאה
 69 הכתם ומצאה טהור, בין שלא בדקה. אבל הרואה כתם
 70 אחר כתם בתוך עשרים וארבע שעות - אינה תולה כתם
 71 בכתם, אלא אם כן בדקה ביניהן; שאם הפסיקה טהרה
 72 בין הכתמים, אין מצטרפין למנן זיבות.
 73 **טז.** כיצד? ראתה כתם ערב שבת בשעה ראשונה מן
 74 היום, אף על פי שלא בדקה עצמה ולא ידעה אם טהורה
 75 היא אם טמאה, וראת דם אחר כך, עד שעה ראשונה מיום
 76 השבת - אינה מונה לפתם, אלא תולה הכתם בראיה; ואם
 77 ראת באחד בשבת ובשני בשבת, תהיה זבה. ראת הדם
 78 ביום השבת בשעה שניה - הרי זו טמאה שני ימים: ערב
 79 שבת שמצאה בו הכתם, ובשבת שראת הדם; שהרי אין
 80 שניהן בתוך מעת לעת. ואם ראתה דם באחד בשבת,
 81 חוששין לזיבות.
 82 **יז.** לא ראתה דם בשבת, אבל ראתה כתם אחר בשעה
 83 ראשונה מיום השבת - אם בדקה עצמה בערב שבת
 84 ומצאה טהור, אינה מונה אלא לכתם אחד שהוא ביום
 85 השבת, הואיל ושניהם בתוך מעת לעת. ואם לא בדקה
 86 ולא ידעה אם הפסיקה טהרה ביניהם או לא הפסיקה -
 87 הרי זו מונה לערב שבת; ואם ראתה באחד בשבת,
 88 חוששת לזיבות.
 89 **יח.** ראתה הכתם השני בשעה שניה מיום השבת - בין
 90 בדקה בין לא בדקה, הרי זו טמאה שני ימים, שהרי אין
 91 שניהם בתוך מעת לעת; ואם ראת באחד בשבת אחר
 92 מעת לעת - חוששת לזיבות. ראת בשעה ראשונה מיום

1 **ה.** בתולה - כל שלא ראת דם מימיה, אף על פי שראת
 2 מחמת נשואין או מחמת לדה. זקנה - כל שעברו עליה
 3 תשעים יום סמוך לזקנותה; ואילו היא זקנותה? כל
 4 שקוראין לה 'זקנה' ואינה מקפדת. מעברת ומניקה וזקנה
 5 - כתמן כראיתן, ואינו מטמא למפרע; בתולה שלא ראת
 6 דם מימיה ועדין היא קטנה - כתמה טהור, עד שתראה
 7 דם שלש וסתות.
 8 **ו.** מה בין כתם הנמצא על בשרה, לכתם הנמצא על
 9 בגדיה? שהכתם הנמצא על בשרה, אין לו שעור. והנמצא
 10 על הבגד - אינו מטמא עד שיהיה פגרים [פול] הקלקי
 11 [שם מקום], שהוא מרבע, שיש בו כדי תשע עדשות שלש
 12 על שלש; הנה פחות משעור זה, טהור; נמצא טפין טפין,
 13 אין מצטרפות; הנה ארץ, הרי זה מצטרף.
 14 **ז.** כתם הנמצא על דבר שאינו מקבל טמאה - טהור,
 15 ואינה חוששת לו. כיצד? ישבה על פלי אבנים, פלי
 16 אדמה, וכלי גללים, או על עור הדג, או על כלי חרש
 17 מגבו, או על בגד שאין בו שלש אצבעות על שלש
 18 אצבעות, ונמצא עליהן דם - טהורה. אפלו בדקה קרקע
 19 וישבה עליו, ונמצא כתם על הקרקע כשעמדה - הרי זו
 20 טהורה; שכל שאינו מקבל טמאה, לא גזרו על כתם
 21 שימצא בו. ולא במקבל טמאה, אלא אם כן היה לבן;
 22 אבל כלי צבעונין, אין חוששין לכתם הנמצא בהן. לפיכך
 23 תקנו חכמים שתלפש האשה בגדי צבעונין, כדי להצילה
 24 מדין הכתמים.
 25 **ח.** לא בכל מקום שתמצא הדם על בשרה, תטמא משום
 26 כתם - עד שימצא כנגד בית תרפה [הערוה]. כיצד? נמצא
 27 על עקבה - טמאה, שמא נגע בבית תרפה בעת ישיבתה.
 28 וכן אם נמצא על שוקה ועל פרסותיה מבפנים, והם
 29 המקומות הנדבקות זו בזו בעת שתעמד ותדביק רגל לרגל
 30 ושוק לשוק - הרי זו טמאה. נמצא על ראש גודל רגלה
 31 - טמאה, שמא נטף מן התדר על רגלה בעת שהלכה. וכן
 32 כל מקום שאפשר שינתו עליו דם נדתה כשתהלך, ונמצא
 33 שם דם - טמאה; וכן אם נמצא דם על ידיה, אפלו על
 34 קשרי אצבעות ידיה - טמאה, שהידיים עסקניות הן. אבל
 35 אם נמצא הדם על שוקה ועל פרסותיה מבחוץ, או מן
 36 הצדדין, ואין צריך לומר אם נמצא מן הירכים ולמעלה -
 37 הרי זו טהורה, שאין זה אלא דם שנתו עליה ממקום אחר.
 38 **ט.** הכתם הנמצא על בשרה שהוא ארץ כרצועה, או עגל,
 39 או שהיה טפין טפין, או שהיה ארץ הכתם על רחב ירכה,
 40 או שהיה נראה כאלו הוא ממשטה למעלה - הואיל והוא
 41 כנגד בית תרפה, הרי זו טמאה; ואין אומרים: 'אלו נטף
 42 מן הגוף, לא היה כזה'; שכל דם הנמצא במקומות אלו
 43 - מתמירין בו, אף על פי שהוא ספק.
 44 **י.** הכתם הנמצא על החלוק שלה - מחגור ולמטן, טמאה;
 45 מחגור ולמעלן, טהורה. נמצא על בית יד שלה - אם מגיע
 46 כנגד בית תרפה, טמאה; ואם לאו, טהורה.

מתוך מהדורת חזק

48 לא עברה בשוק הטבחים וכיוצא בו - אף על פי שנמצא
 49 הפתם בעליון לבדו, הרי זו טמאה. ספק עברה ספק לא
 50 עברה, ספק נתעסקה ספק לא נתעסקה - אינה תולה.
 51 **כח.** עיר שיש בה חזירים, או שהן באין לה תמיד - אין
 52 חוששין לכתמיה הנמצאין בחלוק.
 53 **כט.** האשה שהשאלה חלוקה לנדח, בין גונה בין
 54 ישראלית, וחזרה ולבשה אותו קדם בדיקה, ומצאה עליו
 55 פתם - הרי זו תולה בנדח שלבשה אותו; השאלה אותו
 56 לזבה קטנה ביום הטמא שלה, או ליושבת על דם טהור,
 57 או לכתולה שדמיה טהורין - הרי זו תולה בו. אבל אם
 58 השאלה אותו לזבה קטנה ביום השמור לה, או לזבה
 59 גדולה שבבעה ימי נקיים, וחזרה ולבשה אותו קדם
 60 בדיקה, ונמצא עליו פתם - שתייהן מקלקלות, השואלת
 61 והמשאלת אותה; שמה מזו, שמה מזו. השאלה אותו
 62 ליושבת על הפתם - אינה תולה בה, שאין תולין פתם
 63 בכתם.
 64 **ל.** בדיקה חלוקה ובדיקה עצמה ומצאה עצמה טהור,
 65 והשאלה החלוק לחברתה, ולבשתו, ונמצא עליו פתם
 66 בשהחזירנה לה - השואלת טמאה, ואינה תולה בבעלת
 67 החלוק; שהרי בדיקה אותו קדם שמשאלהו לה.
 68 **לא.** ארבה שלבשה חלוקה של קצרה, ונמצא בו פתם -
 69 אם מגיע כנגד בית תרפה - טמאה; ואם לאו - טהורה,
 70 שבתם זה של קצרה הוא.
 71 **לב.** שלש נשים שלבשו חלוק אחד זו אחר זו, ואחר כף
 72 נמצא עליו פתם, וכן אם ישנו במטה אחת כאחד, ונמצא
 73 דם תחת אחת מהן - פלן טמאות; ואם בדיקה אחת מהן
 74 עצמה מיד, ומצאה עצמה טמאה - הרי השתים טהורות.
 75 **לג.** בדיקה פלן ומצאו עצמן טהורות - תולה מי שאינה
 76 ראויה לראות דם, במי שהיא ראויה, ותהיה שאינה ראויה
 77 טהורה, והראויה טמאה. כיצד? היתה אחת מעברת ואחת
 78 אינה מעברת - המעברת טהורה, ושאינה מעברת טמאה;
 79 מניקה ושאינה מניקה - המניקה טהורה; זקנה ושאינה
 80 זקנה - הזקנה טהורה; בתולה ושאינה בתולה - הבתולה
 81 טהורה. היו פלן מעברות, פלן זקנות, פלן מניקות, פלן
 82 בתולות - הרי פלן טמאות.
 83 **לד.** שלש נשים שעלו דרך מרגלות [רגלי] המטה, וישנו
 84 פלן, ונמצא דם תחת האמצעית - שלשתן טמאות; תחת
 85 הפנימית - היא ושבצדה טמאות, והחיצונה טהורה; תחת
 86 החיצונה - היא ושבצדה טמאות, והפנימית טהורה. ואם
 87 לא עלו דרך מרגלות המטה, שהרי אין להן סדר, ונמצא
 88 דם תחת אחת מהן - פלן טמאות.
 89 **לה.** במה דברים אמורים? שבדיקה פלן ומצאו טהור, ולא
 90 תוכל אחת מהן לתלות בחברתה כמו שבארנו; אבל אם
 91 בדיקה אחת, ומצאה עצמה טהורה, וחברתה לא בדיקה -
 92 תולה זו הטהורה בזו שלא בדיקה, וזו שלא בדיקה טמאה.
 93 **לו.** כל פתם הנמצא על הבגד שאין לו במה יתלה - אינו
 94 מטמא, עד שיודע שהוא דם. ואם נסתפק להן שמה הוא

1 אחד בשבת פתם שלישי - אם הפסיקה טהרה ביניהם,
 2 אין מצטרפין ואינה חוששת; ואם לא בדיקה, חוששת
 3 לזיבות.
 4 **יט.** כל פתם שאמרנו שהיא טמאה בגללו - אם יש לה
 5 דבר לתלות בו ולומר: 'שמה פתם זה מדבר פלוני הוא'
 6 - אם נמצא על הבגד, הרי זו טהורה; שלא אמרו חכמים
 7 בדבר להחמיר, אלא להקל. ואם נמצא על בשרה, ספקו
 8 טמא ואינה תולה בו; ואם היה לה לתלות בבשרה יתר
 9 מחלוקה - אף על בשרה תולה, וספקו טהור.
 10 **כ.** כיצד? שחטה בהמה או חיה או עוף, או שנתעסקה
 11 בכתמים, או שישבה בצד העוסקין בהם, או שעברה
 12 בשוק של טבחים, ונמצא דם על חלוקה - טהורה, ותולה
 13 בדברים אלו שמהם בא הפתם.
 14 **כא.** נמצא הפתם על בשרה בלבד, אפלו מחגור ולמעלה
 15 - טמאה; שאלו היה דם זה מן השחיטה או מן השוק,
 16 היה לו שימצא גם על בגדיה; והואיל ונמצא על בשרה
 17 ולא בבגדה, טמאה.
 18 **כב.** היתה בה מכה, אף על פי שחיתת - אם יכולה
 19 להתגלע ולהוציא דם, ונמצא דם על בשרה - תולה
 20 במכה; וכן כל פיוצא בזה.
 21 **כג.** נמצא הפתם על בגדה ובשרה כאחד - תולה בכל
 22 שיש לה לתלות. ותולה במאכלת [חזק], שמה בעת
 23 שישבה נהרגה מאכלת, ודם זה דם מאכלת הוא; ועד
 24 פמה? עד פגרים [כחצי פול]. אבל אם מצאה הפתם יתר
 25 מפגרים, אינה תולה במאכלת; ואפלו היתה מאכלת
 26 רצוצה בפתם, הואיל והוא יתר מפגרים, אינה תולה
 27 במאכלת.
 28 **כד.** וכן תולה בבנה ובבעלה: אם היו עוסקין בדם, או
 29 שהיו ידיהם מלכלכות בו, או שהיתה בהם מכה - תולה
 30 ואומרת: 'הן נגעו בה והיא לא ידעה, ודם זה מחמתם
 31 הוא'.
 32 **כה.** אין מחזיקין דם ממקום למקום לתלות בו. כיצד?
 33 היתה לה מפה בכתפה, ונמצא פתם על שוקה - אין
 34 אומרים: 'שמה בדיה נגעה במפה ונגעה במקום זה'; וכן
 35 כל פיוצא בזה - אין תולין בו, בין בגופה בין בחלוקה.
 36 **כו.** שתי נשים שנתעסקו בצפור אחד, ואין בו אלא פסלע
 37 דם, ונמצא על כל אחת משתייהן פתם פסלע - שתייהן
 38 טמאות. נתעסקה בדם שאי אפשר שיהיה ממנו פתם אלא
 39 פגרים, ונמצא עליה פתם כשני גריסין - הרי זו תולה
 40 פגרים בדם שנתעסקה בו, וכגרים במאכלת; נמצא הפתם
 41 יתר מפשני גריסין, טמאה.
 42 **כז.** נתעסקה באדם, אין תולה בו שחור; נתעסקה בעוף
 43 שיש בו מינין הרבה, ונמצא עליה מראה אחד מהן -
 44 תולה בו. היתה לובשת שלש חלוקות - אם יכולה לתלות,
 45 תולה אף בתחתון; ואם אינה יכולה לתלות, אינה תולה
 46 אפלו בעליון. כיצד? עברה בשוק של טבחים - אף על
 47 פי שנמצא הפתם על התחתון לבדו, תולה בדם הטבחים;

47 אם מסכסוף [נוצר חיכוך], בידוע שהוא זכר; ואם ראה
 48 באותו מקום כשעורה סדוקה, הרי זו נקבה, ואינה צריכה
 49 בדיקה. ובכל אלו הרקמות של נפלים, אין נותנין לה ימי
 50 טהר עד שישעיר הולך.
 51 ד. הפילה חתיכה לבנה - אם נקרעה ונמצא בה עצם,
 52 הרי זו טמאה לדה; הפילה שפיר מלא מים, מלא דם,
 53 מלא גנינים, מלא בשר - הואיל ואינו מרקם, אינה
 54 חוששת לולד.
 55 ה. יוצא דפן [יצא מחתך בדופן הבטן] - אין אמו טמאה
 56 לדה, ואין לו ימי טמאה וימי טהרה, שנאמר: "אשה כי
 57 תזריע, וילדה", עד שתלד ממקום שפוזרעת. המקשה
 58 וילדה ולד דרף דפן - הרי דם הקשי הכא דרף הרחם,
 59 זיבות או נדה, ודם היוצא דרף הדפן, טמא. ואם לא יצא
 60 דם דרף הרחם - הרי האשה טהורה, אף על פי שהדם
 61 שיצא מדפנה טמא; שאין האשה טמאה, עד שיצא מדוה
 62 דרף ערוה.
 63 ו. נתחתף הולד במעייה ויצא אבר אבר - בין שיצא על
 64 סדר האברים, כגון שיצאה הרגל ואחריה השוק ואחריה
 65 היד, בין שיצא שלא על הסדר - אינה טמאה לדה, עד
 66 שיצא רבו; ואם יצא ראשו בלוד כצמת - הרי זה כרבו.
 67 ואם לא נתחתף, ויצא פדרכו - משתצא רב פדתו הרי
 68 זה כילוד, אף על פי שנתחתף אחר כך.
 69 ז. הוציא העבר ידו והחזירה, אמו טמאה לדה מדברי
 70 סופרים; ואין לה ימי טהר, עד שיצא הולד או רבו, כמו
 71 שאמרנו.
 72 ח. המפלת כמין בהמה חיה ועוף - אם היו פניו כפני
 73 האדם, הרי זה ולד; אם זכר, תשב לזכר, ואם נקבה, תשב
 74 לנקבה, ואם אין נפר בין זכר לנקבה, תשב לזכר ולנקבה
 75 - ואף על פי ששאר הגוף דומה לבהמה או לחיה או
 76 לעוף. ואם אין פניו כצורת פני האדם - אף על פי ששאר
 77 הגוף גוף אדם שלם, וידיו ורגליו ידי אדם ורגליו, והרי
 78 הוא נקבה או זכר - אינו ולד, ואין אמו טמאה לדה.
 79 ט. ואיזו היא צורת פני האדם? שיהיה המצח והגבינון
 80 והעינים והלסתות וגבות הזקן, כצורת האדם; ואכל הפה
 81 והאזנים והאף - אף על פי שהם כשל בהמה וחיה, הרי
 82 זה ולד.
 83 י. המפלת דמות נחש - אמו טמאה לדה, מפני שגלגל
 84 עיניו עגל כשל אדם. המפלת דמות אדם שיש לו כנפים
 85 של בשר - אמו טמאה לדה. נברא בעין אחת ויגרף אחת
 86 - אם היו מן הצד, שהרי הוא פחצי אדם - אמו טמאה
 87 לדה; ואם היו באמצע - אמו טהורה, שהרי זו בריה
 88 אחרת.
 89 יא. נברא ושט שלו אטום, או שהיה חסר מטבורו ולמטה
 90 והרי הוא אטום, או שהיה גלגלתו אטומה, או שהיו
 91 פניו טוחות [ישרות] ואין בהן הכר פנים, או שיש לו שני
 92 גבין ושתי שדרות, או שהפילה בריית ראש שאינו חתוף,
 93 או יד שאינו חתוף - כל נפל מאלו אינו ולד, ואין אמו

1 דם או צבע אדם - מעבירין עליו שבועה סמנין אלו על
 2 הסדר; אם עבר או כהה עינו, הרי זה פתם דם וטמאה;
 3 ואם עמד כמות שהוא, הרי זה צבע וטהורה.
 4 לז. ואלו הן השבועה סמנין על סדרן: רק תפל, ולעיסת
 5 גריסין של פול, ומי רגלים שהחמיצו, ונתר, וברית,
 6 וקמוניא, ואשלג. וצריך לכספס [לשפשוף] שלשה פעמים
 7 על כל סם וסם, ומוליף ומביא בכל כספוס. העבירן שלא
 8 על הסדר, או שהעבירן כאחד - לא עשה כלום; הקדים
 9 אחרונים לראשונים - אלו שהעביר באחרונה שהן
 10 הראשונים עלו לו, וחזור ומעביר אחריהן האחרונים
 11 שהקדים, עד שיעברו השבועה על הסדר.
 12 לח. איזה הוא רק תפל? זה שלא טעם כלום מתחלת
 13 הלילה, והיה ישן כל חצי הלילה האחרון, למחר קדם
 14 שיאכל, נקרא 'רק תפל'; והוא שלא יצא רב דבורו עד
 15 שלש שעות ביום; ואם השפים ושנה פרקו קדם שלש
 16 שעות - אין זה רק תפל, שהדבור מבטל חזק הרק ומחירו
 17 כמים. ואיזו היא לעיסת גריסין? הוא שילעס הגריסין עד
 18 שיתערב עם הפול רק הרבה מפי. ואיזה הוא מי רגלים
 19 שהחמיצו? אחר שלשה ימים, או יתר.
 20 לט. כל אשה שהיא טמאה משום פתם - אם מצאה הפתם
 21 בימי נדתה, הרי זו ספק נדה, ויושבת עליו שבועה, וטובלת
 22 בליל שמיני, ואחר כך תהיה מתרת לבעלה. ואם מצאה
 23 אותו בימי זיבתה - הרי זו ספק זבה גדולה או קטנה, כמו
 24 שנתבאר בפרק זה; ויושבת יום אחד אם היתה קטנה, או
 25 שבועת ימי נקיים אם היתה גדולה, מספק. והכל מדברי
 26 סופרים, כמו שבארנו; לפיכך הכא עליה בודון - מפני
 27 אותה מכת מרדות, ופטורין מקרבן.

פֶּרֶק י

28
 29 א. כל היולדת - טמאה כנדה, ואף על פי שלא ראת דם.
 30 ואחד היולדת חי, או מת, ואפלו נפל - אם זכר, יושבת
 31 לזכר; ואם נקבה, יושבת לנקבה; והוא שתגמר צורתו;
 32 ואין צורת הולד נגמרת לפחות מארבעים יום, אחד הזכר
 33 ואחד הנקבה.
 34 ב. והמפלת בתוף ארבעים יום - אינה טמאה לדה, אפלו
 35 ביום ארבעים. הפילה ביום ארבעים ואחד מאחר
 36 המשמיש - הרי זו ספק יולדת, ותשב לזכר ולנקבה
 37 ולנדה; היתה צורת האדם דקה ביותר, ואינה נפרת בעליל
 38 - הרי זו תשב לזכר ולנקבה, וזה הוא הנקרא 'שפיר
 39 מרקם'.
 40 ג. איזה הוא שפיר מרקם? תחלת ברייתו של אדם גופו
 41 כעדרשה, שתי עיניו כשתי טפי [עיניו] זכוב מרחקות זו
 42 מזו, שני חטמיו כשתי טפי זכוב מקרבין זה לזה, פיו
 43 פתוח כחוט השערה, וחתוף ידים ורגלים אין לו. נתבאר
 44 צורתו יתר מזה, ועדין אינו נפר בין זכר לנקבה - אין
 45 בודקין אותו במים אלא בשמן, שהשמן מצחצחו; ומביא
 46 קיסם שראשו חלק, ומנענע באותו מקום מבעלה למטה:

מתוך מהדורת חזק

- 1 טמאה לדה; אבל אם הפילה יד חתוכה ורגל חתוכה -
2 הרי חזקתה מולד שלם, ומצטרפין לרב אבריו.
- 3 **יב.** פעמים יקפה [נוצר גוש] משאר הדמים שנוצר מהם
4 האדם, חתיכה כמו לשון השור, ותהיה כרוכה על מקצת
5 הולד; והיא הנקראת 'סנדל'. ולעולם לא יעשה סנדל זה,
6 אלא עם וולד; אבל חתיכה שנוצרה לבדה בלא וולד, אינה
7 נקראת 'סנדל'. ורב העברים לא יזיה עמהן סנדל. ופעמים
8 יכה המעברת דבר על בטנה, ויפסד העבר ויעשה כסנדל
9 זה; ופעמים ישאר בו הפר פנים, ופעמים ייבש הולד
10 וישתנה ויקפאו עליו הדמים עד שלא ישאר בו הפר פנים.
11 לפיכך, המפלת זכר וסנדל עמו - אף על פי שאין הפר
12 פנים בסנדל, הרי זו תשב לזכר ולנקבה, שמה סנדל זה
13 נקבה היה; וחקרא החמירו בו לטמא בו משום וולד אף
14 על פי שאין בו צורת פנים, הואיל והיא טמאה לדה מפני
15 הולד שעמו.
- 16 **יג.** החותלת [מעטפת] העבה, שהיא כמו חמת [נאד מים]
17 שבתוכה נוצר הולד, והיא מקפת אותו ואת הסנדל - אם
18 היה עמו סנדל, וכשיגיע זמנו לצאת קורע אותה ויוצא -
19 והיא הנקראת 'שליה'; ותחלת ברייתה דומה לחוט של
20 ערב [רוחב], ותלויה פחוצצרת, ועבה קרקובן התרנגולין.
21 ואין שלייה פחותה מטפת.
- 22 **יד.** המפלת שלייה - תשב לזכר ולנקבה; לא שהשלייה
23 וולד, אלא שאין שלייה בלא וולד. הפילה גפל ואחר כך
24 הפילה שלייה - חוששין לשלייה, והרי היא כולד אחר;
25 ואין אומרין: 'זו שליית הנפל', שאין תולין את השלייה
26 אלא כולד של קימה. לפיכך, אם ילדה וולד של קימה,
27 והפילה שלייה אפלו אחר שלשה ועשרים יום - תולין
28 אותה כולד, ואין חוששין לולד אחר, שהולד קרע השלייה
29 ויוצא.
- 30 **טו.** הפילה שלייה תחלה, ואחר כך ילדה וולד של קימה
31 - חוששין לשלייה שהיא וולד אחר, ואין תולין אותה כולד
32 הכא אחריה; שאין דרכה של שלייה לצאת לפני הולד.
33 יצאת מקצת השלייה ביום ראשון ומקצתה בשני - מניין
34 לה מיום ראשון, ואין נותנין לה ימי טהרה אלא מיום שני
35 להחמיר.
- 36 **טז.** הפילה דמות בהמה חיה ועוף, ושלייה קשורה בו -
37 אין חוששין לולד. ואם אינה קשורה בו - מטילין עליהן
38 חמר שני ולדות; שאני אומר: 'שמה נמוח שפיר מרקם
39 שהיה בשלייה זו, ושמה נמוחה השלייה של שפיר זה,
40 שהוא דמות בהמה וחייה'.
- 41 **יז.** כל אלו שחוששין לשלייה, אין נותנין להן ימי טהרה;
42 וכל מי שהפילה דבר שאינו וולד, או שפיר בתוך ארבעים
43 יום, שעדין לא נגמרה צורתו - אם יצא עמו דם, הרי זו
44 נדה או זבה; ואם יצא יבש בלא דם, הרי זו טהורה.
- 45 **יח.** מי שילדה זכר ונקבה תאומים - תשב לנקבה; ילדה
46 טמטום או אנדרוגינוס - תשב לזכר ולנקבה. ילדה
47 תאומים, אחד זכר והשני טמטום או אנדרוגינוס - תשב
- 48 לזכר ולנקבה; האחד נקבה והשני טמטום או אנדרוגינוס
49 - תשב לנקבה בלבד; שהטמטום והאנדרוגינוס ספק הם,
50 שמה זכר הן או שמה נקבה.
- 51 **יט.** האשה שהחזקה מעברת, וילדה, ואין ידוע מה ילדה
52 - כגון שעברה בנהר והפילה שם, או שהפילה לבור, או
53 שהפילה ונגרתי חיה - הרי זו בחזקת שהפילה וולד,
54 ותשב לזכר ולנקבה; אבל אם לא החזקה מעברת,
55 והפילה, ואין ידוע מה הפילה - הרי זו ספק יולדת, ותשב
56 לזכר ולנקבה ולנדה.
- 57 **כ.** כל מקום שנאמר: 'תשב לזכר ולנקבה', ביצד דינה?
58 תהיה אסורה לבעלה ארבעה עשר יום כיוולדת נקבה -
59 שבעה הראשונים ודאי, והשבעה השניים ספק; ואין
60 נותנין לה ימי טהרה אלא עד ארבעים יום, כיוולדת זכר.
61 ואם ראתה דם אחר הארבעים עד שמונים - אינו דם טהרה,
62 אלא ספק דם נדה, או ספק דם זיכה אם בא בימי הזיכה,
63 כמו שבארנו. וכן אם ראתה דם ביום אחד ושמונים בלבד
64 - הרי זו ספק נדה, ותשב שבעת ימי נדה, שמה נקבה
65 ילדה, שאין לה וסת נדות עד אחר מלאת, כמו שבארנו.
66 **כא.** כל מקום שנאמר: 'תשב לזכר ולנקבה ולנדה', ביצד
67 דינה? תהיה אסורה לבעלה ארבעה עשר יום כיוולדת
68 נקבה. ואם ראתה דם ביום אחד ושמונים, הרי זו ספק
69 נדה; וכן אם ראתה דם ביום ארבעה ושבעים וביום אחד
70 ושמונים, הרי זו ספק נדה; וכן אם ראתה ביום אחד
71 וארבעים - אף על פי שראת ביום ארבעה ושלושים, הרי
72 זו ספק נדה, ואסורה לבעלה עד ליל שמונה וארבעים,
73 כיוולדת זכר. ואין נותנין לה ימי טהרה כולל, כנדה; והרי
74 היא כמי שלא ילדה. וכל דם שתראה מיום שהפילה עד
75 שמונים יום, אם בא בימי נדתה - הרי זו ספק נדה מאחר
76 השבעה מיום שהפילה; ואם בא בימי זיבתה - הרי זו
77 ספק זבה, שכל ימי מלאת אין בהם וסת. וכן אם ראת
78 ביום אחד ושמונים - עדין היא מקלקלת, ותהיה ספק
79 נדה, כמו שבארנו, אף על פי שלא ראת אלא יום אחד.
80 וכשיקבע לה הוסת אחר השמונים, יסור קלקולה, ותחזר
81 להיות נדה ודאית, או זבה ודאית. וכן מיום שהפילה
82 עד שבעה ימים; ותהיה נדה ודאית אם הפילה בתוך ימי
83 נדתה, כמו שבארנו.
- 84 **פֶּרֶק י"א**
- 85 **א.** כל שאמרנו בנדה וזבה כיוולדת, הוא דין תורה.
86 וכמשפטים אלו היו עושין כשהיו בית דין הגדול מצויין,
87 והיו שם חכמים גדולים שמפירים הדמים. ואם נולד להם
88 ספק בראיות או בימי נדה או זיכה - יעלו לבית דין
89 וישאלו, כמו שהבטיחה תורה עליהן, שנאמר: 'כי יפלא
90 ממך דבר בין דם לדם' - בין דם נדה לדם זיכה. ובאותן
91 הימים היו בנות ישראל נזהרות מדבר זה, ומשמרות
92 וסותותיהן, וספורות תמיד ימי הנדה וימי הזיכה.
93 **ב.** וטרח גדול יש במנין הימים, ופעמים רבות יבואו לידי

47 ולא הרגישה בה; בין שהיתה האשה גדולה, בין שהיתה
 48 קטנה - צריכה לישב שבעת ימי נקיים מאחר שרצתה,
 49 ואחר כך תטבל ותבטל.
 50 י. וכל הדברים האלו, חמרא יתרה שנהגו בה בנות ישראל
 51 מימי חכמי תלמוד; ואין לסור ממנה, לעולם. לפיכך, כל
 52 אשה שרצתה כשתבטלה להנשא - לא תנשא עד שתספור
 53 ותטבל. ואם נשאת לתלמיד חכמים - מתרת להנשא מיד,
 54 ותספור מאחר שנשאת ותטבל; שתלמיד חכמים יודע
 55 שהיא אסורה, ונזהר מזה, ולא יקרב לה עד שתטבל.
 56 יא. דין הפתמים בזמן הזה, כמו שבארנו; ואין בדבר
 57 חדוש ולא מנהג. אלא כל כהן שרצתה שיהא טהור,
 58 הרי היא טהורה, וכל שאמרנו שהיא טמאה, סופרת שבעת
 59 ימי נקיים מיום שנמצא בו הפתם. ואם היה שעור הפתם
 60 כדי לחש לזיבות, סופרת שבעת ימים מאחר יום שנמצא
 61 בו הפתם; שאין הרואה דם פרואה כהן.
 62 יב. וכן כל שאמרנו ביולדת שאמו טהורה, הרי היא
 63 טהורה בזמן הזה; וכן האשה שראת לכן או דם ירק, או
 64 שהשליכה חתיכה אדמה שאין עמה דם - הרי היא טהורה
 65 אף בזמן הזה; שלא החמירו אלא ברואה דם טמא, ואין
 66 זו רואה דם טמא.
 67 יג. וכן אם היתה בה מכה והיה שותת ממנה, או שבא
 68 הדם עם מימי רגלים - הרי זו טהורה. ולא נתחדש דבר,
 69 אלא ספירת שבעת ימי נקיים לכל רואה דם טמא, כמו
 70 שאמרנו, ושיהיו כל מראה דמים - טמאים.
 71 יד. זה שתמצא במקצת מקומות, שהנדה יושבת שבעת
 72 ימים בנדתה, ואף על פי שלא ראת דם אלא יום אחד,
 73 ואחר השבעה תשב שבעת ימי נקיים - אין זה מנהג.
 74 אלא טעות היא ממי שהורה להן כך; ואין ראוי לפנות
 75 לדבר זה כלל - אלא אם ראתה יום אחד, סופרת אחריו
 76 שבעה, וטובלת בליל שמיני שהוא ליל שני שלאחר ימי
 77 נדתה, ומתרת לבעלה.
 78 טו. וכן זה שתמצא במקצת מקומות, ותמצא תשובות
 79 למקצת גאונים, שיוולדת זכר לא תשמש משתה עד סוף
 80 ארבעים, ויוולדת נקבה אחר שמונים, ואף על פי שלא
 81 ראתה דם אלא בתוך השבעה - אין זה מנהג. אלא טעות
 82 היא באותן התשובות. ודרך מינות באותן המקומות, ומן
 83 הצדוקין [כת שייסודו בני צדוק הכופרים בתושבע"פ]
 84 למדו דבר זה; וימצאו לכופן, כדי להוציא מלבן
 85 ולהחזירן לדברי חכמים, שתספור שבעה ימי נקיים
 86 בלבד, כמו שבארנו.
 87 טז. אין האשה עולה מטמאתה ויוצאה מידי ערוה, עד
 88 שתטבל במי מקוה פשוט, ולא יהיה דבר חוצץ בין בשרה
 89 ובין המים. ובהלכות מקוה יתבאר המקנה הפשוט
 90 והפסול, ודרך הטבילה, ומשפטי החיציה. אבל אם
 91 רחצה במקרח - אפלו נפלו עליה כל מימות שבעולם,
 92 הרי היא אחר הרחיצה כמות שהיתה קדם הרחיצה,

1 ספק; שאפלו ראת הבת דם ביום הלכה, מאותו היום
 2 מתחילין למנות לה ימי נדה וימי זיבה כמו שבארנו;
 3 לפיכך לא תטמא הבת בזיבה אלא בת עשרה ימים - שאם
 4 ראת ביום שתולד, הרי זו נדה שבעת ימים, ושלושה ימים
 5 סמוך לנדתה, הרי עשרה ימים. הנה למדת, שמתחלת
 6 ראיה מתחלת למנות ימי נדה וימי זיבה כל ימיה, ואפלו
 7 ראתה והיא קטנה.
 8 ג. ובימי חכמי תלמוד נסתפק הדבר הרבה בראיות
 9 הדמים, ונתקלקלו הוסתות, לפי שלא היה כח בכל הנשים
 10 למנות ימי נדה וימי זיבה; לפיכך החמירו חכמים בדבר,
 11 ונזרו שיהיו כל ימי האשה כיומי זיבתה, ויהיה כל דם
 12 שתראה ספק דם זיבות.
 13 ד. ועוד החמירו בנות ישראל על עצמן חמרא יתרה על
 14 זו, ונהגו בלן בכל מקום שיש ישראל, שכל בת ישראל
 15 שתראה דם - אפלו לא ראת אלא טפה [זעירה] כחודל
 16 בלבד ופסק הדם - סופרת לה שבעת ימי נקיים, ואפלו
 17 ראת בעת נדתה. בין שראת יום אחד, או שנים, או
 18 השבעה בלן, או יתר - משיפסק הדם, סופרת שבעת ימי
 19 נקיים כזבה גדולה, וטובלת בליל שמיני, אף על פי שהיא
 20 ספק זבה, או ביום שמיני אם היה שם דחק, כמו שאמרנו
 21 - ואחר כך תהיה מתרת לבעלה.
 22 ה. וכן כל יולדת בזמן הזה - הרי היא ביולדת בזוב,
 23 וצריכה שבעת ימי נקיים כמו שבארנו. ומנהג פשוט
 24 [בשנער [בבל] ובארץ העזבי [ישראל] ובספרד ובמערב,
 25 שאם ראת דם בתוך ימי מלאת - אף על פי שראת אחר
 26 שספרה שבעת ימי נקיים וטבלה, הרי זו סופרת שבעת
 27 ימי נקיים אחר שיפסק הדם; ואין נותנין לה ימי טהר
 28 כלל, אלא כל דם שתראה האשה - בין דם קשי, בין דם
 29 טהר - סופרת שבעת ימי נקיים אחר שיפסק הדם.
 30 ו. ודין זה, בימי הגאונים נתחדש, והם גזרו שלא יהיה
 31 שם דם טהר כלל - שזה שהחמירו בנות ישראל על עצמן
 32 בימי חכמי תלמוד, אינו אלא ברואה דם שהוא טמא,
 33 שיושבת עליו שבעת ימי נקיים; אבל דם שתראה בימי
 34 טהר אחר ספירה וטבילה, אין לחש לו - שאין ימי טהר
 35 ראויין לא לנדה ולא לזיבה, כמו שבארנו.
 36 ז. ושמענו שבצרפת בועלין על דם טהר כדין התלמוד עד
 37 היום, אחר ספירה וטבילה מטמאת יולדת בזוב; ודבר זה
 38 תלוי במנהג.
 39 ח. וכן דין דם בתולים בזמן הזה, שאפלו היתה קטנה
 40 שלא הגיע זמנה לראות, ולא ראת דם ממיה - הרי זה
 41 בועל בעילת מצוה, ופורש. וכל זמן שתראה דם מחמת
 42 המכה, הרי היא טמאה; ואחר שיפסק הדם, סופרת שבעת
 43 ימי נקיים.
 44 ט. יתר על זה, כל בת שתבעוה להנשא {ורצת} (וראתה)
 45 - שוהה שבעת ימי נקיים מאחר שרצתה, ואחר כך תהיה
 46 מתרת להבעל; שמא מחמודה לאיש ראת דם טפה אחת

מתוך מהדורת חזק

45 ה. ואין הקנאי רשאי לפגוע בהן אלא בשעת מעשה,
 46 כזמרי, שנאמר: "ואת האשה אל קבתה"; אבל אם פרש
 47 - אין הורגין אותו, ואם הרגו - נהרג עליו. ואם בא הקנאי
 48 לטל רשות מבית דין להרגו - אין מורין לו, ואף על פי
 49 שהוא בשעת מעשה; ולא עוד, אלא אם בא הקנאי להרג
 50 את הבודעל, ונשמט הבודעל והרג הקנאי כדי להציל עצמו
 51 מירו - אין הבודעל נהרג עליו. והבא על בת גר תושב, אין
 52 הקנאין פוגעין בו; אבל מפין אותו מכת מרדות.
 53 ו. לא פגוע בו קנאין, ולא הלקוהו בית דין - הרי ענשו
 54 מפרש בדברי קבלה שהוא נכרת, שנאמר: "כי חלל יהודה
 55 קדש ה' אשר אהב, ובעל בת אל נכר. נכרת ה' לאיש אשר
 56 יעשנה, ער ועונה" - אם ישראל הוא, לא יהיה לו "ער"
 57 בחכמים ולא "עונה" בתלמידים; ואם פהן הוא, לא יהיה
 58 לו מגיש מנחה לה' צבאות. הנה למדת שהבודעל גויה
 59 כאלו נתחתן לעבודה זרה, שנאמר: "ובעל בת אל נכר",
 60 ונקרא 'מחלל קדש'.
 61 ז. עוון זה, אף על פי שאין בו מיתת בית דין, אל יהי
 62 קל בעיניך; אלא יש בו הפסד שאין בכל העריות כמותו:
 63 שהבן מן הערוה - בנו הוא לכל דבר, ובכלל ישראל
 64 יחשב, ואף על פי שהוא ממזר; והבן מן הגויה - אינו
 65 בנו, שנאמר: "פי יסיר את בנה מאחרי", מסיר אותו
 66 מלקיות אחרי ה'.
 67 ח. ודבר זה גורם להדבק בגויים שהקדינו הקדוש ברוך
 68 הוא מהם, ולשוב מאחרי ה' ולמעל בו.
 69 ט. גוי הבא על בת ישראל - אם אשת איש היא, נהרג
 70 עליה; ואם פנויה היא, אינו נהרג.
 71 י. אבל ישראל שבא על הגויה - בין קטנה בת שלש שנים
 72 ויום אחד בין גדולה, בין פנויה בין אשת איש, ואפלו
 73 היה קטן בן תשע שנים ויום אחד - פיון שבא על הגויה
 74 בזדון, הרי זו נהרגת, מפני שבאת לישראל תקלה על
 75 ידיה, כבהמה. ודבר זה מפרש בתורה, שנאמר: "הן הנה
 76 היו לבני ישראל בדבר בלעם.. וכל אשה ידעת איש
 77 למשכב זכר - הרגו".
 78 יא. העבדים שהטבילו אותן לשם עבדות, וקבלו עליהן
 79 מצוות שהעבדים חייבין בהן - נצאו מפלל הגויים, ולכלל
 80 ישראל לא באו. לפיכך, השפחה אסורה לכן חורין, אחד
 81 שפחתו ואחד שפחת חברו; והבא על השפחה, מפין אותו
 82 מפת מרדות מדברי סופרים, שהרי מפרש בתורה שהאדון
 83 נותן שפחה כנענית לעבדו העברי והיא מתרת לו,
 84 שנאמר: "אם אדניו יתן לו אשה".
 85 יב. ולא גזרו חכמים בדבר זה, ולא חייבה תורה מלקות
 86 בשפחה, אלא אם כן היתה נחרפת לאיש [חצי שפחה],
 87 כמו שבארנו.
 88 יג. אל יהי עוון זה קל בעיניך, מפני שאין בו מלקות מן
 89 התורה - שגם זה גורם לבן לסור מאחרי ה', שהבן מן
 90 השפחה עבד ואינו מישראל, ונמצא גורם לזרע הקדש

1 בכרת; שאין לה דבר שמעלה מטמאה לטהרה אלא
 2 טבילה במי מקוה, או במעין, או בימים שהם כמעין,
 3 כמו שיתבאר בהלכות מקוה.
 4 יז. כל שבעת ימי נקיים שבזמן הזה - אף על פי שהן
 5 ספק, אם טבילה בהן, לא עלתה לה טבילה. ואם טבילה
 6 בשביעי - אף על פי שאסור לעשות כן לכתחלה, שמא
 7 יבוא לבעל בשביעי אחר הטבילה - הואיל וטבילה
 8 בזמנה, אפלו היתה זכה ודאית, הרי זו עלתה לה
 9 טבילה.
 10 יח. ואסור לאדם שידבק באשתו בשבעת ימי נקיים, אף
 11 על פי שהיא בכסותה והוא בכסותו. ולא יקרב לה, ולא
 12 יגע בה אפלו באצבע קטנה, ולא יאכל עמה בקערה
 13 אחת. כללו של דבר: ינהג עמה בימי ספירה כמו שנהג
 14 בימי נדה - שעדין היא בכרת עד שתטבל, כמו שבארנו.
 15 יט. כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה, נדה עושה
 16 לבעלה - חוץ מהרחצת פניו ידיו ורגליו, ומזיגת הכוס,
 17 והצעת המטה בפניו; גזרה שמא יבוא לידי עברה. ומפני
 18 זה לא תאכל עמו בקערה אחת, ולא יגע בבשרה מפני
 19 הרגל עברה. וכן בשבעת ימי נקיים לא תעשה לו שלש
 20 מלאכות אלו. ומתיר לאשה להתקשט בימי נדתה, כדי
 21 שלא תתגנה על בעלה.

יום חמישי י' ניסן ה'תשע"ד

פרק יב

22
 23
 24 א. ישראל שבפעל גויה משאר האמות דרך אישות, או
 25 ישראלית שנבעלה לגוי דרך אישות - הרי אלו לוקין מן
 26 התורה, שנאמר: "לא תחתן כם"; אחד שבעה עממין,
 27 ואחד כל האמות באסור זה. וכן מפרש על ידי עזרא:
 28 "ואשר לא נתן בנתינו לעמי הארץ, ואת בנותיהם לא נקח
 29 לבנינו".
 30 ב. ולא אסרה תורה אלא דרך חתנות; אבל הבא על
 31 הגויה דרך זנות - מפין אותו מפת מרדות מדברי סופרים,
 32 גזרה שמא יבוא להתחתן. ואם יחדה לו בזנות - חיב
 33 עליה משום נדה, ומשום שפחה, ומשום גויה, ומשום
 34 זונה; ואם לא יחדה לו אלא נקרית מקרה - אינו חיב אלא
 35 משום גויה. וכל חייבין אלו מדבריהם.
 36 ג. במה דברים אמורים? בשהיה הבודעל ישראל. אבל כהן
 37 הבא על הגויה - לוקה מן התורה משום זונה, ואחד זונה
 38 גויה ואחד זונה ישראלית; ובבעילה בלבד לוקה, שהרי
 39 אינה בת קדושין.
 40 ד. כל הבודעל גויה, בין דרך חתנות בין דרך זנות - אם
 41 בעלה בפרהסיא, והוא שיבעל לעיני עשרה מישראל או
 42 יתר - אם פגעו בו קנאין [הלוחמים להשם ותורתו]
 43 ונהרגוהו, הרי אלו משבחין וזריזין; ודבר זה הלכה למשה
 44 מסיני הוא, וראיה לדבר זה - מעשה פינחס בזמרי.

48 בזמן שאין מקדש; וכן מפרש בעזרא: "ומן הנתינים
49 שנתן דויד והשרים לעבדת הלוים". הא למדת, שלא תלה
50 אותם במקדש.
51 **כד.** ולמה גזר עליהם הוא ובית דינו? לפי שראו עזות
52 ואכזריות שהיתה בהם, בעת שבקשו שבעת בני שאול
53 בחיר ה' לתלותם, והרגום ולא רחמו עליהם.
54 **כה.** לפעלה סנחריב מלך אשור, בלבב כל האמות וערכם
55 זה בזה והגלה אותם ממקומם. ואלו המצרים שבארץ
56 מצרים עתה, אנשים אחרים הם; וכן האדומיים שבשדה
57 אדום. והואיל ונתערכו ארבע אמות האסורים בכל אמות
58 העולם שהם מתרים, התר הכל - שכל הפורש מהן
59 להתגיר, חזקתו שפרש מן הרב. לפיכך פשיטגיר הגר
60 בזמן הזה בכל מקום - בין אדומי, בין מצרי, בין עמוני,
61 בין מואבי, בין כושי, בין שאר האמות - אחד הנזכרים
62 ואחד הנקבות, מתרין לבוא בקהל מיד.

פרק יג

63
64 **א.** בשלשה דברים נכנסו ישראל לברית - במילה,
65 וטבילה, וקרבת.
66 **ב.** מילה - היתה במצרים. פשיטמר: "וכל ערל לא יאכל
67 בו", מל אותם משה רבנו, שכלם בטלו ברית מילה
68 במצרים, חוץ משבט לוי; ועל זה נאמר: "וכריתך ינצרו".
69
70 **ג.** וטבילה - היתה במדבר, קדם מתן תורה, פשיטמר:
71 "וקדשתם היום ומחר, וכבסו שמלתם". וקרבת -
72 פשיטמר: "וישלח את נצרי בני ישראל, ויעלו עלת", על
73 ידי כל ישראל הקריבום.
74 **ד.** וכן לדורות, פשיטמר הגוי להפגס לברית, ולהסתופף
75 תחת כנפי השכינה, ויקבל עליו עול תורה - צריך מילה,
76 וטבילה, והרצאת קרבן; ואם נקבה היא - טבילה וקרבת,
77 פשיטמר: "פגס פגור" - מה אהם במילה וטבילה והרצאת
78 קרבן, אף הגר לדורות במילה וטבילה והרצאת קרבן.
79 **ה.** ומה הוא קרבן הגר? עולת בהמה, או שתי תורים או
80 שני בני יונה, ושניהם עולה. ובזמן הזה שאין שם קרבן,
81 צריך מילה וטבילה; וכשיבנה בית המקדש, יביא קרבנו.
82 **ו.** גר שמל ולא טבל, או טבל ולא מל - אינו גר, עד
83 שימול ויטבל. וצריך לטבל בפני שלשה. והואיל והדבר
84 צריך בית דין, אין מטבילין אותו בשבת, ולא ביום טוב,
85 ולא בלילה; ואם הטבילהו, הרי זה גר.
86 **ז.** גר קטן - מטבילין אותו על דעת בית דין, שזכות היא
87 לו; מעברת שנתגירה וטבילה, אין בנה צריך טבילה. טבל
88 בינו לבין עצמו, ונתגיר בינו לבין עצמו, ואפלו בפני
89 שנים - אינו גר. בא ואמר: נתגירתי בבית דינו של פלוני,
90 והטבילוני - אינו נאמן לבוא בקהל, עד שיביא עדים.
91 **ח.** היה נשוי לישראלית, או לגיורת, ויש לו בנים, ואמר:
92 נתגירתי ביני לבין עצמי - נאמן לפסל את עצמו, ואינו
93 נאמן לפסל את הבנים; וחזר וטובל בבית דין.

1 להתחלל ולהיותם עבדים. והרי אונקלוס המתרגם כלל
2 בעילת עבד ושפחה בכלל "לא יהיה קדש, ולא תהיה
3 קדשה".
4 **יד.** הבא על השפחה, ואפלו בפיהקיא ובשעת עברה -
5 אין הקנאין פוגעין בו; וכן אם לקח שפחה דרך חתנות,
6 אינו לוקה מן התורה, שמעת ששבלה וקבלה מצוות,
7 יצאת מכלל הגויים.
8 **טו.** נתערב ודל ישראלית בולד שפחה - הרי שניהן ספק,
9 וכל אחד מהן ספק עבד; וכופין בעל השפחה, ומשחרר
10 את שניהן. ואם היה הבן הוא אדון של עבד - פשיטגלו
11 ושחררו זה את זה, ויהיו מתרין לבוא בקהל ה'.
12 **טז.** היו התערכת בנות, הרי שתיהן ספק שפחות; והבא
13 על אחת מהן, הולד ספק עבד. וכן אם נתערב ודל גויה
14 בולד ישראלית - מטבילין את שניהן לשם גרות, וכל
15 אחת מהן ספק גיורת.
16 **יז.** כל הגויים כלם, פשיטגירו ויקבלו עליהן כל המצוות
17 של תורה, והעבדים פשיטחחרו - הרי הן בישראל לכל
18 דבר, פשיטמר: "הקהל, קחה אחת לכם"; ומתרין להפגס
19 בקהל ה' מיד - והוא שישא הגר או המשחרר בת ישראל,
20 וישא הישראלי גיורת ומשחררת; חוץ מארבעה עממין
21 בלבד, והם: עמון ומואב ומצרים ואדום - שהאמות
22 האלו, פשיטגירו מהן אדם, הרי הוא בישראל לכל דבר,
23 אלא לענין ביאה בקהל.
24 **יח.** וכיצד דינו? עמון ומואב - אסורין אסור עולם, זכרים
25 ולא נקבות, פשיטמר: "לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'";
26 וגו'. והלכה למשה מסיני, שהעמוני הנזכר והמואבי הנזכר
27 - הוא שאסור לעולם לשא בת ישראל, אפלו בן בן בנו
28 עד סוף העולם; אבל עמונית ומואבית - מתרת מיד
29 כשאר האמות.
30 **יט.** מצרי ואדומי, אחד זכרים ואחד נקבות - דור ראשון
31 ודור שני, אסורין לבוא בישראל; ודור שלישי מתר,
32 פשיטמר: "בנים אשר יולדו להם, דור שלישי" וגו'.
33 **כ.** מצרית מעברת שנתגירה, בנה שני; מצרי שני שנשא
34 מצרית ראשונה, או מצרי ראשון שנשא מצרית שניה -
35 הולד שני, פשיטמר: "בנים אשר יולדו להם", הפתוח תלאן
36 בלדה.
37 **כא.** גר עמוני שנשא מצרית, הולד עמוני; וגר מצרי
38 שנשא עמונית, הולד מצרי. זה הפלל: הולד באמות, הולך
39 אחר הנזכר; ונתגירו, הולך אחר הפחות.
40 **כב.** מי שנתגיר משכעה עממין, אינו אסורין מן התורה
41 לבוא בקהל; והדבר ידוע, שלא נתגיר מהן אלא
42 הגבעונים. והיושע גזר עליהם שהיה אסורין לבוא בקהל,
43 אחד זכרים ואחד נקבות; ולא אסר אותן אלא בזמן שיש
44 מקדש, פשיטמר: "וחטבי עצים ושאבי מים - לבית אלהי",
45 תלה הרחקתן במקדש.
46 **כג.** והן הנקראין נתינים, לפי שנתנם לעבודת המקדש.
47 בא דור וגזר עליהם שלא יפגסו בקהל לעולם, ואפלו

מתוך מהדורת חזק

48 דָּוֵד וְשִׁלְמָה בִּפְנֵי הַדְּיוֹטוֹת, וְהָיוּ בֵּית דִּין הַגְּדוֹל חוֹשְׁשִׁין
 49 לָהֶן, לֹא דוֹחִין אוֹתָן, אַחַר שֶׁטָּבְלוּ מִכָּל מְקוֹם, וְלֹא
 50 מְקַרְבִּין אוֹתָן, עַד שֶׁתְּרָאָה אַחֲרֵיהֶן.
 51 טז. וְלִפֵּי שֶׁגֵּיר שְׁלֵמָה נָשִׁים וְנִשְׂאָן, וְכֵן שֶׁמְשׁוֹן גֵּיר
 52 וְנִשְׂא, וְהַדְּבָר יָדוּעַ שֶׁלֹּא חָזְרוּ אֵלָיו אֶלָּא בְּשִׁבִיל דְּבָר, וְלֹא
 53 עַל פִּי בֵּית דִּין גְּיָרוּם - וַחֲשָׁבֵן הַכְּתוּב כְּאִלוּ הֵן גְּוִיּוֹת,
 54 וּבִאֲפוּקָן עוֹמְדִין. וְעוֹד, שֶׁהוֹכִיחַ סוֹפֵן עַל תְּחִלְתָּן, שֶׁהֵן
 55 עוֹבְדוֹת עֲבוּדָה זָרָה שֶׁלָּהֶן, וְכֵּן לָהֶן כְּמוֹת, וְהָעֶלָּה עֲלָיו
 56 הַכְּתוּב כְּאִלוּ הוּא בְּנֶאֱן, שֶׁנֶּאֱמַר: "אִזּוּ יִבְנֶה שְׁלֵמָה כְּמָה".
 57 יז. גֵּר שֶׁלֹּא בְּדָקוֹ אַחֲרָיו, אוֹ שֶׁלֹּא הוֹדִיעָהוּ הַמַּצְוֹת
 58 וְעָנְשׁוֹ, וְיָמָל וְטָבַל בִּפְנֵי שְׁלֵשָׁה הַדְּיוֹטוֹת - הָרִי זֶה גֵּר; וְגַר
 59 וְאֶפְלוּ נוֹדַע שֶׁבְּשִׁבִיל דְּבָר הוּא מֵתְגֵּיר - הוּאִיל וְיָמָל וְטָבַל,
 60 יָצָא מִכָּלל הַגְּוִיּוֹם; וְחוֹשְׁשִׁין לוֹ, עַד שֶׁיִּתְּבַאָר צְדָקוֹתוֹ.
 61 וְאֶפְלוּ חֹזֵר וְעֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה - הָרִי הוּא כִּי־שֶׁרָאֵל מִשְׁמֵד,
 62 שֶׁקְדוּשׁוֹ קְדוּשֵׁי; וּמִצָּוָה לְהַחֲזִיר אֲבֹתָו; מֵאַחַר שֶׁטָּבַל,
 63 נִעְשָׂה כִּי־שֶׁרָאֵל. וְלִפְיֶכָּף קָיָם שֶׁמְשׁוֹן וְשִׁלְמָה נִשְׁוֹתֵיהֶן,
 64 וְאָף עַל פִּי שֶׁנֶּגְלָה סוֹדָן.
 65 יח. וּמִפְּנֵי זֶה אָמְרוּ חֲכָמִים: 'קָשִׁים לָהֶן גְּרִים לִישְׂרָאֵל
 66 כְּנֻעַ צְרַעַת' - שֶׁרָבֵן חֹזֵר בְּשִׁבִיל דְּבָר, וּמִטְעִין אֶת
 67 יִשְׂרָאֵל, וְקָשָׁה הַדְּבָר לְפָרֵשׁ מֵהֵן אַחַר שֶׁנִּתְגַּדְּרוּ. צֶא וְלָמַד
 68 מֵה אַרְעָה בַּמִּדְבָּר בְּמַעֲשֵׂה הַעֲגֹל וּבַקְּבָרוֹת הַתְּאֵוָה; וְכֵן רַב
 69 הַנְּסִינּוֹת - הָאֲסָפוֹף הָיוּ בְּהֵן תְּחִלָּה.

פֶּרֶק י"ד

71 א. כִּיצַד מְקַבְּלִין גְּרֵי הַצֶּדֶק? כִּשְׁיָבוֹא לְהַתְּגַיר, וַיִּבְדָּקוּ
 72 אַחֲרָיו וְלֹא יִמְצְאוּ עֲלָה - אוֹמְרִין לוֹ: 'מָה רְאִיתְּ שֶׁבָּאָתָּ
 73 לְהַתְּגַיר? אֵי אִתָּה יוֹדַע שֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּזַמַּן הַזֶּה דְּוִים דְּחוּפִים
 74 וּמִסְתַּחֲפִין [שפליס] וּמִטְרַפִּין, וְיִסּוּרִין בְּאִין עֲלֵיהֶן?' אָמַר:
 75 'אֲנִי יוֹדַע, וְאֲנִי כְּדָא' - מְקַבְּלִין אוֹתוֹ מֵיָד.
 76 ב. וּמוֹדִיעִין אוֹתוֹ עֲקָרֵי הַדָּת, שֶׁהוּא יְחוּד הַשֵּׁם וְאִסּוּר
 77 עֲבוּדָה זָרָה; וּמְאָרִיכִין בְּדָבָר זֶה. וּמוֹדִיעִין אוֹתוֹ מִקְצַת
 78 מִצְוֹת קְלוֹת וּמִקְצַת מִצְוֹת חִמּוּרוֹת; וְאִין מְאָרִיכִין בְּדָבָר
 79 זֶה. וּמוֹדִיעִין אוֹתוֹ עוֹן לְקַט שֶׁכָּחָה וּפָאָה, וּמַעֲשֵׂר עֲנִי.
 80 וּמוֹדִיעִין אוֹתוֹ עֲנָשׁוֹן שֶׁל מִצְוֹת. כִּיצַד? אוֹמְרִין לוֹ: 'הָיוּ
 81 יוֹדַע שֶׁעַד שֶׁלֹּא בָּאָתָּ לְדָת זו - אִם אֶכְלָתָּ חֶלֶב, אֵי אִתָּה
 82 עֲנוּשׁ כְּרַת; אִם חִלְלָתָּ שִׁבְתָּ, אֵי אִתָּה עֲנוּשׁ סְקִילָה; וְעֲכָשׁוּ
 83 אַחַר שֶׁתְּגֵּיר - אִם אֶכְלָתָּ חֶלֶב, אִתָּה עֲנוּשׁ כְּרַת; אִם
 84 חִלְלָתָּ שִׁבְתָּ, אִתָּה עֲנוּשׁ סְקִילָה'. וְאִין מְרַבִּין עֲלָיו וְאִין
 85 מְדַקְדָּקִין עֲלָיו, שֶׁמָּא יִגְרֹם לְטָרְדוֹ וְלַחֲטוּתוֹ מִדְּרָךְ טוֹבָה
 86 לְדְרָךְ רָעָה, שֶׁבַתְּחִלָּה אִין מוֹשְׁכִין אֶת הָאָדָם אֶלָּא בְּדָבָרֵי
 87 רִצּוֹן רִפִּים; וְכֵן הוּא אוֹמַר: "בְּחַבְלֵי אָדָם אֲמַשְׁכֶּם", וְאַחַר
 88 כֶּף בְּעֻבּוֹתוֹת אֲתַבְּהָ.
 89 ג. וְכַשֵּׁם שֶׁמוֹדִיעִין אוֹתוֹ עֲנָשׁוֹן שֶׁל מִצְוֹת, כֶּף מוֹדִיעִין
 90 אוֹתוֹ שֶׁכָּן שֶׁל מִצְוֹת; וּמוֹדִיעִין אוֹתוֹ שֶׁבְּעֻשֵׁית מִצְוֹת
 91 אִלוּ יִזְכָּה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְשֶׁאִין שֵׁם צְדִיק גִּמּוֹר אֶלָּא
 92 כַּעַל חֲכָמָה שֶׁעוֹשֶׂה מִצְוֹת אִלוּ וְיִוָּדַעַן.
 93 ד. וְאוֹמְרִין לוֹ: 'הָיוּ יוֹדַע, שֶׁהָעוֹלָם הַבָּא אֵינוֹ צָפוֹן אֶלָּא

1 ט. גִּיּוּרַת שְׂרָאִינוּהָ נוֹהֶגַת בְּדָרְכֵי יִשְׂרָאֵל תְּמִיד, כְּגוֹן
 2 שֶׁתְּטַבֵּל לְגִדְתָּהּ וְתַפְרִישׁ תְּרִימָה מֵעֶסְתָּהּ וְכִיּוֹצֵא בְּזָה, וְכֵן
 3 גַּר שֶׁנִּהְגַּ בְּדָרְכֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁטָּבַל לְקָרְיוֹ וְעוֹשֶׂה כָּל הַמַּצְוֹת
 4 - הָרִי אִלוּ בַּחֲזַקַת גְּרֵי צְדָק, וְאָף עַל פִּי שֶׁאִין שֵׁם עֲדִים
 5 שֶׁמְעִידִין בִּפְנֵי מִי נִתְגַּדְּרוּ. וְאָף עַל פִּי כֵן, אִם בָּאוּ לְהַתְּעַרֵּב
 6 כִּי־שֶׁרָאֵל - אִין מְשִׁיאִין אוֹתָם עַד שֶׁיִּבְיָאוּ עֲדִים, אוֹ
 7 שֶׁיִּטְבְּלוּ בִּפְגִינוֹ, הוּאִיל וְהַחֲזָקוֹ גְּוִיּוֹם.
 8 י. אֶבֶל מִי שֶׁבָּא וְאָמַר שֶׁהָיָה גֵּיר, וְנִתְגַּדְּרָה בְּבֵית דִּין -
 9 נֶאֱמַר, שֶׁהָפָה שֶׁאָסַר הוּא הָפָה שֶׁהִתִּיר. *כְּמָה דְּבָרִים
 10 אָמוּרִים? בְּאַרְצָּה יִשְׂרָאֵל וּבְאוֹתָן הַיָּמִים, שֶׁחֲזָקַת הַכֹּל שֵׁם
 11 בַּחֲזַקַת יִשְׂרָאֵל. אֶבֶל כַּחוּצָה לְאַרְצָּה - צְרִיף לְהַבִּיא רְאִיָּה,
 12 וְאַחַר כֶּף יִשָּׂא יִשְׂרָאֵלִית; וְאָנִי אוֹמֵר, שֶׁזֶּה מְעַלָּה בִּיחּוּסִין.
 13 יא. כַּשֵּׁם שֶׁמְלִין וּמְטַבְּלִין אֶת הַגְּרִים, כֶּף מְלִין וּמְטַבְּלִין
 14 אֶת הָעֲבָדִים הַנִּלְקָחִים מִן הַגְּוִיּוֹם לְשֵׁם עֲבֻדוֹת. הַלּוֹקַח
 15 עֶבֶד מִן הַגֵּיר, וְקָדָם הָעֶבֶד וְטָבַל לְשֵׁם בֵּן חוּרִין - קָנָה
 16 עֶצְמוֹ; וְהוּא שֶׁיִּאֲמַר בְּעַת טְבִילָה: 'הָרִינִי טוֹבֵל בְּפָנִיכֶם
 17 לְשֵׁם גְּרוּת'; וְאִם טָבַל בִּפְנֵי רַבּוֹ, אֵינוֹ צְרִיף לְפָרֵשׁ [שהוא
 18 לגירות], אֶלָּא בִּיָּוֵן שֶׁטָּבַל, נִשְׁתַּחֲרַר. לְפִיכָּף צְרִיף רַבּוֹ
 19 לְתַקְּפוֹ בְּמַיִם [להטיל עליו מלאכה בעודו במים], עַד
 20 שֶׁיַּעֲלֶה וְהוּא [עדיו] מַחַת שֶׁעֲבָדוֹ [וכך לא ניתן לפרש את
 21 הטבילה שהיא לשחרור], וּמוֹדִיעוֹ בִּפְנֵי הַדְּיָנִין, שֶׁלְשֵׁם
 22 עֲבֻדוֹת מְטַבְּלוֹ; וְאִין הָעֶבֶד טוֹבֵל אֶלָּא בִּפְנֵי שְׁלֵשָׁה
 23 וּבִיּוֹם, כְּגַר, שֶׁמְקַצֵּת גְּרוּת הִיא.
 24 יב. כִּשְׁיִשְׁתַּחֲרַר הָעֶבֶד, צְרִיף טְבִילָה אַחֲרָת בִּפְנֵי שְׁלֵשָׁה
 25 בְּיוֹם, שֶׁבָּה תְּגַמַּר גְּרוּתוֹ וְיִהְיֶה כִּי־שֶׁרָאֵל; וְאִין צְרִיף לְקַבֵּל
 26 עֲלָיו מִצְוֹת וְלַהּוֹדִיעוֹ עֲקָרֵי הַדָּת, שֶׁכְּבָר הוֹדִיעָהוּ כִּשְׁטָבַל
 27 לְשֵׁם עֲבֻדוֹת.
 28 יג. וּבַמְקוּנָה הַפְּשֵׁר לְטְבִילַת נְדָה, שֵׁם מְטַבְּלִין אֶת הַגְּרִים
 29 וְאֶת הָעֲבָדִים וְאֶת הַמְּשַׁחֲרָרִים; וְכֵל דְּבָר שֶׁחוּצָץ בְּנִדְהָ,
 30 חוּצָץ בְּגָרִים וּבְעֲבָדִים וּבְמְשַׁחֲרָרִים.
 31 יד. אֵל יַעֲלֶה עַל דַּעַתָּךְ, שֶׁשֶׁמְשׁוֹן הַמוֹשֵׁעַ אֶת יִשְׂרָאֵל,
 32 אוֹ שְׁלֵמָה מְלַךְ יִשְׂרָאֵל יִדְרִיָּה, נִשְׂאוּ נָשִׁים נְכָרִיּוֹת
 33 בְּגִיּוּתָן; אֶלָּא סוּד הַדְּבָר כֶּף הוּא: שֶׁהַמְּצָוָה הַנִּכְוָנָה
 34 כִּשְׁיָבוֹא הַגֵּר אוֹ הַגִּיּוּרַת לְהַתְּגַיר, בּוֹדֵקִין אַחֲרָיו - שֶׁמָּא
 35 בְּגִלְל מִמוֹן שֵׁטַל, אוֹ בְּשִׁבִיל שְׂרָרָה שֶׁיִּזְכָּה לָהּ, אוֹ מִפְּנֵי
 36 הַפְּחַד, כֹּא לְהַנְסֵה לְדָת; וְאִם אִישׁ הוּא, בּוֹדֵקִין אַחֲרָיו
 37 שֶׁמָּא עֲנִיו נִתַּן בְּאִשָּׁה יְהוּדִית, וְאִם אִשָּׁה הִיא, שֶׁמָּא
 38 עֲנִיָּה נִתְּנָה בְּכַחוּר מִבַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל. אִם לֹא נִמְצָא לָהֶן
 39 עֲלָה - מוֹדִיעִין אוֹתָן כְּכַד עַל הַתּוֹרָה וְטָרַח שֵׁישׁ בְּעֻשֵׁיתָּהּ
 40 עַל עַמִּי הָאֲרָצוֹת, כְּדִי שֶׁיִּפְרָשׁוּ; אִם קָבְלוּ וְלֹא פָּרְשׁוּ, וְרָאוּ
 41 אוֹתָן שֶׁחֲזָרוּ מֵאַהֲבָה - מְקַבְּלִין אוֹתָן, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַתִּרְאֵהוּ כִּי
 42 מִתְאַמְצֶת הִיא לְלֶכֶת אִתָּה, וְתִחַדֵּל לְדַבֵּר אֵלֶיָּה".
 43 טו. לְפִיכָּף לֹא קָבְלוּ בֵּית דִּין גְּרִים כָּל יְמֵי דָוִד וְשִׁלְמָה -
 44 בִּימֵי דָוִד, שֶׁמָּא מִן הַפְּחַד חָזְרוּ, וּבִימֵי שְׁלֵמָה, שֶׁמָּא
 45 בְּשִׁבִיל הַמְּלָכוֹת וְהַטּוֹבָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיוּ בָּהּ יִשְׂרָאֵל חָזְרוּ;
 46 שֶׁכֵּן הַחֹזֵר מִן הַגְּוִיּוֹם בְּשִׁבִיל דְּבָר מַהֲבֵלֵי הָעוֹלָם, אֵינוֹ
 47 מְגַרֵי הַצֶּדֶק. וְאָף עַל פִּי כֵּן הָיוּ גְרִים הַרְבֵּה מִתְּגַרֵּי בִּימֵי

48 'באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה', שאמש היתה זו
 49 אסורה לו, והיום מתרת. וכן גר שבא על אמו או אחותו
 50 והיא בגייתה, הרי זה כפא על הנכרית.
 51 יג. ביצד דין הגרים בעריות של שאר בשר? אם היה נשוי
 52 כשהוא גוי לאמו או לאחותו, ונתגירו - מפרישין אותן,
 53 כמו שבארנו; ואם היה נשוי לשאר עריות, ונתגיר הוא
 54 ואשתו - אין מפרישין אותן. גר אסור בשאר האם אחר
 55 שנתגיר, מדברי סופרים. ומתיר בשאר האב, אף על פי
 56 שידוע ברדאי שזה שארו מאביו; כגון תאומים, שדבר
 57 ברור שאביו של זה הוא אביו של זה; ואף על פי כן, לא
 58 גזרו על שאר אביו. לפיכך נושא הגר אשת אחיו מאביו,
 59 ואשת אחי אביו, ואשת אביו, ואשת בנו, אף על פי
 60 שנסאת לאחיו או לאביו או לאחי אביו או לבנו אחר
 61 שנתגירו; וכן אחות אמו מאביו, ואחותו מאביו, ובתו
 62 שנתגירה - מתרת לו. אבל אינו נושא לא אחותו מאמו,
 63 ולא אחות אמו מאמה, ולא אשת אחיו מאמו שנסאה
 64 אחיו מאמו אחר שנתגיר; אבל אם נסאה אחיו כשהוא
 65 גוי, הרי זה מתרת לו.
 66 יד. שני אחים תאומים שהיתה הורתם שלא בקדושה
 67 ולדתם בקדושה - חביבין משום אשת אח.
 68 טו. הנושא גיורת ובתה הגיורת, או שתי אחיות מן האם
 69 - יושב עם אחת מהן, ומגרש השנייה; נשא גיורת ומתה -
 70 הרי זה מתיר לשא אמה או בתה; שלא גזרו אלא בחייהן.
 71 ומתיר אדם לשא שתי אחיות גיורות מן האב, שלא גזרו
 72 בשאר האב, כמו שבארנו.
 73 טז. השניות [עריות דרבנן מדרגה משנית] פלן, לא גזרו
 74 עליהן בגרים. לפיכך מתיר הגר לשא אם אמו, ונושא אדם
 75 גיורת ואם אם אמה, או בת בת אמה, וכן שאר השניות.
 76 יז. העבד מתיר לשא אמו כשהוא עבד, ואין צריך לומר
 77 בתו ואחותו וכיוצא בהן - שפכר יצא מכלל גויים, ואין
 78 העריות האסורות על הגויים אסורות עליו, ולא בא לכלל
 79 ישראל, כדי שישארו עליו עריות האסורות על הגרים.
 80 יח. ויבאה לי, שאם בא העבד על זכור ובהמה, יתרגו,
 81 שאסור שתי עריות אלו שיהו בכל אדם.
 82 יט. עבדים שנסתחררו, הרי הן כגרים: כל שאסור לגרים
 83 - אסור להן, וכל המתיר לגרים - מתיר להן. נותן אדם
 84 שפחתו לעבדו או לעבד חברו, ומוסר שפחה אחת לשני
 85 עבדים לכתחלה, ואינן צריכין שום דבר אלא הרי הן
 86 כבהמה. ושפחה שהיא מיתרת לעבד זה או שאינה
 87 מיתרת, אחת היא - לפי שאין אישות אלא לישראל, או
 88 לגויים על הגויים, אבל לא לעבדים על העבדים, ולא
 89 לעבדים על ישראל.

יום שישי י"א ניסן ה'תשע"ד

פרק טו

90 א. איזה הוא "ממזר" האמור בתורה? זה הכא מערוה
 91
 92

1 לצידיקים, והם ישראל; וזה שתראה ישראל בצער בעולם
 2 הנה, טובה היא צפונה להם, שאינן יכולין לקבל רב טובה
 3 בעולם הזה באמות, שמה ירום לבכם ויתעו ויפסידו שכר
 4 העולם הבא, כענין שנגמר: "וישמן ישרון ויבעט".
 5 (ה.) ואין הקדוש ברוך הוא מביא עליהם רב פרענות,
 6 כדי שלא יאבדו, אלא כל האמות כלין, והם עומדין;
 7 ומאריכין בדבר הנה, כדי לחבבן. אם חזר בו ולא רצה
 8 לקבל - הולך לדרך. ואם קבל - אין משהין אותו, אלא
 9 מלין אותו מיד; ואם היה מהול - מטיפין ממנו דם ברית.
 10 ומשהין אותו עד שיתרפא רפואה שלמה, ואחר כך
 11 מטבילין אותו.
 12 ו. ושלשה עומדין על גביו; ומודיעין אותו מקצת מצות
 13 קלות ומקצת מצות חמורות פעם שניה, והוא עומד במים.
 14 ואם היתה אשה - נשים מושיבות אותה במים עד צוארה,
 15 והדינין מבחוץ. ומודיעין אותה מקצת מצות קלות ומקצת
 16 מצות חמורות, והיא יושבת במים; ואחר כך טובלת
 17 בפניהן, והם מחזירין פניהן ויוצאין, כדי שלא יראו אותה
 18 כשמצלה מן המים.
 19 ז. איזה הוא גר תושב? זה גוי שקבל עליו שלא יעבד
 20 עבודה זרה, עם שאר המצוות שנצטוו בני נח, ולא מל
 21 ולא טבל - הרי זה מקבלין אותו, והוא מחסידי אמות
 22 העולם; ולמה נקרא שמו 'תושב'? לפי שמתיר לנו
 23 להושיבו בינינו בארץ ישראל, כמו שבארנו בהלכות
 24 עבודה זרה.
 25 ח. ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג; אבל
 26 בזמן הנה, אפלו קבל כל התורה בלה חוץ מדקדוק אהד
 27 - אין מקבלין אותו.
 28 ט. העבד הנלקח מן הגויים - אין אומרין לו: 'מה ראית
 29 שבאת?'; אלא אומרים לו: 'רצונך שתפנס בכלל עברי
 30 ישראל ותהיה מן הפשרים, או לא? אם רצה, מודיעין לו
 31 עקרי הדת ומקצת מצות קלות וחמורות וענין ושבך, וכן
 32 כמו שמודיעין את הגר; ומטבילין אותו כגר, ומודיעין
 33 אותו כשהוא במים. ואם לא רצה לקבל, מגלגלין עליו כל
 34 שנים עשר חדש, ומוכרו לגויים; ואסור לקימו יתר על
 35 כן. ואם התנה עמו מתחלה שלא ימול ויטבל, אלא יהיה
 36 כגר תושב - מתיר לקימו בעבדותו כשהוא גר תושב; ואין
 37 מקימין עבד כזה אלא בזמן היובל.
 38 י. הגויים - אין אסור עליהן משום ערוה אלא אמו, ואשת
 39 אביו, ואחותו מאמו, ואשת איש, וזכור, ובהמה, כמו
 40 שיתבאר בהלכות מלכים ומלחמות; אבל שאר עריות
 41 מתרות להן.
 42 יא. גר שנתגיר ועבד שנסתחרר, הרי הוא כקטן שנוהר,
 43 וכל שאר בשר שהיו לו כשהוא גוי או כשהוא עבד, אינן
 44 שאר בשר; ואם נתגיר הוא והן, אינו חביב על אחת מהן
 45 משום ערוה כלל.
 46 יב. דין תורה, שמתיר לגר שישא אמו או אחותו מאמו
 47 שנתגירו; אבל חכמים אסרו דבר זה, כדי שלא יאמרו:

48 **יא.** פנויה שנתעברה מזנות, אמרו לה: 'מה הוא העבר
49 הנה או תילוד הנה?' - אם אמרה: 'בן פשר הוא,
50 ולישראל נבעלתי' - הרי זו נאמנת, והבן פשר, ואף על
51 פי שרוב העיר שזנתה בה פסולים.
52 **יב.** ואם לא נבדקה אמו עד שמתה, או שהיתה חרשת
53 או אלמת או שוטה, או שאמרה: 'לפלוגי הממזר
54 נבעלתי', או 'לפלוגי הנתיח' - אפלו אותו פלוגי מודה
55 שהוא ממנו, הרי זה תילוד ספק ממזר; כשם שזנת עם
56 זה שהודה לה, כף זנתה עם אחר. וזה הוא הנקרא
57 'שתוקי' - שמפיר את אמו, ואינו מפיר את אביו ודאי.
58 **יג.** וכן בן הנמצא בשוק, והוא הנקרא 'אסופי' - הרי הוא
59 ספק ממזר, שאין אנו יודעין מה הוא.
60 **יד.** פנויה שזנתה, ואמרה: 'בן זה בן פלוגי הוא' - אם
61 אותו פלוגי פשר, הרי הבן פשר; ואינה נאמנת להיות זה
62 בנו של פלוגי. ויראה לי שחוששין לדבריה, ויהיה הבן
63 אסור בקרובות אותו פלוגי, מספק. ואם אותו פלוגי ממזר
64 - אינה נאמנת להיות הבן ממזר ודאי על פיה, כמו
65 שבארנו, אלא יהיה ספק ממזר.
66 **טו.** אכל האב שהחזק שזה בנו, ואמר: 'בני זה ממזר
67 הוא' - נאמן; ואם יש לבן בנים - אינו נאמן, שלא
68 האמינה אותו תורה אלא על בנו, שנאמר: "כי את הבכור
69 בן השנואה יפיר", ויפירו לאחרים.
70 **טז.** וכשם שנאמן לומר: 'בני זה בכור' - כף נאמן לומר
71 שהוא ממזר, או בן גרושה, או בן חלוצה. וכן אם הייתה
72 אשתו מעברת - נאמן לומר: 'עבר זה אינו בני, וממזר
73 הוא'; ויהיה ממזר ודאי. והאומר על עצמו שהוא ממזר,
74 נאמן לאסור עצמו בבת ישראל; ואסור בממזרת, עד שיודע
75 שהוא ממזר. ובנו כמותו. ואם יש לו בני בנים - אינו נאמן
76 לפסל בני בניו, ולא יפסל אלא עצמו.
77 **יז.** ארוסה שנתעברה והיא בבית אביה - הרי הולד
78 בחזקת ממזר; ואסור בבת ישראל, ואסור בממזרת. ואם
79 נבדקה אמו ואמרה: 'מארוסי נתעברתי' - נאמנת, והולד
80 פשר. ואם הכחישה הארוסה ואמר: 'מעולם לא באתי
81 עליה' - הרי הולד ממזר; שאפלו היה בחזקת בנו, ואמר:
82 'בני זה ממזר' - נאמן. והאשה אינה בחזקת זונה, אלא
83 נאמנת לומר: 'לארוסי נבעלתי', ואינה זונה; ואם נשאת
84 לכהן - לא תצא, וולדה ממנו פשר.
85 **יח.** היו העם מרננים אחריה, והיא ארוסה, עם ארוסה
86 ועם אנשים אחרים - אף על פי שבא עליה ארוסה בבית
87 חמי, הרי זה ספק ממזר; כשם שהפקירה עצמה לארוסה,
88 הפקירה לאחרים. ואם נבדקה ואמרה: 'עבר זה מארוסי'
89 - הרי זה פשר, כמו שבארנו.
90 **יט.** אשת איש שהיתה מעברת ואמרה: 'עבר זה אינו
91 מבעלי' - אינה נאמנת לפסלו, והרי הבן בחזקת פשוות;
92 שלא האמינה תורה אלא האב. אמר האב: 'אינו בני', או
93 שהיה בעלה במדינת הים - הרי זה בחזקת ממזר; ואם
94 אמרה: 'מגוי ועבד נתעברתי' - הרי הולד פשר, שאין

1 מן העריות - חוץ מן הנדה, שהבן ממנה פגום ואינו
2 ממזר; אכל הבא על שאר העריות - בין באנס בין ברצון,
3 בין בזדון בין בשגגה - הולד ממזר. ואחד זכרים ואחד
4 נקבות אסורין לעולם - שנאמר: "גם דור עשירי", כלומר
5 לעולם.
6 **כ.** אחד ממזר שנשא ישראלית, או ישראלי שנשא ממזרת
7 - ביון שבעלו אחר הקדושין, לוקין; קדש ולא בעל, אינו
8 לוקה. בעל ולא קדש, אינן לוקין משום ממזרת - שאין
9 לה כל חבי לאוין מי שלוקה על בעילה בלא קדושין,
10 אלא כהן גדול על אלמנה, כמו שיתבאר. המחזיר גרושתו
11 משנשאת - הולד פשר, שהרי אינה ערוה.
12 **ג.** גוי ועבד הבא על בת ישראל - הולד פשר, בין בפנויה
13 בין באשת איש, בין באנס בין ברצון; וגוי ועבד הבאים
14 על הממזרת - הולד ממזר. וממזר הבא על הגויה - הולד
15 גוי; נתגייר, הרי הוא פשר כשאר גרים. ואם בא על
16 השפחה - הולד עבד; שחררו - הולד פשר כשאר עבדים
17 משחררין, ומתיר בבת ישראל.
18 **ד.** זה הכלל: בן הבא מן העבד, או מן הגוי, או מן
19 השפחה, או מן הגויה - הרי הוא כאמו, ואין משגיחין
20 על האב. לפי דבר זה, התירו לממזר לשא שפחה כדי
21 לטהר את בניו - שהרי הוא משחרר אותן, ונמצאו בני
22 חורין; ולא גזרו על השפחה לממזר, מפני תקנת הבנים.
23 **ה.** מי שחציו עבד וחציו בן חורין, הבא על אשת איש
24 - אותו הבן אין לו תקנה, מפני שצד ממזרות וצד עבדות
25 מערבים בו; לפיכך אסור בשפחה, ונמצאו בניו כמותו
26 לעולם.
27 **ו.** גוי הבא על השפחה שטבלה, הרי זה עבד, ועבד
28 שטבל שבא על הגויה, הולד גוי - הלך אחר האם; אכל
29 גוי הבא על שפחה גויה, או עבד גוי שבא על גויה בת
30 חורין - הלך אחר הזכר.
31 **ז.** ממזר מתיר לשא גיורת, וכן הממזרת מתרת לגר;
32 והבנים משגיחים ממזרים, שהולד הולך אחר הפגום;
33 שנאמר: "בקהל ה'", וקהל גרים אינו קרוי קהל ה'.
34 **ח.** גיורת שנשאת לגר, והולידו בן - אף על פי שהורתו
35 ולדתו בקדשה, הרי זה מתיר בממזרת. וכן בן בן בנו,
36 עד שישתקע שם גיורתו ממנו, ולא יודע שהוא גר; ואחר
37 כף יאסר בממזרת. ואחד הגרים ואחד עבדים משחררין,
38 דין אחד לכלן.
39 **ט.** גר שנשא בת ישראל, או ישראל שנשא גיורת -
40 הולד ישראלי לכל דבר, ואסור בממזרת.
41 **י.** שלשה ממזרים הן - ממזר ודאי, וממזר ספק, וממזר
42 מדברי סופרים. איזה הוא ממזר ודאי? זה שבא מן
43 הערוה הודאית, כמו שבארנו; וממזר ספק - זה שבא
44 מספק ערוה, כגון הבא על אשה שנתקדשה ספק קדושין,
45 או נתגדשה ספק גרושין, וכיוצא בהן. האשה ששמעה
46 שמת בעלה, ונשאת, והרי בעלה קים, ובא בעלה עליה
47 והיא תחת השני - הרי הבן ממזר מדברי סופרים.

מתוך מהדורת חזק

48 וְהָרִי נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה: "אֵל תַּחֲלַל אֶת בַּתְּךָ לְהַזְנוֹתָהּ"; וְאָמְרוּ
 49 חֲכָמִים, שְׁאֵם יַעֲשֶׂה זֶה, נִמְצָא אֵב נוֹשֵׂא בְתוּלָה וְאָח נוֹשֵׂא
 50 אֶחָתוֹ. וְאֵלּוּ הָיָה הַדִּין שֶׁכָּל מִי שְׂאִינוּ יוֹדַע אֲבִי בְּדַאִי,
 51 אָסוּר בְּכָל אִשָּׁה שְׂאֵפֶשֶׁר שְׂתַהֲיָה עִרוּהָ עֲלָיו - לֹא הֵינּוּ
 52 בָּאִים לְמַדָּה הַזֹּאת לְעוֹלָם, וְלֹא תַהֲיֶיהָ הָאָרֶץ מְלֵאָה זִמָּה.
 53 הָא לְמַדָּתָּ, שְׂאִין אוֹסְרִין עֲרִיּוֹת וּמְחַזְּקִין אוֹתָן בְּשָׂאֵר בְּשָׂר
 54 בְּסַפֵּק, עַד שֶׁיּוֹדַע בְּדַאִי שֶׁזֶה עִרְוָה עֲלָיו: שְׁאֵם אִתָּהּ אוֹמֵר
 55 כֵּן - כָּל הַיְתוּמִים שֶׁבְּעוֹלָם שֶׁלֹּא הִפְרִיזוּ אֲבוֹתֵיהֶם, הָיוּ
 56 אֲסוּרִין לְהַנְשֵׂא בְּכָל מְקוֹם, שְׂמָא יִפְגְּעוּ בְּעִרְוָה.
 57 ל. הַנִּלְדָּה שֶׁהִיא מְשֻׁלָּף בְּדַרְדָּר, וְכֵא אֶחָד וְאָמַר: 'בְּנֵי הוּא,
 58 וְאֵנִי הַשְּׁלֵכְתִיר' - נֶאֱמַר; וְכֵן אִמּוֹ נֶאֱמַנְתָּ. נֶאֱסַף מִן הַשּׁוּק,
 59 וְכֵא אֲבִי וְאָמַר אַחַר כֵּף וְאָמְרוּ: 'בְּנֵינוּ הוּא' - אֵין נֶאֱמַנִין,
 60 הוּאִיל וְיָצָא עֲלָיו שֵׁם אָסוּפִי; וּבִשְׁנֵי רַעֲבוֹן נֶאֱמַנִין, שְׂמַפְנֵי
 61 הַרְעֵב הַשְּׁלֵיכּוּהוּ וְהֵן רוֹצִין שְׁיִזְנוּ אוֹתָן אַחֲרֵים, וְלִפְיָכָף
 62 שְׂתַקִּי עַד שְׂנֶאֱסַף.
 63 לֵא. נִמְצָא הַנִּלְדָּה מֵהוּל, אוֹ שֶׁהִמְלַח [כְּדִי לְהַקְשׁוֹת
 64 אִיבְרִין], אוֹ שֶׁהִחְתַּל, אוֹ שֶׁהִקָּה הַכַּחַל [מִשְׁחָח] בְּעֵינָיו, אוֹ
 65 הִקְמִיעִין בְּצַנְאוֹ, אוֹ שֶׁנִּמְצָא תַּחַת אֵילָן מִסִּבְּף שְׂאִין חֲזִיה
 66 נִכְנָסָת לוֹ וְהִיא סְמוּךְ לְעִיר, אוֹ שֶׁנִּמְצָא בְּבֵית הַכְּנָסָת
 67 הַסְּמוּךְ לְעִיר, אוֹ בְּצַדֵּי רְשׁוֹת הָרִבִּים - אֵין בּוֹ מִשׁוּם
 68 אָסוּפִי; מֵאַחַר שֶׁהֵן מְשַׁמְרִין אוֹתוֹ שְׁלֵא יִמּוּת, בְּחֻזְקָת
 69 כְּשֶׁר הוּא. אֲבָל אִם נִמְצָא מְשֻׁלָּף בְּאַמְצַע הַדַּרְדָּר, אוֹ רְחוּק
 70 מִן הָעִיר - אֲפִלּוּ תַּחַת אֵילָן אוֹ בְּבֵית הַכְּנָסָת, אוֹ שֶׁנִּמְצָא
 71 תְּלִי בְּאֵילָן מְקוֹם שְׂחִיה מִגְּעַת לוֹ - הָרִי זֶה אָסוּפִי.
 72 לֵב. נֶאֱמַנְתָּ חֲזִיה [מִיִּלְדוּת] לוֹמֵר: 'זֶה הֵבֵן כֹּהֵן הוּא', אוֹ
 73 'לִרִי', אוֹ 'נְתִין', אוֹ 'מְמָר' - מְפַנֵּי שְׁלֵא חֻזַּק, וְאֵין אָנוּ
 74 יוֹדְעִין יְחוּסוֹ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁהַחֻזְקָה בְּנֶאֱמַנְתָּ,
 75 וְלֹא עֲרַעַר עֲלֶיהָ אָדָם. אֲבָל אִם עֲרַעַר עֲלֶיהָ אֲפִלּוּ אֶחָד,
 76 וְאָמַר: 'בְּשֶׁקֶר מַעֲדִיה' - אֵינָהּ נֶאֱמַנְתָּ; וְהָרִי הֵבֵן בְּחֻזְקָת
 77 כְּשֶׁר, וְאֵין לוֹ יְחוּס.
 78 לֵג. דְּבַר בְּרוּר, שֶׁהַשְּׂתוּקִי אָסוּר לְשֵׂא שְׂתוּקִית, וְהָאָסוּפִי
 79 אָסוּר בְּאָסוּפִית, מְפַנֵּי שֶׁהֵן סְפָקוֹת; אֲבָל מְמוּרִים וְדָאִים
 80 וְנִתְיָנִים, מְתַרִין לְבּוֹא זֶה בְּזֶה, וְהַנִּלְדָּה מְמוּרָה. וְשְׂתוּקִי
 81 וְאָסוּפִי מְתַר בְּנִתְיָנִים כְּשֶׁאֵר גְּרִים, וְהַנִּלְדָּה סְפָק.

פֶּרֶק טז

82
 83 א. פְּצוּעַ דְּכָא וְכָרוֹת שְׂפָכָה שְׂנֶשְׂאוּ בַת יִשְׂרָאֵל וְכַעֲלוּ -
 84 לוֹקִין, שְׂנֶאֱמַר: "לֹא יָבֹא פְּצוּעַ דְּכָא וְכָרוֹת שְׂפָכָה בְּקַהֵל
 85 ה'"; וּמְתַרִין לְשֵׂא גֵיּוֹרָת וּמְשַׁחְרַרְתָּ. וְאֲפִלּוּ כֹהֵן שֶׁהוּא
 86 פְּצוּעַ דְּכָא - מְתַר לְשֵׂא גֵיּוֹרָת וּמְשַׁחְרַרְתָּ, שְׂאִינוּ בְּקַנְשָׁתוּ;
 87 וְאֲפִלּוּ נְתִינָה אוֹ אַחַת מִן הַסְּפָקוֹת, מְתַרָת לוֹ;
 88 ב. הוּאִיל וּפְצוּעַ דְּכָא אָסוּר לְבּוֹא בְּקַהֵל, לֹא גְּרוּי בּוֹ עַל
 89 הַנְּתִינִים וְלֹא עַל הַסְּפָקוֹת. אֲבָל פְּצוּעַ דְּכָא וְכָרוֹת שְׂפָכָה
 90 אָסוּר בְּמִמְזוּרָת וְדָאִית, שֶׁהָרִי אָסוּרָה מִן הַתּוֹרָה.
 91 ג. אֵיזָה הוּא פְּצוּעַ דְּכָא? כָּל שֶׁנִּפְגְּעוּ הַבְּיָצִים שְׁלוֹ; וְכָרוֹת
 92 שְׂפָכָה - כָּל שֶׁנִּכְרַת הַגִּיד שְׁלוֹ. וּבִשְׁלֵשָׁה אֵיבְרִין
 93 אֲפֶשֶׁר שְׁיולִיד הַזָּכָר - בְּגִיד, וּבְבִיבִים, וּבְשִׁבְלִין שֶׁבָּהֵן

1 הַבַּעַל יְכוּל לְהִכְחִישָׁה בְּדָבָר זֶה. וְאֵין הַעֲבָר מִשְׂתַּהֵה בְּמַעֲוֵי
 2 אִמּוֹ יִתֵּר עַל שְׁנַיִם עֶשְׂרֵה חֳדָשׁ.
 3 כ. אִשְׁתּ אִישׁ שְׂיָצָא עֲלֶיהָ קוֹל שֶׁהִיא מְזוּנָה תַּחַת בַּעֲלָהּ,
 4 וְהַכֵּל מְרַנְּנִין אַחֲרֶיהָ - אֵין חוֹשְׁשִׁין לְכַנְּיָה שְׂמָא מְמוּרִים
 5 הֵן, שָׂרֵב בְּעִילוֹת אֲצֵל הַבַּעַל. וּמְתַר לְשֵׂא בְּתַה לְכַתְּחַלָּה;
 6 אֲבָל הִיא עַצְמָהּ, חוֹשְׁשִׁין לָהּ מִשׁוּם זִזְנָה; וְאִם הִתְהַ
 7 פְּרוּצָה יִתֵּר מְדִי, אָף לְכַנְּיָה חוֹשְׁשִׁין.
 8 כֵּא. דִּין תּוֹרָה שֶׁסְּפָק מְמוּרָה מְתַר לְבּוֹא בְּקַהֵל, שְׂנֶאֱמַר:
 9 "לֹא יָבֹא מְמוּרָה בְּקַהֵל ה'"; - מְמוּרָה וְדָאִי אָסוּר לְבּוֹא
 10 בְּקַהֵל, וְלֹא סְפָק; אֲבָל חֲכָמִים עֲשׂוּ מַעֲלָה בְּיְחוּסִין, וְאָסוּרוּ
 11 כָּל הַסְּפָקוֹת לְבּוֹא בְּקַהֵל. לְפִיכָף, מְמוּרָה וְדָאִי מְתַר לְשֵׂא
 12 מְמוּרָת וְדָאִית, אֲבָל מְמוּרָה סְפָק, אוֹ שְׂתוּקִי, אוֹ אָסוּפִי -
 13 אָסוּר לְשֵׂא בַת יִשְׂרָאֵל.
 14 כֵּב. וְאָסוּר לְשֵׂא מְמוּרָת, וְאֲפִלּוּ מְמוּרָת מִסְּפָק אָסוּרָה לוֹ
 15 - שְׂמָא אֶחָד מֵהֶם אֵינוּ מְמוּרָה וְהַשְּׁנִי מְמוּרָה וְדָאִי. וּמְמוּרָה
 16 שֶׁל דְּבָרֵיהֶם מְתַר לְשֵׂא מְמוּרָת שֶׁל דְּבָרֵיהֶם. וְכֵן שְׂאֵר
 17 הַסְּפָקוֹת אָסוּרִין לְשֵׂא זֶה מִזֶּה.
 18 כֵּג. בִּיצֵד? שְׂתוּקִים וְאָסוּפִים וְסְפָק מְמוּרִים, אָסוּרִים
 19 לְבּוֹא זֶה בְּזֶה; וְאִם נֶשְׂאוּ - לֹא יִקְיָמוּ אֲלָא יוֹצִיאוּ בְּגִט,
 20 וְהַנִּלְדָּה סְפָק בְּאֲבוֹתָיו. וְאֵין לְסְפָקוֹת אֵלוּ תַקְנָה, אֲלָא
 21 שְׂיָשְׂאוּ מִן הַגְּרִים; וְהַנִּלְדָּה הוֹלֵךְ אַחַר הַפְּגוּם.
 22 כֵּד. בִּיצֵד? שְׂתוּקִי אוֹ אָסוּפִי שֶׁנֶּשְׂא גֵיּוֹרָת אוֹ מְשַׁחְרַרְתָּ,
 23 אוֹ גֵר וּמְשַׁחְרַר שֶׁנֶּשְׂאוּ שְׂתוּקִית אוֹ אָסוּפִית - הַנִּלְדָּה שְׂתוּקִי
 24 אוֹ אָסוּפִי.
 25 כֵּה. הָאָסוּפִי שֶׁנִּמְצָא בְּעִיר שְׂיֵשׁ בָּהּ גּוֹיִים, בֵּין שֶׁהִיא רַב
 26 גּוֹיִים אוֹ רַב יִשְׂרָאֵל - הָרִי זֶה סְפָק גּוֹי לְעַנְּן יְחוּסִין; קִדְּשׁ
 27 אִשָּׁה - צְרִיכָה גִט מִסְּפָק. מִי שֶׁהֲרִגוּ, אֵינוּ נִהְרַג עֲלָיו.
 28 כו. הַטְּבִילוּהוּ בֵּית דִּין לְשֵׁם גְּרוּת, אוֹ שֶׁטְּבַל מִשְׁהַגְּדִיל -
 29 הָרִי הוּא כְּשֶׁאֵר אָסוּפִים הַנִּמְצָאִים בְּעִיר יִשְׂרָאֵל. הִיא רַב
 30 הָעִיר גּוֹיִים, מְתַר לְהַאֲכִילוֹ נְבִלוֹת וְטִרְפוֹת; הִיא רַבָּן
 31 יִשְׂרָאֵל, מְחַזְּרִין לוֹ אֲבָדְתוֹ בְּיִשְׂרָאֵל. מְחַצֵּה לְמַחְצֵה -
 32 מַצְוָה לְהַחְיֹתוֹ בְּיִשְׂרָאֵל, וּמְפַקְחִין עֲלָיו אֶת הַגֵּל בְּשַׁבָּת;
 33 וְהָרִי הוּא לְעַנְּן נְזָקִין כָּל סְפָק מְמוּרָה - הַמוּצִיא מִחֻבְרוֹ
 34 עֲלָיו הָרָאִיהָ.
 35 כז. יִרְאָה לִי, שֶׁכָּל מְדִינָה שְׂיֵשׁ בָּהּ שְׂפָחָה אוֹ גּוֹיָה הָרְאוּיָה
 36 לְוָלֵד - הוּאִיל וְהָאָסוּפִי הַנִּמְצָא שֵׁם סְפָק גּוֹי אוֹ סְפָק עֲבָד,
 37 כְּשִׂישָׂא הַגֵּיּוֹרָת כְּמוֹ שְׂאִמְרָנוּ, הָרִי זֶה סְפָק אִשְׁתּ אִישׁ,
 38 וְהָבֹא עֲלֶיהָ פְטוּר; שְׂאִין הוֹרְגִין מִסְּפָק. וְכֵן יִרְאָה לִי,
 39 שֶׁהַשְּׂתוּקִי שֶׁנֶּשְׂא אִשָּׁה שְׂאֵפֶשֶׁר שֶׁהִיא עִרְוָה עֲלָיו - הָרִי
 40 זֶה סְפָק אִשְׁתּ אִישׁ, שְׂאִין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּעִרְוֹת.
 41 כח. וְאֵיזוֹ הִיא הָאִשָּׁה שְׂאֵפֶשֶׁר שְׂתַהֲיָה עִרְוָה עֲלָיו? כָּל
 42 אִשָּׁה שֶׁהִיא אֲבִיָּה אוֹ אַחִיָּה קִים כְּשֶׁנִּתְעַבְּרָה בּוֹ אִמּוֹ; וְכָל
 43 אִשָּׁה שֶׁנִּתְגַּרְשָׁה אוֹ נִתְאַלְמְנָה, שְׂמָא אִשְׁתּ אֲבִיּוֹ הִיא אוֹ
 44 אִשְׁתּ אַחֵי אֲבִיּוֹ.
 45 כט. וּמְנַנֵּן אֲנִי אוֹמֵר, שְׂאִין הַשְּׂתוּקִי וְהָאָסוּפִי אָסוּר כָּל
 46 אִשָּׁה שְׂאֵפֶשֶׁר שְׂתַהֲיָה עִרְוָה עֲלָיו? שֶׁהָרִי הַכְּשֶׁר שֶׁנִּבְדְּקָה
 47 אִמּוֹ, אֵינוּ אָסוּר בְּכָל אִשָּׁה שְׂאֵפֶשֶׁר שְׂתַהֲיָה עִרְוָה עֲלָיו.

48 יג. אסור לומר לגוי לסרס בהמה שלנו; ואם לקחה הוא
49 מעצמו לסרס אותה, מתר. ואם הערים ישראל בדבר זה,
50 קונסין אותו ומוכרה לישראל אחר; ואפלו לבנו הגדול
51 מתר למכרה; אבל לבנו הקטן - אינו מוכרה לו ולא
52 נוהגה לו.

פָּרָק יז

54 א. שלש נשים נאסרו על כל הפהנים - גרושה, וזונה
55 [נכרית או נישאה לאסור], וחללה [נולדה מאסורי כהונה];
56 ועל כהן גדול ארבע - אלו השלש, והאלמנה. אחד כהן
57 גדול המשותף בשמן המשחה או המרבה בבגדים, ואחד
58 כהן העובד או כהן גדול שמונהו ועבר, וכן כהן משותף
59 מלחמה - כלן מצוין על הכתולה ואסורין באלמנה.

60 ב. כל כהן שנשא אחת מהשלש נשים, בין כהן גדול בין
61 כהן הדיוט, ובעל - לוקה. ואם בא עליה דרך זנות - אינו
62 לוקה משום זונה, או גרושה, או חללה, שנאמר: "לא
63 יקחו" - עד שיקחו ויבעל.

64 ג. אבל כהן גדול שבעל אלמנה - לוקה אחת, אף על פי
65 שלא קדש, שנאמר: "ולא יחלל" - בין שבעלה, חללה
66 ופסלה לפניה; אבל זונה וחללה וגרושה - הרי הן
67 מחוללות ועומדות קרם בעילתו. לפיכך לוקה כהן גדול
68 לבדו על בעילת אלמנה אף על פי שאין שם קדושין;
69 שחרי חללה, והוא מזהר שלא יחלל כשרים - לא אשה,
70 ולא זרעו.

71 ד. קדש כהן גדול אלמנה ובעלה - לוקה שתיים: אחת
72 משום "אלמנה לא יקח", ואחת משום "לא יחלל". ובין
73 כהן גדול ובין כהן הדיוט שנשא אשה מן הארבע ולא
74 בעל - אינו לוקה.

75 ה. וכל מקום שהוא לוקה - היא לוקה, וכל מקום שאינו
76 לוקה - היא אינה לוקה; שאין הפרש בין אשה לאיש
77 לעצושי, אלא בשפחה חרופה בלבד, כמו שבארנו.
78 ו. כל כהן הנכא על הגויה, בין גדול בין הדיוט - לוקה
79 משום זונה, שחרי אינה בת קדושין; והוא אסור בבעילת
80 זונה, בין ישראלית בין גויה.

81 ז. החלוצה אסורה לכהן מדברי סופרים, מפני שהיא
82 כגרושה; ומכין אותו מפת מרדות מדבריהם. כהן שנשא
83 ספק חלוצה - אין מוציאין אותה מתחתיו, והיא כשרה
84 וולדה כשר; מפני שלא גזרו על ספק חלוצה, אלא על
85 חלוצה ודאית. וכן מי שהיתה ספק גרושה, או ספק זונה,
86 או ספק חללה - מכין אותו מפת מרדות, ומוציא בגט.
87 ח. כלל גדול הוא בכל אסורים שבתורה, שאין אסור חל
88 על אסור אלא אם כן היו שני האסורין באין קצחת, או
89 שהיה האסור האחר מוסיף דברים אחרים על אותו
90 האסור, או אם היה כולל דברים אחרים עם אסור זה.

91 ט - י. לפיכך אשה שהיתה אלמנה, ונעשת גרושה,
92 ונעשת חללה, ונעשת זונה, ובא עליה כהן גדול אחר כף
93 - לוקה ארבע מלקיות על ביאה אחת; לפי שהאלמנה

1 תתבשל שכבת הזרע, והן הנקראין 'חוטאי ביצים'; וכיין
2 שנפצע אחד משלשה אברים אלו, או נכרת, או נדוף -
3 הרי זה פסול.

4 ד. ביצד? נפצע הגיד או נדוף [נמטר], או שנקרתה
5 העטרה או למעלה מעטרה - פסול. ואם נכרת מראש
6 העטרה, ונשתיר ממנה אפלו כחוט השערה מקף לכל
7 הגיד - כשר; נכרת הגיד למעלה מעטרה כן - חיתוך של
8 קולמוס או פמריב [= צינור; חיתוך מצד לצד] - כשר.

9 ה. נקב למטה מעטרה, כשר. נקבה העטרה עצמה - אם
10 כשיראה קרי תצא שכבת זרע מן הנקב, פסול; נסתם
11 הנקב, חזר להכשרו. נקב למטה מעטרה שכנגדו למעלה
12 בתוף העטרה, פסול - שהעטרה פלה מעכבת.
13 ו. נסתם שביל שכבת זרע, וחזר לראות שכבת זרע
14 משביל שמשתיין בו - הרי זה פסול.

15 ז. נכרתו הביצים או אחד מהן, או שנפצעה אחת מהן,
16 או שגדוקה, או שחסרה, או שנקבה - הרי זה פסול;
17 נכרתו חוטאי ביצים או אחד מהן, או שגדוף, או נפצע -
18 הרי זה פסול.

19 ח. נקב חוט מחוטאי הביצים לשבילי מי רגלים, והרי הוא
20 מטיל מים משני מקומות, משביל המים ומשביל שכבת
21 זרע - הרי זה כשר.

22 ט. כל פסול שאמרנו בענין זה, בשלא היו בידי שמים -
23 כגון שכרתו אדם או פלב, או הפהו קוץ, וכיוצא בדברים
24 אלו; אבל אם נולד כרות שפכה, או פצוה דכא, או שגולד
25 בלא ביצים, או שחלה מחמת גופו ויבטלו ממנו אברים
26 אלו, או שגולד כהן שחין והמסה אותם או כרתן - הרי
27 זה כשר לבוא בקהל, שכל אלו בידי שמים.

28 י. אסור להפסיד אברי הזרע - בין באדם בין בבהמה חיה
29 ועוף, אחד טמאים ואחד טהורים, בין בארץ בין בחוצה
30 לארץ; אף על פי שנאמר: "ויבארצכם לא תעשו", מפני
31 השמועה למדו שדבר זה נוהג בכל מקום; וענין הכתוב,
32 לא יעשה זאת בישראל, בין בגופו בין בגופות אחרים.
33 וכל המסרס - לוקה מן התורה בכל מקום; ואפלו מסרס
34 אחר המסרס לוקה.

35 יא. ביצד? הרי שבא ונכרת את הגיד, ובא אחר ונכרת את
36 הביצים או נתקן, ובא אחר ונכרת את חוטאי הביצים, או
37 שבא אחד ומעף את הגיד, ובא אחר ונתקו, ובא אחר
38 ונכרתו - כלן לוקין, ואף על פי שלא טרס האחרון אלא
39 מסרס; בין באדם, בין בבהמה חיה ועוף. והמסרס את
40 הנקבה, בין באדם בין בשאר מינים - פטור.

41 יב. המשקה עקרין [סם מערקר] לאדם, או לשאר מינים,
42 כדי לסרסו - הרי זה אסור, ואין לוקין עליו; ואשה מתרת
43 לשותות עקרין שמסרסין אותה עד שלא תלד. הרי שפפת
44 את האדם ושפה בו פלב או שאר חיות, עד שעשהו כרות
45 שפכה, או שהשיבו במים או בשלג, עד שבטל ממנו
46 אברי תשמיש - אינו לוקה, עד שיסרס בידו. וראוי
47 להפכותו מפת מרדות.

47 חוששין לה, כמו שבארנו בהלכות גרושין. אבל אם יצא
48 עליה קול שהיא חלוצה, אין חוששין לה.
49 **כא.** יצא קול על הבתולה שהיא בעולה - אין חוששין
50 לה, ותנשא לכהן גדול; יצא עליה קול שהיא שפחה -
51 אין חוששין לה, ותנשא אפלו לכהן. יצא לה שם שהיא
52 מזונה בעיר - אין חוששין לה; ואפלו הוציאה בעלה
53 משום שעברה על דת משה ויהודית, או בעדי דבר מכער,
54 ומת קדם שיתן לה גט - הרי זו מתרת לכהן; שאין
55 אוסרין אשה מאלו אלא בעדות ברורה, או בהודאת פיה.

יום שבת קודש י"ב ניסן ה'תשע"ד

פרק יח

58 **א.** מפי השמועה למדו, שהזונה האמורה בתורה - היא
59 כל שאינה בת ישראל, או בת ישראל שנבעלה לאדם
60 שהיא אסורה להנשא לו אסור השנה בכל, או שנבעלה
61 לחלל אף על פי שהיא מתרת להנשא לו. לפיכך, הנרבעת
62 לבהמה - אף על פי שהיא בסקילה, לא נעשת זונה ולא
63 נפסלה לכהן, שהרי לא נבעלה לאדם. והבא על הנדה
64 - אף על פי שהיא בכרת, לא נעשת זונה ולא נפסלה
65 לכהן, שהרי אינה אסורה להנשא לו.
66 **ב.** וכן הבא על הפנויה, אפלו הייתה קדשה שהפקירה
67 עצמה לכל - אף על פי שהיא במלקות, לא נעשת זונה,
68 שהרי אינה אסורה להנשא לו. אבל הנבעלת לאחד
69 מאסורי לאוין השוין בכל, ואינן מיוחדין בפניהם, או
70 מאסורי עשה, ואין צריך לומר למי שהיא אסורה לו
71 משום ערוה, או לגוי ועבד האיל והיא אסורה להנשא לו
72 - הרי זו זונה.
73 **ג.** וכן הגיורת והמשחררת - אפלו נתגיירה ונשתחררה
74 פחותה מבת שלש שנים - האיל ואינה בת ישראל, הרי
75 זו זונה ואסורה לכהן. מכאן אמרו: גוי או עבד או נתין
76 או ממזר או גר עמוני ומואבי, או מצרי ואדומי ראשון
77 ושני, או פצוע דבא וברות שפכה, או חלל, שבאו על
78 היהודית - עשו אותה זונה, ונפסלה לכהן; ואם הייתה
79 כהנת, נפסלה מן התרומה. וכן יבמה שבא עליה זר,
80 עשאה זונה. והאילונית [אינה כשירה ללדת] מתרת לכהן,
81 ואינה זונה.
82 **ד.** הבא על אחת מן השניות וכיוצא בהן, כגון הבא על
83 קרובת חלוצתו או על חלוצתו - לא עשה אותה זונה;
84 שהרי אינה אסורה להנשא לו מן התורה, כפי שבארנו
85 בהלכות יבום.
86 **ה.** הא למדת, שאין היותה זונה תלוי בבעילה של אסור;
87 שהרי הבא על הנדה ועל הקדשה, והנרבעת לבהמה -
88 נבעלה בעילה של אסור, ולא נעשת זונה; ומי שנשאת
89 לחלל - נבעלה בעילה של התר כמו שיתבאר, ונעשת
90 זונה. ואין הדבר תלוי אלא בפגמיה; ומפי השמועה

1 אסורה לכהן גדול ומתרת להדיוט; חזרה להיות גרושה
2 - נוסף בה אסור ונאסרה לכהן הדיוט, לפיכך נוסף בה
3 אסור אחר על אסור האלמנה, ועדין היא מתרת לאכל
4 תרומה. נעשת חללה - נוסף בה אסור, שהרי נאסרה
5 בתרומה, ועדין היא מתרת לישראל. נעשת זונה - הואיל
6 ויש שם זנות שאוסרת על ישראל אם זנתה אשתו ברצון,
7 נוסף בה אסור אחר. והוא הדין לכהן הדיוט שבא על
8 הגרושה שנעשת חללה ואחר כך זונה - שהיא לוקה שלש
9 על ביאה אחת; אבל אם נשתנה סדר זה, אינו לוקה אלא
10 אחת.

11 **יא.** מי שנתאלמנה מאנשים הרבה, או נתגרשה מאנשים
12 הרבה - אין לוקין עליה אלא אחת על כל ביאה. אלמנה,
13 בין מן הארוסין בין מן הנשואין - אסורה.
14 **יב.** כהן גדול שמת אחיו - אף על פי שהיא מן הארוסין,
15 הרי זה לא יבם, אלא חולץ. נפלה לו יבמה והוא כהן
16 הדיוט, ונתמנה להיות כהן גדול - אף על פי שעשה בה
17 מאמר כשהוא כהן הדיוט, הרי זה לא יבם אחר
18 שנתמנה; אבל אם ארס את האלמנה, ונתמנה להיות כהן
19 גדול - הרי זה יכנס אחר שנתמנה. היתה מקדשת ספק
20 קדושין, ומת ארוסה - הרי זו ספק אלמנה.
21 **יג.** מצות עשה על כהן גדול, שישא נערה בתולה;
22 ומשתבגר - תאסר עליו, שנאמר: "והוא, אשה בכתוליה
23 יקח" - "אשה", לא קטנה; "בכתוליה", לא בוגרת. הא
24 פיצו? יצאת מכלל קטנות, ולכלל בגרות לא באה - זו
25 נערה. ואינו נושא שתי נשים לעולם כאחת - שנאמר:
26 "יקח אשה", אחת ולא שתיים.
27 **יד.** כהן גדול - לא ישא מפת עץ (שנשרו בתוליה ממכה),
28 אף על פי שלא נבעלה. נבעלה שלא פדרכה, הרי זו
29 נבעלת פדרכה; נבעלה לבהמה, הרי זו מתרת.
30 **טו.** כהן גדול שנשא בעולה - אינו לוקה, אבל מוציא
31 בגט; נשא בוגרת או מפת עץ - הרי זה יבם. ארס
32 בעולה, ונתמנה כהן גדול - הרי זה יכנס אחר שנתמנה.
33 **טז.** אנס נערה בתולה או פתה אותה - אפלו אנסה או
34 פתה כשהוא הדיוט, ונתמנה כהן גדול קדם שיכנס - הרי
35 זה לא יכנס; ואם כנס, מוציא.
36 **יז.** ארס את הקטנה, ובגרה תחתיו קדם נשואין - הרי זה
37 לא יכנס, מפני שנשתנה גופה; ואם כנס, לא יוציא.
38 **יח.** אחת גרושה מן הארוסין או מן הנשואין; אבל
39 המקמאת - אפלו גרשה בגט, והחזירה ומאנה בו - הרי
40 זו מתרת לכהן, כמו שבארנו בהלכות גרושין. וכל מי
41 שאינה ראויה לחליצה - אם נחליצה, לא נפסלה לכהן.
42 **יט.** יצא עליו קול: 'איש פלוני כהן כתב גט לאשתו', או
43 'נתן גט לאשתו', והרי היא יושבת תחתיו ומשמשתו -
44 אין מוציאין אותה מפתח בעלה; ואם נשאת לכהן אחר,
45 תצא מן השני.
46 **כ.** יצא שמה בעיר, שנתקדשה ונתגרשה מן הקדושין -

- 1 למדו, שאינה פגומה אלא מאדם האסור לה או מחלל,
2 כמו שבארנו.
- 3 ו. כל הנבעלת לאדם שעושה אותה זונה - בין באנס בין
4 ברצון, בין בזדון בין בשגגה, בין בדרפה בין שלא בדרפה
5 - משהערה בה, נפסלה משום זונה; ובלבד שתהיה בת
6 שלש שנים ויום אחד, ויהיה הבועל בן תשע שנים ויום
7 אחד ומעלה. לפיכך אשת איש שנבעלה לאחר, בין באנס
8 בין ברצון - נפסלה לכהן.
- 9 ז. ואשת כהן שנאנסה - בעלה לוקה עליה משום טמאה,
10 שנאמר: "לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב
11 לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר השמאה". הכל
12 בכלל, שאם נבעלו נאסרו על בעליהן; פרט לך הפתוב
13 באשת ישראל שנאנסה שהיא מתרת לבעלה, שנאמר:
14 "והיא לא נתפשה"; אבל אשת כהן באסורה עומדת,
15 שהרי היא זונה.
- 16 ח. אשת ישראל שנאנסה - אף על פי שהיא מתרת
17 לבעלה, הרי זו אסורה לכהן. אשת כהן שאמרה לבעלה:
18 'נאנסתי', או 'שגגתי וכא עלי אחד', או שבא עד אחד
19 והעיד לו עליה שזנת, בין באנס בין ברצון - הרי זו אינה
20 אסורה עליו, שמא נתנה עיניה באחר; ואם היא נאמנת
21 לו, או העד נאמן לו, וסמכה דעתו לדבריהם - הרי זה
22 יוציא, כדי לצאת ידי ספק.
- 23 ט. אשת כהן שאמרה לבעלה: 'נאנסתי' - אף על פי
24 שהיא מתרת לבעלה כמו שבארנו, הרי היא אסורה לכל
25 כהן שבעולם אחר שימות בעלה; שהרי הודת שהיא זונה,
26 ואסרה עצמה ונעשת כחתיכה האסורה.
- 27 י. כהן שקדש אשה גדולה או קטנה, ואחר זמן בא עליה
28 וטען שמצאה דרוסת איש - נאסרה עליו מספק, שמא
29 קדם קדושין נבעלה, או אחר קדושין. אבל ישראל שטען
30 טענה זו - לא נאסרה עליו, שיש כאן שני ספקות: שמא
31 קדם קדושין, שמא אחר קדושין, ואפלו נאמר אחר
32 קדושין - שמא באנס שמא ברצון, שהאנוסה מתרת
33 לישראל כמו שבארנו.
- 34 יא. לפיכך, אם קדשה אביה לישראל, והיא פחותה מבת
35 שלש שנים ויום אחד, וטען שמצאה דרוסת איש - נאסרה
36 עליו מספק; שאין כאן אלא ספק אחד - שמא באנס שמא
37 ברצון - וספק אסור של תורה, להחמיר.
- 38 יב. כל אשה שקנא לה בעלה, ונסתרה [הסתתרה עם זר]
39 ולא שמת מי סוטה - הרי זו אסורה לכהן, מפני שהיא
40 ספק זונה; בין שלא רצת היא לשמות, בין שלא רצה הוא
41 להשקותה, בין שהיתה שם עדות שמנעה אותה מלשמות,
42 בין שקנאו לה בית דין, בין שהיתה מן הנשים שאינן
43 ראויות לשמות - הואיל ולא שמת מפל מקום, הרי זו
44 אסורה לכהן מספק.
- 45 יג. פנויה שראוה נבעלה לאחד, והלך לו, ואמרו לה: 'מי
46 הוא זה שבא עליך'? ואמרה: 'אדם כשר' - הרי זו נאמנת;
47 ולא עוד, אלא אפלו ראוה מעברת, ואמרו לה: 'ממי
- 48 נתעברת? ואמרה: 'מאדם כשר' - הרי זו נאמנת, ותהיה
49 מתרת לכהן.
- 50 יד. במה דברים אמורים? בשניה המקום שנבעלה בו
51 פרשת דרכים, או בקרנות שבשדות, שהכל עוברין שם,
52 והיו רב העוברין שם כשרים, ורב העיר שממנה פרוש אלו
53 העוברין כשרים - שחכמים עשו מעלה ביהוסין, והצריכו
54 שני רבות. אבל אם היו רב העוברים פסולין, כגון גויים
55 וממזרים וכיוצא בהם, אף על פי שרב המקום שבאו ממנו
56 כשרים, או שהיו רב אנשי המקום פסולין, אף על פי שרב
57 העוברין שם כשרים - חוששין לה שמא למי שפוסל
58 אותה נבעלה, ולא תנשא לכהן לכתחלה; ואם נשאת, לא
59 תצא.
- 60 טו. ראוה שנבעלה בעיר, או נתעברה בעיר - אפלו לא
61 היה שוכן שם אלא גוי אחד או חלל אחד ועבד וכיוצא
62 בהם, הרי זו לא תנשא לכתחלה לכהן; שכל הקבוע,
63 כמחצה על מחצה הוא. ואם נשאת - לא תצא, הואיל
64 והיא אומרת: 'לכשר נבעלתי'.
- 65 טז. היתה אלמת, או חרשת, או שאמרה: 'איני יודעת למי
66 נבעלתי', או שהיתה קטנה שאינה מפרת בין כשר לפסול
67 - הרי זו ספק זונה; ואם נשאת לכהן - תצא, אלא אם בן
68 היה שני הרבין המצויין אצלה כשרים.
- 69 יז. השבויה שנפדית, והיא בת שלש שנים ויום אחד או
70 יתר - אסורה לכהן, מפני שהיא ספק זונה; שמא נבעלה
71 לגוי. ואם יש לה עד שלא נתיחד הגוי עמה, הרי זו כשרה
72 לכהן. ואפלו עבד או שפחה או קרוב, נאמן לעדות זו.
73 ושתי שבויות שהעידה כל אחת מהן לחברתה, הרי אלו
74 נאמנות; הואיל ואסור כל הספקות פלן מדברי סופרים,
75 לפיכך הקלו בשבויה.
- 76 יח. וכן קטן שהיה מסיח לפי תמו, נאמן. מצשה באחד
77 שנשבה הוא ואמו, והיה מסיח לפי תמו ואמר: 'נשבינו
78 לבין הגויים; יצאתי לשאב מים - ודעתי על אמי; ללקט
79 עצים - ודעתי על אמי' - והשיאו אותה חכמים לכהן על
80 פיו.
- 81 יט. אין הבעל נאמן להעיד באשתו השבויה שלא נטמאת,
82 שאין אדם מעיד לעצמו. וכן שפחתה לא תעיד לה; אבל
83 שפחת בעלה מעידה לה. ושפחתה שהיתה מסיחה לפי
84 תמה, נאמנת.
- 85 כ. כהן שהעיד לשבויה שהיא טהורה - הרי זה לא
86 ישאנה, שמא עיניו נתן בה; ואם פדיה והעיד לה - הרי
87 זה ישאנה, שאלו לא ידע שהיא טהורה, לא היה נותן
88 מעותיו בה.
- 89 כא. האשה שאמרה: 'נשביתי, וטהורה אני' - נאמנת,
90 שהפה שאסר הוא הפה שהתיר; ואפלו היה שם עד אחד
91 שמעיד שהיא שבויה. אבל אם יש שם שני עדים שנשביתי
92 - אינה נאמנת, עד שיעיד לה אחד שהיא טהורה. היו שם
93 שני עדים שנשביתי, ועד אחד מעיד שנשביתי, ואחד
94 מכחיש אותו ומעיד לה שהיא טהורה, לא נתיחד עמה גוי

48 תקיפה - אפלו על ידי ממון - בין שנעשת ברשות גויים,
49 נאסרה; אלא אם כן העיד לה אחד לשבויה, כמו שבארנו.

פרק יט

51 א. איזו היא חללה? זו שנולדה מאסורי כהנה; וכן אחת
52 מן הנשים האסורות לכהנה שנבעלה לכהן, נתחללה. אבל
53 הכהן עצמו שעבר העברה, לא נתחלל.

54 ב. ובין שנבעלה באנס בין שנבעלה בשנגה, בין כדרכה
55 בין שלא כדרכה - משהערה בה, נתחללה; והוא שיהיה
56 הכהן בן תשע שנים ויום אחד ובעלה, ותהיה זו האסורה
57 לו בת שלש שנים ויום אחד ובעלה.

58 ג. כיצד? כהן בן תשע שנים ויום אחד שבא על הגרושה
59 או על הזונה, וכהן גדול שבא עליהן או על האלמנה, או
60 שנשא בעולה ובא עליה - הרי אלו נתחללו לעולם; ואם
61 הוליד ממנה בן, בין זה שחללה בין כהן אחר - הולד
62 חלל. אבל כהן שקדש אשה מאסורי כהנה, ונתאלמנה או
63 נתגרשה מן הארוסין - לא נתחללה. ואם נשאת - אף על
64 פי שלא נבעלה, נתחללה; שכל נשואה בחזקת בעולה,
65 אף על פי שנמצאת בתולה.

66 ד. כהן גדול שנשא בוגרת או מכת עין, לא חללה; וכן
67 אם בעל בעילה בלא נשואין, לא חללה.

68 ה. כהן הבא על ערוה מן העריות חוץ מנדה, או על אחת
69 מחביי לאוין השוין בכל - עשה אותה זונה, כמו שבארנו;
70 חזר ובא עליה ביאה שניה, בין הוא בין כהן אחר - נעשת
71 חללה, ונרעו ממנה חללים. לפיכך, כהן שבא על זקוקה
72 לביב, ונתעברה מביאה ראשונה - הולד פשוט, לפי שאינה
73 מאסורי כהנה; ונעשת זונה. חזר ובא עליה ביאה שניה,
74 ונתעברה וילדה - היא חללה וילדה חלל, לפי שהוא
75 מאסורי כהנה.

76 ו. וכן כהן הבא על הגיורת והמשחררת - חללה, ונרעו
77 ממנה חללים. כהן שבא על הנדה, הולד פשוט ואינו חלל
78 - שאין אסור הנדה מיוחד בכהנים, אלא שוה בכל.

79 ז. כהן שנשא גרושה מעברת, בין ממנו בין מאחר, וילדה
80 כשהיא חללה - הולד פשוט, שהרי לא בא מטפת עברה.

81 ח. כבר בארנו, שהחלוצה אסורה לכהן מדבריהם. לפיכך,
82 כהן שבעל חלוצה - הרי זו חללה, ונרעה מכהן חללים;
83 והכל מדבריהם. אבל כהן שבא על אחת מן השניות -
84 היא פשוטה, ונרעו ממנה פשרים; שאסור השניות אסור
85 השוה בכל, ואינו מיוחד בכהנים.

86 ט. כהן שבא על ספק זונה, כגון ספק גיורת או משחררת,
87 או שבא על ספק גרושה, וכן כהן גדול שבא על ספק
88 אלמנה - הרי זו ספק חללה, וילדה ספק חלל.

89 י. נמצאו החללים שלשה - חלל מן התורה, וחלל
90 מדבריהם, וספק חלל. וכל ספק חלל, נותנין עליו חמרי
91 כהנים וחמרי ישראל; אינו אוכל בתרומה פישראל, ולא
92 מטמא למתים ככהן, ונשוא אשה הראויה לכהן; ואם אבל,
93 או נטמא, או נשא גרושה - מפין אותו מפרדות. והוא

1 עד שנפדית - אפלו זה שמעיד שהיא טהורה אשה או
2 שפחה, הרי זו מתרת.

3 כב. מי שאמרה: 'נשפיתי, וטהורה אני', והתירוה בית דין
4 להנשא, ואחר כך באו שני עדים שנשפית - הרי זו תנשא
5 לכתחלה, ולא תצא מהתרה. ואפלו נכנס אחריה השבאי,
6 והרי היא שבויה לפנינו כיד אדוניה - הרי זו לא תצא
7 מהתרה שהתירוה; ומשמרין אותה מעתה עד שתפדה.

8 כג. באו לה שני עדים אחר כך שנטמאת - אפלו נשאת,
9 ואפלו היו לה בנים - הרי זו תצא; ואם בא עד אחד, אינו
10 כלום. אמרה: 'נשפיתי, וטהורה אני', ויש לי עדים שאני
11 טהורה' - אין אומרין: 'עמתין עד שיבואו עדים', אלא
12 מתירין אותה מיד; ולא עוד, אלא אפלו יצא עליה קול
13 שיש עליה עדי טמאה - מתירין אותה עד שיבואו;
14 שבשבויה הקלו.

15 כד. האב שאמר: 'קדשתי את בתי וגרשתי', והרי היא
16 קטנה - נאמן. 'קדשתי וגרשתי כשהיתה קטנה', והרי
17 היא גדולה - אינו נאמן להחזיקה גרושה. 'נשפית
18 ופדיתיה', בין שהיא גדולה בין שהיא קטנה - אינו נאמן;
19 שלא האמינה אותו תורה אלא לאסרה משום אישות,
20 שנאמר: "את בתי נתתי לאיש הזה", אבל לא לפסלה
21 משום זנות.

22 כה. אשת כהן שנגאסה עליו משום שבויה - הואיל
23 והדבר ספק, הרי זו מתרת לדור עמו בחצר אחת; ובלבד
24 שיהיו עמו בניו ובניו ביתו תמיד לשמרו.

25 כו. עיר שבאה במצור ונכבשה - אם היו הגויים מקיפין
26 את העיר מפל רוחותיה, כדי שלא תמלט אשה אחת עד
27 שיראו אותה ותעשה ברשותן - הרי כל הנשים שבתוכה
28 פסולות לכהנה לשבויות, שמא נבעלו לגויים; אלא מי
29 שהיתה מבת שלש שנים ולמטה, כמו שבארנו.

30 כז. ואם היה אפשר שתמלט אשה אחת ולא ידעו בה, או
31 שהיתה בעיר מחבואה אחת, אפלו אינה מחזקת אלא
32 אשה אחת - הרי זו מצלת על הכל.

33 כח. כיצד מצלת? כל אשה שאמרה: 'טהורה אני' -
34 נאמנת, ואף על פי שאין לה עד; מתוך שיכולה לומר:
35 'נמלטתי כשנכבשה העיר', או 'במחבואה הייתי ונצלת'.

36 - נאמנת לומר: 'לא נמלטתי ולא נחבאתי, ולא נטמאתי'.
37 כט. במה דברים אמורים? בגדוד של אותה מלכות, שהן
38 מתישבין בעיר ואינן יראין; לפיכך חוששין להן שמא
39 בעלו. אבל גדוד של מלכות אחרת שפשט ושתף ועבר -
40 לא נאסרו הנשים, מפני שאין להן פנאי לבעל; שהן
41 עוסקים בשלל ובזיון להן. ואם שבו נשים ונעשו
42 ברשותן - אף על פי שרדפו אחריהן ישראל והצילו אותן
43 מידן - הרי הן אסורות.

44 ל. האשה שנחבשה כיד גויים על ידי ממון - מתרת; ועל
45 ידי נפשות - אסורה לכהנה. לפיכך, אם היה בעלה כהן -
46 נאסרה עליו. במה דברים אמורים? בזמן שיד ישראל
47 תקיפה על הגויים, והן יראין מהן; אבל בזמן שיד הגויים

מתוך מהדורת חזק

48 - לפי שהעזו פניהם, ולא נתפסו, ולא רחמו על בני
49 שאול, ולא זכרו לישאל חסד למחל לבני מלכם, והם
50 עשו עמהם חסד והחיום בתחלה.
51 יח. משפחה שקרא עליה ערער, והוא שיעידו שנים
52 שנתערב בהן חלל או ממזר, או שיש בהן עבדות - הרי
53 זו ספק. ואם משפחת כהנים היא - לא ישא ממנה אשה,
54 עד שיבדק עליה ארבע אמהות שהן שמונה: אמה, ואם
55 אמה, ואם אבי אמה, ואם אם אבי אמה; וכן הוא בודק
56 על אם אביה, ואם אם אביה, ואם אבי אביה, ואם אם
57 אבי אביה.
58 יט. ואם היתה משפחה זו שקרא עליה ערער וישאלים
59 או לויים, מוסיף לבדק זוג אחד; ונמצא בודק עשר
60 אמהות, שהערוב בלויים וישאלים יתר מן הכהנים.
61 כ. ולמה בודק בנשים בלבד? מפני שהאנשים - בכל עת
62 שזיבבו זה את זה, יחרף את חברו בפסול שיש בו ביחוסו,
63 ואלו היה שם פסול, היה נשמע; אבל הנשים, אין
64 מקרפות ביחוסין.
65 כא. ולמה יבדק האיש כשירצה לשא ממשפחה זו
66 שהורעה חזקתה, ולא תבדק אשה שתנשא לה? מפני
67 שלא הזקרו פשרות להנשא לפסולין.
68 כב. כל שקורין לו 'ממזר' ושותק, או 'נתין' ושותק, או
69 'חלל' ושותק, או 'עבד' ושותק - חוששין לו ולמשפחתו,
70 ואין נושאים מהן אלא אם כן בודקין אחריהן כמו שבארנו.
71 כג. משפחה שנתערב בה ספק חלל - כל אלמנה מאותה
72 משפחה, אסורה לכהן לכתחלה; ואם נשאת - לא תצא,
73 מפני שהן שתי ספקות: שמא זו אלמנת אותו חלל, שמא
74 אינה אלמנתו; ואם נאמר שהיא אלמנתו - שמא חלל הוא,
75 שמא אינו חלל. אבל אם נתערב בה חלל ודאי - כל אשה
76 מהן אסורה לכהן עד שיבדק, ואם נשאת תצא. והוא הדין
77 אם נתערב בה ספק ממזר או ממזר ודאי - שאשת ממזר
78 ואשת חלל לכהן, אסור אחד הוא כמו שבארנו.

פרק כ

79 א. כל הכהנים שבזמן הזה - בחזקה הם כהנים, ואין
80 אוכלין [תרומה] אלא בקדשי הגבול [בגבולי אי"ו ולא
81 בירושלים]; והוא שתהיה תרומה של דבריהם; אבל
82 תרומה של תורה, וחלה של תורה - אין אוכל אותה אלא
83 כהן מיתס.
84 ב. איזה הוא כהן מיתס? כל שהעידו לו שני עדים שהוא
85 כהן בן פלוני הכהן, ופלוני בן פלוני עד איש פלוני שאינו
86 צריך בדיקה, והוא הכהן ששמש על גבי המזבח; שאלו
87 לא בדקו בית דין הגדול אחריו, לא היו מניחין אותו
88 לעבד. לפיכך אין בודקין מן המזבח ולמעלה, ולא מן
89 הסנהדרין ולמעלה - שאין ממנין בסנהדרין אלא כהנים
90 לזוים וישאלים מיתסין.
91 ג. חלה בזמן הזה, ואפלו בארץ ישראל - אינה של תורה,
92 שנאמר: "בבאכם אל הארץ" - ביאת פלכם, ולא ביאת
93

1 הדין לחלל של דבריהם. אבל חלל של תורה הודאי - הרי
2 הוא כזר, ונושא גרושה, ומשמא למתים, שנאמר: "אמר
3 אל הכהנים בני אהרן" - אף על פי שהן בני אהרן, עד
4 שיהיו בכהונם.
5 יא. כהן זכר, הוא שאסור לשא חללה וזונה; ולפיכך
6 אסור בגיורת ומשחררת, שהיא כזונה, כמו שבארנו. אבל
7 הכהנת - מתרת להנשא לחלל ולגר ולמשחרר, שלא
8 הזקרו פשרות להנשא לפסולין, שנאמר: "בני אהרן", ולא
9 בנות אהרן. נמצא הגר מתר לשא ממזרת, ומתר לשא
10 כהנת.
11 יב. גרים ומשחררים שנשאו אלו מאלו והולידו בת -
12 אפלו אחר כמה דורות - הואיל ולא נתערב בהן זרע
13 ישראל, הרי אותה הבת אסורה לכהן; ואם נשאת - לא
14 תצא, הואיל והורתה ולדתה בקדשה. אבל גר או משחרר
15 שנשא בת ישראל, או ישראל שנשא גיורת ומשחררת -
16 בתו פשרה לכהן לכתחלה.
17 יג. גר עמוני שנשא בת ישראל, וכן מצרי שני שנשא בת
18 ישראל - אף על פי שביאתם בעברה, והרי נשותיהן זונות
19 כמו שבארנו - בנותיהם פשרות לכהן לכתחלה.
20 יד. חלל שנשא פשרה, זרעו ממנה חללים; וכן בן בן בנו,
21 אפלו אחר אלף דור - שבן החלל הזכר, חלל הוא לעולם.
22 ואם היתה בת - אסורה לכהן, שהרי היא חללה. אבל
23 ישראל שנשא חללה, הולד פשר; לפיכך אם היתה בת,
24 הרי זו תנשא לכהן.
25 טו. כהנים לויים וישאלים - מתרין לבוא זה בזה,
26 והולד הולף אחר הזכר; לויים וישאלים וחללים -
27 מתרים לבוא זה בזה, והולד הולף אחר הזכר, שנאמר:
28 "ויתילדו על משפחתם לבית אבתם" - בית אביו היא
29 משפחתו, ואין בית אמו משפחתו.
30 טז. לויים וישאלים וחללים וגרים ומשחררים - מתרים
31 לבוא זה בזה. והגר והמשחרר שנשא לזויה, או ישראלית,
32 או חללה - הרי הן ישראל; וישאלים או לוי או חלל
33 שנשאו גיורת, או משחררת - הולד הולף אחר הזכר.
34 יז. כל המשפחות בחזקת פשרות, ומתר לשא מהן
35 לכתחלה. ואף על פי כן, אם ראית שתי משפחות
36 שמתגרות זו בזו תמיד, או ראית משפחה שהיא בעלת
37 מצה ומריבה תמיד, או ראית איש שהוא מרבה מריבה
38 עם הכל ועז פנים ביותר - חוששין להן, וראוי להתרחק
39 מהן; שאלו מיני פסלנות הן. וכן כל הפוסל את אחרים
40 תמיד, כגון שנותן שמץ במשפחות או ביחידים, ואומר
41 עליהן שהן ממזרים - חוששין לו שמא ממזר הוא; ואם
42 אמר עליהן שהן עבדים, חוששין לו שמא עבד הוא; שכל
43 הפוסל, במומו הוא פוסל. וכן כל מי שיש בו עזות פנים,
44 ואכזריות, ושונא את הבריות, ואינו גומל להן חסד -
45 חוששין לו ביותר, שמא גבעוני הוא; שסימני ישראל
46 האמה הקדושה - בישינים, רחמנים, וגומלי חסדים;
47 ובגבעונים הוא אומר: "והגבעונים לא מבני ישראל המה"

שיעורי רמב"ם שלשה פרקים ליום - יום שבת קודש י"ב ניסן - ספר קדושה - הלכות איסורי ביאה קיט

מתוך מהדורת חזק

48 שְׁהֵינִים לָהֶן אֲבִיָּהֶן הַכֶּהֶן - אֵין מַעֲלִין אוֹתוֹ לְכַהֵן בְּעֵדוּת
 49 זוּ; שְׁמָא חֲלַל הוּא, וְלִקְחָ חֵלֶק יִרְשֹׁתוֹ מִתְרוּמָה לְמַכְרוֹ.
 50 יג. מִי שֶׁבָּא בְּזִמְנָן הַזֶּה, וְאָמַר: 'כֹּהֵן אֲנִי' - אֵינוּ נֶאֱמָן,
 51 וְאֵין מַעֲלִין אוֹתוֹ לְכַהֵן עַל פִּי עֲצָמוֹ; וְלֹא יִקְרָא בַּתּוֹרָה
 52 רִאשׁוֹן, וְלֹא יֵשֵׂא אֶת כַּפָּיו, וְלֹא יֹאכַל בְּקִדְשֵׁי הַגְּבוּל - עַד
 53 שִׁיָּהִי לּוֹ עַד אָחָד. אֲבָל אוֹסֵר עַצְמוֹ בְּגִירוּשָׁה וְזוֹנָה
 54 וְחֻלְלָה, וְאֵינוּ מִשְׁמָא לְמַתִּים. וְאִם נִשָּׂא, אוּ נִטְמָא - לּוֹקָה;
 55 וְהַנִּבְעָלֹת לּוֹ סַפֵּק חֲלָלָה.
 56 יד. וְאִם הָיָה מְסִיחַ לְפִי תַּמּוּ, נֶאֱמָן. כִּיצַד? מַעֲשֶׂה בְּאָחָד
 57 שִׁהִיָּה מְסִיחַ לְפִי תַּמּוּ, וְאָמַר: 'זְכוּר אֲנִי כְּשֶׁאֲנִי תִינוּק,
 58 וְהֵייתִי מְרַקֵּב עַל כְּתַפּוֹ שֶׁל אָבִי שֶׁהוּצִיאֲנִי מִבֵּית הַסֶּפֶר,
 59 וְהַפְּשִׁטִּי בְּתַנְתִּי וְהַטְּבִילוֹנִי לְאֶכָּל תְּרוּמָה לְעֶרֶב, וְחֻבְרִי
 60 בּוֹדְלִין מִמֶּנִּי, וְהָיוּ קוֹרְאִין אוֹתִי יוֹחֵן אוֹכֵל חִלּוֹת';
 61 וְהַעֲלֶהוּ רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ לְכַהֵן עַל פִּי עֲצָמוֹ.
 62 טו. נֶאֱמָן גְּדוּל לּוֹמַר: 'זְכוּר אֲנִי כְּשֶׁהֵייתִי קֶטַן, וְרִאֲיִיתִי
 63 פְּלוּנֵי טוֹבֵל וְאוֹכֵל בַּתְּרוּמָה לְעֶרֶב'; וּמְחִזְקִין אוֹתוֹ
 64 בְּכַהֵן, בְּעֵדוּתוֹ. מִי שֶׁבָּא בְּזִמְנָן הַזֶּה, וְאָמַר: 'כֹּהֵן אֲנִי',
 65 וְעַד אָחָד מֵעֵיד לּוֹ: 'שְׂאֲנִי יוֹדַע בְּאָבִי שֶׁל זֶה שֶׁהוּא
 66 כֹּהֵן' - אֵין מַעֲלִין אוֹתוֹ לְכַהֵן בְּעֵדוּת זוּ, שְׁמָא חֲלַל
 67 הוּא; עַד שֶׁעֵיד שֶׁזֶה כֹּהֵן הוּא. אֲבָל אִם הִחֲזֹק אָבִיו
 68 כֹּהֵן, אוּ שֶׁבָּאוּ שְׁנַיִם וְהֵעִידוּ שֶׁאָבִיו שֶׁל זֶה כֹּהֵן - הָרִי
 69 הוּא בְּחֻזְקָת אָבִיו.
 70 טז. מִי שֶׁהִחֲזֹק אָבִיו כֹּהֵן, וְנִצָּא עֲלָיו קוֹל שֶׁהוּא בֶּן
 71 גְּרוּשָׁה אוּ בֶּן חֲלוּצָה - חוֹשֵׁשִׁין לוֹ, וּמוֹרִידִין אוֹתוֹ; בָּא
 72 עַד אָחָד אַחַר כֶּף וְהֵעִיד שֶׁהוּא כֶּשֶׁר, מַעֲלִין אוֹתוֹ לְכַהֵן
 73 עַל פִּיו. בָּאוּ שְׁנַיִם אַחַר כֶּף וְהֵעִידוּ שֶׁהוּא חֲלַל, מוֹרִידִין
 74 אוֹתוֹ מִן הַכַּהֵן; בָּא עַד אָחָד אַחַר כֶּף וְהֵעִיד שֶׁהוּא כֶּשֶׁר,
 75 מַעֲלִין אוֹתוֹ לְכַהֵן - שְׁנֵיהֶם הֶאֱחָרוֹן מִצִּטְרָף לְעַד רִאשׁוֹן,
 76 וְחֻבְרֵי שְׁנֵיהֶן מֵעֵידִין שֶׁהוּא כֶּשֶׁר וּשְׁנַיִם מֵעֵידִין שֶׁהוּא
 77 פְּסוּל, יְדַחוּ אֵלָיו וְאֵלָיו יְדַחָהּ הַקּוֹל, שֶׁהַשְּׁנַיִם כְּמֵאָה -
 78 וַיִּשְׁאַר כֹּהֵן בְּחֻזְקַת אָבִיו.
 79 יז. אִשָּׁה שֶׁלֹּא שִׁהַת שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים אַחַר בְּעֻלָּהּ, וְיָלְדָה,
 80 וְאֵין יְדוּעַ אִם בֶּן תִּשְׁעָה לְרִאשׁוֹן אִם בֶּן שִׁבְעָה לְאַחֲרוֹן,
 81 וְהָיָה אָחָד מֵהֶן כֹּהֵן וְהַשְּׁנַיִ יִשְׂרָאֵל - הָרִי זֶה סַפֵּק כֹּהֵן;
 82 וְכֵן אִם נִתְעַרַּב וְלֹד כֹּהֵן בּוֹלֵד יִשְׂרָאֵל, וְהַגְּדִילוֹ הַתְּעַרְבָת
 83 - כֹּל אָחָד מֵהֶן סַפֵּק כֹּהֵן. וְנוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חֻמְרֵי יִשְׂרָאֵל
 84 וְחֻמְרֵי כֹהֲנִים: נוֹשָׂאִין נָשִׁים הֶרְאוּיוֹת לְכַהֵן, וְאֵין
 85 מִשְׁמָאִין לְמַתִּים, וְלֹא אוֹכְלִין בַּתְּרוּמָה; וְאִם נִשָּׂאוּ גְרוּשָׁה,
 86 מוֹצִיאִין וְאֵינָן לּוֹקִין.
 87 יח. שְׁנֵי כֹהֲנִים שֶׁנִּתְעַרְבוּ וְלְדוֹתֵיהֶם, אוּ אִשְׁתַּ כֹּהֵן שֶׁלֹּא
 88 שִׁהַת אַחַר בְּעֻלָּה שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים, וְנִשְׁאֵת לְכֹהֵן אַחַר, וְאֵין
 89 יְדוּעַ אִם בֶּן תִּשְׁעָה לְרִאשׁוֹן אוּ בֶּן שִׁבְעָה לְאַחֲרוֹן - נוֹתְנִין
 90 עַל הַלֵּד חֻמְרֵי שְׁנֵיהֶן: הוּא אוֹגֵן עֲלֵיהֶם, וְהֵן אוֹנְנִין עֲלָיו;
 91 הוּא אֵין מִשְׁמָא לָהֶן, וְהֵן אֵינָן מִשְׁמָאִין לוֹ; וְעוֹלָה
 92 בְּמִשְׁמְרוֹ שֶׁל זֶה וְשֶׁל זֶה, וְאֵינוּ חוֹלֵק - וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶן
 93 בְּמִשְׁמָר אָחָד וּבֵית אָב אָחָד, נוֹטֵל חֵלֶק אָחָד.
 94 יט. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְנָן שֶׁהֵן בָּאִין מִכַּח נִשְׁוֹאִין.

1 מְקַצְתְּכֶם; וְכִשְׁעָלוּ בִימֵי עֶזְרָא, לֹא עָלוּ כָּלָם. וְכֵן תְּרוּמָה
 2 בְּזִמְנָן הַזֶּה, שֶׁל דְּבָרֵי סוֹפְרִים; וְלִפְיֶכֶף אוֹכְלִין אוֹתָהּ
 3 הַכַּהֲנִים שֶׁבְּזִמְנָנוּ, שֶׁהֵן בְּחֻזְקָה.
 4 ד. מִי שֶׁהֵעִידוּ לוֹ עֵדִים, שֶׁרְאוּהוּ שִׁהִיָּה אוֹכֵל תְּרוּמָה שֶׁל
 5 תּוֹרָה - הָרִי זֶה מִיָּחָס; וְאֵין מַעֲלִין לְיַחוּסֵין לֹא מְנַשִּׂאוֹת
 6 כַּפִּים, וְלֹא מְקַרְיָא בַּתּוֹרָה רִאשׁוֹן, וְלֹא מַחֲלוּק תְּרוּמָה
 7 בְּבֵית הַגְּרָנוֹת, וְלֹא עַל פִּי עַד אָחָד.
 8 ה. כֹּהֵן מִיָּחָס שְׂאָמַר: 'בְּנִי הוּא זֶה, וְכֹהֵן הוּא' - אֵין
 9 מַעֲלִין אוֹתוֹ לְיַחוּסֵין עַל פִּי, עַד שֶׁיָּבִיא עֵדִים שֶׁהוּא בְּנוֹ.
 10 ו. כֹּהֵן מִיָּחָס שֶׁיָּצֵא הוּא וְאִשְׁתּוֹ שֶׁיְדַעְנוּ שֶׁהִיא כֶּשֶׁרָה,
 11 לְמַדִּינָה אַחֲרָת, וְכָא הוּא וְהִיא, וּבָנִים כְּרוּכִין אַחֲרֶיהָ,
 12 וְאָמַר: 'אִשָּׁה שֶׁיָּצֵאת עִמִּי הִיא זוּ, וְאֵלּוּ בְּנֵיהָ' - אֵינוּ צְרִיף
 13 לְהִבִּיא עֵדִים לֹא עַל הָאִשָּׁה, וְלֹא עַל הַבָּנִים. 'מִתָּה, וְאֵלּוּ
 14 בְּנֵיהָ' - צְרִיף לְהִבִּיא עֵדִים שֶׁאֵלּוּ בְּנֵיהָ; וְאֵינוּ צְרִיף לְהִבִּיא
 15 עֵדִים עַל אִמָּן שֶׁהִיָּתָה כֶּשֶׁרָה, מִפְּנֵי שֶׁכֶּבֶר הַחֲזוֹק שֶׁיָּצֵא
 16 מַעֲמָנוּ בְּאִשָּׁה כֶּשֶׁרָה.
 17 ז. יָצָא כֹהֵן מִיָּחָס לְמַדִּינָה אַחֲרָת, וְכָא הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו,
 18 וְאָמַר: 'אִשָּׁה זוּ נִשְׂאֲתִי, וְאֵלּוּ בְּנֵיהָ' - צְרִיף לְהִבִּיא עֵדִים
 19 שֶׁאִשָּׁה זוּ כֶּשֶׁרָה, וְאֵינוּ מְבִיא עֵדִים שֶׁאֵלּוּ בְּנֵיהָ; וְהוּא
 20 שִׁיָּהִיו כְּרוּכִין אַחֲרֶיהָ. וְאִם בָּא בְּשִׁמְתֵי נָשִׁים, וְהִבִּיא רֵאִיָּה
 21 עַל הָאִחָת - אִף עַל פִּי שֶׁהַבָּנִים קֶטַנִּים וְכְרוּכִין אַחֲרֶיהָ,
 22 צְרִיף לְהִבִּיא רֵאִיָּה עֲלֵיהֶן; שְׁמָא בְּנֵי מִן הָאִחָת הֵם,
 23 וְנִכְרְכוּ אַחַר זֶה הַמִּיָּחָס.
 24 ח. כָּא הוּא וּבָנָיו, וְאָמַר: 'אִשָּׁה נִשְׂאֲתִי וּמִתָּה, וְאֵלּוּ בְּנֵיהָ'
 25 - מְבִיא עֵדִים שֶׁאוֹתָהּ הָאִשָּׁה כֶּשֶׁרָה הִיָּתָה, וְאֵלּוּ בְּנֵיהָ.
 26 וְכֵדִין הַזֶּה דִּינִין בְּיִשְׂרָאֵל מִיָּחָס וּבְלֹוֹ מִיָּחָס; וְאַחַר כֶּף
 27 נְעִיד עַל בְּנוֹ זֶה שֶׁהוּא מִיָּחָס, כְּדִי שִׁיָּהִיָּה רֵאִי לַסְּנֵהֲדִרִין.
 28 ט. אֵין מַעֲלִין מִשְׁטְרוֹת לְכַהֵן. כִּיצַד? הָרִי שִׁהִיָּה כְּתוּב
 29 בְּשִׁטְר: 'פְּלוּנֵי כֹהֵן לָוֶה מִפְּלוּנֵי אוּ הַלָּוֶה כֶּף וְכָד',
 30 וְהַעֲדִים מִלְּמַטָּה - אֵין מְחִזְקִין כֹּהֵן זֶה שֶׁהוּא מִיָּחָס, שְׁמָא
 31 לֹא הֵעִידוּ אֵלָּא עַל הַמְּלוּה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? לְעִנְיָן
 32 יַחוּס. אֲבָל לְחֻזְקָה שִׁיָּהִיָּה כֹהֵן כֶּכֶהֲנִי זְמַן זֶה, וְיֹאכַל
 33 בַּתְּרוּמָה וְחֻלָּה שֶׁל דְּבָרֵי סוֹפְרִים וּבִשְׂאָר קְדָשֵׁי הַגְּבוּל -
 34 מַעֲלִין מִן הַשְּׁטְרוֹת, וְעַל פִּי עַד אָחָד, וּמְנַשִּׂאוֹת כַּפִּים,
 35 וּמְקַרְיָא בַּתּוֹרָה רִאשׁוֹן.
 36 י. וְכֵן כֹּהֵן שְׂאָמַר: 'בְּנִי זֶה כֹּהֵן' - נֶאֱמָן לְהַאֲכִילוֹ בַּתְּרוּמָה
 37 וְלִהְיוֹתוֹ בְּחֻזְקַת כֹּהֵן; וְאֵינוּ צְרִיף לְהִבִּיא רֵאִיָּה, לֹא עַל
 38 הַבָּנִים וְלֹא עַל הָאִשָּׁה.
 39 יא. שְׁנַיִם שֶׁבָּאוּ לְמַדִּינָה, זֶה אוֹמֵר: 'אֲנִי וְחֻבְרֵי כֹהֵן', וְזֶה
 40 הַשְּׁנִי אוֹמֵר: 'אֲנִי וְחֻבְרֵי כֹהֵן' - אִף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמָרִין כְּגוֹמְלִין
 41 זֶה אֶת זֶה, הָרִי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין; וְשְׁנֵיהֶן בְּחֻזְקַת כֹּהֲנִים. וְכֵן
 42 עַד אָחָד שְׂאָמַר: 'רִאֲיִיתִי זֶה שֶׁנִּשְׂאָ כַּפָּיו', אוּ 'שְׂאָכַל
 43 בַּתְּרוּמָה', אוּ 'שִׁחַלַק עַל הַגְּרָן', אוּ 'שֶׁקְרָא בַּתּוֹרָה רִאשׁוֹן
 44 וְקָרָא אַחֲרָיו לּוֹי' - מְחִזְקִין אוֹתוֹ לְכַהֵן עַל פִּיו. וְכֵן אִם
 45 הֵעִיד שֶׁזֶה קָרָא שְׁנֵי בַּתּוֹרָה אַחַר כֹּהֵן, מְחִזְקִין אוֹתוֹ
 46 בְּלֹוֹיָה.
 47 יב. הֵעִיד שֶׁרְאָה זֶה שִׁחַלַק עִם אֲחִיו בְּבֵית דִּין, תְּרוּמָה

מתוך מהדורת חזק

- 1 אָבֵל בְּזוּנֹת, גְּזֵרוֹ חֻכְמִים שְׁמִשְׁתַּקֵּין אוֹתוֹ מִדִּין כְּהִנֵּה כָּלֵל
- 2 - הוֹאִיל וְאִינוּ יוֹדְע אָבִיו הַדַּאי, וְנֹאמַר: "וְהִתְהָ לוֹ
- 3 וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו", עַד שִׁיהִי זָרְעוֹ מִחֶס אַחֲרָיו.
- 4 כ. כִּיצַד? עֲשֶׂה פְהִינִים שְׁפָרֵשׁ אֶחָד מֵהֶם וּבְעַל, שְׁהָרִי

- 44 סימניו - ינתן לה; והוא שמתן סימן מבהק, כגון שאמרה:
- 45 'נִקְבֵּי יֵשׁ בּוֹ בְּצַד אוֹת פְּלוּנִית' - שאלו לא הגיע לידה, לא
- 46 היתה יודעת.
- 47 ז. הוא אומר סימני החוט שקשר בו הגט, והיא אומרת
- 48 סימני החוט - ינתן לה; והוא שתאמר סימן מבהק, כגון
- 49 מדת ארף החוט; אבל אם אמרה: 'אָרֵם' או 'שחר הוא',
- 50 אין זה סימן מבהק. הוא אומר: 'בְּחֻמַּת הִיָּה מִנְחָ', והיא
- 51 אומרת: 'בְּחֻמַּת [נוד עור] הִיָּה מִנְחָ' - ינתן לו, שאין זה
- 52 סימן מבהק.
- 53 ח. מצא גט שחרור [עבד כנעני] - בזמן שהרב מודה,
- 54 יחזיר לעבד; אין הרב מודה, לא יחזיר לא לזה ולא לזה.
- 55 ט. מצא שטר מתנה - אם מתנת בריא היא - אף על פי
- 56 ששניהם מודים, לא יחזיר לא לזה ולא לזה; שמה כתב
- 57 לתן ולא נתן, ואחר שכתב שטר זה מכר שדה זו או נתנה
- 58 במתנה לאחר וחר בו; וזה שמודה לזה, כדי לעשות
- 59 קנוניה על האחרון שנתן לו או שמכר לו. ואם מתנת
- 60 שכיב מרע [הנוטה למות] היא - אם הודה, יתן; ואם לאו,
- 61 לא יתן; ששכיב מרע שנתן לשנים זה אחר זה - האחרון
- 62 קנה, כמו שיתבאר.
- 63 י. מת שכיב מרע שנתנה במתנה - אף על פי שהירש
- 64 מודה שמורישו נתנה, הרי זה לא יחזיר לא לזה ולא לזה;
- 65 שמה כתב לתן ולא נתן, ומכרה הירש או נתנה וחר בו,
- 66 והרי הוא רוצה לעשות קנוניה עם זה כדי להפקיע נכסי
- 67 זה האחרון.
- 68 יא. מצא שובר [שטר פרעון] - בזמן שבעל השטר מודה
- 69 שנשבר שטרו ופרעו או מחלו, יתן לבעל השובר; אין
- 70 שניהם מודים, לא יחזיר לא לזה ולא לזה.
- 71 יב. מצא כתבה - אף על פי ששניהם מודים, לא יחזיר
- 72 לאשה; שמה נפרעה כתבה זו או נמחלה, ואחר כך מכר
- 73 הבעל נכסיו, והרי הוא רוצה לעשות קנוניה על הלקוחות.
- 74 יג. מצא אגרות [שטרות] שום [בהם מעריכים ב"ד נכסי
- 75 לווה למלוה], ואגרות מזון [בהם מחייבים בעל במזונות
- 76 אשתו], שטרי חליצה וימאונין, ושטרי הטענות שכותבין
- 77 הדינין טענותיו של בעל דין זה ושל חברו, או שמצא
- 78 שטרי ברורים - והם השטרות שבררו בהם בעלי דינין את
- 79 הדינין שדינין להם, וקבלו עליהם שידונו להם פלוני
- 80 ופלוני - או שמצא כל מעשה [החלטה ממונית של] בית
- 81 דין - הרי זה יחזיר. כללו של דבר: כל שטר שחוששין

- 9 יום ראשון ו' ניסן ה'תשע"ד
- 10 הַלְכוֹת גְּזֵלָה וְאֲבֵדָה
- 11 פֶּרֶק יח
- 12 א. המוצא שטר חוב - אף על פי שלא פרש בו אחריות
- 13 נכסים [שיגבה מנכסיו אף אם ימכרו], ואף על פי שהחוב
- 14 מודה, ואף על פי שהוא מקים [מאומת בבי"ד] - הרי זה
- 15 לא יחזיר; שמה פרעו, וקנוניה הן עושין, כדי לטרף בו
- 16 מן הלקוחות שלא פדין, לפיכך הודה לו - שחרי יש לו
- 17 לטרף בשטר שלא פרש בו אחריות, שהאחריות שלא
- 18 נתפרשה טעות [שכחת] סופר היא, בין בשטרי הלואה,
- 19 בין בשטרי מקח וממכר. לפיכך, אם פרש בשטר זה
- 20 שהוא שלא באחריות - אם היה החוב מודה, יחזיר; ואם
- 21 לאו - לא יחזיר, שמה פרעו.
- 22 ב. וכן אם מצא שטר שזמנו בו ביום, והיה מקים והחוב
- 23 מודה - יחזיר; ואם אינו מקים - לא יחזיר, שמה כתב
- 24 ללוות ועדין לא לזה.
- 25 ג. מצא שטר בחמת [נוד עור] או בכלי עץ וכיוצא בהן,
- 26 הרי זה יחזיר למי שנתן סימן. מצא שלשה שטרות פרוכין
- 27 בכרף אחד, או מנחין זה על זה, או אגודין אגד אחד -
- 28 יחזיר למי שנתן סימן.
- 29 ד. היה הלזה אחד, והמלוין שלשה - אם מקימין הן,
- 30 יחזיר ללזה; ואם אינן מקימין, יחזיר למי שנתן סימן;
- 31 שמה המלוין נתנו שטריהן לסופר לקימן, ונפלו מיד הדין.
- 32 היה המלוה אחד, והלווין שלשה - יחזיר למלוה; ואם
- 33 היו שלשתן בכתב ידי סופר אחד, יחזיר למי שנתן סימן;
- 34 שמה שלשתן הוליכו שטריהן לסופר לכתב, ונפלו מיד
- 35 הסופר.
- 36 ה. מצא שטרות קרועין, ושטר חוב ביניהם - לא יחזיר.
- 37 ואם יש עמהם שובר, אפלו בלא עדים - יתן שטר החוב
- 38 ללזה; שאלו לא היה פרוע, לא השליכו בין שטרות
- 39 קרועים; והרי יש עמו כתב שהוא פרוע.
- 40 ו. מצא גשי נשים - בזמן שהבעל מודה, יחזיר לאשה.
- 41 אין הבעל מודה - אם נתנה האשה סימן מבהק, ינתן לה;
- 42 ואם לאו, לא יחזיר לא לזה ולא לזה. אמר הבעל: 'מְדִי
- 43 נפלי, ונתן סימניו, והאשה אומרת: 'מְדִי נפלי, ונתנה

45 ז. ומנין שמזיק חברו חייב בצער בפני עצמו? שהרי
 46 נאמר באונס: "תחת אשר ענה"; והוא הדין לכל המצער
 47 את חברו בגופו, שהוא חייב לשלם דמי הצער.
 48 ח. ומנין שהוא חייב בשבת בפני עצמו, ורפוי בפני
 49 עצמו? שנאמר: "רק שבתו יתן, ורפא ורפא".
 50 ט. ומנין שהוא חייב בבשת בפני עצמה? שהרי נאמר:
 51 "ושלחה ידה והחזיקה במבשיו, וקצתה את פפה"; בכלל
 52 דין זה, קנס המבש. **י.** אינו חייב על הבשת עד שיהיה מתכוון, שנאמר:
 53 "ושלחה ידה". אבל המבש חברו בלא כונה, פטור;
 54 לפיכך, ישן וכיזא בו שבש, פטור.
 55 **יא.** אדם מועד לעולם - בין שוגג בין מזיד, בין ער בין
 56 ישן, בין שכור - אם חבל בחברו, או הזיק ממון חברו,
 57 משלם מן היפה שבנכסיו. במה דברים אמורים שהישן
 58 חייב לשלם? בשנים שישנו כאחד, ונתהפך אחד מהן
 59 והזיק את חברו או קרע בגדו. אבל אם היה אחד ישן,
 60 וקא אחד ושכב בצדו - זה שקא באחרונה, הוא המועד,
 61 ואם הזיקו הישן - פטור. וכן אם הניח כלי בצד הישן,
 62 ושברו הישן - פטור; שזה שהניחו, הוא המועד שפגע.
 63 **יב.** מי שנפל מן הגג ברוח מצויה [רגילה] והזיק - חייב
 64 בארבעה דברים, ופטור מן הבשת. נפל ברוח שאינה
 65 מצויה - חייב בגנוק בלבד, ופטור מארבעה דברים. ואם
 66 נתהפך [כיון ליפול עליו] - חייב בכל, אף בבשת; שכל
 67 המתכונן להזיק - אף על פי שלא נתכונן לביש, חייב
 68 בבשת.
 69 **יג.** שנים שחבלו כאחד פאחת - שניהן חייבין, ומשלשין
 70 [מתחלקין] ביניהן. היה אחד מתכונן ואחד שאינו מתכונן
 71 - זה שאינו מתכונן פטור מן הבשת.
 72 **יד.** המתכונן לביש את הקטן וביש את הגדול - גותן
 73 לגדול דמי בשתו של קטן; נתכונן לביש את העבד וביש
 74 את בן חורין - גותן לכן חורין דמי בשתו של עבד.
 75 **טו.** היתה אגן מנחת לו בחיקו, בין שלא הפיר בה
 76 מעולם, בין שהפיר בה ושכחה, ועמד ונפלה והזיקה -
 77 חייב בגנוק בלבד, ופטור מארבעה דברים. וכן אם נתכונן
 78 לזרק שמים [אמות] וזרק ארבע והזיק, או שהזיק פשהו
 79 ישן - חייב בגנוק בלבד, ופטור מארבעה דברים.
 80 **טז.** המזיק את חברו בכונה בכל מקום, חייב בחמשה
 81 דברים. ואפלו נכנס לרשות חברו שלא ברשות, והזיקו
 82 בעל הבית - חייב; שיש לו רשות להוציאו, ואין לו רשות
 83 להזיקו. אבל אם הזק זה הנכנס בעל הבית, הרי בעל
 84 הבית פטור; ואם הזק בו בעל הבית - חייב, מפני שנוכנס
 85 שלא ברשות. היו שניהן ברשות, או שניהן שלא ברשות,
 86 והזיקו שניהן זה בזה - שניהן פטורין.
 87 **יז.** המבקע עצים ברשות הרבים, ופרח עץ מהן והזיק
 88 ברשות היחיד, או שבקע ברשות היחיד והזיק ברשות
 89 הרבים, או שבקע ברשות היחיד והזיק ברשות היחיד
 90 אחרת, או הנכנס לתנתו של נגר בין ברשות בין שלא

1 בו לפרעון - לא יחזיר, שמא נפרע החוב; ואם היה החיב
 2 מודה, ואפשר שהודה כדי לעשות קנוניה עד שיפסיד את
 3 הלוקח או מקבל מתנה שלקחו אחר זמן השטר, כדי
 4 שיטרפו מידם שלא בדין - הרי זה לא יחזיר, אף על פי
 5 ששניהם מודים. וכל שטר שאין בו צד לחשש, לא
 6 לפרעון ולא לקנוניה - יחזיר לבצלו.
 7 **יד.** כל השטרות הנמצאות שדינם שלא יחזיר - אם
 8 החזיר, הרי אלו כשרים וגובין בהם, ואין מוציאין אותם
 9 מתחת יד בעליהן; והרי הם בתוקתם, ואין חוששין להם.
 10 ברירה ורמנא דסייען

יום שני ז' ניסן ה'תשע"ד

הלכות חובל ומזיק

13 מצות עשה אחת, והיא דין חובל בחברו או מזיק ממנו.
 14 ובאור מצוה זו - בפרקים אלו.

פרק א

16 **א.** החובל בחברו, חייב לשלם לו חמשה דברים: נזק,
 17 וצער, ורפוי, ושבת, ובשת. וחמשה דברים אלו - כלן
 18 משתלמין מן היפה שבנכסיו, כדין כל המזיקין.
 19 **ב.** נזק ביצד? שאם קטע יד חברו, או רגלו - רואין אותו
 20 כאלו הוא עבד נמכר בשוק, כמה היה יפה וכמה הוא
 21 יפה עתה, ומשלם הפחת שהפחית מדמיו, שנאמר: "עין
 22 תחת עין, שן תחת שן" - מפי השמועה למדו, שזה
 23 שנאמר "תחת", לשלם ממון הוא.
 24 **ג.** זה שנאמר בתורה: "כאשר יתן מוס באדם, בן יתן
 25 בו" - אינו לחבל בזה כמו שחבל בחברו, אלא שהוא
 26 ראוי לחסרו אבר או לחבל בו כמו שעשה; ולפיכך
 27 משלם נוקו. והרי הוא אומר: "ולא תקחו כפר לנפש
 28 רוצח", לרוצח בלבד הוא שאין כפר, אבל לחסרון אברים
 29 או לחבלות, יש כפר.
 30 **ד.** וכן זה שנאמר בחובל בחברו ומזיקו: "לא תחוס
 31 עינך", שלא תחוס בתשלומין; שמא תאמר: 'עני הוא זה,
 32 ושלל בכונה חבל בו, ארחמנו' - לכך נאמר: "לא תחוס
 33 עינך".
 34 **ה.** ומנין שזה שנאמר באברים "עין תחת עין", תשלומין
 35 הוא? שנאמר: "חבורה תחת חבורה", ובפרוש נאמר:
 36 "וכי יפה איש את רעהו באגב או באגרוף . . . רק שבתו
 37 יתן, ורפא ורפא". הא למדת, ש"תחת" האמורה בחבורה
 38 - תשלומין, והוא הדין ל"תחת" האמור בעין ובשאר
 39 אברים.
 40 **ו.** אף על פי שדברים אלו נראין מענין תורה שבכתב,
 41 כלן מפרשין הן מפי משה מהר סיני, וכלן הלכה למעשה
 42 הן בדינו; וכן ראו אבותינו דנין בבית דינו של יהושע,
 43 ובבית דינו של שמואל הרמתי, ובכל בית דין ובית דין
 44 שעמדו מימות משה ועד עכשו.

מתוך מהדורת חזק

46 ה. הנה למדת, שכל המחסר חבירו אבר שאינו חוזר - חזב
47 בכל הממשה דברים. אפלו הפיל שנו - חזב בכל, שאי
48 אפשר שלא יחלה פיו שעה אחת; אף על פי שהשן אין לו
49 רפואה, בשר השנים צריך רפואה.
50 ו. אפלו חסרו כשערה מעור בשרו - חזב בחמשה דברים,
51 שהעור אינו חוזר אלא [נשאר בו] צלקת. לפיכך, החובל
52 בחברו וקרע העור והוציא ממנו דם - חזב בחמשה דברים.
53 ז. המבעית [מבהיל] את חברו - אף על פי שחלה מן
54 הפחד, הרי זה פטור מדיני אדם וחיב דייני שמים; והוא
55 שלא נגע בו, אלא כגון שצעק מאחוריו או נתראה לו
56 באפלה וכיוצא בזה. וכן אם צעק באזנו וחרשו - פטור
57 מדיני אדם וחיב דייני שמים. אחרו, ותקע באזנו וחרשו,
58 או שנגע בו, ודחפו בעת שהבעיתו, או שאחז בכגדיו
59 וכיוצא בדברים אלו - חזב בתשלומין.
60 ח. נראה לי, שהנחבל שאמר: 'נתחרשתי', או 'נסממת
61 עיני, והרי אין אני רואה ואין אני שומע' - אינו נאמן;
62 שהרי אין אנו מפירין את הדבר, שאם יערים. ואינו נוטל
63 הנזק, עד שיבדק זמן מרבה ויהיה מחזק שאבד מאור עיניו
64 או נתחרש, ואחר כך שלם זה.
65 ט. כמה הוא הצער? הכל לפי הנזק: יש אדם שהוא רך
66 וענג ביותר ובעל קמון, ואלו נתנו לו קמון הרבה, לא היה
67 מצטער מעט. ויש אדם שהוא עמל וזקן ועני, ומפני זה
68 אחד מצטער צער הרבה. ועל פי הדברים האלה אומדין,
69 ופוסקין הצער.
70 י. ביצד משערין הצער במקום שחסרו אבר? הרי שקטע
71 אצבעו - אומדין ואומרי: 'כמה אדם פנה רוצה לתן, בין
72 לקטע לו אבר זה בסוף או לקטע אותו בסם, אם גזר עליו
73 המלך לקטע ידו או רגלו'; ואומדין כמה יש בין זה לזה,
74 ומשלם המזיק.
75 יא. ביצד משערין השבת? אם לא חסרו אבר, אלא חלה
76 ונפל למשכב, או שצבתה ידו וסופה לחזר - נותן לו דמי
77 שבתו של כל יום ויום כפועל בטל של אותה מלאכה
78 שבטל ממנה [כמה מוכן לקבל אם מתבטל ממנה]. ואם
79 חסרו אבר, או קטע ידו - נותן לו דמי ידו שהוא הנזק,
80 ושבת - רואין אותו כאלו הוא שומר קשואין בכל יום,
81 ועושין חשבון כל ימי חליו של זה, ונותן לו. וכן אם קטע
82 רגלו, רואין אותו כאלו הוא שומר על הפתח; סמה עינו,
83 רואין אותו כאלו הוא מטחינו ברחים. וכן כל פיוצא בנה.
84 יב. הכה את חברו על אזנו, או אחזו ותקע באזנו, וחרשו
85 - נותן לו דמי כלו; שהרי אינו ראוי למלאכה כלל.
86 יג. סמה את עינו, ולא אמדוהו, וקטע את ידו, ולא
87 אמדוהו, וקטע את רגלו, ולא אמדוהו; ואחר כך חרשו -
88 הואיל ולא אמדוהו בכל נזק ונזק, נותן לו דמי כלו.
89 אמדוהו לכל נזק ונזק, ואחר כך אמדוהו לכלו - אין גובין
90 ממנו אלא דמי כלו בלבד; ואם תפש הנזק נזק כל אבר
91 ואבר, ודמי כלו - אין מוציאין מידו.
92 יד. ביצד משערין הרפוי? אומדין בכמה ימים יתיה

1 ברשות, ונתנה בקעת וטפחה על פניו - בכל אלו חזב
2 בארבעה דברים, ופטור מן הבשת.
3 יח. כשם שאומדין למיתה, כך אומדין לנזקין. ביצד?
4 הרי שהקה חברו בצרור קטן שאין בו כדי להזיק, או
5 בקיסם של עץ קטן, וחבל בו חבל שאין חפץ זה ראוי
6 לעשותו - הרי זה פטור, שגומר: 'באבן או באגרוף',
7 דבר הראוי להזיק. אבל חזב הוא בבשת בלבד - שאפלו
8 רך בגופו של חברו, חזב בבשת. לפיכך, צריכין העדים
9 לידע כמה הזיק, ומביאין החפץ שהזיק בו לבית דין, עד
10 שאומדין אותו, ודינין עליו. ואם אבד החפץ, ואמר
11 החובל: 'לא היה בו כדי להזיק, וכמו אנוס אני', והנחבל
12 אומר: 'היה בו כדי להזיק' - ישבע הנחבל ויטל, כמו
13 שיחבאר.
14 יט. הברזל, אין לו אומד; אפלו מחט קטנה - ראוייה היא
15 להמית, ואין צריך לומר להזיק. הוזק אבן, וילאחר
16 שיצאת מתחת ידו הוציא הלה את ראשו מן החלון וקבלה
17 - פטור מקלום, שגומר: 'ומצא את רעהו', פרט לממציא
18 את עצמו.

יום שלישי ח' ניסן ה'תשע"ד

פרק ב

21 א. החובל בחברו חבל שהוא ראוי לשלם החמשה דברים
22 בלן, משלם חמשה; הזיקו נזק שאין בו אלא ארבעה,
23 משלם ארבעה; שלשה, משלם שלשה; שנים, משלם
24 שנים; אחד, משלם אחד.
25 ב. ביצד? קטע ידו או רגלו או אצבע מהן, או שסמה
26 עינו - משלם חמשה; נזק וצער ורפוי ושבת ובשת. הכהו
27 על ידו וצבתה [התנפחה] וסופה לחזר, על עינו ומרדה
28 [יצאה] וסופה לחיות - משלם ארבעה; צער ורפוי ושבת
29 ובשת. הכהו על ראשו וצבה - משלם שלשה; צער ורפוי
30 ובשת. הכהו במקום שאינו נראה, כגון שהכהו על ברפיו
31 או בגבו - משלם שנים; צער ורפוי. הכהו במטפחת
32 שבידו, או בשטר וכיוצא באלו - נותן אחת, והיא הבשת
33 בלבד.
34 ג. פנהו בשפוד או במסמר על צפרניו, במקום שאינו
35 עושה חבורה ולא מעכב מלאכה - משלם הצער בלבד.
36 השקהו סם או סכו סם, ושנה מראה עורו - משלם לו רפוי
37 בלבד, עד שייחזר מראהו כמות שהיה. אסרו בחדר, נותן
38 לו דמי שבת בלבד. וכן כל פיוצא באלו.
39 ד. המגלח שער ראש חברו - נותן לו דמי בשתו בלבד,
40 מפני שסופו לחזר. גלחו בסם או שכהו, עד שאין סוף
41 השער לחזר - חזב בחמשה דברים: בגזק וצער ורפוי -
42 שהרי ראשו יתחמם מן הכויה או מן הסם, ונמצא חש
43 בראשו; ומשלם לו שבת - שהרי הוא ראוי לרקוד ולנגוד
44 דלת [פאת] ראשו בשעת רקוד, ונמצא בטל ממלאכה זו;
45 ובשת, שאין לך בשת גדולה מזו.

46 אם כשמוכלימין אותו נכלם, חיב; ואם אינו נכלם, פטור. 47 ומכל מקום, אינו דומה המביש את הקטן למביש את הגדול, ולא המביש את העבד למביש את בן חורין, ולא 48 מביש חרש למביש פקח. 49 ה. המביש את חברו בדברים, או שרקק על בגדיו - פטור 50 מן התשלומין. ויש לבית דין לגרו בדבר בכל מקום ובכל 51 זמן כמו שיראו. ואם ביש תלמיד חכמים - חיב לשלם לו 52 בשת שלמה, אף על פי שלא בישו אלא בדברים. כבר 53 נפסק הדין, שכל המביש תלמיד חכמים, אפלו בדברים - 54 קונסין אותו, וגובין ממנו משקל חמשה ושלשים דינר מן 55 הדינר, שהוא משקל תשעה סלעים פחות רביע. וקבלה 56 היא בגדינו, שגובין קנס זה בכל מקום, בין בארץ בין 57 בחוצה לארץ. 58 ו. מעשים היו אצלנו תמיד בקב בספרד; ויש תלמידי 59 חכמים שהיו מוחלין על זה, וכך נאה להן. ויש שתובע, 60 ועושין פשרה ביניהן. אבל הדנינים היו אומרים למביש: 61 'חיב אתה לתן לו ליטרה זהב'. 62 ז. אף על פי שהמביש שאר העם בדברים פטור מן 63 התשלומין, עון גדול הוא; ואינו מחרף ומגדף לעם 64 ומבישן, אלא [מי שהוא] רשע שוטה. ואמרו חכמים 65 הראשונים, שכל המלביץ פני אדם פשוט מישאל ברבים, 66 אין לו חלק לעולם הבא. 67 ח. יש הפאות רבות שיש בהן בזוי וצער מעט, ואין בהן 68 גנוק; וכבר פסקו להם חכמים דמים קצובים. וכל המכה 69 חברו הכאה מהן, משלם אותו המזון הקצוב; וכל 70 קנסות הן. ואותו המזון הקצוב, הוא דמי הצער והבשת 71 והרפוי והשבת; בין צריך לרפואה ושבת, בין לא צריך - 72 כזה הוא משלם. 73 ט. וכמה הוא משלם? הובעט בחברו בגולו, משלם 74 חמשה סלעים. הנהו בארפכתו [ברכו], משלם שלשה 75 סלעים. קבץ אצבעותיו כמו אוגד אגדה, והכהו בידו 76 כשהיא אגודה [אגודה] - משלם שלשה עשר סלעים. תקע 77 את חברו [בעורפו] בכפו, משלם סלע. סטרו על פניו, 78 משלם חמשים סלע; סטרו באחר ידו, משלם מאה סלע. 79 וכן אם צרם [פגם] באזנו, או תלש בשערו, או שרקק 80 והגיע הרק בבשרו, או שהעביר טליתו מעליו, או שפרע 81 ראש האשה - משלם מאה סלע. וכן הוא משלם על כל 82 מעשה ומעשה. פיצד? גגון שבעט בחברו ארבע בעיטות, 83 אפלו זו אחר זו - משלם עשרים סלע. סטרו על פניו שתי 84 סטריות, משלם מאה סלע. וכן בשארן. 85 י. כל אלו הסלעים - הן מפיסא ארץ ישראל באותו הזמן, 86 שהיה בכל סלע חצי דינר כסף ושלשה דינרין ומחצה 87 נחשת; לפיכך, מי שנתחייב בהפאות אלו לשלם מאה 88 סלע, הרי זה משלם שנים עשר סלע ומחצה כסף נקי. 89 יא. כמה דברים אמורים? במקבד. אבל אדם שהוא 90 מבזה, ואינו מקפיד בכל אלו הדברים וכיוצא בהן - אינו 91 נוטל אלא כפי מה שראוי לו, וכמו שיראו הדנינים שהוא

1 [ירפא] זה מחלי זה, וכמה [כסף] הוא צריך, ונותן לו מיד 2 [הכל]. ואין מחיבין אותו לתן דבר יום ביומו; ודבר זה, 3 תקנה היא למדיק. 4 טו. וכן השבת - אומדין אותה, ונותן הכל מיד. אם היה 5 מתגלגל בחליו והולך, וארץ בו החלי יתר על מה 6 שאמדהו - אינו מוסיף לו פלוס; וכן אם הכריא מיד, אין 7 פוחתין לו ממה שאמדהו. 8 טז. כמה דברים אמורים? בשרצה המדיק - שזו תקנה 9 היא לו. אבל אם אמר המדיק: 'אין רצוני בתקנה זו, אלא 10 ארפאנו דבר יום ביומו' - שומעין לו. 11 יז. אמר לו הנזק: 'פסק עמי [דמי ריפוי], ותן על ידי, 12 ואני ארפא עצמי' - אין שומעין לו; שהרי אומר לו: 13 'שמא לא תרפא עצמך, ואחזיק אני עצמי במדיקין'; אלא 14 נותן לו דבר יום ביומו, או פוסק על הכל ונותן דמי הרפוי 15 על ידי בית דין. 16 יח. אמר לו המדיק: 'אני ארפא אותך', או 'יש לי רפא 17 שמרפא בחנם' - אין שומעין לו; אלא מביא רפא אמן, 18 ומרפאהו בשכר. 19 יט. הרי שלא פסק עמו [דמי ריפוי], אלא היה מרפא יום 20 יום, ועלו בו צמחים [פריחות] מתמת המכה, או נסתרה 21 [חזרה] המכה אחר שחית - חיב לרפאתו ולתן לו דמי 22 שבתו. עלו צמחים שלא מתמת המכה - חיב לרפאתו, 23 ואינו נותן לו דמי שבתו. עבר על דברי רופא, והכביד 24 עליו החלי - אינו חיב לרפאתו. 25 כ. כשפוסקין בית דין על המדיק, ומחייבין אותו לשלם - 26 גובין ממנו הכל מיד, ואין קובעין לו זמן כלל. ואם בבשת 27 בלבד נתחייב - קובעין לו זמן לשלם, שהרי לא חסרו 28 ממזון.

יום רביעי ט' ניסן ה'תשע"ד

פרק ג

30 31 א. פיצד משערין הבשת? הכל לפי המביש והמתביש; 32 אינו דומה המתביש מן הקטן, למתביש מאדם גדול 33 ומקבד, שזה שבישו זה הקל, בשתו מרבה. 34 ב. המביש את הערם, או את מי שהוא במרחץ - פטור. 35 נשבה הרוח, והפכה שוליו [שוליו בגדו] על פניו, והרי 36 הוא ערם, והוסיף זה בהפשטתו - חיב בבשת; ואינו 37 דומה מביש את זה שנעשה ערם, למביש את שאינו ערם. 38 וכן אם הגביה בגדיו לירד לנהר, או שעלה מן הנהר 39 ובישו - חיב; ואינו דומה מביש זה, למביש את המקסה 40 בבגדיו. 41 ג. המביש את הישן, חיב בבשת. ואם מת בתוך שנתו, 42 ולא הקיץ, ולא הרגיש בזה שבישו - אין גובין בשת זו 43 מן המביש; ואם תפשו היורשין, אין מוציאין מידן. 44 ד. המביש את השוטה, פטור; והמביש את החרש, חיב. 45 המביש את הגר או את העבד, חיב. המביש את הקטן -

מתוך מהדורת חזק

46 י. החובל בעבד פנעני שלו, פטור. חבל בעבד עברי שלו
47 - חייב בקלן, חוץ מן השבת. החובל בעבד פנעני של חברו,
48 רבו של עבד נוטל תמשה דברים; ואפלו צערו בסם,
49 ונתרפא במהרה - הרי כל רפואתו של רבו.

50 יא. כל עבד שיצא לחרות, ועדין לא הגיע גט שחרור לידו
51 - אין לו קנס (שלוישים של עבד). ואחרים שקבלו בו - אינו
52 יכול להוציא מהן לעצמו, שעדין לא גמר שחרורו; ולא
53 האדון יכול להוציא מהן, שהרי לא נשאר לו בו קנין.
54 לפיכך, המפיל שן עבדו, ואחר כך סמה עינו - יוצא בשנו,
55 ואינו נותן לו דמי עינו; ואם תפש, אין מוציאין מידו.

56 יב. מי שחציו עבד וחציו בן חורין, שבישו אדם, או צערו,
57 או שנגחו שור, וכיוצא באלו - חייב. אם ארעו זה ביום של
58 רבו, לרבו; ביום של עצמו, לעצמו.

59 יג. החובל בעבד עברי של חברו, חייב בתמשה דברים;
60 וילקח בהן קרקע, ורבו אוכל פרותיה; ולכשיצא העבד
61 לחרות, תצא השדה מתחת ידו רבו. הדיקו הזק שאינו
62 מעכב מלאכה כלל, כגון שקטע ראש אָנו או ראש חטמו
63 - הכל לעבד, ואין לרבו בהן פרות.

64 יד. החובל בכת קטנה של אחרים - אם נזק הפוחת אותה
65 מפספה [שוויה] הוא, הרי הוא של אב; וכן שכתה, של
66 אב - שהרי מעשה ידיה וכסף מכירתה של אביה הוא.
67 אבל צער ובשת ורפוי, הרי הוא שלה; וכן נזק שאינו
68 פוחת אותה מפספה, הרי הוא שלה. וכן החובל בבתו,
69 משלם לה צער ורפוי ובשת.

70 טו. החובל באשת איש - השכת ורפוי לבצלה, והצער
71 שלה. והבשת והנזק - אם בגלוי הוא, כגון שחבל בפניה
72 ובצוארה או בגדיה וזרועותיה - השליש שלה, ושני
73 שלישים לבצל; ואם בסתר הוא הנזק - השליש לבצל,
74 ושני שלישים לאשה. של בעל, נותנין לו מיד; ושל אשה,
75 ילקח בהם קרקע, והבעל אוכל פרות.

76 טז. במה דברים אמורים? בשחבלו בה אחרים. אבל
77 הבעל שחבל באשתו - חייב לשלם לה מיד כל הנזק
78 והצער, וכל הבשת; והכל שלה, ואין לבעל בהן פרות.
79 ואם רצת לתן הדמים לאחר, נותנת. וכזה הורו הגאונים.
80 והבעל מרפא אותה, כדרך שמרפא כל חליה.

81 יז. והמזיק אשתו בתשמיש המטה, חייב בנזיקה.

82 יח. האשה שחבלה בבעלה - אם היה לה תוספת
83 בכתבתה - מחייבין אותה למכר התוספת לבעלה בטובת
84 הנזיה [בדמי הנאתו שנפטר מהתוספת], וגובה ממנה אם
85 רצה הבעל; ואם רצה לגרשה ולגבות מן הכל, גובה. ואם
86 לא היה לה תוספת, אינה יכולה למכר לו עקר כתבתה;
87 שאסור לו לאדם לשהות עם אשתו שעה אחת בלא כתבה,
88 כדי שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה. אלא אם רצה
89 הבעל, כותב עליה שטר [חוב] בדמי חבלו [שווי חזקו],
90 או מגרשה ונוטל מכתבתה הראוי לו.

91 יט. החובל בבניו הגדולים - אם אין סמוכין על שלחננו,
92 נותן להם מיד; והקטנים - ילקח להן קרקע בנזקו, והן

1 ראוי לטל; לפי שיש בני אדם פעורין [נבזים] שאינן
2 מקפידין על בשתן, וכל היום מבזין עצמן בכל מיני בזוי
3 דרך שחוק וקלות ראש, או כדי לטל פרוטה אחת מן
4 הלצים המשחקין עמהן.

יום חמישי י' ניסן ה'תשע"ד

פרק ד

7 א. הנוגף [מכה] את האשה [בהריון], ויצאו ילדיה - אף
8 על פי שלא נתפנו - חייב לשלם דמי ילדות לבעל, ונזק
9 וצער לאשה.

10 ב. וכיצד משערין דמי ילדות? שמין האשה כמה היתה
11 יפה [שווה] עד שלא ילדה, וכמה היא יפה משילדה;
12 ונותנין לבעל. אם מת הבעל, נותנין ליורשיו. ואם נגפה
13 אחר מיתת הבעל, נותנין אף דמי ילדות לאשה.

14 ג. היתה נשואה לגר, וחבל בה בתי הגר - נותן דמי
15 ילדות לבעל; מת הגר, פטור. ואם חבל בה אחר מיתת
16 הגר, זכת היא בדמי ילדות.

17 ד. היתה שפחה או גויה בשעת הריון, ובשעת נגיפה
18 נשתחררה או נתגירה - הרי דמי ילדות שלה.

19 ה. הנוגף את האשה, ויצאו ילדיה ומתה - אף על פי שהיה
20 שוגג - הרי זה פטור מן התשלומין, ואינו משלם פלוס,
21 שנאמר: "ולא יהיה אסון - ענוש יענוש" - לא חלק הפתוב
22 בין שוגג למזיד בדבר שיש בו מיתת בית דין, לפטרו מן
23 התשלומין.

24 ו. במה דברים אמורים? בשנתפנו לאשה; אבל אם נתפנו
25 לחברו, ונגף את האשה - אף על פי שמתה, הואיל והמיתה
26 בלא כונה להפחתה, הרי זה כדבר שאין בו מיתת בית דין,
27 ומשלם דמי ילדות.

28 ז. המכה אביו ואמו, ולא עשה בהם חבורה - חייב בתמשה
29 דברים. אבל אם עשה בהם חבורה, או שחבל בחברו
30 בשבת, אפלו היה שוגג - פטור מן התשלומין; מפני שהוא
31 עון מיתת בית דין, וכבר בארנו שלא חלק הפתוב בדבר
32 שיש בו מיתת בית דין בין שוגג למזיד, לפטרו מן
33 התשלומין.

34 ח. והלא החובל מקלקל הוא, וכל המקלקלין בשבת
35 פטורין מן המיתה, ולמה נחשב זה החובל עון שיש בו
36 מיתת בית דין? הואיל ונחת רוח עשה ליצרו הרע בעת
37 שחבל בחברו - הרי הוא כמתקן, ונמצא עון מיתה; ולפיכך
38 פטור מן התשלומין.

39 ט. החובל בחברו ביום הפורים, אפלו במזיד - חייב
40 בתשלומין, אף על פי שעבר עברה שהוא חייב עליה
41 מלקות. והלא כל המחייב מלקות ותשלומין - לוקה ואינו
42 משלם, שאין אדם לוקה ומשלם? כף הן הדברים בכל -
43 חוץ מחובל בחברו, שהוא משלם; שהרי בפרוש רבתי
44 תורה חובל בחברו לתשלומין, שנאמר: "רק שבתו תן,
45 ורפא ירפא".

45 לו להכותה לעצמו, או שהיה עמהם שלישי, שאפשר שזה
46 הנחבל אמר לו לחבל בו ולהתרעם על אחר; אבל אם אין
47 עמה אחר, והיתה המכה במקום שאינו יכול לעשותה
48 בעצמו, כגון שהיתה נשיכה בין כחפיו וכיוצא בזה - הרי
49 זה נוטל בלא שבועה.

50 ו. הודה החובל שהוא חבל, משלם חמשה דברים, שהרי
51 העדים היו שם שנכנס לתוך ידו שלם בשעת המריבה
52 ויצא חבול. אבל אם לא היו שם עדים כלל, והוא אומר:
53 'חבלת בי', והודה מעצמו - פטור מן הנזק ומן הצער,
54 וחיבב בשבת ובשבת ורפוי על פי עצמו; לפיכך, אם כבר
55 ואמר: 'לא חבלתי', נשבע שבועת הסת [מדרבנן].

56 ז. ולמה משלם אדם שלשה דברים אלו על פי עצמו?
57 שהשבת והרפוי ממוזן הוא, ואינו קנס - שאם לא יתן לו,
58 הרי חסרו ממוזן שהוא מתרפא בו ובטל ממלאכתו.
59 והבשלת לא הגיעה לו אלא בשעה שהודה בפניו שהוא
60 חבל בו - שהנחבל שלא חבל בו אדם, אין לו בשת,
61 והודאתו בבית דין היא שבועה איתו.

62 ח. נמצאת למד, שאין הפרש בבשת בין בשת המגיעה
63 לו אם חבל בו בפני אחרים, ובין בשת המגיעה לו בעת
64 שהודה בפני אחרים שחבל בו; לפיכך משלם אדם בשת
65 על פי עצמו.

66 ט. אינו דומה מזיק חברו בגופו, למזיק ממונו; שהמזיק
67 ממוזן חברו - בין ששלם מה שהוא חיב לשלם, נתפטר
68 לו. אבל חובל בחברו - אף על פי שנתן לו כל החמשה
69 דברים, אין מתפטר לו; ואפלו הקריב כל אילי נביות
70 [המובחרים], אין מתפטר לו ולא נמחל עונו, עד שיבקש
71 מן הנחבל וימחל לו.

72 י. ואסור לנחבל להיות אכזרי ולא ימחל; ואין זו דרך
73 ידע ישראל. אלא בין שבקש ממנו החובל, ונתחנן לו
74 פעם ראשונה ושניה, וידע שהוא שב מחטאו, ונחם
75 [התחרט] על רעתו - ימחל לו. וכל הממנהר למחל - הרי
76 הוא משבח, ורוח חכמים נוחה הימנו.

77 יא. ועוד יש הפרש בין נזקי גופו לנזקי ממונו, שהאומר
78 לחברו: 'סמה עיני, קטע את ידי', על מנת שאתה פטור'
79 - הרי זה חיב בחמשה דברים; שהדבר ידוע, שאין אדם
80 רוצה בכך. אבל האומר לחברו: 'קרע את כסותי, שבר
81 את פדי, על מנת שאתה פטור' - הרי זה פטור; ואם לא
82 אמר לו 'על מנת שאתה פטור' - הרי זה חיב לשלם, אף
83 על פי שהרשהו להשחית.

84 יב. במה דברים אמורים? בשבאו הכלים לידו תחלה
85 בתורת שמירה, כגון שהיו שאולין אצלו או מפקדין
86 אצלו, ואמר לו: 'שבר וקרע', ועשה כן - חיב לשלם, עד
87 שיאמר לו 'על מנת שאתה פטור'; אבל אם אמר לו: 'קח
88 כלי זה ושברו', כגד זה וקרעו', ועשה כן - הרי זה פטור.
89 יג. האומר לחברו: 'שבר בליי של פלוני על מנת שאתה
90 פטור', ועשה כן - הרי זה חיב לשלם, וכאלו אמר לו

1 אוכלין פרותיו. וכן הדין באחרים שחבלו בהן. ואם היו
2 סמוכין על שלחנו, וחבל בהן - פטור, בין שהיו גדולים בין
3 שהיו קטנים. ואם חבלו בהן אחרים - בגדולים, ינתן להם
4 מיד; ובקטנים - ילקח בהם קרקע, והן אוכלין פרותיה עד
5 שיגדילו.

6 כ. חרש שוטף וקטן - פגיעתו [חבלתו] רעה: החובל
7 בהן חיב, והן שחבלו באחרים פטורין. אף על פי
8 שנתפתח החרש, ונשתפה השוטף, והגדיל הקטן - אינן
9 תביין לשלם; שבשעה שחבלו בהן אינן בני דעה.

10 כא. העבד והאשה - פגיעתן רעה: החובל בהן חיב, והן
11 שחבלו באחרים, פטורין; אבל משלמין לאחר זמן - אם
12 נתגרשה האשה או מת בעלה, או נשתחרר העבד; שהרי
13 בני דעה הן, והרי הן כבעל חוב שאין לו מה יפרע - שאם
14 העשירי, חיב לשלם.

15 כב. עבדו של אדם כגופו, ובהמתו כממונו. כיצד? הרי
16 שהניח גחלת על לב עבדו של חברו, ומת, או שדחפו לים
17 או לאש והוא יכול לעלות משם, ולא עלה ומת - פטור
18 מן התשלומין. ואם עשה כן לבהמת חברו, חיב, וכאלו
19 הניח הגחלת על בגדו ונשרף, שהוא חיב לשלם. וכן כל
20 כיוצא בזה.

יום שישי י"א ניסן ה'תשע"ד

פרק ה

23 א. אסור לאדם לחבל, בין בעצמו בין בחברו. ולא
24 החובל בלבו, אלא כל המכה אדם כשר מ ישראל - בין
25 קטן בין גדול, בין איש בין אשה, דרך נציון [מריבה] -
26 הרי זה עובר בלא תעשה, שנאמר: "לא יוסיף .
27 להפנותו"; אם הנהיכה תורה שלא להוסיף בהפנית החוטא,
28 קל וחמר למכה את הצדיק.

29 ב. אפלו להגביה ידו על חברו, אסור; וכל המגביה ידו
30 על חברו, אף על פי שלא הכהו - הרי זה רשע.

31 ג. המכה את חברו הפאה שאין בה שנה פרוטה - לוקה,
32 שהרי אין פאן תשלומין כדי שיהיה לאו זה נתן
33 לתשלומין. ואפלו הכה עבד חברו הפאה שאין בה שנה
34 פרוטה - לוקה, שהרי ישנו במקצת מצוות. וגוי שהכה
35 את ישראל - חיב מיתה, שנאמר: "ויפן כה וכה . ויפן
36 את המצרי ויטמנהו בחול".

37 ד. קנס קנסו חכמים לאלו השוטים בעלי זרוע, שיהיה
38 הנחבל נאמן, ונשבע בנקיטת חפץ [קדוש] שזה חבל בו
39 חבל [מכה] זה, ונוטל מה שראוי לו; והוא שיהיו שם
40 עדים. כיצד? היו שני עדים מעדין אותו שנכנס לתוך ידו
41 שלם ויצא חבול, ולא ראוהו בעת שחבל בו, והוא אומר:
42 'לא חבלתי, והלה אומר: 'אתה חבלת בי' - הרי זה נשבע
43 ונוטל.

44 ה. במה דברים אמורים? בשיהיה המכה במקום שאפשר

ראשון, ובעל הקורה אחרון, ונשברה חבית בקורה - חייב; 46
 שנה כמו ששברה בידו בכונה. ואם עמד בעל החבית 47
 לנות, פטור; ואם הזהיר בעל הקורה ואמר לו 'עמד', הרי 48
 זה חייב. ואם עמד לתקן משאו, אף על פי שלא הזהיר 49
 לבעל הקורה - הרי הוא חייב. וכן זה בא בגרו וזה בא 50

יום שבת קודש י"ב ניסן ה'תשע"ד

פרק ו

בפשטנו [ונשרף]; וכן כל פיוצא בזה. 51

ט. שנים שהיו מהלכין ברשות הרבים, אחד רץ ואחד 52
 מהלך, והזק אחד מהם בחברו שלא בכונה - זה הרץ חייב, 53
 מפני שהוא משנה; ואם היה ערב שבת בין השמשות, 54
 פטור, מפני שהוא רץ ברשות, כדי שלא תכנס השבת 55
 והוא אינו פנוי [מוכין]. היו שניהם רצים, והזקו זה בזה - 56
 שניהן פטורין, ואפלו בשאר הימים. 57

י. אחד המזיק בידו, או שזרק אבן, או ירה חץ והזיק בו, 58
 או שפטר [הפנה זרם] מים על חברו או על הכלים והזיק, 59
 או שרק או נע [באפס] והזיק בכיחו וניעו [ליחת הגרון 60
 והאפס] בעת שהלכו מלחו - הרי זה כמזיק בידו, והן 61
 תולדות של אדם. אבל אם נח הרק והפית על הארץ, 62
 ואחר כך נחלל בהן אדם - הרי זה חייב משום בורו; שכל 63
 תכלה, תולדת בור היא, כמו שבארנו. 64

יא. לוטש [עובד במתכת] שהיה מכה בפטיש, ויצא גץ 65
 מתחת הפטיש והזיק - הרי זה חייב כמי שזרק חץ או זרק 66
 אבן. וכן הבנאי שקבל עליו את הכתל לסתרו, ושבר את 67
 האבנים או הזיק [אחרים] - חייב. היה סותר מצד זה, ונפל 68
 מצד אחר - פטור; ואם מחמת המכה - חייב, שנה כזורק 69
 חץ והזיק בו הוא. 70

יב. הכובש [לוחץ על] בהמת חברו במים, או שנפלה 71
 ומנעה מלעלות עד שמתה במים, או שהניחה בחמה 72
 וצמצם [חזק] עליה המקום כדי שלא תמצא צל, עד 73
 שהתגתה החמה - חייב לשלם. וכן כל פיוצא בזה. 74

יג. שנים שהמיתו את הבהמה כאחת, או שברו את הפלי 75
 כאחת - משלשין [מחלקים] ביניהם. 76

יד. חמשה שהניחו חמם חבילות על הבהמה ולא מתה, 77
 ובא זה האחרון והניח חבילתו עליה ומתה - אם היתה 78
 מהלכת באותן החבילות, ומשהוסיף זה חבילתו עמדה 79
 ולא הלכה - האחרון חייב; ואם מתחלה לא היתה מהלכת, 80
 האחרון פטור. ואם אין ידוע, כלן משלמין בשנה. 81

טו. וכן חמשה שישבו על הכסא ולא נשבר, ובא האחרון 82
 וישב עליו ונשבר - אף על פי שהיה ראוי להשבר בהם 83
 קדם שישב - הואיל וקרוב את שבירתו, האחרון חייב; 84
 שהרי אומרים לו: 'אלו לא נסמכת עליו, היינו עומדים 85
 קדם שישבר'. ואם ישבו כאחת ונשבר, כלן חייבין. וכן 86
 כל פיוצא בזה. 87

טז. אדם ושור שדחפו בהמה, או כלים, או אדם, או 88
 בהמת פסולי המקדשין, לבור; והזק הנדחף בבור, או מת, 89
 או נשפתרו הכלים: לענן נזקי אדם או הזק בהמה - 90
 שלשתם חייבין, האדם הדוחף ובעל השור ובעל הבור; 91
 ומשלשין [מחלקים] ביניהם. לענן דמי ולדות וארבעה 92

1 'סמה עינו של פלוני על מנת שאתה פטור'. ואף על פי
 2 שהעושה הוא החייב לשלם - הרי זה האומר לו שתפו
 3 בעון ורשע הוא, שהרי הכשיל עור וחזק ידי עוברי עברה.

א. המזיק ממון חברו, חייב לשלם נזק שלם; בין 6
 7 שהיה שוגג, בין שהיה אנוס - הרי הוא כמזיד. כיצד?
 8 נפל מן הגג ושבר את הכלים, או שנתקל כשהוא
 9 מהלך ונפל על הפלי ושברו - חייב נזק שלם, שנאמר:
 10 'וימכה בהמה ישלמה', ולא חלק הפתוב כאן בין
 11 שוגג למזיד.

ב. ואחד ההורג בהמתו של חברו, או השובר פליו, או 12
 13 קורע בגדיו, או קוצץ גטיעומו - הכל דין אחד הוא.

ג. במה דברים אמורים? ברשות הנזק. אבל ברשות 14
 15 המזיק, אינו חייב לשלם אלא אם הזיק בידו; וכל
 16 בשוגג או באנוס, פטור. וכן אם היו שניהן ברשות, או
 17 שניהן שלא ברשות, והזיק אחד מהן ממון חברו שלא
 18 בכונה - פטור.

ד. היה עולה בסלם, ונשטטה שליכה [מדריגה] מתחתיו, 19
 20 ונפלה והזיקה - אם לא היתה מהדקת וחסקה, חייב; ואם
 21 היתה חזקה ומהדקת, ונשטטה, או שהתליעה - הרי זה
 22 פטור, שזו מכה בידי שמים היא. וכן כל פיוצא בזה. וכל
 23 אלו הדברים ברשות הנזק; אבל ברשות המזיק - פטור,
 24 עד שיתפון להזיק, כמו שבארנו.

ה. הרי שמלא חצר חברו פדי יין ושמן, אפלו הכניסן 25
 26 ברשות - הואיל ולא קבל עליו בעל החצר לשמור, הרי
 27 זה נכנס ויצא פדרכו, וכל שישתפר מן הפדים בכניסתו
 28 וביציאתו, הרי הוא פטור עליהן. ואם שברן בכונה, אפלו
 29 הכניסן בעל הפדים שלא ברשות - הרי זה חייב לשלם.
 30 וכן כל פיוצא בזה.

ו. שור שעלה על גבי חברו להרגו, ברשות המזיק שהוא 31
 32 בעל התחתון, בין שהיה תם, בין שהיה מועד, ובא בעל
 33 התחתון ושטט את שורו להצילו, ונפל עליון ומת - הרי
 34 זה פטור.

ז. דחפו לעליון ומת - אם היה יכול לשטטו [לתחתון] 35
 36 ולא שטטו, הרי זה חייב; ואם לא היה יכול לשטטו, הרי
 37 זה פטור.

ח. שנים שהיו מהלכין ברשות הרבים, זה בא בחביתו 38
 39 וזה בא בקורתו, ונשברה פדו של זה בקורתו של זה -
 40 פטור; שלזה רשות להלך, ולזה רשות להלך. היה בעל
 41 הקורה ראשון, ובעל החבית אחרון, ונשברה חבית בקורה
 42 - פטור. ואם עמד בעל הקורה לנות מכבד משאו, חייב;
 43 ואם הזהיר בעל החבית ואמר לו 'עמד', פטור. עמד לתקן
 44 משאו, הרי זה כמהלך ופטור, ואף על פי שלא הזהיר
 45 בעל החבית, שהרי הוא טרוד בדרכו. היה בעל החבית

- 1 דְּכָרִים - אָדָם חָיִב, וּבַעַל הַשּׁוֹר וּבַעַל הַבּוֹר פְּטוּרִין. לְעִנְיָן
2 כִּפּוּר [על מות האדם] וּשְׁלֵשִׁים שָׁל עֶבֶד - בַּעַל הַשּׁוֹר חָיִב,
וְאָדָם וּבַעַל הַבּוֹר פְּטוּרִין. לְעִנְיָן
3
4 אָדָם וּבַעַל הַשּׁוֹר חָיִבִין, וּבַעַל הַבּוֹר פְּטוּר.

שיעורי רמב"ם ספר המצוות – ו'י"ב ניסן ה'תשע"ד

- 5 **יום ראשון ו' ניסן ה'תשע"ד**
6 **מצות לא תעשה קה. של. שלא.**
7 **שלב. שלג. שלד.**
8 **המצוה הק"ה** — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַרְנוּ מִלַּתֵּן לְבוֹנָה (מִן)
9 שֶׁרָף שֶׁל עֵץ בְּשָׂמִים) בְּמִנְחַת סוּטָה, וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלֶּה:
10 "וְלֹא־יִתֵּן עָלָיו לְבָנָה" (דברים ה, טו) וּלְשׁוֹן סִפְרֵי (נשא
11 שם): "מִגִּיד שָׂאֵם יִתֵּן שְׂמֵן אוֹ לְבוֹנָה — עוֹבֵר
12 בְּלֹא־תַעֲשֶׂה, כְּשֵׁם שֶׁעוֹבֵר עַל שְׂמֵנוּ כִּף עוֹבֵר עַל
13 לְבוֹנָתוֹ". וְלִפְיָךְ גַּם הַעוֹבֵר עַל לֹא זֶה — לוֹקֵה.
14 וּבִמְכַלְתָּא: "לֹא־יִצַק עָלָיו שְׂמֵן וְלֹא־יִתֵּן עָלָיו לְבָנָה —
15 מִגִּיד שֶׁהָן שְׁתֵּי אֲזַהְרֹת".

- 16 **המצוה הש"ל** — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַרְנוּ מִלְּבֹאֵל עַל הָאֵם,
17 וְהוּא אָמְרוּ: "אִמְךָ הוּא לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָה" (ויקרא יח, ז).
18 וְהַעוֹבֵר עַל לֹא זֶה — בְּכָרְתָּ. וְאֵם נִתְקַיְמָה הַעֲדוֹת עָלָיו
19 — נִסְקָל אִם הִיָּה מְזִיד; וְאִם הִיָּה שׁוֹגֵג — מִקְרִיב
20 חֲטָאת קְבוּעָה.

- 21 **המצוה השל"א** — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַרְנוּ מִלְּבֹאֵל עַל אִשָּׁת
22 אָב, וְהוּא אָמְרוּ: "עֲרוֹת אִשָּׁת־אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה" (שם, ח),
23 וְהַעוֹבֵר עַל זֶה בְּכָרְתָּ וְאֵם נִתְקַיְמָה עָלָיו הַעֲדוֹת —
24 בְּסִקְלָה אִם הִיָּה מְזִיד; וּבְשׁוֹגֵג, מִקְרִיב חֲטָאת קְבוּעָה.
25 הִנֵּה נִתְבָּאֵר לָךְ שֶׁהִבָּא עַל אִמּוֹ חָיִב עָלֶיָּה מִשׁוּם אֵם
26 וּמִשׁוּם אִשָּׁת־אָב, בֵּין בְּחַיֵּי אָבִיו בֵּין לְאַחַר מִיתַת אָבִיו,
27 כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּסִנְהֶדְרִין (נד.).

- 28 **המצוה השל"ב** — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַרְנוּ מִלְּבֹאֵל עַל
29 הָאֲחוֹת, וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלֶּה: "עֲרוֹת אֲחוֹתְךָ בַּת אָבִיךָ וְגוֹ'
30 לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתֶן" (שם, ט) וְהַעוֹבֵר עַל לֹא זֶה בְּמִזִּיד —
31 חָיִב כָּרְתָּ: וּבְשׁוֹגֵג — חֲטָאת קְבוּעָה.

- 32 **המצוה השל"ג** — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַרְנוּ מִלְּבֹאֵל עַל בַּת
33 אִשָּׁת הָאָב אִם הִיא אֲחוֹתוֹ, וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלֶּה: "בַּת־
34 אִשָּׁת אָבִיךָ מוֹלַדְתָּ אָבִיךָ אֲחוֹתְךָ הוּא לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָה"
35 (שם, יא) לֹא זֶה בָּא לְעֵשׂוֹת בַּת אִשָּׁת הָאָב (איסור) עֲרוֹה
36 בְּפָנֵי עֲצָמָה. וְהִרְאִיָּה שֶׁבַת אִשָּׁת הָאָב עֲרוֹה בְּפָנֵי עֲצָמָה
37 הִיא, שֶׁהִבָּא עַל אֲחוֹתוֹ בַּת נְשׂוֹאת אָבִיו (להוציא בתו
38 שלא מן הנשואין) חָיִב שְׂתִים: מִשׁוּם אֲחוֹתוֹ וּמִשׁוּם בַּת
39 אִשָּׁת אָבִיו, כְּמוֹ הִבָּא עַל אִמּוֹ שֶׁהוּא חָיִב שְׂתִים: מִשׁוּם
40 אִמּוֹ וּמִשׁוּם אִשָּׁת אָבִיו, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ. וְזֶה לְשׁוֹנָם: אָמְרוּ

בְּפָרֶק ב' מִיְכָמוֹת (כב): "תִּנּוּ רַבָּנִן: הִבָּא עַל אֲחוֹתוֹ וְהִיא
בַּת אִשָּׁת אָבִיו — חָיִב מִשׁוּם אֲחוֹתוֹ וְחָיִב מִשׁוּם בַּת
אִשָּׁת אָבִיו, רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִינוּ חָיִב אֲלָא
מִשׁוּם אֲחוֹתוֹ בְּלִבְדָּ. מֵאֵי טַעְמֵיהוּ דְּרַבָּנִן? (מה טעמם של
חכמים החולקים על רבי יוסי ומחייבים שתיים) אָמְרֵי: מִכְּדֵי
(הנה ראו): כְּתִיב "עֲרוֹת אֲחוֹתְךָ בַּת אָבִיךָ" וְגוֹ' —
"עֲרוֹת בַּת־אִשָּׁת אָבִיךָ מוֹלַדְתָּ אָבִיךָ" לְמָה לִּי? שְׂמַע
מִינָה (מכאן משמע) לְחִיבּוֹ מִשׁוּם אֲחוֹתוֹ וּמִשׁוּם בַּת־אִשָּׁת
אָבִיו". וְהַעוֹבֵר עַל לֹא זֶה, כְּלוֹמֵר: אֲחוֹתוֹ בַּת נְשׂוֹאת
אָבִיו — בְּכָרְתָּ, בְּלִבְדָּ אִם הִיָּה מְזִיד; וּבְשׁוֹגֵג מִקְרִיב
חֲטָאת קְבוּעָה.

הַמְצוּה הַשְׁל"ד — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַרְנוּ מִלְּבֹאֵל עַל בַּת
הַבֵּן, וְהוּא אָמְרוּ: "עֲרוֹת בַּת־בְּנֵךְ וְגוֹ' לֹא תִגְלֶה" (שם, י).

יום שני ז' ניסן ה'תשע"ד

- 52 **מצות לא תעשה שלו. שלה.**
53 **שלו. שלה. שלט.**

הַמְצוּה הַשְׁל"ו — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַרְנוּ מִלְּבֹאֵל עַל הַבַּת
עֲצָמָה, וְזֶה לֹא נִתְבָּאֵר בְּלְשׁוֹן הַתּוֹרָה, לֹא נֶאֱמַר לָנוּ:
עֲרוֹת בַּתְּךָ לֹא תִגְלֶה; אֲלָא שְׂמַק מִמֵּנָה מִחֲמַת פְּשׁוּטוֹת
הַעֲנִיָּן, לְפִי שֶׁכָּבֵד אָסֵר בַּת הַבֵּן וּבַת הַבַּת — כְּלִשְׁבֹּן
הַבַּת. וּבִגְמָרָא יְבָמוֹת (ג). אָמְרוּ: "בַּתוֹ עָקֵר אִסּוּרָא
מִדְּרָשָׁא אֲתִיָּא (נלמד ממדרש ולא במפורש), דְּאָמַר רַבָּא:
אָמַר לִי רַב יִצְחָק בַּר אָבְדִימִי: אֲתִיָּא (ב"גורה שוה) הִנֵּה
הִנֵּה וְאֲתִיָּא זְמָה זְמָה", כְּלוֹמֵר: שֶׁהוּא אָמַר בְּכַת בְּנֵךְ וּבַת
בַּתְּךָ "עֲרוֹתְךָ הִנֵּה" (ויקרא יח, י), וְאָמַר בְּאִסּוּר אִשָּׁה וּבַתָּה
וּבַת בְּנָהּ וּבַת בַּתְּךָ "שֶׁאֲרָה הִנֵּה זְמָה הוּא" (שם, יז), כְּשֵׁם
שֶׁבְּאִסּוּר אִשָּׁה וּבַת בְּנָהּ וּבַת בַּתְּךָ נֶאֱסָרָה בַּתְּךָ, כִּף
בְּאִסּוּר בַּת בְּנֵי וּבַת בַּתוֹ נֶאֱסָרָה גַּם בַּתוֹ. וְאָמַר בְּעִנְשׁ:
"אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אִשָּׁה וְאֶת־אִמָּהּ זְמָה הוּא בְּאִשׁ יִשְׂרָפּוּ
אֹתוֹ וְאֶתְהָן" (שם ב, יד), וְכֵן גַּם אִשָּׁה. וּבַת בְּנָהּ וּבַת בַּתְּךָ
בְּשִׂרְפָה, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּהֵן "זְמָה" וְלִמְדִין בְּגִזְרָה שְׁוּה
"זְמָה" "זְמָה". וְהוּא הִדִּין לְבַתוֹ וּבַת בַּתוֹ לְעִנְיָן עֲנֵשׁ,
שֶׁלְּמִדִּין זֹאת מִגִּזְרָה שְׁוּה שֶׁל "הִנֵּה" "הִנֵּה" שֶׁלְּגַבִּי בַּת
בְּנֵי וּבַת בַּתוֹ כְּתוּב "הִנֵּה", כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "הִנֵּה" בְּאִשָּׁה
וּבַתְּךָ. וּלְשׁוֹן גְּמָרָא כְּרַתוֹת (ה): "אֵל תְּהִי גִזְרָה שְׁוּה
קִלָּה בְּעִינֶיךָ, שְׁהָרִי (איסור) "בַּתוֹ" אֲחַד מִגּוֹפֵי תוֹרָה, וְלֹא

מתוך מהדורת חזק

43 המצוה השמ"ב — האזהרה שהזהרנו מלבוא על אשת
44 אחי האב, והוא אמרו: "אל-אשתו לא תקרב דדתך הוא"
45 (שם, יד). והעובר על לאו זה, בכרת אם היה מזיד; ואם
46 היה שוגג מקריב חטאת קבועה.

47 המצוה השמ"ג — האזהרה שהזהרנו מלבוא על אשת
48 הבן, והוא אמרו: "ערות פלתך לא תגלה" (שם, טו).
49 והעובר על זה — בסקילה. ואם לא נתקיימה העדות או
50 שלא נודע — הרי הוא בכרת אם היה מזיד; ובשוגג
51 — מקריב חטאת קבועה.

52 המצוה השד"מ — האזהרה שהזהרנו מלבוא על אשת
53 האח, והוא אמרו: "ערות אשת-אחיך לא תגלה" (שם,
54 טז). והעובר על לאו זה, בכרת אם היה מזיד; ואם היה
55 שוגג מקריב חטאת קבועה.

56 המצוה השמ"ה — האזהרה שהזהרנו מלבוא על
57 אחות האשה בחיי האשה, והוא אמרו יתעלה: "ואשה
58 אל-אחתי לא תקח" (שם, יח), והעובר על לאו זה במזיד
59 — חיב כרת; ואם היה שוגג — מקריב חטאת קבועה.

יום רביעי ט' ניסן ה'תשע"ד

מצוות לא תעשה שמח. שמט.

60 ש.נ. שאנ.

61 המצוה השמ"ח — האזהרה שהזהרנו מלבוא על
62 הבהמה, בין זכרים בין נקבות, והוא אמרו "ובכל-בהמה
63 לא-תתן שכבתך" (ויקרא יט, כג) והעובר על זה בודון —
64 חיב סקילה, ואם לא נסקל — הרי הוא בכרת; ואם היה
65 שוגג — מקריב חטאת קבועה.

66 המצוה השמ"ט — האזהרה שהזהרנו הנשים מלהביא
67 עליהן בהמות, והוא אמרו יתעלה: "ואשה לא-תעמד
68 לפני בהמה לרבעה" (שם), וגם זו מצוה בפני עצמה
69 ואינה נכללת במצוה שקדמה לה. כי באסרו על הזכרים
70 לבוא על הבהמות לא נאסר על הנשים להביא בהמות
71 עליהן, לולא הלאו המיוחד שבא בכך. ובתחילת פרות
72 אמרו: "שלישים ויש פרות יש בתורה ומנו אותן
73 בכללן הבא על הבהמה ואשה המביאה את-הבהמה
74 עליה אף-על-פי (למרות) שמנו שם כללי העינים
75 (שהמשנה מונה רק קבוצות כלליות של חיבי כרת ולא
76 מפרטת לפרטים) כמו שבארנו בפרושנו ("פירוש המשניות")
77 הנה נתבאר שהיא מצוה בפני עצמה מפלל מצוות
78 לא-תעשה. והעובר על לאו זה — בסקילה. ואם לא
79 נתקיימה העדות — הרי היא בכרת אם הייתה מזידה;
80 ואם הייתה שוגגת — מקריבה חטאת קבועה.

81 המצוה הש"נ — האזהרה שהזהרנו מלבוא על הזכר,
82 והוא אמרו: "ואת-זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה

83 המצוה השל"א — האזהרה שהזהרנו מלבוא על
84 אחות האם, והוא אמרו יתעלה: "ערות אחות-אמך לא
85 תגלה" (שם, יג). והעובר על לאו זה במזיד — חיב כרת;
86 ואם היה שוגג — מקריב חטאת קבועה.

87 המצוה השל"ב — האזהרה שהזהרנו מלבוא על
88 אחות האב, והוא אמרו: "ערות אחות-אביך לא תגלה" (ויקרא
89 יח, יב) והעובר על לאו זה אם היה מזיד — חיב כרת; ואם
90 היה שוגג מקריב חטאת קבועה.

1 למדה הכתוב אלא בגזרה שנה: אתיא הנה הנה אתיא
2 זמה זמה". והתבונן (בדיוק הלשון) באמרו: "לא למדה
3 הכתוב", ולא אמרו "לא למדנוה" (חכמים), לפי שכל-
4 הדברים האלה קבלה מפי השליח (משה רבנו), והוא
5 פרוש מקבל, כמו שבארנו בהקדמת חברנו הגדול
6 בפרוש המשנה, ולא שתק הכתוב מלהזכיר אלא מפני
7 שאפשר ללמדה בגזרה שנה (אבל לאמיתו של דבר נחשב
8 כאילו כתוב מפורש בתורה). וזהו ענין אמרו: "לא למדה
9 הכתוב אלא בגזרה שנה" ומסיק אמרו (= זהו גם
10 משמעות הביטוי) "גוף תורה". היוצא מכל-מה-שקדם
11 כאן שהעובר על בתו או בת בתו או בת בנו —
12 בשרפה; ואם לא נודע או שלא נתקיימה עליו העדות —
13 בכרת אם היה מזיד; ואם היה שוגג באחת מהן —
14 מקריב חטאת קבועה.

15 המצוה השל"ג — האזהרה שהזהרנו מלבוא על בת
16 הבת, והוא אמרו: "ערות בת-בתך לא תגלה ערותן פי
17 ערותך הנה" (שם, יח, י).

18 המצוה השל"ד — האזהרה שהזהרנו מלצרור (לישא
19 כאחד), אשה ובתה. והוא אמרו: "ערות אשה ובתה לא
20 תגלה" (שם, יח), והעובר על זה, והוא שתהיה אחת מהן
21 אשתו ובא על האחרת — חיב שרפה אם נתקיימה עליו
22 העדות; והוא בכרת אם היה מזיד; ואם היה שוגג
23 מקריב חטאת קבועה.

24 המצוה השל"ה — האזהרה שהזהרנו מלצרור אשה
25 ובת בנה, והוא אמרו: "את-בת בנה" (שם). וגם זה
26 בשרפה וכרת אם היה מזיד, או חטאת קבועה אם היה
27 שוגג.

28 המצוה השל"ו — האזהרה שהזהרנו מלצרור אשה
29 ובת בתה, והוא אמרו יתעלה: "ואת-בת-בתה לא תקח"
30 (שם). והוא בכרת ובשרפה אם היה מזיד ואם היה שוגג
31 — מקריב חטאת קבועה.

32 המצוה השל"ז — האזהרה שהזהרנו מלצרור אשה
33 ובת בתה, והוא אמרו: "ואת-בת-בתה לא תקח"
34 (שם). והוא בכרת ובשרפה אם היה מזיד ואם היה שוגג
35 — מקריב חטאת קבועה.

36 המצוה השל"ח — האזהרה שהזהרנו מלצרור אשה
37 ובת בתה, והוא אמרו יתעלה: "ואת-בת-בתה לא תקח"
38 (שם). והוא בכרת ובשרפה אם היה מזיד ואם היה שוגג
39 — מקריב חטאת קבועה.

יום שלישי ח' ניסן ה'תשע"ד

מצוות לא תעשה שמ. שמא.

שמב. שמג. שדמ. שמה.

40 המצוה הש"מ — האזהרה שהזהרנו מלבוא על אחות
41 האב, והוא אמרו: "ערות אחות-אביך לא תגלה" (ויקרא
42 יח, יב) והעובר על לאו זה אם היה מזיד — חיב כרת; ואם
43 היה שוגג מקריב חטאת קבועה.

44 המצוה השמ"א — האזהרה שהזהרנו מלבוא על
45 אחות האם, והוא אמרו יתעלה: "ערות אחות-אמך לא
46 תגלה" (שם, יג). והעובר על לאו זה במזיד — חיב כרת;
47 ואם היה שוגג — מקריב חטאת קבועה.

44 אחי אביו — חיב שפטים לדברי הכל, דכתיב: "ערות
45 אחי-אביך לא תגלה".
46 ודע שענין אמרי "נתקיימה העדות" (בכל איטורי עריות —
47 כתנאי לקיים בהם דיני מיתה) הוא שיהיו שם שני עדים
48 קשרים מתרים בו או יותר, ובית דין פשוט של עשרים
49 ושלשה שהעדות נגבית לפניהם, ויהיה זה בזמן (שבית
50 המקדש קיים, ותנאים נוספים) שדיני נפשות נוהגים.
51 ופשוט הוא, שכל-הערייות האלה שקדם זכרן (שהזכרנו
52 קודם) נאמר בהן הפרת בלשון התורה, והוא אמרו אחר
53 שמנין: "כי כל-אשר יעשה מכל התועבת האלה ונקרתו
54 הנפשות העשות" (שם, כט), וכן כל-מה שהזכרנו מהן
55 שחיבים עליו מיתת בית דין, גם הוא לשון התורה. אבל
56 שנוי מיני המיתה שאמרנו מקצתן בסקילה ומקצתן
57 בחנק ומקצתן בשרפה, הרי יש מהם שבאו בקבלה
58 (ח"ל) ומהן מפרשים בפתוב. וכבר נתבאר דיני כל-
59 הערייות האלה במסכת סנהדרין ומסכת פרתות ובכמה
60 מקומות ביבמות וכתובות וקדושיין.
61 וכבר נתבאר בריש פרתות (משנה ב) שכל-חטא שחיבים
62 על זדונו פרת ועל שגגתו חטאת קבועה — חיבים על
63 "לא הודע שלו" (כאשר הוא מסופק אם חטא) אשם תלוי.
64 וענין אמרם "חטאת קבועה" הוא שתהיה מן-הבהמה
65 ודוקא: כשבה או שעירה. ואם תענין בכל-מצות לא-
66 תעשה אחת אחת ותתבונן בענשים שזוכרו בכל-מצוה
67 ומצוה מהן תמצא, שכל-חטא שחיבים על זדונו פרת
68 ועל שגגתו חטאת — אותה החטאת — חטאת קבועה,
69 חוץ משני חטאים שחיבים על זדון כל-אחד מהם פרת
70 ועל שגגתו חטאת שאינה קבועה, אלא היא "עולה-
71 ויורד" (= קרבן המשתנה לפי יכולת המקריב); ואותם שני
72 החטאים הם טמאת מקדש וטמאת קדשיו (לא תעשה עו,
73 וקבט). פנתי באמרי טמאת מקדש: טמא שנכנס לעזרה:
74 וטמאת קדשיו; טמא שאכל בשר קדש.
75 וכן יתבאר לך, שכל-מצות לא-תעשה שחיבין על זדונה
76 פרת חיבין על שגגתה חטאת, חוץ מחטא אחד, והוא:
77 המגדף (לא תעשה ט, שזדונו בכרת ואין חיבין על
78 שגגתו חטאת. וכן יתבאר לך, שכל-אדם שחיב מיתת
79 בית דין — איזו מיתה שתהיה — הרי אותו אדם בכרת
80 גם כן אם לא המיתו אותו בית דין או שלא ידעו בו,
81 חוץ מעשרה שהם מחיבי מיתת בית דין ואין עליהם
82 פרת, והם: מסיח, ומדיח, ונביא-שקר, ומתנבא בשם
83 עבודה זרה, וזקן ממרא, וכן סורר ומורה, וגונב גפש
84 מישראל, ורוצח, ומכה אביו ואמו ומקלל אביו ואמו.
85 כל-אחד מאלו אם נתקיימה עליו העדות — נהרג ואם
86 לא ידעו בו או שלא היה אפשר לבית דין להרגו —
87 הרי הוא מתיר עצמו למיתה, אלא שאינו עומד בכרת.
88 דע כללים אלו וזכרם.

1 הוא" (שם, כב) וכבר נכפל הלאו בענין זה בעצמו ואמר:
2 "ולא-יהיה קדש מבני ישראל" (דברים כג, יח) וזוהי
3 הסבא הנכונה שלא זו נכפל לחזוק, לא שהיא אזהרה
4 לנשכב; וממה-שאמר: "לא תשכב" נלמדה אזהרה
5 לשוכב ונשכב. ובגמרא סנהדרין (נד) נתבאר שרבי
6 ישמעאל הוא שעושה "לא-יהיה קדש" אזהרה לנשכב,
7 ולפיכך הבא על הזכור והביא זכור עליו בהעלם אחד
8 (מכח אותו העלם — אותה טעות) — חיב שפטים לדעת רבי
9 ישמעאל, ורבי עקיבא אומר: אינו צריך, (פסוק מיוחד
10 להטיל לאו על הנשכב) הרי הוא אומר בתורה: "ואת-זכר
11 לא תשכב" — קרי ביה: לא תשכב, לפיכך הבא על
12 הזכור והביא זכור עליו בהעלם אחד — לדעתו אינו
13 חיב אלא אחת. אמרו בטעם ענין זה: לא תשכב ולא
14 תשכב — חדא היא, ולדעתו בא "לא יהיה קדש"
15 לחזוק, כמו שאמר: "לא תנאף" והוא אזהרה לאשת
16 איש, כמו שבארנו (מצוה שמ), ואמר (פסוק נוסף לחזוק):
17 "ואל-אשת עמיתך לא-תתן שכבתך", ורבים כמו זה כמו
18 שבארנו בכלל התשיעי. והעובר על לאו זה — בסקילה.
19 ואם לא נסקל — הרי הוא בכרת אם היה מזיד; ואם
20 היה שוגג — מקריב חטאת קבועה.
21 המצוה השא"נ — האזהרה שהזכרנו מלבוא על האב,
22 והוא אמרו: "ערות אביך לא תגלה" (ויקרא יח, ז), וגם
23 העובר על לאו זה — בסקילה, עד שיהיה הבא על אביו
24 חיב שפטים: משום שוכב עם זכר ומשום מגלה ערות
25 אביו. ובגמרא סנהדרין (נד) נתבאר שממה שנגאמר:
26 "ערות אביך לא תגלה — אביך ממש". והקשו שם
27 ואמרו: "האי מ'ואת-זכר לא תשכב" נפקא (אפשר ללמוד
28 זאת מ"ואת זכר גו")? והשיבו: "לחיבו שפטים וכדברי
29 יהודה דאמר: גוי הבא על אביו חיב שפטים". ושם בארו
30 ואמרו "מסתברא מלמיה דרבי יהודה (דברי רבי יהודה
31 מתאפשרים) בישראל ובשוגג ולקרבן, והאי דאמר "גוי"
32 לשנא מעליא" (והטעם לביטוי "גוי" — כי זוהי לשון נקיה
33 שלא להתבטא במפורש יהודי בעניני חטא), כלומר: שאם
34 שגג באביו — יביא שתי חטאות כמי ששגג בשתי
35 עריות; ואין פן השוגג בזכור דעלמא (זכר סתם שאינו
36 אביו), שאינו מביא אלא חטאת אחת.

יום חמישי י' ניסן ה'תשע"ד

מצות לא תעשה שנב.

שמז. שמז.

40 המצוה השנ"ב — האזהרה שהזכרנו מלבוא על אחי
41 האב, והוא אמרו: "ערות אחי-אביך לא תגלה" (ויקרא
42 יח, יד) עד שגם שוגג באחי אביו חיב שתי חטאות, כמו
43 שבארנו באביו. ובגמרא סנהדרין (כד) אמרו: הבא על

מתוך מהדורת חזק

45 לאו זה יִשׁ בְּעֲנֹשׁוֹ הַפֶּרֶשׁ וְהוּא: אִם בָּא עָלֶיהָ בְּפִרְהֶסְיָא
 46 (לעיני רבים) — הָרִי הַהוֹרְגוֹ בְּשַׁעַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אֶת־
 47 הַעֲבָרָה, כְּכֹר קַיִם אֶת־עֲנֹשׁוֹ כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה פִּינְחָס בְּזִמְרֵי
 48 (במדבר כה, ח) אָמְרוּ (סנהדרין פא:): הַבּוֹעֵל אֲרָמִית קִנְאֵין
 49 פּוֹגְעִין בּוֹ, וְדוֹקָא בְּתַנְאִים שְׁאָמְרוּ, וְהֵם: שְׂיָבְעוּל
 50 בְּפִרְהֶסְיָא וּבְשַׁעַת מַעֲשֵׂה וּכְמַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה (בדיוק כפי
 51 שהתרחש אצל פנחס וזמרי) אָכַל אִם לֹא עָשָׂה זֶה
 52 בְּפִרְהֶסְיָא, או שִׁפְרֵשׁ וְלֹא פָּנְעוּ בּוֹ קִנְאִים — הָרִי הוּא
 53 מְחִיב בְּרַת. אָכַל לֹא נִתְבָּאָר בּוֹ בְּרַת זֶה בְּלִשׁוֹן הַתּוֹרָה.
 54 אָמְרוּ: "לֹא פָּנְעוּ בּוֹ קִנְאִים מֵהוּ?" וְנִתְבָּאָר שֶׁהוּא בְּכַרְתָּ,
 55 שְׁנֵאָמְרוּ: "כִּי חָלַל יְהוּדָה קִדְשׁ ה' אֲשֶׁר אָהַב וְגו' יְכַרְתָּ
 56 ה' לְאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂנָה עַר וְעֵנָה" (מלאכי ב, יא-יב), אָמְרוּ:
 57 מְכַלֵּל דְּכַרְתָּ. כְּשִׁמְתְּבָרָר אִם כֵּן שְׁאָדָם בְּעַל אֲרָמִית
 58 בְּעֵדִים וְהִתְרָאָה — לֹקָה מִדְּאוּרִיתָא, וְדַע זֹאת. וּכְכֹר
 59 נִתְבָּאָרוּ דִּינֵי כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעִבּוּדָה נְרָה (לו:)
 60 וּבְסִנְהֶדְרִין (פב:).

61 הַמְצָוָה הַנ"ג — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַרְנוּ מִלְּהִתְחַמֵּן בְּזִכְרֵי
 62 (גברים של) עֲמוּן וּמוֹאָב דּוֹקָא — אֶפְלוּ אַחַר שְׁנִתְגַּיְרוּ,
 63 וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלָּה: "לֹא־יָבֵא עֲמוּנִי וּמוֹאָבִי בְּקַהֲלֵי ה'"
 64 (דברים כג, ד) הַעוֹבֵר עַל לֹאוֹ זֶה — לֹקָה, כְּלוֹמֵר: שֹׁגֵר
 65 עֲמוּנִי וּמוֹאָבִי שְׂבַעַל יִשְׂרָאֵלִית בְּנִשְׁוֹאִין — לֹקִין
 66 שְׁנֵיהֶם מְלָקוֹת דְּאוּרִיתָא וּכְכֹר נִתְבָּאָרוּ דִּינֵי מִצְוָה זֹו
 67 בְּפֶרֶק ח' מִיְּבִמּוֹת (עו:) וּבְסוּף קְדוּשִׁין (עד:).

68 הַמְצָוָה הַנ"ה — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַרְנוּ מִלְּהִרְחִיק אֶת־
 69 הַמְצָרִים וּמִלְּהִתְרַחֵק מִלְּהִתְחַמֵּן בָּהֶם אַחַר שְׁנִתְגַּיְרוּ, וְהוּא
 70 אָמְרוּ יִתְעַלָּה: "לֹא־תִתְעַב מְצָרִי" (שם, ח) וּכְכֹר נִתְבָּאָרוּ
 71 דִּינֵי שְׁתֵּי הַמְצָוֹת הָאֵלֶּה, כְּלוֹמֵר: דִּינֵי מְצָרִי וְאֲדוּמִי
 72 (אזרה נד, גפסה לקמן), בְּפֶרֶק ח' מִיְּבִמּוֹת (שם) וּבְסוּף
 73 קְדוּשִׁין (עו:).

74 הַמְצָוָה הַנ"ד — אֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַרְנוּ מִלְּהִרְחִיק זְרַע עֶשׂוֹ
 75 אַחַר שְׁנִתְגַּיְרוּ, כְּלוֹמֵר: שְׁאֲנוּ מְזֻהָרִים לְכָל נִתְרַחֵק
 76 מִלְּהִתְחַמֵּן בָּהֶם אַחַר שְׁנִתְגַּיְרוּ, וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלָּה:
 77 "לֹא־תִתְעַב אֲדָמִי כִּי אַחִיד הוּא" (שם).

78 הַמְצָוָה הַשְּׁנִי"ד — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַר הַמְּמֹזֵר מִלְּבֹאֵ עַל
 79 בַּת יִשְׂרָאֵל, וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלָּה: "לֹא־יָבֵא מְמֹזֵר בְּקַהֲלֵי
 80 ה'" (שם, א). וְהַעוֹבֵר עַל לֹאוֹ זֶה — לֹקָה. וּכְכֹר נִתְבָּאָרוּ
 81 דִּינֵי מִצְוָה זֹו בְּפֶרֶק ח' מִיְּבִמּוֹת (עח:) וּבְסוּף קְדוּשִׁין
 82 (עד:).

83 הַמְצָוָה הַש"ס — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַר מִלְּבֹאֵ עַל בַּת
 84 יִשְׂרָאֵל מִי שֶׁנִּשְׁחַתָּה אָבִיר הַתְּשִׁמִּישׁ שְׁלוֹ עַד שְׂאֵי אֶפְשָׁר
 85 לוֹ לְהוֹלִיד, וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלָּה: "לֹא־יָבֵא פְּצוּעֵ־דָבָא
 86 וּכְרוֹת שֶׁפָּכָה בְּקַהֲלֵי ה'" (שם, ב). וְאִם בְּעַל בַּת יִשְׂרָאֵל
 87 אַחֲרֵי הַקְּדוּשִׁין — לֹקָה. וּכְכֹר נִתְבָּאָרוּ דִּינֵי מִצְוָה זֹו
 88 בְּפֶרֶק ט' מִיְּבִמּוֹת (עו:).

1 הַמְצָוָה הַשְּׁמ"ז — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַרְנוּ מִלְּבֹאֵ עַל אֶשֶׁת
 2 אִישׁ, וְהוּא אָמְרוּ: "וְאֶל־אִשְׁתְּ עַמִּיתְךָ לֹא־תִתֵּן שְׂכַבְתְּךָ
 3 לְזָרַע" (ויקרא יט, כ). וְיִשׁ בְּעֲנֹשׁ הַעוֹבֵר עַל לֹאוֹ זֶה הַפֶּרֶשׁ,
 4 וְהוּא: אִם הִיָּתָה אִשְׁתְּ אִישׁ זֹו נִעְרָה מֵאֲרֻשָּׁה (אחר
 5 קידושין לפני נשואין) — שְׁנֵיהֶם חֲבִיבִים סְקִילָה, כְּמוֹ
 6 שְׂבִאָר הַכְּתוּב (דברים כב, כא); וְאִם הִיָּתָה בַּת כְּהֵן —
 7 הִיא נִשְׂרָפָת, וְהוּא בְּחֻק, כְּלוֹמֵר: הַבּוֹעֵל; וְאִם הִיָּתָה בַּת
 8 יִשְׂרָאֵל וְהִיָּתָה בְּעוֹלָה (נשואה) — חֲבִיבִים שְׁנֵיהֶם חֻק
 9 כָּל־זֶה אִם נִתְקַיְמָה הַעֲדוּת; אָכַל אִם לֹא נִתְקַיְמָה — הָרִי
 10 הוּא בְּכַרְתָּ. בְּמָה דְּבָרִים אָמְרוּ? כְּשֶׁהִיָּה מְזִיד, וְאִם הִיָּה
 11 שׁוֹגֵג — מְקַרִּיב חֲטָאת קְבוּעָה. וּכְכֹר נְכַפֵּל הַלֹּא בְּעִבְרָה
 12 זֹו וְהוּא אָמְרוּ בְּעִשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת: "לֹא תִנְאָף" (שמות כ,
 13 יד; דברים ה, יז), כְּפִי שֶׁהוּא אוֹמֵר: (ויקרא כ, י) עֲנֵשׁ שְׂמַעֲנוּ, אֲזַהְרָה
 14 וְלִשׁוֹן הַמְּכַלְתָּא (פרשת יתרו שם): "לֹא תִנְאָף, לְמָה
 15 נִאָּמַר? כְּפִי שֶׁהוּא אוֹמֵר: (ויקרא כ, י) עֲנֵשׁ שְׂמַעֲנוּ, אֲזַהְרָה
 16 לֹא שְׂמַעֲנוּ — תְּלַמּוּד לומֵר: "לֹא תִנְאָף". וּבְסִפְרָא:
 17 "אֲשֶׁר יִנְאָף אֶת־אִשְׁתְּ אִישׁ אֲשֶׁר יִנְאָף אֶת־אִשְׁתְּ רַעְהוּ"
 18 (גו') "מוֹת־יוֹמַת הַנֶּאֱפָה וְהַנֶּאֱפָת" (שם), עֲנֵשׁ שְׂמַעֲנוּ אֲזַהְרָה
 19 לֹא שְׂמַעֲנוּ — תְּלַמּוּד לומֵר "לֹא תִנְאָף", אַחַד הָאִישׁ
 20 וְאַחַד הָאִשָּׁה. וְלֹא עֶשׂוֹ "וְאֶל־אִשְׁתְּ עַמִּיתְךָ לֹא־תִתֵּן
 21 שְׂכַבְתְּךָ" (ויקרא יח, כ) אֲזַהְרָה — כְּפִי שֶׁהוּא לֹאוֹ שְׂאִינוּ
 22 כּוֹלֵל נוֹאֵף וְנוֹאֶפֶת, אֲלֵא אֲזַהְרָה לְנוֹאֵף בְּלִבְדֵּי. וְכֵן בְּשִׁאָר
 23 הַעֲרִיּוֹת אֵי אֶפְשָׁר לָהֶם שְׁלֵא לְמַדּוֹ אֲזַהְרָה גַּם לְאִשָּׁה,
 24 אָמְרוּ (ספרא): "לֹא תִקְרֹב לְגִלּוֹת עֲרֻנָּה" (שם, ו) — הָרִי
 25 כְּאֵן שְׁנֵים לְהִזְהִיר הָאִישׁ עַל־יְדֵי הָאִשָּׁה, וְהָאִשָּׁה עַל־יְדֵי
 26 הָאִישׁ". וּבְגִמְרָא סִנְהֶדְרִין (נא) אָמְרוּ: "הַכֹּל הָיָו בְּכָלֵל
 27 נוֹאֵף וְנוֹאֶפֶת, הוֹצִיא הַכְּתוּב (פרט בנפרד) אֶת־בַּת כְּהֵן
 28 לְשִׁרְפָה וְאֶת־נִעְרָה מֵאֲרֻשָּׁה לְסְקִילָה". וּכְכֹר קְדָם לָנוּ
 29 (הפסוק: "אשר ינאף.. מות יומת הנואף והנואפת") פְּרוּשׁ דְּבָר
 30 זֶה בְּהִקְדַּמַּת מְאָמַר זֶה (השורש (הכלל) השביעי).

31 הַמְצָוָה הַשְּׁמ"ו — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַרְנוּ מִלְּבֹאֵ עַל הַנְּהַדָּה
 32 בְּזִמְן טְמֵאָתָה, כְּלוֹמֵר: כָּל־שְׂבַעַת הַיָּמִים. וְהוּא אָמְרוּ:
 33 "וְאֶל־אִשָּׁה בְּנִדַּת טְמֵאָתָה לֹא תִקְרַב" (ויקרא יח, יט); וְגַם
 34 כָּל־זִמְן שְׁלֵא טְטֹבּוּל אַחַר שְׂבַעַת הַיָּמִים הִיא נְהַדָּה.
 35 וְהַעוֹבֵר עַל לֹאוֹ זֶה אִם הִיָּה מְזִיד חֲבִיב בְּרַת; וּבְשׁוֹגֵג —
 36 חֲבִיב חֲטָאת קְבוּעָה.

יום שישי י"א ניסן ה'תשע"ד

37 יום שישי י"א ניסן ה'תשע"ד

38 מצות לא תעשה נב. נג.

39 נה. נד. שנד. שס. שסא.

40 הַמְצָוָה הַנ"ב — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַרְנוּ מִלְּהִתְחַמֵּן
 41 בְּכּוֹפְרִים, וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלָּה: "וְלֹא תִתְחַמֵּן בָּם" (דברים
 42 א, א), וּבִאֵר הַהִתְחַמְנוֹת מֵהָ הִיא וְאָמְרוּ: "בִּתְךָ לֹא־תִתֵּן
 43 לְבָנוּ וּבִתּוֹ לֹא־תִקַּח לְבָנְךָ" (שם) וּבְפִרּוּשׁ אָמְרוּ בְּמִסְכַּת
 44 עִבּוּדָה נְרָה (לו:): "דְּרַף חֲתָנוֹת אֶסְרָה תּוֹרָה". הַעוֹבֵר עַל

45 שם. אָבֵל אִם הָיָה גּוֹפִים רַבִּים (נשים שונות), כְּגוֹן שֶׁבַעֲל
 46 אִשָּׁה אֲלֶמְנָה וְאִשָּׁה אַחֶרֶת חָלְלָה וְאִשָּׁה אַחֶרֶת זֹנְהָ
 47 וְאִשָּׁה אַחֶרֶת גְּרוּשָׁה — אֵין צָרִיף לומר שֶׁהוּא לֹקְהָ עַל
 48 כָּל־אַחַת וְאַחַת. וְאֶפְשָׁר שֶׁתִּקְשָׁה וְתֹאמַר: כִּיִּן שֶׁחָלְלָה
 49 אֶצְלָנוּ: אֵין לֹקֵין עַל לֹא שֶׁבְכָל־לֹחַ — מְדוּעַ לֹקְהָ עַל
 50 כָּל־אַחַת וְאַחַת, וְהָיָה כִּלְּוֹן מְזַהֵר עֲלֵיהֶן בְּלֹא אָחָד? דַּע
 51 שֶׁבְגִלָּל עֲנִין זֶה כִּפֹּל אֶת־חֲלָאוֹ בְּכֹהֵן גְּדוֹל עַל גְּרוּשָׁה
 52 וְזוֹנָה וְחָלְלָה — לְהַשְׁמִיעֵנוּ שְׂדִינוּ בְּהֵן כְּמוֹ דִין בְּהֵן
 53 הַדְּיוּט שְׁלֹקְהָ עַל כָּל־אַחַת וְאַחַת, וְנִתְחַבֵּב בְּהֵן הַדְּיוּט
 54 מִלְקוּת עַל כָּל־אַחַת וְאַחַת, כִּיִּן שֶׁנִּתְחַבֵּב אַחַת מִהֵן
 55 בְּלֹא אָחָד, נַעֲשֵׂוּ כִּלְּוֹן לְחֵלֵק, וְהוּא אָמְרוּ: "וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה
 56 מְאִישָׁה לֹא יִקְחוּ" (שם כא, ז). הוּאִיל וַיִּחַד הַגְּרוּשָׁה
 57 בְּלֹא, וְהָיָה הוּא לֹקְהָ עַל הַגְּרוּשָׁה בְּפָנֵי עֲצָמָה, כִּי לֹקְהָ
 58 עַל זֹנְהָ בְּפָנֵי עֲצָמָה, וְעַל חָלְלָה בְּפָנֵי עֲצָמָה. וְזֶהוּ עֲנִין
 59 אָמְרָם בְּגִמְרָא קְדוּשִׁין (עז): "כִּשְׁם שֶׁחֲלוּקָה גְרוּשָׁה
 60 מִחָלְלָה וְזוֹנָה בְּכֹהֵן הַדְּיוּט, כִּי חֲלוּקָה בְּכֹהֵן גְּדוֹל". וְשֵׁם
 61 נִתְבָּאָר, שֶׁאִם הַנְּשִׂים גּוֹפִין מִחָלְקִין לֹקְהָ עַל כָּל־אַחַת
 62 וְאַחַת, בֵּין שֶׁהָיָה עַל הַסֵּדֵר אוֹ שֶׁלֹּא עַל הַסֵּדֵר. הִנֵּה
 63 נִתְבָּאָר לָךְ שֶׁחֲלָאוֹ עַל כָּל־אַחַת מִהֵן מְצוּהָ בְּפָנֵי עֲצָמָה,
 64 וְלִפְיֵךְ לֹקְהָ עַל כָּל־אַחַת וְאַחַת. וְשֵׁם (עח). נִתְבָּאָר,
 65 שֶׁאֵין בְּהֵן הַדְּיוּט חֵיב מִלְקוּת מִשּׁוּם אַחַת מִהֵן עַד שֶׁיִּקַּח
 66 (יקדש) וַיִּבְעוֹל, וְהוּא אָמְרָם: "בְּעַל — לֹקְהָ, לֹא בְּעַל
 67 — אֵינוֹ לֹקְהָ; (והכתובים: "אלמנה וגרושה וחללה זונה את
 68 אלה לא יקח.. ולא יחלל זרעו בעמיו" — מובנם לגבי כהן
 69 הדיוט הוא:) מִה־טַעַם קָאָמְרָ: (כלומר: מִה־טַעַם "לֹא
 70 יִקַּח"? מִשּׁוּם "לֹא יִחַלֵּל" (ואין ב"לא יחלל" אזהרה על
 71 הקידושין). וַיִּכְבֵּר נִתְבָּאָרוֹ דִּינֵי אַרְבַּע מְצוּת אֵלּוֹ (קנח-קסא)
 72 בְּשִׁלְמוֹת בִּיבְמוֹת וְקְדוּשִׁין.

73 הַמְצוּהָ הַקַּס"ב — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהֵר בְּהֵן גְּדוֹל מִלְבּוֹא
 74 עַל הַאֲלֶמְנָה אֶפְלוֹ בְּלֵי קְדוּשִׁין, וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלֶּה:
 75 "וְלֹא יִחַלֵּל זְרַעוֹ בְּעַמְיֹו" (שם, טו). וּפְרוּשׁוֹ שֶׁכֵּהֵן הַדְּיוּט
 76 נֶאֱסָרוּ עֲלָיו הַנְּשׂוֹאִין (ב"גרושה" "זונה" ו"חללה" — האסורים
 77 עַל כֹּהֵן הַדְּיוּט), שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא יִקְחוּ" (שם ז), וְלִקְוִיִּן הֵם
 78 הַקְדוּשִׁין, אֶלֶּא שֶׁאֵינוֹ לֹקְהָ עַד שֶׁיִּבְעוֹל, כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְנוּ
 79 לְעִיל (ובהמשך: לא תעשה קנח, קס ובסוף קסא); אָבֵל אִם
 80 בְּעַל בְּלֵי קְדוּשִׁין, אֶף־עַל־פִּי שֶׁהָ אָסוּר וּמְזַהֵר עֲלָיו (מצד
 81 "לֹא תהיה קדשה") וּפְסָלָה (עשאה חללה לכהונה ולתרומה)
 82 — אֵינוֹ לֹקְהָ מִשּׁוּם זֶה, כִּיִּן שֶׁלֹּא נִתְפָּרְשָׁה אֲזַהְרָה לְךָ.
 83 אָבֵל בְּהֵן גְּדוֹל בָּאוּ בּוֹ שְׁנֵי לְאוּיִן: אָחָד "לֹא יִקַּח" וְהוּא
 84 אָסוּר הַנְּשׂוֹאִין, וְהַשְּׁנִי "וְלֹא יִחַלֵּל זְרַעוֹ" וְהוּא אָסוּר
 85 הַבִּיאַה אֶפְלוֹ בְּלֵי קְדוּשִׁין. וּבְגִמְרָא קְדוּשִׁין (עח). אָמְרוּ:
 86 "וַיִּמְדָּה רַבָּא בְּכֹהֵן גְּדוֹל בְּאֲלֶמְנָה, שֶׁאִם בְּעַל וְלֹא קִדַּשׁ
 87 שְׁלֹקְהָ, "וְלֹא יִחַלֵּל זְרַעוֹ" אָמַר רַחֲמֵנָא — וְהָיָה חָלָל".
 88 וְשֵׁם אָמְרוּ: "כֵּהֵן גְּדוֹל בְּאֲלֶמְנָה — לֹקְהָ שְׁתֵּים: לֹקְהָ
 89 מִשּׁוּם "לֹא יִקַּח", וְלֹקְהָ מִשּׁוּם "לֹא יִחַלֵּל". וְלֹא נִתְיַחַד
 90 זֶה בְּאֲלֶמְנָה (על אף שבפשטות הכתובים מתייחס לכל

1 הַמְצוּהָ הַקַּס"א — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהֵרנוּ מִלְהַשְׁחִית אֶת
 2 אָבְרֵי הַתְּשֻׁמִּישׁ שֶׁל זְכָרִים מִכָּל־מִין שֶׁל בְּעַלֵי הַחַיִּים
 3 וְשׁוּהָ בְּזֶה הַאֲדָם וְזוֹלָתוֹ, וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלֶּה אַחַר
 4 שֶׁהִזְכִּיר מְעוּף וְכַתוּב וְנִתּוּק וְכַרּוּת — "וּבְאֶרְצְכֶם לֹא
 5 תַעֲשׂוּ" (ויקרא כב, כד), בָּא הַפְרוּשׁ (ספרא אמור): "וּבְכֶם
 6 לֹא תַעֲשׂוּ". וְהַעוֹבֵר עַל לֹא זֶה — לֹקְהָ, כְּלוּמַר:
 7 הַמְסַרְס מִיִּשְׁהוּ מְאִיזָה מִין שִׁיָּהִי. וּבְכִלְּוֹן שֶׁמוֹנָה שְׂרַצִּים
 8 (שבת קי): אָמְרוּ: "תִּנְיָא מַנִּין לְסְרוּס בְּאֲדָם שֶׁהוּא אָסוּר?
 9 תְּלַמּוּד לומר: "וּבְאֶרְצְכֶם לֹא תַעֲשׂוּ". וְאֶפְלוֹ מְסַרְס אַחַר
 10 מְסַרְס — חֵיב. דְּאָמַר רַבִּי חֵיָא בַר אַבּוּן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
 11 הַכֹּל מוֹדִים בְּמַחְמֵץ אַחַר מַחְמֵץ שֶׁהוּא חֵיב, שֶׁנֶּאֱמַר:
 12 "לֹא תִאֲפָה חֲמֵץ" (שם ו, י) וְ"לֹא תַעֲשֶׂה חֲמֵץ" (שם ב,
 13 יא); בְּמְסַרְס אַחַר מְסַרְס שֶׁהוּא חֵיב, שֶׁנֶּאֱמַר: וּמְעוּף
 14 וְכַתוּב וְכוּ'. אִם עַל פְרוּת חֵיב, עַל נִתּוּק לֹא כָל־שֶׁנֶּן!
 15 אֶלֶּא לְהִבְיָא נִתְקַ אַחַר כּוֹרֵת שֶׁהוּא חֵיב". וַיִּכְבֵּר נִתְבָּאָרוֹ
 16 דִּינֵי מְצוּהָ זֹו בְּכֹמָה מְקוּמוֹת בְּשִׁבְתָּ (שם) וַיְבַמּוֹת (עח).

יום שבת קודש י"ב ניסן ה'תשע"ד

מצות לא תעשה קסא. קסב.

מצות עשה לח. מצות לא תעשה קס.

קנח. קנט.

21 הַמְצוּהָ הַקַּס"א — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהֵר בְּהֵן גְּדוֹל בְּלִבְד
 22 מִלְשָׂא אֲלֶמְנָה, וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלֶּה: "אֲלֶמְנָה וְגְרוּשָׁה
 23 וְחָלְלָה זֹנָה אֶת־אֵלֶּה לֹא יִקַּח" (ויקרא כא, יד) וְכִפֹּל
 24 (באיסור מיוחד לכהן גדול) אֲזַהְרָה זֹו בְּכֹהֵן גְּדוֹל בְּגְרוּשָׁה
 25 וְחָלְלָה וְזוֹנָה (למרות שכבר הוא מוזהר על כך ככל כהן
 26 הדיוט) לְעַנְיָן שֶׁבְּאֶרְוֵהוּ בְּגִמְרָא קְדוּשִׁין (עז). וְהוּא: שֶׁאִם
 27 אָרַע שֶׁתְּהִיָּה אִשָּׁה אַחַת אֲלֶמְנָה וְגְרוּשָׁה וְזוֹנָה וְחָלְלָה,
 28 וּבְעַלָּה בְּהֵן גְּדוֹל — לֹקְהָ אַרְבַּע מִלְקוּת; וְאִם בְּעַלָּה
 29 בְּהֵן הַדְּיוּט — לֹקְהָ שְׁלֹשׁ. וְשֵׁם אָמְרוּ: "אֲלֶמְנָה וְגְרוּשָׁה
 30 וְחָלְלָה זֹנָה בְּזִמְן שֶׁהֵן פְּסָדֵר — חֵיב עַל כָּל־אַחַת
 31 וְאַחַת", וּבְאֶרְוֵי שֶׁזֶה בְּאִשָּׁה אַחַת. וְעֲנִין אָמְרָם "פְּסָדֵר",
 32 שֶׁחָלוֹ אֵלּוֹ הַעֲנִינִים לְפִי הַסֵּדֵר שֶׁבְּפְסוּק, שֶׁתְּהִיָּה תַחֲלָה
 33 אֲלֶמְנָה, וְאַחֲרֵי־כֵן גְרוּשָׁה, וְאַחֲרֵי־כֵן תְּהִיָּה חָלְלָה, וְאַחֲרֵי־
 34 כֵּן תְּהִיָּה זֹנָה. וְהַצְּרַכְנוּ לָזֶה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא אִשָּׁה אַחַת
 35 וּבְכַעֲיָלָה אַחַת אָנוּ רוֹצִים לְחִיבּוֹ אַרְבַּע מִלְקוּת אֵלּוֹ.
 36 וְכִלְּל הוּא אֶצְלָנוּ (שם עז): אֵין אָסוּר חָל עַל אָסוּר
 37 אֶלֶּא־אִם־כֵּן הִיָּה אָסוּר מוֹסִיף (שהאסור שבא אחרון מוסיף
 38 חומרה יתרה בפרטי האיסור): או אָסוּר כּוֹלֵל (שאיסור
 39 האחרון הוא איסור שמקיף יותר "נאסרים"; איסור השולט על
 40 תחום רחב יותר) או אָסוּר בַּת אַחַת (שהאיסורים חלים יחדיו
 41 באותו מעשה ובאותה יחידת זמן ואין אחד מקידם), כְּמוֹ
 42 שֶׁבְּאֶרְנוּ בְּמְקוּמוֹ בְּמַסְכַּת פְּרִתוֹת בְּפְרוּשְׁנוֹ ("פִּירוּשׁ
 43 הַמְשֻׁנִּיּוֹת" פֶּרֶק ג מִשְׁנָה ד); וְאִם יְהִי עַל הַסֵּדֵר (בדוגמה
 44 שֶׁלֵּנוּ ב"סדר" זה), יְהִיָּה בְּכֹלֵם אָסוּר מוֹסִיף, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר

מתוך מהדורת חזק

16 שְׁהִיא מְצוֹת עֲשֵׂה. וְאָמְרוּ עוֹד (הוריות יא:): "וּמְצוֹהָ עַל
 17 הַבְּתוּלָה". וַיִּכְבֵּר נִתְבָּאֲרוּ דִּינֵי מְצוֹהָ זֹאת בְּפֶרֶק ר' מִיבְּמֹת
 18 (כט.), וּבְמִקְוֹמוֹת בְּכִתְבוֹת (צז): וְקִדּוּשֵׁין (סח.).
 19 הַמְצוֹהָ הַמְשַׁלְּמָה מָאָה וְשָׁשִׁים — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַר
 20 הִפְהֵן מִלְשָׂא גְרוּשָׁה, וְהוּא אָמְרוּ: "וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מְאִישָׁה
 21 לֹא יִקְחוּ" (שם, ז) וּכְשָׁבָא (ויש גורסין: כַּל-יִמֵּן שָׁבָא) עָלֶיהָ
 22 — חֵיב מִלְּקוֹת.
 23 הַמְצוֹהָ הַקֵּנ"ח — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַר הִפְהֵן מִלְשָׂא זֹנָה
 24 (שאינה בת ישראל או שנבעלה מישראל האסור לה), וְהוּא
 25 אָמְרוּ: "אִשָּׁה זֹנָה וְחָלְלָה לֹא יִקְחוּ" (ויקרא כא, ז) וּכְשָׁבָא
 26 (ויש גורסין: כַּל-יִמֵּן שָׁבָא) עָלֶיהָ — חֵיב מִלְּקוֹת.
 27 הַמְצוֹהָ הַקֵּנ"ט — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהַר הִפְהֵן מִלְשָׂא חָלְלָה
 28 (שנולדה מן הפסולים לכהונה וכן כשנבעלה לפסול מכהונה
 29 — מתחללת), וְהוּא אָמְרוּ: "אִשָּׁה זֹנָה וְחָלְלָה" (שם);
 30 וּכְשָׁבָא (ויש גורסין: כַּל-יִמֵּן) עָלֶיהָ — חֵיב מִלְּקוֹת.

1 הקבוצה שבפסוק שלפניו) אֲלֵא לְפִי שְׁהִיא הַמִּיחָדָת בְּלָאוּ
 2 עַל פֶּהן גְּדוּל וְהִיא כְּשֶׁרָה לְפָהֵנָה, וּבְכַעֲיָלָה זֹאת חָלְלָה
 3 וּפְסָלָה לְפָהֵנָה. אָבֵל גְרוּשָׁה וְזֹנָה וְחָלְלָה הָרִי דִּינוֹ
 4 בְּשִׁלְשֶׁתֶּן כְּדִין פֶּהן הַדְּיוּט, כְּלוּמַר: שְׁפִלְא־אֶחָת מִהֵן
 5 פְּסוּלָה לְפָהֵנָה מִתְּחִלָּתָה (ולא עשה כאן הכהן הגדול חלול
 6 מעיקרו), וְלֹא כִּפֵּל אֶסְרֵן עַל פֶּהן גְּדוּל (לצורך איסור נוסף
 7 של חילול, או כדי לאסור גם בביאה) אֲלֵא לְעַנְיָן שֶׁהַזְכָּרִיתִי
 8 לָךְ (אזהרה קטא — כדי לייחד לאו לכל אחד).
 9 הַמְצוֹהָ הַל"ח — הַצּוּי שֶׁנִּצְטַוָּה כֶּהֵן גְּדוּל לְשָׂא
 10 כְּתוּלָה (שלא נבעלה) בְּכַתּוּלָיָהּ וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלָּה:
 11 "וְהוּא אִשָּׁה בְּכַתּוּלָיָהּ יִקְחוּ" (שם, יג) וּבְפִרּוּשׁ אָמְרוּ
 12 (כתובות ל). "עוֹשֶׂה הֵיזָה רַבִּי עֲקִיבָא מִמְּזוֹר אֶפְלוּ מִתְּיָבִי
 13 עֲשֵׂה". וּבְאֲרוּ אֶת-זֶה, כְּגוֹן: שְׁבַעַל פֶּהן גְּדוּל מִי שְׁאֵינָה
 14 כְּתוּלָה — שְׁהִיא אֶסְרָה עָלָיו בְּעֲשֵׂה. לְפִי שֶׁהַכֵּלֵל הוּא
 15 אֲצִלְנוּ: לֹא הִבָּא מְכַלֵּל עֲשֵׂה — עֲשֵׂה. הֵנָּה נִתְבָּאֲרָה

המשך ביאור למס' ביצה ליום חמישי עמ' א

35 התיירוה חכמים משום שמחת יום טוב, שלא ימנע מלשחות בהמה
 36 ביום טוב מחשש שיפסיד את עורה. מבארת הגמרא: אָמְרָ אַבְיִי,
 37 דִּין זֶה שֶׁהִתִּירוּ לַמְּלֹחַ לֹא שָׁנָא אֲלֵא כְּשִׁמּוּלַח אֶת הַבֶּשֶׂר לְצִלֵּי
 38 שְׁמֵלִיחָתוֹ מוּעֵט, אָבֵל לַמְּלֹחַ עַל הַעוֹר בֶּשֶׂר לְבִישׁוֹל בְּקִרְדָּה לֹא
 39 הִתִּירוּ, כִּיּוֹן שְׁמֵלִיחָתוֹ מְרוּבָה וְנִמְצָא מוּלַח אֶת הַעוֹר כְּעִיבּוּד גַּמּוּר,
 40 וְלֹא הִתִּירוּהוּ מִשׁוּם שְׁמַחַת יוֹם טוֹב. שׁוֹאֵלֵת הַגְּמָרָא: פְּשִׁיטָא שְׁלֹא
 41 הִתִּירוּ מִלִּיחָת קִדְרָה, שֶׁכֵּן 'וְשׁוּיָן שְׁמוּלַחִין עָלָיו בֶּשֶׂר לְצִלֵּי' תִּנּוּ
 42 בְּבִרְיָתָא, וְאִיזוּה תּוֹסֵפֶת חִידוּשׁ יֵשׁ בְּדַבְרֵי אַבְיִי. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא:
 43 הָא קָא מְשַׁמַּע לָן אַבְיִי דְאָפִילוּ מוּלַח לְצִלֵּי, אִם מִלַּחוּ הַרְבֵּה כְּעִין
 44 מִלִּיחַת קִרְדָּה, אָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן עַל גְּבֵי הַעוֹר. וְלֹא כֹל מִלִּיחָה לְצִלֵּי
 45 מוֹתֵרֶת.
 46 * * *
 47 מְבִיאָה הַגְּמָרָא דִּין חָדָשׁ בַּעֲנִין עִיבּוּד בְּיוֹם טוֹב: תִּנּוּ רַבִּינָן, אִין
 48 מוּלַחִין אֶת הַחֲלָבִים בְּיוֹם טוֹב כְּדִי שְׁלֹא יִסְרִיחוּ, וְאִין מִהַפְּסִינָן כֶּהֵן,
 49 מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַעֲבָד. מִשׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמְרוּ, שׁוּמְתֵן בְּרוּחַ עַל גְּבֵי
 50 יְתִדוֹת. אָמְרָ רַב מִתְּנָה, הַלֵּבָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אִיבָא דְאָמְרִי, אָמְרָ רַב
 51 מִתְּנָה, אִין הַלֵּבָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. שׁוֹאֵלֵת הַגְּמָרָא: בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמְרָ
 52 הַלֵּבָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מוּכַן מְדוּעַ אֲצִטְרִיף לְחָדָשׁ שֶׁהִלְכָה כְּרַבִּי
 53 יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁכֵּן סָלְמָא דְעַתְדָּא אָמִינָא שְׁכִיּוֹן שֶׁהַכֵּלֵל הוּא שְׁחִיד וְרַבִּים
 54 הַלֵּבָה כְּרַבִּים, תֵּהֵא הַהִלְכָה כְּחַכְמִים שְׁאוּסְרִים לַעֲשׂוֹת אֶת
 55 הַחֲלָבִים בְּרוּחַ, קָא מְשַׁמַּע לָן רַב מִתְּנָה שְׁכַאן הַלֵּבָה כְּחִידוּ - רַבִּי
 56 יְהוֹשֻׁעַ. אֲלֵא לְמַאן דְּאָמְרָ שֶׁרַב מִתְּנָה אִמְרָ אִין הַלֵּבָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ,
 57 קְשָׁה, הֲלֹא פְּשִׁיטָא שֶׁהִדִּין כֵּן, שְׁהִרִי יְחִיד וְרַבִּים הַלֵּבָה כְּרַבִּים.
 58 מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: הַחִידוּשׁ בְּדַבְרֵי רַב מִתְּנָה, מַהוּ דְתִּימָא שְׁבִדִּיתָר
 59 זֶה שֶׁל שְׁטִיחַת הַחֲלָבִים בְּיוֹם טוֹב מִקְּטִיפָה דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דָּא
 60 לֹא שְׁרִיתָ לִיה - כִּיּוֹן שְׁאִם לֹא תִתִּיר לוֹ, יֵשׁ לְחֹשׁוֹשׁ שְׁמַא מְמַנְעַ וְלֹא
 61 שְׁחִימִי, קָא מְשַׁמַּע לָן רַב מִתְּנָה שְׁאִף עַל פִּי כֵּן אִין הִלְכָה כְּרַבִּי
 62 יְהוֹשֻׁעַ וְאִסוּר לַשְׁטוּחַ חֲלָבִים בְּרוּחַ עַל גְּבֵי יְתִדוֹת.
 63 מְבוּאֵר שְׁחַכְמִים אוֹסְרִים לַשְׁטוּחַ אֶת הַחֲלָבִים בְּרוּחַ בְּיוֹם טוֹב, עַל
 64 אִף שִׁיּוּפְסָדוֹ הַחֲלָבִים בְּכַךְ, וְיָבֵא לְהִימְנַע מִתְּחִילָה לַשְׁחוּט
 65 וְתִתְמַעַט שְׁמַחַת יוֹם טוֹב. מִקְּשָׁה הַגְּמָרָא: וְמַאי שְׁנָא שְׁטִיחַת חֲלָבִים
 66 שְׁלֹא הִתִּירוּהוּ, מְעוֹר לְפָנֵי הַדּוֹרְשָׁן שֶׁהִתִּירוּ בֵּית הַלֵּל כְּדִי שְׁלֹא
 67 יִמְנַע מִשְׁמַחַת יוֹם טוֹב.

1 כִּיּוֹן שֶׁהַכֵּלֵי חָדָשׁ יֵשׁ לְאִסוּר לְטַלְטְלוֹ, מַחֲשֵׁשׁ שְׁמַא לְבִסּוּף מְקַלְפֵי
 2 - יִמְלֵךְ בְּדַעְתּוֹ לַחֹס עָלָיו וְלֹא תִבְרַע עָלָה - וְלֹא יִשְׁבּוֹר עָלָיו
 3 עֲצָמוֹת, וְנִמְצָא שְׁטִרַח לַחֲיִנִּים בְּיוֹם טוֹב. קָא מְשַׁמַּע לָן שְׁאִף בּוּזָה
 4 הִתִּירוּ בֵּית שְׁמַאי לְטַלְטֵל וּלְקַצֵּב בּוּ בְּיוֹם טוֹב, וְלֹא חֲשָׁשׁוּ שְׁמַא
 5 יִמְלֵךְ וְיַחֲסוּ עָלָיו.
 6 מִקְּשָׁה הַגְּמָרָא עַל אַבְיִי: וְכִי בֵּית שְׁמַאי לֹא חִיָּשִׁי לְאִמְלוּכִי, וְהִתְנַיָּא,
 7 בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, אִין מוּלִיכִין - מְבִיאִים מִמְּקוֹם רְחוֹק טַבָּח וְסָבִין
 8 אֲצֵל כְּהֵמָה כְּדִי לְשׁוּחַטָה, וְלֹא כְּהֵמָה אֲצֵל טַבָּח וְסָבִין, מִשׁוּם
 9 שְׁחוּשֵׁין שְׁמַא אַחַר שִׁטְרַח וְיוּלִיךְ אֶת הַסִּכִּין אוֹ אֶת הַבְּהֵמָה,
 10 יִמְלֵךְ מִלְּשׁוּחַת אֶת הַבְּהֵמָה, וְנִמְצָא שְׁטִרַח בְּיוֹם טוֹב שְׁלֹא לְצוּרֵךְ.
 11 וְכֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים, מוּלִיכִין זֶה אֲצֵל זֶה, וְאִין חוֹשְׁשִׁים שִׁימְלֵךְ
 12 בְּדַעְתּוֹ. וְכַמּוֹן בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, אִין מוּלִיכִין תְּבָלִין וְקִרְדָּה
 13 וְ-בּוֹכְנָהוּ אֲצֵל מְדוּכָה הַנִּמְצָאֵת בְּרִיחּוֹק מְקוֹם, לְצוּרֵךְ כְּתִישַׁת
 14 הַתְּבָלִין, וְלֹא מְדוּכָה אֲצֵל תְּבָלִין וְקִרְדָּה, שְׁמַא יִמְלֵךְ בְּדַעְתּוֹ וְנִמְצָא
 15 שְׁטִרַח לַחֲיִנִּים. וְכֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים, מוּלִיכִין זֶה אֲצֵל זֶה. וְנִמְצָא
 16 מְבוּאֵר שְׁבֵית שְׁמַאי חוֹשְׁשִׁים שְׁמַא יִמְלֵךְ, וְאִין סַבֵּר אַבְיִי שֶׁהִתִּירוּ
 17 לְטַלְטֵל 'תְּבֵרָא גְרַמִּי' וְלֹא חֲשָׁשׁוּ שִׁימְלֵךְ. מִתְּרַצַּת הַגְּמָרָא: הַכִּי
 18 הַשְׁתָּא - מַה עֲנִין זֶה לִזְוָה, בְּשִׁלְמָא בְּכַהֲמָה יֵשׁ לְחֹשׁוֹשׁ דְאִתִּי
 19 לְאִמְלוּכִי, מִשׁוּם דְאָמְרָ, נִשְׁפַּק הָאִי כְּהֵמָה כְּחוֹשֶׁה וּמִיִּתְיָנָא כְּהֵמָה
 20 אַחֲרֵיתִי דְשְׁמִינָה מִינָה - נִגִּיחַ בַּהֲמָה זֹאת הַכּוֹשֶׁה וְנִבְיָא בַּהֲמָה אַחֲרַת
 21 שְׁמֵנָה מִמֶּנָּה. וְכֵּן בְּקִרְדָּה נִמִּי יֵשׁ לְחֹשׁוֹשׁ דְאִתִּי לְאִמְלוּכִי וְלֹא יִדוּךְ
 22 אֶת הַתְּבָלִין, מִשׁוּם דְאָמְרָ, נִשְׁפַּק הָאִי קִרְדָּה דְכַעֲנָא תְּבָלִין, וּמִיִּתְיָנָא
 23 אַחֲרֵיתִי דְלֹא כַעֲנָא תְּבָלִין - נִגִּיחַ אֶת הַתְּבָשִׁיל הַזֶּה שְׁזוֹקֵק לְתַבְלִין
 24 כְּגוֹן בֶּשֶׂר וּבְצִלִּים, וְנִבְיָא תְּחִיתוֹ תְּבָשִׁיל אַחַר שְׂרָאוֹי לְאוֹכְלוֹ בְּלֹא
 25 תְּבָלִין כְּגוֹן כְּרוֹב וּלְפַת, אֲבַל קָבָא - בְּתַבְרָא גְרַמִּי מַאי אִיבָא לְמִימְרָ
 26 - מְדוּעַ יִחֲשָׁשׁוּ, וְכִי מְקַלְפֵי וְלֹא תִבְרַע - יִמְלֵךְ וְלֹא יִקְצֵב אֶת הַבֶּשֶׂר
 27 כֹּלל, וְהִרִי בְּיֵן דְשִׁתְּמָה לְתַבְרָא קְרִימָא - כִּיּוֹן שֶׁנִּשְׁחַטְהָ הַבְּהֵמָה
 28 הִרִי הוּא עוֹמֵד לְכַךְ:
 29 * * *
 30 שְׁנִינוּ בְּמִשְׁנֵה: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אִין נִתְנִין אֶת הַעוֹר שֶׁל בַּהֲמָה
 31 שֶׁנִּשְׁחַטְהָ הַיּוֹם, לְפָנֵי הַדּוֹרְסָן, וְאִף אִסוּר לְטַלְטֵלוֹ. וְכֵּית הַלֵּל
 32 מִתִּירִין: מְבִיאָה הַגְּמָרָא עַל כַּךְ: תִּנּוּ בְּבִרְיָתָא, וְשׁוּיָן בֵּית שְׁמַאי
 33 וְכֵּית הַלֵּל שְׁמוּלַחִין עָלָיו - עַל גְּבֵי הַעוֹר בְּשֶׂר לְצִלֵּי, עַל אִף שְׁמַכּוּיָן
 34 שֶׁהַמְּלַח יוֹעִיל לְעִיבּוּד הַעוֹר, שְׁכִיּוֹן שׁוֹז מִלִּיחָה וְעִיבּוּד כִּלְאֲחֵר יֵד

מלכים ב י איב

א וּלְאַחֲבָב שְׁבַעִים בָּנִים בְּשֹׁמְרוֹן וַיִּכְתֹּב יְהוָה סְפָרִים וַיִּשְׁלַח שֹׁמְרוֹן אֶל־שָׂרֵי יוֹרְעָאֵל הַזְּקֵנִים וְאֶל־הָאֲמֹנִים אַחֲבָב לֵאמֹר: ב וְעַתָּה כָּבֹא הַסֵּפֶר הַזֶּה אֵלֵיכֶם וְאַתְּכֶם בְּנֵי אֲדֹנֵיכֶם וְאַתְּכֶם הַרְכַּב וְהַסּוּסִים וְעִיר מִבְּצֹר וְהַנֶּשֶׁק: ג וּרְאִיתֶם הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר מִבְּנֵי אֲדֹנֵיכֶם וְשַׁמְתֶּם עֲלֵיכֶם אָבִיו וְהִלַּחְמוּ עַל־בֵּית אֲדֹנֵיכֶם: ד וַיֵּרְאוּ מְאֹד מְאֹד וַיֹּאמְרוּ הִנֵּה שְׁנֵי הַמְּלָכִים לֹא עִמָּדוּ לִפְנֵינוּ וְאִיךָ נַעֲמֹד אֲנַחְנוּ: ה וַיִּשְׁלַח אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת וְאֲשֶׁר עַל־הָעִיר וְהַזְּקֵנִים וְהָאֲמֹנִים אֶל־יְהוָה וּלְאֹמֶר עֲבָדֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל אֲשֶׁר־תֹּאמַר אֲלֵינוּ נַעֲשֶׂה לֹא־נַמְלֶךְ אִישׁ הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה: ו וַיִּכְתֹּב אֵלֵיהֶם סֵפֶר וּ שְׁנֵית לֵאמֹר אִם־לִי אַתֶּם וְלִקְלִי וְאַתֶּם שֹׁמְעִים קְחוּ אֶת־רְאֵשֵׁי אַנְשֵׁי בְנֵי־אֲדֹנֵיכֶם וּבָאוּ אֵלַי פַּעַת מִחַר יוֹרְעָאֵלָה וּבְנֵי הַמֶּלֶךְ שְׁבַעִים אִישׁ אֶת־גְּדֹלְתִי הָעִיר מִגְּדֹלִים אוֹתָם: ז וַיְהִי כָּבֹא הַסֵּפֶר אֵלֵיהֶם וַיִּקְחוּ אֶת־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁחָטוּ שְׁבַעִים אִישׁ וַיִּשְׁמְחוּ אֶת־רְאֵשֵׁיהֶם בְּדוּדִים וַיִּשְׁלְחוּ אֵלָיו יוֹרְעָאֵלָה: ח וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וַיִּגְדְּלוּ לֵאמֹר הֵבִיאוּ רֵאשֵׁי בְנֵי־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר שִׁימוּ אִתְּכֶם שְׁנֵי צַבָּרִים פְּתַח הַשַּׁעַר עַד־הַבֶּקֶר: ט וַיְהִי כַּבֶּקֶר וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֹד וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־הָעָם צַדִּיקִים אַתֶּם הִנֵּה אֲנִי קָשְׁרָתִי עַל־אֲדָנִי וְאַהֲרַגְהוּ וְכִי הִכָּה אֶת־כָּל־אֵלָה: י דַּעוּ אֲפֹאֵר כִּי לֹא יִפֹּל מִדְּבַר יְהוָה אֲרֻצָּה אֲשֶׁר־דִּבַּר יְהוָה עַל־בַּיִת אַחֲבָב וַיְהִי עֲשֵׂה אֵת אֲשֶׁר דִּבַּר בְּיַד עֲבָדָיו אֵלֵיהֶם: יא וַיֵּךְ יְהוָה אֵת כָּל־הַנְּשָׂאִים לְבַיִת־אַחֲבָב בַּיּוֹרְעָאֵל וְכָל־גְּדֹלָיו וּמִדְּעִיו וּכְהִנּוּ עַד־בִּלְתֵּי הַשְּׂאִירֵלּוּ שָׂרִיד: יב וַיָּקֶם וַיָּבֹא וַיִּלְךְ שֹׁמְרוֹן הוּא בֵּית־עֶקֶד הַרְעִים בְּדָרֶךְ:

רש"י

(א) ואל האומנים אחאב. אומנים את בניו: (ב) ואתכם הרכב והסוסים. ויש בכם כח להלחם: (ג) שני המלכים. יורם ואחזיהו: (ד) ובני המלך שבעים איש את גדולי העיר וגו'. כל זה כתב בספר, ואני יודע חשבונם, שבעים איש והם עם גדולי העיר המגדלים אותם: (ה) בדודים. סירות: (ו) צבורים. חמרין, דגורין, מונטי"ס בלע"ז: (ז) צדיקים אתם. כולכם בעיניכם צדיקים, ומחזיקים אותי בחזקת רשע, על שהרגתי את המלך, ועתה ראו, הנה אני קשרתי על אדוני ואהרגהו, את כל אלה מי הכה, אני לא הרגתי, אך מאלה תדעו אפוא, כי גזרת המלך היא עליהם, וההורגם צדיק הוא, ומקיים את מצות המקום: (יב) בית עקד הרועים. (תרגום ב): בית כנישת רעיא: עקד. לשון קשר, מקום אסיפת רועים:

מצודת דוד

(א) האמנים אחאב. האמנים של אחאב: (ב) ועתה. לא הזכיר הכתוב ראשית הדברים, שהיו כמנהג לפוקדם בשלום, ואחרי זה כתב ועתה וכו': בני אדוניכם. יורשי המלוכה: הרכב וכו'. ואם כן הכח בידיכם להלחם: (ג) על בית. כעבור בית אדוניכם, ובכדי לנסותם לדעת מה בלבם, שלח אליהם כדברים האלה: (ה) אשר על הבית. הממונה על בית המלך: (ו) אם לי אתם. אם אתם משלי ונכנעים אלי: כעת מחר. כעת הזאת ביום מחר: ובני המלך וכו'. גם זה מדברי יהוה שכתב להם, יודע אני שהמה שבעים, ובבית גדולי העיר. ולא תוכלו להעלים ממני את מי מהם: את גדולי העיר. והמה עם גדולי העיר, שהיו מגדלים אותם, רצה לומר: שהיו בבית גדולי העיר: (ח) עד הבקר. להיות מונחים עד הבקר, כבדי שיראום העם: (ט) צדיקים אתם. רוצה לומר: הנה תחשבו שאתם צדיקים ממני, על שהרגתי את המלך, ומי הרג את כל אלה, הלא אנשי שומרון הרגום: (י) דעו אפוא. בזאת דעו עתה, שלא יפול דבר ה' ארצה, להיות בטל מה מדברו, כי אם יפול על ראש מי אשר נגזר עליו: וה' עשה. הריגת המלך ובניו באה בהשגחה מה': (יב) הוא בית עקד. כשבא לבית עקד הרועים אשר עמדה בדרך:

מצודת ציון

(א) האמנים. כן יקראו מגדלי הילדים, כמו (ישעיהו ס ד): על צד תאמנה: (ב) והנשק. כלי המלחמה, כמו (שם כב ח): נשק בית היער: (ג) בדודים. כעין קדירות, וכן (שמואל א ב יח): והכה בכיור או בדוד: (ד) צבורים. קבוצים, כמו (בראשית מא מט): ויצבור יוסף: (ה) אפוא. תרגם יונתן: כען, והוא תרגום של 'עתה': (יא) ומידעיו. קרוביו, כמו (רות ב א): מודע לאישה: וכהניו. כהני הבעל: שריד. שארית: (יב) בית עקד הרועים. בית שהרועים גווזים בו הצאן, ולפי שהדרך לעקדם ולקושרם בעת הגזירה, קרוי עקד, מלשון (בראשית כב ט): ויעקוד את יצחק:

הנה תחשבו שאתם צדיקים ממני, על שהרגתי את המלך, ומי הרג את כל אלה, הלא אנשי שומרון הרגום: (י) דעו אפוא. בזאת דעו עתה, שלא יפול דבר ה' ארצה, להיות בטל מה מדברו, כי אם יפול על ראש מי אשר נגזר עליו: וה' עשה. הריגת המלך ובניו באה בהשגחה מה': (יב) הוא בית עקד. כשבא לבית עקד הרועים אשר עמדה בדרך:

קִיחַ. טז-כט

טז יִמִּין יְהוָה רֹמְמָה יִמִּין יְהוָה עֲשֵׂה חֵיל: יז לֹא־אֲמוֹת בִּירְאֵחֶיהָ וְאֶסְפָּר מַעֲשֵׂי יְהוָה: יח יִסֹּר יִסְרֵנִי יְהוָה
 וְלִמּוֹת לֹא נִתְּנֵנִי: יט פִּתְחוּ־לִי שְׁעַר־צֶדֶק אֲבֹתֵיכֶם אֲדַבֵּר יְהוָה: כ זֶה־הַשְּׁעַר לַיהוָה צְדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ:
 כא אֲדַבֵּר כִּי עֲנִיתָנִי וְתַהֲיִלִּי לִישׁוּעָה: כב אֲבֹן מַאֲסוֹ הַבּוֹנִים הִיתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה: כג מֵאֵת יְהוָה הִיתָה
 זֵאת הִיא נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ: כד זֶה־הַיּוֹם עֲשֵׂה יְהוָה נִגִּילָה וְנִשְׂמַחָה בוֹ: כה אֲנִי יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָא אֲנִי
 יְהוָה הַצְּלִיחָה נָא: כו בְּרוּךְ הַפֶּאֱשָׁם יְהוָה בְּרִכְנוֹכֶם מִבֵּית יְהוָה: כז אֵל וַיְהוָה וַיֵּאָר לָנוּ אֶסְרוּ־חַג
 בְּעֵבְתֵימָּה עַד־קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: כח אֵלֵי אֲתָהּ וְאֲדַבֵּר אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמֶךָ: כט הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם

חֲסֵדוֹ:

רש"י

(טז) ימין ה' רוממה. מדרש אגדה עליונים ברא הקב"ה בימין לפיכך לא שלטה בהם מיתה, שנאמר אף ידי יסדה ארץ (ישעי' מה) זה שמאל וימיני טפחה שמים זה ימין וכן אמר המשורר ימין ה' רוממה שבראת אותם שברומו של עולם היא ימין ה' שתעשה חיילות של צדיקים לע"ל וגם בה יחי' אותם ויחיו לעול' ואז לא אמות כי אחיה לעולם: (יז) לא אמות. אני כנ"י כע"ג מיתת עולם כי אחיה וגו': (יח) יסור יסרני יה. בגלות ושם נתכפרו כל עונותי ולמות לא נתנני: (יט) פתחו לי שערי צדק. ואלו הן שערי צדק: (כ) זה השער. של בית המקדש שהוא לה' והצדיקים יבואו בו ושם אודך כי עניתני מן הגלות: (כב) אבן מאסו הבונים. עם שהיו שפל בין האומות: (כג) מאת ה' היתה זאת. כך יאמרו הכל: (כו) ברוך

מצודת דוד

(טז) ימין ה' רוממה. ימין ה' אשר היא מעולם רוממה הימין ההיא עתה עושה חיל: (יז) לא אמות. ביד הקמים עלי כי עוד אחיה וגו': (יח) יסור. הן יסור יסור אותי ביסורים למרק העון אבל לא ימסור אותי למיתה ביד הקמים עלי: (יט) פתחו. לזאת פתחו לי שערי בה"מ ואבוא בם ואודה יה על פדות נפשי: (כ) זה השער לה'. הלא זה השער של ה' עשוי הוא להי' צדיקי' באים בו להלל לה' ואבוא בהם גם אני להודו' לה': (כא) כי עניתני. כי ענית לי בעת קראי לך והיית לי לישועה: (כב) אבן מאסו. עם כי הייתי אני דוד כמו האבן אשר מאסו הבונים לתתו בבנין עתה אני אבן הניתן בראש הזויות (כי הדרך לתת האבן המשובח ביותר בפנת הכותל להיות נראה משתי הרוחות): (כג) מאת ה' וגו'. ולא בכח ידינו: היא נפלאה. הדבר ההיא נפלאה היא בעינינו ולא נוכל לדעת איך היתה גאולה שלמה כ"כ מה שלא יורה עליו הטבע: (כד) זה היום. יום הגאולה ההיא עשה ה' ולזה נגילה ונשמחה בו כי בוודאי לעולם תהיה לא כמעשה בשר ודם שאינו מתקיים: (כה) אנא ה'. אבקש את ה' הושיעה עתה והצליחה עתה: (כו) ברוך הבא. ברוך יהיה הבא לבית המקדש להקריב קרבנות בעבור שם ה'. ברכנוכם. ברכנו אתכם בברכה הבאה מבית ה' ר"ל מהשוכן בה: (כז) אל ה'. ה' הוא חזק ואמיץ והוא האיר לנו לזאת אסרו הקרבן בעבותות להיות נשמר עד יבוא זמן השחיטה לתת הדם על קרנות המזבח (כי עיקר הקרבן זריקת הדם): (כח) אלי אתה. הלא אתה חזקי מעולם ולזה אודך וארוממך: (כט) הודו. ואתם כולכם הודו לה' כי טוב הוא כי עושה חסד לעולם:

יהל אור

(ב) מדר' פ' תצוה ר"פ ל"ד הה"ד ממנו פנה ממנו יתד זכריה יו"ד. ממנו פנה זה המלך דוד שנאמר אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה. באסתר ע"פ ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו דקאי על כנס"י שנמשלו לאבנים משם רועה אבן ישראל אבן מאסו הבונים:

כב אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה. עמ"ש מזה בדרוש מחר חודש. ע"פ וישבת אצל האבן האול. ועיין מזה בפרד"ס סוף שער הכינויים שהוא שער כ"ב. גמרא פב"ת דפסחים דף קי"ט ע"א דקאי על דוד. והאומר היה ישי וע' מענין ישי בהרמ"ז פ' פקודי דף רכ"א ע"ב:

ב אין מביאין, לא מבית הזבלים, ולא מבית השלחים, ולא מבית האילן; ואם הביא – פֶּשֶׁר. פֶּיֶצֵד הוא עוֹשֶׂה?
נְרָה שְׁנָה ראשונה, ובשְׁנִיָּה זורֵעָה קֶדֶם לַפֶּסַח שְׁבָעִים יוֹם, והיא עוֹשֶׂה סֵלֶת מְרֻבָּה. פֶּיֶצֵד הוא בּוֹדֵק? הַגְּזָבֵר
מְכַנִּים אֶת יָדוֹ לְתוֹכָהּ; עֲלָה בָּהּ אֶבֶק – פְּסוּלָה, עַד שֵׁינְפָנָה. וְאִם הִתְלַיְעָה – פְּסוּלָה.

ג תקועה אֶלְפָּא לְשִׁמּוֹן. אֶבֶא שְׂאוּל אוֹמֵר: שְׁנִיָּה לָהּ רֵגֵב בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן. כָּל הָאֲרָצוֹת הֵיוּ בְּשֵׁרוֹת, אֶלְפָּא מִכָּאן הֵיוּ
מְבִיאִין. אִין מְבִיאִין, לא מבית הזבלים, ולא מבית השלחים, ולא ממה שְׁנֹרַע בִּינֵיהֶם; ואם הביא – פֶּשֶׁר. אִין
מְבִיאִין אֲנַפְקָנּוּן; ואם הביא – פְּסוּל. אִין מְבִיאִין מִן הַגְּרָגְרִים שְׁנֹשְׂרוּ בְּמִים, וְלֹא מִן הַכְּבוּשִׁים, וְלֹא מִן הַשְּׁלוֹקִין;
וְאִם הִבִּיא – פְּסוּל.

ד שְׁלִשָּׁה זִיתִים, וּבִהֵן שְׁלִשָּׁה שְׁלִשָּׁה שְׁמָנִים. הַזִּית הָרֵאשׁוֹן: מְגַרְגְרוֹ בְּרֵאשׁ הַזִּית, וְכּוֹתֵשׁ, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסֵּל; רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר: סְבִיבוֹת הַסֵּל – זֶה רֵאשׁוֹן. טַעַן בְּקוֹרְהָ; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּאֶבְנִים – זֶה שְׁנִי. חוֹר וְטַחֵן וְטַעַן –

פירוש ברטנורה

ב אין מביאין. עומר ושתי הלחם: לא מבית הזבלים. משדה שצריכה לזבל, דשמה לא נודבלה כל צרכה ונמצאו פירותיה כחושים. אי נמו, לפי שהזבל
מבאיש ומפסיד טעם הפרי: ולא מבית השלחים. ארץ צמאה למים שפירותיה כחושין: לא מבית האילן. מתבואה שבין האילנות. שהאילנות הגדלים שם
יונקים הקרקע ומכחישים הורעים: נרת. חורש. לשון נירו לכב ניר (וימה ר'): ובשניה זורעה. כגמרא מסיק, דשנה ראשונה הוא נר כולה וזורע חציה ומניח
חציה ניר. וכן בשניה חורשה כולה וזורע החצי שלא זרע אשתקד, והחצי שזרע אשתקד מניחו ניר. וכן בכל שנה זורע ניר של אשתקד: פֶּיֶצֵד בודק.
הסולת אם מנופה כל צרכו אם לאו: עלה בידו אבק, קמח דק, וגרוע הוא: עד שיניפנה. בנפה לעבור האבק דק שנשאיר בה: ואם התליעה. הסולת
או החמה: פסולה. והוא שהתליעה ברובה. ולפינן לה לקמן סוף פרקין מדרכיב (בבבא כ"ח) תמימים יהיו לכם ומנחתם. תמימים יהיו לכם ונסכיהם. שיהיו
ג"כ המנחות והנסכים תמימים:

ג תקועה. עיר ששמה תקועה כדכתיב (שמואל ב י"ד) וישלח יואב תקועה: אֶלְפָּא לְשִׁמּוֹן. השמן שלה ראשון ומובחר לשמנים. כאל"ף זו שהיא ראשונה
לאותיות: אֲנַפְקָנּוּן. שמן העשוי מיתים שלא הביאו שליש בשולן, והוא מר מאד: שְׁנֹשְׂרוּ בְּמִים. שהמים מקלקלים את השמן:

ד שלשה זיתים. שלש פעמים בשנה מלקטים את הזיתים. ובהן שלש שמנים, בכל פעם יש שלשה מינים שמן: הזית הראשון. פעם ראשונה שמלקט:
מגרגרו בראש הזית. מלקט גרגרים שהן בראש הזית, שהן מתבשלים תחלה לפי שהחמה וזרחת עליהן ומבשלתן: לתוך הפסל. ומסתנן ויוצא והכלי תחת

משניות מבוארות – קהתי

תקועה, "אֶלְפָּא לְשִׁמּוֹן" — השמן שלה ראשון, דהיינו המובחר
ביותר. אֶבֶא שְׂאוּל אוֹמֵר: שְׁנִיָּה לָהּ — השנייה לתקוע כטיב
השמן, רֵגֵב בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן — יש סוכרים, שזה "חבל ארגוב" הנוכר
בתורה (דברים ג, ז). כָּל הָאֲרָצוֹת הֵיוּ בְּשֵׁרוֹת — כלומר מותר
להביא שמן למנחות גם ממקומות אחרים, אֶלְפָּא מִכָּאן — מהמקומות
הנוכחים למעלה, הֵיוּ מְבִיאִין — לפי ששמנם מובחר. אִין מְבִיאִין
— שמן למנחות, לֹא מְבִיאִים — משדה שצריכה לזבל,
וְלֹא מְבִיאִים הַשְּׁלִיחִים — משדה שצריכה השקאה בידים, כמבואר
הטעם במשנה הקודמת, וְלֹא מִמָּה שְׁנֹרַע בִּינֵיהֶם — מזיתים
שנורעו זרעים ביניהם, לפי שהזרעים מכחישים את הקרקע. וְאִם
הִבִּיא — שמן מאחד המקומות הללו, כְּפֶשֶׁר — השמן למנחה. אִין
מְבִיאִין אֲנַפְקָנּוּן — שמן מזיתים שלא נתבשלו כל צרכם. וְאִם
הִבִּיא — שמן זה, פְּסוּל — למנחה. אִין מְבִיאִין מִן הַגְּרָגְרִים
שְׁנֹשְׂרוּ בְּמִים — יש מפרשים, שאין מביאים שמן לא מן הגרגרים
של זיתים שנפלו, ולא מן הזיתים שנישרו במים (עיי' "חוספות יום
טוב"); ויש מפרשים, שהכוונה כאן לדבר אחד, דהיינו לגרגרי זיתים
שאינן מוציאים שמנם אלא אם כן נישרו במים תחילה, והמים מקלקלים
השמן (דש"י). וְלֹא מִן הַכְּבוּשִׁים — מזיתים הכבושים במלח
ובחומץ, וְלֹא מִן הַשְּׁלוֹקִין — דהיינו המבושלים קצת או הרבה.
וְאִם הִבִּיא — מן השמנים הללו, פְּסוּל — השמן למנחה.

באור משנה ד

שְׁלִשָּׁה זִיתִים — שלושה מיני זיתים הם, דהיינו שלוש פעמים
בשנה מוסקים את הזיתים, וּבִהֵן שְׁלִשָּׁה שְׁלִשָּׁה שְׁמָנִים — ובכל
פעם יש שלושה סוגי שמן: הַזִּית הָרֵאשׁוֹן — כלומר הזיתים שמוסק
בפעם הראשונה: מְגַרְגְרוֹ בְּרֵאשׁ הַזִּית — מלקט את הגרגרים
שבראש האילן, שאלו מקדימים להתבשל על ידי החמה שזורחת
עליהם, וְכּוֹתֵשׁ — את הזיתים הללו במכתשת, וְנוֹתֵן — אותם,
לְתוֹךְ הַסֵּל — והשמן נודל מהם לכלי שתחת הסל. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר: סְבִיבוֹת הַסֵּל — נותן את הזיתים הכתושים על דפנות

באור משנה ב

משנתנו היא המשך המשנה הקודמת והיא עוסקת בענין הסולת למנחות.
אִין מְבִיאִין — סולת למנחות, לֹא מְבִיאִים הַזְּבָלִים — משדה
כחושה שצריכה לזבל, שמה לא נודבלה כראוי, ונמצאת תבואתה
גרועה; או מפני שהזבל מקלקל טעם הפירות (דש"י); וְלֹא מְבִיאִים
הַשְּׁלִיחִים — משדה שזקוקה להשקאה בידים אדם ואינה מסתפקת
במי גשמים, שמתוך כך פירותיה כחושים; וְלֹא מְבִיאִים הָאֵילָן —
משדה שנטועים בה גם אילנות, לפי שהאילנות מכחישים את הקרקע;
וְאִם הִבִּיא — סולת מאחת השדות הללו, כְּפֶשֶׁר — שאף סולת זו
כשרה למנחות. פֶּיֶצֵד הוּא עוֹשֶׂה — לשדהו שתוציא סולת
משובחת? נְרָה שְׁנָה ראשונה — חורש את השדה שנה ראשונה,
ובשְׁנִיָּה — ובשנה השנייה, זורֵעָה קֶדֶם לַפֶּסַח שְׁבָעִים יוֹם
— שהוא זמן הזריעה; כגמרא מבואר, שבשנה ראשונה חורש אותה
כולה וזורע חציה ומניח חציה ניר, ובשנה השנייה שוב חורשה כולה
וזורע את חציה השני שלא זרע אשתקד, והחצי שזרע אשתקד מניחו
ניר, וכן בכל שנה ושנה אינו זורע אלא חציה, שלא זרעו אשתקד,
וְהִיא עוֹשֶׂה סֵלֶת מְרֻבָּה — שעל ידי כך מוציאה השדה יבול
משובח. פֶּיֶצֵד הוּא בּוֹדֵק — את הסולת אם מנופה היא כל צרכה?
הַגְּזָבֵר — של בית המקדש, שקונה את הסולת למנחות, מְכַנִּים
אֶת יָדוֹ לְתוֹכָהּ — לתוך הסולת, ואם כשהוציא את היד עֲלָה בָּהּ
אֶבֶק — קמח דק, פְּסוּלָה — למנחות, עַד שֵׁינְפָנָה — בנפה
דקה, כדי להוציא על ידה את האבק הדק מהסולת. וְאִם הִתְלַיְעָה
— שנמצאו תולעים בסולת או בחיטה, פְּסוּלָה — למנחות, שכתוב
במנחת נסכים (במדב' כח): "תמימים יהיו לכם ומנחתם", "תמימים
יהיו לכם ונסכיהם" — שיהיו גם המנחות והנסכים "תמימים", דהיינו
בתכלית השלמות במיניהם (דמב"ס).

באור משנה ג

משנתנו דנה בענין טיב השמן למנחות.
תְּקוּעָה — היא תקוע הנוכרת בספר שמואל ב (יד, ב): "וישלח יואב

זֶה שְׁלִישִׁי. הָרֵאשׁוֹן לְמִנְחָה, וְהַשְּׂאֵר לְמִנְחָה. הַיְתִית הַשְּׂנִי; מִגְרָרוּ בְּרֵאשׁ הַגֶּג, וְכֹתֵשׁ, וְנֹתֵן לְתוֹךְ הַסֵּל; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סְבִיבוֹת הַסֵּל — זֶה רֵאשׁוֹן. מֵעַן בְּקוֹרָה; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּאֲבָנִים — זֶה שְׁנִי. חֹזֵר וְיָטֵחַן וְיַעֲזֵן — זֶה שְׁלִישִׁי. הָרֵאשׁוֹן לְמִנְחָה, וְהַשְּׂאֵר לְמִנְחָה. הַיְתִית הַשְּׂנִי; עוֹטְנוּ בְּתוֹךְ הַפִּיּוֹת עַד שִׁילְקָה, וּמַעֲלָהּ וּמִנְגְּבוּ בְּרֵאשׁ הַגֶּג, וְכֹתֵשׁ, וְנֹתֵן לְתוֹךְ הַסֵּל; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סְבִיבוֹת הַסֵּל — זֶה רֵאשׁוֹן. מֵעַן בְּקוֹרָה; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּאֲבָנִים — זֶה שְׁנִי. חֹזֵר וְיָטֵחַן וְיַעֲזֵן — זֶה שְׁלִישִׁי. הָרֵאשׁוֹן לְמִנְחָה, וְהַשְּׂאֵר לְמִנְחָה.

ה הָרֵאשׁוֹן שְׂפָרָאשׁוֹן — אֵין לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ. הַשְּׂנִי שְׂפָרָאשׁוֹן, וְהָרֵאשׁוֹן שְׂבִישׁוֹן — שְׂוִין. הַשְּׂלִישִׁי שְׂפָרָאשׁוֹן, וְהַשְּׂנִי שְׂבִישׁוֹן, וְהָרֵאשׁוֹן שְׂבִישׁוֹן — שְׂוִין. הַשְּׂלִישִׁי שְׂבִישׁוֹן — אֵין לְמַטָּה מִמֶּנּוּ. אִף הַמִּנְחָה הִיוּ בְּדִין שִׁימְעֵנוּ שְׂמֵן זֵית זֶךְ; מָה אִם הַמִּנְחָה שְׂאִינָה לְאֲכִילָה, מְעוֹנָה שְׂמֵן זֵית זֶךְ, הַמִּנְחָה

פירוש ברטנורא

הסל לקבל השמן; רבי יהודה אומר סביבות דופני הסל. נותן את היתים והשמן זכ דרך הרפנות ונופל לשולי הסל ומשם מסתגן ויוצא ומצא מווקק. שהפסולת נשאר מדובק בדופני הסל. אבל לא יתנם בשולי הסל, מפני שמתערב בו שמן ושמים ויוצאים ומצא שמן עכור. והשמן הוב מאליו בלא שום טענה נקרא שמן ראשון של הית הראשון; טען בקורה. ויתם שבסל: רבי יהודה אומר באבנים. ולא בקורה. שהקורה כבדה ומוציאה את השמרים: חזר ויטחן. כרחים, את היתים שתחת הקורה, וטען אח"כ הקורה: הראשון למנורה. דבעינן שמן זית זך; והשאר כשר למנחות. דלא כתיב כהו זך: הית השני. פעם שניה כשמלקט את שומצאים מבושלים עתה: מגררו בראש הגג. מלקט הגררין הסמוכים לגג. שזיתיהן היו סמוכים לגנותיהן, ואותן מתבשלים בשניה: הראשון. שיצא קודם טענה, כשר למנורה: הית שלישי. שמתלקט פעם שלישית, אין מתבשלים לעולם כל צרכו, שהן ענפים שתחת הגג שאין חמה מגעת בהם: עוטנו. לשון מעטן של ויתם, שהיא הגומא שמניחים בה היתים כדי שיתעפשו שם. ולשון מקרא הוא, עמינו מלאו חלב (איוב כ"א): שילקה. שיתעפשו: ומנגבו בראש הגג. דמתוך שהוא צבור ומכונס במקום אחד ארבעה וחמשה ימים זכ מאליו מוחל שאינו יפה, לפיכך צריך לנגבו: ה שוין. לאו לכל מילי שוין, דהא בכלהו תנן הראשון למנורה והשאר למנחות, אלא שוין למנחות קאמר. ומשום דקו"ל בכל מקום מבחר נדרך, שיביא מן המוכתר, קא משמע לן השתא שהראשון שבשני והשני שבראשון שוין. שאם יש לו מנחה להביא ויש לו משניהם, מאיזה שירצה יביא. אבל אם יש לו משלישי שבראשון ומראשון שבשני, יביא מנחתו מראשון שבשני שהוא מוכתר:

משניות מבוארות – קהתי

יהודה אומר: סביבות הסל — כמו שבארנו לעיל, זה ראשון — השמן הנזול מן הסל הוא השמן הראשון של הית השלישי (היינו מהמטיקה השלישית). טען בקורה; רבי יהודה אומר: באבנים — כמבואר לעיל. זה שני — השמן היוצא לאחר הטעינה בקורה או באבנים הוא השמן השני של הית השלישי. חזר ויטחן ויטען — כמו שבארנו לעיל, זה שלישי — השמן היוצא לאחר שטחן את היתים וטענם הוא השמן השלישי של הית השלישי. הראשון למנורה, והשאר למנחות — השמן הראשון כשר למנורה והשאר כשר למנחות.

יש מפרשים: מגררו — מניח את היתים שיבשלו, ולפי זה מה ששנינו בדין הראשון: מגררו בראש הית — פירושו: מניח את היתים שיבשלו בראש האילן, ואחר כך מלקטם; ובדין השני: מגררו בראש הגג — פירושו: שמוסק את היתים ומניח אותם בראש הגג שיבשלו בשמש (רש"י).

באור משנה ה

משנתנו היא המשך המשנה הקודמת והיא מוסיפה ללמד בענין השמנים של שלשת סוגי היתים.

הראשון שפראשון — השמן הראשון של הית הראשון, אין למעלה ממנו — הוא המשובח ביותר. השני שפראשון — השמן השני של הית הראשון, והשמן הראשון של הית השני, שוין — לענין מנחות, שאם יש לו להביא מנחה ויש לו שמן משני המינים הללו, יכול הוא להביא מאיזה מין שירצה. אבל אם יש לו אחד מאלו ואחד מהמנינים הללו, כגון ראשון שבשני ושלישי שבראשון, יביא מנחתו מראשון שבשני שהוא מוכתר. ברם, למנורה אין לוקחים אלא השמן הראשון שבכל זית, כמו שלמדנו במשנה הקודמת. השלישי שפראשון — השמן השלישי של הית הראשון, והשני שבשני — והשמן השני של הית השני, והראשון שפראשון — והשמן הראשון של הית השלישי, כל אלו שוין למנחות. השלישי שבשני — השמן השלישי של הית השני, והשני שבשני — והשמן השני של הית השלישי, שוין — למנחות. השלישי שבשני — השמן השלישי של הית השלישי, אין למטה ממנו — הוא המין הגרוע ביותר, ואין לוקחים אותו

הסל מסביב, כדי שיהא השמן נוזל דרך הרפנות אל שולי הסל, ויצא משם יותר מווקק. זה ראשון — השמן הזה הוא הסוג הראשון והמוכתר. טען בקורה — נתן את הקורה על היתים הכתושים, רבי יהודה אומר: באבנים — שנתן עליהם אבנים ולא קורה, זה שני — השמן היוצא מן היתים לאחר הטעינה בקורה או באבנים הוא השמן השני של הית הראשון. חזר ויטחן — היתים בריחיים לאחר שנכתשו על ידי הקורה או האבנים, ויטען — ונתן שנית את הקורה על היתים הטחונים, להוציא שאר השמן, זה שלישי — השמן היוצא מן היתים הטחונים הוא השמן השלישי (הסוג השלישי) של הית הראשון. הראשון למנורה — השמן הראשון כשר למנורה, שכתוב בו (ויקרא כד, ב): "שמן זית זך", והשאר למנחות — שאר שני הסוגים כשרים למנחות. הית השני — כלומר היתים שמוסק בפעם השניה: מגררו בראש הגג — מלקט את הגרגורים, שיכול למסקם כשהוא עומד בראש גגו, דהיינו היתים שבאמצע האילן, שהם מתבשלים יותר מאחר מאותם שבראש האילן, וכותש — את היתים, ונותן לתוך הסל — והשמן נוזל לכלי שתחת הסל. רבי יהודה אומר: סביבות הסל — כמבואר לעיל. זה ראשון — זהו השמן הראשון של הית השני (לאחר המטיקה השנייה). טען בקורה — נתן הקורה על היתים הכתושים, רבי יהודה אומר: באבנים — נתן עליהם אבנים, זה שני — השמן היוצא לאחר הטעינה הוא השמן השני של הית השני. חזר ויטחן ויטען — טחן את היתים וטען שנית בקורה, זה שלישי — שאר השמן היוצא לאחר שטחן וטען הוא השמן השלישי של הית השני. הראשון למנורה — הסוג הראשון שיצא קודם טענה כשר למנורה, והשאר למנחות — שאר שני הסוגים כשרים למנחות. הית השלישי — היתים שמלקט בפעם השלישית: עוטנו בתוך הפיט — נוטל את היתים ומניחם בבית הבר במעטן, והיא גומה ששמים בה צבורי זיתים עד שיבשלו, עד שילקה — עד שיתעפשו היתים ויתרככו, ומעלהו ומנגבו בראש הגג — שמתוך שהיו צבורים במעטן ימים אחדים, יצא מהם מוחל שריחו רע, לפיכך מעלהו לראש הגג ומנגבו שם, וכותש — את היתים, ונותן לתוך הסל; רבי

שֶׁהוּן לְאַכִּילָהּ, אֵינּוּ דִין שְׂמִיעָנוּ שְׁמֵן זֵית זָךְ? תִּלְמוּד לֹמֵר (שמות כו, כ): "זָךְ פְּתִית לְמֵאֹר" — וְלֹא זָךְ פְּתִית לְמִנְחֹת.

וּמִצֵּין הָיוּ מְבִיאִין אֶת הַיֵּין? קְרוּתִים וְהַטּוֹלִים אֶלְפָּא לֵינּוּ. שְׁנֵיהֶן לָהֶן בֵּית רַמָּה וּבֵית לָבֵן בְּהָר, וּכְפֹר סַגְנָה בְּבִקְעָה. כָּל הָאֲרָצוֹת הָיוּ בְּשֵׁרוֹת, אֶלְפָּא מִכָּאן הָיוּ מְבִיאִין. אֵין מְבִיאִין, לֹא מִבֵּית הַזְּבֻלִים וְלֹא מִבֵּית הַשְּׁלָחוּן, וְלֹא מִמָּה שְׁנוֹרַע בִּינְיָהוּן; וְאִם הֵבִיא — כְּשֶׁר. אֵין מְבִיאִין אֶלְיֶסטוֹן; וְאִם הֵבִיא — כְּשֶׁר. אֵין מְבִיאִין יֶשֶׁן; דְּבָרֵי רַבִּי. וְחֻכְמִים מְכַשְׂרִין. אֵין מְבִיאִין, לֹא מְתוּק, וְלֹא מְעֻשָׂן, וְלֹא מְבֻשָׁל, וְאִם הֵבִיא — פְּסוּל. אֵין מְבִיאִין מִן הַדְּלִיּוֹת, אֶלְפָּא מִן הַרוּגְלִיּוֹת, וּמִן הַכְּרָמִים הַעֲבוּדִים.

ז לֹא הָיוּ פּוֹנְסִים אוֹתוֹ בְּחֻצְבִים גְּדוֹלִים, אֶלְפָּא בְּחֻצְבֵי קַטְנוֹת. וְאֵינוּ מְמַלְא אֶת הַחֻצְבוֹת עַד פִּיהֶם, כְּדִי שִׁיחָא רִיחוֹ נוֹדֵף. אֵינוּ מְבִיא, לֹא מִפִּיה, מִפְּנֵי הַקְּמָחוֹן, וְלֹא מִשׁוּלֵיָהּ, מִפְּנֵי הַשְּׁמֵרִים; אֶלְפָּא מְבִיא מִשְׁלִישָׁה וּמֵאֲמָצְעָה. כִּיצַד הוּא בּוֹדֵק? הַגֹּבֵר יוֹשֵׁב וְהַקְּנָה בְּיָדוֹ, זָרֵק אֶת הַגֵּיד וְהַקִּישׁ בְּקַנְהָ. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יוֹן שְׁעָלָה

פירוש ברטנורה

1 קְרוּתִים וְהַטּוֹלִים. שם מקומות הם: אלוֹיסטוֹן. יין מתוק מחמת השמש, שתלו הענבים בשמש למתוקן. שמש בלשון יון ויסטוֹן; יין ישן. שעברו עליו שנים עשר חודש, עובר ארמימותו, והכתוב אומר (משלי כ"ג) אל תרא יין כי יתאדם, אלמא בשעת ארמימותו מוכרח הוא: לא מתוק. כשהוא מתוק מחמת עצמו. דאלו מחמת שמש, הא תנא רישא אלוֹיסטוֹן אם הביא כשר. פירוש אחר, תירוש שלא עברו עליו ארבעים יום. וראשון עיקר: מן הדליות. מן הגפנים המודלות על גבי כלונסות וקנים גבוהים מן הארץ: אלא מן הרגליות. מגפנים ששוככות על גבי קרקע בין רגלי בני האדם שאינן מודלות: העבודים. שנעברו שתי פעמים בשנה. שחופרים סביבות הגפנים להפך בקרקע שבשרשיהן ועושים בהן גומות להשקותן, וזו היא עבודתן;

2 בַּחֻצְבִים גְּדוֹלִים. שהכלים הגדולים פוגמים טעם היין: כדי שיהא ריחוֹ נודף. כשהחבית מלאה, יוצא הריח לחוץ ואינו נודף: קמחין. כמין גרגרים דקים לבנים שעולים על פני היין דומין לקמח: ומאמצעה. משים ברא באמצע החבית: קנה. אמת המדה שהיתה רגילה להיות ביד הגובר: זרק את הגיד והקיש בקנה. כלומר כשורק היין הגיד של שמרים שמתחילים השמרים לצאת, הקיש הגובר בקנה שבידו ודחהו שלא יכנס בכלי שיש בו היין. ורבותי פירשו הקיש

משניות מבוארות — קהתי

רבי יהודה הנשיא. בגמרא מבואר טעמו, לפי שהיין משוכח כשהוא אדום, ולאחר שנה ארמימותו פוחתת. וְחֻכְמִים מְכַשְׂרִין — יין ישן לנסכים. אֵין מְבִיאִין — לנסכים, לֹא מְתוּק — לא יין מתוק, דהיינו מתוק מעצמו, וְלֹא מְעֻשָׂן — יין שיש בו מריח העשן, כגון שעישנו את הענבים כדי שיתמתקו, וְלֹא מְבֻשָׁל — יין מבושל באש. וְאִם הֵבִיא — אחד היינות הללו, פְּסוּל — לנסכים. אֵין מְבִיאִין מִן הַדְּלִיּוֹת — מן הגפנים המודלות על גבי עמודים וכיוצא בהם, אֶלְפָּא מִן הַרוּגְלִיּוֹת — הגפנים השטוחות על הקרקע לרגלי בני אדם, שפירותיהם מובחרים ביותר, וּמִן הַכְּרָמִים הַעֲבוּדִים — שמעבדים אותם פעמיים בשנה, דהיינו שחופרים סביבות שרשי הגפנים ועושים שם גומות כדי להשקותן.

למנחות אלא אם כן אין שמן טוב ממנו. אֶף הַמְּנַחֹת הָיוּ בְּדִין — כלומר שאפשר ללמוד בקל וחומר גם על המנחות, שְׂמִיעָנוּ שְׁמֵן זֵית זָךְ — שיהיו טעונות שמן זית זך כמו המנורה: מָה אִם הַמְּנוֹרָה שְׂאִינָה לְאַכִּילָהּ, טְעוּנָה שְׁמֵן זֵית זָךְ, הַמְּנַחֹת שֶׁהֵן לְאַכִּילָהּ — דהיינו לאכילת מזבח (רש"י). אֵינוּ דִין שְׂמִיעָנוּ שְׁמֵן זֵית זָךְ — כלום אינו קל וחומר? תִּלְמוּד לֹמֵר (השמן היוצא מן פְּתִית לְמֵאֹר" — ומכאן, שצריך "זך כתיב" (השמן היוצא מן הויתנים הכתושים לבד) למנורה, וְלֹא זָךְ פְּתִית לְמְנַחֹת — הלכך למנורה אינו כשר אלא השמן הראשון שבכל זית, ואילו למנחות כשרים כל שאר השמנים, כמו שבארנו לעיל.

באור משנה ו

לאחר שלמדנו בענין הבאת הסולת והשמן למנחות, מוסיפה משנתנו ללמד בענין הבאת היין לנסכים.

ומצִין הָיוּ מְבִיאִין אֶת הַיֵּין — לנסכים? קְרוּתִים וְהַטּוֹלִים אֶלְפָּא לֵינּוּ — יין סוג אל"ף, דהיינו מן המובחר, היו מביאים משני המקומות הללו (שביהודה): קְרוּתִים וְהַטּוֹלִים. במשנה שבגמרא הגירסה היא: קְרוּחִים וְעַטּוּלִים. ויש גורסים: וְחַטּוּלִים. שְׁנֵיהֶן לָהֶן — בטיב היין, בֵּית רַמָּה וּבֵית לָבֵן בְּהָר — מקומות ביהודה, דרומית מערבית לשילה, סמוך לרמתים (לפי פירוש המשנה לאלבק). וּכְפֹר סַגְנָה בְּבִקְעָה — כנראה בגליל התחתון, סמוך לצפורי (סס). כָּל הָאֲרָצוֹת הָיוּ בְּשֵׁרוֹת — להביא מהן יין לנסכים, אֶלְפָּא מִכָּאן הָיוּ מְבִיאִין — מן המקומות שזכרו למעלה, שיינם היה משוכח ביותר. אֵין מְבִיאִין — יין לנסכים, לֹא מִבֵּית הַזְּבֻלִים — משדה שזוקקה לזבל, וְלֹא מִבֵּית הַשְּׁלָחוּן — משדה שצריכה השקאה בידים, כמבואר הטעם לעיל, במשנה ב, וְלֹא מִמָּה שְׁנוֹרַע בִּינְיָהוּן — מגפנים שנורעו ורעים ביניהם, לפי שהורעים מכחישים את הקרקע; וְאִם הֵבִיא — יין מאחד הכרמים הללו, אף שטיבו אינו משובה, כְּשֶׁר — לנסכים. אֵין מְבִיאִין אֶלְיֶסטוֹן — יין עשוי מענבים שנחתקו בשמש (אליוס — שמש בלשון יוון). וְאִם הֵבִיא — כְּשֶׁר — שאף אליוסטון כשר בדיעבד לנסכים. אֵין מְבִיאִין יֶשֶׁן — יין ישן, דהיינו שכבר עברה עליו שנה (בבא בתרא ו, ג), דְּבָרֵי רַבִּי

באור משנה ז

משנתנו ממשיכה בענין היין לנסכים.

לֹא הָיוּ פּוֹנְסִים אוֹתוֹ — את היין, בְּחֻצְבִים גְּדוֹלִים — בכדים גדולים, אֶלְפָּא בְּחֻצְבֵי קַטְנוֹת — שכן היין הנמצא בכלים גדולים, טעמו הולך ונפגם (רש"י). וְאֵינוּ מְמַלְא אֶת הַחֻצְבוֹת עַד פִּיהֶם — אלא פחות קצת, כְּדִי שִׁיחָא רִיחוֹ נוֹדֵף — שיעמוד בו ריחוֹ על ידי הבלו העולה ומתכנס בחלל שמתחת למגופה (רשב"ם). אֵינוּ מְבִיא — את היין, לֹא מִפִּיהָ — של החבית, מִפְּנֵי הַקְּמָחוֹן — אבקת עובש לבנה שעל פני היין, שהיא דומה לקמח, וְלֹא מִשׁוּלֵיָהּ — ואינו מביא את היין משולי החבית, מִפְּנֵי הַשְּׁמֵרִים — הנמצאים שם; אֶלְפָּא מְבִיא מִשְׁלִישָׁה וּמֵאֲמָצְעָה — כלומר מהשליש האמצעי (רש"ם), שעושה את הברו בשליש האמצעי של החבית. ברם, רוב המפרשים מבארים: מאמצע השליש האמצעי, דהיינו מאמצע החבית. כִּיצַד הוּא בּוֹדֵק — את היין, אם לא בא מפי החבית או משוליה? הַגֹּבֵר יוֹשֵׁב — על יד חבית היין ורואה כשמוציאים את היין מנקב החבית, וְהַקְּנָה בְּיָדוֹ — אמת המידה שהיתה רגילה להיות ביד הגובר (רש"י; בוטנורה), זָרֵק אֶת הַגֵּיד — כלומר, כשרואה הגובר שהיין זרק את הגיד, דהיינו שיוצא מהחבית עם קילות היין כמין גיד של שמרים; ויש גורסים: זרק את הגיד — היינו הלוּבֵן שתחת היין שצף על השמרים (רש"י). וְהַקִּישׁ בְּקַנְהָ

בו קמחין — פסול, שנאמר (במדבר כה, יט-כ; לא): "תמימים יהיו לכם ומנחתם", "תמימים יהיו לכם ונספיהם".

פ ר ק ת ש י ע י

א שתי מדות של יבש היו במקדש: עשרון, וחצי עשרון. רבי מאיר אומר: עשרון, וחצי עשרון, וחצי עשרון. עשרון מה היה משמש? שבו היה מודד לכל המנחות. לא היה מודד, לא בשל שלשה לפר, ולא בשל שנים לאיל, אלא מודדן עשרונות. חצי עשרון מה היה משמש? שבו היה מודד חבתי כהן גדול, מחצה בפקר, ומחצה בין הערבים.

ב שבע מדות של לח היו במקדש: הין, וחצי ההין, ושלישית ההין, ורביעית ההין, לג, וחצי לג, ורביעית לג.

פירוש ברטנורה

בקה שבידו לרמוז אל מושך הין מן החבית שיסתום החבית כבואו, ולא היה אומר לו סתום לפי שהדבור קשה ליון. והכי מפרש ליה בנמרא: רבי יוסי בר' יהודה אומר יין שעלו בו קמחין פסול. ואין הלכה כרבי יוסי בר' יהודה. וכל הני דאמרינן במתניתין שהם פסולים, בין בסולת בין בשמן בין ביון, אם עבר והקדיש מבין אותו מכות מדרות מדבריהם, כדון המקדיש בעל מום למזבח שהוא לוקה מן התורה, מדרכיב בעל מום לא תקריבו, ואמרו בספרא, אין לא תקריבו אלא לא תקדישו. וכשם שהיו מביאים הסולת והין והשמן ממקומות מוכחרים ידועים כרתנן במתניתין, כך היו מביאים הקרבנות ממקומות ידועים, אילים ממואב, כבשים מחברון, עגלים משרון, גולות דהיינו תורים וכני יונה מהר המלך:

ט **א** שתי מדות. עשרון עשרון וחצי עשרון. שתי מדות של עשרון היו, אחת מודדים אותה גרושה, שהיתה קמנה ולא היתה מחוקת כשהיא גרושה אלא עשרון, כשעור חברתה כשהיא מחוקת. דר' מאיר גמר מקרא דכתיב (במדבר כ"ה) עשרון עשרון לכבש האחד, דשתי עשרונות היו שם ואי שתיהן שוות היא להו מדה אחת. אלא אחת מחוקת ואחת גרושה. גרושה שבה היה מודד לכל המנחות, מחוקת שבה היה מודד לחבתי כהן גדול, וחכמים אומרים לא היה שם אלא עשרון אחד דכתיב (שם כ"ט) ועשרון אחד לכבש האחד, ואותו עשרון מחוק היה, וכו' היו מודדים לכל המנחות. והלכה כרמב"ם: לא בשל שלשה לפר. למנחת נסכים של פר דכתיב ביה (שם כ"ה) ושלשה עשרונים לפר האחד, לא היו מודדן במדה אחת שתהא מחוקת שלשה עשרונים, שלא היתה שם מדה גדולה מעשרון: אלא מודדן עשרונות. כל עשרון עשרון בפני עצמו: הכי גרסינן, חצי עשרון מה היה משמש, שבו היה מודד לחבתי כהן גדול. והכי פירושא, לחבתי כהן גדול מביא מכות עשרון שלם, והוצהו בחצי עשרון שבמקדש, ולש כל חצי עשרון בפני עצמו, ועושה מכל חצי עשרון שש חלות, שהן לשני חצאי עשרון שתיים עשרה חלות, ואופל כולן ביחד, ואח"כ מחלק כל חלה לשנים ומקריב שנים עשר חצאין בבוקר ושנים עשר חצאין בערב, וקורם שיקריב פותת אותן לפתין כוית, וכופל כל פתיה לשנים, ואינו מבריל. אבל פתחת כל שאר מנחות אע"פ שפתין שלהן כוית, כופל אותן לשנים ושנים לארבעה ומבריל, כרתנן לעיל בפרק ו':

ב שנתות היו בהין. לא היה שם אלא הין, וכו' היו סימנים מסמרות או פנימות: עד כאן לפר. חצי ההין: עד כאן לאיל. שלישית ההין: ועד כאן לכבש.

משניות מבוארות – קהתי

היתה הסולת מתפורת על גבי הקרקע בשעת החלוקה. וחכמים אומרים: לא היה שם אלא עשרון אחד (ואותו עשרון מחוק היה, וכו' היו מודדים לכל המנחות), שנאמר (שם כ"ט, ד): "ועשרון אחד לכבש האחד". אם כן מה תלמוד לומר: "עשרון עשרון"? לרבות חצי עשרון. והלכה כחכמים. עשרון מה היה משמש? שבו היה מודד לכל המנחות — שכל המנחות באות מעשרון ומעלה. לא היה מודד, לא בשל שלשה לפר — למנחת נסכים של פר הטעונה שלושה עשרונים סולת, כמפורש בתורה (במדבר כה, יב; כז, כח), לא היו מודדים את הסולת במידה אחת המחוקת שלושה עשרונים, ולא בשל שנים לאיל — וכן למנחת נסכים של איל הטעונה שני עשרונים סולת כמפורש (שם), לא היו מודדים במידה אחת המחוקת שני עשרונים, אלא מודדן עשרונות — במידה של עשרון אחד: שלוש מידות לפר ושתי מידות לאיל, שלא היתה במקדש מידה גדולה מעשרון. חצי עשרון מה היה משמש? שבו היה מודד חבתי כהן גדול, מחצה בפקר, ומחצה בין הערבים — שכן שנינו (לעיל ד, ה): "חבתי כהן גדול לא היו באות חצאים, אלא מביא עשרון שלם וחוצהו. ומקריב מחצה בבוקר ומחצה בין הערבים"; חלוקה זו של עשרון הסולת לחצאים היתה נעשית איפוא במידת חצי העשרון.

ב א ו ר מ ש נ ה ב

משנתנו דנה במידות הלח שהיו במקדש.

שבע מדות של לח היו במקדש — שבהן היו מודדים דברים לחים, כגון שמן ויין למנחות: א. הין — שנים עשר לוג; ב. וחצי הין — שכן מנחת נסכים של פר טעונה חצי ההין שמן ויין; ג. ושלישית ההין — שמנחת נסכים של איל טעונה שלישית ההין שמן ויין; ד. ורביעית ההין — שמנחת נסכים של כבש טעונה רביעית ההין שמן ויין; ה. לג — שכל מנחה טעונה לפחות לוג שמן

— הכה הגזבר בקנה שבידו, לסימן שיסתמו את החבית, ולא יוסיפו למשוך יין מתוכה. בגמרא מבואר, שרמז בהקשה בקנה ולא אמר בפיו לסתום את החבית, לפי שהדיבור רע ליון. רבי יוסי בריבי יהודה אומר: יין שעלה בו קמחין — כמבואר לעיל, פסול — לנסכים, שנאמר: "תמימים יהיו לכם ומנחתם" — פסוק יט (בפרק כח בבבאבא) מסיים: "תמימים יהיו לכם", והפסוק שלאחריו מתחיל: "ומנחתם"; וכן נאמר (בסוף אותו פרק): "תמימים יהיו לכם ונספיהם" — ודרשו מפסוקים הללו, שאף המנחות (הסולת והשמן) והנסכים (היין) צריכים להיות "תמימים", דהיינו בתכלית השלמות במיניהם (רמב"ם); מכאן סובר רבי יוסי ברבי יהודה שיין שעלה בו קמחין, הריהו כ"בעל מום", ופסול לנסכים. ברם, אין הלכה כרבי יוסי ברבי יהודה.

ב א ו ר מ ש נ ה א

שלוש המשניות הראשונות בפרקנו עוסקות במדות היבש והלח שהיו במקדש. משנתנו דנה במדות היבש.

שתי מדות של יבש היו במקדש — שבהן היו מודדים סולת למנחות: עשרון — כלי מידה של עשרון, דהיינו עשירית האיפה (4 ליטרים בקירוב). וחצי עשרון — וכלי מידה של חצי עשרון. רבי מאיר אומר: עשרון, עשרון, וחצי עשרון — רבי מאיר סובר, שהיו שלוש מידות של יבש במקדש, שתיים של עשרון ואחת של חצי עשרון. כברייתא בגמרא מבואר (מנחות פז, א): "היה רבי מאיר אומר: מה תלמוד לומר (במדבר כה, כט): "עשרון עשרון לכבש האחד"? מלמד ששני עשרונות היו במקדש: אחד גדוש (שלא החזיק עישרון אלא כשהוא גדוש), ואחד מחוק (כלי יותר גדול, שהחזיק עישרון כשהוא מחוק, דהיינו בלא כל גודש); גדוש — שבו היה מודד לכל המנחות. מחוק — שבו היה מודד לחבתי כהן גדול (לפי שהעישרון של מנחת החביתין צריך לחלקו לשני חצאי עישרון, ואם היה גדוש

ד מַעֲרְבִין נֶסְכֵי אֵילִים בְּנֶסְכֵי פְּרִים, נֶסְכֵי כִבְשִׁים בְּנֶסְכֵי כִבְשִׁים, שֶׁל יָחִיד בְּשֶׁל צִבּוֹר, שֶׁל יוֹם בְּשֶׁל אָמֶשׁ. אֲבָל אֵין מַעֲרְבִין נֶסְכֵי כִבְשִׁים בְּנֶסְכֵי פְּרִים וְאֵילִים. וְאֵם בְּלָלֵן אֱלוֹ בְּפִנֵי עֲצֻמֹן וְאֱלוֹ בְּפִנֵי עֲצֻמֹן, וְנִתְעַרְבוּ — בְּשִׂרְיֹן. אֵם עַד שְׁלֵא בָלָל — פְּסוּל. הִכְבֵּשׁ הֵבֵא עִם הָעֵמֶר — אֵף עַל פִּי שְׁמִנְחָתוֹ כְּפּוּלָה, לֹא הָיוּ נֶסְכֵי כְּפּוּלִין. הַ כֹּל הַמְדוּת שֶׁהָיוּ בְּמִקְדָּשׁ הָיוּ נִגְדָּשׁוֹת, חוּץ מִשֶּׁל בִּתְּן גְּדוּל, שֶׁהָיוּ גוֹדְשָׁה לְתוֹכָהּ. מְדוּת הַלֵּחַ — בְּרוּצִיָּהוֹן

פירוש ברטנורא

מחציו לוג לכל נר. שצריך שיתן בה מרתה שתהא דולקת והולכת מערב עד בוקר ושיערו חכמים חצי לוג שמן ללילי תקופת טבת הארוכים. וכן היה נותן בכל נר בכל לילה. ואם כנתה נפסלה אותה פתילה והשמן מלהדליק בהן עוד, אלא מסירן ונותן חצי לוג שמן אחר ופתילה חדשה ומדליק: **ד מערבין נסכי פרים.** מנחת נסכי פר במנחת נסכי איל. לפי שבלילית שתיהן שוה, שני לוגים לעשרון. דהא תנן לעיל ששה לוגים לפי, וסולת היו להו שלשה עשרונים כרכתיב (ש) והקריב על בן הבקר מנחה סולת שלשה עשרונים כלול בשמן חצי ההין, דהיינו ששה לוגין. ולאיל ארבע לוגין, וסולת שני עשרונים לאיל: **נסכי כבשים.** שלשה לוגין לעשרון. דכתיב עשרון אחד לכבש האחד וכתיב כלול בשמן כתיב רביעית ההין, דהיינו שלשה לוגין: **ושל היום בשל אמש.** אם הביא אמש זבח בלא נסכים. דקיימא לן אדם מביא זבחו היום ונסכיו מכאן ועד עשרה ימים. ואם היום הביא קרבן אחד ושני נסכים עמו אחד בשבילו ואחד בשביל של אמש, מערבין יחד אם הקרבנות שוין, שהיו שניהם כבשים או אילים [או פרים] או פר ואיל: **אבל אין מערבים נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים.** לפי שמנחת פר ואיל חריבה היא לגבי כבשים, ובלועת הימנה, ונמצאת של כבש חסרה זו יתירה: **ואם בללן.** שכבר הלכה מצות שמנון: **כשרות.** כרבנן דפלוני עליה דרבי יהודה בהקומץ רבה ואמרי חרב שנתערב בכלול יקרב: **ואם עד שלא בללן.** נתערבו: **כפולות.** דבעינן ראוי לבלוה, וליכא, דחסרא לה של כבש ושל איל יתירה: **אע"פ שמנחתו כפולה.** דכתיב באמור אל הכהנים ומנחתו שני עשרונים:

משניות מבוארות – קהתי

יינן. וכן אם נתערבו סולתן ושמנון של מנחות שבלילתן שווה, שבריעבד כשרה התערובת להקטרה על המזבח, אף על פי שעדיין לא הוקטרה, מותר לכתחילה לערב גם את יינן. וזהו פירוש המשנה: מערבין נסכי אילים בנסכי פרים וכו' — אם הוקטרו כבר סולתן ושמנון של נסכים אלו, או שעדיין לא הוקטרו אלא שנתערבו סולתן ושמנון של נסכי אילים בסולתן ושמנון של נסכי פרים, או סולתן ושמנון של נסכי כבשים בסולתן ושמנון של נסכי כבשים אחרים, מותר לכתחילה לערב את היינות של הנסכים הללו. אבל אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים — שהואיל והנסכים הללו אינם שווים, אפילו נתערבו כבר סולתן ושמנון של מנחות הנסכים הללו, אסור לכתחילה לערב את יינן, גזירה שמא יבואו לערב לכתחילה גם את סולתן ושמנון של המנחות הללו, שאין בלילתן שווה. **ואם בללן אלו בפני עצמן ואלו בפני עצמן** — כאן מדובר בסולתן ושמנון של המנחות, אף לפי מסקנת הגמרא; ובאה המשנה ללמד, שאם בלל תחילה את הסולת של כל מנחה עם השמן שלה, ונתערבו — לאחר הבליה, אפילו מנחת נסכי כבשים במנחת נסכי פרים, **כשרין** — בדיעבד להקטירן על המזבח. **אם עד שלא בלל** — אבל אם נתערבו המנחות קודם שבלל את הסולת של כל מנחה עם שמנה, **פסול** — פסולה התערובת להקטרה על המזבח. יש מפרשים, שדין זה אינו אלא במנחות נסכים שאין בלילתן שווה, שהרי באלו מדובר כאן כפיא, החל מהפיסקה "אבל אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים"; וטעם הפסול הוא, שהואיל ואין בלילתן שווה, הרי הן בולעות זו מזו. אבל במנחות נסכים שבלילתן שווה, אפילו נתערבו קודם הבליה, כשרה התערובת בדיעבד להקטרה ("תוספות יום טוב"). ויש מפרשים, שאפילו במנחות נסכים שבלילתן שווה, אם נתערבו קודם הבליה, פסולה התערובת, לפי שאי אפשר לקיים מצוות בליה (ע"י שם). **הכבש הבא עם העמר** — בששה עשר בניסן, כמו שכתוב (ויקרא כג, יב): "ועשיתם ביום הניפכם את העומר כבש... לעולה", **אף על פי שמנחתו כפולה** — שני עשרונים סולת במקום עשרון שבשאר הכבשים, כמו שכתוב (שם שם, יג): "ומנחתו שני עשרונים סולת", **לא הוי נסכיו כפולין** — שאין מביאים עמו אלא שלשה לוגים שמן ושלושה לוגים יין כמו לכל כבש, שנאמר (שם): "ונסכה יין רביעית ההין" — כתוב: "ונסכה וקוראים: "ונסכו". לומר: נסכה של המנחה כנסכו של היין, מה יין רביעית ההין (שלושה לוגים). אף שמן רביעית ההין (גמרא מנחות פט, ב).

באור משנה ה

משנתנו דנה בגודש היוצא מחוץ לכלי המידה, אם הוא קודש או חול.

ושלישית ההין ורביעית ההין. **שְׁלֵשָׁה וּמִחְצָה** — לוגים שמן, **לְמִנְוָרָה** — להדלקת המנורה בבית המקדש, **מִחְצֵי לֹג** — כלומר לפי חצי לוג שמן, **לְכָל נֵר** — משבעת הנרות, כדי שתהא המנורה דולקת והולכת מערב עד בוקר, ושיערו חכמים, שצריך חצי לוג שמן ללילות חורף הארוכים, ומכאן ששיעור זה היה נותן הכהן בכל נר כל ערב.

באור משנה ד

מַעֲרְבִין נֶסְכֵי אֵילִים בְּנֶסְכֵי פְּרִים — מותר לערב מנחת נסכי אילים במנחת נסכי פרים, לפי שבלילתן שווה, שני לוגים שמן לעישרון סולת, שהרי למנחת נסכים של פר היו מביאים שלושה עשרונים סולת עם ששה לוגים שמן, ולמנחת נסכים של איל — שני עשרונים סולת עם ארבעה לוגים שמן; **נֶסְכֵי כִבְשִׁים בְּנֶסְכֵי כִבְשִׁים** — שכל מנחת נסכים של כבש באה עישרון סולת עם שלושה לוגים שמן, הלכך מותר לערב מנחות הנסכים של כבשים אחדים; **שֶׁל יָחִיד בְּשֶׁל צִבּוֹר** — מערבים מנחת נסכים של יחיד במנחת נסכים של ציבור שבלילתן שווה, כגון נסכי כבשים של יחיד בנסכי כבשים של ציבור; **שֶׁל יוֹם בְּשֶׁל אָמֶשׁ** — וכן מערבין מנחת נסכים של זבח שהביא היום במנחת נסכים בשביל הזבח שהביא אתמול; שרשאי אדם להביא זבחו היום ונסכיו לאחר ימים אחדים, ואם הביא זבח ועמו מנחת נסכים שלו וגם מנחת הנסכים בשביל הזבח שהקריב אתמול, ובלילתן של שתי המנחות הללו שווה, כגון ששני הזבחים הם כבשים, או פר ואיל וכדומה, מותר לערבן. **אֲבָל אֵין מַעֲרְבִין נֶסְכֵי כִבְשִׁים בְּנֶסְכֵי פְּרִים וְאֵילִים** — לפי שאין בלילתם שווה, שבמנחת נסכים של כבש נותנים שלושה לוגים שמן לעישרון סולת, ובמנחת נסכים של פרים או אילים נותנים שני לוגים שמן לעישרון סולת, כמו שבארנו לעיל (ע"י באורנו למשנה ב פרק ג): "שוו בלילתה ענה וזו בלילתה רכה והן בולעות זו מזו". — בארנו עד כה לפי ברטנורא. ברם, בגמרא מובא, שאסור לכתחילה לערב מנחת נסכים של זבח אחד במנחת נסכים של זבח שני, ואפילו שני הזבחים הם כבשים, שבלילת מנחותיהם שווה לגמרי, לפי שכתוב (ויקרא ג, יא): "והקטירו הכהן המזבחה", ודרשו מכאן, שלא יערב חלבים בחלבים, והוא הדין למנחות נסכים שאסור לערבן. ואמנם לפי מסקנת הגמרא אין מדובר במשנתנו בסולתן ושמנון של מנחות הנסכים, אלא ביין בלבד, שכן הואיל ואסור לערב את סולתן ושמנון של מנחות הנסכים, גזרו חכמים שלא לערב גם את יינן; ובאה משנתנו ללמד, שלא גזרו על יינן שלא לערבם, אלא כל זמן שלא הקטירו את סולתן ושמנון; אבל לאחר שהקטירו סולתן ושמנון, מותר כבר לכתחילה לערב את

קִדְשׁ, וּמִדּוֹת הַיֵּבֶשׁ – בְּרוֹצִיָּהּ חַל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִדּוֹת הַחֶלֶק – קִדְשׁ, לְפִיכָךְ בְּרוֹצִיָּהּ קִדְשׁ; וּמִדּוֹת הַיֵּבֶשׁ – חַל, לְפִיכָךְ בְּרוֹצִיָּהּ חַל. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: לֹא מִשּׁוּם זֶה, אֲלָא שֶׁהֵלַח נְעָבֵר, וְהַיֵּבֶשׁ אֵינוֹ נְעָבֵר. וְכָל קֶרְבָּנוֹת הַצֶּבֶר וְהַיְחִיד טְעוּנִין נִסְכִּים, חוּץ מִן הַכֹּזֵר, וְהַמְעֵשֶׂר, וְהַפֶּסַח, וְהַחֲטָאִת, וְהָאֶשֶׁם; אֲלָא שֶׁחֲטָאֵתוּ שֶׁל מִצְרַע וְאֶשְׁמוֹ טְעוּנִים נִסְכִּים. וְכָל קֶרְבָּנוֹת הַצֶּבֶר אֵין בָּהֶם סְמִיכָה, חוּץ מִן הַפָּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת, וְשַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר:

פירוש ברטנורה

ה שהיה גורשה בתוכה. כשהיה מחוק היה מחוק כשאר עשרון גדוש. ומתנתן ר' מאיר היא דאמר בריש פרקין עשרון עשרון היה במקדש אחד מחוק ואחד גדוש. ולית הלכתא כותיה: בירוציהן. גודשן. דלח נמי איכא גודש פורתא: מדות הלח בירוציהן קודש ומדות היבש בירוציהן חול. כגמרא מפרש דהאי תנא סבר מדות הלח נמשחו בין מבפנים בין מבחוץ, הלכך שפת הכלי מקדשן לבירוצין. מדות היבש נמשחו מבפנים ולא נמשחו מבחוץ, הלכך בירוצין שאינן נוגעים מבפנים במקום משיחתן לא קדשו: ר"ע אומר מדת הלח קודש. דסבר מדות הלח נמשחו בין מבפנים בין מבחוץ: מדות היבש חול. דלא נמשחו כל עיקר. ומיהו מה שמודדים בהן קודש קדושת הפת, ונברא למאי דצריך מקדש בפה. בירוצין לא מקדש להו דלא צריכי ליה: רבי יוסי אומר לא משום זה. רבי יוסי סבר אידו ואידו נמשחו מבפנים ולא נמשחו מבחוץ. והכא היינו טעמא משום דלח נעקר, מה שבשולו הכלי כשמוסיפין עליו נעקר ומתערב ונבלל ועולה מלמעלה, ונמצא שכבר קדשו הבירוצין בתוך הכלי: והיבש אינו נעבר. אלא במקומו עומד הלכך מה שבפנים קדוש ומה שבחוץ אינו קדוש:

ו חוץ מן הככור והמעשר והפסח והחטאת והאשם. משום דכתיב בפרשת נסכים (במדבר ט"ו) לפלא נדר או ננדבה. בא נדר ובנדבה טעון נסכים, יצאו בכור ומעשר ופסח וחטאת ואשם שהן באים חובה לא לנדבה שאין טעונים נסכים. יכול אף חובות הבאות מחמת הרגל ברגל כגון עולות ראה ושלמי חגיגה לא יהיו טעונות נסכים, תלמוד לומר או כמותרים, טעון נסכים. ושערי חטאת שובאים חובה לרגל אין טעונים נסכים, דכתיב בפרשת נסכים וכי תעשה בן בקר, בן בקר בכלל היות, בכלל ועשיתם אשה, דמשמע כל אשה טעון נסכים חוץ (מאשה) שמיעט, ולמה יצא, לחקיש אליו, מה בן בקר מיוחד שבא בנדר ונדבה. אף כל בא בנדר ונדבה, יצאו שערי הרגלים שהן באות חטאת, שאין חטאת בא בנדר ונדבה, שאין טעונות נסכים: חטאתו ואשמו של מצורע טעונים נסכים. לפי שאינן באים על חטא כשאר חטאות ואשמות. וחטאת נזיר אינה טעונה נסכים משום דנזיר חוטא הוא כדכתיב (במדבר י) מאשר חטא על הנפש, שציער עצמו מן היין:

ז פר הבא על כל המצות. על אחת מכל המצות. כגון הורו כ"ד שחלב מותר. והוה פר העלם דבר של צבור שבמקרא, וסמיכה כתיבא ביה (ויקרא ד) וסמכו זקני העדה את ידיהם על ראש הפר, ושלשה זקני כ"ד היו סומכין עליו: ושעיר המשתלח. לעזאזל, כתיב ביה (שם ט"ז) וכסך אהרן את שתי ידיו

משניות מבוארות – קהתי

ב א ו ר מ ש נ ה ז

משנתנו באה ללמד, אלו קרבנות טעונים מנחת נסכים.

כָּל קֶרְבָּנוֹת הַצֶּבֶר וְהַיְחִיד טְעוּנִין נִסְכִּים — מנחת נסכים, חוץ מן הככור — בכור בהמה, והמעשר — מעשר בהמה, והפסח — קרבן פסח, והחטאת — אפילו קרבן חטאת של ציבור, והאשם — כברייאת בגמרא מובא הטעם, שכתוב בפרשת נסכים (במדבר טו, א): "ועשיתם אשה לה' עולה או זבח לפלא נדר או בנדבה" — ומכאן שכל זבח הבא בנדר ובנדבה טעון נסכים, וכל שאינו בא בנדר ובנדבה אינו טעון נסכים, יצאו בכור ומעשר ופסח וחטאת ואשם, שהם באים חובה ולא לנדבה; אלא שחטאתו של מצרע ואשמו טעונים נסכים — שכתוב במצורע שנתראפ (ויקרא יד, י): "וביום השמיני יקח שני כבשים... ושלשה עשרונים סולת מנחה בלולה בשמן ולוג אחד שמן", הרי מפורשת כאן מנחת נסכים; ולהלן כתוב (שם טו, ב): "העלה הכהן את העולה ואת המנחה", ומכאן שהמנחה באה עם הזבח. כן למדים ממה שנאמר (במדבר טו, ה): "ויין לנסך רביעית ההין תעשה על העולה או לזבח", שהואיל ופסוק זה מיותר, שהרי כתוב בתחילת הפרשה: "עולה או זבח", לפיכך הוא נדרש לרבות חטאתו ואשמו של מצורע שטעונים נסכי יין. ויש מבארים הטעם, לפי שקרבנותיו של המצורע אינם באים על חטא כשאר החטאות והאשמות. ברם, חטאת הנזיר אינה טעונה נסכים לפי שהיא באה על חטא שציער עצמו מן היין (ענין גמרא נדרים י, א).

כברייאת בגמרא (מנחות ז, ב) דורשים ממה שנאמר בפרשת נסכים (במדבר טו, א): "או במועדיכם" — כל הבא במועדיכם טעון נסכים, לרבות עולות ראייה ושלמי חגיגה, שאף על פי שחובה הם מכל מקום טעונים נסכים. כן דורשים שם פן המקראות שקרבן העוף ומנחה הבאה בפני עצמה אינם טעונים נסכים.

ב א ו ר מ ש נ ה ז

אגב הכלל ששנינו במשנה הקודמת בענין הקרבנות הטעונים מנחת נסכים, באה משנתנו ללמד כלל אחר בענין הקרבנות הטעונים סמיכה ושאינם טעונים סמיכה. **כָּל קֶרְבָּנוֹת הַצֶּבֶר אֵין בָּהֶם סְמִיכָה** — על ראש הקרבן, חוץ

כָּל הַמִּדּוֹת שֶׁהֵיוּ בַמִּקְדָּשׁ הָיוּ נִגְדָּשׁוֹת — היו מידות גדושות, כמבואר להלן, חוץ מִשְׁלֵל פֶּהַן גְּדוֹל — חוץ מן העישרון שהיו מורדים לחביתו כהן גדול, שְׁהֵיָה גֹדֵשָׁה לְתוֹכָהּ — שהיו מורדים אותו במידה גדולה שהחזיקה עישרון גדוש כשהיא מחוקה. כגמרא מבואר, שמשנתנו היא לדעת רבי מאיר (לעיל משנה א), ששתי מידות של עישרון היו במקדש, אחת מחוקה ואחת גדושה (עיין באורנו שם), ובאור דברי המשנה: כל המדות שהיו במקדש... — כל המדידות שהיו במקדש למנחות היו גדושות, דהיינו שהיו מורדים את הסולת בעישרון הגדוש, ברם, אין הלכה כרבי מאיר. **מִדּוֹת הַחֶלֶק, בְּרוֹצִיָּהּ** — הגודש שלהן העובר על גבול הכלי ומשתפך מחוצה לו, קִדְשׁ — שמידות הלח מקדשות אף את בירוציהן; וּמִדּוֹת הַיֵּבֶשׁ, בְּרוֹצִיָּהּ חַל — כגמרא מבואר הטעם, לפי שסוכר התנא, שמידות הלח נמשחו בשמן המשחה בין מבפנים בין מבחוץ, הלכך מקדשות הן אף את בירוציהן, ואילו מידות היבש לא נמשחו אלא מבפנים, הלכך בירוציהן שאינם נוגעים בפנים אינם מתקדשים. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִדּוֹת הַחֶלֶק קִדְשׁ, לְפִיכָךְ בְּרוֹצִיָּהּ קִדְשׁ; וּמִדּוֹת הַיֵּבֶשׁ חַל, לְפִיכָךְ בְּרוֹצִיָּהּ חַל** — רבי עקיבא סובר בענין מידות הלח כתנא קמא, שמידות הלח נמשחו בין בפנים ובין בחוץ, ולפיכך מקדשות הן את בירוציהן, אבל בענין מידות היבש סובר רבי עקיבא, שלא נמשחו כל עיקר, ומטעם זה בירוציהן חול, שכן מה שמודדים בהן מתקדש בפה (בדבורו של האדם). ואין האדם מקדש אלא מה שצריך, ואילו הבירוצין שאינו צריך להם אינו מקדשם. **רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: לֹא מִשּׁוּם זֶה** — לא מטעם זה מידות הלח בירוציהן קודש, ומידות היבש בירוציהן חול; ו שכן לדעתו, בין מידות הלח ובין מידות היבש נמשחו מבפנים ולא נמשחו מבחוץ, אלא — הטעם הוא, שֶׁהֵלַח נְעָבֵר — ויש גורסים: ונעקר. היינו שהלח נעקר מתוך הכלי כשמוסיפים עליו, ויוצא מבפנים לחוץ. ונמצא שהבירוצים של מידות הלח היו בתוך הכלי ונתקדשו, והיבש אינו נעקר — אלא במקומו עומד, הלכך מה שבפנים נתקדש, ואילו הבירוצים שהם בחוץ ולא היו בתוך הכלי, לא נתקדשו.

אף שְׁעִירי עֲבוּדָה זָרָה. כָּל קִרְבָּנוֹת הַיָּחִיד טְעוּנִים סְמִיכָה, חוּץ מִן הַכֹּבֵד, וְהַמְעַשֵּׂר, וְהַפֶּסַח. וְהַיֹּרֵשׁ סוּמָךְ, וּמִבְּיַא נְסִכִים, וּמִמִּיר.
 ח הַכֹּל סוּמְכִין, חוּץ מִחֶרֶשׁ, שׁוֹטָה, וְקָטָן, סוּמָא, וְנִכְרִי, וְהַעֲבֵד, וְהַשְּׁלִיחַ, וְהָאִשָּׁה. וּסְמִיכָה – שְׁיָרֵי מִצְוֹת, עַל הָרֹאשׁ, בְּשֵׁתֵי יָדַיִם. וּבְמָקוֹם שְׁסוּמְכִין שׁוֹחֲטִין, וְתִכְף לְסְמִיכָה שְׁחִיטָה.

פירוש ברטנורא

על ראש השעיר החי: שעירי עבודה זרה. דכתיב בפרשת שלח לך וכי תשגו כו'. ואין הלכה כר' שמעון: כל קרבנות היחיד טעונים סמיכה. דעיקר סמיכה בקרבן יחיד הוא דכתיב (שם ג) וסמך ידו על ראש קרבנו: היורש סומך. אם התנדב אביו בקרבן עולה ושלמים ומת, בנו סומך עליו: ומביא נסכים. של קרבן: וממיר. אם המירה בהמה אחרת, תמורתו הלה עליה ושתייהן קדושות כאילו המירה אביו:
 ח חוץ מחרש שוטח וקטן. לפי שאין להם דעת: סומא. דכתיב בפר העלם דבר של צבור וסמכו זקני העדה, והם סנהדרין גדולה, ובסנהדרין לא היה בהן סומא, כדמיכה במסכת סנהדרין, והוא הדין לכל שאר סמיכות שאין סומא יכול לסמוך: ונכרי. דכתיב דבר אל בני ישראל וגו', בני ישראל סומכין ואין הנכרים סומכין: והעבד והשליח. דכתיב (ויקרא א) וסמך ידו, ולא יד עבדו ולא יד שלוחו: והאשה. בני ישראל סומכין, ולא בנות ישראל סומכות: וסמיכה שירי מצוה. דאינה מעעכת כפרה. ומיהו מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר: בשתי ידיים. דכתיב בשעיר המשתלח (שם ט"ז) וסמך אהרן את שתי ידיו, זה בנה אב לכל הסמיכות שהיו בשתי ידיים: ובמקום שסומכים שוחטים. שאם סמך חוץ לעורה חזר וסומך בעורה במקום שחיתה: ותיכף לסמיכה שחיתה. דכתיב וסמך ושחט:

משניות מבוארות – קהתי

באור משנה ח

משנתנו ממשיכה בדיני סמיכה.

הַכֹּל סוּמְכִין — כל מי שמביא קרבן סומך על קרבנו, חוץ מחרש, שוטה, וקטן — לפי שאין בהם דעת, סומא — שלמים מפר העלם דבר של ציבור שטעון סמיכה בסנהדרין, ובסנהדרין לא היה סומא (גמרא סנהדרין לו, ב), ומכאן לכל שאר הסמיכות שאין סומא יכול לסמוך, ונכרי — שכתוב (ויקרא א, ב): "דבר אל בני ישראל", וסמוך לו כתוב (שם ט"ז, ד): "וסמך ידו על ראש העולה", ודרשו: בני ישראל סומכים ואין הנכרים סומכים, והעבד, והשליח — שכתוב: "וסמך ידו", ודרשו: "ידו", ולא יד עבדו, ולא יד שלוחו; והאשה — שכתוב: "דבר אל בני ישראל", כפי שהבאנו לעיל, ודרשו: בני ישראל סומכים ואין בנות ישראל סומכות. וסמיכה, שירי מצוה — שאין הסמיכה מעעכת את הכפרה. בברייתא בגמרא מובא: "כתוב בתורה (ויקרא א, ד): "וסמך ידו על ראש העולה, ונרצה לו לכפר עליו" — וכי סמיכה מכפרת? והלא אין כפרה אלא בדם, שנאמר (ויקרא י, יא): "כי הדם הוא בנפש יכפר"? אלא לומר לך, שאם עשאה לסמיכה שירי מצוה (שלא נחשבה בניינו ולא עשאה רש"י). מעלה עליו הכתוב כאילו לא כפר וכפר" (כלומר שהקרבן מכפר לו אלא שאין זו כפרה יפה). על הראש — כמפורש בשעיר המשתלח (ויקרא טו, כא): "וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי", ומכאן למדים בבניין אב לכל הסמיכות, שצריכות להיות בשתי ידיים. ובמקום שסומכין שוחטין — שאם סמך חוץ לעורה, חזר וסומך בעורה במקום שחיתה, ותכף לסמיכה שחיתה — שכתוב (ויקרא א, ד-ה): "וסמך ידו על ראש העולה... ושחט את בן הבקר". בגמרא מבואר, שפסקה זו אינה באה אלא לתת טעם להלכה שלפניה: "ובמקום שסומכין שוחטין". לפי שתיכף לסמיכה שחיתה.

מִן הַפֶּר הָבֵא עַל כָּל הַמִּצְוֹת — שאם הורו סנהדרין בטעות לעבור על אחת "מכל מצוות ה' אשר לא תעשינה", דהיינו שהתירו לעשות דבר שחייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת, ורוב העם הלך ועשה על סמך הוראה זו, ואחר כך נודע לסנהדרין שטעו, חייבים להביא פר לחטאת (ענין פתיחה למסכת הוריות). פר זה נקרא במשנתנו: "פר הבא על כל המצוות", והוא הנקרא בכל מקום: "פר העלם דבר של ציבור", ודינו שטעון סמיכה בסנהדרין, שכתוב בו (ויקרא ד, טו): "וסמכו זקני העדה את ידיהם על ראש הפר". וכן שנינו במסכת סנהדרין (א, ג): "סמיכת זקנים בשלושה", היינו ששלושה מתוך הסנהדרין היו סומכים עליו; ושעיר המשתלח — לעזאזל ביום הכפורים, שטעון סמיכה בכהן הגדול, כמו שכתוב בו (ויקרא טו, כא): "וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר". רבי שמעון אומר: אף שְׁעִירי עֲבוּדָה זָרָה — שאם הורו בית דין בטעות להחזיר איסור עבודה זרה, וחטאו הציבור על פי הוראתם זו, ואחר כך נודעה להם טעותם, אין מביאים פר, אלא שעיר לחטאת (במדבר טו, כד; עיין הוריות א, ה), וסובר רבי שמעון, שכשם שפר העלם דבר של ציבור טעון סמיכה, כך גם השעיר של שגגת עבודה זרה טעון סמיכה. ואין הלכה כרבי שמעון. כָּל קִרְבָּנוֹת הַיָּחִיד טְעוּנִים סְמִיכָה — שעיקר דין סמיכה נאמר בתורה בקרבן יחיד, שכתוב (ויקרא ג, ב): "וסמך ידו על ראש קרבנו", חוץ מן הכבוד, והמעשר, והפסח — שאינם טעונים סמיכה; ובגמרא למדים זה מן המקראות. והוא הדין לקרבנות העופות שאינם טעונים סמיכה. וְהַיֹּרֵשׁ סוּמָךְ — אם אדם הקדיש בהמה לקרבן עולה או שלמים ומת קודם שהקריב את קרבנו, ובנו יורשו, הרי הבן סומך על קרבן אביו, ומביא נסכים — מנחת נסכים שחייבים להביא עם אותו קרבן, וממיר — כלומר שאם המיר בהמת חולין בקרבן אביו, דהיינו שאמר: זו תמורת זו, תמורתו תמורה, ושתייהן קדושות, כאילו המירה אביו.

המשך ביאור למס' ביצה ליום שני עמ' ב

7 מִזֵּב וּפְשַׁע וְלֹא כִּיסָה אֶת דְּמָהּ, אִין מְכַפֵּין אוֹתוֹ יוֹם טוֹב, שְׁהָרִי
 8 הִיָּה בִּידוֹ לְכַסּוֹתָהּ קוֹדֵם הַיּוֹם טוֹב, וְעַל כֵּן אֶסְרוּ עֲלָיו חֻבּוֹת
 9 לְטְרוּחַ בְּכִיסוּיָהּ אִף בְּעַפְרָ מוֹכֵן, וְגַם אִין בְּאִיסוּר זֶה מְשׁוּם בִּיטוּל
 10 שְׂמַחַת יוֹם טוֹב, שְׁהָרִי הַצִּפּוּר מוֹתֵרֵת בְּאִכְלִיָּה אִף קוֹדֵם כִּיסוּי
 11 דְּמָהּ, וְלֹא הִתִּירוּ אֶת כִּיסוּי הַדָּם בְּאוֹפְנִים הַמְּבוֹאֲרִים לְעֵיל, אֲלֵא
 12 לְשׁוֹחֵט בַּיּוֹם טוֹב עֲצֻמּוֹ, לְפִי שְׁלֹא הִיָּה בִּידוֹ לְכַסּוֹת קוֹדֵם לְכֵן,

1 טִירַחָה יִתִּירָה שְׂאִינָה צְרִיכָה. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: פְּשִׁיטָא. מִתְרַצָּת
 2 הַגְּמָרָא: מִזֵּה דְּתִימָא – שְׂמָא תֹאמַר שְׁנַגְוֵר דְּקִרְדָּה אֲחֵת, אֲטוּ – אֲגַב
 3 שְׁתֵּי דְּקִירוֹת שִׁישׁ בְּהֵן טִירַחָה נּוֹסַפְתָּ שְׂאִינָה צְרִיכָה, קָא מְשַׁמְעֵ לָן
 4 שְׂאִין לְגַזְרוּ גִזְרָה זוּ.
 5 * * *

6 דִּין נּוֹסֵף אֹדוֹת כִּיסוּי בַּיּוֹם טוֹב: אִמְרַן רַבָּה, שְׁחַט צִפּוּר מְעַרְבֵ יוֹם

רש"י

ביאור עם "שפה ברורה – עוז והדר"

דף סג עמוד ב: אי קרבן שומע אני וכו'. רישא דברייתא בתורת כהנים הכי איתא יכול השוחט חולין בפנים יהא חייב ודין הוא וכו' ת"ל קרבן על הקרבן הוא חייב ואינו חייב על החולין אי קרבן שומע אני וכו' כלומר או אינו אומר קרבן להוציא את החולין בפנים אלא להביא קדשי בדק הבית ששחטן בחוץ שיהא חייב שהרי אף הם נקראו קרבן כענין שנאמר ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא והוא ודאי בדק הבית הוא: הראוי לפתח וגו'. וקדשי בדק הבית לא היו עתידים לבא לפתח אהל מועד ואני שמעתי שאינן ראויין לפתח אהל מועד שסתם קדשי בדק הבית בעלי מומין הן דאמר מר (תמורה דף ז:) המתפיס תמימים לבדק הבית עובר בעשה וא"א להעמידה כן במקומה במס' זבחים: ולא אוציא פרת המאת. לא גרסינן שאף היא אינה ראויה לבא לאהל מועד אלא ולא אוציא שעיר המשתלח שהוא ראוי לבא לאהל מועד להגריל ולהתוודות עליו הכי מפרש לה בזבחים: ולה' להוציא הוא. בשעיר המשתלח שהוא ראוי לבא בתמיה: אלו אישים. שלא יתן מהן על אש של מערכה: מנין שלא יקדישו מחוסר זמן ת"ל קרבן. ומשעת הקדשו קרוי קרבן: התם דאל פתח לרבנות. שעיר המשתלח דלא ממעט מאל פתח שהרי ראוי לבא אל פתח: לה' להוציא. אתא דאילו לרבנות לא איצטרך וכי אתא להוציא אתא ולמדרש מי שמיוחדין לשם יצא זה שאינו מיוחד: הכא ראשה משמע להוציא. שעיר המשתלח שהרי אינו עולה לאשים: לה' לרבו. אתא ולמדרש לה' כל דלה:

דף סג עמוד ב: שואלת הברייתא: שנלמד בקל וחומר שאם קדשים שהיה להם שעת היתר בחוץ חייבים עליהם משום שחיתת חוץ, חולין שלא היה להם שעת היתר בפנים ודאי שנחייב עליהם משום שוחט בפנים. משיבה הברייתא: תלמוד לומר 'קרבן' ללמד שדווקא על קרבן חייבים ולא על חולין. וממשיכה הברייתא לשאלו: אי - אולי נאמר שמתבת 'קרבן' שומע אני לרבנות אפילו כששחט בחוץ קדשי בדק הבית, דהיינו, בהמות שהוקדשו לצרכי בדק בית המקדש ואינן עומדות להקרבה על המזבח, שהרי אף הם נקראו קרבן, כענין שנאמר לגבי השלל שבני ישראל לקחו מאת המדינים (במדבר לא נ) ונקרב את קרבן ה' וגו' כלי זהב אצעה וצמיד טבעת עגיל וכוז, שהם ודאי אינם עומדים להקרבה על גבי המזבח, ואף על פי כן נקראו 'קרבן'. משיבה הברייתא: תלמוד לומר (ויקרא יז ד) ואל פתח אהל מועד לא הביאו, ללמד שכל הראוי לפתח אהל מועד חייב עליו כששוחטו בחוץ, אבל כל שאינו ראוי לפתח אהל מועד אין חייבין עליו אם שוחטים אותו בחוץ, ולפיכך פטור אם שחט קדשי בדק הבית בחוץ אף שנקראו קרבן, כיון שאינם מיועדים להיקרב בפנים ונקראים אינם ראויים לבוא, לאהל מועד. שואלת הברייתא: אם כן אולי אוציא מדין שחוטו חוץ רק את אלו [-קדשי בדק הבית] שאין ראויין לפתח אהל מועד, ולא אוציא מדין שחוטו חוץ (פרת המאת ו) שעיר המשתלח, והשוחטו בחוץ יהיה חייב, כיון שהוא ראוי לבוא אל פתח אהל מועד בכדי להגריל עם חברו ולהתוודות עליו לפני שילוחו לעזאזל. משיבה הברייתא: תלמוד לומר (שם) 'לא הביאו להקריב קרבן לה', ללמד שחייב רק על מי שמיוחדין לה' כמו קדשי מזבח, שכל עבודתם בעזרה, לפיכך יצאו אלו שאין מיוחדין לשם כמו שעיר המשתלח, מדין שחוטו חוץ, שהרי השעיר נשלח לאחר מכן לעזאזל המדברה. מקשה הגמרא: וכי 'לה' להוציא הוא בא, ורמינהו - והלא קשה מברייתא ששנינו לגבי דין מחוסר זמן, שאסור להביא קרבן שעדיין לא עברו שבעה ימים מלידתו, שנאמר (ויקרא כב כז) 'שור או קשב או עז פי יגלד וגו' ומימי השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה', ומתבת 'אשה' לומדים אלו אישים - שהתורה אוסרת ליתן ממנו על אש המערכה כשלא מלאו לו שבעה ימים מהלידה, ומנין שלא יקדישונו כשהוא מחוסר זמן - כשהוא רק בן שבעה ימים, תלמוד לומר 'קרבן', ומיד כשמקדישו נקרא קרבן, לפיכך אין להקדישו עד שימלאו לו שבעה ימים. ומתבת 'לה' לומדים לרבנות שעיר המשתלח שאף בו אסרה התורה מחוסר זמן. ומשמע מהברייתא שתיבת 'לה' משמעותה לרבנות שעיר המשתלח, ואילו לעיל דרשנו ש'לה' הוא מיעוט. מתרצת הגמרא: אמר רבא, התם מענינא דקרא - שם דורשים לפי ענין הפסוק, והכא מענינא דקרא - וכאן דורשים לפי ענין הפסוק, התם - לגבי שחוטו חוץ, דמתבות 'אל פתח אהל מועד' היה ראוי לרבנות שעיר המשתלח לדין שחוטו חוץ, כיון שאף הוא ראוי לבוא לפתח אהל מועד, באה תיבת 'לה' להוציא ולמעט, שדווקא המיוחדין לה' חייבין עליהם משום שחוטו חוץ ולא שעיר המשתלח, שאילו באה התורה לרבנותו אין צורך בתיבת 'לה' מאחר שכבר נתרבה מ'אל פתח', והכא - לגבי מחוסר זמן דמתבת 'אשה' היה ראוי להוציא ולמעט את שעיר המשתלח שאינו בכלל האיסור של מחוסר זמן, שהרי אינו עולה לאשים למזבח, באה תיבת 'לה' לרבנות שעיר המשתלח שאף עליו חל האיסור של מחוסר זמן.

62 והרי הן אסורות בחלב. אומרת הגמרא: מאן תנא ליה דתני רבנן
 63 – מי הוא התנא ששנה את הברייתא דלהלן, האוכל מנבלת עוף
 64 פהור מן השלל – צרור של ביצים – מביצים שכבושות ומחוברות
 65 לשדרת העוף בגידים, וכן האוכל מן העצמות שלה, שאין לכל
 66 אלו דין בשר נבילה, וכמו כן האוכל מן הגידין, שאין בהם בנותן
 67 טעם ואין דינם כבשר, וכן האוכל מן הפשר שנתלשל מן העוף תחי,
 68 בכל אלו הרי הוא פהור מטומאת נבלת עוף טהור, לפי שאין
 69 בשר, כאמור, ובאוכל מבשר שנתלש מהחי לפי שאין דין נבילה
 70 אלא בעוף שמת. אבל האוכל מן האשכול של ביצים – מבשר
 71 שדרת הנבילה שהביצים אדוקות בו, או מן הפורקן וכוני מעין
 72 ומעיים שלה, או שהמחה את החלב שלה וימקעו, הרי הוא טמא,
 73 משום שכל אלו יש להם דין בשר הנבילה, וכן הגומע את החלב
 74 בדרך שתיה טמא, שאף השותה התרבה לטומאה זו מדרשת
 75 הכתוב. מסיקה הגמרא את שאלתה: מאן הוא התנא שסובר
 76 שהאוכל מן השלל של ביצים של הנבילה, הרי הוא פהור, אמר רב
 77 יוסף, ברייתא זו היא דלא פרבי יעקב, דאי פרבי יעקב, האמר, אם
 78 היו הביצים מעורות בגידין, הרי הן אסורות בחלב, משום שדין
 79 בשר להן. ולשיטתו של רבי יעקב הנבילה טמאה את אוכלו כדן
 80 האוכל מבשר הנבילה, שהרי הן מעורות בגידים. אמר ליה אבי
 81 לרב יוסף, פמאי – מנין לך שרבי יעקב ביצי נבילה מעורות
 82 מטמאות את אוכלן, דלמא עד פאן לא קאמר רבי יעקב התם
 83 בברייתא שהן כבשר, אלא לענין אפורה של בשר בחלב, שמשום
 84 שדומות הן לבשר גזרו חכמים שלא לאוכלן בחלב, אבל לענין
 85 טומאה לא שאינן בשר. וכו' תימא – ושמת תאמר לענין טומאה נמי
 86 נגזר שיטמא מדרבנן כמו שגזרו לגבי איסור בשר בחלב, אין לומר
 87 כן, משום שאפוישי טומאה הוא – הרי ריבוי טומאה אנו גורמים
 88 בכך, ואפוישי טומאה מדרבנן לא מפשינן – ואין לנו להרבות
 89 בטומאה על ידי גזירת חכמים, משום שהדבר גורם להפסד
 90 הטהרות שיגע בהן האדם שנגזרה עליו הטומאה.
 91 נוסח אחר בשמועה זו: ואיכא דאמרי – יש שאמרו לשמועה זו
 92 בדרך אחרת, מאן תנא לברייתא זו שאמרה שהאוכל מן האשכול
 93 של ביצים מהנבילה טמא, משום שהוא כבשר הנבילה, וסוברת
 94 לישאן זו שאשכול של ביצים אינו הבשר שבו נתונות הביצים
 95 אלא לביצים עצמן המעורות בגידין, ושלל של ביצים הוא ביצים
 96 שאינן מעורות כל כך, ומיהו הסובר שביצים המעורות כבשר הן,
 97 אמר רב יוסף, רבי יעקב היא, דאמר, אם היו הביצים מעורות בגידין,
 98 הרי הן אסורות לאוכלן בחלב, וכמו כן הרי הן מטמאות את אוכלן
 99 לטמא בגדים. אמר ליה אבי לרב יוסף, פמאי – מנין לך דהכונה
 100 באשכול השנוי בברייתא היא לאוכל מיהך ביצים דתלוא
 101 ו-התליותו באשכול זה, ומשום כך הכרחת שרבי יעקב שנה דין
 102 זה, דלמא הכוונה היא לאוכל אשכול נופיה – מהאשכול עצמו,
 103 שלדברי הכל דין בשר לו. וכו' תימא – ושמת תאמר שאם הכוונה
 104 לאשכול נופיה, מאי לטימא – מה החידוש בדבר, פשיטא שבשר
 105 נבילה גמור הוא, אומר לך
 106 שיש בכך חידוש, מיד דהוה אקורקבן וכו' מעיין – דומה לקורקבן
 107 ובני מעיים, דאף על גב דודאי בשר ניהו, פין דאיכא אינשי דלא
 108 אכלי מהם, ואין דרכם כל כך להאכל, הייתי אומר שאין מטמאים
 109 את אוכלם, ולכן איצטריך התנא לאשמועינן שמשמאים, תמא נמי
 110 – כך גם באשכול, פין דאיכא אינשי דלא אכלי ממנו, איצטריך
 111 התנא לאשמועינן שבכל זאת האוכל ממנו טמא.
 112 * * *

1 דפתיא – ביצים שנולדו מתרנגולת חיה שפועה ומקרקרת בלידתה
 2 למאן – למי יש למכור. יתבו ליה ביעי דשחוטא – מכרו לו ביצים
 3 שנמצאו במעי תרנגולת שנשחטה. אתא הקונה לקמיה דרבי אמי
 4 לדין, וטען שרימוהו. אמר להו רב אמי למוכרים, מקח מעות הוא,
 5 ותר – וחזור המקח. מקשה הגמרא: הלא פשיטא שמקח טעות
 6 הוא, שהרי הכריז הקונה בפירוש שרצונו בביצים של תרנגולת
 7 חיה, ומה החידוש בהוראה זו שהובאה כאן. מתרצת הגמרא: מהו
 8 דתימא – שמת תאמר, האי לאכילה קא פעי להו – שקונה זה צריך
 9 את הביצים כדי לאוכלן, והאי דקאמר שרצונו בביצים דפתיא
 10 אינו משום שרצה אותן כדי לגדל מהן אפרוחים, אלא משום
 11 שרצה ביצים דצריבן – שמבושלות כל צרכן, וביצים שנמצאו
 12 בשחוטא אינן מבושלות כל כך כמו אלו שנולדו מחיה, למאי נפקא
 13 מינה בין אם רוצה אותן לאכילה לבין אם רוצה אותן לגידול
 14 אפרוחים, הלא סוף סוף לא קיבל את מבוקשו, שאם רצונו בביצים
 15 לאכילה, אין המקח בטל אלא על המוכר למיתבא ליה ביני ביני –
 16 להחזיר לו את הפרש ערך הדמים שבין ביצים שנולדו מתרנגולת
 17 חיה לבין אלו שנמצאו בשחוטא, שאף שרצה ביצים מבושלות
 18 וקיבל ביצים שאינן מבושלות, אין בזה משום ביטול מקח, שהרי
 19 גם הן ראויות לאכילה אף על פי שהן פחות יפות, אלא הטעות
 20 היא רק לענין דמי המקח, קא משמע לן רב אמי שלא כן הוא, אלא
 21 סתם אדם המבקש ביצי תרנגולת חיה, רצונו בביצים לגידול
 22 אפרוחים ולא לאכילה. ועל כן אין ביצי השחוטא שוות לו לכלום,
 23 והמקח בטל לגמרי.
 24 עוד מעשה בענין זה: הווא אדם דאמר להו למוכרי הביצים, ביעי
 25 דברא למאן, ביעי דברא למאן – למי יש למכור ביצי תרנגולת
 26 שילדתן מתרנגול זכר. ורצה אותם ולא ביצים שנולדו לתרנגולת
 27 מתוך שנתחממה בקרקע, כי רצה לגדל מהן אפרוחים, ואלו אינן
 28 מגדלות. יתבו ליה ביעי דספנא מארעא – מכרו לו ביצים שלא
 29 נולדו לה מוכר, אלא נוצרו מהתחממותה בקרקע. אתא הלוקח
 30 לקמיה דרבי אמי לדין. אמר להו רב אמי למוכרים, מקח מעות הוא,
 31 ותר – וחזור המקח. מקשה הגמרא: הלא פשיטא שמקח טעות
 32 הוא. מתרצת הגמרא: מהו דתימא שמת תאמר, האי לאכילה קא
 33 פעי להו – איש זה ביצים לאכילה הוא מבקש, והאי דקאמר – ומה
 34 שאמר שרצונו בביצים דצריבא, אין זה אלא משום דשמיין מפי –
 35 שהן שמונות יותר, יפות הן לאכילה יותר מביצים שנולדו
 36 מהחיים בקרקע, למאי נפקא מינה בין אם רוצה אותן לגידול
 37 אפרוחים לבין אם רוצה אותן לאכילה, הלא סוף סוף לא קיבל את
 38 מבוקשו, למיתבא ליה ביני ביני – להחזיר לו את הפרש הדמים
 39 שבין שני סוגי הביצים, שאם רצונו בביצים לאכילה אין המקח
 40 בטל לגמרי, על אף שביקש לקנות ביצים שנולדו מוכר השמינות
 41 יותר, קא משמע לן רב אמי שאינו כן, אלא מן הסתם ביקש לקנות
 42 אותן כדי לגדל מהן אפרוחים, וכל שלא נולדו מוכר אינן שוות לו
 43 לכלום. והמקח בטל לגמרי.
 44 הגמרא חוזרת למה שאמר רב הונא בשם רב ביצה עם יציאתה
 45 נגמרה, ומפרשת אותה באופן אחר: ואי בעית אימא, מאי עם
 46 יציאתה נגמרה, שעם יציאת רובה נגמרה לידת הביצה, ואף על פי
 47 שלא יצאה כולה, ולענין ביצה שנולדה ביום טוב אמר כן, וברבי
 48 יוחנן, דאמר רבי יוחנן, ביצה שצאחה רובה מערב יום טוב ותררה
 49 למעי התרנגולת, ואחר כך חזרה ויצאה ביום טוב, אין דינה כביצה
 50 שנולדה ביום טוב, אלא כנולדה מערב יום טוב, ועל כן מותרת
 51 היא לאכילה ביום טוב. ואיכא דאמר בפירוש דברי רב האמורים,
 52 מאי עם יציאתה נגמרה, שעם יציאת בולה נגמרה לידתה, עם
 53 יציאת בולה, אין – הרי היא חשובה כנולדת, אבל ביציאת רובה
 54 עדיין לא נולדה, ולאפוקי מדרבי יוחנן – ושלא כדברי רבי יוחנן
 55 המתיר את הביצה ביום טוב אם יצאה רובה מערב יום טוב, אלא
 56 עד שלא יצאה הביצה כולה בערב יום טוב הרי היא אסורה.
 57 * * *

58 הגמרא חוזרת לבאר את הברייתא אודות ביצים שנמצאו
 59 בתרנגולת שנשחטה: גופא, שנינו לעיל בברייתא, השוחט את
 60 התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות, מותרות לאכלן בחלב. רבי יעקב
 61 אומר, אם היו הביצים מעורות – מחוברות בגידין דין בשר להן,

דפחיא - כמו דפעיא. הגולדים מן התרנגולת חיה, שפועה בלידתה. פשיטא - דמקח טעות הוא. דהא בהדיא אמר ליה דפחיא. דצריבין - לשון מבושלות כל צרכן, כמו "צרכת" (ויקרא יג) - כויה, שבשול. ונפקא מינה - בין מאן דבעי ליה לאבילה, בין מאן דבעי ליה לאפרוחים. למיתבא ליה דביני ביני - להחזיר לו דמי מעלה שבין ביני דפחיא לביני דשחטה. ואי בעי ליה לאבילה - אין המקח בטל, דהא בני אבילה ניהו, אלא שאלו יפיהם מהם - ויחזיר לו דמי מעליותן. קא משמע לן - רבי אמר, דסתם מאן דבעי ביצה דפחיא - לאפרוחים בעי ליה, ואין אלו שוין לו כלום. דדבריא - שילדתן תרנגולת מתרנגול, ולא נתחממה מן הקרקע לקולטן בלא זכר. דספנא מארעא - מתחממה בקרקע וילדת ביצים, ואותן ביצים

1 ומצא בה ביצים גמורות וכו' רבי יעקב אומר
2 אם היו מעורות בגידין אסורות - תימה:
3 כיון דגמורות, כיצד היו מעורות? ופירש הקונטרס:
4 דגמורות קאי אחלמון, אבל לא נתקשה עדיין
5 השפופרת מבחוץ, רק הקרום, על כן קאי רבי
6 יעקב וקאמר אם היו מעורות. ולפי הספרים דלא
7 גרסי גמורות נחא, הכי גרסינן: ומצא בה ביצים
8 - מותרות לאכלן בחלב, רבי יעקב אומר כו'.
דשמעה

דפחיא למאן! יהבו ליה ביני דשחטה. אתא לקמיה
דרבי אמר, אמר להו: מקח טעות הוא, והדר. פשיטא!
מהו דתימא: האי לאבילה קא בעי להו, והאי דקאמר
דפחיא - משום דצריבין. למאי נפקא מינה - למיתבא
ליה ביני ביני, קא משמע לן. ההוא דאמר להו: ביני
דדברא למאן, ביני דדברא למאן! יהבו ליה ביני
דספנא מארעא. אתא לקמיה דרבי אמר. אמר להו:
מקח טעות הוא, והדר. פשיטא! מהו דתימא: האי

אין מגולת אפרוחים. ספנא - קולטת ביצים
כשמתעפרת בקרקע. ובסמוך לקמן אמר: כל
היבא דאיבא זכר - לא ספנא מארעא. כלומר,
אינה קולטת ביצים מן הקרקע אלא מן הזכר.
ואינו אלא לשון "שפני טמוני חול" (דברים לג).
עם יציאת רובה נמרה - ולענין יום טוב אתמר,
דאם יצתה רובה מערב יום טוב וחזרה בתוך
מעיה, וילדתה בלילה - מותרת, דהויא ליה
כאילו נולדה מאתמול. כדרבי יוחנן - דאמר
לקמן הכי. ואי בעית אימא - רב לאפוקי מדרבי
יוחנן אתא, ועם יציאתה דקאמר - עם יציאת
כולה, ולמעוטי יציאת רובה. מערות -
מחוברות. נבלת עוף טהור - מטמאה האוכלה
לטמא בגדים שהוא לבוש בשעת בליעתה, ואין
לה טומאת מגע ומשא. ובמסכת נדה (א.א.)
ילפינן לה. והאוכל אחד מן הדברים הללו
ממנה. מן השלל של ביצים - כשהן כבושין
ושלולין וקבועין בשדרה. כלומר, האוכל אותם
ביצים בעודן מעורין בגידין. מן הגידין - וקסבה:
אין בגידין בנותן טעם. שלל - בשט"א, כמו שלל
של כובסין (שבת מה.ב.) כשר שנתלש מן החי -
לאו נבלה היא. מן האשכול - מבשר השדרה
שהביצים אדוקים שם. שהחפה את החלב -
התך את השומן וגמעו - טמא. ובית הלל עור
והרוטב" (חולין קכ.א, פרכין): והא אבילה
כתיבה ביהו ואמר רבי שמעון בן לקיש: הנפש
לרבות את השותה. והכא כתיב "ונפש אשר
תאכל נבלה", ובנבלת עוף טהור מתוקם, בתורת
הכנים. מאן תנא מן השלל של ביצים טהור -
אלמא לאו בשר הוא, דלא כרבי יעקב. אלא
לענין אסורא - דאף על גב דלאו בשר ניהו -
אסר לה מדרבנן, הואיל וקרוכים להיות בשר,
ואיבא למגור משום בשר בחלב. אבל לענין
טומאה - לא, דלאו בשר ניהו דלטמו. וכי
תיבא לענין טומאה נגזור - דלטמו מדרבנן, כי
היבא דגדינן לענין אסורא. אפוישי טומאה הוא
- דאיבא הפסד טהורות. ואפוישי טומאה מדרבנן
לא מפשינן - ואף על פי שגזרו בטומאות
במקומות הרבה, ליבא למימר הבא נמי נגזר,
דלא נחא לן דלפשו בטומאות. ואיבא דאמר -
דאשכול דסיפא הוה משמע ליה לרב יוסף
ביצים המעורות בגידין, ושלל הוה משמע ליה
שאינן מעורות כל כך כמו אותן הגמורות,
קרובות לבא בהן קליפה הלבנה, שאינן דבקות
יפה אלא מעט. מאשכול גופיה - בשר הדבוק
בשדרה, והביצים אדוקין בו. נולד ביום -
נקבותיו וילדות ביום. עשיל - קלב"א שורץ
בלע"ז. מערב יום טוב - בין השמשות, דשוב לא
ילדה אלא בלילה. השכים - קודם עלות השחר.

- למאי נפקא מינה -
"עם יציאתה נמרה" - עם
יציאת רובה נמרה, וכדרבי יוחנן. דאמר רבי יוחנן: ביצה שייצאה רובה מערב יום טוב
וחזרה - מותרת לאכילה ביום טוב. ואיבא דאמר: מאי "עם יציאתה נמרה" עם יציאת
פולחן נמרה, עם יציאת פולחן - אין, אבל רובה - לא, ולאפוקי מדרבי יוחנן. גופא, השוחט
את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות - מותרות לאכלן בחלב. רבי יעקב אומר: אם היו
מעורות בגידין - אסורות. מאן תנא להא, דתנו רבנן: האוכל מנבלת עוף טהור, מן השלל
של ביצים, מן העצמות, ומן הגידין, ומן הכשר שנתלש מן החי - טהור. מן האשכול של
ביצים, מן הקורקבן ובגו מעיין, או שהחמקה את החלב וגמעו - טמא. מאן תנא מן השלל
של ביצים טהור? אמר רב יוסף: דלא פרבי יעקב. דאי פרבי יעקב - האמר: אם היו
מעורות בגידין אסורות! אמר ליה אבין: מפאי? דלמא עד פאן לא קאמר רבי יעקב התיב
אלא לענין אפורה, אבל לענין טומאה - לא. וכי תימא: לענין טומאה נמי נגזור - אפוישי
טומאה הוא, ואפוישי טומאה מדרבנן לא מפשינן. ואיבא דאמר: מאן תנא מן האשכול
של ביצים טמא? אמר רב יוסף: רבי יעקב היא, דאמר אם היו מעורות בגידין - אסורות.
אמר ליה אבין: מפאי דאשכול מהנד דתליא באשכול? דלמא אשכול גופיה! וכי תימא:
אשכול גופיה מאי למימרא? מידי דהוה אקורקבן ובגו מעיין, דאף על גב דכשר ניהו,
בין דאיבא איניש דלא אכלי - איצטרוד לאשמועינן. הכא נמי, בין דאיבא איניש דלא
אכלי - איצטרוד לאשמועינן, תנו רבנן: כל שתשמישו ביום - נולד ביום, כל שתשמישו
בליילה - נולד בליילה, כל שתשמישו בין ביום ובין בליילה - נולד בין ביום ובין בליילה. כל
שתשמישו ביום - נולד ביום, זו תרנגולת, כל שתשמישו בליילה נולד בליילה - זו עטלף
כל שתשמישו בין ביום ובין בליילה - אדם וכל דדמי ליה. אמר מר: כל שתשמישו ביום
נולד ביום - זו תרנגולת. למאי נפקא מינה? לכדרב מרי פריה דרב פהנא. דאמר רב מרי
פריה דרב פהנא: בדרק בקנה של תרנגולין מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה, ולמחר
השכים ומצא בה ביצה - מותרת. והלא בדרק! אימר: לא בדרק יפה יפה. ואפילו בדרק
יפה - אימר: יצתה רובה וחזרה הוא, וכדרבי יוחנן. איני? והא אמר רבי יוסי בן שאול
אמר רב: בדרק בקנה של תרנגולת מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה, ולמחר השכים
ומצא בה ביצה - אסורה! התיב דרספנא מארעא. אי הכי, דרב מרי נמי אימא מארעא
ספנא! בראיבא זכר בהרה. בראיבא זכר נמי, אימא מארעא ספנא! אמר רבינא: גמירי, כל
היבא דאיבא זכר - לא ספנא מארעא. ועד פמה? אמר רב גמדיא משמיה דרב: כל היבא

דשמעה
הוא דנקט בדרק - רבותא קא משמע לן, דאף על גב דבדרק ולא מצא, דליבא למתלייה בנולדה בחול - אפילו הכי מותרת, דסמיכין אברייתא דתנאי: כל שתשמישו ביום נולד ביום,
והא ודאי לא ילדתו בלילה. אימר יצתה רובה וחזרה הואי - ואף על גב דמילתא דלא שכחא היא, מגו דפשיטא לן דאינה יולדת בלילה תלינן בה. בדרספנא מארעא - והיא יולדת
אף בלילה. אי הכי - דיש יולדת בלילה. דרב מרי - הדין שריא? אימא מארעא ספנא, וילדה בליל יום טוב.

1 **רשמעה** קליה ביממא - ובלילה משמיעין קולם למרוחק יותר מביום, ולא נקט בלילה -
 2 משום דתשמיעו ביום: **כי** לא בדק אימר מאתמול הואי - ואם תאמר: הוא
 3 ביצה דבר שיש לו מתירין, אם כן ספקא לחומר! ויש לומר:
 4 דשאני הכא משום דגם כי ספנא מארעא שכיח דיוולדת ביום יותר מבלילה. **לומר** לך
 5 שיעורו של זה לא כשיעורו של זה - פירש רש"י:
 6 דאי לא כתב שאור הייתי אומר דיו לבא מן הדקין
 7 להיות כנדון, ודוקא בככותבת. ואם תאמר: מנלן
 8 דשיעור חמץ בככותבת? אימא כביצה, או
 9 כשיעור אורו ופירש הקונטרס: הדלתא גמירי
 10 לה דהוי בככותבת. ולא נהירא, דאם כן - קרא
 11 למה ליי על כרחך נראה פירוש (אחר): הואיל
 12 וידענא דשיעורו של זה לא כשיעורו של זה -
 13 נוקים ליה שיעורו כדאשכחנא בעלמא גבי יום
 14 כפור (וימא עט,א ושם) דהוי בככותבת.
 15 **דאמר** רבי זירא פתח הכתוב בשאור וסיים
 16 בחמץ וכו' ובית הלל סברי ולפינן ביעור
 17 מאכילה - ואם תאמר: למה ליה צריכותא
 18 דלעיל? הא ידענא שפיר ודחמין בבית מהכא!
 19 ויש לומר: שלא תטעה לומר הואיל וזלקן הכתוב
 20 בשני לאין, ולא יראה לך (שאור) ולא יראה לך
 21 (חמץ) ודאי אין שיעורן שוה, דזה בככותבת וזה
 22 בבית, קא משמע לן הצריכותא. ואם תאמר:
 23 הואיל ואית ליה הצריכותא, למה ליה דרבי זירא?
 24 יש לומר: לא הייתי משים ברת אלא בחמץ,
 25 דכתיב ביה ברת.

בעפר

1 **רשמעה קליה ביממא. עבד רב מרי עובדא עד שתין**
 2 **בתי. ואי איפא נהרא - לא עברא, ואי איפא מכברא -**
 3 **עברא. ואי איפא מיצרא - לא עברא. הוה עובדא**
 4 **ועברא אמיצרא. במאי אוקימתא - בדרספנא מארעא,**
 5 **מאי איריא בדרק? פי לא בדרק נמי! פי לא בדרק - אימא**
 6 **מאתמול הואי. אי הכי, פי בדרק נמי, אימא יצתה רובה**
 7 **והורה היא, וכדרבי יוחנן! דרבי יוחנן לא שכיח. ואמר**
 8 **רבי יוסי בן שאול אמר רב: האי תוקמא שחיכא**
 9 **ספנתא לגלויא. "בית שמאי אומרים שאור בכזית".**
 10 **מאי מעמיהו דבית שמאי? אם כן לכתוב רחמנא**
 11 **חמץ, ולא פגי שאור, ואנא אמינא: ומה חמץ שאין**
 12 **חמוצו קשה - בכזית, שאור שחמוצו קשה לא כל**
 13 **שפון? שאור דכתב רחמנא למה ליה? לומר לך: שיעורו**
 14 **של זה לא כשיעורו של זה. ובית הלל: צריכי, דאי**
 15 **כתב רחמנא שאור, הוה אמינא: משום דחמוצו קשה,**
 16 **אבל חמץ דאין חמוצו קשה - אימא לא, צריכא. ואי**
 17 **כתב רחמנא חמץ - משום דראוי לאכילה, אבל שאור**

1 דשמעה קליה ביממא - שהקול אינו נשמע ביום כבלילה. עובדא - בדק מעיז טוב ולא
 2 מצא, והשכים ומצא. ולא היה תרנגול זכר עד ששים בתים, וסמך רב מרי על התרנגול,
 3 והתיר את הביצה. מכברא - גשר. מיצרא - חבל קשור בראשי שתי יתדות, אחת תקועה
 4 בשפת הנהר מזה ואחת תקועה בשפת הנהר מזה, ועץ קצר מוטל לרוחב הנהר, ועוברין
 5 בו בדוחק על ידי שאוחזין בחבל ועוברין. במאי
 6 אוקימתא - לדרכי יוסי ביר שאול. אימא
 7 מאתמול הואי - דכיון דרובא ביממא ילדן, אי
 8 לא בדק - תלינן ביממא. דכיון יוחנן לא שכיחא
 9 הלכה, דלא תימא דיו לבא מן הדקין לן דאיהו
 10 יולדת בלילה - תלינן כרבי יוחנן. אבל בדספנא
 11 מארעא - לילד בלילה שכיח טפי מיצתה רובה.
 12 תופא שחיכא - שומין שחוקין. לגלויא - הנחש
 13 שתוח ממנו אם מוצאו מגולה, ומטיל בו ארס.
 14 אם כן - דחיד שיעורא לתרייהו. שיעורו של זה
 15 בו' - להכי לא יליף שאור מחמץ, משום דחמץ
 16 בככותבת. דלא תימא דיו לבא מן הדקין להיות
 17 כנדון, ושאר נמי בככותבת - להכי כתביה
 18 בהדיא, לשעורי בשיעורא וזוטא ושיעורא רבא.
 19 ולהכי נקט כותבת, דבהכי הוי יתובי דעתא,
 20 כדמפרש טעמא בימא (דף עט,א). אי נמי
 21 שיעורין הלכה למשה מסיני. לית ליה דרבי זירא
 22 - בתמיה: הוא קרא בהדיא כתיבו פתח הכתוב
 23 בשאור - "שאור לא ימצא בחתיכם" (שמות יב).
 24 וסיים בחמץ - "כי כל אוכל ומחמצתו", והוה
 25 ליה למכתב כי כל אוכל שאור בו, דהא אתיא
 26 ענושו עם אזהרתו וזו שאור וכו' - כוה כן זה.
 27 לענין אכילה כולי עלמא לא פליגי - דאפילו
 28 בית שמאי מודו דחמץ חייב בכזית כשאר
 29 באכילתו, וכדרכי זירא. אבל לביעור לבית
 30 בשאור - שיעורא מצינו דרבי יוחנן קרא למכתביהו
 31 לתרייהו "לא יראה לך חמץ ולא יראה לך
 32 שאור" - לא ילפינן למימר כי הכי דבאכילה
 33 השוה הכתוב אכילת חמץ לביעור שאור, אף
 34 לביעורו השוה לו. דמצינו דרבי יוחנן קרא
 35 יש חלק בשיעורין. תניא נמי הכי - דבביעור
 36 הוא דפליגי, ולא באכילה. השוחט דיעבר - דאי
 37 שחט משמע, אבל לכתיבא - לא שרי ליה בית
 38 שמאי לשחוט, אלא אם כן יש לו עפר מוכן
 39 תיחוח. מכלל דתנא קמא סבר ישחוט - בתמיה.
 40 ודאי "השוחט" קאמר הוא לא קשיא - לא ישחוט
 41 דבית הלל אכסויי חזויה קא מהירי, והכי
 42 קאמר: לא יגמור מעשה השחיטה, והיינו
 43 הכסוי. לא ישחוט ויכסה - אף על פי ששחט -
 44 לא יגמור. השוחט שבא לימלך - אף על גב
 45 ד"השוחט" דעלמא דיעבר, על כרחך הכא
 46 לכתחלה: השוחט שבא לשחוט (בהמה) ובא
 47 לימלך לנו מה יעשה, אם ישחוט אם לא,
 48 הואיל ואין לו עפר תיחוח, בית שמאי אומרים
 49 בו. רב יוסף אמר בו' - ולקמיה מפרש במאי
 50 קמפלגי רבה ורב יוסף אליבא דבית שמאי.
 51 בעפר - משמע שחוט ששחט וטמן בעפר קודם
 52 הכסוי. וכסוה עפר - הוי משמע דלא קפיד אלא
 53 אכסוי. אית לן דרבי זירא - ובעינן עפר למטה.
 54 והכי קאמר: רבה אם יכולין לומר לו שחוט מיד,
 55 שיש לו כבר עפר למטה - שרינן ליה. אבל אם
 56 אנו צריכין לומר לו חפור תחלה - לא נתיר לו.
 57 ולמא - לאחר חפירה ממליך ולא שחוט. נמצא שחופר בתום. הא עדיפא - דלא תגזור הכי. והא קא עביד כתישה - לרב יהודה פריך, דאמר: והוא שיש לו דק נעוץ. אלמא דטעמא
 58 דמתניתין לאו משום דאית עשה ד"וכסוה בעפר" ודחי את "לא תעשה כל מלאכה": אלא משום דכבר חפור ועומד הוא. והא קא עביד כתישה, שעדיין רגבים מדובקים הם, ואינן
 59 ראוין לכסוי אלא אם כן כותשן, וכותש תולדה דטוחן הוא, ומלאכה היא.

בעפר

61 רְחֵמָנָא שְׁאוּר בלבד ולא כתב חמץ, הוּה אַמִּינָא דווקא שאור נאסר
 62 בכזית, משום דְּהַמוּצוּ קֶשֶׁה, אֲבָל חֲמֵץ דְּאִין תְּמוּצוּ קֶשֶׁה, אִימָא לֹא
 63 נאסר בכזית, על כן צְרִיבָא חֲמֵץ להכתב. וְאִי קָתַב רְחֵמָנָא חֲמֵץ
 64 בלבד ולא שאור, הוּה אַמִּינָא שדווקא חֲמֵץ נאסר בכזית, מְשוּם
 65 דְּהוּא רְאוּי לְאֵכִילָה. אֲבָל שְׁאוּר שְׁאִין רְאוּי לְאֵכִילָה אִימָא לֹא נאסר
 66 בכזית. על כן צְרִיבָא אף שאור להכתב. נמצא כי אין אף אחד מהם
 67 מיותר, וממילא אין בידינו שום מקור לחלק בשיעורם. שואלת
 68 הגמרא: וְכִי בֵּית שְׁמַאי לִית לְהוּ דְרַבֵּי יוֹרְא, דְּהַרִי אָמְרַ רַבֵּי יוֹרְא,
 69 כְּתִיב 'שְׁבַעַת יָמִים שָׂאֵר לֹא יִמְצָא בְּחֵתִיכֶם, כִּי בָּל אֵכַל מִחֲמַצַּת
 70 וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא', מִפְּנֵי מַה פָּתַח הַכְּתוּב בְּשָׂאוּר וְכִיִּים בְּחֵמָץ,
 71 וְהִלָּל הִיא רְאוּי שִׁיכְתֹּב 'כִּי כָּל אוֹכֵל שְׁאוּר', שְׁהַרִי בּו פִּתְחַ הַכְּתוּב,
 72 וְכַרְךְ אַת עוֹנֵשׁוּ עִם אַזְהַרְתּוּ, אֵלֵּא כַּדִּי לוֹמְר לָךְ, הוּה שְׁאוּר וְהוּ
 73 חֲמֵץ, וְאִיסוּר אֵכִילָה אַחַד נוֹהַג בְּשֵׁנֵיהֶם, וְמַה יַעֲנוּ עַל כֵּךְ בֵּית
 74 שְׁמַאי. מְסִיקָה הַגְּמָרָא: אֵלֵּא לְעֵינַן אִיסוּר אֵכִילָה בּוֹלִי עֲלֵמָא לֹא
 75 פְּלִיגֵי שְׁבִין שְׁאוּר וְבִין חֲמֵץ שְׁעוּרִים בְּכּוּזִית, וְכּוּמו שְׁהוֹכִיחַ רַבֵּי
 76 יוֹרְא, כִּי פְּלִיגֵי בְּשִׁיעוּרִים לְעֵינַן חוֹבַת בְּעוּר חֲמֵץ, בֵּית שְׁמַאי סָבְרַ,
 77 לֹא לְפִינַן שְׁעוּר חוֹבַת בְּעוּר מְשִׁיעוּר אֵכִילָה, אֵלֵּא מִכְּ שְׁפִירַט
 78 הַכְּתוּב אַת שְׁנֵיהֶם בְּאִיסוּר בַּל יִרְאֵה, מוֹכַח שְׁלַגְבִּי בְּעוּר חֲלוקִים
 79 הֵם בְּשִׁיעוּרִים, וְבֵית הַלַּל סָבְרַ, וְלְפִינַן בְּעוּר מְאִכִילָה, וְכִשֵּׁם
 80 שְׁשִׁיעוּר אִיסוּר אֵכִילְתוּ הוּא בְּכּוּזִית, כְּמוֹ כֵּן הוּא שְׁעוּר חוֹבַת
 81 בְּעוּרוֹ. אֲתָמְר נָמִי בְּבִיאוּר מִחֲלוקֶתֶם, אָמְר רַבֵּי יוֹסִי בְּרַ חֲנִינָא,
 82 מִחֲלוקֶת בֵּית שְׁמַאי וְבֵית הַלַּל הִיא לְעֵינַן שְׁעוּר חוֹבַת בְּעוּר
 83 הַחֲמֵץ, אֲבָל לְעֵינַן אִיסוּר אֵכִילָה, לְדַבְרֵי הַלַּל זֶה זֶה – שְׁאוּר וְחֲמֵץ
 84 שְׁעוּרִים בְּכּוּזִית. תֵּנִינָא נָמִי חֲבִי בְּרִייתָא, כְּתִיב 'וְלֹא יִרְאֵה לָךְ
 85 (שְׁאוּר) [חֲמֵץ] וְלֹא יִרְאֵה לָךְ (חֲמֵץ) [שְׁאוּר]', וְהוּ מִחֲלוקֶת שְׁבִין בֵּית
 86 שְׁמַאי וְבֵית הַלַּל, שְׁבוּחַ נִחְלָקוּ, שְׁבִיבַת שְׁמַאי אוֹמְרִים, אִיסוּר בַּל
 87 יִרְאֵה בְּשָׂאוּר הוּא בְּכּוּזִית, וְאִילוּ חֲמֵץ בְּכּוּזִיתֶת. וְבֵית הַלַּל אוֹמְרִים,
 88 זֶה זֶה בְּכּוּזִית בַּלְבַּד, וְלֹא נִחְלָקוּ כֻלָּל לְעֵינַן אִיסוּר אֵכִילָה:
 89 * * *

90 שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנָה: הַשְּׁחוּטָה חֵיהּ יַעוּף בְּיוֹם מוֹזַב וְכוּ', בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים,
 91 יַחְפוּר בְּדַקְר (כְּלִי חֲפִירָה) וְיִכְסָה:
 92 שׁוֹאֵלֵת הַגְּמָרָא: מַלְשוּן הַמִּשְׁנָה 'הַשְּׁחוּטָה' בְּהֵ"א הִידִיעָה בְּדִשְׁמַע
 93 שְׂרַק אִם כְּבַר שְׁחַט בְּדִיעֵבַד, אִין – מוֹתֵר לוֹ לַחְפוּר בְּדַקְר וְלִכְסוּת,
 94 אֲבָל לְבִתְחִילָה לֹא יִשְׁחוּט אֵלֵּא אִם כֵּן הַבְּרִייתָא, וְבֵית הַלַּל אוֹמְרִים,
 95 יוֹם, אִימָא סִיפָא – קֶשֶׁה מִחְסִיפָא אִם כֵּן הַבְּרִייתָא, וְבֵית הַלַּל אוֹמְרִים,
 96 לֹא יִשְׁחוּט, אֵלֵּא אִם כֵּן הִיָּה לוֹ עֶפֶר מוֹכֵן מִבְּעוּד יוֹם, מִשְׁמַע
 97 שְׁלַכְתְּחִילָה לֹא יִשְׁחוּט, אֲבָל אִם כְּבַר שְׁחַט יַחְפוּר וְיִכְסָה, מְכָלָל –
 98 יֵשׁ לְדִיקָה דְתֵנָּא קָמָא, הוּא בֵּית שְׁמַאי, סָבְרַ שְׁשִׁחוּט אֵף לְכַתְחִילָה,
 99 שְׁאִם לֹא כֵּן בְּמַה נִּחְלָקוּ עֲלֵיהֶם בֵּית הַלַּל. וְנִמְצָא כִּי הִישָׂא
 100 וְהִסִּיפָא שֶׁל הַמִּשְׁנָה סוֹתְרוּת. מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: הָא לֹא קֶשֶׁיָא, מַה
 101 שְׁאִמְרוּ בֵּית הַלַּל לֹא יִשְׁחוּט, לֹא יִשְׁחוּט וְיִכְסָה קָמָא, וְהַכּוּזִינָה
 102 שְׁלֹא יִגְמֹר אַת מַעֲשֵׂה הַשְּׁחִיטָה, אֲךָ בֵּית שְׁמַאי מִתִּירִים בְּדִיעֵבַד
 103 לַחְפוּר וְלִכְסוּת לְאַחַר שְׁחַט. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אִימָא סִיפָא, וְמוֹדִים
 104 בֵּית הַלַּל שְׁאִם כְּבַר שְׁחַט, שְׁבִדִיעֵבַד יַחְפוּר פְּדִיקָה וְיִכְסָה. מְכָלָל,
 105 דְּמַה שֶׁהִתִּירוּ בֵּית שְׁמַאי בְּרִישָׁא, לֹאֹ הִיעֵבַד הוּא, אֵלֵּא אֵף
 106 לְכַתְחִילָה מוֹתֵר לְשְׁחוּט עַל מִנַּת לַחְפוּר וְלִכְסוּת לְאַחַר הַשְּׁחִיטָה.
 107 אָמְר רַבָּה, חֲבִי קָמָרַ הַתְנַא שֶׁל מִשְׁנֵינוּ, הַשְּׁחוּטָה שְׁאִין בִּידוּ עֶפֶר
 108 מוֹכֵן מִבְּעוּד יוֹם, וְכֹּא לְמִלְפָּא וְלִשְׁאוּל אִם מוֹתֵר לוֹ לְשְׁחוּט וְאַחַר
 109 כֵּךְ לַחְפוּר וְלִכְסוּת, כִּיצַד הַנְּשִׂאל עוֹנָה וְאוֹמְר לוֹ, בֵּית שְׁמַאי
 110 אוֹמְרִים, אוֹמְר לוֹ, שְׁחוּטִי, חֲפּוּר, וְכִפְּסָה. וְבֵית הַלַּל אוֹמְרִים, אוֹמְרִים
 111 לוֹ שְׁלֹא יִשְׁחוּט אֵלֵּא אִם כֵּן הִיָּה לוֹ עֶפֶר מוֹכֵן מִבְּעוּד יוֹם. רַב יוֹסֵף
 112 אָמְר לְתַרְץ בְּאוֹפֵן אַחַר, חֲבִי קָמָרַ הַתְנַא שֶׁל מִשְׁנֵינוּ, הַשְּׁחוּטָה
 113 שְׁבָא לְהַפְלֵף כִּיצַד יַעֲשֵׂה, כִּיצַד עוֹנָה הַנְּשִׂאל וְאוֹמְר לוֹ, בֵּית שְׁמַאי
 114 אוֹמְרִים, אוֹמְר לוֹ, לָךְ חֲפּוּר שְׁחוּטִי וְכִפְּסָה. שְׂקוּדִים יֵשׁ לוֹ לַחְפוּר
 115 וְלִהְכִין עֶפֶר וְרַק אַחַר כֵּךְ יִשְׁחוּט, וְבֵית הַלַּל אוֹמְרִים, לֹא יִשְׁחוּט
 116 אֵלֵּא אִם כֵּן הִיָּה לוֹ עֶפֶר מוֹכֵן מִבְּעוּד יוֹם. נִנְחָלְקוּ רַבָּה וְרַב יוֹסֵף
 117 בְּסַדֵּר הַדְּבָרִים, הָאֵם קוּדִים יִשְׁחוּט אוֹ קוּדִים יַחְפוּר וְיִכִין לוֹ עֶפֶר.
 118 וְמִכּוּן מִקוּם לְדַבְרֵי שְׁנֵיהֶם 'הַשְּׁחוּטָה' בְּמִשְׁנָה אִין הַכּוּזִינָה כְּבַר
 119 שְׁחַט, אֵלֵּא הַכּוּזִינָה לְאַדָּם הַשְּׁחוּט שְׁבַא לְהַמְלֵךְ קוּדִים הַשְּׁחִיטָה.
 120 הַגְּמָרָא מְבַרְרָת אַת מִחֲלוקֶת רַבָּה וְרַב יוֹסֵף: אָמְר לִיה אֲבִי לָרַב

1 דְּשִׁמְעָה קְלִיָּה פִּימָא – כֹּל אֵימַת שְׁהוֹכֵר נִמְצָא בְּמִקוּם שְׁמַמְנוּ הִיא
 2 יוֹכֵלָה לְשַׁמּוּעַ אַת קוּלוּ בּוּיִם. עֵבֶד רַב פְּרִי עוֹבְדָא – עֵשָׂה רַב מְרִי
 3 מַעֲשֵׂה לְהַתִּיר בְּבִיצָה שְׁנִמְצָאָה בְּקֹדֶם עֲלוֹת הַשַּׁחַר, וְלֹא הִיָּה
 4 זֹכֵר עַד לְמַרְחֵק שֶׁל שְׁתֵּינָן פְּתֵי – שְׁשִׁים בְּתִים מִמְנָה, כִּיִן שַׁעַד
 5 מִרְחָק זֶה לֹא סַפְנָא הַתְרַנְּגוּלַת מֵאַרְעָא, אֵלֵּא הִיא יוֹלַדַת מִמְנוּ
 6 בַּלְבַּד וּדְאִי יוֹלַדָה מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב. וְאִי אִימָא נְתָרָא – אִם יֵשׁ הַר
 7 בֵּין הַזְּכֵר לְהַתְרַנְּגוּלַת, לֹא עֲבָרָא הַתְרַנְּגוּלַת אַת הַנְּהַר לְלַכַּת אֵלִיו
 8 אֵף שֶׁהֵם קְרוֹבוּים, וְאֵנוּ תוֹלִים שְׁאִין הַבִּיצָה מִמְנוּ אֵלֵּא סַפְנָא
 9 מֵאַרְעָא, וְמִמִּילָא יִתְכֵן בֵּי נוֹלַדֵּי בְּלִילָה, וְהַרִי הִיא אִסוּרָה. וְאִי
 10 אִימָא מְבָרָא – אִם יֵשׁ גֶּשֶׁר עַל הַנְּהַר, עֲבָרָא הִיא אַת הַגֶּשֶׁר וּמַגִּיעָה
 11 לְמִקוּם הַזְּכֵר, וְשׁוֹב יֵשׁ לְתוֹלוֹת אַת הַבִּיצָה בּו, וְהַרִי הִיא מוֹתֵרַת
 12 מְשׁוּם שְׁנוּלַדָה מֵאַתְמוֹל. וְאִי אִין שֶׁם גֶּשֶׁר שֶׁל מִמַּשׁ אֵלֵּא אִימָא
 13 מְיַצְרָא בַּלְבַּד, וְהֵינֵנו חַבַּל מִתּוֹחַ לְרוֹחַב הַנְּהַר וּמְחוּבֵר בְּשֵׁתִי
 14 קְצוֹתֵינוּ לִיתִידוֹת הַנְּעוּצִים בְּשֵׁנֵי גְדוֹת הַנְּהַר, וְעַל יְדֵי הַאֲחִיזָה
 15 בְּחַבַּל אֲפִשֵׁר בְּדוּחַק לַחְצוֹת אַת הַנְּהַר עַל עֵץ צַר הַמוּטֵל לְרוֹחַבּוּ,
 16 בְּאוֹפֵן זֶה לֹא עֲבָרָא הַתְרַנְּגוּלַת אַת הַנְּהַר, וּדְאִי שְׁסַפְנָא מֵאַרְעָא.
 17 הַגְּמָרָא דּוּחַח אַת הַדִּין הָאֲחֵרוֹן: הוּה עֲבָרָא וְעֲבָרָא אִמְיַצְרָא –
 18 אִיעֵר מַעֲשֵׂה שְׁעַבְרָה הַתְרַנְּגוּלַת עַל הַמַּיְצַר, שְׁלֹא כְּפִי שְׁאִמְרָנוּ,
 19 וְאִם כֵּן יֵשׁ לְהַתִּיר אַת הַבִּיצָה בְּאוֹפֵן כּוּזָה.

20 הַגְּמָרָא חוֹזֵרַת לְדַבְרֵי רַבֵּי יוֹסִי בֵּן שְׁאוּל בְּשֶׁם רַב שְׁאִסֵּר בִּיצָה
 21 שְׁנִמְצָאָה בְּקֹדֶם בּוּיִם טוֹב קוּדִים עֲלוֹת הַשַּׁחַר לְאַחַר שְׁנַבְדַּק הַקֵּן
 22 מֵאַתְמוֹל וְלֹא נִמְצָאָה בּוּ בִיצָה. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: פְּמַאי אוֹמְרִים קָמָא –
 23 בְּמַה הַעַמְדַת זֹאת פְּבִיצָה דְּפְּסָנָא מֵאַרְעָא, שְׁלִידַתָּה אֵף בְּלִילָה, אִם
 24 כֵּן קֶשֶׁה, מַאי אִירִיָא – מְדוּעַ דִּיבַר רַב דּוּוּקָא בְּמַקְרָה שְׂבָדַק
 25 מֵאַתְמוֹל בְּקֹדֶם וְלֹא מִצָּא, הֵלֵּא אֲפִילוּ כִּי לֹא פְּדַק מֵאַתְמוֹל נָמִי יֵשׁ
 26 לְאַסוּר אַת הַבִּיצָה, כִּי שְׁמַא נוֹלַדָה בְּלִיל יוֹם טוֹב. מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא:
 27 כִּי לֹא פְּדַק אַת הַקֵּן מֵאַתְמוֹל וְלֹא מִצָּא, אִימָא מְאִתְמוֹל הוּאִי – יֵשׁ
 28 לְתוֹלוֹת שְׁנוּלַדָה בּוּיִם אַתְמוֹל וְלֹא בְּלִיל יוֹם טוֹב, מְשׁוּם שְׁרוּב
 29 הַתְרַנְּגוּלוֹת יוֹלַדוֹת בּוּיִם אֵף בִּיצִים שְׁסַפְנָא מֵאַרְעָא, וְהוֹלְכִים אַחַר
 30 הַרְּבוּ. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אִי חֲבִי, כִּי פְּדַק וְלֹא מִצָּא נָמִי יֵשׁ לְלַכַּת אַחַר
 31 הַרְּבוּ וְלְתוֹלוֹת שְׁנוּלַדָה מֵאַתְמוֹל, וְאֵף שְׁבַדַּק אַתְמוֹל וְלֹא מִצָּא,
 32 אִימָא אַתְמוֹל יַצְתָּה רִבְּהָ וְחִזְרָה הִיא, וְכִדְרַבֵּי יוֹחֵנָן הַמֵּתִיר בְּבִיצָה
 33 שִׁיצָאָה רֹבָה עֶרֶב יוֹם טוֹב וְחִזְרָה לְמַעֵי אִמָּה יוֹצֵאָה שׁוֹב בּוּיִם
 34 טוֹב. מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: מְקָרָה זֶה דִּהַתִּיר בּוּ רַבֵּי יוֹחֵנָן לֹא שְׁכִיחַ הוּא,
 35 וְיוֹתֵר שְׁכִיחַ שְׁתַּלְדַּב בְּלִילָה מִשְׁתַּצָּא רֹבָה, אֲבָל בְּבִיצָה שְׁנוּלַדָה עַל
 36 יְדֵי זֹכֵר, עַל כִּרְחַנּוּ תוֹלִים שִׁיצָאָה רֹבָה מֵאַתְמוֹל וְחִזְרָה, שְׁלַעוּלִים
 37 אֵינָה יוֹלַדַת אֵלֵּא בּוּיִם.
 38 * * *

39 הַגְּמָרָא מְבִיאָה מִימְרָא נּוֹסַפְתָּ מֵאַמּוּרָא זֶה: וְאָמְר רַבֵּי יוֹסִי בֵּן שְׁאוּל
 40 אָמְר רַב, הָאִי תוּמָא שְׁחִיקָא סְפָנְתָא לְגִלוּיָא – שׁוּמִים שְׁחוּקִים סַכְנָה
 41 לְהִנְחִים מְגוּלִים, כִּי כְּשֶׁהַנְּחַשׁ מוֹיָצָאֵם מְגוּלִים הוּא שׁוֹתָה מֵהֶם,
 42 וּמְטִיל בְּהֶם אַת אֲרִסוֹ:
 43 * * *

44 שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנָה: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, שְׁאוּר בְּכּוּזִית וְחֲמֵץ בְּכּוּזוֹתֵת
 45 [וְתַמְרָה]. וְבֵית הַלַּל אוֹמְרִים, זֶה זֶה בְּכּוּזִית:
 46 שׁוֹאֵלֵת הַגְּמָרָא: מַאי מְטַעֲמִיָּהוּ דְּבֵית שְׁמַאי הַמְּחַלְקִים בֵּין שְׁאוּר
 47 לְחֲמֵץ, וּמְדוּעַ לֹא יִאֲסְרוּ שְׁנֵיהֶם בְּכּוּזִית. מִשִּׁיבָה הַגְּמָרָא: אִם כֵּן,
 48 שְׁשֵׁנִיהֶם בְּכּוּזִית, לְקַתּוּב רְחֵמָנָא רַק אִיסוּר חֲמֵץ, וְלֹא כְּעֵי אִיסוּר
 49 שְׁאוּר לְהַכְתֵּב בְּתוֹרָה, וְאֵנָּא אִמִּינָא – וְנִאמַר מַעֲצֵמְנוּ, שְׁאֵף שְׁאוּר
 50 אִסוּר בְּפִסַּח מִקַּל וְחוֹמֵר, וְמַה חֲמֵץ שְׁאִין תְּמוּצוּ קֶשֶׁה שְׁעוּרוֹ
 51 בְּכּוּזִית, שְׁאוּר שְׁחֵמוּצוּ קֶשֶׁה לֹא כָּל שֶׁכֵּן שְׁאִסוּר בְּפִסַּח בְּשִׁיעוּר זֶה,
 52 וְאִם כֵּן, שְׁאוּר דְּכְּתִב רְחֵמָנָא לְמַה לִּי, אֵלֵּא לוֹמְר לָךְ, שְׁשִׁיעוּרוֹ שֶׁל
 53 זֶה לֹא בְּשִׁיעוּרוֹ שֶׁל זֶה, אֵלֵּא שְׁאוּר שְׁחֵמוּצוּ קֶשֶׁה חֲמוּר יוֹתֵר
 54 וְשִׁיעוּרוֹ בְּכּוּזִית, וְהַחֲמֵץ הַקַּל מִמְנוּ שְׁעוּרוֹ בְּכּוּזוֹתֵת, וְלִכֵּן נִכְתְּבוּ
 55 בְּפִירוּשׁ שְׁאִילוּ מִזְקַל וְחוֹמֵר הִיִּינוּ אוֹמְר שְׁשִׁיעוּרֵיהֶם שׁוּים שְׁדִיו
 56 לְבַא מִן הַדִּין לְהִיּוֹת כְּנִידוּן. וּמֵאַחַר שְׁמוּכַח שְׁשִׁיעוּרוֹ שֶׁל הַחֲמֵץ
 57 הוּא בִּיּוֹרָא מְכוּזִית, הַעֲמִידוּהוּ בֵּית שְׁמַאי עַל כְּכוּזוֹתֵת, מְשׁוּם
 58 שְׁשִׁיעוּרוֹ יֵשׁ זֶה כְּכַדִּי לִישֵׁב אַת דַּעְתוֹ שֶׁל הָאָדָם, שְׁכֵן מְצִינוּ כְּבַר
 59 שְׁעוּר אֵכִילָה כּוּזָה לְעֵינַן אִיסוּר אֵכִילָה בּוּיִם הַכִּיפּוּרִים. וְבֵית הַלַּל
 60 מַה יִּאמְרוּ עַל כֵּךְ, דַּעְתָּם הִיא שְׁצָרִיכֵי שְׁנֵיהֶם לְהַכְתֵּב, דְּאִי קָתַב

41 צרכיו עד שישטחנו בקרקע. ואמר רב יהודה, אף מְכַנְּסִים אִדָּם בערב
 42 שבת ויום טוב במחשבה סתם מֵלֵא קוֹפְטוּ עֵפֶר מועט ונותנו במקום
 43 אחד על הקרקע, ובשבת ויום טוב הוא עוֹשֶׂה כְּהוּ – (בֶּעֶפְרָן) את כָּל
 44 צָרְכָו. דָּרַשׁ מִר זִמְרָא מְשֻׁמֵּיה דְמִר זִמְרָא רְבָה, וְהוּא שְׂיִתְיָד לֹא
 45 לעפר זה קָרָן וְיִית, ולא פיזרו על פני קרקע הבית, שדווקא באופן
 46 זה מוכח שהוא מיעד את העפר להשתמש בו לצרכיו. אבל אם
 47 שטחו, הרי הוא מבטלו לקרקע ונעשה מוקצה. הגמרא מקשה על
 48 דברים אלו: מִיִּתְיָבִי, שנינו במשנה (חולין פג:) בִּזְי, שהוא ספק חיה
 49 ספק בהמה, וספק אם חייב בכיסוי, לפי שאין מצות כיסוי אלא
 50 בחיה ועוף ולא בהמה, אִין שִׁחְטִין אוֹתוּ בְיִום מִזְבֵּ, שמא חיה הוא
 51 וטעון כיסוי, ואסור לכסותו ביום טוב. וְאִם שִׁחְטוּ בדיעבד, אִין
 52 מְכַפְּסִין אֵת דְמוֹ, כי שמא בהמה הוא ואינו טעון כיסוי, ואסור
 53 לטלטל את העפר שלא לצורך מצות כיסוי הדם. וקשה, וְאִי אִיתָא
 54 – אם אכן יש עפר שאין בו איסור מוקצה אלא הוא מוכן לכל
 55 צרכי האדם, לְכַפְּיָה – יכסה בו את דם הכוי, כְּדִהֲתִיר רַב יְהוּדָה
 56 בקופת עפר שהכניסו לביתו מערב יום טוב. ואפילו אם הוא
 57 בהמה ואין בו מצות כיסוי, הרי אין בעפר זה שום איסור, ומותר
 58 לעשות בו את כל צרכיו. מתרצת הגמרא: וְלִמְעִיבָה – ולשיתך,
 59 הלא אף אם תחלוק על רב יהודה ותאמר שאסור לכסות בעפר
 60 זה, עדיין קשה, לְכַפְּיָה – שיכסה את דם הכוי כְּאִפְרִי בְיָה או
 61 כְּעֶפֶר שִׁדְרָקָר נְעוּץ בו, שמפורש בהם במשנתנו שמוך המוכן הם
 62 ומותרים. אֲלָא בהכרח צריך לומר, דְלִית לִיה – שאין לו תחת ידיו
 63 אפר כירה או עפר שדקר נעוץ בו, הֲקָא נְמִי – כך גם תתריך את
 64 קושייתך, דְלִית לִיה עפר שהכניסו מבעוד יום, ועל כן אין שוחטים
 65 את הכוי. מקשה הגמרא: אִי הָכִי – אם אין לו עפר שמוטר לכסות
 66 בו, מָאי אִירִיא – למה אסרה המשנה לשחוט בדווקא כיו שהוא
 67 כְּפָק, הרי אֲפִילוּ חיה ועוף שחייבים בכיסוי בְּדִיא, נְמִי לֹא ישחטם,
 68 שהרי הלכה כבית הלל האוסרים לחפור בעפר אפילו בדיעבד אם
 69 אין דקר נעוץ בו מבעוד יום, כדברי רב זריקא לעיל. מתרצת
 70 הגמרא: אִין הָכִי נְמִי, אף חיה ועוף ודאיים לא ישחוט ויכסה כשאין
 71 לו עפר מוכן מבעוד יום, אלא נקטה הברייתא כיו לרבנותא, ובדרך
 72 לֹא מְכַפְּיָא כְּאִמְרִי. לֹא מְכַפְּיָא – אין צורך לומר שחיה ועוף שהם
 73 וְדִיא, דְלֹא לְשַׁחֵט ביום טוב, כדי שלא לבטל מצות כיסוי שהם
 74 ודאי חייבים בה, שהרי אף לאחר שהשחיטה יאסר עליו לחפור
 75 ולכסות את למם כאמור, אֲבָל כיו שהוא כְּפָק, אִימָא מְשֻׁמֵּי שְׂמִחַת
 76 יום מִזְבֵּ התיירו לו לבטל ספק מצות כיסוי, ומותר לו לְשַׁחֵט, וְאָף
 77 על גב דלֹא לְכַפְּיָה. קָא מְשַׁמְעֵי לָן הברייתא, שאף את הכוי אסור
 78 לשחוט ביום טוב במקום שכיסויו נאסר, משום שאף ספק מצות
 79 כיסוי אסור לבטל משום שמחת יום טוב.

1 מדובר מְמָקוּם שיש שם עֵפֶר תִּיחֻה – עפר רך שאינו מחוסר
 2 כתישה. מקשה הגמרא: וְהָא בְּהוּצֵאת הַעֶפֶר קָא עֵבִיד גִּימָא
 3 בקרקע, ועשיית גומא בקרקע אסורה ביום טוב משום שהיא
 4 תולדת בונה. מתרצת הגמרא: אִין כאן משום תולדת בונה, כְּדִאֲמַר
 5 רַבִּי אֲבָא, דְאִמַר רַבִּי אֲבָא, הַחֹפֶר גִּימָא מְשַׁבֵּת וְאִינוּ צָרְךָ אֲלָא
 6 לְעֵפְרָה ואין לו כל מטרה בגומא עצמה, כְּמִיּוֹר עֲלֵיהּ, ואין בו לא
 7 משום איסור חורש ולא משום איסור בונה, משום שבכך הוא
 8 מקלקל את הקרקע, וכל המקלקלים פטורים, ולכן לדעת הכל
 9 מותר לו לעשות גומא זו אם כבר שחט והדקר נעוץ מבעוד יום:
 10 * * *

11 שנינו במשנה: ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה, שְׂאִפְרִי
 12 בְיָה מוּכָן הוּא:
 13 מלשון המשנה משמע שסיום זה הוא נתינת טעם להיתר החפירה.
 14 תמחה הגמרא: אִפְרִי בְיָה מָאן דְכָר שְׂמִיָה – מי הזכירו עד עתה,
 15 והלא עד עתה דיברה המשנה בעפר סתם. מתרצת הגמרא: אִמַר
 16 רַבִּה, לעולם אין סיום זה המשך לאמור למעלה ממנו, אלא הָכִי
 17 כְּאִמַר התנא של משנתנו, וְאִפְרִי בְיָה מוּכָן הוּא, ודין בפני עצמו
 18 הוא, שאם יש בידו אפר של כירה אין בו איסור מוקצה, אלא הרי
 19 הוא נחשב למוכן מבעוד יום, ולדברי הכל מותר לכתחילה
 20 לשחוט על מנת לכסות בו את הדם.
 21 הגמרא מבארת את פרטי דין זה: אִמַר רַב יְהוּדָה אִמַר רַב, לֹא שָׁנוּ
 22 ש'אפר כירה מוכן הוא', אֲלָא שְׁהוּפֶק הַתְנוּרָא או הכירה עם העצים
 23 שהיו לאפר מְעַרְב יום מִזְבֵּ, לפי שדעתו עליו מאתמול לכל דבר
 24 שיצטרך לו, אֲבָל אם הוּפֶק בְיִום מִזְבֵּ, הרי הוא אִסוּר משום
 25 מוקצה, ואסור לשחוט על מנת לכסות בו, שהרי מערב יום טוב
 26 עדיין לא היה אפר אלא עצים, ועל כן אין לומר בו שהיתה דעתו
 27 עליו מאתמול להשתמש בו ביום טוב לצורך זה. וְאִם אפר זה עדיין
 28 חם, והוא רָאוּי לְצִלּוֹת בּוּ בְיָצָה, אף על פי שהוסק ביום טוב מוֹתֵר
 29 לכסות בו, ואין בו משום מוקצה, משום שאתמול בעודו עצים היה
 30 מוכן להיסק ובישול וצליה, וכל זמן שעדיין ראוי הוא לתשימש
 31 זה, לא בטלה הכנתו. ומאחר שמוכן הוא לכך, מותר אף להשתמש
 32 בו לצורך כיסוי הדם. הגמרא מביאה ראיה לדברי רב: תִּנְיָא נְמִי
 33 הָכִי, כְּשִׁאֲמְרוּ אִפְרִי בְיָה מוּכָן הוּא, לֹא אִמְרוּ אֲלָא שְׁהוּפֶק מְעַרְב
 34 יום מִזְבֵּ, אֲבָל אם הוּפֶק בְיִום מִזְבֵּ, הרי הוא אִסוּר משום מוקצה.
 35 וְאִם עדיין הוא רָאוּי לְצִלּוֹת בּוּ בְיָצָה, הרי הוא מוֹתֵר.
 36 עוד שנינו אודות שימוש בעפר לכיסוי ולשאר שימושים: הַכְּנִים
 37 עֵפֶר מרובה וכנסם במקום אחד לצורך נְגִתוּ וְלְצוּרָה חוּיְבָתוּ כדי
 38 לשטחו שם, כל זמן שלא שטחו ועדיין הוא צבור במקום אחד, אם
 39 הוא עפר תיחוח שאינו מחוסר כתישה וחפירה מוֹתֵר לְכַפְּסוֹת בּוּ
 40 את הדם. משום שמוכן הוא, שדעתו עליו להשתמש בו לכל

המשך ביאור למס' ביצה ליום ראשון עמ' א

17 שנולדה במשך ליל היום טוב ולא מאתמול. מתרצת הגמרא: הָתָם
 18 אסר רב כְּדִסְפָנָא מְאָרְעָא – שנוצרה מתוך חימום התרנגולת
 19 בקרקע, שלידתה בין ביום ובין בלילה, ובה אין אומרים שכל
 20 שתשמישו ביום נולד ביום. שואלת הגמרא: אִי הָכִי – אם כך, אף
 21 בנידון דְרַב מְרִי נְמִי אִימָא – גם כן נאמר שהביצה שנמצאה בקן
 22 מְאָרְעָא סְפָנָא ונולדה בלילה, ומנין לנו שנולדה מזכר. מתרצת
 23 הגמרא: לא התייר רב מרי אלא כְּדִאִיכָא זָכָר כְּהָדָה – שיש זכר עם
 24 התרנגולת. שואלת הגמרא: אפילו כְּדִאִיכָא זָכָר עם התרנגולת,
 25 נְמִי אִימָא מְאָרְעָא סְפָנָא – גם כן יש לומר שנולדה מחימום
 26 התרנגולת בקרקע ולא מזכר, ועדיין יש לחשוש שנולדה בליל יום
 27 טוב. מביאה הגמרא ישוב לדבר: אִמַר רַבִּינָא, נְמִיּוֹר – מקובל
 28 בידינו, כָּל הֵיכָא דְאִיכָא זָכָר עם התרנגולת, לֹא סְפָנָא היא את
 29 הביצה מְאָרְעָא, אלא נוצרת היא על ידי התרנגול. וְעַד כְּמָה יהיה
 30 סמוך אליה התרנגול כדי שיחשב לֵאיכָא זכר בהדה, ולא תלד
 31 אלא ממנו ולא מחמת ספנא מארעא, אִמַר רַב נְגִדָא מְשֻׁמֵּי דְרַב,
 32 כָּל הֵיכָא

1 וְלִמְחֵר ביום טוב השֵׁבִים קודם עלות השחר וּמְצָא כְּהַ בְיָצָה, אף
 2 שלכאורה האפשרות היחידה היא שנולדה בלילה, בכל זאת הרי
 3 היא מוֹתֵרָת, שמאחר שתשמיש התרנגולים ביום, אף לידתם ביום,
 4 ועל כן אנו תולים בודאות שנולדה ביום אתמול, ומותרת כדן
 5 ביצה שנולדה בערב יום טוב. מקשה הגמרא: וְהָלֵא כְּדָק אתמול
 6 בקן ולא מצא בה ביצה, ובהכרח שנולדה בליל יום טוב, ואם כן
 7 יש לאוסרה. מתרצת הגמרא: מאחר שאינה יולדת אלא ביום, אף
 8 שבדק ולא מצא אִימַר – אומרים אנו שלא כְּדָק יָפָה יָפָה, ובאמת
 9 היתה מצויה בקן כבר מאתמול, וְאֲפִילוּ כְּדָק יָפָה ולא מצא, אִימַר
 10 יָצָתָה רוּבָה וְהוּדָה למעי אמה הוּא, וְאָף זו נחשבת כנולדה מערב
 11 יום טוב, כְּדִרְבִּי יוֹחָנָן שאמר ביצה שיצאה רובה מערב יום טוב
 12 וחזרה מותר לאוכלה ביום טוב. ואף שמקרה לא שכיח הוא, בכל
 13 זאת אנו תולים כן, שהרי קבלה בידינו שאינה יולדת בלילה.
 14 מקשה הגמרא: אִינִי – האם כן הוא, וְהָא אִמַר רַבִּי יוֹסִי כֵּן שְׂאוּל
 15 אִמַר רַב, כְּדָק כְּמָה שֶׁל תְּרַנְגוּלָת מְעַרְב יום מִזְבֵּ וְלֹא מְצָא כְּהַ בְיָצָה,
 16 וְלִמְחֵר השֵׁבִים וּמְצָא כְּהַ בְיָצָה, אִסוּרָה, הרי לנו כי יש לתלות

1 והא קא עביד גומא - והייב משום בנין. פטור עליה - כדמפרש טעמא בפרק קמא דחגיגה:
2 דכין דאינו צריך אלא לעפרה ולא לגומא - אינו בונה ולא חורש אלא מקלקל, וכל
3 המקלקלים פטורים. מאן דבר שמה - דקאמר שאפר בו, דמשמע דיהיב טעמא למילתיה
4 דלעיל. שהוסק מערב יום טוב - מאתמול דעתיה עליה לכל מילי. אבל הוסק ביום טוב
5 - דליכא למימר דעתיה עליה מאתמול -
6 אסור. ואם ראוי לצלות בו ביצה - שיש עדיין
7 רמץ הם. מותר - דמאתמול בעודם עצים היו
8 מכונים להסק ולבלשל ולצלות, ועודנו בתשמישו
9 זה. ואידי דחוי להפוכי ביה מידי לצליית ביצה
10 - שקיל ליה נמי ומנח ליה על הדם. הכנים עפר
11 - הרבה במקום אחד לצורך גנתו, או לצורך
12 חורבתו, לשוטחן בהן - מותר לכסות בו. דכל
13 זמן שהוא צבור - דעתיה עליה לכל צרכי.
14 מכנים אדם מלא קופתו עפר - בסתם, ונתנו
15 במקום אחד ועשה בה כל צרכיו. ולא אמרינן
16 בטלה לה לחייב קרקע הבית איידי דוותרא. והוא
17 שיחד לה כו' - ולא שטחה, דמוכחא מילתא
18 דלצרכיו קא בעי לה. ובעפר תיחוח קאמר,
19 שאינו מחוסר לא חפירה ולא כתישה אלא
20 הנכה. כיו - ספק היה ספק בהמה. אין שוחטין
21 אותו ביום טוב - משום דשמא היה הוא וצריך
22 כסוי, והוא אינו יכול לכסותו ביום טוב, כדקתני.
23 ואם שחטו אין מכסין את דמו - דשמא בהמה
24 הוא. ואין בו מצות כסוי, ואין מטלטלין העפר
25 לכך. ואם איתא - דיש עפר שמוכן לכל צרכי
26 אדם - אפילו הוא בהמה לכסיה. כדבר יהודה
27 - אם הכנים קופת עפר: הכי גרסינן. ולפעמך
28 לכסיה בדרך נעוץ או באפר כירה - דהא
29 בהדיא תנא במתניתין דמוכן הוא. אפילו ודאי
30 נמי - דהא כבית הלל קיימא לן דאסרי, ואפילו
31 דיעבד, בלא דקר נעוץ. לא מבעיא קאמר - הא
32 דנקט כיו אין שוחטין - כל שכן היה גמורה
33 הטענה כסוי והוא אינו יכול, ולרבותא אשמעינן כיו, ולא מבעיא ודאי.

1 בעפר תיחוח הוא קא עביד גומא - תימה: דמשמע דשייך גומא אף בעפר תיחוח, ובשבת
2 פרק "כירה" (לט, א שם) אמרינן: אין טומנין ביצה בחול. (רב אמר: גורה שמא יטמין
3 ברמץ, ורבי ירמיה אמר: גורה שמא יזי עפר ממקומו. מאי בינייהו? איכא בינייהו עפר תיחוח.
4 פירוש, למאן דאמר שמא יטמין ברמץ - איכא לגמור, אבל למאן דאמר שמא יזי - אין כאן
5 משום שמא יזי! ויש לומר: דהתם מיירי שכל
6 המקום סביב עפר תיחוח, וכשמגביה הביצה - או
7 נופל הקרקע, ואין ניכר כאן שיש גומא, אבל הכא
8 מיירי שהוא קשה סביב, והעפר תיחוח באמצע,
9 ואם כן כשמגביה (הביצה) נכרת הגומא -
10 ואינו צריך אלא לעפרה פטור - משום דחיי
11 מלאכה שאינה צריכה לגופה ופטור עליה.
12 ותימה: דאם כן פטור אבל אסור לכתחלה ויש
13 לומר: דמשום שמחת יום טוב מותר אפילו
14 לכתחלה. ואם תאמר: אם כן למה לי דקר נעוץ?
15 יש לומר: דמכל מקום בעינן שיהא מוכן מערב
16 יום טוב. הכי קאמר ואפר כירה נכרת הוא -
17 ותימה: דאמרינן בפרק "כסוי הדם" (חולין פח, ב)
18 ושם: בית שמאי אומרים אין מכסין באפר, דאפר
19 לא מקרי עפר, והיכי קאמר הכא דאפר מוכן הוא
20 לעשות כסוי לכלי? עלמא? דהא קתני ליה גבי
21 ושוין במתניתין! יש לומר: דמלתא דהכא באפי
22 נפשה קאמר רבה, כלומר: ואפר הכירה מוכן הוא
23 לענין טלטול שאר דברים, כגון לכסות בו צואה
24 וכיוצא בו, אבל לא קאי אכסוי דלעיל כלל. אי
25 נמי, יש לומר: דהתם מיירי באפר אוכלין, דאינו
26 מגדל צמחין. הלכך, הואיל ואינו מגדל צמחין -
27 אין מכסין בו, אבל הכא מיירי באפר עצים,
28 דמגדל צמחין. ואף על פי דלא מקרי עפר - מכסין
29 בו, דקאמר: דבר המגדל צמחין אף על גב דלא
30 אקרי עפר, ואי אקרי עפר בשום מקום - אף על גב
31 דלא מגדל צמחין מכסין בו. דתניא: היה הולך
32 במדבר ואין לו עפר לכסות - שחוק דינר חב
33 ומכסה בו, היה הולך בספינה ואין לו עפר לכסות - שורף טליתו ומכסה בו, ופריך: אשכחן
34 אפר דמקרי עפר, שנאמר "ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת" ולכך שורף טליתו ומכסה בו,
35 ולא דבר המגדל צמחים
36 מרבין התם מקרא "ויכסהו" (ויקרא יז), אף על גב דלא אקרו עפר, כגון נסורת של חרשים דקה, ונערת של פשתן דקה, ושחוקת כלי מתכות. ואם כן, אפר הכירה וחול הדק ונעורת של
37 פשתן וסיד ומגופה שכתשן - מותר לכסות. אמר רב יהודה לא שנו אלא שהוסק מערב יום טוב וכו' - נראה דחיי הלכתא, דהא מיתיה ליה סיעתא מברייתא. ועוד: דליכא מאן דפליג,
38 דאפילו רבי שמעון מודה דהאי דהוסק ביום טוב דחיי נולד גמור, דמעיקרא עצים והשתא אפר, והויא כמייא בעיבא מבלע בליעי (עירובין מה, ב) דמודה רבי שמעון, ואם תאמר: ואנו דיאך
39 אנו מסלקין אפר הכירה ביום טוב לאפוקי* פשטידיה, אף על גב שאין ראוי לצלות בו ביצה? ואומר הרב רבנו יצחק: דמוקצה אינו אסור לטלטל ביום טוב בשביל אוכל נפש ושמחת יום טוב,
40 ודאיה מדלקמן פרק "אין צריך" (כתב), ובירושלמי מפרש דהכא מיירי בשלא שחט, אבל שחט - שרי, אף על גב שהוסק ביום טוב, שלא לעקור מצות כסוי. ואמר רב יהודה מכניס אדם
41 מלא קופתו עפר וכו' - ואם תאמר: מה בא להוסיף על הברייתא, דקתני: אפילו הכניס לגתו או לחורבתו, וכל שכן מלא קופתו! ויש לומר: דלפירוש רש"י נחא, דכשהכניס עפר לגתו מיירי
42 שכהניס הרבה ביחד, וכל זמן שהוא צבור - דעתו עליו לכל צרכיו ואינו בטל אגב קרקע, אבל הכא מיירי שלא הכניס הרבה, רק מלא קופתו מעט (מפני) עפר, וסלקא דעתך דיבטל אגב קרקע.
43 אי נמי, יש לומר: דהתם לא מיירי רק לכסות בו, אבל שאר צרכיו - לא, והכא אשמעינן דהואיל ומלא קופתו עפר - עביד בו כל צרכו. ואי איתא לכסיה כדבר יהודה - משמע דקאי
44 אסיפא, וכן פירש רש"י בסמוך בהדיא דקאי אסיפא. ועל כרחך צריך לומר דקאי אסיפא. דאי קאי ארישא - מאי פריך לכסיה בדרך נעוץ? הא בית הלל סבירא להו דלכתחילה לא ישחוט
45 וכו'. וכי פריך תלמודא ולעביד בבית שמאי! אבל תימה: מדפריך בסמוך דהא סיפא וכו' - מכלל דעד השתא איירי ברישא! ויש לומר: דלעולם קאי ארישא, ולא גרסינן בדרך נעוץ, אלא
46 גרס: לכסיה באפר כירה. עד יש לומר: דלמה שפירש רבינו תם לקמן (ט, ב) דבור המתחיל אמר רבינו יצחק נחא, דפירש שמוחלפת השיטה דבית הלל אומרים יחפור בדרך ויכסה ובית
47 שמאי אומרים לא ישחוט. והשתא פריך אליבא דבית הלל.

1 הבי מאי איריא ספק אפילו ודאי נמי - תימה: מאי אי אמרת בשלמא שייך הכא? אפילו כי ליתא דרב יהודה שייך להקשות הכא לכסיה בדרך נעוץ וכו', וצריך לשנוי דלית ליה! ויש
2 לומר: דהכי פירושו: אי אמרת בשלמא דלית ליה דרב יהודה - לא קשיא ליה אברייתא, דאיכא למימר דלית ליה דקר נעוץ ואפר כירה, דבני אדם לא שכיחי שיש להם דקר נעוץ ואפר
3 כירה שהוסק מערב יום טוב. ודרב יהודה אית ליה, שיש לו עפר מומוץ, דשכיח הוא טפי. ומכל מקום אין לכסות כדבר יהודה בעפר, דליתא לדרב יהודה, ואין הלכה כרב יהודה. ואין להקשות:
4 מאי איריא ספק וכו' - הואיל וליתא לדרב יהודה. ודקר נעוץ לית ליה, דהא ודאי איתא לדרב יהודה לענין שמכסה בו בשחוט ודאי חיה או עוף. אבל מה שאמר רב יהודה ועשה בו כל
5 צרכו - לא סבירא לן כותיה, ולא שרי לכסוי בו, אבל כיון דאיתא לדרב יהודה - צריך ליה לשנוי דלית ליה כל הני, ואפילו עפר מומוץ אין לו, ואם כן - אפילו ודאי נמי.
6 והא

7 והא

1 והא מדקתני סיפא ואם שחטו וכו' - ואם תאמר: אמאי לא פריך: אי לית ליה - פשיטא
 2 דאין שוחטין, דבמאי יכול לכסותו! ופירש הקונטרס: דאי קאי ארישא הוה אמיא
 3 דלשחוט ולא לכסייה, משום שמחת יום טוב. אלא אסיפא, דקתני אין מכסין, אי דלית ליה
 4 חדא מהני איצטרך לממר אין מכסין אותו. השתא ודאי אין אנו מכסין בבית הלל דאסרי
 5 אפילו דיעבד, בלא דקר נעוץ, ספק מבעינא? אלא

6 שמע מינה בדאית ליה, דודאי - מכסין, אבל ספק
 7 - לא. והדר קושיא לדוכותין: לכסייה כדרב יהודה,
 8 או באפר כירה. **סוף** סוף יום טוב עשה ולא
 9 תעשה אלא אמר רבא וכו' - ותימיה: דהכא
 10 משמע לרבא דאית ליה עשה ולא תעשה,
 11 מדדחיק נפשיה לשנויי, ובפרק "במה מדליקין"
 12 (שבת כ"ב, ושם) אמר רבא: "הוא" - ולא
 13 מכשיריו, "לברד" - ולא מילה שלא בזמנה, ורב
 14 אשי אמר: יום טוב עשה ולא תעשה וכו'. משמע
 15 דרבא לית ליה ההוא טעמא! ויש לומר דגמרא
 16 דחיק נפשיה לאוקומי מילתא דרבא אליבא
 17 דהלכתא דיום טוב עשה ולא תעשה, אף על גב
 18 דרבא עצמו לית ליה האי סברא.
 19 **תני** רבי זורא לא כמי בלבד אמרו וכו' - ואם
 20 תאמר: וכי יש כח ביד חכמים לעקר דבר
 21 שהוא מן התורה? דהא כסוי דאורייתא, דכתיב
 22 "וכסוהו בעפר" ויש לומר: דאין הכי נמי, דשב ואל
 23 תעשה יש כח בידם.
 24 גלגל

17 מותר לכסות בו דם צפור, דם צפור - אסור לכסות בו צואה, נהרבלאי אמרי: אפילו הכנים
 18 עפר לכסות בו דם צפור - מותר לכסות בו צואה, אמרי במעטבא: פליגי בה רבי יוסי בר
 19 חמא ורבי יורא, ואמרי לה: רבא בריה דרב יוסף בר חמא ורבי יורא. חד אמר: בוי הרי הוא
 20 בצואה, וחד אמר: בוי אינו בצואה. תסתיים דרבא הוא דאמר בוי הרי הוא בצואה, דאמר
 21 רבא: הכנים עפר לכסות בו צואה - מותר לכסות בו דם צפור, דם צפור - אסור לכסות בו
 22 צואה, תסתיים. רבי בריה דרב יובא אמר: בוי היינו טעמא דלא מכסין - גזירה משום התרת
 23 חלבו. אי הכי, אפילו בחול נמי! בחול אמרי: לנקר חצרו הוא צריך. שחט באשפה מאי
 24 איבא למימר? בא ליפולח מאי איבא למימר? אלא: בחול אי נמי מספקא - אמרי ליה רבנן:
 25 זיל טרח וכו'. ביום טוב, אי מספקא - מי אמרי ליה רבנן זיל טרח וכו'. תני רבי יורא: לא
 26 בוי בלבד אמרו, אלא אפילו שחט בהמה חיה ועוף ונתערבו דמן זה בזה - אסור לכסותו
 27 ביום טוב. אמר רבי יוסי בר יאסיניא: לא שנו אלא שאין יכול לכסותו בקירח אחת,
 28 אבל יכול לכסותו בקירח אחת - מותר. פשיטא! מהו דתימא: נגזר דקירח אחת אטו שתי
 29 דקירות, קא משמע לן. אמר רבה: שחט צפור מערב יום טוב - אין מכסין אותו ביום טוב,
 30 גלגל

המאס לו, ודעתו לודאי ולא לספק, מותר לכסות בו צואה - כיון דאומניה - אומניה, דהא נמי קרוב לודאי. נהרבלאי אמרי - בסנהדרין (ז,ו) מפרש דהוא רמי בר רביה. בוי הרי
 הוא כצואה - המכניס עפר לכסות בו צואה - מותר לכסות בו דם כוי, דזה וזה ספק. וחד אמר אינו כצואה - והמכניס עפר לכסות צואה - אסור לכסות בו דם כוי, דכוי לגבי צואה
 כספק לגבי ודאי. דצואת תינוק שכחא, וקרובה לודאי. תסתיים דרבא הוא דאמר - צואה כספק, וכי מותר בהזמנת צואה. דאמר רבא הכנים עפר לכסות בו צואה מותר לכסות בו
 דם צפור, דם צפור אסור לכסות בו צואה - אלמא ספק הוא. משום התרת חלבו - דאי שרית לכסוייה - אתי למימר: חיה הוא. בחול אמרי לנקר חצרו בוי - ההואה אמר לא מפני
 שטעון כסוי, אלא כדי לנקר חצרו מכסוהו: לא גרסינן ולטעמין, אלא הכי גרסינן בא לימלך מאי איבא לטימר - מי שיש לו כוי, ובא לימלך לחכמים אם צריך לכסותו ובחול, והם
 מורים לו שצריך כסוי. מאי איבא לטימר - איהו גופיה אתי למימר חיה הוא, דהא מצרכו ליה כסוי: אלא. לא גרסינן. בחול אי נמי ספקא הוא בוי - כלומר: בחול, זה שהורוהו לכסות
 לא מחזיק ליה בחיה ודאית, דמימר אמר: אי נמי מספקא ליה לרבנן אי חיה אי בהמה - אמרי ליה: זיל טרח וכוסי בו. אמרי ליה גרסינן. לא כוי בלבד אמרו - דאין מכסין ביום טוב,
 דדין הוא שלא יכסוהו שמא בהמה היא, וטרח טרחא דלא מצוה, ואפילו באפר הכירה. אלא אפילו שחט בוי - דאיכא חד דטעון כסוי - אפילו הכי אין מכסין, משום דקא טרח נמי,
 בשל בהמה. פשיטא - דהא לא טרח בשביל בהמה מידי. אין מכסין אותו ביום טוב - דהיה לו לכסות מבעד יום, ומשום אמנועי משום שמחת יום טוב - ליכא, דמשום דלא מכסי
 דם לא מתסר צפור באכילה.

1 והא מדקתני סיפא ואם שחטו וכו' - ואם תאמר: אמאי לא פריך: אי לית ליה - פשיטא
 2 דאין שוחטין, דבמאי יכול לכסותו! ופירש הקונטרס: דאי קאי ארישא הוה אמיא
 3 דלשחוט ולא לכסייה, משום שמחת יום טוב. אלא אסיפא, דקתני אין מכסין, אי דלית ליה
 4 חדא מהני איצטרך לממר אין מכסין אותו. השתא ודאי אין אנו מכסין בבית הלל דאסרי
 5 אפילו דיעבד, בלא דקר נעוץ, ספק מבעינא? אלא
 6 שמע מינה בדאית ליה, דודאי - מכסין, אבל ספק
 7 - לא. והדר קושיא לדוכותין: לכסייה כדרב יהודה,
 8 או באפר כירה. **סוף** סוף יום טוב עשה ולא
 9 תעשה אלא אמר רבא וכו' - ותימיה: דהכא
 10 משמע לרבא דאית ליה עשה ולא תעשה,
 11 מדדחיק נפשיה לשנויי, ובפרק "במה מדליקין"
 12 (שבת כ"ב, ושם) אמר רבא: "הוא" - ולא
 13 מכשיריו, "לברד" - ולא מילה שלא בזמנה, ורב
 14 אשי אמר: יום טוב עשה ולא תעשה וכו'. משמע
 15 דרבא לית ליה ההוא טעמא! ויש לומר דגמרא
 16 דחיק נפשיה לאוקומי מילתא דרבא אליבא
 17 דהלכתא דיום טוב עשה ולא תעשה, אף על גב
 18 דרבא עצמו לית ליה האי סברא.
 19 **תני** רבי זורא לא כמי בלבד אמרו וכו' - ואם
 20 תאמר: וכי יש כח ביד חכמים לעקר דבר
 21 שהוא מן התורה? דהא כסוי דאורייתא, דכתיב
 22 "וכסוהו בעפר" ויש לומר: דאין הכי נמי, דשב ואל
 23 תעשה יש כח בידם.
 24 גלגל

17 מותר לכסות בו דם צפור, דם צפור - אסור לכסות בו צואה, נהרבלאי אמרי: אפילו הכנים
 18 עפר לכסות בו דם צפור - מותר לכסות בו צואה, אמרי במעטבא: פליגי בה רבי יוסי בר
 19 חמא ורבי יורא, ואמרי לה: רבא בריה דרב יוסף בר חמא ורבי יורא. חד אמר: בוי הרי הוא
 20 בצואה, וחד אמר: בוי אינו בצואה. תסתיים דרבא הוא דאמר בוי הרי הוא בצואה, דאמר
 21 רבא: הכנים עפר לכסות בו צואה - מותר לכסות בו דם צפור, דם צפור - אסור לכסות בו
 22 צואה, תסתיים. רבי בריה דרב יובא אמר: בוי היינו טעמא דלא מכסין - גזירה משום התרת
 23 חלבו. אי הכי, אפילו בחול נמי! בחול אמרי: לנקר חצרו הוא צריך. שחט באשפה מאי
 24 איבא למימר? בא ליפולח מאי איבא למימר? אלא: בחול אי נמי מספקא - אמרי ליה רבנן:
 25 זיל טרח וכו'. ביום טוב, אי מספקא - מי אמרי ליה רבנן זיל טרח וכו'. תני רבי יורא: לא
 26 בוי בלבד אמרו, אלא אפילו שחט בהמה חיה ועוף ונתערבו דמן זה בזה - אסור לכסותו
 27 ביום טוב. אמר רבי יוסי בר יאסיניא: לא שנו אלא שאין יכול לכסותו בקירח אחת,
 28 אבל יכול לכסותו בקירח אחת - מותר. פשיטא! מהו דתימא: נגזר דקירח אחת אטו שתי
 29 דקירות, קא משמע לן. אמר רבה: שחט צפור מערב יום טוב - אין מכסין אותו ביום טוב,
 30 גלגל

ביצה דף ח עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עזו והדר" (ליוס שני) קנא

61 שהזמין את העפר לזה כל שכן שיש כאן הכנה לכיסוי דם הציפור
 62 שהוא צורך ודאי, שהלא מתכוין הוא לשוחטה. אבל אם הכניסו
 63 לכסות בו דם צפור, אסור לכסות בו צואה, משום שלא הזמינו
 64 אלא לצורך ודאי, ואינו מוכן לצורך שהוא ספק.
 65 הגמרא מביאה מחלוקת בדבר: נהרבלאי אמרי, אפילו אם הכניסו
 66 עפר לכסות בו דם צפור, מותר לכסות בו צואה, כי גם הצורך
 67 שבכיסוי צואת התינוק הוא קרוב לודאי, ואף לכך היתה דעתו.
 68 אמרי במערבא – אמרו בארץ ישראל שלפנינו, בנידון שלפנינו
 69 רבי יוסי בר קמא ורבי יודא, ואמרי לה – ויש אומרים שרוב פריה
 70 דרבי יוסף בר קמא ורבי יודא נחלקו בזה, חד מאלו אמר, בוי הרי
 71 הוא בצואה, ושניהם נחשבים לצורך של ספק, על כן אם הזמין את
 72 העפר לצורך כיסוי צואה, הרי הוא מוכן אף לכיסוי דם הכוי, שזה
 73 וזה ספק הוא, וחד מהם אמר, בוי אינו בצואה, שאינו אלא ספק,
 74 ואילו כיסוי הצואה הוא קרוב לודאי, ועל כן אם הכינו לצואה
 75 אסור לכסות בו את דם הכוי. מוכיחה הגמרא: תפתים – יש
 76 להוכיח דרבא הוא זה דאמר בוי הרי הוא בצואה, דהרי אמר רבא,
 77 הכניס עפר לכסות בו צואה, מותר לכסות בו דם צפור, אבל אם
 78 הכניסו לכיסוי דם צפור, אסור לכסות בו צואה, משום שדם
 79 הציפור הוא ודאי, ואילו הצואה אינה אלא ספק, ומכאן שכו
 80 וצואה שניהם נחשבים לספק כל שהוא מוכן לזה הרי הוא מוכן
 81 אף לזה. מסיקה הגמרא: תפתים – אכן מוכח כן.
 82 ביאור נוסף במשנה: רמי פריה דרב יודא אמר, לעולם מדברת
 83 המשנה במי שיש לו עפר מוכן או אפר כירה, אלא בוי היינו מעמא
 84 דלא מספיקין בו, אלא גזירה היא משום התרת חלבו, שחלב בהמה
 85 אסור באכילה באיסור כרת וחלב חיה ועוף מותר, והכוי שהוא
 86 ספק חיה ספק בהמה, חלבו אסור מיד ספק דאורייתא לחומרא,
 87 ואם נתיר לכסותו ביום טוב יאמרו שהוא חיה, ויתירו את חלבו
 88 באכילה. מקשה הגמרא: אי הכי, אפילו בחול נמי יאסר בכיסוי
 89 שמא יאמרו חיה הוא, ויבואו להתיר את חלבו. מתרצת הגמרא:
 90 אם יכסוהו בחול לא יבואו לטעות, משום דאמרי הרואים שלגך
 91 ו-לנקות את חצרו הוא צריך ולכן הוא מכסה, אבל ביום טוב
 92 שאסור לעשות כן, מוכח לעין כל שלשם מצות כיסוי הוא מכסה
 93 את דמו, ויבואו לטעות. דוחה הגמרא: שחט את הכוי באשפה,
 94 שאין תולתו שמטרתו לניקוי, מאי איתא למימר. ועוד קשה
 95 בשלמא במי שבא לכסות מעצמו את הכוי ויודע שהוא חיה
 96 ספק בהמה, אין לנו לאסור לו את הכיסוי, אבל אם השוחט עצמו
 97 באשפה בחכמים האם לכסותו אם לאו, מאי איתא למימר, הלא
 98 אם נחייבו בכיסוי, הוא עצמו יסבור שהכוי ודאי חיה הוא, ויבוא
 99 להתיר את חלבו. מתרצת הגמרא: אלא בחול אם נחייבו בכיסוי,
 100 לא יסיקו מכך שחלבו מותר, משום שמתוך כך שחייב בכיסוי אין
 101 הכרח שהוא ודאי חיה, אלא יבינו שאף [אי נמי] מספקא אמרי ליה
 102 רבנן ויל מרח ופסי – שאף אם הובא ספק חיה אומרים לו חכמים
 103 לכסותו מן הספק, אבל פיום טוב יאמרו הרואים שהוא מחויב
 104 בכיסוי בתורת ודאי חיה, ויתירו את חלבו, משום שבטעות יסברו
 105 שאי מספקא – (מסופק) לנו בחיובו, מי אמרי ליה רבנן ויל מרח ופסי
 106 – וכי היו חכמים מחייבים אותו לטרוח ביום טוב בכיסויו.
 107 * * *

1 שואלת הגמרא: והא מדקתני בפיפא ואם שקמו אין מכסין את דמו,
 2 מפני שהוא ספק, מבלל [דרישא] – יש ללמוד מזה דבראית ליה
 3 עפר מזומן עסקינן, ולכן רק בספק אסור אבל בודאי יכול לכסות,
 4 וקשה מדוע לא יכסה בעפר זה שהכניסו מערב יום טוב, או באפר
 5 כירה. ישוב אחר: אלא אמר רבה, אפר פריה מוכן לכיסוי בעל חי
 6 שהוא ודאי חייב בכיסוי, כמו חיה ובהמה, ואין הוא מוכן לכיסוי
 7 הקפה, כמו כוי. הגמרא הבינה בדברי רבה, שאף שדעתו
 8 להשתמש באפר כירה לכל דבר, אין הכנתו מועילה אלא לודאי
 9 ולא לצורך כיסוי הספק. מקשה הגמרא: לפסק מאי מעמא האפר
 10 לא נחשב מוכן ואסור לכסות בו, משום דקא עבדי – הוא עושה
 11 גומא במקום הנטילה, אם כן בשחט ודאי חיה ועוף נמי קא עבדי
 12 גומא, ולמה הותר שם הכיסוי, אלא על כרחך אין איסור בגומא
 13 משום שאינו צריך אלא לעפרה, והרי הוא מקלקל את גוף הקרקע
 14 בחפירתו, ובראמר רבי אבא לעיל (ע"א), ואם כן הקא נמי בספק,
 15 מותר הכיסוי בדרבי אבא. אלא על כרחך, פסק מאי מעמא אין
 16 מכסים אותו אפילו באפר כירה שהוא מוכן, דלמא ימצאו בו
 17 רגבים ועבדי בהם פתישה שהיא אסורה, אם כן בודאי חיה ועוף
 18 נמי נזיר ונאסור את הכיסוי משום חשש פתישה. מתרצת הגמרא:
 19 בודאי חיה ועוף לא אסרו, כי אפר כירה בדרך כלל אינו בא לכלל
 20 כתישה, ואף אם יקרה שימצא בו רגבים ויכתשם אין לאסור משום
 21 חשש זה, שהרי אף פי קא עבדי פתישה, לא עבר איסור, כיון דאמרי
 22 עשה של כיסוי הים ודחי את לא תעשה של כל מלאכת עבודה
 23 לא תעשו' האמור ביום טוב, מה שאין כן בכוי שאין בו אלא ספק
 24 מצוה אין הוא דוחה לא תעשה, ואם ימצאו רגבים באפר ויכתשם
 25 יעבור על איסור מלאכה. דוחה הגמרא: אמר דאמרינן – אימתי
 26 אנו אומרים שאמרי עשה ודחי את לא תעשה, רק בגזן מילה בצרעת
 27 – מי שיש לו נגע בבשרו שאסור לו לקרצו, ואם קצץ עובר בלאו
 28 של 'השומר בנגע הצרעת' (דברים כד ח). אך אם הופיעה הצרעת
 29 במקום המילה, מל אף שקוצץ הנגע, כי עשה של מילה דוחה את
 30 הלאו של קציצת הבהרת, אי נמי – עוד דוגמא שעשה דוחה לא
 31 תעשה הוא בפרין של פשתן החייב בציצית, אף שיש בהטלתה בו
 32 משום שעטנו, שהרי התכלת שבציצית עשויה צמר ואין ללוש
 33 צמר ופשתים יחדיו, כאן מותר הדבר שעשה דוחה לא תעשה,
 34 ודווקא במקומות כגון אלו נהגה כלל זה, משום דבעינן דקא
 35 מעקר לאו, קא מוקים לעשה – שבזמן שנעקר הלאו מתקיים
 36 העשה, וכגון במילה, שקציצת הבהרת ומצות המילה נעשים בבת
 37 אחת, וכן בכלאים בציצית שגם הלאו וגם העשה מתקיימים בזמן
 38 הליבשה, אבל הקא בכתישת העפר לצורך הכיסוי, בעינן דקא
 39 מעקר לאו לא מוקים עשה – בזמן שנעקר הלאו, בשעת הכתישה,
 40 עדיין לא מתקיים העשה עד שעת הכיסוי, ולא מצינו שיחידה
 41 איסור לאו מפני עשה שמתקיים רק לאחר מכן, ואיך אמרת
 42 שמשום מצות כיסוי נדחים איסורי יום טוב. מתרצת הגמרא: הא
 43 לא קשיא, מדובר דבדחי דבתי קא מכפי – שהוא שוחט וכותש
 44 את הרגבים בבת אחת, כדי שישפר הים לתוך העפר הכתוש,
 45 ונמצא שבשעה שנעקר הלאו של איסור המלאכה מתקיימת
 46 מצות כיסוי. מקשה הגמרא: סוף סוף יום טוב עשה ולא תעשה הוא,
 47 שהרי מהווייבים אנו להמנע ממלאכה ביום טוב גם מבח לאו של
 48 כל מלאכת עבודה לא תעשו, וגם מבח עשה של 'ביום הראשון
 49 שפתוך' (ויקרא כג לט). ואין עשה של כיסוי הים דוחה את לא
 50 תעשה ועשה של איסור מלאכה יום טוב. ישוב אחר: אלא אמר
 51 רבא, סיבת האיסור היא שאפר פריה דעתו של האדם להשתמש
 52 בו רק לצורך ודאי, ואין דעתו להשתמש בו לצורך ספק, ולא
 53 הזמינו לכך. וכן הוא בעפר שהכניסו בקופה כדברי רב יהודה,
 54 שאין הוא מוכן אלא לודאי ולא לספק, ואודא רבא למעמיה –
 55 והולך בזה רבא לשיטתו, דאמר רבא, מי שהכניס עפר מערב יום
 56 טוב כדי לכסות בו את הצואה ממשש שמא יטילנה התינוק לפניו
 57 ביום טוב, מותר אף לכסות בו דם צפור שדעתו לשחטה למחר,
 58 שהרי כיסוי צואת התינוק אינו צורך ודאי, שהרי יתכן שהתינוק
 59 יטיל את הצואה במקום שלא יגורם לו למיאוס ולא יהיה צורך
 60 לכסותה, ונמצא שאינו מוכן אתי העפר על הספק, ומאחר

53 מיוחדת לעליה לשוכן, מוכיחה עליו שהוא מטלטלו כדי ליטול
54 גזלות מהשוכן לצורך שמחת יום טוב, ולא יחדוהו שמטלטלו
55 לצורך טיוח הגג, אַבְל להוליך את הסולם לשוכן בַּרְשׁוֹת הַיְחִיד,
56 דְּבָרֵי הַכֹּל מוֹתֵר, שאין חשש מראית העין ברשות היחיד, מאחר
57 ואין בני אדם עוברים שם שיראוהו בשעה שהוא מטלטל את
58 הסולם. מקשה הגמרא על דברי רב חנן בר אמי: אֵינִי – וכי כן הוא,
59 שבמקום שאין רואים לא נוהג שום איסור שנאסר מחמת מראית
60 העין, וְהָאֵמֵר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב כֹּל מְקוֹם שֶׁאִסְרוּ חֲכָמִים מִפְּנֵי
61 מְרִאִית הָעֵינַי, אִפִּילוּ בְּחֲדָרֵי חֲדָרִים אֲסוּר. מתרצת הגמרא: דבר זה
62 תִּנְיָא הֵיא – נחלקו בו תנאים, ורב חנן בר אמי סובר בדברי התנא
63 שמתיר במקום שאין רואים. דְּתַנְיָא, מי שנרטבו בגדיו בדרך במי
64 הגשמים ורוצה ליבשם בשבת, שוֹטְחֵן מְקוֹם שֵׁשׁ חֲמָה, אַבְל לֹא
65 ישטחם פְּנֵי הָעֵם (במקום שרואים אותו), שְׂמָא יֵאמְרוּ הַרְוִיאִים
66 שְׂכִיבְסָם הַיּוֹם וְחִילַל אֶת הַשַּׁבָּת, רַבִּי (אֲלֵעִזָּר) [אֲלֵעִזָּר] וְרַבִּי שְׁמַעוֹן
67 אוֹפְרִין לְשׁוֹטְחֵן בַּחֲמָה אִפִּילוּ שְׂלֵא כִּנְגַד הָעַם, מִשּׁוּם שֶׁכָּל מְקוֹם
68 שאסרו חכמים משום מראית העין, אפילו בחדרי חדרים אסור.
69 הרי שנחלקו התנאים בדניו של רב, ומעתה יש לומר שרב חנן בר
70 אמי סובר כתנא קמא שאיסור מראית העין אינו שייך במקום שאין
71 רואים.

72 דרך אחרת בביאור המחלוקת במשנה: אֵיבָא דְּאָמַרִי – יש שאמרו
73 שכך אָמַר רַב חֲנַן בְּרַ אָמִי, מְחַלְוֶקַת בֵּית שְׂמַאי וּבֵית הַלֵּל אִם מוֹתֵר
74 להוליך את הסולם ביום טוב היא רק כשמוליכו בַּרְשׁוֹת הַיְחִיד,
75 שאין שם עוברים ושבים שיראו את טלטול הסולם, וְבֵית שְׂמַאי
76 אֵית לְהוּ – סוברים דְּרַב יְהוּדָה אָמַר רַב, שכל מקום שאסרו חכמים
77 מפני מראית העין אסרוהו אפילו בחדרי חדרים, ולכן אסרו
78 להוליך את הסולם לשוכן ביום טוב אפילו ברשות היחיד. וְבֵית
79 הַלֵּל לֵית לְהוּ – אינם סוברים דְּרַב יְהוּדָה אָמַר רַב, ולכן התירו
80 להוליך את הסולם לשוכן ביום טוב ברשות היחיד. אַבְל בַּרְשׁוֹת
81 הַרְבִּים שֵׁשׁ שֵׁם עוֹבְרִים וּשְׂבִימִים, דְּבָרֵי הַכֹּל אֲסוּר, משום מראית
82 עין, שהרואה אומר להטיח גגו הוא מוליך את הסולם, שהיא
83 מלאכה האסורה ביום טוב. מקשה הגמרא: לִימָא רַב דְּאָמַר בְּבֵית
84 שְׂמַאי – שְׂמָא נֵאמַר שֶׁרַב שֶׁאִמַר כָּל מְקוֹם שֶׁאִסְרוּ חֲכָמִים מִפְּנֵי
85 מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור, סובר בבית שמאי ולא
86 בבית הלל, בתמיהה, אלא ודאי שסובר רב שבית הלל מתירים
87 להוליך את הסולם אפילו ברשות הרבים, ולא אסרו כלל להוליך
88 סולם של שוכן ממקום למקום ואפילו ברשות הרבים, ומשום
89 ששובכו מוכיח עליו, ושלא כדברי רב חנן בר אמי. מתרצת
90 הגמרא: תַּנְיָא הֵיא – נחלקו תנאים בדבר, דְּתַנְיָא, שוֹטְחֵן בְּחֲמָה
91 אַבְל לֹא כְּנֵינְד הָעַם, רַבִּי (אֲלֵעִזָּר) [אֲלֵעִזָּר] וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹסְרִין,
92 ונמצא שנחלקו אם מותר ברשות היחיד מה שאסור משום מראית
93 העין. ועל כן, תנא קמא שמתיר לייבש בצינעא סובר כשיטת רב
94 חנן בר אמי שמחלוקת בית שמאי ובית הלל היא ברשות היחיד,
95 ומוזים בית הלל שאסור להוליך סולם של שוכן ברשות הרבים
96 משום מראית העין ועם כל זה מתירים ברשות היחיד, משום שלא
97 אסרו חכמים משום מראית העין בצינעא, שלא כסברת רב, ובית
98 שמאי סוברים כרב שאסרו חכמים אף בחדרי חדרים. ורבי אלעזר
99 ורבי שמעון שאוסרים לייבש אפילו בצינעא, הם סוברים כשיטת
100 רב לענין מראית העין, ומחלוקת בית שמאי ובית הלל לשיטתם
101 היא בין ברשות הרבים ובין ברשות היחיד, ובית הלל מתירים
102 להוליך סולם של שוכן אפילו ברשות הרבים, שכיון שניכר שהוא
103 סולם השייך לשוכן, אין בזה חשש מראית העין, ואילו זהו
104 אוסרים משום מראית העין לא היו מתירים אפילו ברשות היחיד,
105 שהרי כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אסרוהו אפילו
106 בחדרי חדרים.

1 אבל מי שגָּלַל [לש] עִפְסָה מְעַרְב יום טוב וכבר התחייב מאז
2 בחלה, אף על פי שהיה בידו להפרישה בו ביום, הרי הוא מְפָרִישׁ
3 מִמֶּנָּה אֶת חֲלֵתָה בְּיוֹם טוֹב. שאף על פי שנאסרה הפרשת תרומות
4 ומעשרות ביום טוב, ואף החלה היא בכלל תרומה, אף על פי כן
5 לא אסרו להפרישה ביום טוב, שהרי מותר ללוש את העיסה
6 ולאפותה ביום טוב עצמו כדי לאכול פת חמה, וכשעושה כן
7 הותרה לו אף ההפרשה. ועל כן לא גזרו על הפרשת חלה ביום
8 טוב כלל, ואפילו במקום שהיה בידו להפריש קודם יום טוב. אַבְוֶה
9 דְּשְׂמוּאֵל אָמַר, אִפִּילוּ מִי שְׂגָלַל עִפְסָה מְעַרְב יום טוב, גַּם אֵין הוּא
10 מְפָרִישׁ מִמֶּנָּה אֶת חֲלֵתָה בְּיוֹם טוֹב, לפי שהיה לו להפרישה מערב
11 יום טוב כשאר תרומות ומעשרות, ולא התירו להפריש חלה ביום
12 טוב אלא מעיסה שלש ואפה בו ביום. שואלת הגמרא: לִימָא פְּלִינָא
13 דְּשְׂמוּאֵל אֲדַאָּבְוֶה [דְּשְׂמוּאֵל] – האם נאמר שחולק שמואל על אביו
14 בדין האמור, דְּאָמַר שְׂמוּאֵל, אף שעיסת ארץ ישראל החייבת
15 בחלה מן התורה אסורה באכילה משום טבל עד שתופרש ממנה
16 החלה, מכל מקום בחלת חוּצָה לְאֶרֶץ – חלה שיש להפריש מעיסת
17 חוץ לארץ שאין חיובה אלא מדרבנן, הקילו והתירו לאדם להיות
18 אוֹכֵל וְהוֹלֵךְ את הפת ללא הפרשה, ולשייר בטופה כדי שיעור
19 חלה, וְאַחַר כֵּךְ מְפָרִישׁ חלה ממנה שהשאייר, נמצא כי לדברי
20 שמואל אין הפרשת חלת חוץ לארץ מתקנת את העיסה כלל,
21 שהרי אפשר לאכול ממנה אף קודם ההפרשה, ואם כן אין לאסרה
22 ביום טוב, שהרי כל סיבת איסור הפרשת תרומה וחלה ביום טוב
23 אינה אלא משום שהוא נראה כמתקן, ובחוץ לארץ שהעיסה
24 מותרת באכילה אף קודם ההפרשה, אין בהפרשה שום תיקון, ואין
25 לאוסרה, ואם כן חולק שמואל על אביו האוסר להפריש כל חלה
26 ביום טוב, ולא חילק בזה בין עיסת ארץ ישראל לעיסת חוץ לארץ.
27 הגמרא מביאה יישוב לדברי אָמַר רַבָּא, מִי לֹא מוֹדָה שְׂמוּאֵל בַּחֲלַת
28 חוץ לארץ, שְׂאֵם קָרָא עֲלֵיהָ שֵׁם חֵלָה, דהיינו שהפריש אותה,
29 שְׂאֵסְרָה לְיִרְמִי, ושם תרומה עליה לכל דבר, ועל כן אף שאינה
30 מכשירה את הפת לאכילה, הרי היא בכלל איסור הפרשת
31 תרומות ומעשרות.

משנה

32 משנה זו עוסקת בענין טלטול סולם ביום טוב כדי לעלות עליו
33 לשוכן [–קן של יונים] ליטול משם גזלות לשחטם לשמחת יום
34 טוב, האם הוא מותר או שיש לאוסרו משום מראית העין, שיאמרו
35 הרואים שהוא מטלטלו לצורך מלאכת תיקון הגג האסורה ביום
36 טוב.
37

38 בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, אֵין מוֹלִיכִין אֶת הַסּוּלָם מְשׁוּבֵף לְשׁוֹבֵף בְּיוֹם טוֹב,
39 אפילו כדי ליטול משם גזלות לשחטם ולאכלם לשמחת יום טוב,
40 אַבְל כְּשֶׁהַסּוּלָם מוֹנַח לִיד אֶחָד מִחֲלוֹנוֹת הַשׁוֹבֵף, מִפְּהוּ מְחַלּוֹן
41 לְחֵלוֹן בְּאוֹתוֹ שׁוֹבֵף. וּבֵית הַלֵּל מְתִירִין הַלּוּיִךְ אֶת הַסּוּלָם אִפִּילוּ
42 מְשׁוּבֵף לְשׁוֹבֵף:
43

***

גמרא

44 הגמרא מבארת את המחלוקת במשנה: אָמַר רַב חֲנַן בְּרַ אָמִי,
45 מְחַלְוֶקַת בֵּית שְׂמַאי וּבֵית הַלֵּל אִם מוֹתֵר הַלּוּיִךְ אֶת הַסּוּלָם בְּיוֹם
46 טוב או לא, היא רק כשמוליכו בַּרְשׁוֹת הַרְבִּים, שעוברי הדרך
47 מצויים שם ורואים את הולכת הסולם, וְבֵית שְׂמַאי סְבָרִי שאסור
48 מפני מראית העין, מאחר שְׁהָרִוּאָה את הולכת הסולם אוֹמַר, כדי
49 לְהַטִּיחַ נְגוּ הוּא צָרִיךְ אֶת הַסּוּלָם, וחושב הרואה שהוא עושה
50 מלאכה זו ביום טוב, וּבֵית הַלֵּל סְבָרִי שאין כאן חשש מראית העין,
51 כִּי שׁוֹבְכֵי שֵׁל סוּלָם מוֹכִיחִי עֲלָיו, כלומר צורת הסולם שהיא
52

ביצה. פרק ראשון – ביצה דף ט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) קנג
רש"י
תוספות

1 נלגל עיסה מערב יום טוב מפריש ממנת חלתה ביום טוב – ואף על גב דתנן לקמן (ל.ב.):
2 אלו הן משום שבות: אין מגביהין תרומות ומעשרות ביום טוב, והא נמי בתרומת דגן
3 דמיא, שהיה יכול להפרישה מערב יום טוב – אפילו הכי מפריש, שלא גזרו על תרומת
4 עיסה, שהרי מותר לגלגלה ביום טוב ולאפותה, כדי לאכול פת חמה. אין מפריש הימנה
5 – דלא התירו להפריש חלה אלא בעיסה
6 שנתלגלה ביום טוב, אבל זו – דהיה לו להפריש
7 מערב יום טוב, בתרומת דגן ופירות. חלת [חזין] חזין
8 לארזין] – חלה = טורט"ל, חלה שמרימין מן
9 העיסה שבחוצה לארץ, והאיל ואינה מן
10 התורה, כדקימא לן בקדושין (ל.ב.): כל מצוה
11 התלויה בפירות הגדלים בארץ – אינו נוהג אלא
12 בארץ. אוכל והולך – כל הפת, ומשיר כדי
13 חלה, ומפרישה באחרונה. אלמא: הפרשה
14 שלא לצורך היא, ולא היא הפרשה, והמפריש
15 ביום טוב – אינו כמתקן, דלתיס כשאר הגבהת
16 תרומה טוב – רבנן מפני שנראה כמתקן. פי
17 לא מודה שמואל – אף על פי שאינו צריך
18 להפרישה, שאם קרא עליה שם – שחל עליה
19 שם חלה, ואסורה לזרים. אלמא: שם תרומה
20 עליה, ואינא בכלל אין מגביהין תרומות
21 ומעשרות ביום טוב. **משנה** אין מוליכין את
22 הטהור – קא טלקא דתתך. טולס המיוחד לכך,
23 וניכר שהוא של שובך. וטעמא דבית שמאי
24 מפרש בגמרא, דאסרי ואף על פי שהוא בא
25 ליטול גזולת לשמחת יום טוב. מחלוץ לחלוץ –
26 באותו שובך עצמו, שכן דרך שובך להיות בו
27 מחיצות הרבה, קן כלל זוג וזוג, וחלוץ לכל קן
28 וקן. **גמרא** הריאה – שהוא מוליכי, אומרי:
29 לחטיה גזו הוא צריך. ורזי צריך. עשה מלאכה
30 ביום טוב. להביא – שהיו טחין גזותיהן בטיט.
31 לפי שלא היו משופעין, אלא עשויין במין תקרת
32 עליה, ומשתמשין בהן. לפיכך טחין אותן,
33 ומשפעין הטיח לצד הכתלים, שיזוב מימיה.
34 **שובכו מוכיח עליו** – שובכו של סולם מוכיח,
35 שהוא ניכר שהוא של שובך. מותר – שהרי אין אדם רואהו. והאמר רב יהודה אמר רב
36 ב"י – וקשיא דרב אדרב חזן. ואף על גב דרב אמורא הוא – מקשי מיניה, מפני שרבין של
37 כל בני הגולה היה בדורו, חזן משמואל. **תנאי** היא – איכא תנא דקאי כוותיה. שושחן
38 בחמה – מי שנשרו כליו בדרך בני גשמים – שושחן בחמה, והן נוגגין מאליהן. אבל לא
39 כנגד העם – שלא יאמרו בכסן בשבת. אלמא: מידי דמשום מראית העין מותר במקום
40 צנוע. **לימא רב דאמר בבית שמאי** – לרב תנא קא פריך, דאוקי לה בית הלל ברשות
41 הרבים אסרי וברשות היחיד שרו, אם כן לרב חזן רב דאמר כל מקום שאסרו בו – דאמר
42 בבית שמאי: בתמיה. הא דאי לא שביק בית הלל ועביד בבית שמאי. ועל כרחך לבית
43 הלל אפילו ברשות הרבים מותר, משום דשובכו מוכיח עליו. דאי ברשות הרבים אסור
44 וברשות היחיד שרי – לא הוה אמר רב להא שמעתא. **תנאי** היא – כלומר, אמר לך רב
45 חזן: דאי רב סבר דבית הלל אפילו ברשות הרבים שרו, ופליגי עלי. ואנא דאמרי כי האי
46 תנא, דאמר: שושחן בחמה, דלית ליה דרב. והווא תנא מוקי בית הלל כוותיה, דלא
47 התירו אלא ברשות היחיד. רבי אליעזר רבי שמעון דסבירא להו רב מוקמי שריזתא
48 דבית הלל דמתניתין ואפילו ברשות הרבים, דקא סברי שובכו מוכיח עליו, ובית שמאי
49 לית להו שובכו מוכיח עליו, ואסרי אפילו בחזרי חדרים. י"מ דלרב קא פריך, ואמר לך
50 רב: תנאי היא. ולא מלתא היא, דמאי רבוותיהו דרבי אליעזר רבי שמעון במקום בית
51 הלל? הא בית שמאי נמי טובא דוו, ואין הלכה כמותן.
מתניתין

1 ולא היא דרבינו יצחק טעמא דתנא קמא מפרש – ואם תאמר: והא כל מקום דתני "במה" 1
2 לחלוקה ויש לומר: דהיינו במשנה, אבל לא בברייתא.

3 מאי דקא שרי תנא קמא קא אסר רבי דוסא – דאפילו בשאר סולמות לא שרי אלא הטוי. 3
4 ותימה: רבי דוסא דאמר כמאן? דלכובלי עלמא שרי הולכה בשאר סולמות! ויש לומר: 4

5 דרבי דוסא יאמר דלא נחלקו בית שמאי ובית הלל 5
6 בדבר זה. משמע דקיימא לן כרבי דוסא, ותימה: 6
7 דאמר בעירובין פרק "חלוץ" (ע"ב, ושם): מטלטלין 7
8 את הטולם, ובבבלי שמעתין משמע דאסור 8
9 לטלטל סולם של עליה, ורבי דוסא אסר אפילו 9
10 סולם של שובן! ויש לומר: דשני מיני סולמות הן, 10
11 וכן משמע בהדיא פרק "חלוץ" (שם ע"ב), והתם 11
12 מיירי בקטנים, והבא מיירי בגדולים. והרב רבנו 12
13 אברהם מבורג'ל פירא: דהתם מיירי בשבת, 13
14 דמאי טעמא אסרי לטלטל הטולם – משום דמחוי 14
15 לדחשיה גג הוא צריך, ובשבת ליכא חששא, 15
16 שאסור להוציא לחוץ, אבל הבא מיירי ביום טוב, 16
17 דמותר להוציא לחוץ, ואם כן איכא דך חששא. 17
18 ולפי זה אסור לטלטל הטולם שלנו ביום טוב, 18
19 ואפילו בביתו, דשמא הלכה כרבי דוסא. וצריך 19
20 עיין.

21 אלמא גבי שמחת יום טוב בית שמאי לחומרא 21
22 וכו' – ואם תאמר: אמאי לא פריך 22
23 מביצה שנוצרה ופירש שיתן: משום דגבי 23
24 ביצה לא שייך שמחה, שאין בה שמחת יום טוב 24
25 כל כך. ומה שמתירין בית שמאי – היינו מטעם 25
26 דלית להו הכנה, ומטעם דלא דמי לפירות 26
27 הנושרים ולמשקין שוב.

28 אמר רבי יוחנן מוחלתפ השיטה – פירוש: 28
29 הדיא דתריסין, דבית הלל סברי אין 29
30 מסלקין הנהיריטא? ופירש טוב, וכל הך משניות 30
31 דמייתי – מחליף, ואותה ד"השחט" כדקאי קאי. 31
32 וקשה טובא להדא פירושא, דאם כן מתוקמא לפי 32
33 המסקנא כל הני שנויי דחיקי דלעיל דמיית, 33
34 והאיך ולא מחליף בשום פנים אותה דהשחט! 34
35 ועוד קשה: מאי קאמר גבי עור משום דמחוי 35
36 למונא עליה, הא מפרש טעמא לקנן (יא.ב.) 36
37 דהתירו סופן משום תחלתן! ועוד קשה: דאם כן 37
38 דאותה דהשחט נשאר במקומה, אם כן רבה 38
39 ורב יוסף שקלו וטרו (לעיל ז.ב.) אליבא דבית 39
40 שמאי, ודו דחוק גדול ועוד קשה: כיון דמוחלתפ 40
41 הדיא דתריסין – סבירא להו לבית הלל דאין 41
42 מסלקין משום דיש בנין וסתייה בכלים, ובריש 42
43 פרק "כל הכלים" (שבת קכ"ב, ושם) סתים לן תנא 43
44 דאין בנין וסתייה בכלים! לכך פירש רבינו תם: 44
45 דמוחלתפ השיטה – היינו הדיא דהשחט, דבית 45
46 הלל סברי יחפור בדרך ויכסה וכו', והשתא נידא 46
47 הכל, ואומר רבינו תם: תמיה אני על מה הצריכו 47
48 העולם הכנה, וחזר אני דבימי נערותי לא היו 48
49 מצריכין כלל, אף עתה לפי מה שטעו דסבורים 49
50 דמוחלתפ לא קאי אהשחט וכו', ובית הלל 50

51 לחומרא, לפיכך מצריכין הכנה. ומיהו, זה אינו, דלפי פירושו נמי לכל הפחות סברי בית הלל מאי דסברי בית שמאי מעיקרא, ובית שמאי בעו דך נעוץ, ואפילו בעפר תיחוח בעו הכנה, 51
52 מדקאמר הכא: עד כאן לא קאמרי בית שמאי התם אלא דאיכא דך נעוץ, משמע אפילו בעפר תיחוח בעו בית שמאי דך נעוץ מבעוד יום משום הכנה, כדפירש הקונטרס. ותדע, דאם 52
53 לא כן, הא דקאמר רב יהודה לעיל והוא שיש לו דך נעוץ – לאו אליבא דבית הלל הוא לפי המסקנא, דאמרי בית הלל שיחפור בדרך לבתחלה וישחוט. ואף על גב דמייתי מלתיה דרב 53
54 יהודה גבי ומודים, מכל מקום קאי אכולה מתינתין כדפירשית. וסברא היא דלא פליגי בית שמאי ובית הלל אלא בהא. דבבבאי גונא דשרו בית שמאי בדבעבד שרו בית הלל לבתחלה, 54
55 ולעולם בעו דך נעוץ משום הכנה. ועוד ראייה: מדקאמר רב יהודה גופיה לעיל (ת.א.) ממלא קופתו ועושה בה כל צרכו – משמע דבעינן הכנה לפי האמת. ואף על פי שיש לפרש בדשאר 55
56 צרכים מיירי, כגון לכסות בו צואה, אבל לכסוי דם לא בעינן הכנה – לא משמע הכי לעיל לפי המסקנא. וגם עתה דאמר מוחלתפ השיטה אין להחליף פירוש דברי האמוראין. ואם כן, יפה 56
57 נהגו העולם שלא לכסות רק בעפר מוכן שהוא תיחוח, כגון מצבור של אפר או שראוי לצלות בו ביצה, ולא מעפר תיחוח שעל גבי קרקע שהוא בטל אגב קרקע, ולא מאפר הכירה שהוסקה 57
58 ביום טוב, אף אינו ראוי לצלות בו ביצה. ותימה: אם כן, דמוחלתפ קאי אהדיא דהשחט, ובית שמאי לחומרא, היכי מונה לה במסכת עריות גבי הך דבית שמאי לקולא ובית הלל לחומרא? 58
59 ויש לומר: דמונה לה לפי הטעות דנשנית קודם דמוחלתפ השיטה.

1 מתינתין – דקתני בהולכת סולם פליגי – לאו כי האי תנא, דקתני בהולכה מודה, מפני 1
2 שצורך יום טוב היא. אבל של עליה אסור – וההוא ודאי אמרי: להטיח גג הוא צריך. 2
3 מידין בו – אם החלוק רחוק, ואין ראש הטולם מגיע שם בה בהטיה – מידין רגליו של 3
4 סולם מעט מעט. לקרייתא – לכפרים, לראות שדויתיהן. סולם בא לייניו – הולכת סולם 4
5 של עליה לשובר. מכלל דתנא קמא סבר – בשל 5
6 עליה פליגי בחזרה, ומודים בהולכה. מעמיח 6
7 דתנא קמא קא מפרש – ובשל עליה ליכא למאן 7
8 דשרי. פמאי מדקתני – במלתיה דתנא קמא 8
9 "משובר לשובר", דרבי דוסא, דהוא רבי יהודה, 9
10 לשובכין קאי. פי קתני סולם של שובך – דנהוי 10
11 משמע דבשל שובך קאי. משובר לשובר קתני – 11
12 ולעולם בשל עליה, ורבותא אשמעינן. דיולכנו 12
13 מעליה לשובר ראשו, וממנו לכמה שובכין. 13
14 הפיו סולם של עליה – וחולכיו לשובר מבעוד 14
15 יום, ועבשי בא להטותו מחלוק לחלוץ, מאי דקא 15
16 אכר תנא קמא – דרבי דוסא, דהוא רבי יהודה, 16
17 דאמר: בסולם של עליה אסור לחולץ – קא 17
18 שרי רבי דוסא מיהא להטות. ולא היא מאי דקא 18
19 שרי תנא קמא – דהיינו של שובר לחולץ – קא 19
20 אסר רבי דוסא. ואתא אלממר: הולכה – אסור, 20
21 הטיה – שרי, ובשל עליה לא איירי כלל. 21
22 מוחלתפ השיטה – כאן החלפה שיתן, וצריך 22
23 להפוך דבריהם. וממאי דמוחלתפ – ומאי קשיא 23
24 ליה לרבי יוחנן? דלמא טעמייהו דבית שמאי 24
25 התם משום דאיכא דך נעוץ, וליכא צד איסור. 25
26 אבל היכא דליכא דך נעוץ – דאיכא צד רמו 26
27 חפירה – לא שרו, ואפילו בעפר תיחוח, שהוא 27
28 כחפור ועומד. והבא נמי לא שנא, דהא איכא 28
29 חשדא דלהטיח גג. אבל התם לא – דגורי 29
30 משום כתישה, דלמא זמנין דבעי כתישה. אלא 30
31 אי קשיא – מתינתין אהדי, שהוצרך רבי יוחנן 31
32 להחליף שיתן וצריך להפוך דבריהם. הא 32
33 קשיא – על זו ההליפה. לא יפול – מן הגוזלות 33
34 ביום טוב. אלא אם כן נענע מבעוד יום – ולא 34
35 סגי בהכנה דברו בעלמא, כדמפרש לקמן 35
36 טעמא: דלמא למחר כי שקיל להו, חייס עליהו 36
37 וממליך.

אבל

28 ועוף ביום טוב, בית שמאי אומרים: יחפור בדרך ויכסה, ובית הלל אומרים: לא ישחוט 28
29 אאם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום! אמר רבי יוחנן: מוחלתפ השיטה. ממאי? דלמא עד 29
30 פאן לא קאמרי בית שמאי התם אלא היכא דאיכא דך נעוץ, אבל היכא דליכא דך נעוץ 30
31 לא. ואי נמי: עד פאן לא קאמרי בית הלל הכא אלא דשוכבו מוכיה עליו, אבל התם 31
32 לא! אלא, אי קשיא הא קשיא: בית שמאי אומרים: לא יפול אלא אם כן נענע מבעוד יום, 32
33 ובית הלל אומרים: עומד ואומר זה וזה אני נוטל. אלמא: גבי שמחת יום טוב בית שמאי 33
34 לחומרא ובית הלל לקולא, ורמינהי: השוחט היה ועוף ביום טוב! אמר רבי יוחנן: מוחלתפ 34
35 השיטה. ודלמא לא היא; עד פאן לא אמרי בית שמאי אלא היכא דאיכא דך נעוץ, 35

אבל

51 תיחוח בעו הכנה, 51
52 מדקאמר הכא: עד כאן לא קאמרי בית שמאי התם אלא דאיכא דך נעוץ, משמע אפילו בעפר תיחוח בעו בית שמאי דך נעוץ מבעוד יום משום הכנה, כדפירש הקונטרס. ותדע, דאם 52
53 לא כן, הא דקאמר רב יהודה לעיל והוא שיש לו דך נעוץ – לאו אליבא דבית הלל הוא לפי המסקנא, דאמרי בית הלל שיחפור בדרך לבתחלה וישחוט. ואף על גב דמייתי מלתיה דרב 53
54 יהודה גבי ומודים, מכל מקום קאי אכולה מתינתין כדפירשית. וסברא היא דלא פליגי בית שמאי ובית הלל אלא בהא. דבבבאי גונא דשרו בית שמאי בדבעבד שרו בית הלל לבתחלה, 54
55 ולעולם בעו דך נעוץ משום הכנה. ועוד ראייה: מדקאמר רב יהודה גופיה לעיל (ת.א.) ממלא קופתו ועושה בה כל צרכו – משמע דבעינן הכנה לפי האמת. ואף על פי שיש לפרש בדשאר 55
56 צרכים מיירי, כגון לכסות בו צואה, אבל לכסוי דם לא בעינן הכנה – לא משמע הכי לעיל לפי המסקנא. וגם עתה דאמר מוחלתפ השיטה אין להחליף פירוש דברי האמוראין. ואם כן, יפה 56
57 נהגו העולם שלא לכסות רק בעפר מוכן שהוא תיחוח, כגון מצבור של אפר או שראוי לצלות בו ביצה, ולא מעפר תיחוח שעל גבי קרקע שהוא בטל אגב קרקע, ולא מאפר הכירה שהוסקה 57
58 ביום טוב, אף אינו ראוי לצלות בו ביצה. ותימה: אם כן, דמוחלתפ קאי אהדיא דהשחט, ובית שמאי לחומרא, היכי מונה לה במסכת עריות גבי הך דבית שמאי לקולא ובית הלל לחומרא? 58
59 ויש לומר: דמונה לה לפי הטעות דנשנית קודם דמוחלתפ השיטה.

בית

ביצה דף ט עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שלישי) קנה

64 להטות, שבא להקל על דבריו, ולפי זה הורו שמותר להטות אף
65 סולם של עליה. ולא היא - אין זה כך, אלא מאי דקא שרי תנא
66 קמא דהיינו סולם של שובכין, שמותר להוליכו, אותו קא אסר רבי
67 דוקא, ובא להחמיר שאין להתיר אלא להטותו, אבל סולם של
68 עליה אסור אפילו בהטיה:

***

69 שנינו במשנה: בית שמאי אומרים, אין מוליכין את הסולם משוברך
70 לשובך אכל משהו מחלון וכו' ובית הלל מתירין:
71 שואלת הגמרא: אלמא - מוכח מהמשנה שלפני דבר שיש טעם
72 לאסורו מדרבנן ביום טוב אולם הדבר ימנע משמחת יום טוב, בית
73 שמאי מורים לחומרא, ואוסרים אותו, ובית הלל פוסקים לקולא
74 משום שמחת יום טוב. ורבינו יונה - ויש להקשות מהמשנה (ב.),
75 השינוח חיה ועוף ביום טוב לצורך סעודת היום, והריהו טעון כסוי
76 הדם, בית שמאי אומרים יחפור בדרך - כענין יתד של ברזל
77 שחופרין בו את הקרקע ויכסה את הדם בעפר, ולא גזרו חכמים
78 לאסור את החפירה, ובית הלל אומרים לא ישיחו חיה ועוף ביום
79 טוב אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום, הרי שאסור דרבנן
80 במקום שמחת יום טוב בית שמאי מקילים ובית הלל מחמירים, וזה
81 שלא כפי המבואר במחלוקתם לגבי הולכת סולם. הגמרא מביאה
82 ישוב לקושיא: אמר רבי יוחנן, מוחלתת השיטה - התחלפו שיטות
83 בית שמאי ובית הלל במשנתנו, ויש להעמיד את הגירסא באופן
84 שביט הלל הם המחמירים ואוסרים להוליך את הסולם משוברך
85 לשובך, ובית שמאי הם שמתירים, וכך לא תהא סתירה בין
86 המשניות. דוחה הגמרא: מפאי - מה ההכרח להפוך את המשנה
87 מכח הקושיא מכיסי הדם בעפר, אלמא - אפשר שעד פאן לא
88 קאמרי בית שמאי תתם בותר לחפור בדרך ביום טוב, אלא היכא
89 דאיכא דקר נעוין - משום שמדובר באופן שכבר היה הדקר נעוין
90 באדמה מבעוד יום, ומשום כך סוברים בית שמאי שאין סיבה
91 לאסור את החפירה בדרך לפי שאינו דומה לחפירה כלל, אכל
92 היכא דליכא דקר נעוין מבעוד יום, לא התירו בית שמאי אף שהוא
93 במקום שיש בו משום מניעת שמחת יום טוב. ואי נמי - וכן יש
94 לחלק בדעת בית הלל ולומר שעד פאן לא קאמרי בית הלל תכא
95 שמותר להוליך את הסולם לשובך אלא משום דשוכבו מוכיח עליו
96 שאינו נמקש להטיח את גגו, וכיון שכן שוב אין סיבה לאסור את
97 הולכת הסולם, אכל תתם בחפירה בדרך שיש סכרא לאסור, בזה
98 סוברים בית הלל שלא התירו חכמים לחפור בדרך, אע"פ שהוא
99 במקום שמחת יום טוב, ונמצא שאין לנו ראייה ממחלוקת אלו מה
100 דעת בית שמאי ובית הלל במקום שיש סיבה לאסור מדרבנן אולם
101 הדבר יגרום מניעת שמחת יום טוב. הגמרא מבארת על מה אמר
102 רבי יוחנן את דבריו: אלא אי קשיא - אם יש קושיא שמכוחה אמר
103 מה שאמר, הא קשיא - זו היא הקושיא, שבמשנה לקמן (י.) נאמר,
104 בית שמאי אומרים לא יפול מן הגזלות לשוחטם ביום טוב אלא
105 שנטלם לצורך שמחת יום טוב, אלא אם כן נענעו משום את
106 אותם הגזלות מבעוד יום, ואף שלהוציאם מידי מוקצה די
107 באמירה, מכל מקום סוברים בית שמאי שבגזלות אלו צריך הכנה
108 על ידי מעשה, כיון שחוששים שמא לאחר שיטלם יחזור בו
109 מכוונתו לשחטם מחמת שיחוס עליהם, ונמצא שטלטל ביום טוב
110 שלא לצורך, ובית הלל אומרים אין צריך הכנה במעשה אלא די
111 בהכנה על ידי אמירה ככל הכנה של מוקצה, דהיינו שמבעוד יום
112 היא עומד ואומר גזל זה גזול זה אני נוטל למה. אלמא - מוכח
113 שלפני אסור דרבנן במקום שמחת יום טוב, בית שמאי פוסקים
114 לחומרא ולכן החמירו להצריך הכנה על ידי מעשה, ובית הלל
115 פוסקים לקולא והורו שלא לחוש שמא ימלך ודי בהכנה על ידי
116 אמירה, ורבינו יונה - ויש להקשות מהמשנה (ב.) השינוח חיה ועוף
117 ביום טוב, שמוכח שדעתם היא הדיפר, וכמו שביארנו לעיל, ועל
118 זה אמר אמר רבי יוחנן, מוחלתת השיטה, שיש להפוך את
119 מחלוקתם לגבי נטילת גזלות, ובית שמאי מקילים שדי בהכנה
120 בדיבור ובית הלל מצריכים הכנה על ידי מעשה. דוחה הגמרא:
121 ודלמא לא היא - שמא לא קשה משם, ואין צורך להחליף את
122 השיטות, שיש לומר שעד פאן לא קאמרי בית שמאי שמותר לחפור
123 בדרך ביום טוב אלא היכא דאיכא דקר נעוין מערב יום טוב, ולכן
124 סוברים בית שמאי שאין סיבה לאסור את החפירה בדרך לפי
125 שאינו דומה כלל לחפירה האסורה מן התורה,

1 הגמרא מביאה דעות החולקות על המשנה: מתניתין - משנתנו
2 שמבואר בה שמחלוקתם של בית שמאי ובית הלל היא בהולכת
3 סולם משוברך לשובך, דלא בי האי תנא - אינה סוברת כברייתא
4 שלהלן שמבואר בה שלא בכך נחלקו, דתניא, אמר רבי שמעון בן
5 אלעזר, מודים בית שמאי ובית הלל שמוליכין את הפסולת משובך
6 לשובך כדי ליטול את הגזלות, מפני שצורך יום טוב הוא, לא
7 נחלקו אלא האם מותר גם להחזיר את הסולם לאחר שנטל את
8 הגזלות, שפית שמאי אומרים אין מחזירין לפי שאין בהחזרת
9 הסולם צורך יום טוב, ובית הלל אומרים אף מחזירין. משיבה
10 הברייתא: אמר רבי יהודה, קמה דקריס אמורים שלדברי הכל
11 מוליכים את הסולם משוברך לשובך, ושלענין חורה מתירים בית
12 הלל, פסולם של שובך, שהוא מיוחד לשובכים, וניכר לרואים
13 שהוא מוליכו לשובך, ולא להטיח את גגו, אכל פסולם של עליה
14 שהוא גדול יותר, דברי הכל אסור להוליכו לשובך ליטול גזלות,
15 ואף בית הלל אינם מתירים, משום שיש לחוש שיאמרו הרואים
16 שלהטיח גגו הוא צריך את הסולם. רבי דוקא אומר, אסור להוליך
17 את הסולם כלל, אלא משהו מחלון לחלון של אותו שוברך בלבד.
18 אחרים אומרים משום רבי דוקא, כשמבקש להעבירו מחלון לחלון
19 באותו שוברך, אם החלון השני רחוק ואין ראש הסולם מגיע לחלון
20 בהטיה בלבד, אף מדין ב - מוליך הסולם צעד אחר צעד מחלון
21 לחלון.
22 הגמרא מביאה מעשה מענין זה: בני רבי חייא נפיק לקרייתא -
23 יצאו לכפרים לראות שדותיהם. בי אתו - כאשר חזרו, אמר להו
24 אבוהו - שאל רבי חייא את בניו, בליום מעשה של שאלה בהכלה
25 פא לידכם ונשאלתם בו, אמרו לו, מעשה שאלה על הולכת פסולם
26 של עליה לשובך פא לדינו, והתירונו. אמר להם רבי חייא לבניו,
27 צאו לשם בחזרה ואסרו לשואלים מה שהתרתם. מבארת הגמרא
28 מדוע פסקו מה שפסקו ומדוע אין פסק זה נכון: אינהו - הם, בני
29 רבי חייא, סבור, דקא אמר - ממה שאמר רבי יהודה כברייתא
30 שבפסולם של עליה לא פליגי בית שמאי ובית הלל ולדעת שניהם
31 אסור לטלטלו, מפלל זה אתה למד דתנא קמא - רבי שמעון בן
32 אלעזר לא סבר כך, אלא קבר פליגי - שמחלוקתם של בית שמאי
33 ובית הלל היא בהחזרת סולם של עליה, ולהוליכו לדברי הכל
34 מותר ביום טוב, ולכן סמכו בני רבי חייא על תנא קמא והורו על
35 סולם זה שמותר להוליכו לשובך. ולא היא - אין זה כך, שכן רבי
36 יהודה מעמיה דתנא קמא - רבי שמעון בן אלעזר קא מפרש, ולא
37 לחלוק עליו בא. הגמרא שואלת: ומפאי שאכן אף לדעת רבי
38 שמעון בן אלעזר אסור להוליך סולם של עליה ולא התירו בית
39 הלל אלא סולם של שוברך, מדקתני בדבריו מוליכין את הפסולם
40 משובך לשובך, ואי סלקא דעתך שלדעתו פסולם של עליה פליגי
41 בית שמאי ובית הלל, האי - מה שאמר 'מוליכין את הפסולם משובך
42 לשובך', משמע שהיא אצל שוברך ומוליכו משם, וכי כן היה לו
43 לומר, הלא 'מוליכין את הפסולם משובך' מבעי ליה - היה לו לומר,
44 ומתוך כך היה מתפרש שמותר להוליך כל סולם אף של עליה,
45 אלא לאו - האם אין ללמוד מכך שהבי קאמר - כך כוונתו, סולם
46 של שובך אין - מותר להוליך, אבל של עליה, לא. שואלת הגמרא:
47 ואידך - בני רבי חייא, כיצד עלה בדעתם לסבור שלתנא קמא אף
48 בסולם של עליה נחלקו. משיבה הגמרא: לדעתם אין זה דיוק,
49 משום שמי קתני - האם נאמר 'פסולם של שובך', הלא משובך
50 לשובך קתני, ומשמע שבכל סולם מדובר, אפילו של עליה, ומה
51 שהוסיף 'משוברך' לא בא אלא להשמיענו שמותר להוליך סולם
52 ואפילו לכמה שובכין.
53 הגמרא מביאה נוסח אחר במעשה זה: איכא דאמרי - יש אומרים
54 שכך היה המעשה, אמרו לו בני רבי חייא לאביהם שמעשה עם
55 שאלה על הפסולת של עליה מחלון זה לחלון אחר באותו שוברך,
56 פא לדינו, והתירונו, שסברו שסולם של עליה אף שהוא אסור
57 בהולכה, מותר להטותו. אמר להם רבי חייא לבניו, צאו ואסרו מה
58 שהתרתם, משום שסולם של עליה אסור אפילו להטותו. מבארת
59 הגמרא מה סבור בני רבי חייא מדוע אין הדבר כן: אחר דברי רבי
60 יהודה אודות סולם של עליה, מובאים דברי רבי דוסא שהתיר
61 להטותו מחלון לחלון, ולא נתבאר במפורש באיזה סולם התיר.
62 אינהו - בני רבי חייא, סבור, מאי דקא אסר - מה שאסר תנא קמא
63 - רבי יהודה, דהיינו סולם של עליה, קא שרי - התיר רבי דוקא

61 בית שמאי אף לצורך שמחת יום טוב. ולכך גם לא התירו ליתן
 62 העור לפני הדורסן משום שמחת יום טוב. אי נמי – וכן בדעת בית
 63 הלל יש ליישב, שעד פאן לא קאמרי בית הלל הקא להקל בנתינת
 64 העור לפני הדורסן, אלא משום שסוברים שאינו נראה כמעבד את
 65 העור, דהרי העור חוי למזנא עלויה – ראוי לשבת עליו ויאמרו
 66 הרואים ששוחטו כדי שיישבו עליו, אכל התם לא התירו בית הלל
 67 חפירה בדקר משום שמחת יום טוב, ואין סתירה בין המשניות.
 68 הגמרא מבארת באופן אחר: אלא אי קשיא לרבי יוחנן סתירה בין
 69 המשניות, הא קשיא. שנינו לקמן (יא.) בית שמאי אומרים אין
 70 מסלקין את התריסין – דלתות פתחי החנויות כיום טוב אף לא
 71 לצורך שמחת יום טוב. ובית הלל מתירין לסלק את התריסין משום
 72 שמחת יום טוב, שיוכלו למכור תבלין ומיני מאכל לצורך החג. ואף
 73 התירו להקוין את התריסין ולסגור את החנויות אחר כך. שאם לא
 74 כן, ימנעו מלפתוח בתחילה לצורך יום טוב. אלא – מוכח
 75 ממחלוקת זו, שגבי שמחת יום טוב בית שמאי להומרא ובית הלל
 76 לקולא. וממשה זו רמינהי על מה ששנינו לעיל (ב.) השוחט היה
 77 ועוף ביום טוב, וכו' בית שמאי אומרים יחפור בדקר ויכסה, ובית
 78 הלל אומרים לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום.
 79 הרי מוכח להיפך שבמקום שמחת יום טוב בית שמאי מקילים ובית
 80 הלל מחמירים. ואנמם בשלמא מבית שמאי שאסרו בתריסין אבית
 81 שמאי שהתירו בחפירת דקר לא קשיא סתירה, משום שיש לחלק
 82 ולומר, דהתם התירו לחפור בדקר, משום דאיבא דקר נעוין בעפר
 83 מערב יום טוב, ואין בזה איסור חפירה, אבל הקא – בסילוק תריסין
 84 ליבא דקר נעוין – כלומר, אין טעם להתיר כמו באופן שיש דקר
 85 נעוין, משום שיש בסילוק איסור בנין וסתירה לדעת בית שמאי
 86 הסוברים שיש בנין וסתירה בכלים. אלא הסתירה מבית הלל אבית
 87 הלל קשיא. ועל כך אמר רבי יוחנן, שבמשנה לקמן לענין תריסין
 88 מוחלפת השיטה, והיינו שבית הלל הם האוסרים לסלק את
 89 התריסין, ובית שמאי מתירין אף להחזיר משום שמחת יום טוב,
 90 ולכך אין המשניות סותרות זו את זו, שלעולם בית הלל לא הקילו
 91 משום שמחת יום טוב.
 92 דוחה הגמרא: (אי נמי) דילמא לא היא – שמה אין צורך להחליף
 93 את השיטות, כיון שאפשר ליישב, שעד פאן לא קאמרי בית הלל
 94 הקא להקל בסילוק תריסין ביום טוב, אלא משום שסברו דאין בנין
 95 בכלים ואין סתירה בכלים, ואין חשש בזה שיבוא לידי מלאכה
 96 דאורייתא. אכל התם לא הקילו בית הלל לחפור בדקר לצורך
 97 שמחת יום טוב, משום שלעולם אין בית הלל מקילים מחמת
 98 שמחת יום טוב, ואין סתירה בין המשניות:

משנה

99 נחלקו בית שמאי ובית הלל באופן הכנת יונים שבשוכך מערב יום
 100 טוב, כדי שלא יהיו מוקצים ביום טוב. בית שמאי אומרים, לא יזול
 101 את היונים לשחטם ביום טוב אלא אם כן נענע – משמש בהן בידי
 102 מבעוד יום. ובית הלל אומרים, אין צריך להכניס במעשה אלא די
 103 שיהא עומד ואומר, זה זה אני נוטל.

גמרא

104 הגמרא מבארת את מחלוקת בית שמאי ובית הלל: אמר רב הונן בר
 105 אמי, מחלוקת בבדיקה ראשונה – זוג הגוזלות הראשון שנולדו
 106 השנה. שדרך מגדלי היונים להניח זוג הראשון בשוכך להיות צוות
 107 לאמן. ובית שמאי סברי, כיון שאין דרך ליטלם גזירין דילמא אתי
 108 לאמלוכי – שמה כשיטלם ביום טוב כדי לשחטם, שוב יחס
 109 עליהם ויחזירם לשוכך,
 110 ונמצא שטלטל שלא לצורך, לכך הצריכו שימשמש בהם מערב
 111 יום טוב, שאז אין חשש שימלך בו. ובית הלל סברי לא גזירין שמה
 112 יחזור בו, ולכן לא הצריכוהו לנענע מבעוד יום. אכל בבדיקה שניה
 113 מהזוג השני ואילך, דברי הכל – אף לבית שמאי בעומד ואומר
 114 זה זה אני נוטל, כיון שדי להכניס באמירה כדי שלא יהיו
 115 מוקצים.
 116 שואלת הגמרא: ובית הלל, למה ליה למימר זה זה אני נוטל –
 117 המשך בעמוד פא

1 אכל היבא דליבא דקר נעוין, לא התירו בית שמאי, אף שעל ידי כך
 2 ימנע משמחת יום טוב. וכן בהכנת גוזלות, כיון שיש לחוש שמה
 3 אחר שיטלטלם ימלך ויבטל הזמנתו למפרע, הרי זה דומה למקום
 4 שאין דקר נעוין, ולכך לא התירו בית שמאי בלא נענוע. אי נמי –
 5 וכן בדעת בית הלל יש ליישב, שעד פאן לא קאמרי בית הלל הקא
 6 להקל בהכנת גוזלות, אלא כיון דכל איסורם רק משום מוקצה
 7 הוא, לפיכך בעומד ואומר על הגוזלות זה זה אני נוטל, סגי
 8 להוציאם מגדר מוקצה ולהזמין לשימוש ביום טוב, אכל התם לא
 9 הקילו בית הלל להתירו לחפור בדקר משום שמחת יום טוב.
 10 הגמרא מבארת באופן אחר מדוע הוצרך רבי יוחנן לומר
 11 שמוחלפת השיטה: אלא אי קשיא לרבי יוחנן סתירה בין המשניות,
 12 הא קשיא. במשנה להלן (יא.) שנינו, בית שמאי אומרים, אין נוטלין
 13 את העלי – דף של עץ עבה העשוי לכתישת חטים לקצב עליו
 14 כשר ביום טוב, משום שהוא כלי שמלאכתו לאיסור, וסוברים בית
 15 שמאי שאסור לטלטלו אף לצורך גופו. ובית הלל מתירין משום
 16 שמחת יום טוב. אלא – ממחלוקת זו מוכח, שגבי שמחת יום טוב
 17 בית שמאי להומרא ובית הלל לקולא. וממשה זו רמינהי – הקשו
 18 סתירה על מה ששנינו לעיל (ב.) השוחט היה ועוף ביום טוב, וטעמו
 19 כסוי הדם, בית שמאי וכו' אומרים יחפור בדקר ויכסה את הדם
 20 בעפר. ובית הלל אומרים שלא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר
 21 מוכן מבעוד יום. הרי מוכח להיפך שבית שמאי הקילו משום
 22 שמחת יום טוב, ובית הלל מחמירים. ומשום קושיא זו אמר רבי
 23 יוחנן, שמוחלפת השיטה במשנה להלן, והיינו שבית הלל הם
 24 שאמרו אין נוטלין את העלי ובית שמאי הם המתירים שם,
 25 ונמצא שבשתי המשניות בית שמאי הקילו משום שמחת יום טוב,
 26 ואין סתירה ביניהם.
 27 דוחה הגמרא: מפיא שיש להחליף את השיטות, דילמא לא היא –
 28 שמה אין סתירה בין המשניות, שהרי יש לפרש דעד פאן לא
 29 קאמרי בית שמאי התם שמוותר לחפור בדקר ביום טוב, אלא היבא
 30 דאיבא דקר נעוין מערב יום טוב, משום שסברו שאין בכך איסור
 31 חפירה, אכל היבא דליבא דקר נעוין, לא התירו בית שמאי אף
 32 לצורך שמחת יום טוב. ולכך גם לא התירו נטילת 'עלי' שמלאכתו
 33 לאיסור כדי לקצב עליו בשר אף שהוא צורך שמחת יום טוב. אי
 34 נמי – וכן בדעת בית הלל יש ליישב, דעד פאן לא קאמרי בית הלל
 35 הקא להקל בטלטול העלי ביום טוב אלא משום דאיבא תורת כלי
 36 עליו, ואינו מוקצה מחמת גופו אלא משום שמלאכתו לאיסור,
 37 לכך הותר לטלטלו לצורך שימוש בגופו, אכל התם לא הקילו בית
 38 הלל לחפור בדקר משום שמחת יום טוב, ואין סתירה בין
 39 המשניות.

40 הגמרא מבארת באופן אחר מדוע הוצרך רבי יוחנן לומר
 41 שמוחלפת השיטה: אלא אי קשיא לרבי יוחנן סתירה בין המשניות
 42 הא קשיא. שנינו לקמן (יא.) בית שמאי אומרים, אין נוטלין ביום
 43 טוב את העור שהופשט בו ביום לפני הדרך – במקום דריסת בני
 44 אדם, כדי שיעבד העור ולא יפסד, משום שנראה כמעבד ביום
 45 טוב. וכן כיון שהעור מוקצה לא נגיבנהו לטלטלו לאחר הפשטתו
 46 אלא אם כן יש עליו בנות כשר, שבכך בטל העור לגבי הבשר
 47 ומתירו בטלטול. ובית הלל מתירין בשתיקה, כדי שלא ימנע
 48 מלשחוט לצורך יום טוב מחשש שיפסד העור. אלא – ממחלוקת
 49 זו מוכח, שגבי שמחת יום טוב בית שמאי להומרא ובית הלל לקולא.
 50 וממשה זו רמינהי על מה ששנינו לעיל (ב.) השוחט היה ועוף ביום
 51 טוב, ובית שמאי אומרים יחפור בדקר ויכסה את הדם בעפר,
 52 ובית הלל אומרים לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד
 53 יום. הרי מוכח להיפך שבית שמאי הקילו משום שמחת יום טוב,
 54 ובית הלל מחמירים. ומשום קושיא זו אמר רבי יוחנן שמוחלפת
 55 השיטה במשנה לקמן, והיינו שבית הלל הם האוסרים ליתן העור
 56 לפני הדורסן, ובית שמאי מתירים משום שמחת יום טוב.

57 דוחה הגמרא: מפיא שיש להחליף את השיטות, דילמא לא היא,
 58 שהרי יש לפרש שעד פאן לא קאמרי בית שמאי התם שמוותר
 59 לחפור בדקר, אלא היבא דאיבא דקר נעוין בעפר מערב יום טוב,
 60 ואין בכך איסור חפירה, אכל היבא דליבא דקר נעוין, לא התירו

1 **בית שמאי** אומרים הוא שחשב עליו וכו' ובית הלל אומרים אף משימות המת - וקא
 2 סלקא דעתך דמיירי בכלים דלמפרע. והוא הדין דפליגי כשנפתח אחד
 3 מהם, ובכלים דלמפרע. והא דקאמר לעיל נפתח אחד מהם הוא טמא חזן טהורין, ולא פליגי
 4 בית שמאי - מיירי בכלים הבאים אחד כן שם. ותימה: אדפליגי בחשב, ליפלו נפתח
 5 ובכלים דלמפרעו יש לומר: דנקט חשב משום
 6 רבותא דבית הלל, דאפילו במחשבה דעלמא
 7 פליגי, דמועיל להציל כל הפתחים אחרים. אבל
 8 תימה: לבית הלל, דאית להו ברירה, היכי
 9 משכחת כשמת בבית ולו פתחים הרבה דכולן
 10 טמאים? הא איכא למיירי: לבסוף, כשמוציאין
 11 בהוא פתח - הוברר הדבר מתהלה דסופו לצאת
 12 דרך שם! ויש לומר: כגון שעשאו פתח חדש
 13 חוציאנו המת, דלא שייך ברירה. אי נמי: מיירי
 14 דנשאר המת במקומו.

איכא

1 **אבל היבא דליבא דקר נעוץ לא** - והא נמי להא דמאי, דלמא ממליך, ואשתכח דלטלול
 2 בכדי, דכיון דממליך - בטלה לה הומנה למפרע. **אלא** כיון דמוקצה הוא - כיון דאינו
 3 אסור אלא משום מוקצה. בהומנה בעלמא סגי. **את העלי** - דף עב וכו', וכותשין בו
 4 חטים לטריגיס וטיסני, והוי מלאכתו לאיסור. וקא סברי בית שמאי: אסור לטלולו ואפילו
 5 לצורך גופו, שצריך לגוף הכלי למלאכה
 6 המותרת היום. תורת כלי עליו - ואף על פי
 7 שמלאכתו לאיסור - מותר לטלולו לצורך גופו.
 8 אין נותנין את העור - שהופשט ביום טוב. לפני
 9 הדורסין - לא ישטובו במקום דריסת הרגלים,
 10 שדחו צורך עבוד, שמתעבד על ידי הדריסה.
 11 ובית הלל מתירין - קא סלקא דעתך משום
 12 שמחת יום טוב, דאי לא שרית ליה - לא שחית.
 13 **למונא עליו** - כן היתה ישיבתו: שוחטין בגדים
 14 על גבי הקרקע, ונסמכין ויושבין על ברכיהן
 15 כפופין, כדאמרינן בפסחים (ק.חא.) הוה זגינן
 16 אברכי דהדין, ונמצאתו שיתנו צורך יום טוב.
 17 תריסין - דלתות החלונות של הנירות, שסוגרין
 18 בהן החלונות בלילה, ומסלקין אותם ביום.
 19 ונותנין אותן לפנינה, ושוחטין עליהן תבלין
 20 למכור לרבים. וביום טוב מותר ליקח מחוני
 21 המכיר אותו, ובלבד שלא יזכיר סכום מקח. אף
 22 להחזיר - ולסגור בהן. וחזרה דאי שלא לצורך
 23 היא, ואפילו דאמרינן אין בנין בכלים - טרחה
 24 דלאו צורך מיהא הוה, וקא שרינן ליה משום
 25 תחלתן, כדלקמן. אלמא: משום שמחת יום טוב
 26 מקילין, וקשיא בית הלל דכסוי. **הבא ליבא דקר**
 27 **נעוץ** - כלומר, ליבא טעמא להתירא. דקא
 28 סברי: יש בנין בכלים. **משנה עומד ואומר** -
 29 מבעוד יום. **גמרא** בבבא מציעא - דרך
 30 מגדלי יוניס להניח בריכה ראשונה של כל שנה,
 31 להיות צוות לאמה. גורין - כי שקיל להו למחר
 32 אתי לאמלוכי, וחיסי עליהו, והוי ליה לטלול
 33 שלא לצורך, ומשנענע ומשמש בהן מבעוד יום
 34 לשחיטה ולא חס עלייהו - תו לא חישינן
 35 דחיסי. בריכה - קובי"ד בעל"ז. שהיונים יולדים
 36 בריכה בכל חדש וחדש, והן שני גזולות וכו'
 37 ונקבה, ומפסיקין בתקופת טבת, וחוזרים ויולדים
 38 בניסן. לית להו ברירה - וכי שקיל למחר
 39 דלמא לא הני אומין, והוא לא הומין את כולם,
 40 אלא כדו צרכו. ולו פתחים הרבה - כולם
 41 פתוחים או כולם סגורים. כולם שטאים - כל
 42 כלים המונחים בחלל הפתחים תחת עובי
 43 התקרה של פתח - טמאים, ואף על פי שאינו
 44 תחת הגג המאחיל על המת. שגורו הכמים
 45 טומאה על מקום שהוא דרך יציאת הטומאה,
 46 שסופו לצאת דרך שם. וכאן אין אנו יודעים
 47 באיזה יוציאנו, הלכך כולם טמאים. נפתח אחד
 48 מהם - לאתר מיתת המת. הוא שטא - בין כלים
 49 דמעיקרא, בין כלים דלבסוף המובאין לו
 50 מבחוץ. וכולן טהורים - לדברי הכל מוקמינן להו, דמודו הכל מכאן ולהבא בכלים המובאים לתוכן אחרי כן מבחוץ, ודאי בהוא דנפתח מפיך ליה. ארבעה על ארבעה - בכך
 51 שערותו שראוי להוצאת מתים. מצלת על כל הפתחים - מלטמא כאילו נפתח. אף משימות המת - וקא סלקא דעתך דבברירה פליגי, ובכלים שהיו בהם בין מיתה למחשבה. בית
 52 שמאי סברי: לא אמרינן הוברר דמעיקרא דעתיה להכי הואי, ולא ירדה הטומאה לשאר הפתחים. ובית הלל סברי: הוברר. ולמאי דסלקא דעתך השתא סבירא לן דנפתח אחד מהם
 53 נמי הוה פליגי בכלים דמעיקרא, וטהורין דקא תני לעיל לדברי הכל - בכלים דמכאן ולהבא. הא אתמר עלה כו' - ואפילו בית הלל לית להו הוברר, ואין מטרהין אלא כלים דלבסוף.
 54 דלאחר מחשבה, אבל הראשונים - טמאים. ובית שמאי מטמאין אף האחרונים, דקא סברי: משירדה תורת טומאה לפתחים לפני מחשבה, במיתת המת - שוב אינו עולה מהם אלא
 55 על ידי מעשה, כגון נפתח. ובנפתח אחד מהם לא פליגי מידי. **רבא אמר** לעולם למפרע - נמי מטרהין בית הלל, דאית להו ברירה. והבא במיתתין היינו טעמא: דצריך לברר ולומר:
 56 אלו אני נוטל. דלמא למחר מטלטל ובודק השמנים, ושביק הא ושקיל אידך, נמצא מטלטל מה שלא הומין. שהרי לא היה דעתו אלא בכדי צרכו, הלכך אומר. זה היה אני נוטל, ולמחר
 57 על ברכיהו דאינו מילי דשקיל. והא אמרת בעומר - מרחוק ואין מנענע סגיא, אלמא לא ברק מאתמול הכחושים והשמנים, ואבתי איכא למיחדש. **הני מילי** - **הוה פצא** מערב יום טוב
 58 - כלומר: היבא ידע מערב יום טוב דהני הוא דאמינן, דתו בין שדן בחושין בין שדן שמיים - לא שקיל אחריני, שהרי ידע שמוקצין הם, שלא זמנן.

אבל

1 **היבא דאיכא דקר נעוץ, אבל היבא דליבא דקר נעוץ** - לא. אי נמי: **עד פאן לא קאמרי**
 2 **בית הלל הבא אלא דאיכא תורת פלי עליו, אבל התם** - לא. **אלא, אי קשיא הא קשיא:**
 3 **בית שמאי אומרים:** אין נותנין את העור לפני הדורסין, ולא יגיביהו אלא אם כן יש עליו
 4 **בית בשר, ובית הלל מתירין. אלמא:** גבי שמחת יום טוב בית שמאי לחומרא ובית הלל
 5 לקולא, ורמיניה: השוחט תיה ועוף ביום טוב! וכו' **אמר רבי יוחנן:** מוחלפת השיטה. **ממאי?**
 6 **דלמא לא היא, עד פאן לא קאמרי בית שמאי התם אלא היבא דקר נעוץ, אבל**
 7 **היבא דליבא דקר נעוץ** - לא. אי נמי: **עד פאן לא קאמרי בית הלל הבא אלא דחוי למונא**
 8 **עליו, אבל התם** - לא. **אלא, אי קשיא הא קשיא:** בית שמאי אומרים: אין מסלקין את
 9 התריסין ביום טוב ובית הלל מתירין אף לתחזיר, אלמא: גבי שמחת יום טוב בית שמאי
 10 לחומרא ובית הלל לקולא, ורמיניה: השוחט תיה ועוף ביום טוב וכו'! **בשלקא בית שמאי**
 11 **אבית שמאי לא קשיא, התם** - דאיכא דקר נעוץ, הכא - ליבא דקר נעוץ. אלא בית הלל
 12 **אבית הלל קשיא! אמר רבי יוחנן:** מוחלפת השיטה. (אי נמי): **עד פאן לא קאמרי בית**
 13 **הלל הבא אלא משום דאין בנין בכלים ואין סתירה בכלים, אבל התם** - לא. **משנה בית**
 14 **שמאי אומרים:** לא יטול אדם פן נענע מבעוד יום, ובית הלל אומרים: **עומד ואומר "זה**
 15 **זה אני נוטל". גמרא** אמר רב חנן בר אמי: מחלוקת בבבא מציעא, דבית שמאי סברי:
 16 גורין דלמא אתי לאמלוכי, ובית הלל סברי: לא גורין. אבל בבבא מציעא - דבבית הלל
 17 **בעומד ואומר "זה זה אני נוטל" סגיא.** ובית הלל, למה ליה למימר "זה זה אני נוטל"?
 18 **למא "מכאן אני נוטל למחר!" וכי תימא:** בית הלל לית להו ברירה, והתנן: **המות בבית**
 19 **ולו פתחים הרבה** - פולין טמאים, נפתח אחד מהן - הוא טמא וכולן טהורין. **חשב להוציא**
 20 **באחד מהן, או בחלון שיש בו ארבעה על ארבעה** - מוצלת על כל הפתחים פולין. בית
 21 **שמאי אומרים:** והוא שחשב להוציא עד שלא ימות המת, ובית הלל אומרים: אף משימות
 22 המת. **הא אתמר עלה, אמר רבה:** למהר את הפתחים מכאן ולהבא. **וכן אמר רבי אושעיא:**
 23 **למהר את הפתחים מכאן ולהבא.** מכאן ולהבא - אין, למפרע - לא. **רבא אמר:** לעולם
 24 **למפרע, והבא היינו טעמא:** דלמא מטלטל ושבקי, מטלטל ושבקי, וקא מטלטל מידי דלא
 25 **חזי ליה, והא אמרת "בעומד ואומר זה זה אני נוטל סגיא!" הני מילי מערב יום טוב,**
 26 אבל

1 איכא חד דמערב בהו - ואם תאמר: ולבטל ברובא! ויש לומר: דבעלי חיים לא בטלי,
2 דחשיבי, אי נמי: הוה ליה דבר שיש לו מתירין לאחר יום טוב, וכל דבר שיש לו
3 מתירין - אפילו באלף לא בטיל.

4 חד מנייהו אול לעלמא - ואם תאמר: וכי תלין לקולא דבר שיש לו מתירין? ויש לומר:
5 דהואיל ונשאר שנים במקומם - והאי
6 בבחאי גזנא תלין לקולא. חולין ומעשר שני
7 מעורבין זה בזה - פירש הקונטרס: בודר מנה היפה
8 שבשניהם, ויאמר: אם זה של מעשר - מוטב, ואם
9 האחר של מעשר - הרי זה מחולל על זה. ותימא:
10 דמפרש בפרק "ההוב" (בבא מציעא מהא) דאין
11 מחללין כסף על כסף, ולא מעות על מעות; לכך
12 נראה: דמחלל בתחלה המנה של מעשר על
13 פרוטות של נחשת, ואחר כך מחללו על מנה היפה
14 שבשניהם. **הכל** חולין - שאני אומר הוא לקח
15 מעת של מעשר שני, והני אחרניי ניהו. ותימא:
16 דהא לא אמרין "שאני אומר" להקל אלא בשוהא
17 מדרבנן, כדאייתא בפסחים (י"א) דקאמר: שאני
18 תרומה דרבנן, לפיכך אני תולה להקל לומר
19 "שאני אומר" וכו'; ויש לומר: דכיון שאין אדם
20 מניח חולין אצל מעשר - תלין שפיר לקולא,
21 ואמרין: דאי לקח אלו משם ושבת, ואחר כך
22 הניח אלו שם.

פשיטא

16 ומצא שלשה אסורין. מה נפשך, אי אחרניי ניהו - הא אחרניי ניהו, ואי לא אחרניי
17 ניהו - הא איכא חד דמערב בהו. "שלשה ומצא שנים מותרין". מאי מעמא? הני אינהו
18 ניהו, וחד מנייהו אול לעלמא. לימא מתניתין רבי היא ולא רבנן, דתניא: הניח מנה
19 ומצא מאתים - חולין ומעשר שני מעורבין זה בזה, דברי רבי. והכמים אוקרים: הכל
20 חולין. הניח מאתים ומצא מנה - מנה מונח ומנה מופל, דברי רבי. והכמים אוקרים: הכל
21 חולין. אפילו תימא רבנן, הא אהמר עלה, רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרין: שאני
22 גזולות הואיל ועשוין לדרות. ולמה לי לשנויי עלה שאני גזולות הואיל ועשוין לדרות?
23 והא אהמר עלה דההיא דרבי יוחנן ורבי אלעזר; חד אמר: בשני פיסין מחלוקת, אכל
24 בכים אחד - דברי הכל חולין, וחד אמר: בכים אחד מחלוקת, אכל בשני פיסין - דברי
25 הכל מנה מונח ומנה מופל. בשלמא למאן דאמר בשני פיסין מחלוקת - היינו דאיצטרוד
26 לשנויי הכא שאני גזולות הואיל ועשוין לדרות. אלא למאן דאמר בכים אחד מחלוקת,
27 אכל בשני פיסין - דברי הכל מנה מונח ומנה מופל, השתא למה לי לשנויי עלה? הא
28 אהמר בשני פיסין לא פליגי! אמר רב אשי: הכא בגזולות מקושרים וכיסים מקושרים
29 עסקינן. גזולות - מנתחי אהדרי, פיסין - לא מנתחי אהדרי. ורבי אמר לך: פיסין נמי, ומנין

אבל ביום טוב - כשכא בדרך ביום טוב, כלומר שלא ברדיו מבעוד יום, וסומך על
בדיקת מחר שיבדוק את כולן. דוימנין דמשתבחי שמינים כחושין וכושין שמינים - אותם
הנראים שמינים למראה עיניו נמצאים כחושין במשמושן, והכושיים נמצאים שמינים.
מירי ולא חזי ליה - כל אותן שטלטל יותר על צרכו - מוקצים היו. אי נמי גרסין. אי
נמי זימנין דמשתבחי בלחו כחושין - וקא ממנע
משמתח יום טוב, וכל זה על ידי שלא ברר
אתמול דבריו, לפיכך סמך על שקר, לומר: אי
אפשר שלא יהו שנים או שלשה טובים, ולמחר
נמצאו כולם רעים. אבל כשאתה מוקפו לברר
- שוב אינו סומך אלא על אלו, בין היו שמינים
או כחושין, ולדעת כן זמנן, ובא ונטלן, ולא
ממנע. **משנה** זמן שחורים - ולא היה שם
עור, ולמחר מצא הכל לבנים - דאי המזומנים
הלכו להם, ואלו אחרים דאתו להו מעלמא
לשוברן, וכן שנים ומצא שלשה, ואינו מכיר את
המכונים - כולם אסורים. שלשה ומצא שנים
מותרים - האחד הלך והשנים נשאר, ולא
אמרין: הואיל והאחד הלך - כן הלכו כולם,
ואלו אחרים הם. זמן בתוך הקן ומצא לפני הקן
- ובתוך הקן לא מצא כלום, הרי אלו אסורים.
ובגמרא מפרש לה. **גמרא** כגון שזמן שחורים
ולבנים. בשני קנין, וכל הקנין מובדלין במציאות
ועלויות, כדרך כל שובכין עשוין עליות הרבה,
וכל עליה יש בה מציאות הרבה. השבים ומצא
כו' - והכי קאמר: זמן שחורים בקן זה ומצא בו
לבנים, ולבנים זמן בשני ומצא בו שחורים. דרבי
חנינא - בבבא בתרא ב"לא יחפור", רוב וקרוב
- אם בא מעשה לפנינו, ויש לתלותו בדבר
הקרוב לו להחיר או לאסור, ויש לתלותו אחר
הרוב לענין אחר, הלחוף הקרוב - הלך אחר
הרוב. ומתניתין נמי הכי אמר, דהא איכא
למתלינהו לתך שחורים באותם שהיו אתמול
בקן שבצדו, וכן הלבנים, ולומר נדפכו, ולא
תלין, אלא אמרין מעלמא אתו ומרובא
פירשו. כדאמר אביי - לקמן, בהך - שיש דף
לפני השובר, בולט וירצא ממנו, ושם באים
ויושבין זינים דמעלמא תורי. שיראים ליבנט
לקן, מפני שאותן שבקן מגרשים את כל הבא
אליהן, וכשירצאין משובר - אלו נבנסין, הלכך,
חיישין שמא מן הדף באו לקנין, הלכך אסורים.
דהו להו בלחו קרובים, שדבר ושבקן, הלכך זיל
בתר רובא. מה נפשך כו' - פירושא דמתניתין
דיא. כלומר: להכי אסורים, דמה נפשך

אבל ביום טוב - כשכא בדרך ביום טוב, כלומר שלא ברדיו מבעוד יום, וסומך על
בדיקת מחר שיבדוק את כולן. דוימנין דמשתבחי שמינים כחושין וכושין שמינים - אותם
הנראים שמינים למראה עיניו נמצאים כחושין במשמושן, והכושיים נמצאים שמינים.
מירי ולא חזי ליה - כל אותן שטלטל יותר על צרכו - מוקצים היו. אי נמי גרסין. אי
נמי זימנין דמשתבחי בלחו כחושין - וקא ממנע
משמתח יום טוב, וכל זה על ידי שלא ברר
אתמול דבריו, לפיכך סמך על שקר, לומר: אי
אפשר שלא יהו שנים או שלשה טובים, ולמחר
נמצאו כולם רעים. אבל כשאתה מוקפו לברר
- שוב אינו סומך אלא על אלו, בין היו שמינים
או כחושין, ולדעת כן זמנן, ובא ונטלן, ולא
ממנע. **משנה** זמן שחורים - ולא היה שם
עור, ולמחר מצא הכל לבנים - דאי המזומנים
הלכו להם, ואלו אחרים דאתו להו מעלמא
לשוברן, וכן שנים ומצא שלשה, ואינו מכיר את
המכונים - כולם אסורים. שלשה ומצא שנים
מותרים - האחד הלך והשנים נשאר, ולא
אמרין: הואיל והאחד הלך - כן הלכו כולם,
ואלו אחרים הם. זמן בתוך הקן ומצא לפני הקן
- ובתוך הקן לא מצא כלום, הרי אלו אסורים.
ובגמרא מפרש לה. **גמרא** כגון שזמן שחורים
ולבנים. בשני קנין, וכל הקנין מובדלין במציאות
ועלויות, כדרך כל שובכין עשוין עליות הרבה,
וכל עליה יש בה מציאות הרבה. השבים ומצא
כו' - והכי קאמר: זמן שחורים בקן זה ומצא בו
לבנים, ולבנים זמן בשני ומצא בו שחורים. דרבי
חנינא - בבבא בתרא ב"לא יחפור", רוב וקרוב
- אם בא מעשה לפנינו, ויש לתלותו בדבר
הקרוב לו להחיר או לאסור, ויש לתלותו אחר
הרוב לענין אחר, הלחוף הקרוב - הלך אחר
הרוב. ומתניתין נמי הכי אמר, דהא איכא
למתלינהו לתך שחורים באותם שהיו אתמול
בקן שבצדו, וכן הלבנים, ולומר נדפכו, ולא
תלין, אלא אמרין מעלמא אתו ומרובא
פירשו. כדאמר אביי - לקמן, בהך - שיש דף
לפני השובר, בולט וירצא ממנו, ושם באים
ויושבין זינים דמעלמא תורי. שיראים ליבנט
לקן, מפני שאותן שבקן מגרשים את כל הבא
אליהן, וכשירצאין משובר - אלו נבנסין, הלכך,
חיישין שמא מן הדף באו לקנין, הלכך אסורים.
דהו להו בלחו קרובים, שדבר ושבקן, הלכך זיל
בתר רובא. מה נפשך כו' - פירושא דמתניתין
דיא. כלומר: להכי אסורים, דמה נפשך

להתירם. ולימא מתניתין רבי היא - הא מתניתין סתמא היא, והלכה כסתם משנה. ואנן קיימא לן (כתובות כ"א): הלכה כרבי מחבירו ולא מחביריו. הניח מנה - ממעות מעשר שני
בתיבה. חולין ומעשר שני מעורבין זה בזה - האחד חולין, ואינו יודע איזהו, ונטל היפה שבהו ואומר: אם (היא זו) של מעשר - הרי יפה, ואם חולין היא - תהא חברתה מחוללת
עליה. הכל חולין - הואיל ולא מצא כמו שהניח - תולין להקל, ולומר: נטל את הראשון והניחו במקום אחר, והניח שוב את אלו ושכת. שאין אדם מניח מעות חולין ומעות מעשר
ביחד. מנה מופל - ונשאר הקן מנה ממעשר. הכל חולין - הואיל ולא העלתו לירושלים - לא הפריחן זה מזה, ושניהם נטלן והניחם במקום אחר. וזה חולין הוא, שהניח הלום אחרי
כן, ושבת, שאני גזולות - להכי איכא למימר האחד הלך וחבירו נשאר. הואיל ועשוין - רגילים הן להיות מדרין אחד אחר, וירצאין ונבנסין, אבל מנה לא הלך מאלו אלא אם כן
נטלו, וכשנטל - נטל שניהם. ולמה לי לשנויי עלה - רבי יוחנן ורבי אלעזר מה דוחקין לתלות טעם משנתנו במודים? הא לדידהו מתוקמת שפיר כרבנן בלאו האי טעמא, דהא אינהו
אפליגו בהדיא דמעשר. חד אמר: מחלוקת במנותין שני המנין בכיס אחד, בהדוא הוא דקאמרי רבנן דכשנטל - כל הכיס נטל. אבל בשני כיסים - מרודו דהאחד נטל והניח השני, וחד
אמר: מחלוקת בשני כיסין, בהדוא הוא דקאמר רבי מנה מונח ומנה מופל: האי מאי לא גרסינן. בשלמא למאן דאמר כו' - המקשה סיומי מסיים למילתיה, ומפרש קושיית: בשלמא
מאן דמוקי פלוגתיהו בב' כיסין, דהיינו כדומיא דמתניתין דהוה שני גזולות - צריך לשנויי דתקום מתניתין כרבנן מהאי טעמא הואיל ועשוין לדרות. אלא למאן דאמר בשני כיסין
מרודו רבנן - השתא למה לי לשנויי משום דעשוין לדרות? הא בשני כיסים נמי הכי קאמרין: השתא ומה כו' לא גרסינן, אלא הכי גרסינן. אלא למאן דאמר בכים אחד מחלוקת אבל
בשני כיסים דברי הכל מנה מונח ומנה מופל השתא למה לי לשנויי עלה האמר בשני כיסים לא פליגי - וחד מהני רבנן או רבי יוחנן או רבי אלעזר אוקמה הכי, ולעיל אמאי שנו
תרייהו הואיל ועשוין לדרות? אמר רב אשי: הכא בגזולות - מאן דאמר בכיס אחד מחלוקת - בשני כיסין כעין כיס אחד קאמר, דהיינו שני כיסין מקושרין, ודקאמר אבל בשני
כיסין דברי הכל מנה מונח ומנה מופל - בשאין מקושרין, ומתניתין אפילו בגזולות מקושרין משמע, דהותרין מותרין, ולא אמרין אותן שזמן נטלו כולם ואלו אחרים. הלכך, אי לא
דשאני גזולות הואיל ועשוין לדרות - לא הוה מתוקמא כרבנן, דהא בכיסים מקושרין אמרי רבנן הכל חולין, והשתא אגב האי שניא מתוקמא שפיר כרבנן, דגזולות דמרדין מנתחו
אהדר, ואיכא למתלי לקולא דחד מנייהו הוא דאלו ליה. אבל כיסים - לא מנתחי, ואדם בא ונטלן, וכיון דמקושרים הם - שניהם נטל.

ביצה דף י עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) קנט

58 השלשה באו ממקומות אחרים, הָא אַחֲרֵינִי נִינְהוּ – הרי אינם
59 מוּזְמָנִים וּמוֹקְצִים הֵם, וְאִם אֵי לֹא כֹל הַשְׁלוּשָׁה אַחֲרֵינִי נִינְהוּ, אֵלָּא
60 שְׁנַיִם מֵהֶם הֵם אוֹתָם שֶׁהוּזְמָנוּ בְּעֶרְבַּיּוֹם טוֹב, מִכֹּל מְקוֹם עֵדִינִי הָא
61 אִיכָּא חֵד דְּמַעְרַב בְּהוּ – הרי מערב בְּהוּ כֵּן גּוֹזֵל שְׁלִישִׁי שֶׁלֹּא הוּזְמָן,
62 וְכִיּוֹן שֶׁאֵין אֲנִי מְכִירִים מִי הוּזְמָן, כּוֹלָם אֲסוּרִים מִסְּפָק:
63 שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנָה: זִמְן שְׁלִישָׁה גּוֹזְלוֹת, וְיִמְצָא שְׁנַיִם, הַרְי אֱלוּ מוֹתְרִין;
64 מְבִאֵרֵת הַגְּמָרָא: מָאִי מַעְרָבָא הַשְׁנַיִם מוֹתְרִים, מִשּׁוּם שִׁישׁ לְתַלּוֹת
65 דְּהָיָי אֵינְהוּ נִינְהוּ, וְחֵד מְנַיְהוּ אֱלוּ לְעֵלְמָא – הַשְׁנַיִם שֶׁנִּמְצְאוּ הֵם
66 אֱלוּ שֶׁהוּזְמָנִים, אֵלָּא שֶׁהַשְׁלִישִׁי הֵלֵךְ לוֹ, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁכֶּשֶׁם
67 שֶׁאֲחָד יֵצֵא מִזְּהָק כִּךָּ שֶׁאֵת גּוֹזְלוֹת יֵצֵא, וְאֵלוּ אַחֲרֵים הֵם. מְקַשָּׁה
68 הַגְּמָרָא: וְכִי לִימָא דְּמַתְּנִיתִין כְּרַבִּי הִיא וְלֹא כְּרַבְנָן, שֶׁנִּחְלַקוּ בַּעֲנִין
69 מַעוֹת שֶׁל קְדוּשַׁת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי. דְּתַנְיָא, הֵינִיחַ בְּתִיבָה מְנָה – מֵאָה זוֹ
70 שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי, וְלֹאֲחַר זִמְן מַעְרָבָא שֶׁם מְאֵתִים זוֹ, הַרְי אֲנִי חוֹשְׁשִׁים
71 שֶׁמִּנְהָ אֲחָד זְהוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר שֶׁהוּנַח בְּתוֹחֵיהָ רֶק הוֹסִיף עֲלָיו עוֹד
72 מִנְּהָ שֶׁל חוֹלִין, וְלִכְךָ בְּמֵאֵתִים אֱלוּ חוֹלִין וְיִמְצָא שְׁנֵי מְעוֹרְבִין זֶה
73 בְּזֶה, שְׁהָרִי לֹא יִדְוַע אִיזָה מֵהֶם מַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְאִיזָה שֶׁל חוֹלִין, דְּבָרֵי
74 רַבִּי. וְהַכְּמִים אֲמָרִים, כִּיּוֹן שֶׁלֹּא מֵצָא אֵת הַמַּעוֹת כְּפִי שֶׁהִנְחִים
75 בְּתוֹחֵיהָ, יֵשׁ לְתַלּוֹת שֶׁאֵת הַמִּנְהָ שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי כִּבְר נִטְלָ מִכָּאן
76 וְהִנְחִיו בְּמִקּוֹם אַחֵר, וְשׁוֹב הִנִּיחַ כֵּן מֵאֵתִים אַחֲרֵים שֶׁל חוֹלִין,
77 וְלִכְךָ הִבֵּל חוֹלִין. וְאֵין לַחֲשׁוֹשׁ שֶׁמֵּא רֶק הוֹסִיף מִנְּהָ אֲחָד שֶׁל חוֹלִין
78 עַל אוֹתוֹ מִנְּהָ שֶׁל מַעֲשֵׂר, מִשּׁוּם שֶׁאֵין רִגִּילוֹת לְהִנְחִי מַעוֹת חוֹלִין
79 עִם מַעוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי יוֹד. וְאִם הֵינִיחַ מְאֵתִים זוֹ שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי,
80 וְלֹאֲחַר זִמְן מַעְרָבָא רַק מְנָה, אֵין אֲנִי תוֹלִים שֶׁכֹּל הַמֵּאֵתִים שֶׁל מַעֲשֵׂר
81 כִּבְר נִיטְלוּ מִכָּאן, וְזֶהוּ מִנְּהָ שֶׁל חוֹלִין שֶׁהוּנַח שׁוֹב, אֵלָּא חוֹשְׁשִׁין
82 שֶׁמֵּאֵתִים מֵאֵתִים שֶׁל מַעֲשֵׂר נִשְׁאָר כֵּן מְנָה מְנָה, וְאֵילוּ הַמְּנָה
83 הַשְׁנֵי מוּפְלָ – נִיטְלָ מִכָּאן, וְלִכְךָ יֵשׁ לְנַהוֹג בְּנִשְׁאָר כְּדִין מַעֲשֵׂר שְׁנֵי,
84 דְּבָרֵי רַבִּי. וְהַכְּמִים אֲמָרִים, הִבֵּל חוֹלִין, שְׁכִיּוֹן שׁוּדָאִי לֹא הֵעֵלָה מִנְּהָ
85 אֲחָד לֹאכּוֹל בּוּ בִירוּשָׁלַיִם כְּדִינוּ, אֵין לוֹמֵר שֶׁהִפְרִידִים זֶה מִזְּהָ סֵתֵם,
86 אֵלָּא יֵשׁ לְתַלּוֹת שֶׁנִּטְלָ אֵת כֹּל הַמֵּאֵתִים זוֹ לְמִקּוֹם אַחֵר, וְשׁוֹב
87 הִנִּיחַ כֵּן מִנְּהָ אַחֵר שֶׁל חוֹלִין. וְנִמְצָא שֶׁסִּבְרַת מִשְׁתַּנֵּינוּ בִּיּוֹמֵן
88 שְׁלֹשָׁה גּוֹזְלוֹת וְנִמְצָא שְׁנַיִם שְׁתוּלִין שֶׁאֲחָד הֵלֵךְ וְהַשְׁנַיִם נִשְׁאָרוּ
89 מֵאֵתִים מוֹלָ, אֵינְהוּ אֵלָּא כִּסְבַּרְתָּ רַבִּי בְּהִנְחֵי מֵאֵתִים שֶׁל מַעֲשֵׂר וְנִמְצָא
90 מִנְּהָ שֶׁחֲרוּשְׁשִׁין שֶׁאֲחָד נִיטְלָ וְאֲחָד נִשְׁאָר מוּנַח. שֶׁאֵילוּ לְרַבְנָן, כֶּשֶׁם
91 שֶׁסִּבְרָו בְּמַעוֹת מַעֲשֵׂר שֶׁאֵין לוֹמֵר שֶׁנִּפְרָדוּ זֶה מִזְּהָ, כִּן בְּגּוֹזְלוֹת אֵין
92 לוֹמֵר שֶׁאֲחָד הֵלֵךְ וְאֲחָד נִשְׁאָר. וְאֵיךְ סִתְמָה מִשְׁתַּנֵּינוּ כְּרַבִּי שִׁיחֵיהָ
93 הִלְכָה כְּמוֹתָ, וְהֵלָא כֹּל בִּידְיֵנוּ שֶׁאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי בְּמִקּוֹם שֶׁנִּחְלַקוּ
94 רַבְּנֵי עֲלֵיו. מֵתְרַצַּת הַגְּמָרָא: אֲפִילוּ תִּימָא שֶׁמִּשְׁתַּנֵּינוּ כְּרַבְּנָן הִיא, יֵשׁ
95 לְחַלֵּק בֵּין גּוֹזְלוֹת לְמַעוֹת, דְּהָא אֲתַמַּר עֲלָהּ, רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֱלֵעָזָר
96 דְּאָמְרֵי תְרִיבִיהוּ, שֶׁרַק בְּגּוֹזְלוֹת יֵשׁ לְתַלּוֹת שֶׁאֲחָד הֵלֵךְ וְהָאֲחֵרִים
97 נִשְׁאָרוּ, מִשּׁוּם דְּשֵׁאֵין גּוֹזְלוֹת הוֹאִיל וְהֵם עֲשׂוּיִין לְדָרוֹת כֹּל אֲחָד
98 בְּפִנֵּי עַצְמוֹ, אֲבָל מַעוֹת, כִּיּוֹן שֶׁלֹּא הִלְכוּ מֵאֵתִיהֶם אֵלָּא נִטְלוּ אוֹתָם
99 מִכָּאן, מִסְּתַבְר שֶׁנִּטְלוּ אֵת שְׁנֵיהֶם בְּאֲחָד.
100 שׁוֹאֵלֵת הַגְּמָרָא עַל תִּירוּן זֶה: וְלִמָּה לִי – מַדּוּעַ הוֹרַצְרוּ רַבִּי יוֹחָנָן
101 אוּ רַבִּי אֱלֵעָזָר לְשַׁנְיָא עֲלָהּ, שֵׁאֵינִי גּוֹזְלוֹת הוֹאִיל וְעֲשׂוּיִין לְדָרוֹת.
102 וְהֵלָא הָא אֲתַמַּר עֲלָהּ דְּהִיא – עַל מַחְלוּקַת רַבִּי וְרַבְּנָן בְּמַעוֹת שֶׁל
103 מַעֲשֵׂר שְׁנֵי, דְּנִחְלַקוּ רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֱלֵעָזָר בְּבִיאוֹר מַחְלוּקַתְהֶם, חֵד
104 אֲמַר, בְּשְׁנֵי בִּסְטֵין מַחְלוּקַת – רַק בְּאוֹפֵן שֶׁלְכֹל מִנְּהָ הִיָּה כִּיס בְּפִנֵּי
105 עַצְמוֹ, חוֹלֵק רַבִּי עַל רַבְּנָן וְסוֹבֵר שֶׁאֲחָד נִיטְלָ וְאֲחָד נִשְׁאָר, אֲכָל אִם
106 סִתְּבוּ שְׁנֵיהֶם בְּכִיס אֶחָד, דְּבָרֵי הִבֵּל חוֹלִין, שֶׁאִם רַבִּי מוֹדָה שֶׁלֹּא
107 מִסְּתַבְר שֶׁהִפְרִיד וְנִטְלָ מִנְּהָ אֲחָד מִתּוֹךְ הַכִּיס, אֵלָּא וְדָאִי נִשְׁאָר
108 שְׁנֵיהֶם, וְהַמִּנְהָ נִמְצָא שֶׁל חוֹלִין הוּא. וְחֵד אֲמַר לְהִפְךָ, שֶׁרַק
109 בְּאוֹפֵן שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם בְּכִיס אֶחָד, מַחְלוּקַת – חִלְקוּ חֲכָמִים עַל רַבִּי
110 וְסִבְרוּ שֶׁתּוֹלִים שֶׁנִּיטְלוּ שְׁנֵיהֶם, אֲכָל כְּשֶׁהָיוּ בְּכִיסֵין נִפְרָדִים,
111 דְּבָרֵי הִבֵּל מְנָה מוּנָח וְכִּיּוֹן מוּפְלָ, שֶׁאִם חֲכָמִים מוֹדִים שֶׁאֵין כֵּן
112 סִבְרָה לוֹמֵר שֶׁנִּיטְלוּ שְׁנֵיהֶם בְּאֲחָד. וּמַעֲתָה הֵלָא אֵת נִידוֹן מִשְׁתַּנֵּינוּ
113 יֵשׁ לְדַמּוֹת לְשֵׁנִי כִּיסִים נִפְרָדִים, שֶׁהָרִי אֵין גּוֹזֵל אֲחָד תְּלוּי בְּחִבְרִיו,
114 וְכִּיּוֹן מְנָה לְמָאן דְּאָמַר בְּשְׁנֵי בִּסְטֵין מַחְלוּקַת רַבִּי וְרַבְּנָן, אֲכָן קִשָּׁה
115 שֶׁמִּשְׁתַּנֵּינוּ כְּדַעַת רַבִּי הִיא וְלֹא כְּרַבְּנָן, וְלִכְךָ הָיָינוּ דְּאֵיצְמִירָהּ רַבִּי
116 יוֹחָנָן אוּ רַבִּי אֱלֵעָזָר לְשַׁנְיָא עֲלָהּ שֵׁאֵינִי גּוֹזְלוֹת הוֹאִיל וְעֲשׂוּיִין לְדָרוֹת.
117 אֲלֵא לְמָאן דְּאָמַר בְּכִיס אֶחָד מַחְלוּקַת, אֲכָל בְּשְׁנֵי בִּסְטֵין דְּבָרֵי הִבֵּל

1 אֲכָל לְבָרוּר אוֹתוֹן כְּיוֹם טוֹב, אֲסוּר, דְּיוֹמִינִין – פַּעֲמִים דְּכִשְׁבּוּא
2 לִיטְלָם מִשְׁתַּבְּחֵי – יִמְצָא שֶׁנִּטְלָ יוֹנִים שֶׁנִּשְׁרָאוּ כְּשֶׁמְנִים וְהָרִי הֵם
3 כְּחוֹשִׁים, וְאֵילוּ יוֹנִים שֶׁנִּשְׁרָאוּ כְּחוֹשִׁים הָרִי הֵם שְׁמֵנִים, וְיִנִּיחַ
4 הַרְאֻשׁוֹתֵים וְיִטְלוּ הַשְׁנַיִם, וְנִמְצָא דְּקַמְמִלְטֵל מִיְדֵי דְּלֹא חוּ לֵיהּ –
5 טַלְטֵל מוֹקְצָה, שֶׁהָרִי לֹא הוּכַנּוּ מִעֶרְבַּיּוֹם טוֹב אֵלָּא כְּדִי צוֹרֵךְ
6 הַסְּעוּדָה. אֵי נְפִי – עוֹד טַעַם שִׁישׁ לְהוּזְמָנִים וְלְבָרֵם בְּעֶרְבַּיּוֹם טוֹב,
7 וְלֹא לְסַמּוֹךְ עַל דִּין בְּרִירָה, מִשּׁוּם דְּיוֹמִינִין דְּמַשְׁתַּבְּחֵי בְּלֵהוּ כְּחוֹשִׁים
8 וְשְׁבִיק לְהוּ – יֵשׁ לַחֲשׁוֹשׁ שֶׁמֵּא בְּיוֹם טוֹב יִמְצָא שְׁכֹל הַיוֹנִים
9 שֶׁבָאוּתוֹ שׁוֹבֵךְ כְּחוֹשִׁים, וְיִנִּיחַ אֵת כּוֹלָם מִלְּשַׁחוּט, וְאֲתֵי לְאִמְנוּעֵי
10 מַשְׁמַחַת יוֹם טוֹב:
11 **מִשְׁנָה**
12 זִמְן בְּעֶרְבַּיּוֹם טוֹב גּוֹזְלוֹת שְׁחוּרִים, וְלֹא הָיוּ גּוֹזְלוֹת אַחֲרֵים בְּשׁוֹבֵךְ,
13 וְבְּיוֹם טוֹב מַעְרָבָא בָאוּתוֹ הֵקן גּוֹזְלוֹת לְכִנִּים בְּמִקּוֹם הַשְׁחוּרִים, וְכֵן
14 זִמְן לְכִנִּים וְיִמְצָא שְׁחוּרִים, וְכֵן זִמְן שְׁנַיִם וְיִמְצָא שְׁלִישָׁה, בְּכֹל אוֹפְנִים
15 אֱלוּ הַגּוֹזְלוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ אֲסוּרִים. מִשּׁוּם שׁוּדָאִי הַגּוֹזְלוֹת שֶׁהִכִּין
16 בְּעֶרְבַּיּוֹם טוֹב הִלְכוּ לָהֶם, וְהַגּוֹזְלוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ בְּאוּ מִמְקוֹמוֹת
17 אַחֲרֵים, וְהָרִי הֵם מוֹקְצָה, אֲבָל אִם זִמְן שְׁלִישָׁה וְיִמְצָא שְׁנַיִם, הָרִי
18 הַשְׁנַיִם מוֹתְרִים, שֶׁאֲנִי תוֹלִים שֶׁהֵם אוֹתָם גּוֹזְלוֹת שֶׁהוּזְמָנִים בְּעֶרְבַּיּוֹם
19 יוֹם טוֹב, אֵלָּא שֶׁהַשְׁלִישִׁי שֶׁנִּחְסַר הֵלֵךְ לוֹ. וְאִם זִמְן גּוֹזְלוֹת בְּתוֹךְ
20 הֵקָן, וְכִשְׁבָּא לִיטְלָם מַעְרָבָא גּוֹזְלוֹת רַק לְפִנֵּי הֵקָן – בְּדָף הֵקָן שְׁבוּלוֹת
21 לְחוּץ, הָרִי הַגּוֹזְלוֹת אֲמָרִין, שֶׁחוֹשְׁשִׁין שֶׁהַגּוֹזְלוֹת שֶׁהִכִּין בְּעֶרְבַּיּוֹם
22 טוֹב הִלְכוּ לָהֶם, וְאֵלוּ שֶׁנִּמְצְאוּ בְּאוּ מִמְקוֹמוֹת אַחֲרֵים, וְהָרִי הֵם
23 מוֹקְצָה. וְאִם אֵין שְׁם – אִם לֹא הָיוּ בְּעֶרְבַּיּוֹם טוֹב סַמּוֹךְ לְקַן שׁוּיּוֹמֵן
24 אֲלֵא הֵם, הָרִי אֵילוּ שֶׁנִּמְצְאוּ לְפִנֵּי הֵקָן בְּיוֹם טוֹב מוֹתְרִים:
25 **גְּמָרָא**
26 שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנָה: זִמְן שְׁחוּרִים וְנִמְצָא לְכַנִּים, לְכַנִּים וְנִמְצָא שְׁחוּרִים,
27 הָרִי הֵם אֲסוּרִים. שׁוֹאֵלֵת הַגְּמָרָא: פְּשִׁיטָא, שְׁהָרִי וְדָאִי הֵם גּוֹזְלוֹת
28 אַחֲרֵים שֶׁלֹּא הַמִּינִים. מִיִּישְׁבַת הַגְּמָרָא: אֲמַר רַבָּה, אֵין כּוּוֹת
29 הַמִּשְׁנָה שׁוּיּוֹמֵן שְׁחוּרִים וְזִמְן לְכַנִּים הֵם שְׁנֵי אוֹפְנִים נִפְרָדִים, אֵלָּא
30 הֵקָן בְּמָאִי עֲסָקִין, בְּגוֹן שׁוּיּוֹמֵן גּוֹזְלוֹת שְׁחוּרִים בְּקֵן זֶה, וְגּוֹזְלוֹת לְכַנִּים
31 בְּקֵן אַחֵר, וְשֵׁן הַקִּינִים הָיוּ בָאוּתוֹ שׁוֹבֵךְ, וְהַשְׁכִּים בְּיוֹם טוֹב וְיִמְצָא
32 שְׁחוּרִים בְּמִקּוֹם הַלְכִנִּים, וְלְכַנִּים בְּמִקּוֹם הַשְׁחוּרִים, הָרִי הֵם אֲסוּרִים.
33 וְהַחִידוּשׁ הוּא, דְּמִהוּ דְּתִימָא הֵינִי אֵינְהוּ נִינְהוּ, וְאֵתְּפּוּבֵי אֵתְּפּוּבֵי –
34 הַגּוֹזְלוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ בְּשֵׁנֵי הַקִּינִים הֵם אֱלוּ שֶׁהוּזְמָנוּ בְּעֶרְבַּיּוֹם טוֹב,
35 אֵלָּא שֶׁהַחֲלִיפוּ מִקּוֹמוֹתֵיהֶם, וּמוֹתְרִים הֵם, שֶׁהָרִי הוּזְמָנוּ בְּעֶרְבַּיּוֹם טוֹב
36 טוֹב. קָא מַשְׁמַע לָן שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמֵּא הֵנָּה אֲוִדוּ לְעֵלְמָא – הַגּוֹזְלוֹת
37 שׁוּיּוֹמֵן הִלְכוּ לָהֶם, וְהָיָי נִמְצְאוּ, אַחֲרֵינִי נִינְהוּ, וּמוֹקְצִים הֵם.
38 מְבִיאָה הַגְּמָרָא רֵאִיָּה מִדִּין זֶה בְּמִשְׁתַּנֵּינוּ כְּשִׁיטַת רַבִּי חִנְיָא: לִימָא
39 מְסִיעֵי לֵיהּ לְרַבִּי חִנְיָא, דְּאָמַר רַבִּי חִנְיָא, רִיב וְקָרִיב – דְּבַר שֶׁאֲנִי
40 מְסוֹפְקִים בּוּ מֵאֵין הוּא בָא, לְהַתִּיר אוּ לְאֲסוּר, וְאִפְשָׁר לְתַלּוֹת כְּכַד
41 אֲחָד שְׁבֵא מִרְּבוּב הָעוֹלָם, אוּ לְתַלּוֹת כְּכַד הַשְׁנֵי שְׁבֵא מִמְקוֹם
42 'קָרִיב' שִׁישׁ שֶׁם רַק מַעֲטוּ, אֲזִי הִלְךְ אַחֵר הָרִיב וְלֹא אַחֵר הָקָרִיב.
43 שְׁהָרִי בְּמִשְׁתַּנֵּינוּ מְסוֹפְקִים אֲנִי אִם הַגּוֹזְלוֹת הַשְׁחוּרִים אוּ הַלְכִנִּים
44 שֶׁנִּמְצְאוּ בְּשֵׁנֵי הַקִּינִים בְּאוּ מִהֵקָן הַקָּרִיב' וְשֶׁהַחֲלִיפוּ מִקּוֹמוֹתֵיהֶם
45 וּמוֹתְרִים הֵם, שֶׁהָרִי הוּזְמָנוּ בְּעֶרְבַּיּוֹם טוֹב, אוּ שְׁבֵא מִן הַרְּבוּב'
46 דְּהָיָינוּ מִקּוֹמוֹת אַחֲרֵים בְּעוֹלָם שֶׁשֶׁם רִבִּים הַגּוֹזְלוֹת, וְאֲסוּרִים הֵם
47 מִשּׁוּם מוֹקְצָה. וּמֵאֲחַר שֶׁשְׁנֵינוּ שֶׁאֲסוּרִים הֵם, הָרִי מוֹכַח כְּרַבִּי
48 חִנְיָא שְׁתוּלִין בְּרִיב' וְלֹא בְּקָרִיב'. דּוּחָה הַגְּמָרָא: בְּמִשְׁתַּנֵּינוּ
49 מְדוּבַר שֶׁאִף הַגּוֹזְלוֹת הַשְׁחוּרִים 'קָרִיבִים' הֵם, וְכִּיּוֹן אֲפִי' (לְקַמֵּן
50 יֵא). עַל דִּין הַמוּבָא בְּהַמְשַׁךְ הַמִּשְׁנָה שֶׁמְדוּבַר בְּדָף, הֵקָא נְפִי – אִף
51 בְּדִין זֶה יֵשׁ לוֹמֵר שֶׁמְדוּבַר בְּאוֹפֵן שִׁישׁ דְּף הַבוּלְט מֵהַשׁוֹבְכוֹת
52 הַחוּצָה, וְדַרְךְ גּוֹזְלוֹת מִשְׁאָר מִקּוֹמוֹת לְנוֹחַ עֲלֵיו. וְנִמְצָא שֶׁם
53 גּוֹזְלוֹת אֱלוּ 'קָרִיבִים' הֵם, וְלִכְךָ תוֹלִים שֶׁהַגּוֹזְלוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ בְּאוּ
54 מִ'הַרְּבוּב הַקָּרִיב' דְּהָיָינוּ מֵאוֹתוֹ דָּף וְאֲסוּרִים, שְׁהָרִי לֹא זִמְנָם מִעֶרְבַּיּוֹם
55 יוֹם טוֹב. וְנִמְצָא שֶׁאֵין רֵאִיָּה מִמִּשְׁתַּנֵּינוּ לְכַלּוֹל שֶׁל רַבִּי חִנְיָא:
56 שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנָה: זִמְן שְׁנַיִם וְיִמְצָא שְׁלִישָׁה, הָרִי הֵם אֲסוּרִין; מְבִאֵרֵת
57 הַגְּמָרָא: שֶׁאֲסוּרִין הֵם מִפְּשָׁד, שֶׁכֵּן אֵי אַחֲרֵינִי נִינְהוּ – אִם כֹּל

61 שאלו שזימן הלכו להם, ואלו שמצא אֲדוּוּי אֲדוּוּי – באו מן הקן
 62 האחר, שהרי גם גוזלות קטנים דרכם לדרות עד חמישים אמה
 63 ממקום שובך שלהם. וְאִי הַלְיָאָה קִין בְּתוֹךְ הַמְּשִׁים אָמְהָ, אם כן
 64 פְּשִׁיטָא דְהֵם מוֹתְרִין, דְאִמְרַן מִן עוֹקְבָא בְּרַ חָמָא, כָּל הַמְּדַדָּה אִין
 65 מְדָדָה יוֹתֵר מִהַמְּשִׁים אָמְהָ, וּודאי גוזלות אלו באו מכאן ולא
 66 ממקום אחר. מבארת הגמרא: לְעוֹלָם דְאִיבָא קִין בְּתוֹךְ הַמְּשִׁים אָמְהָ,
 67 וְכִגוֹן דְרַגְיָאָה בְּקִינָה יוֹיִת – שבין קן לקן מפסיק קרן זוית של בנין,
 68 ומשום כך אי אפשר לראות מקן זה לקן זה. ובאופן זה החידוש
 69 הוא, מְהוּ דְרַגְיָאָה כִיּוֹן שִׁישׁ שׁוּבֵךְ אַחַר בְּתוֹךְ חַמִּישִׁים אָמְהָ, יש
 70 לחשוש שהגוזלות שנמצאו אֲדוּוּי אֲדוּוּי – דיִדוּ והגיעו מאותו
 71 שובך ומוקצים הם, קָא מְשַׁמְעֵן לָן שְׁאִין לְחוּשׁ לְכַךְ, שכן דרכו של
 72 גזול שרק כָּל הַיָּבָא דְמְדַדָּה וְהַדְרָה חַיִּי לְקִינָה מְדַדָּה – כל עוד הוא
 73 רואה את הקן שממנו יצא, הרי הוא מדדה, וְאִי לֹא, לֹא מְדַדָּה.
 74 ולכך כיון שאין הקינים רואים זה את זה, אין לחשוש שהגוזלות
 75 באו משם, והרי הם מותרים.

משנה

76 בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, אִין נוֹטְלִים אֶת הָעֵלִי – דף עבה מער שכותשים
 77 בו חִיטִים, כְּדִי לְקַצֵּב – לחתוך עֵלִיו פֶּשֶׁר, כיון שהעלי הוא כלי
 78 שמלאכתו לאיסור, ואסורים בית שְׁמַאי לטלטלו אף לצורך גופו,
 79 דהיינו להשתמש בו למלאכה אחרת המותרת ביום טוב. וְכִיתִּית הֶלֶל
 80 מְתִירִין לטלטלו לצורך גופו כְּדִי לְקַצֵּב עֵלִיו בִּשְׂרָה, שלא אסרו
 81 לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור אלא לצורך הכלי עצמו כגון
 82 להעבירו מחמה לצל.
 83 עוד נחלקו בדין אחר: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, שחט בהמה ביום טוב
 84 והפשיט את עורה אִין נוֹתְרִין אֶת הָעוֹר לְפָנֵי הַדּוֹרָסִין – במקום
 85 דריסת בני אדם כְּדִי לְעַבְדוּ מִיַּד שֶׁלֹא יתקלקל, שהריסת הרגל
 86 בעור היא תחילת עיבודו. וְלֹא יִבְיָהוּ לטלטלו אחר הפשתו,
 87 שמוקצה הוא, אֵלֶּא אִם כֵּן יֵשׁ עִמּוֹ בֵּית פֶּשֶׁר, שעל ידי כן בטל
 88 העור לגבי הבשר ומתירו בטלטול. וְכִיתִּית הֶלֶל מְתִירִין בִּשְׁנֵיהֶם
 89 משום שמחת יום טוב. שאם לא נתייר לו, יִמְנַע מִלְּשׁוּחַט בְּהֵמוֹת
 90 ביום טוב לצורך החג, כְּדִי שֶׁלֹא יפסיד את העור:
 91 ***

גמרא

92 שנינו במשנה שנחלקו בית שמאי ובית הלל אם מותר ליטול עלי
 93 לקצב עליו בשר. מביאה הגמרא על כך: הֵנָּה בְּרִייתָא, וְשׁוּיִן בֵּית
 94 שמאי ובית הלל שְׁאֵם כְּבֵר קַצֵּב עֵלִיו פֶּשֶׁר ואין לו צורך יום טוב
 95 בעלי, שְׁאִסוּר לְמַטְלָלוּ לְצוּרֵךְ הַכִּלִּי עִצְמוֹ כְּגוֹן להעבירו מחמה
 96 לצל.
 97 אָמַר אַבְיִי, מְחַלּוֹקֵת בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הֶלֶל אִינְהוּ אֵלֶּא בְּעֵלִי, אָבֵל
 98 פְּכִילֵי הַמְּכוּנָה תְּבַרָא גְרַמִּי – שובר עצמות, והוא עשוי לקצב עליו
 99 בשר לְדַבְרֵי הַבַּל מוֹתֵר לִיטוֹל כְּדִי לְקַצֵּב עֵלִיו בִּשְׂרָה. שואלת
 100 הגמרא: פְּשִׁיטָא שְׁמוּתָהּ, הֲרִי רַק 'עֵלִי' הֵנָּה שְׁאִסוּרוֹהוּ בֵּית שְׁמַאי,
 101 משום שמלאכתו לאיסור, אבל כלי העשוי לקצב עליו בשר
 102 מלאכתו להיתר הוא. מיישבת הגמרא: הַחִידוּשׁ בּוֹה, מְהוּ דְרַגְיָאָה,
 103 הוּא הַדְּרִין דְאִפִּילוּ תְּבַרָא גְרַמִּי נְפִי אִסְרוּ בֵּית שְׁמַאי לטלטלו כְּדִי
 104 לקצב עליו, מחשש שמא לאחר שיטלנו יחזור בו ולא יקצב עליו,
 105 ונמצא שטרח ביום טוב שלא לצורך, וְהַאי דְרַגְיָאָה – ומה ששנו
 106 במשנתנו 'עֵלִי' אין הכוונה למעט 'תברא גרמי', אלא לְהוֹדִיעַ בְּקִין
 107 – כח ההיתר דְּבֵית הֶלֶל, דְאִפִּילוּ בִּיעֵלִי שהוא דְּבַר שְׁמַלְאֲכָתוּ
 108 לְאִיסוּר נְפִי שְׂרוּ בֵּית הֶלֶל, אך בית שמאי אוסרים גם בתברא גרמי,
 109 כָּא מְשַׁמְעֵן לָן – שבית שמאי התירו לטלטל 'תברא גרמי' כְּדִי לְקַצֵּב
 110 בו.
 111 אִיבָא דְאִמְרֵי שֶׁאֲבִי עִצְמוֹ הִשִּׁיב עַל מַה שֶּׁהִקְשׁוּ לוֹ 'פְּשִׁיטָא'. אָמַר
 112 אַבְיִי, אֲמַנְסֵן לֹא נְצַרְבָא – לא הוצרכתי לחדש ש'תברא גרמי' מותר
 113 לדברי הכל, שהרי שנו שרק 'עלי' אסור ולא 'תברא גרמי'. אֵלֶּא
 114 הַחִידוּשׁ דְּבַרְבֵּי הוּא שְׁאִפִּילוּ תְּבַרָא גְרַמִּי חֲרַתִּי – חדש, התירו בית
 115 שמאי, מְהוּ דְרַגְיָאָה

1 דְמַתְעַבְלָ קְטִירֵיהוּ – פעמים נותר הקשר שלהם ומתפרק מאליו,
 2 והבא ליטול, לא נטל אלא כִּיס אַחַד וְהֵלֶךְ לוֹ, והמנה שמצא שם
 3 הוא של מעשר שני שהונח שם בתחילה, ולכך יש לנהוג בו דין
 4 מעשר שני:

***

5 שנינו במשנה: זימן גוזלות בְּתוֹךְ הַקֵּן, וכשבא ליטלם מְצָא גוזלות
 6 רק על הדף לְפָנֵי הַקֵּן, הרי הם אִסוּרִין, כיון שאנו תולים שהגוזלות
 7 שהכין בערב יום טוב הלכו להם, ואלו באו ממקום אחר, והרי הם
 8 אסורים משום מוקצה: מוכיחה הגמרא ממשנתינו כשיטת רבי
 9 חנינא: לִימָא מְסַפִּיעַ לִיה לְרַבִּי חֲנִינָא, דְאָמַר רַבִּי חֲנִינָא, רֹבֵךְ וְקָרוֹב –
 10 דבר שאנו מסופקים בו מאין הוא או להחיר או לאסור, ואפשר
 11 לתלות כצד אחד שבו מרוב העולם, או לתלות כצד השני שבו
 12 ממקום קרוב שיש שם רק מיעוט, או הֵלֶךְ אַחַר הָרֹבֵךְ ולא אחר
 13 הקרוב. וכן במשנתנו, מסופקים אנו אם הגוזלות שנמצאו לפני
 14 הקן באו מתוך הקן שהוא 'קרוב' והרי הם מותרים, שהרי הזמינם
 15 בערב יום טוב. או שבאו מן ה'רוב' דהיינו ממקומות אחרים
 16 בעולם, והרי הם אסורים משום מוקצה. וכיון ששנינו שאסורין הרי
 17 מוכיח כרבי חנינא שתולין ב'רוב' ולא ב'קרוב'. דוחה הגמרא: אָמַר
 18 אַבְיִי, מדובר במשנה בְּאִפּוֹן שִׁישׁ דָּף הַבּוֹלֵט מִהַשׁוּבֵךְ הַחוּצָה וְיוֹנִים
 19 שאינם מהשובך דרכן לנוח עליו. ובאופן זה, גם הגוזלות שאינם
 20 מן השובך 'קרובים' הם, ולכך תולים שהגוזלות שנמצאו לפני הקן
 21 באו מאותו דף ואסורים, שהרי לא זימנם מערב יום טוב. ונמצא
 22 שאין ראייה ממשנתנו לכללו של רבי חנינא. עוד דוחה הגמרא
 23 באופן אחר: רַבָּא אָמַר, מדובר במשנה בְּשׁוּבֵךְ שִׁישׁ בו שְׁנֵי קִינִין
 24 הבנויים זו לְמַעְלָה מִזוֹ עַפְקִינָן, והיו בשניהם גוזלות בערב יום טוב
 25 וזימן רק מאחת מהן, וכשבא ביום טוב, לא מצא גוזלות בתוך הקן
 26 שזימן אלא לפני אותו הקן, ואילו בקן שלא זימן לא מצא גוזלות
 27 כלל. וכיון שהגוזלות שהוכנו אינם במקומם, וגם שהגוזלות
 28 המוקצים יצאו מקינם, ושני הקינים 'קרובים' למקום שנמצאו
 29 הגוזלות, חוששין שמא הגוזלות שזומנו הלכו להם, ואלה
 30 שנמצאו לפני הקן באו מהקן שלא זימן. ומעתה אין ראייה כלל
 31 לכללו של רבי חנינא, שכן במשנתנו שניהם 'קרובים' הם. ומבאר
 32 רבא את חידוש המשנה לפי פירושו: וְלֹא מְבַעֵי – לא הוצרך
 33 התנא לחדש את דינו על מקרה שזמן גוזלות בְּתַחְתּוֹנָה – בקן
 34 התחתון וְלֹא זָמַן בְּעֵלְיוֹנָהּ, וּמְצָא בְּתַחְתּוֹנָה – לפני הקן התחתון וְלֹא
 35 מְצָא בְּעֵלְיוֹנָהּ גוזלות כלל, שבאופן זה פשוט דְאִסְרִין, משום
 36 דְאִמְרִין, הֵנָּה – הגוזלות שזימן מהתחתון אֵילוּ לְעֵלְמָא, וְהֵנָּה –
 37 גוזלות העליון המוקצים, אִשְׁתְּרִבּוּי אִשְׁתְּרִבּוּי וְנָחַת – שתרבו
 38 וירדו לדף שלפני הקן התחתון, שהרי דרכם בכך. אֵלֶּא אִפִּילוּ
 39 במקרה הפוך, שזמן גוזלות שְׁבַעֲלִיוֹנָהּ וְלֹא זָמַן גוזלות שְׁבַתְּחִוֹנָהּ,
 40 וּמְצָא בְּעֵלְיוֹנָהּ – לפני הקן העליון וְלֹא מְצָא בְּתַחְתּוֹנָהּ גוזלות
 41 כלל, על אף שיותר מסתבר שהגוזלות שנמצאו באו מהקן
 42 העליונה המזומנת ומותרים, שהרי גוזלות קטנים אין דרכם לטפס
 43 מהתחתונה לעליונה, השמיענו התנא דְהֵנָּה נְפִי אִסְרִי – אף באופן
 44 זה אסורים, כיון דְאִמְרִין הֵנָּה אֵילוּ לְעֵלְמָא – חוששין שאותן שזימן
 45 הלכו להם, וְהֵנָּה סְרוּבֵי סְרוּבֵי סְרוּבֵי וְסְרוּבֵי – גוזלות התחתונה טיפסו
 46 ועלו לדף שלפני הקן העליון, והרי הם אסורים ואין אומרים שאין
 47 דרך הגוזלות לטפס:
 48 ***

49 שנינו במשנה: וְאִם אִין שָׁם – בסביבות הקן שזימן בערב יום טוב
 50 אֵלֶּא הֵן – הגוזלות שזימן בלבד, הֲרִי אֵלוּ – הגוזלות שמצא ביום
 51 טוב לפני הקן מוֹתְרִין, שאנו תולים שהם אלו שזימן מאתמול:
 52 מבררת הגמרא: הִיבֵי דְמִי – באלו יונים מדובר, אֵילוּ מְסַפִּיעַ בְּמַפְרָחִין
 53 – יונים גדולות הפורחות למרחוק, מדוע התירה המשנה יונים
 54 אלו, הלא אִיבָא לְמִימְרָה, הֵנָּה גוזלות שזימן אתמול אֵילוּ לְעֵלְמָא,
 55 וְהֵנָּה שנמצאו לפני הקן אֲחֵרִינֵי יָנְהוּ, ומוקצים הם. אֵלֶּא בהכרח
 56 מדובר בגוזלות מְדַרְדִּין – קטנים שאינם פורחים באויר, ולכך אין
 57 חוששין שבאו מרחוק. ועדיין מבררת הגמרא באיזה אופן מדובר,
 58 אִי דְאִיבָא קִין אַחַר שֶׁל גוזלות שלא הוכנו בְּתוֹךְ הַמְּשִׁים אָמְהָ מהקן
 59 שזימן, מדוע התירה המשנה גוזלות אלו שנמצאו, הרי אפשר
 60

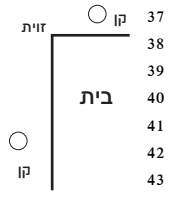

1 פשיטא דמותין דאמר מר עובא כל המדרה וכו' - וקשה: וכו' מייית ראייה ממר עובא
 2 שהוא אמורא? ויש לומר: דעל כרחק אנו צריכין לומר דמר עובא, דאם לא כן
 3 לא מתוקמא מתניתין ד"לא יחפור" (בבא בתרא כג.ב.) א"י נטלין העלי - ותימה: הא צריך
 4 לגופה, וכל כלי שצריך לגופו או למקומו - אפילו מלאכתו לאסור נטלין אותו ביום טובו
 5 ויש לומר: דבפרק 'כל הכלים' (שבת קכג.א ושם)
 6 מוקמינן ליה במקוצה שיש בו חסרון כיש, דכולי
 7 עלמא מדרו דאסור, כגון סיכי וזרי ומזורי דקפיד
 8 עלייהו. ובית הלל שמתירין - היינו דוקא משום
 9 שמחת יום טוב, כדמפרש בגמרא. וישוין
 10 שמולחין עליו בשר לצלי - לא משום דצריך
 11 מליחה לצלי, כדמפרש בחולין (קיא.א), אלא
 12 משום שנהגו למלחו כדי ליתן טעם.
 מערים

1 דמתעבל קפרייהו - ניתר הקשר שלהם ומתפרק מאליו. והבא ונטל - שמא לא מקשרין
 2 מצאם, וחסף האחד והלך לו. לפני הקן - דרך כל שובכין להיות מעט מן דף העליה בולט
 3 חוץ למחיצה של כל קן וקן, ושם היונים יוצאים לאור ונחזים שם כרצונם, וחוזרים לקן.
 4 הלך אחר הרוב - כי הבא, דלא אמרינן אלו אותן שזמן בתוך הקן שהוא קרוב לפני
 5 הקן, אלא אמרינן מעלמא אתו. כרף - דכלתו
 6 קרוב ניהו, הלכך הלך אחר הרוב, דאיכא
 7 תרתי. רבא אמר - הא לא אצטרך לאשמועינן.
 8 אלא בשני קנין זו למעלה מזו, ובשניהם גזולת,
 9 וזמן את שבו, ולא זמן את שבו, ולמחר בא ולא
 10 מצא בתוך הקן שזמן אלא לפניו, ובאותו שלא
 11 זמן לא מצא לא לפניו ולא לתוכו. הלכך אסירי,
 12 ולא משום חששא דיזני דעלמא. אלא מאחר
 13 שלא מצאן במקומן, ועוד שבקן האחר המוקצה
 14 לא מצא כלום - יש לחוש שמא אלו שמצא
 15 לפני הקן המוכן - לא מתוכו יצאו, אלא מתוך
 16 המוקצה: ולא מביעיא קאמר לא גרסינן, אלא
 17 הכי גרסינן. ולא מביעיא זמן בתחתונה ולא זמן
 18 בעליונה כו' - כלומר, ותנא דאצטרך
 19 לאשמועינן אסורים - לאו כשזמן את של
 20 תחתונה ולמחר מצא בתחתונה לפניו ולא
 21 בתוכה, ולא מצא בעליונה כלום אצטרך
 22 למימר דאסירי, דחיישין דלמא הני דאומין
 23 אוזרו להו, והך שמצא לפניה משל בעליונה באו,
 24 ואשתרבוני אשתרבוני למטה ונחיתו - הא לא
 25 אצטרך, דאפילו זמן בעליונה בתוכה, ולא זמן
 26 את של תחתונה, ולמחר מצא בעליונה לפניו
 27 ולא בתוכה, ולא מצא בתחתונה כלל - אסירי,
 28 ולא תימא לאו אורחיהו למסרך ומיסק בערך
 29 קטנים, אלא אמרינן סרוכי טרוך מן התחתונה
 30 המוקצה. וסליק לפני העליונה. ואם אין שם
 31 אלא הן - אם אין סביבותיהם אתמול אלא הן.
 32 הרי אלו מותרים - דדאי אלו הן שהזמין בתוך
 33 הקן ובאו לפניה. טפורחים - גדולים, ופורחים
 34 למרחוק. אדווי אדווי - מאתו קן ואתו להבא.
 35 כדמפרש ואזיל, דעד חמישים אמה מדרה. כק"ן
 36 וזית - שוות הבית
 37 בולט להלאה מן
 38 השוכך, וקן זה שזמן בו
 39 עומד לצודין, דאי
 40 הוה אתי להבא - לא
 41 הוה חזי לקניה,
 42 שוותה של בית
 43 עומדת לפניו. משנה
 44 עלי - מלאכתו לאיסור, לכחוש במכתשת,
 45 משום הכי אסרי ליה בית שמואי. גמרא
 46 שאכור לטללו - דאתעביד ליה צורך יום טוב.
 47 בתברא גרמי - המיוחדת לקצב עליה בשר. מהו
 48 התימא - הוא הדין דאפילו תברא גרמי אסרי
 49 בית שמואי, דלמא בתר דטלטה ממליך ולא
 50 תבר, ואשתכח דטרח בכדי. איכא דאמרי אמי
 51 אביי כו' - כי אורחיה פשיטא עלי תנן, שני
 52 אביי גופיה הכי: לא נצרכא הא דאמרינן "אבל
 53 תברא גרמי דברי הכל מותר", אלא לתברא גרמי חדתי, שלא קצב עליה מעולם, דאיכא למיחש חייסי עליה וממלך. לא היישי לאמלוכי - בתמייה, ופרך לאביי. אין מוליכין סבה
 54 וסכין וכו' - אם היו רחוקים זה מזה, דלמא ובת"ר דטריח ממליך. מודך - כובכא שדוכין בו תבלין במדוכה. נשבק האי קדרה - מין תבשיל זה שהוא צריך תבלין, כגון בשר ובצללים.
 55 ואעבד קדרה דלא בעיא תבלין - כגון כרוב ולפת. מאי איכא לביטר גרסי' קא משמע לן לא גרסינן. שמולחין עליו - ואף על פי שהמלח מועיל לעבדה. לצלי - דאין מולחין אותו
 56 יפה. הא קא משמע לן דאפילו לצלי בעין קדרה אסור - האי אבל לקדרה דקאמר אביי - צלי בעין קדרה קאמר, כגון אדם המולח צלי יפה יפה קרוב למליחת בשר שלצורך קדרה,
 57 דלא תימא כל צלי שרי. אין מולחין את החלבים - ביום טוב כדי שלא יסריחו, ואפילו נשחטה בהמה ביום טוב. ומאי שנא מעור לפני הדורסין? - דשרו בית הלל, משום דאי לא
 58 שרית ליה ממנע ולא שחטו.

התם

1 דמתעבל קפרייהו - ניתר הקשר שלהם ומתפרק מאליו. והבא ונטל - שמא לא מקשרין
 2 מצאם, וחסף האחד והלך לו. לפני הקן - דרך כל שובכין להיות מעט מן דף העליה בולט
 3 חוץ למחיצה של כל קן וקן, ושם היונים יוצאים לאור ונחזים שם כרצונם, וחוזרים לקן.
 4 הלך אחר הרוב - כי הבא, דלא אמרינן אלו אותן שזמן בתוך הקן שהוא קרוב לפני
 5 הקן, אלא אמרינן מעלמא אתו. כרף - דכלתו
 6 קרוב ניהו, הלכך הלך אחר הרוב, דאיכא
 7 תרתי. רבא אמר - הא לא אצטרך לאשמועינן.
 8 אלא בשני קנין זו למעלה מזו, ובשניהם גזולת,
 9 וזמן את שבו, ולא זמן את שבו, ולמחר בא ולא
 10 מצא בתוך הקן שזמן אלא לפניו, ובאותו שלא
 11 זמן לא מצא לא לפניו ולא לתוכו. הלכך אסירי,
 12 ולא משום חששא דיזני דעלמא. אלא מאחר
 13 שלא מצאן במקומן, ועוד שבקן האחר המוקצה
 14 לא מצא כלום - יש לחוש שמא אלו שמצא
 15 לפני הקן המוכן - לא מתוכו יצאו, אלא מתוך
 16 המוקצה: ולא מביעיא קאמר לא גרסינן, אלא
 17 הכי גרסינן. ולא מביעיא זמן בתחתונה ולא זמן
 18 בעליונה כו' - כלומר, ותנא דאצטרך
 19 לאשמועינן אסורים - לאו כשזמן את של
 20 תחתונה ולמחר מצא בתחתונה לפניו ולא
 21 בתוכה, ולא מצא בעליונה כלום אצטרך
 22 למימר דאסירי, דחיישין דלמא הני דאומין
 23 אוזרו להו, והך שמצא לפניה משל בעליונה באו,
 24 ואשתרבוני אשתרבוני למטה ונחיתו - הא לא
 25 אצטרך, דאפילו זמן בעליונה בתוכה, ולא זמן
 26 את של תחתונה, ולמחר מצא בעליונה לפניו
 27 ולא בתוכה, ולא מצא בתחתונה כלל - אסירי,
 28 ולא תימא לאו אורחיהו למסרך ומיסק בערך
 29 קטנים, אלא אמרינן סרוכי טרוך מן התחתונה
 30 המוקצה. וסליק לפני העליונה. ואם אין שם
 31 אלא הן - אם אין סביבותיהם אתמול אלא הן.
 32 הרי אלו מותרים - דדאי אלו הן שהזמין בתוך
 33 הקן ובאו לפניה. טפורחים - גדולים, ופורחים
 34 למרחוק. אדווי אדווי - מאתו קן ואתו להבא.
 35 כדמפרש ואזיל, דעד חמישים אמה מדרה. כק"ן
 36 וזית - שוות הבית
 37 בולט להלאה מן
 38 השוכך, וקן זה שזמן בו
 39 עומד לצודין, דאי
 40 הוה אתי להבא - לא
 41 הוה חזי לקניה,
 42 שוותה של בית
 43 עומדת לפניו. משנה
 44 עלי - מלאכתו לאיסור, לכחוש במכתשת,
 45 משום הכי אסרי ליה בית שמואי. גמרא
 46 שאכור לטללו - דאתעביד ליה צורך יום טוב.
 47 בתברא גרמי - המיוחדת לקצב עליה בשר. מהו
 48 התימא - הוא הדין דאפילו תברא גרמי אסרי
 49 בית שמואי, דלמא בתר דטלטה ממליך ולא
 50 תבר, ואשתכח דטרח בכדי. איכא דאמרי אמי
 51 אביי כו' - כי אורחיה פשיטא עלי תנן, שני
 52 אביי גופיה הכי: לא נצרכא הא דאמרינן "אבל
 53 תברא גרמי דברי הכל מותר", אלא לתברא גרמי חדתי, שלא קצב עליה מעולם, דאיכא למיחש חייסי עליה וממלך. לא היישי לאמלוכי - בתמייה, ופרך לאביי. אין מוליכין סבה
 54 וסכין וכו' - אם היו רחוקים זה מזה, דלמא ובת"ר דטריח ממליך. מודך - כובכא שדוכין בו תבלין במדוכה. נשבק האי קדרה - מין תבשיל זה שהוא צריך תבלין, כגון בשר ובצללים.
 55 ואעבד קדרה דלא בעיא תבלין - כגון כרוב ולפת. מאי איכא לביטר גרסי' קא משמע לן לא גרסינן. שמולחין עליו - ואף על פי שהמלח מועיל לעבדה. לצלי - דאין מולחין אותו
 56 יפה. הא קא משמע לן דאפילו לצלי בעין קדרה אסור - האי אבל לקדרה דקאמר אביי - צלי בעין קדרה קאמר, כגון אדם המולח צלי יפה יפה קרוב למליחת בשר שלצורך קדרה,
 57 דלא תימא כל צלי שרי. אין מולחין את החלבים - ביום טוב כדי שלא יסריחו, ואפילו נשחטה בהמה ביום טוב. ומאי שנא מעור לפני הדורסין? - דשרו בית הלל, משום דאי לא
 58 שרית ליה ממנע ולא שחטו.

1 **מערים** ומלח גרמא גרמא – וכן רגילין העולם, שמערימין ואוכלין מעט מן התרנגולת.
2 ואוכלין הכבד, ומזוה, הרב רבנו שמואל היה אומר: היינו דוקא קודם אבילה, אבל
3 אחר אבילה – לא.

4 **אמר** רחבא אמר רבי יהודה – פירש רש"י: יש מפרשים דלחכי קאמר האי לישנא, משום
5 שהיה מסופק אם שמע שמעוה זאת מרבי

6 יהודה הנשיא או מרב יהודה. ולא נהירא: דרחבא
7 היה בפומבדיתא ולא מצינו שעלה לארץ ישראל.
8 ועוד: מצינו בפסחים (גבב.) דדייק וגמר שמעתתא
9 מפומיה דרביה כרחבא דפומבדיתא כו'. ואם כן,
10 שהיה מסופק ממי שמע שמעוה, היה לו לומר
11 דאפילו ספיקי דגברי גריס, כדאמר בחולין (יהב.)
12 בשמעתין דמוגרתו לכן נראה לי דלכך אמר רבי
13 יהודה – משום שהיה רבו מובהק, והא דקאמר
14 וגמר שמעתתא מפומיה – קאי אהא דקאמר סטיו
15 לפניו מסטיו, ולא קאמר אסטונת, דאותו לשון
16 שמע מרבו, ולא רצה לשנותו.
17 **מהו** דתינא טעמיהו דבית הלל דאין בנין
18 וסתירה כו' – דקיימא לן: אין בנין וסתירה
19 כשהוא מחדק ומפרק, כי אם בעושה כלי, שהוא
20 חייב משום מכה בפטיש, או בבוהה על גבי קרקע.
21 כדאמרין בשבת (קבב.) הבוהה כל שהוא חייב,
22 קא משמע לן. ותימיה: הא קיימא לן אין בנין
23 וסתירה בכלים? יש לומר: מכל מקום אסור שמא
24 יתקע.

השוחט

1 **התם** לָא מוכחא מלתא, משום דהוּוּ לְמוֹנָא עֲלֵיהּ.
2 **הָכָא** אֲתֵי לְמִימְרֵי: מַאי טַעְמָא שְׂרוּ לִי רַבְנָן – כִּי הִיכִי
3 דְלָא לְסַרְחָה, מַה לִּי לְמַשְׁמַחֵיהוּ מַה לִּי לְמַמְלַחֵיהוּ.
4 **אָמַר** רַב יְהוּדָה אָמַר שְׂמוּאֵל: מוֹלַח אֲדָם פְּמַה
5 חֲתִיכוֹת בְּשׂוֹר בְּבֵת אַחַת, אָפַּף עַל פִּי שְׂאִינוּ צִרְיָד
6 אֶלָּא לְחֲתִיכָה אַחַת. רַב אֲדָא פַר אַהֲבָה מַעְרִים
7 וְיֹמְלָה גְרָמָא גְרָמָא. מִשְׁנַה בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אִין
8 מְסַלְקִין אֶת הַתְּרִיסִין בְּיוֹם טוֹב, וְבֵית הַלֵּל מְתִירִין
9 אָפַף לְהַחְזִיר. גְּמַרְא מַאי תְּרִיסִין? אָמַר עוּלָא: תְּרִיסֵי
10 הַנְּיוּזִת, וְאָמַר עוּלָא: שְׁלִשָּׁה דְכָרִים הַתִּירוּ סוֹפְן מִשׁוּם
11 תְּחַלְתָּן, וְאֵלוּ הֵן: עוֹר לִפְנֵי הַדּוֹרְסָן, וְתְרִיסֵי הַנְּיוּזִת,
12 וְחֹזֶרֶת רְטִיָּה בְּמַקְדֵּשׁ. וְרַחְבָּא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אָפַּף
13 הַפּוֹתַח חֲבִיתוֹ וּמְתַחִיל בְּעִסְתּוֹ עַל גַּב הַרְגֵל, וְאֶלְיָא
14 דְרַבִּי יְהוּדָה דְאָמַר וַיִּמְרוּ. עוֹר לִפְנֵי הַדּוֹרְסָן תְּנִינָא!
15 **מַהוּ** דְתִימָא: טַעְמִיהוּ דְבֵית הַלֵּל מִשׁוּם דְהוּוּ לְמוֹנָא
16 עֲלֵיהּ, וְאֶפְּלוּ מַעֲרַב יוֹם טוֹב נְמוּ, קָא מִשְׁמַע לָן:

17 הַתִּירוּ סוֹפְן מִשׁוּם תְּחַלְתָּן; דְּיוֹם טוֹב – אִין, דְּעַרְב יוֹם טוֹב – לָא. תְּרִיסֵי הַנְּיוּזִת נְמוּ
18 תְּנִינָא: [וְבֵית הַלֵּל מְתִירִין אָפַף לְהַחְזִיר]! מַהוּ דְתִימָא: טַעְמִיהוּ דְבֵית הַלֵּל מִשׁוּם דְאִין
19 בְּנִין בְּכָלִים וְאִין סְתִירָה בְּכָלִים, וְאֶפְּלוּ דְבָתִים נְמוּ, קָא מִשְׁמַע לָן: הַתִּירוּ סוֹפְן מִשׁוּם
20 תְּחַלְתָּן, דְהַנְּיוּזִת – אִין, דְבָתִים – לָא. חֹזֶרֶת רְטִיָּה בְּמַקְדֵּשׁ נְמוּ תְנִינָא: מְחִזְרִין רְטִיָּה
21 בְּמַקְדֵּשׁ אָבֵל לֹא בְּמִדְוָה! מַהוּ דְתִימָא: טַעְמָא מַאי – מִשׁוּם דְאִין שְׁבוֹת בְּמַקְדֵּשׁ אֶפְּלוּ
22 כְּהֵן דְלָאוּ פַר עֲבוּדָה הוּא, קָא מִשְׁמַע לָן: הַתִּירוּ סוֹפְן מִשׁוּם תְּחַלְתָּן; דְּכַר עֲבוּדָה –
23 אִין, דְלָאוּ פַר עֲבוּדָה – לָא. פּוֹתַח אֶת חֲבִיתוֹ נְמוּ תְנִינָא: הַפּוֹתַח אֶת חֲבִיתוֹ וּמְתַחִיל
24 בְּעִסְתּוֹ עַל גַּב הַרְגֵל, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: וַיִּמְרוּ, וְחַכְמִים אוֹמְרִים: לֹא וַיִּמְרוּ! מַהוּ דְתִימָא:
25 טוֹמְאָת עִם הָאָרֶץ בְּרַגְל בְּתַהֲרָה שְׂוִיָּה רַבְנָן, וְאָפַף עַל גַּב דְלָא תְחַחֵל נְמוּ, קָא מִשְׁמַע
26 לָן: הַתִּירוּ סוֹפְן מִשׁוּם תְּחַלְתָּן, הַתְּחִיל – אִין, לָא תְחַחֵל – לָא. וְעוּלָא מַאי טַעְמָא לָא
27 אָמַר הָא? בְּפִלּוּתָא לָא קָא מִיִּירִי. הִנֵּךְ נְמוּ פְּלוּתָא וַיְנַהוּ! בֵּית שְׁמַאי בְּמַקּוּם בֵּית הַלֵּל
28 אֵינָה מִשְׁנָה. מְתִירִין דְלָא כִּי הָאֵי תְנָא, דְתִנָּא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: מוֹדִים בֵּית
29 שְׁמַאי וְבֵית הַלֵּל שְׁמַסְלְקִין אֶת הַתְּרִיסִין בְּיוֹם טוֹב, לֹא תְחַלְקוּ אֶלָּא לְהַחְזִיר. שְׁבִית שְׁמַאי
30 אוֹמְרִים: אִין מְחִזְרִין, וְבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: אָפַף מְחִזְרִין. בְּמַה דְכָרִים אָמְרִים – בְּשִׁישׁ לְהֵן
31 צִיר, אָבֵל אִין לְהֵן צִיר – דְכָרִי הַפֵּל מוֹתֵר. וְהַתְּנִיא: בְּמַה דְכָרִים אָמְרִים – בְּשִׁישׁ לְהֵן
32 צִיר, אָבֵל יֵשׁ לְהֵן צִיר – דְכָרִי הַפֵּל אָסוּר! אָמַר אַבְי: בְּשִׁישׁ לְהֵן צִיר מִן הַצֵּד – דְכָרִי
33 הַפֵּל אָסוּר, אִין לְהֵן צִיר כֹּל עֵקֶר – דְכָרִי הַפֵּל מוֹתֵר, כִּי פְּלִיגִי – בְּשִׁישׁ לְהֵן צִיר פְּאֻמְצַע.

מר

1 **התם** לָא מוכחא מלתא – שתהא שטיחתו לצורך עבוד, דמימר אמר: האי דשרו ליה
2 רבנן לתרו לפני הדריסה – מפני צורך יום טוב התייר, שאף שטיחתו צורך יום טוב דחוי
3 למונא עליה. אבל הכא גבי חלבים, כי שרית לשוטחן – מוכחא מלתא שלתקון החלבים
4 התרתו, ואתי נמי לממלחיניהו. ומליחה מאבות מלאכות היא בדבר שיש בו עבוד, דתנן
5 (שבת עגא.) והמולחו והמעבדו. **בבת אחת** –

6 דחד טרחא לכלהו. **מערים** – לאחר שמלח זו
7 לאכלה היום, אומר: חברתה ערבה עלי לאכלה
8 היום, וחרר ומולחה. הניזית – כמו תיבות דן,
9 ועמודות בשוק, ואינן מחוברות לקרקע. תריסין
10 – דלתות פתחיהן. התירו סופן – שאינו צורך
11 יום טוב. משום תחלתן – שהוא צורך יום טוב.
12 ואי לא שרית סופן – לא עביד תחלתן. עור לפני
13 הירוסין – הותרה שטיחתן משום שחיתן.
14 תריסי הניזית – הותרה חזרתן משום סלוק.
15 וחזרת רטיה – בשבת פרק "כלל גדול" (עהב.)
16 אמרו: הממרח רטיה בשבת – חייב משום
17 מוחק. במקדש – לכתן שלקח בידו, וצריך
18 לעבוד עבודה ולשילט רטיה מעל ידו, שלא תהא
19 חציצה בין ידו לעבודה – מחזיר הרטיה לאחר
20 עבודה. דאי לא שרית ליה להחזירה – לא שקיל
21 ליה מעיקרא. ורחבא אמר רבי יהודה – יש
22 מפרשים: ספק משמיה דרבי יהודה נשיאה ספק
23 משמיה דרב יהודה. ואני אומר: לא ראה רחבא
24 את רבי יהודה נשיאה, דהא מפומבדיתא הוה,
25 ולא מצינו שעלה לארץ ישראל. ועוד: כי
26 אמרין בעלמא דדייק וגמר שמעת' מפומיה
27 דרביה כרחבא דפומבדיתא – הוה לן למימר
28 דאפילו ספיקי דגברי גריס, כדאמרין בדרב
29 יהודה ב"הכל שוחטין" (חולין יהב.) ונראה
30 בעיני משום דרבו מובהק היה, ולא היה לומר
31 מרב אחר, הוה קרי ליה "רבי", דלא נספקיה
32 בדרב יהודה אחרינא. אף הפותח את חביתו –
33 חבר כשהתחיל למכור יינו או כבדו לעלי
34 רגלים ברגל, וממשיש בה די הכל. וטומאת עם
35 הארץ ברגל טהורה כל ימות הרגל. ובמה
36 שנשאר לאחר הרגל נחלקו רבי יהודה וחכמים
37 בפרק "חומר בקדש" (חגיגה כו.א.) דאי יהודה
38 אומר: יגמור וימכרנה לחברים ולכל אדם, ויחזר
39 שלא יגע עם הארץ עוד. וחכמים אומרים: לא
40 יגמור ולא ימכרנה עוד, משום דנטמאת ברגל
41 במגע עם הארץ, ונהי דכל ימות הרגל
42 אשתראי, שלא לבייש – מיהו לאחר הרגל
43 חלה למפרע, ואשמעין רחבא, דרבי יהודה לא
44 אמר יגמור אלא משום תחילתן, דאי לא שרית
45 ליה – לא פתח ליה מעיקרא. **תנינא** –
46 במתניתין: ובית הלל מתירין, ומעולא מאי נפקא
47 לן, ואפילו מעיזם טוב – שהופשט מבעוד יום.
48 דערב יום טוב לא – דליכא למיגזר משום

49 תחילתן, דאי נמי לא שרית ליה – אינו נמנע מלשחוט מערב יום טוב, דהא יכול לשחוטו מבעוד יום. תנינא – במתניתין. ובית הלל מתירין אף להחזיר גריסין. דאין בנין בכלים – אין
50 איסור בנין וסתירה בכלים, אלא בבתיס דנחייב בבנין כל דהו. והעושה כלי או גמרו ביום טוב או בשבת – משום מכה בפטיש הוא דמחייב, שהוא חייב לכל גמר מלאכה. או אם הוא
51 דבר שהוא מחליק – חייב משום מחתק, ואם צריך קצוע – וכן אורג או מסך או תופי. אבל בנין וסתירה – לא שייך בהו לאחייבי בסלוק וחזרה. דהא דתנן (שבת
52 קבב.) הבוהה כל שהוא – בבתיס תנן, והלכך, בית הלל אפילו בתיבות הבית שרו לסלק דלתותיהן ולהחזיר, ואף על גב דלאו לשמחת יום טוב, קא משמע לן עולא דאף על גב דבית
53 בנין וסתירה בכלים – קאסרי ליה בית הלל מדרבנן, אי לאו משום תחלתן. דתנינן שחן צרכי רביס – אין, אבל תריסי כלי הבית – לא. תנינא – בעירובין: מחזירין רטיה במקדש אבל
54 לא במדינה. מהו דתינא מעמא – דהתירא משום דלא גזרו על השבות שבמקדש, ולקשור רטיה וכן כל דבר רפואה, שאין מלאכה אלא שבות, הוא שגזרו חכמים בכל רפואה נזירה
55 משום שחיקת סמנין. תנינא – בחגיגה. כשהיה שויה רבנן – דאסמכיה אקרא "באיש אחד חברים" (שופטים כ.) וטעמא דרבי יהודה – משום דלא הורה חיליא, ואף על גב דלא התחיל
56 על גב הרגל למזכרה, ואירע שנגע בה עם הארץ ברגל – קאמר נמי רבי יהודה דאין נגעו מטמאה, ואפילו לאחר הרגל, קא משמע לן רחבא דמשום תחלתן הוא. **בפלוותא לא קא**
57 **מיירי** – והא פליגי רבנן עלה. מתניתין – דקתני בסלוק נמי פליגי, לאו כי האי תנא. כשיש להן ציר – ידות לשני ראשין, דהומות לבנין. והתנינא – בשאין להן ציר הוא דשרי בית הלל,
58 אבל כשיש כו'. **אמר אביי** – דבדלי עלמא, תרייהו הך תנאי דביתא, דפרשי לן פלוונא דבית שמאי ובית הלל. **דברי הכל אסור** – ובשאין להן ציר כל עיקר – דברי הכל, בית
59 שמאי ובית הלל. **כשיש להן ציר באמצע** – כעין פליטיא, ותחובין אותו בחזר שבאמצע דופן פתח התיבה.

תחילתו. ביחבר הפותח חביתו למכור יין בירושלים ברגל, וכן
 'חבר הפתחיל למכור בעיקתו על גב – לצורך הרגל, ונגעו עמי
 הארץ בינו ועיסתו, ואלקא דרבי יהודה דאמר, שהחבר יגמור
 למכור בחזקת טהרה את היין והעיסה שנתרו אף לאחר הרגל,
 משום שאם לא כן ימנע בתחילה מלפתוח את חביתו ולהתחיל
 בעיסתו, לצורך עולי הרגל.
 מקשה הגמרא: מה החידוש בדברי עולא שבעור לפני הדיורין
 התירו סופו משום תחילתו, והלא כבר תנינא במשנתנו (לעיל
 ע"א), 'ובית הלל מתיירין ליתן את עור הבחמה השחוטה לפני
 הדרוסן. מתרצת הגמרא: מהו דתימא – בלא דברי עולא היינו
 אומרים, דטעמיהו דבית הלל במשנתנו אינו משום שהתירו סופן
 משום תחילתו, אלא משום דחיי למונא עליהו – שמחמת שטיחתו
 ראוי העור לשבת עליו, והרי זה צורך יום טוב, ומטעם זה אפילו
 אם הופשט העור מערב יום טוב נמי יהיה מותר לשוטח לפני
 הדרוסן, קא משמע לן שטעם ההיתר הוא מפני שהתירו סופן משום
 תחילתו, שלא ימנע מלשחוט ביום טוב, ומטעם זה רק עור בהמה
 דנשחטה ביום טוב אין – מותר לשחטה, אך דערב יום טוב לא
 התירו, משום שלא שייך בזה 'התירו סופו משום תחילתו, שהרי
 אף אם נאסור עליו לשחוט את העור לא ימנע מלשחוט, שהרי
 יכול לשחטו בערב יום טוב ולא יפסד העור.
 ממשיכה הגמרא להקשות: מה החידוש בדברי עולא שבתריסי
 תנינו 'התירו סופן משום תחילתו, והלא דין זה נמי תנינא
 במשנתנו [ובית הלל מתיירין אף לתתיר]. מתרצת הגמרא: מהו
 דתימא דטעמיהו דבית הלל במשנתנו אינו משום שהתירו סופן
 משום תחילתו, אלא שאין בזה איסור כלל, משום דאין פניו בכלים
 ואין תתירא בכלים, וכיון שאותן חנויות דינם בכלים, שהרי אין
 מחוברות לקרקע, אין בהחזרת דלתותיהן משום בונה, ומטעם זה,
 אפילו דלתות דתיבות שבקתים כיון שהם כלים, אף שאין בהן
 צורך יום טוב נמי יהיה מותר לסלקן ולהחזירן ביום טוב, קא משמע
 לן עולא שאינו מותר מעיקר הדין אלא 'התירו סופן משום תחילתו,
 ולפי זה רק דלתות דתנינות שיש בתחילתם סילוק לצורך יום טוב,
 אין – מותר גם להחזירן בסופם, אבל דלתות דקתים שאין בסילוקן
 ובהחזרתן שום צורך יום טוב, לא הותרו כלל.
 ממשיכה הגמרא להקשות: דין זה שהתירו חזרת התיבה במקדש נמי
 תנינא. מהו דתימא דאין פניו בכלים, ומה חידוש בזה
 עולא. מתרצת הגמרא: מהו דתימא, טעמא מאי מותר להחזיר
 רטיה במקדש, משום דאין איסורי שבות [דרבנן] במקדש כלל,
 ומטעם זה, אפילו בהו דלאו בר עבודה הוא יהא מותר להחזיר
 רטיה במקדש, קא משמע לן עולא ש'שבות' אסורה במקדש,
 וההיתר כאן הוא מטעם שהתירו סופן משום תחילתו, ורק לכהן
 דבר עבודה, אין – התירו להחזירה, שלולא כן ימנע מלעבוד, אך
 לכהן דלאו בר עבודה, לא התירו.
 מקשה הגמרא על רחבא: מה החידוש בדבריו שחבר הפותח את
 חביתו ברגל, התיר לו רבי יהודה לגמור למכור אחר הרגל. והלא
 דין זה נמי תנינא, הפותח את חביתו ומתחיל בעיקתו על גב הרגל,
 רבי יהודה אומר יגמור, וחקמים אומרים לא יגמור. מתרצת הגמרא:
 מהו דתימא – בלא דברי רחבא היינו אומרים שטעמו של רבי
 יהודה הוא משום שמוקמת עם הארץ הרגל כשהיה שויה רבנן –
 החשיבו חכמים את טומאת עמי הארץ ברגל כטהרה לגמרי, ולכן
 כל מאכל שנגע בו ברגל לא נטמא כלל, ומטעם זה אף על גב דלא
 התחיל למכור ברגל לא היין והעיסה, אלא שסתם נגעו בהם עמי
 הארץ בזמן הרגל, נמי טהורים, קא משמע לן רחבא, שלא התיר
 רבי יהודה לגמור אחר הרגל אלא מפני שהתירו סופן משום
 תחילתו – כדי שלא ימנע בתחילה מלפתוח את חביתו ולהתחיל
 בעיסתו לצורך עולי הרגל. אבל לא החזיקו אותם בטרה גמרה
 בזמן הרגל. ולכך רק אם התחיל למכור ברגל, אין – הותר לו
 לגמור אחר הרגל, אבל לא התחיל, לא יגמור.
 שואלת הגמרא: ועולא מאי טעמא לא אפר הא – את ההלכה
 שהוסיף רחבא בענין מכירת יין ועיסה לאחר הרגל. משיבה
 הגמרא: בפלוגתא לא קא מיירי – עולא לא מנה אופן השנוי

מתרצת הגמרא: הָתָם – בשטיחת עור לפני הדרוסן, לא מוקףא
 מלתא שעושה כן לצורך עיבוד, משום שאפשר שעושה כן לצורך
 יום טוב, דחיי למונא עליה – שראוי לשבת עליו, ולא יסברו לומר
 שהתירו חכמים עיבוד עור ביום טוב, אבל הָתָם – בשטיחת חלבים
 לפני הרוח, חששו שמא אתי למימה, מאי טעמא שרי לי רבנן
 לשוטחם, כי היכי דלא לפרה, ומתוך כך יבוא להתיר ביום טוב אף
 מליחת חלבים, שיאמר מה לי למשחתינהו מה לי לממליחינהו – מה
 יש לחלק בין שטיחת החלבים למליחתם. ולכך אסרו חכמים אף
 את שטיחתם.
 * * *
 מותר למלוח בשר ביום טוב רק אם רוצה לאוכלו בו ביום. מביאה
 הגמרא אופנים שהתירו למלוח אף בשר שאינו אוכלו ביום טוב:
 אפר רב יהודה אפר שמואל, מולח אדם בפה חתיכות פשר פכת
 אחת, אף על פי שבימים טוב עצמו אינו צריך אלא להתיבה אחת.
 משום שאין כאן אלא טירחה אחת שהרי מולחן ביחד. ועוד מצינו
 אופן אחר שהתירו, כפי שרב אדא בר אבהו היה מערים ומלח
 גרמא גרמא – חתיכה חתיכה. כלומר, לאחר שמלח חתיכה אחת
 לצורך היום היה שב ואומר שאינו רוצה לאכול חתיכה זו היום
 אלא אחרת, וכך ממשיך עד שמולח את כל הבשר שבידו. והתירו
 לעשות כן, משום שאם לא כן יסריח הבשר, וימנע מלשחוט
 לצורך שמחת יום טוב.
 משנה
 בית שמאי אומרים, אין מסלקין את התריסין – דלתות הפתחים
 ביום טוב, ובית הלל מתיירין אף לתתיר את הדלתות ולסגור בהם
 את הפתחים. ובגמרא יתבאר פרטי המלוכה וטעמיהם:
 גמרא
 מבאר הגמרא: מאי תריסין – באיזה תריסין נחלקו בית שמאי
 ובית הלל. אפר עולא, בתריסי תנינות – דלתות הסוגרות פתחי
 החנויות [שאינן מחוברות לקרקע] בלילה, שהיו מוכרי תבלין
 מסלקין את הדלת מן הציר ונותנים אותה לפני החנות, ושוחטים
 עליה תבלינים למוכרם, ושוב מחזירין את הדלת למקומה.
 ובדלתות אלו, דעת בית שמאי שאסור לסלקן מן הציר ביום טוב,
 ובית הלל מתיירין משום שמחת יום טוב, שיוכלו למכור תבלין
 ומיני מאכל לצורך החג.
 * * *
 שנינו במשנה: שבית הלל מתיירין אף להחזיר את התריסין. ואמר
 עולא, שלשה דברים התירו חכמים לעשות את סופן, משום תחילתו
 – כדי שלא ימנעו מלעשות את תחילתו. ואלו הן, נתינת עור
 בהמה שנשחטה ביום טוב לפני הדיורין – במקום דריסת בני אדם
 ביום טוב, שבכך יעבד העור ולא יפסד, כיון שאם לא היו מתיירים,
 היו נמנעים מלעשות את תחילת המעשה, דהיינו שחיתת הבחמה
 לצורך שמחת החג, מחשש שיפסד העור. וכן התירו להחזיר
 תריסי תנינות בסיום המכירה ביום טוב, כיון שלולא כן היו נמנעים
 בתחילה מלפתוח את החנויות ולא היו מספקים צרכי החג. וכן
 התירו חזרת התיבה במקדש – להחזיר תחבושת רפואה בשבת,
 באופן שהסירה הכהן ממכה שבידו לצורך עבודה במקדש משום
 חציצה. ואף שאסרו חכמים רפואה בשבת משום גזירה שמא
 ישחוק סממני רפואה שהיא מלאכת טוחן, במקדש התירו, משום
 שאם לא כן, היה נמנע הכהן בתחילה מלהסירה, ולא היה יכול
 לעבוד במקדש משום חציצה.
 מוסיפה הגמרא דין רביעי שהתירו סופו משום תחילתו: וחקמא
 אפר רבי יהודה מוסיף. גבי עמי הארץ שגורו חכמים שהם בחזקת
 שאינם ומטמאים אוכלים ומשקים במגעם, הואיל ואינם קיאיא
 להישמר מן הטומאה, אך בזמן הרגלים' שכל האדם נאספים
 במקדש, תיקנו חכמים שיחשבו בחזקת טהורים, כדי שלא יתביישו
 בכך שה'חברים' [תלמידי חכמים] יתרחקו מהם כדי לשמור את
 מאכליהם בטהרה. מצינו אף בענין זה שהתירו סופן משום

42 עירובי צרות, או שאיסור הוצאה לא נאמר כלל לגבי יום טוב.
 43 מר כפר - בית שמאי סוברים שיש ערוב הוצאה לשבת וערוב
 44 הוצאה ליום טוב - שאף יום טוב אסור בהוצאה, ולכך אסור
 45 להוציא קטן לולב וספר תורה שאין בהם צורך אכילה לרשות
 46 הרבים, ומר כפר - ובית הלל סוברים שערוב הוצאה נאמרו לשבת
 47 בלבד, ואין תקנת ערוב ואיסור הוצאה ליום טוב, ואף על פי
 48 שאיסור הוצאה למדים מויעבירו קול במתנה (שמות לו ו) ושם
 49 לא נתפרש שנאסר כן רק בשבת ולא ביום טוב, מכל מקום בא
 50 ירמיה ופירש שביום טוב לא נאסרה הוצאה, דברתיב ירמיה יז
 51 (כ) 'ולא הוציאו משא מבתיהם ביום השבת', ומבואר בדבריו שרק
 52 בשבת אין - נאסר להוציא אבל ביום טוב לא. ולכך התירו בית
 53 הלל להוציא קטן ביום טוב. ונמצא שמחלוקת בית שמאי ובית
 54 הלל היא רק לגבי מלאכת הוצאה אם נאסרה ביום טוב, אך בשאר
 55 מלאכות שנאסרו ביום טוב, מודים בית הלל לבית שמאי שלא
 56 הותרו אלא לצורך אוכל נפש בלבד, ואין אומרים 'מתוך'. ולכך,
 57 דין הברייתא ששוחט עולת נדבה ביום טוב לוקה, אף כשיטת בית
 58 הלל היא.
 59 הגמרא דוחה את ביאורו של רבה במחלוקת בית שמאי ובית הלל:
 60 מתקיף לה רב יוסף על רבה, אלא מעתה - אם כדבריך שבת הלל
 61 התירו להוציא קטן לולב וספר תורה משום שאין איסור הוצאה
 62 ביום טוב, יקשה, מדוע נחלקו במשנה רק על הוצאת קטן לולב
 63 וספר תורה, ליפלגו באבנים - יחלקו בטלטול אבנים, ויחדשו בזה
 64 יותר, שאף אבנים שאסור לטלטלם כלל בשבת משום איסור
 65 מוקצה, בית הלל מתירים לטלטלם ביום טוב, שהרי כל גזרת
 66 חכמים לאסור טלטול מוקצה אינו אלא משום שמא מתוך
 67 טלטולם יבואו להוציאם מרשות היחיד לרשות הרבים, וכיון
 68 שלדעת בית הלל לא נאמר ביום טוב איסור הוצאה כלל, ודאי לא
 69 אסרו חכמים לטלטל מוקצה ביום טוב כלל. אלא מילא מפלגי
 70 באבנים, שמע מינה שלדעת כולם יש איסור הוצאה וטלטול
 71 מוקצה ביום טוב, והתירה תורה הוצאה לצורך אוכל נפש,
 72 והוצאה שלא לצורך אכילה פלגי אם הותרה, בית הלל סברו
 73 'מתוך שהותרה לצורך הותרה גם שלא לצורך', ולכך הותר מן
 74 התורה להוציא כל דבר אף שאין בו צורך אכילה, ומכל מקום
 75 אסרו חכמים טרחה שאין בה צורך כלל כגון הוצאת אבנים, אך
 76 קטן לולב וספר תורה שיש בהם צורך יום טוב, לא אסרו להוציאם.
 77 ובית שמאי סברו שלא הותר אלא צורך אכילה, אך קטן לולב
 78 וספר תורה שאין בהם צורך אכילה, אסורים בהוצאה מן התורה.
 79 מביאה הגמרא: ואף רבי יוחנן כפר, שבמתוך שהותרה הוצאה
 80 לצורך הותרה נמי שלא לצורך פלגי בית שמאי ובית הלל. שהרי
 81 מצינו דתני - ששנה תנא ברייתא קמיה דרבי יוחנן, המבשל גיד
 82 הנשה בחלב ביום טוב ואכלו, ולוקה חמש - משום חמישה לאוין,
 83 ולוקה משום מבשל גיד ביום טוב שלא לצורך אוכל נפש, ולוקה
 84 משום אוכל גיד הנשה, ולוקה משום מבשל פשר בחלב, ולוקה
 85 משום אוכל פשר בחלב, ולוקה

1 מר כפר - בית שמאי סוברים שאסור להחזירה, משום דנורין ציר
 2 באמצע ציר מן הצד - שחוששין שמא אם נתיר להחזיר דלת
 3 זו יבואו להחזיר אף דלת שציריה מן הצד, ומר כפר - ובית הלל
 4 סוברים שלא נורין כן, משום שאם נאסור להחזירה ימנעו
 5 המוכרים מלפתוח חנויות לצורך שמחת יום טוב. ומעתה מיושב
 6 שלא נחלקו הברייתות, אלא הברייתא הראשונה שביארה
 7 שנחלקו בית שמאי ובית הלל ביש להן ציר, כוונתה לציר אחד
 8 באמצע, והמבואר בה שבאין להן ציר לדברי הכל מותר, היינו
 9 שכאין ציר כלל. והברייתא השניה שביארה שנחלקו באין להן
 10 ציר, כוונתה שאין להן שני צירים מן הצד אלא רק ציר אחד
 11 באמצע, והמבואר בה שביש להן ציר לדברי הכל אסור, היינו
 12 שיש להן שני צירים מן הצד.

משנה

13 נחלקו בית שמאי ובית הלל אם מותר להוציא מרשות היחיד
 14 לרשות הרבים ביום טוב, אף שלא לצורך אוכל נפש: בית שמאי
 15 אומרים, אין מוציאים ביום טוב לא את הקטן, ולא את הלולב, ולא
 16 את ספר תורה, מרשות היחיד לרשות הרבים, משום שאין בהוצאה
 17 זו צורך אכילה. ובית הלל מתירין, וטעמם יבואר בגמרא.

גמרא

19 מביאה הגמרא: תני - שנה תנא ברייתא קמיה דרבי יצחק בר
 20 אבדימי, השוחט עולת נדבה ביום טוב, לוקה משום כל מלאכה לא
 21 יעשה בהם, שלא הותר לשוחט ביום טוב אלא לצורך אוכל נפש,
 22 ועולה אינה בכלל זה שהרי כולה כליל למזבח ואינה נאכלת. אמר
 23 ליה רבי יצחק בר אבדימי, דאמר לה מני - אם ישאלך אדם כמי
 24 נאמרה הלכה זו, בהכרח תאמר לו שכפית שמאי היא, דאמרי
 25 במשנתנו שלא התירו להוציא קטן ביום טוב, משום דלא אמרינן
 26 מתוך שהותרה הוצאה לצורך אוכל נפש, הותרה נמי שלא לצורך
 27 אוכל נפש. דאי ברייתא זו כפית הלל, הא כיון דאמרי במשנתנו
 28 שיותר להוציא קטן ביום טוב, שמתוך שהותרה מלאכת הוצאה
 29 לצורך אוכל נפש, הותרה נמי שלא לצורך, הלא נמי - גם לגבי
 30 מלאכת שחיטה יש להם לומר מתוך שהותרה שחיטה לצורך אוכל
 31 נפש הותרה נמי שלא לצורך, ובשחיטת עולת נדבה אף שאין בה
 32 צורך אכילה לא היו מחייבים עליה מלקות.
 33 נמצא שדעת רבי יצחק בר אבדימי, שמחלוקת בית שמאי ובית
 34 הלל במשנתנו תלויה בסברא אם אומרים 'מתוך שהותרה לצורך
 35 אכילה הותרה אף שלא לצורך'. שואלת הגמרא: מתקיף לה רבה,
 36 ממי דבית שמאי ובית הלל הלא פלגי מנין שבסברת 'מתוך' הם
 37 חלוקים, דלמא - אולי מודים בית הלל לבית שמאי שאין אומרים
 38 'מתוך' וערוב ושיבת ואין ערוב והוצאה ליום טוב לא
 39 מפלגי - ומחלוקתם היא במלאכת הוצאה בלבד, אם היא נאסרה
 40 ביום טוב כמו שנאסרה בשבת וממילא אף ביום טוב נתקנו הלכות
 41

המשך ביאור למס' ביצה ליום חמישי עמ' ב

16 אומרים אף מתירין. מוסיפה הברייתא עוד בדין זה: פמה דברים
 17 אמורים שנחלקו ואסרו בית שמאי להחזיר את התריסין, פשיש להן
 18 - לדלתות ציר המחברן לפתח החנות, ולכך חיבורן או הסרתן
 19 דומים לבונה או לסותר, אבל אם אין להן ציר, דברי הכל מותר,
 20 שאין חיבורן או פירוקן דומה לבונה או לסותר.
 21 מקשה הגמרא: וקתניא - הלא שנינו בברייתא אחרת להיפך, פמה
 22 דברים
 23 אמורים שנחלקו והתירו בית הלל בשאין להן ציר, אבל יש להן ציר
 24 דברי הכל אסור. מתרצת הגמרא: אמר אביי, ישנם שלשה חילוקי
 25 דינים בדלתות. באופן שישיש להן ציר מן הצד - שיש צירים משני
 26 צידי הדלת, דברי הכל - מודים בית הלל לבית שמאי שאסור
 27 לחברו או לפרקו. באופן שאין להן ציר פל עיקר, דברי הכל -
 28 מודים בית שמאי לבית הלל שמוותר, כי פליגי בשישיש להן ציר אחד
 29 באמצע הדלת הנחשב באמצע הפתח.

1 במחלוקת. והואיל וחכמים חולקים על רבי יהודה בדין זה,
 2 וסוברים שלא התירו לגמור, לכן לא מנאה. מקשה הגמרא על
 3 תירוץ זה: והלא הנה נמי פלוגתא נינהו - גם בדינים שהביא עולא,
 4 יש מהם השניים במחלוקת, שהרי בית שמאי חולקים על בית
 5 הלל בנתינת העור לפני הדורסן ובהחזרת התריסין. מתרצת
 6 הגמרא: בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה - כיון שהלכה
 7 נקבעה כבית הלל, הרי דעת בית שמאי החולקים אינה מחשיבה
 8 דינים אלה כשניים במחלוקת.
 9 ***
 10 חזרת הגמרא לדון במחלוקת בית שמאי ובית הלל בדין תריסי
 11 חנויות: מתניתין - משנתנו שמבואר בה שבת שמאי ובית הלל
 12 נחלקו גם על סילוק התריסין ולא רק על החזרתן, דלא כי האי תנא
 13 הסובר שבסילוק מודים בית שמאי. דתניא, אמר רבי שמעון בן
 14 אלעזר, מודים בית שמאי ובית הלל ששםסלקין את התריסין ביום טוב,
 15 לא נחלקו אלא להחזיר. שבת שמאי אומרים אין מתירין, ובית הלל

1 השוחט עלת נדבה ביום טוב לוקה וכו' - והוא הדין דמצי למימר רבי עקיבא היא דלית
2 ליה מתוך. אלא נידח ליה בלעגט בית שמאי, דסבירא ליה הכי בהדיא טפי.
3 ותימה: הואיל ומוקמינן לה אליבא דבית שמאי, אם כן לימא השוחט עלת חובה ביום טוב
4 לוקה, דהא בית שמאי אית ליה לקמן (טא) על עלת ראייה דלוקה, דדרשינן "וחגותם"

5 חגיגה - אוק, עלת ראייה - לאו ויש לומר: משום
6 דיוקא נקטיה. דאי היה נקט עלת חובה - היה
7 אמנאי: עלת חובה מחייבי, אבל שלמי חובה
8 כיוצא בו - פטור, הואיל דהם חובה, וגם יש בהן
9 חולין האדם. אבל שלמי חובה - חייב, והואיל
10 דהיה יכול להקריבן למחר והשתא דנקט עלת
11 נדבה אשמעינן רבותא, דדוקא עלת נדבה חייב
12 - דכולה כלי, אבל שלמי נדבה - פטור. אף על
13 גב שאינו חייב בהן, והיה יכול להמתין עד למחר
14 - והואיל ויש בהן צורך הדיוט. ואם תאמר: הוא
15 אפילו בית הלל מודו דלוקה, דסבירא ליה לקמן
16 (שם) דנדרים ונדבות אין קרבים ביום טוב, ואמאי
17 מוקים לה אליבא דבית שמאי ויש לומר:
18 דמאיכא אית ליה נדרים ונדבות אין קרבים ביום
19 טוב - מילכס' ולא לגובה, ואם כן הוי לאו הבא
20 מכלל עשה, דאין לוקח עליו. ואם תאמר: כיון
21 דאהדריה - אהדריה לאסורא קמא, דהא אמרינן
22 גבי גזח פסולי המוקדשין דלוקה, אף על גב דלא
23 ליענינן אסור מזה קמכתוב (דברים) "ותבט'
24 ולא גיזה, דהיינו לאו הבא מכלל עשה, דאין
25 לוקח. אלא שמע מינה: כיון דאהדריה - אהדריה
26 לאסורא קמא, כלומר ללאו שדיה בו קודם
27 שנפסל. וגם גבי נדרים ונדבות נימא הכי,
28 דאהדריה לאסורא קמא, ולוקחא ויש לומר:
29 דשאני גיזה שלא הותרה בפסולי המוקדשין כלל
30 יהדיא. ואם כן, הואיל ואשתבח סמך בה
31 לאסורא - מוקמינן ליה באיסורא קמא. אבל
32 הכא, גבי יום טוב דאובל נפש הותר דכתיב "אשר
33 יאכלו וגו' (שמות יב) הוא הדין בנדרים ונדבות,
34 מתוך שהותרה וכו', ואם כן אשכחא דהותרו
35 בהדיא, וכיון דאשכחא דהותרו בהדיא - לא
36 אמרי אהדריה לאסורבי קמא, אלא: למאי
37 דאהדריה - אהדריה, ולמאי דלא אהדריה - לא
38 אהדריה. וקאי דוקא בעשה.

39 דלמא בערוב הוצאה קמפלגי - פירש רש"י: ערובי חצרות, וקשה: מאי צריך עירובי
40 חצרות גבי יום טוב? הא בלאו הכי מותר לטלטל מחצר לחצר לצורך? לכן נראה
41 להרב רבנו חיים בן דגרסינן "ערוב הוצאה" בלא וכו'. והכי פירוש: אם אסור הוצאה מעורב
42 בו בין שאר מלאכות, אף על גב שהיא מלאכה גרועה, ואם שייכא אסור הוצאה אם לא
43 קמפלגי. ומיהו, די לישב דגרסינן שפיר ערוב הוצאה, דצריך ערוב שיוכל להוציא דברים
44 שאינן לצורך יום טוב כלל, (ואין ערוב הוצאה ליום טוב - יש דשאני הוצאה גרועה היא מכל
45 שאר מלאכות. ויש ספרים דגרבי קרא דירמיה "ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת"
46 בשבת - אוק, ביום טוב - לא, דממעט לה בהדיא מטעם דהוצאה גרועה היא).

47 הכי גרס רש"י: אלא מעתה דבית הלל לית ליה אסור הוצאה - לפלגו בטלטול אבנים, ולשמעינן רבותא
48 דלית ליה בן אסור הוצאה. דהא לא נאסר בשום דבר טלטול, אפילו דבר שמלאכתו לאסור וגם אינו צורך יום טוב כלל, אלא גזרה שמו יציא, כדאיתא בהדיא פרק "כל הכלים"
49 (שבת קדרב), ואפילו דבר שהוא צורך יום טוב, כגון כלי הצריך לו - היה ראוי לאסור גזירה שמו יציא, אלא שאין גזירה על העבור אלא כן רוב העבור יוכלו לעמוד בה, ומדלא
50 קמפלגי באבנים - שמע מינה בהוצאה וכו', דבית הלל סברי מתוך. ואם תאמר: כיון דבית הלל אית ליה מתוך, אמאי אין מתירין אפילו טלטול אבנים וכל דבר, אפילו אינו צורך יום טוב?
51 ויש לומר: דודאי אין הכי נמי, דמדאורייתא הואיל דהותרה - הותרה לגמרי, אלא רבנן גזרו על דבר שאינו צורך יום טוב, דכיון דעיקר הוצאה נאסרה - יש לאסור דבר שאין לצורך יום
52 טוב כלל על כרחך פירש רש"י, ולא רצה לגרוס כמו שיש בספרים "אלא מעתה הוציא אבנים, לבית הלל, הכי נמי דלא מחייב מלקות" - דאם כן הוה מסיק לפירוש זה הוציא אבנים לבית
53 הלל דחייב, ורש"י קים ליה דבית הלל סבירא ליה הואיל דהותרה - הותרה לגמרי, אלא רבנן גזרו דגזרו דבבר שאינו צורך יום טוב כלל. וקשה: חדא: דאמרין בפסחים (מו"ב), האופה מיום
54 טוב לחול - לוקה, ולא אמרינן מתוך וכו' ואפילו לרבה דלא לקי - היינו מטעם הואיל ואי אתרמי ליה אורחים, אבל מטעם מתוך - לא קאמר, ושני: דמוחק גירסת הספרים. לכן נראה
55 לפרבי: דגרסינן בגירסת הספרים: אלא מעתה הוציא אבנים לבית הלל הכי נמי דלא מחייב, פירוש מדאורייתא, מלקות. וכי תימא הכי נמי - אם כן לפלגו באבנים אלא דאי מדלא קמפלגי
56 וכו'. ודוקא בהוצאה שיש בה צורך יום טוב קצת אמרינן מתוך שהותרה לצורך יום טוב, דכל אובל נפש מותר - הותרה נמי שלא לצורך אובל נפש, והואיל ואיכא צורך מקצת, שיש צורך
57 יום טוב, אבל שלא לצורך יום טוב כלל - דאי דאסור כן הותרה, כגון אופה מיום טוב לחול ומוציא אבנים, דליכא לא צורך נפש ולא שמחת יום טוב - חייב מדאורייתא. וכי פליגי בית
58 שמאי ובית הלל - בדברים שאינן לצורך אובל נפש, ואיכא בהן צורך יום טוב קצת, כגון קטן למולו, דהמטעה נקראת צורך יום טוב, ולולב לצאת בו, וספר תורה לקרות בו. וכן פירש רבינו
59 חננאל, אבל ליתא פירושן, דלאו דוקא קטן למולו - דהוא הדין שלא למולו דשרי גם טיול, דהא אשכחן נמי דמשחקין בכדור שקורין *פלוטיא בלע"ז ביום טוב ברשות הרבים, אף על גב
60 דליכא אלא טיול. ואם תאמר: השוחט עולה מה צורך יש לו בה? יש לומר: דהכא נמי איכא שמחת יום טוב, שלא ידא שחלקן מלא ושלחן רבך ריקן, כדמוכח לקמן (כ"ב).

1 מר סבר - בית שמאי. וזמר סבר - בית הלל. והנך מתניתא לא אפלוג, אלא מר אשמעינן
2 דהא ומר אשמעינן דהא ולא פליגי, מתניתא קמייאת הכי קאמר: במה דברים אמורים -
3 בשיש להן ציר באמצע, אבל אין להם ציר כל עיקר - דברי הכל מותר. ותנא בתרא הכי
4 קאמר: במה דברים אמורים דנחלקו - בשאין להם ציר מן הצד, אבל בשיש להם ציר מן
5 הצד - דברי הכל אסור. משנה לא את הקמן

6 - כל מיילי דלאו צורך אכילה. גמרא עולת
7 נדבה. דאילו עלת חובת היום רחמנא שריא, אב
8 אבז - ויש להקריבה לאחר יום טוב. לוקה - משום
9 (אלא תעשה כל שחיה, שריא אב מלאכה, לצורך -
10 "אך אשר יאכל לכל נפש". בערוב הוצאה - אם נאסרה הוצאה ביום טוב, ונתקנו
11 הלכות ערובי חצירות ליום טוב, אם לאו. ואין ערוב הוצאה כו' - ואף על גב דעיקר הוצאה
12 מ'יזעבירו קול במזנה" נפקא לן (שבת צ"ב), בא ירמיה ופירש שלא נאסרה אלא בשבת - משום
13 הכי קא שרו. אבל שחיה, שריא אב מלאכה, ובכלל "לא תעשה כל מלאכה" היא, אימא לך:
14 אפילו לבית הלל, אם הותרה לצורך - לא הותרה שלא לצורך. והך מתניתין אפילו בית
15 הלל. מתקיף לה רב יוסף - אדך אתקפתא דרבה. אלא מעתה - דסבירא ליה לבית הלל
16 אין אסור הוצאה ליום טוב. ליפלגו באבנים - אי אין אסור הוצאה - אין אסור טלטול, שלא
17 נאסר טלטול אלא משום הוצאה. ומה שלא גזרו על כל טלטולים, אפילו על אובלים וכלים -
18 משום דאין גזרינן גזרה על העבור אלא אם כן רוב צבור יוכלו לעמוד בה. אלא מדלא אפלוג
19 באבנים - שמע מינה דלכולי עלמא יש הוצאה ליום טוב, אלא שמן התורה הותרה לצורך.
20 ובית הלל אית ליה, כיון דהותרה לצורך הותרה מן התורה לגמרי, אלא רבנן גזרו במידי דהוי
21 טרחא דלא צריך, כגון אבנים. אבל בקטן וספר תורה, דצריכינן ליה ביום טוב - לא גזרו ובית
22 שמאי לית ליה מינו, ומידי דצריך אכילה שהותרה היתירו - הותר, ושאינו צורך אכילה
23 - באסורו עומד מן התורה. ואף רבי יוחנן סבר כמתוך גרסינן. פליגי - בית שמאי ובית הלל, ודכולי עלמא יש אסור הוצאה ליום טוב

39 מ'יזעבירו קול במזנה", דישנה בשאר מלאכות, וירמיה היה מזהירן על השבתות שהן
40 חמוקין, והלואי ישמענו. לוקה משום ממשל גיד - שהבשול אב מלאכה הוא, ובשול גיד
41 דבר האסור ואינו ראוי לאכילה, ועומד באסור "לא תעשה כל מלאכה", דלא הותר אלא
42 לצורך. ולוקה משום ממשל בשר בחלב - לאו משום יום טוב, דמלקות דבשול יום טוב
43 הא תנא ליה, אלא אפילו הוא חול לוקה משום ממשל בשר בחלב, דכתיב "לא תבשל גיד בחלב" שלש פעמים, אחד לאסור אכילה, ואחד לאסור הנאה, ואחד לאסור בשול
44 משום

47 הכי גרס רש"י: אלא מעתה פלגו באבנים, ומדלא מפלגי באבנים שמע מינה וכו'. והכי פירוש: אלא מעתה דבית הלל לית ליה אסור הוצאה - לפלגו בטלטול אבנים, ולשמעינן רבותא
48 דלית ליה בן אסור הוצאה. דהא לא נאסר בשום דבר טלטול, אפילו דבר שמלאכתו לאסור וגם אינו צורך יום טוב כלל, אלא גזרה שמו יציא, כדאיתא בהדיא פרק "כל הכלים"
49 (שבת קדרב), ואפילו דבר שהוא צורך יום טוב, כגון כלי הצריך לו - היה ראוי לאסור גזירה שמו יציא, אלא שאין גזירה על העבור אלא כן רוב העבור יוכלו לעמוד בה, ומדלא
50 קמפלגי באבנים - שמע מינה בהוצאה וכו', דבית הלל סברי מתוך. ואם תאמר: כיון דבית הלל אית ליה מתוך, אמאי אין מתירין אפילו טלטול אבנים וכל דבר, אפילו אינו צורך יום טוב?
51 ויש לומר: דודאי אין הכי נמי, דמדאורייתא הואיל דהותרה - הותרה לגמרי, אלא רבנן גזרו על דבר שאינו צורך יום טוב, דכיון דעיקר הוצאה נאסרה - יש לאסור דבר שאין לצורך יום
52 טוב כלל על כרחך פירש רש"י, ולא רצה לגרוס כמו שיש בספרים "אלא מעתה הוציא אבנים, לבית הלל, הכי נמי דלא מחייב מלקות" - דאם כן הוה מסיק לפירוש זה הוציא אבנים לבית
53 הלל דחייב, ורש"י קים ליה דבית הלל סבירא ליה הואיל דהותרה - הותרה לגמרי, אלא רבנן גזרו דגזרו דבבר שאינו צורך יום טוב כלל. וקשה: חדא: דאמרין בפסחים (מו"ב), האופה מיום
54 טוב לחול - לוקה, ולא אמרינן מתוך וכו' ואפילו לרבה דלא לקי - היינו מטעם הואיל ואי אתרמי ליה אורחים, אבל מטעם מתוך - לא קאמר, ושני: דמוחק גירסת הספרים. לכן נראה
55 לפרבי: דגרסינן בגירסת הספרים: אלא מעתה הוציא אבנים לבית הלל הכי נמי דלא מחייב, פירוש מדאורייתא, מלקות. וכי תימא הכי נמי - אם כן לפלגו באבנים אלא דאי מדלא קמפלגי
56 וכו'. ודוקא בהוצאה שיש בה צורך יום טוב קצת אמרינן מתוך שהותרה לצורך יום טוב, דכל אובל נפש מותר - הותרה נמי שלא לצורך אובל נפש, והואיל ואיכא צורך מקצת, שיש צורך
57 יום טוב, אבל שלא לצורך יום טוב כלל - דאי דאסור כן הותרה, כגון אופה מיום טוב לחול ומוציא אבנים, דליכא לא צורך נפש ולא שמחת יום טוב - חייב מדאורייתא. וכי פליגי בית
58 שמאי ובית הלל - בדברים שאינן לצורך אובל נפש, ואיכא בהן צורך יום טוב קצת, כגון קטן למולו, דהמטעה נקראת צורך יום טוב, ולולב לצאת בו, וספר תורה לקרות בו. וכן פירש רבינו
59 חננאל, אבל ליתא פירושן, דלאו דוקא קטן למולו - דהוא הדין שלא למולו דשרי גם טיול, דהא אשכחן נמי דמשחקין בכדור שקורין *פלוטיא בלע"ז ביום טוב ברשות הרבים, אף על גב
60 דליכא אלא טיול. ואם תאמר: השוחט עולה מה צורך יש לו בה? יש לומר: דהכא נמי איכא שמחת יום טוב, שלא ידא שחלקן מלא ושלחן רבך ריקן, כדמוכח לקמן (כ"ב).

1 **הכא** נמי כיון שהותרה הבערה לצורך וכו' - ואם תאמר: ומה צורך איכא במכשיל גיד, כיון
2 שהוא אסור? יש לומר: כיון שהיה ברעתו של זה לאכלו - היינו צורך יום טוב.
3 **אין** מוליכין חלה ומתנות לבחן כו' - פי': לאו דוקא מוליכין, יהוה הדין אם יבא הבחן
4 לביתו לא יתנם לו. וכן משמע בירושלמי דדמאי פרק "הלוקח פירות" בהדיא: דקאמר
5 התם: מי שקרא שם לתרומת מעשר דמאי,
6 ולמעשר עני של ודאי - לא יטלם בשבת. אבל אם
7 בחן ועני רגילים לאכול אצלו - באין ואוכלין,
8 ובלבד שידעו. פירושו: מאתמול. וקאמר עלה
9 דההוא דקאמר לא יטלם - היינו מנתנין לא
10 יתנם. ומייני מנך דהכא אין מוליכין וכו', ומסיק:
11 ילפינן הוא מהדיא והדיא ילפינן מהוא. הוא
12 ילפינן מהדיא. הוא יום טוב היא שבת. פירושו: הכי
13 קאמר דהיא דבשבת ילפינן מההוא דאין מוליכין,
14 דמייירי ביום טוב. והוא ילפינן מהיא - דוקא מה
15 שמתירין בית הלל, היינו דוקא כשרגילין לאכול
16 אצלו. ואותה של ירושלמי קרי היא, אלמא דאם
17 אין למדך לאכול אצלו - לא יתנם, אפילו אם
18 יבא הבחן לביתו, משום דלא סלקא אדעתא דבר
19 אינש למיכל פיסתיה בביתא דחבריה, ויסברו
20 העולם שהוא תרם אותם ביום טוב, ולכן הוא
21 אוכל בביתו.

הא

15 **להם** בית הלל: לא, אם אמרתם בתרומה - שאינו זכאי בהרמתה, האמרו במתנות שזכאי
16 בהרמתן? **גמרא** קא סלקא דעתך: שהורמו מהיום ושנשחטו מהיום, ושהורמו מאמש
17 ושנשחטו מאמש. מני מתניתין? לא רבי יוסי, ולא רבי יהודה, אלא אחרים. דתניא, אמר
18 רבי יהודה: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המתנות שהורמו מערב יום טוב שמוליכין
19 עם המתנות שהורמו מהיום ושנשחטו מהיום. לא נחלקו אלא להוליכין בפני עצמן, שפית
20 שמאי אומרים: אין מוליכין, ובית הלל אומרים: מוליכין. וכך היו בית שמאי דנין: חלה
21 ומתנות מתנה לבחן ותרומה מתנה לבחן, פשם שאין מוליכין את התרומה - כך אין
22 מוליכין את המתנות. אמרו להם בית הלל: לא, אם אמרתם בתרומה שאינו זכאי בהרמתה,
23 האמרו במתנות שזכאי בהרמתן? אמר רבי יוסי: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על
24 המתנות שמוליכין, לא נחלקו אלא על התרומה, שפית שמאי אומרים: אין מוליכין, ובית
25 הלל אומרים: מוליכין. וכך היו בית הלל דנין: חלה ומתנות מתנה לבחן, ותרומה מתנה
26 לבחן, פשם שמוליכין את המתנות - כך מוליכין את התרומה. אמרו להם בית שמאי:
27 לא, אם אמרתם במתנות - שזכאי בהרמתן, האמרו בתרומה שאין זכאי בהרמתה? אחרים
28 אומרים: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על התרומה שאין מוליכין, לא נחלקו אלא
29 על המתנות. שפית שמאי אומרים: אין מוליכין, ובית הלל אומרים: מוליכין. לימא אחרים
30 היא ולא רבי יהודה! אמר רבא: מי קתני "שהורמו מהיום ושנשחטו מהיום"? "שהורמו"
31 קתני, ולעולם שהייתן מאמש. לימא רבי יהודה היא ולא אחרים? אפילו תימא אחרים,
32 ובהגדה דנשחטו מאמש, אי הכי היינו רבי יהודה! איפא בינייהו טפלה. אמר רב יהודה אמר
33 שמואל: הלכה כרבי יוסי. רב טובי פריה דרב נחמיה הוה ליה גרפא דחמרא דתרומה.
34 אתא לקמיה דרב יוסף, אמר ליה: מהו לאמטוויי לבחן האידינא? אמר ליה: הכי אמר רב
35 יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי יוסי. אושפויכניה דרבא בר רב חנן הוה ליה אספוייתא
36 דחרדלא, אמר ליה: מהו לפרוכי ומיכל מנייהו ביום טוב? לא הוה בידיה, אתא לקמיה
37 דרבא. אמר ליה: מוללין מלילות ומפרכין קטניות ביום טוב. אתיביה אבוי: המולל מלילות
38 מערב שבת, למחר מנפח מיד ליד ואוכל, אבל לא בקנזין ולא בתמחוי. המולל מלילות מערב
39 יום טוב, למחר מנפח על יד על יד ואוכל, אפילו בקנזין ואפילו בתמחוי, אבל לא במבלא
40 ולא בנפה ולא בכברה. מערב יום טוב - אין, ביום טוב - לא! אפילו תימא ביום טוב,
41 ואידי דתנא רישא מערב שבת - תנא סיפא נמי מערב יום טוב? אם כן מצינו תרומה
42 שזכאי בהרמתה, ותנן: לא, אם אמרתם בתרומה שאינו זכאי בהרמתה וכו'! לא קשיא:

הא

1 משום הבערה - שהיא מלאכה לעצמה. קא סבר: יש חלוק מלאכות ליום טוב ללקות
2 שתיים על שתי מלאכות משום יום טוב. הבערה ובשול - דיום טוב, אינה משנה ללקות
3 עליהן. דמתוך שהותרו לצורך - הותרו נמי שלא לצורך מן התורה. אינה משנה - לא
4 נשנית מעולם בבית המדרש. ואם תמצא לומר משנה - אם אימרו תנאים שנשנית - ודאי
5 בית שמאי שנאוה. **משנה** אין מוליכין חלה -
6 אף על פי שמותר בהפרשתה, לא שרו ליה
7 הולכתה, אלא תקון לתקן עיסתו התירו לו ולא
8 יותר. מתנות - חזרוע והלחיים והקיבה, אף הן,
9 דרמתן הותרה לו, שהיו נצטוו להרימן, והיך
10 יאכל שאר הבשר? ואף על פי שאין טובלין
11 כשאר טבל, לאסור הבשר באכילה, מיהו אם
12 לא פירש שאר הבשר מן - הרי הוא אוכלן
13 ועובר בעשה. הלכך, הדימתן - התירו, ולא
14 הולכתן. וכולן משום גזרה דאין מגבידין אותם.
15 גזרה שוה - לאו דוקא, דכולה מדרבנן גזרה,
16 אלא דומיא דגזרה שוה בדרבנן. מתנה לבחן -
17 מעשרים וארבע מתנות כהונה הן. כשם שאין
18 מוליכין - דבהא מודיתו לן, שהרי מאתמול
19 הונבחה. שאני זכאי - רשאי: לא נתנו חכמים
20 לאדם כח וכות בהפרשתה. **גמרא** לא רבי
21 יוסי ולא רבי יהודה אלא אחרים - גרסינן.
22 שמוליכין אותן כו' - ומתניתין קתני בין שהורמו
23 מהיום, וקא סלקא דעתך דנשחטו מהיום קא
24 מייירי, ואסר. על המתנות שמוליכין - הואיל
25 וזכאי בהרמתן, והוא הדין לחלה, וחד מענייהו
26 נקט. אלא על המתנות - ואפילו נשחטו מהיום,
27 משמע כי מתניתין. לימא אחרים היא ולא רבי
28 יהודה - כלומר, כרבי יוסי ודאי לא אפשר
29 לאוקמא. כרבי יהודה מאי? מי מצינן לממר
30 דמתניתין נמי דוקא בשל אמש קאמר, ומתקם
31 אליביה, או נוקק על כרחה לומר דלא כרבי
32 יהודה. מי קתני - מתניתין בין שהורמו ונשחטו
33 מהיום, ולעולם שחיטתן מאמש אבל בהגן
34 דנשחטו ביום טוב מדרו. לימא רבי יהודה היא
35 ולא אחרים - כיון דמתניתין דוקא בדשל אמש
36 קאי, מדלא קתני נשחטו היום - נימא דלא
37 כאחרים, דהא אחרים על המתנות קאמר. בהגן
38 דנשחטו מאמש - על המתנות דקאמר אחרים
39 בשל אמש קמייירי. טפלה - רבי יהודה מתיך
40 לטפל ולהוליך של אמש עם של היום, ואחרים
41 סברי דאפילו לטפל נמי אסרי בית שמאי.
42 ומתניתין דלא איירי בטפלה כלל - איכא
43 למימר כרבי יהודה, איכא למימר כאחרים.
44 הלכה כרבי יוסי - ואליבא דבית הלל, דאפילו
45 תרומה נמי מותר להוליך. אסורייתא - חבילות
46 של חרדל כשרביטין, והורע בתוכן. מהו לפרוכי
47 - השרביטין, ולהוציא חזרוע ביום טוב. מי שרי
48 ביום טוב כשחיטה וכבישול, או דלמא כיון
49 דאפשר מערב יום טוב - לא, דתולדת דישא
50 הוא. מוללין מלילות - דרש כלאחר יד הוא.
51 ואפילו בשבת - לאו דאורייתא הוא, אלא
52 מדרבנן, וביום טוב לא גזור. מלילות - של חטין,
53 שמוכלל בידיו כשהן רכים: גבי שבת גרסינן מיד
54 ליד וגבי יום טוב גרסינן על יד על יד. מיד ליד
55 - שלא בדרך חול. קנזין - כלי הוא. ראשו אחד
56 רחב והשני עשוי כעין מרוב קצר, ונתון הקטניות
57 בתוך הרחב ומנענע, והאכול מתגלגל דרך
58 הרחב, והפסולת נשאר בכלי. תמחוי - קערה
59 גדולה. על יד על יד - מעט מעט. אבל לא
60 כמבלא כו' - דמחוי כמאן דעביד לצורך מחר, שאין דרך לעשות בכלים הללו אלא הרבה. מערב יום טוב אין - המולל מערב יום טוב, אם כן -
61 דמוללין מלילות ביום טוב, מצינו תרומה שזכאי בהרמתה. דסתם שבלין לא מפרשינן תרומה עד שיעשו דגן, והמוללין ביום טוב לאכלן - מפרשינן מן תרומה על כרחו.

58 והחלה שְׂמֹלִיבִין לכהן ביום טוב, בין שהורמו מהיום ובין שהורמו
 59 מאתמול, כיון שגם הרמתן הותרה. לא נחלקו אלא על התְרוּמָה
 60 שלא הותרה הפרשתה, שְׂבִית שְׂמָאֵי אוֹמְרִים, אִין מוֹלִיבִין לכהן,
 61 גזירה שמא יפרישנה ביום טוב, וְבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, מוֹלִיבִין. וְכַךְ הוּא
 62 בֵּית הַלֵּל דְּנִין לְהַתִּיר, הֵרִי חֵלָה וּמִתְנַת מִתְנָה לְכַהֵן, וְהִרְוּמָה מִתְנָה
 63 לְכַהֵן, וְלִכְךָ יֵשׁ לְהַשׁוּתֵם וְלֹאמַר כְּשֵׁם שְׂמֹלִיבִין אֵת הַמִּתְנָת בְּיוֹם
 64 טוֹב לְכַהֵן, כִּךְ מוֹלִיבִין אֵת הַתְרוּמָה. אִמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׂמָאֵי, לֹא, אִם
 65 אִמְרִתֶּם כְּמִתְנָת וְחֵלָה שׂוֹבְאֵי בְּהִרְמָתָן בְּיוֹם טוֹב, לִכְךָ הִתְרַחַץ גַּם
 66 הַכֹּהֵן, וְכִיּוֹן שֶׁהִתְרוּ אֹתָם שְׁהוּרְמוּ בְּיוֹם טוֹב, הִתְרוּ גַם אֹתָם
 67 שְׁהוּרְמוּ בְּעֶרְבַּיּוֹם טוֹב, תֵּאמְרוּ בְּתִרְוּמָה שְׂאִין זְבָאֵי בְּהִרְמָתָה בְּיוֹם
 68 טוֹב. וְכִיּוֹן שֶׁמְבוּאָר בְּדַבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי שְׂבִית שְׂמָאֵי מוֹדִים שְׁמוּתָר
 69 לְהוֹלִיךְ מִתְנַת בְּיוֹם טוֹב, אִם כֵּן וְדַאי מִשְׁנַתִּינוּ אֵינָה כְּדַעְתּוֹ, שֶׁהֵרִי
 70 בְּמִשְׁנָה מְבוּאָר שְׂבִית שְׂמָאֵי אוֹסְרִים לְהוֹלִיךְ מִתְנַת בְּיוֹם טוֹב.
 71 וְלִכְךָ אִין לָנוּ לְהַעֲמִיד מִשְׁנַתִּינוּ אֲלָא כְּשִׁטָּה שְׁנִינָנוּ בְּהַמְשָׁךְ
 72 הַבְּרִייתָא: אֲחֵרִים אוֹמְרִים, לֹא נִחְלְקוּ וְ-מוֹדִים בֵּית שְׂמָאֵי וְבֵית הַלֵּל
 73 עַל הַתְרוּמָה שְׂאִין מוֹלִיבִין, לֹא נִחְלְקוּ אֲלָא עַל הַמִּתְנָת וְאִפִּילוּ
 74 כְּשִׁנְשַׁחְטוּ הַיּוֹם, שְׂבִית שְׂמָאֵי אוֹמְרִים, אִין מוֹלִיבִין, וְבֵית הַלֵּל
 75 אוֹמְרִים, מוֹלִיבִין. וְנִמְצָא שֶׁהַמְבוּאָר בְּמִשְׁנַתִּינוּ, שֶׁאִף בְּנִשְׁחַטָּה
 76 הַיּוֹם אוֹסְרִין בֵּית שְׂמָאֵי לִיתֵן מִתְנַתִּיהָ לְכַהֵן, אֵינּוּ מִתִּישֵׁב אֲלָא
 77 כְּדַעַת אַחֲרִים. תּוֹמַתָּה הַגְּמָרָא: לִימָא – וְכִי נֹאמַר שֶׁמִּשְׁנַתִּינוּ רַק
 78 כְּדַעַת אַחֲרִים הוּא, וְלֹא כְּרַבִּי יְהוּדָה, וְדַאי שֶׁלֹּא כְּרַבִּי יוֹסֵי.
 79 דוּחָה הַגְּמָרָא: אִמְרֵי רַבָּא, אֲפֻשֶׁר לְהַעֲמִיד מִשְׁנַתִּינוּ גַם כְּרַבִּי יְהוּדָה,
 80 שֶׁהֵרִי מִי קִתְּנֵי בְּמִשְׁנַתִּינוּ שְׁהוּרְמוּ מֵהַיּוֹם וְשֶׁנִּשְׁחַטְנוּ מֵהַיּוֹם כִּפִּי מֵה
 81 שֶׁסָּבְרוּ בְּתַחִילָה, וְהֵלֵךְ רַק 'שְׁהוּרְמוּ' קִתְּנֵי, וְלִעוֹלָם יֵשׁ לֹאמַר
 82 שֶׁשְׂחִימְתָן הִיתָה מֵאֲמִשׁ. וְכִיּוֹן שֶׁכֵּן נִמְצָא שֶׁהִתְנַא שֶׁל מִשְׁנַתִּינוּ
 83 סוֹבֵר כְּרַבִּי יְהוּדָה שֶׁכָּל מֵה שֶׁאִסְרוּ בֵּית שְׂמָאֵי לְהוֹלִיךְ מִתְנַת
 84 לְכַהֵן בְּיוֹם טוֹב הוּא רַק כְּשִׁנְשַׁחְטוּ אֲתַמּוּל, אֲבָל אִם שִׁנְחַטוּ הַיּוֹם
 85 מוֹדִים בֵּית שְׂמָאֵי שְׁמוּתָר לְהוֹלִיכֵן לְכַהֵן. שׁוֹאֲלָת הַגְּמָרָא עַל
 86 בִּיאורוֹ שֶׁל רַבָּא: אִם נִפְרַשׁ כֵּן שׁוּמָה שֶׁלֹּא הוֹזְכַר בְּמִשְׁנַתִּינוּ
 87 'שִׁנְשַׁחְטוּ הַיּוֹם' מוֹכַח שֶׁרַק בְּנִשְׁחַטוּ מֵאֲתַמּוּל אִסְרוּ בֵּית שְׂמָאֵי, אִם
 88 כֵּן לִימָא שֶׁמִּשְׁנַתִּינוּ רַק כְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה הוּא, וְלֹא כְּדַעַת אַחֲרֵיהֶם,
 89 שֶׁהֵרִי לְדַעַת אַחֲרִים אִף בְּבַהֲמָה שֶׁנִּשְׁחַטָּה הַיּוֹם אִסְרוּ בֵּית שְׂמָאֵי
 90 לְהוֹלִיךְ מִתְנַתִּיהָ לְכַהֵן. מֵיִשְׁבַּת הַגְּמָרָא: אֲפִילוּ תִּמְנָא שֶׁמִּשְׁנַתִּינוּ
 91 כְּדַעַת אַחֲרֵיהֶם, וְמֵה שֶׁמָּרָא אַחֲרֵיהֶם שְׂבִית שְׂמָאֵי אִסְרוּ לְהוֹלִיךְ
 92 מִתְנַת הֵינְנוּ דוּוֹקָא כְּהַנֵּךְ דְּנִשְׁחַטְנוּ מֵאֲמִשׁ, אֲבָל בְּאוֹתָן שִׁנְשַׁחְטוּ
 93 הַיּוֹם גַּם לְדַעַת אַחֲרֵים מוֹדִים בֵּית שְׂמָאֵי שְׁמוּתָר לְהוֹלִיכֵם. מִקְשָׁה
 94 הַגְּמָרָא: אִי הָבֵי – אִם נִפְרַשׁ כֵּן אֵת דַּעַת אַחֲרֵים, תֵּינּוּ רַבִּי יְהוּדָה,
 95 וּבִמְהָ נִחְלַקוּ אַחֲרֵים וְרַבִּי יְהוּדָה. מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: אִימָא מִיִּנְיֵיהוּ
 96 מִשְׁפָּלָה – אִם מוֹתֵר לְטַפּוּל וְלְהוֹלִיךְ מִתְנַת שֶׁל אִמֶשׁ עִם הַמִּתְנַת
 97 שֶׁל הַיּוֹם, לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה בֵּית שְׂמָאֵי מִתִּירִין זָתָה, וְלְדַעַת אַחֲרֵים
 98 בֵּית שְׂמָאֵי אוֹסְרִים זָתָה. וְכִיּוֹן שֶׁלֹּא הוֹזְכַר בְּמִשְׁנַתִּינוּ נִידוּן זֶה אִם
 99 מוֹתֵר לְטַפּוּל, לִכְךָ אֲפֻשֶׁר לְהַעֲמִידָה אוֹ כְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹ כְּאַחֲרֵיהֶם:
 100 * * *

101 אִמְרֵי רַבִּי יְהוּדָה אִמְרֵי שְׂמׁוּאֵל, תְּלַבֵּה כְּרַבִּי יוֹסֵי וְכְדַעַת בֵּית הַלֵּל
 102 שֶׁאִפִּילוּ תְרוּמָה מוֹתֵר לְהוֹלִיךְ לְכַהֵן. וְכֵן הִיָּה מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי מוֹבֵי
 103 בְּרִיָּה דְרַבִּי נְחֻמִּי, דְּתָהוּ לִיָּה נְרַבָּא דְחִמְרָא דְתְרוּמָה – חֲבִית יִין שֶׁל
 104 תְרוּמָה, אֲתָא – בֹּא בְיוֹם טוֹב לְקַמִּיָּה דְרַבִּי יוֹסֵף וְאִמְרֵי לוֹ, מַהוּ
 105 לְאִמְטוּנֵי לְכַהֵן הַאֲדִנָּא – הֵאֵם מוֹתֵר לִי לְהוֹלִיכָה לְכַהֵן עֲבָשֵׁי,
 106 בְּיוֹם טוֹב. אִמְרֵי לִיָּה רַבִּי יוֹסֵף, הָבֵי אִמְרֵי רַבִּי יְהוּדָה אִמְרֵי שְׂמׁוּאֵל,
 107 תְּלַבֵּה כְּרַבִּי יוֹסֵי וְכְדַעַת בֵּית הַלֵּל, וְמוֹתֵר.
 108 לַהֲלוֹךְ מִקְשָׁה הַגְּמָרָא שֶׁמִּצִּינוּ אֹפֵן שֵׁשׁ הֵיטֵר לְזַה. וּבְתַחִילָה
 109 מְבַרְרַת הַגְּמָרָא אֵת אוֹתוֹ נִידוּן: אוֹשְׁפּוּיָנִיָּה – מֵאֲרַחְוֵי דְרַבָּא בְּרַבִּי
 110 תְּנִין, הָנוּה לִיָּה אֲפּוּרִיתָא דְתְּרַבָּא – חֲבִילוֹת קִשּׁוּרֹת שֶׁל חֲרָדֵל
 111 שְׁהִיוּ עֲדִיין בְּשַׁרְבִּיטֵיהֶן, וְהוֹרַע בְּתוֹכָן, אִמְרֵי לִיָּה לְרַבָּא בְּרַבִּי חֲנַן
 112 מַהוּ לְפּוּיָבִי – הֵאֵם מוֹתֵר לְפָרוּךְ אֵת הַשְּׂרִבְטִים בְּיוֹם טוֹב
 113 וְלְהוֹצִיא אֵת הוֹרַע וּמִיָּבֵל מִיִּנְיֵיהוּ בְּיוֹם טוֹב. וְנִסְתַּפֵּק הֵאֵם מַעֲשֵׂה
 114 זֶה הוּא כְּשִׁחַטָּה וְבִישׁוּל שְׁמוּתָר בְּיוֹם טוֹב לְצוֹרֵךְ אוֹכֵל נֶפֶשׁ, אִךְ
 115 שְׂמָא כִיּוֹן שֶׁיִּכּוֹל הִיָּה לְעוֹשׂוֹת כֵּן מַעֲרַב יוֹם טוֹב לֹא הוֹתֵר, וְיֵשׁ בָּךְ
 116 אִיסוּר מִשׁוּם תּוֹלַדַת דִּישָׁה. לֹא הָנוּה בְּדִידָה – לֹא יֵדַע רַבָּא בְּרַבִּי
 117 חֲנַן מְשׁוּבָה דְּבַבְרֵי. אֲתָא לְקַמִּיָּה דְרַבָּא וְשִׁאלוּ. אִמְרֵי לִיָּה רַבָּא,

1 מִשׁוּם הַקְּעָרָה – הִבְעֵרַת הָאֵשׁ כְּדִי לְבַשֵּׁל אֵת הַגִּיד. אִמְרֵי לִיָּה – רַבִּי
 2 יוֹחֲנָן לְשׁוּנָה בְּרִייתָא זֶה, פּוּק תְּנִי לְבָרָא – צֹא וּשְׂנֵה אוֹתָה חוּץ לְבֵית
 3 הַמִּדְרָשׁ, שֶׁכֵּן חִיּוּב מַלְקוּת עַל הַקְּעָרָה וּבִשׁוּל בְּיוֹם טוֹב אֵינָה מְשֻׁנָּה
 4 – לֹא נִשְׁנֵה מַעֲלָם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, שֶׁהֵרִי מִתּוֹךְ שֶׁהוֹתֵרוּ מִלְּאֻכּוֹת
 5 אֲלוּ לְצוֹרֵךְ אוֹכֵל נֶפֶשׁ הוֹתֵרוּ אִף שֶׁלֹּא לְצוֹרֵךְ. וְאִם תִּמְצָא לְיוֹמֵר
 6 מְשֻׁנָּה – שִׁנּוּ זָתָה בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְדַאי כְּבֵית שְׂמָאֵי הוּא, דְאִמְרֵי
 7 בְּמִשְׁנַתִּינוּ, לֹא אִמְרִין מִתּוֹךְ שֶׁהוֹתֵרָה הוֹצֵאָה לְצוֹרֵךְ הוֹתֵרָה נְמוּ
 8 שְׂלָא לְצוֹרֵךְ, וְהָכֵא נְמוּ לְגַבֵּי הַבְּעֵרָה לֹא אִמְרִין מִתּוֹךְ שֶׁהוֹתֵרָה
 9 הַקְּעָרָה לְצוֹרֵךְ הוֹתֵרָה נְמוּ שְׂלָא לְצוֹרֵךְ, וְלִכְךָ חִיבִים מַלְקוּת עַל
 10 הַבְּעֵרָה וּבִישׁוּל בְּיוֹם טוֹב שֶׁלֹּא לְצוֹרֵךְ. דָּאֵי – דֵּאִילוּ לְבֵית הַלֵּל,
 11 בְּיוֹן דְאִמְרֵי בְּמִשְׁנַתִּינוּ שְׁמוּתָר לְהוֹצִיא אִף שֶׁלֹּא לְצוֹרֵךְ אֲכִילָה,
 12 בְּהַכְרַח הֵם סוֹבְרִים שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהוֹתֵרָה הוֹצֵאָה לְצוֹרֵךְ הוֹתֵרָה נְמוּ
 13 שְׂלָא לְצוֹרֵךְ, וְהָכֵא נְמוּ לְגַבֵּי הַבְּעֵרָה מִתּוֹךְ שֶׁהוֹתֵרָה הַקְּעָרָה לְצוֹרֵךְ
 14 הוֹתֵרָה נְמוּ שְׂלָא לְצוֹרֵךְ, וְלֹא יִחִיבוּ מַלְקוּת מִשׁוּם הַבְּעֵרָה וּבִישׁוּל
 15 בְּיוֹם טוֹב. וְנִמְצָא שֶׁלְדַעַת רַבִּי יוֹחֲנָן בֵּית שְׂמָאֵי וְבֵית הַלֵּל נִחְלַקוּ
 16 אִם אוֹמְרִים 'מִתּוֹךְ' אוֹ לֹא, וְכְדַבְרֵי רַבִּי יִצְחָק בְּרַבִּי אֲבַדִּימֵי לְעִיל:

17 **מִשְׁנָה**

18 בֵּית שְׂמָאֵי אוֹמְרִים, אִין מוֹלִיבִין חֵלָה וּמִתְנָת – זְרוּעַ לְחִיִּים וְקִיבָה
 19 לְכַהֵן בְּיוֹם טוֹב, בֵּין שְׁהוּרְמוּ – שְׁהוּפְרִשוּ מִן הָעִיסָה אוֹ מִן הַבְּהִמָּה
 20 מֵאֲמִשׁ – מֵאֲתַמּוּל, קוֹדֵם חֲהַג, בֵּין שְׁהוּרְמוּ מֵהַיּוֹם – בְּיוֹם טוֹב. וְבֵית
 21 הַלֵּל מִתִּירִין לְהוֹלִיכֵן כִּיּוֹן שְׁצוֹרֵךְ כֵּהוּא. אִמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׂמָאֵי
 22 לְבֵית הַלֵּל, וְהֵלֵךְ יֵשׁ לְהַשׁוּתֵם דִּין חֵלָה וּמִתְנַת בְּכַעִין נְזֻדָה שְׁוֹה
 23 לְדִין תְרוּמָה, שֶׁהֵרִי חֵלָה וּמִתְנַת הֵן מִתְנָה לְכַהֵן – מַעֲשִׂרִים אֲרַבְעַ
 24 מִתְנַת כְּהוֹנָה, וְתְרוּמָה גַם הִיא מִתְנָה לְכַהֵן, וְכַשֵּׁם שֶׁמוֹדִים אֲתָם
 25 שְׂאִין מוֹלִיבִין בְּיוֹם טוֹב אֵת הַתְרוּמָה שְׁהוּפְרָשָׁה מֵאֲתַמּוּל, כִּךְ לְכָל
 26 מַפְחוֹת וְתוֹרֵדוּ שְׂאִין מוֹלִיבִין בְּיוֹם טוֹב אֵת הַמִּתְנַת שְׁהוּפְרָשָׁה
 27 מֵאֲתַמּוּל. אִמְרוּ לָהֶם בֵּית הַלֵּל, לֹא – אִין לְדַמּוּת תְרוּמָה לְמִתְנַת,
 28 שֶׁהֵרִי אִם אִמְרִתֶּם בְּתְרוּמָה שֶׁאִסְרוּ לְהוֹלִיכָה, אִין זֶה אֲלָא מִשׁוּם
 29 שְׂאֵף אֵינּוּ זְבָאֵי בְּהִרְמָתָה – אֵינּוּ רִשְׁאֵי לְהַפְרִישָׁה בְּיוֹם טוֹב, תֵּאמְרוּ
 30 בְּמִתְנַת שׂוֹבְאֵי בְּהִרְמָתָן בְּיוֹם טוֹב, וְלִכְךָ הוֹתֵר לוֹ אִף לִיתְנֵם לְכַהֵן
 31 בְּיוֹם טוֹב.

32 **גְּמָרָא**

33 קָא סְלָקָא דְעָתָה – בְּתַחִילָה סִבְרָה הַגְּמָרָא שְׁמַה שְׁנִינָנוּ בְּמִשְׁנַתִּינוּ
 34 שְׂבִית שְׂמָאֵי אִסְרוּ לְהוֹלִיךְ חֵלָה וּמִתְנַת 'שְׁהוּרְמוּ מֵהַיּוֹם' הַכּוּוֹנָה
 35 שְׁגַם הוּרְמוּ וְגַם שֶׁנִּשְׁחַטְנוּ מֵהַיּוֹם. וְכֵן מֵהַ שְׁנִינָנוּ 'שְׁהוּרְמוּ מֵאֲמִשׁ'
 36 הַכּוּוֹנָה שְׁגַם הוּרְמוּ וְגַם שֶׁנִּשְׁחַטְנוּ מֵאֲמִשׁ. וְכִיּוֹן שֶׁכֵּן נִמְצָא שֶׁאִסְרוּ
 37 בֵּית שְׂמָאֵי לְהוֹלִיךְ מִתְנַת אִף אִם הַבְּהִמָּה נִשְׁחַטָּה הַיּוֹם. מְבַרְרַת
 38 הַגְּמָרָא: מִנִּי מִתְנִיתִין – כְּשִׁיטָּת מִי בִּיאַר הִתְנַא בְּמִשְׁנַתִּינוּ אֵת
 39 מַחְלוּקַת בֵּית שְׂמָאֵי וְבֵית הַלֵּל בְּאוֹפֵן זֶה, לֹא כְּרַבִּי יוֹסֵי, וְלֹא כְּרַבִּי
 40 יְהוּדָה, אֲלָא כְּשִׁיטָּת אַחֲרֵים הִיא. דְּתִנְיָא, אִמְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, לֹא נִחְלַקוּ
 41 וְ-מוֹדִים בֵּית שְׂמָאֵי וְבֵית הַלֵּל עַל הַמִּתְנַת וְהַחֵלָה שְׁהוּרְמוּ מַעֲרַב
 42 יוֹם טוֹב, שְׂמֹלִיבִין אוֹתָם לְכַהֵן עִם הַמִּתְנַת וְהַחֵלָה שְׁהוּרְמוּ מֵהַיּוֹם
 43 וְשֶׁנִּשְׁחַטְנוּ מֵהַיּוֹם – בְּיוֹם טוֹב. לֹא נִחְלַקוּ אֲלָא לְהוֹלִיכֵן – לְחֵלָה
 44 וּמִתְנַת שְׁהוּרְמוּ אֲתַמּוּל כְּפִנֵי עֲצָמֵן, שְׂבִית שְׂמָאֵי אוֹמְרִים, אִין
 45 מוֹלִיבִין, וְבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, מוֹלִיבִין. וְכַךְ הוּא בֵּית שְׂמָאֵי דִּנְיוּ
 46 לְאִסְרוּ, כִּיּוֹן שֶׁחֵלָה וּמִתְנַת הֵן מִתְנָה לְכַהֵן, וְגַם תְרוּמָה הִיא מִתְנָה
 47 לְכַהֵן, יֵשׁ לְהַשׁוּתֵם וְלֹאמַר כְּשֵׁם שְׂאִין מוֹלִיבִין בְּיוֹם טוֹב אֵת
 48 הַתְרוּמָה שְׁהוּפְרָשָׁה מֵאֲתַמּוּל, כִּךְ אִין מוֹלִיבִין בְּיוֹם טוֹב אֵת
 49 הַמִּתְנַת שְׁהוּרְמוּ מֵאֲתַמּוּל. אִמְרוּ לָהֶם בֵּית הַלֵּל, לֹא – אִין לְדַמּוּתֵם
 50 זֶה לְזֶה, שֶׁכֵּן אִם אִמְרִתֶּם בְּתְרוּמָה שֶׁאִסְרוּ לְהוֹלִיכָה, הֵינּוּ מִשׁוּם
 51 שְׁגַם אֵינּוּ זְבָאֵי בְּהִרְמָתָה – שֶׁאִסְרוּ לְהַפְרִישָׁה בְּיוֹם טוֹב, תֵּאמְרוּ
 52 בְּמִתְנַת שׂוֹבְאֵי בְּהִרְמָתָן בְּיוֹם טוֹב. וְכִיּוֹן שֶׁמְבוּאָר בְּדַבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה
 53 שְׁמוּדִים בֵּית שְׂמָאֵי שֶׁמִּתְנַת שֶׁנִּשְׁחַטְנוּ הַיּוֹם מוֹתֵר לְהוֹלִיכֵם לְכַהֵן,
 54 נִמְצָא שֶׁמִּשְׁנַתִּינוּ אֵינָה כְּדַעְתּוֹ, שֶׁהֵרִי בְּמִשְׁנָה מְבוּאָר שְׂבִית שְׂמָאֵי
 55 אוֹסְרִים אִף בְּאוֹפֵן זֶה.

56 וְכֵן דַּעַת רַבִּי יוֹסֵי אֵינָה כְּמִשְׁנַתִּינוּ, כְּפִי שְׁנִינָנוּ בְּהַמְשָׁךְ הַבְּרִייתָא:
 57 אִמְרֵי רַבִּי יוֹסֵי, לֹא נִחְלַקוּ וְ-מוֹדִים בֵּית שְׂמָאֵי וְבֵית הַלֵּל עַל הַמִּתְנַת

55 שעושים מירוח בכרי, מכל מקום קשירה בחבילה טובלת אותן
56 לתרומה, וְכָל שֶׁבֶן שֶׁתִּלְתָּן הוּטְבֵל לְתֵרוּמָה בַחבִּילָתוֹ, שֶׁהָרִי דָרַךְ
57 ליתנו מעט מעט למתק את הקדירה, ונתנו עם עצו בלא הפרדה
58 ומירוח כלל, ומדוע נקטה הברייתא דווקא תלתן, אֵלֶּא בַהכֹּרֵחַ
59 צריך לומר שתלתן אֲצַמְרִיבָא ליה לתנא להשמיענו מפרש, משום
60 שלולי כן סָלְקָא דְעֵתָךְ אַמְיָנָא – היה מקום לומר שהואיל וְפָעַם עָצוּ
61 ופָרְיוֹ שָׁוָה, לְפָרוֹשׁ נָמִי אַעֲזֹב – עליו להפריש תרומה ומעשר גם
62 כנגד העץ שלו, קָא מְשַׁמְעָן לָן הַמְשַׁנָּה שֶׁאֵין צוֹרֵךְ בַּכֹּהֵן, וכיון שכן,
63 אף אם נפרש משנה זו כדעת רבי, יש לומר שנקטה תלתן ולא
64 שבלין כדי להשמיענו חידושה שאין מפורשים על עצי התלתן.
65 הגמרא מביאה שיש ששנו את דברי אביי להיפך: אֵיבָא דְאָמְרִי,
66 אָמַר אַבְיִי מְהֻלְקֵת רַבִּי וְרַבִּי יוֹסִי בְרַבִּי יְהוּדָה הִיא בְּשַׁבְּלִין, וְרַק
67 בהם מחייב רבי אף בלא מירוח, משום שהרבה בני אדם מכניסין
68 אותן לצורך מלילות וקליות. אֲבָל בְּקַטְנֵי דְרַבִּי הַבֵּל אֲסוּרֵי תָא
69 לֹא מְכַלְא – הכנסתן בחבילות אינה טובלתן לתרומה, כיון
70 שרגילות הכנסתן היא למירוח. מקשה הגמרא: מִיִּתְבִּי מִהַמְשַׁנָּה
71 שהובאה לעיל, מִי שֶׁהָיוּ לוֹ חֲבִילֵי תִלְתָּן שֶׁל מְכַלְ הָרִי זֶה פּוֹתֵשׁ
72 וּמְחַשֵּׁב כַּמָּה זֶרַע יֵשׁ בָּהֶן, וּמְפָרֵשׁ עַל הָזֶרַע וְאֵינוֹ מְפָרֵשׁ עַל הָעֵץ.
73 וסברה הגמרא בקושייתה, מֵאֵי לָאו – האם אין כוונת המשנה
74 שחבילות אלו הן מְכַל מְכַל שֶׁל תְּרוּמָה – טבל גמור המחויב
75 בהפרשת תרומה, ונמצא שאף בקטניות הכנסתן בחבילות טובלתן
76 לתרומה, ואיך אמר אביי שכולם מודים בקטניות שהכנסתן
77 בחבילות אינה טובלתן לתרומה. מתרצת הגמרא: לֹא – אין כוונת
78 המשנה שחבילות אלו נעשו טבל גמור אצל הישראל, אלא
79 מדובר בְּמְכַל מְכַל שֶׁל תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר – שהלך בן לוי ונטל מעשר
80 ראשון מחבילות שהיו לישראל, וחל על החבילות הללו שם
81 מעשר, ומעתה נעשו אצלו טבל לענין שחייב להפריש מהם
82 תרומת מעשר, וּבְרַבִּי אֶבְיָהוּ אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ, דְאָמַר רַבִּי
83 אֶבְיָהוּ אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ, מַעֲשֵׂר רֵאשִׁון שֶׁחֲקָדִימוֹ – שהקדים
84 ליתנו ללוי קודם שנתן תרומה גדולה לכהן בעודו בְּשַׁבְּלִין – לפני
85 המירוח, שָׁמוּ – שם מעשר שנקרא עליו מְכַל מְכַל שֶׁל תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר,
86 ואסור ללוי לאוכלו אפילו אכילת עראי, עד שפירש ממנו תרומת
87 מעשר.
88 שואלת הגמרא: אמנם אם היינו מפרשים את המשנה בטבל גמור
89 היה מובן מדוע הצריכוהו לכתוש אותם ולהפריד את קליפתן
90 קודם ההפרשה, כיון שחייב התרומה הוא רק לאחר דיגון, וזהו
91 דיגונו. אך אם כדבריו שמדובר בבן לוי שהקדים בשבלין
92 ונתחייב להפריש תרומת מעשר, פּוֹתֵשׁ לָמָּה לִי – מדוע הצריכוהו
93 לכתוש ולעשותו דגן קודם ההפרשה, לִיבָא לִיה הַלּוֹי לַכֹּהֵן כִּי
94 הִכִּי לְיָהֳבוּ לִי – כשם שקיבלתי את המעשר בלא כתישה הִכִּי
95 יְהִיבָא לָךְ מִמֶּנּוּ תְרוּמַת מַעֲשֵׂר בְּלֹא כְּתִישָׁה. מיישבת הגמרא: אָמַר
96 רַבָּא, אֲבָן מַעֲיָקָר הָדִין אֵין צָרִיךְ הַלּוֹי לַכְּתוּשָׁה, אֲלֵא שֶׁקָּנְסָא קוּדָם
97 שֶׁקִּנְסוּ רַבָּנִן אֵת הַלּוֹי עַל שֶׁהִקְדִּים לִישׁוּל אֵת הַמַּעֲשֵׂר קוּדָם
98 שֶׁנִּשְׁטַלָּה תְרוּמָה גְדוּלָה, וְגַרְסָא בּוּזָה לַעֲבוּר עַל לֹאוּ שֶׁל מְלֻאָתָךְ
99 וְדַמְעָךְ לֹא תֵאָחֵר (שמות כב כח), שֶׁהוּא אִיסוּר לֵאחֲרֵי תְרוּמָה
100 אַחַר הַמַּעֲשֵׂר. ולכן קנסוהו ללוי שיכתושם ויכניס בכך לאכילת
101 הכהן. מביאה הגמרא ראייה לקנס זה: תִּנְיָא נָמִי הִכִּי, בֶּן לֹוֹ שֶׁנִּתְּנוּ
102 לוֹ שַׁבְּלִין כְּמַעֲשְׂרוֹתָיו אֵינוֹ יֹכֵל לִיתֵן מִזֶּה תְרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּמוֹת
103 שֶׁהֵן, אֲלֵא עוֹשֶׂה אוֹתָן גִּזְרֵן ואחר כך יתן לכהן מהם תרומת מעשר.
104 וכן כשקיבל במעשרותיו עֲנָבִים, עוֹשֶׂה אוֹתָן יַיִן וְנֹתֵן מִזֶּה תְרוּמַת
105 מַעֲשֵׂר לַכֹּהֵן. וכן כשקיבל זֵיתִים בַּמַּעֲשְׂרוֹתָיו, עוֹשֶׂה אוֹתָן שֶׁבֶן
106 וּמְפָרֵשׁ עֲלֵיהֶם תְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְנֹתֵנָן לַכֹּהֵן. משום שְׁפָשֵׁם שֶׁתְּרוּמָה
107 גְדוּלָה אֵינָה נִשְׁלָתָה

1 הָא רַבִּי – המבואר לעיל שתורמים מן המלילות ביום טוב, הוא
2 כשיטת רבי הסובר שיש תרומה במלילות, וְהָא רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי
3 יְהוּדָה – מה ששנינו במשנתנו שאסור להרים תרומה ביום טוב,
4 הוא בשיטת רבי יוסי ברבי יהודה הסובר שאין חיוב תרומה
5 במלילות. כְּדִתְנִיָא, הַכְּנִיס שַׁבְּלִין – תבואה עם קליפתה לבית כדי
6 לַעֲשׂוֹת מִזֶּהן עֵיפָה – לרדוש אותן ולאוספן בכרי כדי להכין מזון
7 עיסה, אֲבָל מִזֶּהן אֲכִילַת עֲרֵאֵי וּפְטוּר מִן הַתְּרוּמָה, כיון שכל זמן
8 שלא דשן ומירוח בכרי לא נגמרה מלאכתן להתחייב בתרומה.
9 אבל אם הכניסן כדי לְמוֹלְלֵן בְּמַלְלוֹת ולאכלן מעט מעט, רַבִּי
10 מְחַיֵּב בַּתְּרוּמָה, שְׂכִינֵן שֶׁאֵין סוּפֵן לִידֵי גוּרֵן, הַכְּנַסְתָּן בְּשַׁבְּלִין
11 היא גמר מלאכתן והיא גרנן לתרומה. וְרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה פּוֹרֵשׁ
12 כיון שמהכתוב (דברים יח ד) רֵאשִׁית הַדֶּגֶן לַמִּדִּים שְׂבֵלָא דִּיגוּן
13 (דהיינו מירוח בגורן) אינו מתחייב בתרומה, וכיון שאינו מתכוין
14 לעשות מהם גורן לעולם, הרי הם פטורים מתרומה.
15 הגמרא ממשיכה להקשות על רבא המתיר למלול ביום טוב: איך
16 נוכל להעמיד את משנתנו כרבי יוסי ברבי יהודה, וְהֵלֵא לְרַבִּי יוֹסִי
17 בְּרַבִּי יְהוּדָה נָמִי מְשַׁבְּחָת לָהּ תְרוּמָה שׁוֹכַאֵי בַהֲרַמְתָּה בְּיוֹם טוֹב, פְּגוּב
18 שְׁהַכְּנִיס שַׁבְּלִין לְבֵית כְּדִי לְמַרְחֵ אֹתָן וּלְעֲשׂוֹת מִזֶּהן עֵיפָה, וְשׁוּב
19 נִמְלָךְ עֲלֵיהֶן שְׂלֵא לְמַרְחֵן אֲלֵא לְהַצְנִיעֵן כְּדִי לְמוֹלְלֵן בְּיוֹם טוֹב, וּבּוּזָה
20 גם רבי יוסי ברבי יהודה מודה דְּמְכַלְא בְּיוֹמֵיהּ – שביים שנמלך
21 עליהן למוללן הם נהיו טבל, ואסורים עד שיפריש מהן תרומה,
22 משום שְׂכִינֵן שֶׁהַכְּנִיסֵן לְשֵׁם מִירוּחַ חָלָה עֲלֵיהֶם תּוֹרַת תְּרוּמוֹת
23 וּמַעֲשְׂרוֹת לְכַשִּׁימְרָחָם, וכשנמלך עליהם למוללן נחשבת הכנסתן
24 לבית כגמר מלאכתן ונתחייבו בתרומה. מתרצת הגמרא: אֵלֶּא אֲבָן
25 בְּרַבִּי וּבֶן לְרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה מַצִּיעֵנו אוֹפֵן שֶׁל תְּרוּמָה שׁוֹכַאֵי
26 בַהֲרַמְתָּה בְּיוֹם טוֹב, וּפְטוּר תְּרוּמָה – מה ששנינו במשנתנו שאינו
27 רשאי להרים תרומה ביום טוב, אֵין הַכּוּוּנָה שֶׁאֵינוֹ רִשְׁאֵי כִלְלֵי,
28 אלא שרוב פעמים אינו זכאי בהרמת תְּרוּמָה בְּיוֹם טוֹב, שֶׁהָרִי
29 מלילות הם מיעוט דמיעוט מהתבואות.
30 * * *

31 הגמרא מבארת את מחלוקת רבי ורבי יוסי ברבי יהודה: אָמַר אַבְיִי,
32 מְהֻלְקֵת רַבִּי וְרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה הִיא דוּוּקָא בְּשַׁבְּלִין שֶׁל תְּבוּאוֹת
33 דָּגן שֶׁהַכְּנִיסֵן לְמַלְלוֹת, שְׁבַחָם פֵּטֵר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה כיון
34 שרובן עומדים לדישה ואין גרנן אלא במירוח. אֲבָל בְּקַטְנֵי דְרַבִּי
35 הַבֵּל אֲסוּרֵי תָא מְכַלְא – הכנסתן לבית בחבילות עושה אותן טבל
36 להתחייב בתרומה, כיון שהרבה בני אדם אינם חובטין אותן יחד,
37 אלא מעט מעט כדי צרכם, לכך הכנסתן לבית כשהן קשורים
38 בחבילות זהו גרנן להתחייב בתרומה אפילו לרבי יוסי ברבי יהודה.
39 מביאה הגמרא ראייה לכך: לִיבָא מְסִיעֵה לִיה לַאֲבִי, מִמָּה שֶׁשֶׁנִּינוּ
40 בַּמְשַׁנָּה מִי שֶׁהָיוּ לוֹ חֲבִילֵי תִלְתָּן – מִזֶּן קַטְנֵי שֶׁל מְכַלְ הָרִי זֶה פּוֹתֵשׁ
41 וּמְפָרֵד אֵת זֶרַע הַתִּלְתָּן מִן הָעֵץ, וּמְחַשֵּׁב כַּמָּה זֶרַע יֵשׁ בָּהֶם, וּמְפָרֵשׁ
42 עַל הָזֶרַע וְאֵינוֹ מְפָרֵשׁ עַל הָעֵץ. ומבואר שקטנית מחויבת בתרומה
43 אף בעודה בחבילות, וסברה הגמרא להוכיח, מֵאֵי לָאוּ שֶׁמְשַׁנָּה זו
44 כדעת רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה הִיא, וְנִמְצָא דְאָמַר שְׁדוּקָא הָתָם –
45 בשבליים לֹא מְכַלְא, אֲבָל הָבָא – בקטנית מְכַלְא, כפי שביאר אביי
46 שמודה רבי יוסי בקטניות שהכנסתן כשהן קשורים בחבילות
47 טובלת אותן ומחייבתן בתרומה. דוחה הגמרא: לֹא – משנה זו אינה
48 כדעת רבי יוסי ואינו דין מיוחד בקטנית, אלא כדברי רבי היא
49 המחייב בתרומה אף שבלין של דגן שמללן. שואלת הגמרא: אֵי
50 רַבִּי הִיא, מֵאֵי אִירֵיָא תִלְתָּן כן. משיבה הגמרא: דוּוּקָא תִלְתָּן
51 וְחֵלָא אֲפִילוּ בְּשַׁבְּלִין נָמִי הָדִין כן. משיבה הגמרא: בַּהֲכֹרֵחַ אֵין זו
52 שאלה, שֶׁהָרִי אֵלֶּא מְבֹאֵי תִישַׁב מְשַׁנָּה זו, וְהֵלֵא אֵף אִם תֵּאָמַר
53 שְׂרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה הִיא, יִקְשָׁה, לְשַׁמְעִיעֵן מְשַׁנָּה זו אֵת דִּינָה
54 בְּשֶׁאֵר מִיִּנֵי קְטָנִיּוֹת, שְׁחִידוּשָׁם גְּדוּל יוֹתֵר, שֶׁאֵף שְׁבַחַן יֵשׁ הֲרַבָּה

1 הא רבי הא רבי יוסי ברבי יהודה - לעולם מוללך במלילות לדברי הכל, ודקשיא לן אם
2 כן מצינו תרומה שוכאי בהרמתה - איך, ודאי מצינו אליבא דרבי דאמר יש תרומה
3 במלילות ומתניתין דקתני לא מצינו - רבי יוסי ברבי יהודה היא, דאמר: אין תרומה
4 במלילות. אוכל מהן עראי - כל זמן שלא דשן ומרחן בכרי - לא נגמרה מלאכתן

5 לתרומה. לְמוֹלֵךְ בַּמְלִילוֹת - הכניסן לאכלן
6 מעט מעט, על ידי מלילות. רבי מחייב -
7 בתרומה, שלא יאכל מהן עראי עד שיפריש.
8 לפי שהכנסתן בשבילך היא גמר מלאכתן, שאין
9 סופן לבא לידי גורן אחר, והוה גרנן. ורבי יוסי
10 ברבי יהודה פותח - "דגן" כתיב, והיינו מרות,
11 דאין דגן אלא קבוץ בכרי. ופרכינן: לרבא דאמר
12 מוללך לרבי יוסי ברבי יהודה נמי, אי שרית
13 למומלך ביום טוב, משכחת לה על כרחיך שוכאי
14 בהרמתה במלילות, שהכניסן לעשות עיסה
15 בדישה ומרות, ומגלך עליהן למומלך להצניען
16 כולן למלילות - דעל כרחיך מודה בהו רבי יוסי
17 דשבילך ביום שנגמלך עליון, כתיב: והכניסן לשם
18 גורן גמור - ירדה לחן תורת תרומות ומעשרות,
19 וכשבגמלך למומלך - נעשית הכנסתו גורן,
20 והמומלך ביום טוב על כרחו קדים תרומתו, אלא
21 מאי תרומה רוב תרומה גרסינן. ולא גרס אלא
22 מאי אית לך למימר אלא לא תימא הא רבי הא
23 רבי יוסי, דבין לרבי בן לרבי יוסי מתוקמא, ומאי
24 תרומה דתנן מתניתין "אינו זכאי בהרמתה" -
25 ברוב תרומות קאמר, שישנן על ידי דישה
26 ומרות, והן מערב יום טוב. מחלוקת בשבילך -
27 בתנא הוא דפטר רבי יוסי, דרובן לדישה, ואין
28 גרנן אלא במרות. אבל קטניות - יש בני אדם
29 הרבה שאין חובטין אותן יחד אלא כדי קדרתן,
30 לפיכך הכנסתן בחבילין זהו גרנן, תלתן - מין
31 קטנית הוא, ומעט נותנין בקדרה ליתן טעם.
32 כותש - זהו דרך דישתן. ומחשב - מאומד. ואין
33 מפריש על העץ - אין צריך להפריש מן הקשים.
34 ואף על פי שטעם עצו ופריו שוה - לא הייבחו
35 חבמים במעשרות, מדקתני חבילין של טבל,
36 אלמא אסורייתא טבלא. לשמעיון שאר מיני
37 קטניות - דטבלו בחבילי, ואף על פי שהרבה
38 עושין מהן כרי ומרות, וכל שכן תלתן, שהוא
39 נותנו מעט מעט בקדרה למתק, ונותנו בעצו.
40 אלא תלתן אצטריבא ליה - גרסינן. ולעולם רבי
41 היא. והוא הדין לשבילך, ולא חסייעיה מהבא.
42 איבא דאמרי אמר אבוי מחלוקת בשבילך -
43 בתנא מחייב רבי, לפי שהרבה כותסין אותן
44 למלילות וקלית שהן גרנן, אבל בקטניות -
45 סתם הכנסתם למרות, ואסורייתא לא טבלא.

46 מאי לאו במבבל טבול לתרומה - כלומר: מאי לאו גבי ישראל קרי ליה טבל, ועדיין לא
47 נקרא עליו שם בפה, ומסתמא קרי טבל, וחיבי בתרומה שהיא תחלה לכל המעשרות,
48 דכתיב בה "ראשית", לא במבבל טבול לתרומת מעשר - לעולם אף חבילין גמר מלאכה,
49 ואילו גבי ישראל הוא - לא הוה מקרי טבל. אלא בן לן קאי, שקדם והלך אצל ישראל
50 ונטל מעשר ראשון ממנו בחבילין, והואיל וכל על חבילין הללו שם מעשר - נעשו טבל
51 אצלו להפריש מהם תרומת מעשר מן המעשר, שעל ההו להפריש והיא במיתה. וכל
52 תורת תרומה עלית, ותרומה קרייה רומנא. שהקדימו בשבילך - שהקדימו לתרומה גדולה. שמו פובלו - שם מעשר שנקרא עליו טובלו, ואוסרו באכילת עראי ובמיתת כהן טבל,
53 עד שירים תרומת מעשר שלו. ולקמיה ידוב טעמא. כותש למה לי - אי בן לן מוקמינן ליה, למה מוטל עליו לעשותו דגן? אי אמרת בשלמא בישראל קאי, ואסורייתא טבלא -
54 שפיר תנא כותש, דכתיב "דגן", ודרבנן דומיא דאורייתא תקון. קנפא - על שהקדימו, וגרם להערים לעבור על דברי תורה. שהמשנה סדר המעשרות עובר בלאו, "מלאכתך ודמך
55 לא תאחר" (שמות כג), דהכי קאמר: לא תאחר תרומה, להקדים לה מעשר. יעשה אותו גורן גרסינן

1 הא רבי הא רבי יוסי ברבי יהודה - לעולם מוללך במלילות לדברי הכל, ודקשיא לן אם
2 כן מצינו תרומה שוכאי בהרמתה - איך, ודאי מצינו אליבא דרבי דאמר יש תרומה
3 במלילות ומתניתין דקתני לא מצינו - רבי יוסי ברבי יהודה היא, דאמר: אין תרומה
4 במלילות. אוכל מהן עראי - כל זמן שלא דשן ומרחן בכרי - לא נגמרה מלאכתן

5 לתרומה. לְמוֹלֵךְ בַּמְלִילוֹת - הכניסן לאכלן
6 מעט מעט, על ידי מלילות. רבי מחייב -
7 בתרומה, שלא יאכל מהן עראי עד שיפריש.
8 לפי שהכנסתן בשבילך היא גמר מלאכתן, שאין
9 סופן לבא לידי גורן אחר, והוה גרנן. ורבי יוסי
10 ברבי יהודה פותח - "דגן" כתיב, והיינו מרות,
11 דאין דגן אלא קבוץ בכרי. ופרכינן: לרבא דאמר
12 מוללך לרבי יוסי ברבי יהודה נמי, אי שרית
13 למומלך ביום טוב, משכחת לה על כרחיך שוכאי
14 בהרמתה במלילות, שהכניסן לעשות עיסה
15 בדישה ומרות, ומגלך עליהן למומלך להצניען
16 כולן למלילות - דעל כרחיך מודה בהו רבי יוסי
17 דשבילך ביום שנגמלך עליון, כתיב: והכניסן לשם
18 גורן גמור - ירדה לחן תורת תרומות ומעשרות,
19 וכשבגמלך למומלך - נעשית הכנסתו גורן,
20 והמומלך ביום טוב על כרחו קדים תרומתו, אלא
21 מאי תרומה רוב תרומה גרסינן. ולא גרס אלא
22 מאי אית לך למימר אלא לא תימא הא רבי הא
23 רבי יוסי, דבין לרבי בן לרבי יוסי מתוקמא, ומאי
24 תרומה דתנן מתניתין "אינו זכאי בהרמתה" -
25 ברוב תרומות קאמר, שישנן על ידי דישה
26 ומרות, והן מערב יום טוב. מחלוקת בשבילך -
27 בתנא הוא דפטר רבי יוסי, דרובן לדישה, ואין
28 גרנן אלא במרות. אבל קטניות - יש בני אדם
29 הרבה שאין חובטין אותן יחד אלא כדי קדרתן,
30 לפיכך הכנסתן בחבילין זהו גרנן, תלתן - מין
31 קטנית הוא, ומעט נותנין בקדרה ליתן טעם.
32 כותש - זהו דרך דישתן. ומחשב - מאומד. ואין
33 מפריש על העץ - אין צריך להפריש מן הקשים.
34 ואף על פי שטעם עצו ופריו שוה - לא הייבחו
35 חבמים במעשרות, מדקתני חבילין של טבל,
36 אלמא אסורייתא טבלא. לשמעיון שאר מיני
37 קטניות - דטבלו בחבילי, ואף על פי שהרבה
38 עושין מהן כרי ומרות, וכל שכן תלתן, שהוא
39 נותנו מעט מעט בקדרה למתק, ונותנו בעצו.
40 אלא תלתן אצטריבא ליה - גרסינן. ולעולם רבי
41 היא. והוא הדין לשבילך, ולא חסייעיה מהבא.
42 איבא דאמרי אמר אבוי מחלוקת בשבילך -
43 בתנא מחייב רבי, לפי שהרבה כותסין אותן
44 למלילות וקלית שהן גרנן, אבל בקטניות -
45 סתם הכנסתם למרות, ואסורייתא לא טבלא.

46 מאי לאו במבבל טבול לתרומה - כלומר: מאי לאו גבי ישראל קרי ליה טבל, ועדיין לא
47 נקרא עליו שם בפה, ומסתמא קרי טבל, וחיבי בתרומה שהיא תחלה לכל המעשרות,
48 דכתיב בה "ראשית", לא במבבל טבול לתרומת מעשר - לעולם אף חבילין גמר מלאכה,
49 ואילו גבי ישראל הוא - לא הוה מקרי טבל. אלא בן לן קאי, שקדם והלך אצל ישראל
50 ונטל מעשר ראשון ממנו בחבילין, והואיל וכל על חבילין הללו שם מעשר - נעשו טבל
51 אצלו להפריש מהם תרומת מעשר מן המעשר, שעל ההו להפריש והיא במיתה. וכל
52 תורת תרומה עלית, ותרומה קרייה רומנא. שהקדימו בשבילך - שהקדימו לתרומה גדולה. שמו פובלו - שם מעשר שנקרא עליו טובלו, ואוסרו באכילת עראי ובמיתת כהן טבל,
53 עד שירים תרומת מעשר שלו. ולקמיה ידוב טעמא. כותש למה לי - אי בן לן מוקמינן ליה, למה מוטל עליו לעשותו דגן? אי אמרת בשלמא בישראל קאי, ואסורייתא טבלא -
54 שפיר תנא כותש, דכתיב "דגן", ודרבנן דומיא דאורייתא תקון. קנפא - על שהקדימו, וגרם להערים לעבור על דברי תורה. שהמשנה סדר המעשרות עובר בלאו, "מלאכתך ודמך
55 לא תאחר" (שמות כג), דהכי קאמר: לא תאחר תרומה, להקדים לה מעשר. יעשה אותו גורן גרסינן

כשם שתרומה גדולה נישלת וכו' - ואם תאמר: מה צריך למילף תרומת מעשר מתרומת גדולה דנישלת במחשבה? תיפוק ליה דבהריא כתיב בה "ונחשב", דקאי אתרומת מעשר וכו' ופירש הקונטרס: דלאו דוקא נקט מחשבה, אלא אומד דוקא נקט. ועיש לומר: אי לאו דילפינן תרומת מעשר מתרומה גדולה - לא הייתי אומר דתרומת מעשר נישלת במחשבה, דאי משום קרא ד"ונחשב" דכתיב גבי

מעשר - מוקמינן לה בתרומה גדולה. דהכי קאמר בירושלמי: כל התורה למדה ומלמדה, חוץ מתרומת מעשר דמלמדה ואינה למדה. דהא "ממנו" דכתיב גבי תרומת מעשר, דמיניה נפק מוקף, דררשינן ממנו - מן הסמך לו, ומוקמינן לה בתרומה גדולה דבעינן מוקף, אבל בתרומת מעשר - מדארייתא לא בעינן מוקף. אלמא: גבי ממנו דכתיב במעשר - מוקמינן ליה בתרומה גדולה, והכא גמי ונחשב, נימא כדפרישית. ומה ראתי האי אדגן והאי לא אדגן - ותימה: דהכי אסיק אדעתיה דמקשה למיך אפכא, דבשבלין היא חייב, ובהקדימן בכרי היא פטור? אם הוא חייב בשבליים - כל שכן בכרי, שכל מה שאחרי כן היא חייבו ואומר הרב רבינו יצחק דהכי קאמר: מה ראתי לחייב מכל צדדין הקדימו בכרי ופטור בשבלין, אימא דבין חייב ובין פטור בהקדימו בכרי - פטור קודם ראיית פני הבית, חייב לאחר ראיית פני הבית. ומשני: האי אדגן, פירושו: בהקדימו בכרי, ואם כן דין הוא שיהא חייב מכל צד.

ואם קלף נתון לתוך ידו חייב - פירש רש"י: ואם קלף מתוך השבלין. ותימה: היכי מקלפא לרב דביתוהו כסי כסי? האמר לעיל דמולל מלילות מערב שבת וכו'. משמע: הוא כשבת - אסורו ויש לומר: דהתם מיירי לתלוש מן השבליים, שהוא מפרק, והוה תולדה דרש שהוא אב מלאכה, והכא מיירי בשבכר נחלשו מערב שבת מן השבלין, אבל עוד דן בקליפתן החיצונה, ולבן פרי. ומה שפירש רש"י: הכא דאם קלף נתון לתוך ידו חייב מפני שהוא קבע - לא נהירא. דבסמך משמע שהטעם מפני שהוא גמר מלאכה, הואיל והוא קולף הרבה ביחד, היינו דגנו.

ביצה מולל - פירושו: ביום טוב. ובשבת אסור למלול. וכיצד מנפח - רוצה לומר: בשבת, דביום טוב שרי אף בקנן ובתמחוי. ביצה מנפח וקאמר בין קשרי אצבעותיו - ותימה: דלעיל אמר המולל מלילות מערב שבת למחר מנפח מיד ליד כו' אבל לא בקנן וכו'! ויש לומר: דלעיל הוי פירוש בין קשרי אצבעותיו, וקנן ותמחוי דנקט - משום יום טוב נקט ליה.

בית
הכא נמי: מלאכת מחשבת אסרה תורה. ביצה מולל? אפיו משמיה דרב יוסף אמר: תדא אהרא, ורב אפיו משמיה דרב יוסף אמר: תדא אהרמי. רבא אמר: פיון דמשני - אפילו תדא אפולוהו נמי. ביצה מנפח? אמר רב אדא בר אהבה אמר רב: מנפח מקשרי
כלומר ואם עד שלא פקסו העמיד ערמה מוק, כמין כרי - הוקבעו. אלמא: העמדת ערמה היא גמר מלאכה למעשר. ולענין שבת, משהביא בצלים לביתו - אין העמדת ערמה מלאכה. אלמא מאי אית לך למימר - אף על גב דלמעשר היא מלאכה, לשבת - מלאכת מחשבת שהיא מלאכת אומנות אסרה תורה, שנסמכה פרשת שבת למלאכת המשכן ב"ויקח", והתם מלאכת מחשבת כתיב. ביצה מולל - ביום טוב, דאמון לעיל מוללין מלילות. והא דכתיב שניו בעי מעובדא דחול. הא אהרא - בין גודל לאצבע, הא אהרתי - בין גודל לשתי אצבעותיו. ביצה מנפח - דאמרין לעיל: למחר מנפח מיד ליד בשבת.

אלא מן הגורן ומן היקב - שנגמר כולה, דכתיב "דגן תירוש ויצהר" (במדבר יח). מחשב הא מרידה בעי - בשלמא אי ישראל מוקמת לה, ובתרומה גדולה - איכא למיתני מחשב, דנישלת באומד. שתרומה גדולה לא נתנה בה התורה שיעור, דכתיב "ראשית דגנך" (דברים יח). ורבנן הוא דאמרי שיעור עין עין ובינונית ורעה. הלכך, באומד סגי. דאי גמי לא יתיב כשיעור - חטה אחת פוטרת כל הכרי. אבל גבי לוי "מעשר מן המעשר" כתיב (במדבר יח). וצריך למדוד: אבא אלעזר בן גימל גרסינן, ונחשב לבם תרומתכם - בלויים כתיב. בשתי תרומות הכתוב מדבר - דכתיב "כדגן מן הגורן" - זו תרומה גדולה, "ותרומתכם" - זו תרומת מעשר. פה תרומה גדולה נשלת באומד - כדפרישית דלא כתיב בה שיעור. וכמחשבה - נתון עיניו ביצד זה ואוכל ביצד אחר, דכתיב "ונחשב", ואתרייהו קאי, והא דקאי יליף לה מתרומה גדולה - משום אומד נקט לה. הואיל ויצא עליו שם מעשר - ורחמנא אמר "והרמותם ממנו מעשר מן המעשר" - משנקרא מעשר הזקיק לתרומתו. פטור מתרומה גדולה - שהיה לו לבקון לטול תרומה גדולה תחלה, שהרי קריה "ראשית", והלוי אחריז מעשר במה שמשיר. וזה שנטל מעשר תחלה, ונמצא שלא הורמה תרומה גדולה ממשערו, וישראל לא יתן לבקון אלא אחרי חתומיה במה ששיר - נמצא כהן מפסיד, פטור הלוי מתרומה גדולה שבמעשר זה, שנאמר "והרמותם ממנו תרומת ה'", ופירושו: ומה היא התרומה - "מעשר מן המעשר". אפילו הקדימו - לתרומה בכרי משנתמרת, נפטור לוי, מהאי קרא. עליוך אמר קרא - כרי שלא תאמר כן. מכל (מתעשרותיכם) תריבו את כל תרומת ה' - ובלויים כתיב. ולהכי כתיב "כל", למימר דכל צד תרומה המוטלת בו - יתן. ומה ראתי - דהאי "כל" דמרבני שרית ליה אהקדימו בכרי, ואיך אהקדימו בשבליים, אימא איפכא! האי אדגן - הקדימו בכרי - כבר נעשה דגן, ומשבא לכלל דגן חלה עליו חובת כהן, דכתיב "ראשית דגנך". הלכך, אכלי (מתעשרותיכם) קרא דחובת דכון - בכרי תשדיה. המקלף שעורים - לאוכלן קלופים חיים. ואוכל - ופטור מן המעשר. דכי האי גונא אכילת עראי היא. ובשלא נתמרחו קאי, שמקלפן מתוך שובלת שלחן. חייב - במעשר, דהוה ליה קבע. וכן לשבת - אחת אחת לא הוי מפרק תולדה דרש, דכלאחר יד הוא. אבל משקבצן בידו - והיא תולדת דרשה, וחייב כסי כסי - מלא כוסות. ואוכל - בלא מעשר. לתוך חיקו - בשולי בגדיו, שוקרין פאנץ. והוי גיטו של מעשר - כלומר: הרבה מלאכות שאמרו שהן קובעות גורן למעשר לאסרו באכילת עראי, ומותרות בשבת. איזהו גיטו למעשר - לעיל מינה איירי בפירות. וקאמר: אימתי גמר מלאכתן ליקבע למעשר. משיפקסו - משינטל פקס שלחן, והוא כמין פרח בראשו, כמו שיש בתפוחים ונפל מאליו כשמתיכש. ושלא פקסו משיעמיד ערמה -

אלא מן הגורן ומן היקב, כך תרומת מעשר אינה נישלת אלא מן הגורן ומן היקב. מחשב? הא מרידה בעי! הא מני - אבא אלעזר בן גימל היא. דתינאי, אבא אלעזר בן גימל אומר: "ונחשב לבם תרומתכם" - בשתי תרומות הכתוב מדבר, אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר. כשם שתרומה גדולה נישלת באומד ובמחשבה - כך תרומת מעשר נישלת באומד ובמחשבה. גופא, אמר רבי אבהו אמר רבי שמעון בן לקיש: מעשר ראשון שהקדימו בשבלין - שמו טובלו לתרומת מעשר. מאי טעמא? אמר רבא: הואיל ויצא עליו שם מעשר, אמר רבי שמעון בן לקיש: מעשר ראשון שהקדימו בשבלין - פטור מתרומה גדולה, שנאמר "והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר" מעשר מן המעשר אמרתי לך, ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר. אמר ליה, רב פפא לאביו: אי הכי, אפילו הקדימו בכרי נמי! אמר ליה: עליוך אמר קרא "מכל מעשרותיכם תרימו את כל תרומת ה'". ומה ראתי? האי אדגן, והאי לא אדגן. תנן התם: המקלף שעורין מקלף אחת אחת ואוכל, ואם קלף ונתן לתוך ידו חייב. אמר רבי אלעזר: וכן לשבת. איני? והא רב מקלף ליה דביתוהו כסי, כסי, ורבי היי מקלף ליה דביתוהו כסי, כסי! אלא, אי אהרמ אספא אהרמ: המולל מלילות של חטים - מנפח על יד על יד, ואוכל, ואם נפת ונתן לתוך חיקו - חייב. אמר רבי אלעזר: וכן לשבת. מתקוף לה רבי אבא בר ממל: ורישא, למעשר - איך, לשבת לא? ומי איכא מידי דלענין שבת לא הוי גמר מלאכה, ולמעשר הוי גמר מלאכה? מתקוף לה רב ששת בריה דרב אידי: ולא? והא גרנן למעשה, דתנן: איזהו גרנן למעשר? הקשואין והדלועין משיפקסו, ושלא פקסו משיעמיד ערמה. ותנן נמי גבי בצלים: משיעמיד ערמה, ואלו גבי שבת - העמדת ערמה פטור! אלא מאי אית לך למימר - מלאכת מחשבת אסרה תורה,

מקשרי
כלומר ואם עד שלא פקסו העמיד ערמה מוק, כמין כרי - הוקבעו. אלמא: העמדת ערמה היא גמר מלאכה למעשר. ולענין שבת, משהביא בצלים לביתו - אין העמדת ערמה מלאכה. אלמא מאי אית לך למימר - אף על גב דלמעשר היא מלאכה, לשבת - מלאכת מחשבת שהיא מלאכת אומנות אסרה תורה, שנסמכה פרשת שבת למלאכת המשכן ב"ויקח", והתם מלאכת מחשבת כתיב. ביצה מולל - ביום טוב, דאמון לעיל מוללין מלילות. והא דכתיב שניו בעי מעובדא דחול. הא אהרא - בין גודל לאצבע, הא אהרתי - בין גודל לשתי אצבעותיו. ביצה מנפח - דאמרין לעיל: למחר מנפח מיד ליד בשבת.

ביצה דף יג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קעא

הקדימו בשבלין, כיון שקיבלו הלוי קודם שנעשה דגן, ועדיין לא
היו השבלין טבולין לתרומה, מסתבר שבו נאמר המיעוט שהלוי
פטור:
הגמרא מביאה דין נוסף בענין חיוב מעשר: תנן תהם (מעשרות פ"ד
מ"ה), תפלקה שעורין מן השבולת קודם מירוח לאוכלם כשהם
חיים, תפלקה אחת אחת ואוכל אכילת עראי ופטור מן המעשר. ואם
קלקה ונתן לתוך ידו תייב לעשר, משום שזהו אכילת קבע המחויבת
במעשר. ומוסיפה הגמרא, שעל כך אמר רבי אלעזר, וכן הדין
לענין שבת, דהיינו, המקלף אחת אחת ואוכל אין זה מלאכת מפרק
ודש ומותר, אך המקלף ונותן לתוך ידו, חייב משום שזוהי שווא
תולדת מלאכת דש. שואלת הגמרא: איני – איך אפשר לומר
שהמקלף ומלא בידו בשבת חייב, והא רב מקלקלא ליה דבייתיה
כפי כפי – אשתו של רב היתה מקלפת לו מלא כוסות שעורים
בשבת, וכן רבי חיאי מקלקלא ליה דבייתיה כפי כפי בשבת, הרי
מצינו שמוטר לקלף הרבה יחד בשבת. מיישבת הגמרא: אלא, אי
אתמר – מה שאמר רבי אלעזר שכן הדין לענין שבת אסיפא
אתמר, משנינו כסיפא של משנה זו, המולל מלילות של חמים –
המפרק חטים מן השבולת, מנפח – מנער בידו את הקליפות על יד
על יד – מעט מעט, ואוכל ואין צריך לעשר באכילת עראי זו, ואם
נפח ונתן לתוך חיקו – לשולי בגדיו תייב לעשר, מפני שהוא
אכילת קבע. ועל דין זה אמר רבי אלעזר וכן לשבת, שאם מלל
מלילות מערב שבת, מותר בשבת לנפח מעט מעט ולאכול, שהרי
זה דרך אכילה ואינו אסור משום בורר. אך אם ניפח ונתן לחיקו
חייב משום בורר.
שואלת הגמרא: מתקיף לה רבי אבא בר ממל, וכי אפשר לומר כן
ברישא שנתבאר בה דין קילוף, שלענין מעשר אין – חייב כאשר
קולף ונותן לידו, ואילו לענין שבת לא חייב על זה משום איסור
מלאכה, ופי אבא מירי – האם מצינו כעין זה דלענין שבת לא הוי
גמר מלאכה ולמעשה הוי גמר מלאכה. משיבה הגמרא על כך
בלשון שאלה: מתקיף לה רב ששת בריה דרב אידי, וכי לא מצינו
שחלוק דין שבת ממעשר לענין גמר מלאכה, והא מצינו כן לענין
גרינן למעשה – חשיבות גורן וגמר מלאכה להתחייב במעשר, דתנן
(מעשרות פ"א משניות ב"א), איזהו גרינן למעשה – אימתי נחשב
גמר מלאכה להתחייב במעשרות, תקשוואן והדלועין משפיקו –
משיבש הפרח שבראשן ויפול, וכל זמן שלא פסקו גמר מלאכתן
הוא משפיקו אותן בערמה כגורן. והנן נמי גבי בצלים, שמשפיקו
ערמה הרי זה גמר מלאכתן להתחייב במעשר. ואילו גבי שבת
העקרת ערמה פטור שאין העמדת ערימה בבינו נחשבת מלאכה,
הרי מבואר שיש דברים שלמעשה נחשבים גמר מלאכה, ולענין
שבת לא. אלא מאי את לך למימר שהטעם שערימה בשבת אינה
מלאכה, משום שרק מלאכת מחשבת היא מלאכת אומנות אברה
תורה, ועשיית ערימה אינה מלאכת אומנות. תפא נמי לומר
לגבי קילוף, שרק מלאכת מחשבת אברה תורה וקילוף אינו מלאכת
אומנות, ולכן מותר בשבת אף שלענין מעשר נחשב למלאכה:
***

אלא מן הגורן ומן תייב – כלומר מתבואה שנגמרה מלאכתה, כך
תרימת מעשר אינה ניטלת אלא מן הגורן ומן תייב.
ממשיכה הגמרא ושואלת: אמנם אם היינו מפרשים במשנה זו
שמדובר בטבל גמור שבא להפריש ממנו תרומה גדולה, היה מובן
מדוע שנינו 'מחשב כמה זרע יש', שמשמעותו שמפריש מאומד
ואין צריך למדוד בדקדוק, שהרי מן התורה תרומה גדולה אין לה
שיעור, אלא שחכמים נתנו שיעור להפרשה בעין יפה עין בינונית
ועין רעה, וכיון שמן הדין אפילו חיטה אחת פוטרת את כל הכרי,
לכן ניתן להפרישה מאומד. אך לדברך שמדובר במשנה בלוי
המפריש תרומת מעשר, קשה, מדוע שנינו 'מחשב', הא תרומת
מעשר תרימה בעי שהרי מן התורה שיעורה הוא עשירית
מהמעשר במדויק. מתרצת הגמרא: הא מני – משנה זו כמי
נשתנה, בשיטת אבא אלעזר בן גימל היא, הסובר שגם תרומת
מעשר ניתנת באומד. דתניא, אבא אלעזר בן גימל אומר, ממה
שנאמר (במדבר יח כז) 'והחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן'
מבואר שבשתי תרומות תרומת מדרב, אחת תרומה גדולה שהיא
'כדגן מן הגורן' ואחת תרומת מעשר שהיא 'תרומתכם', והוקשו
דיני תרומת מעשר לתרומה גדולה, בשם שתרימה גדולה ניטלת
באומד, שהרי לא נאמר בה שיעור, וכן ניטלת במחשבה – אין
צריך להפרישה בדיבור אלא יכול לחשב שהתבואה שבצד זה של
הכרי תהיה תרומה, ולאכול מצד שני של הכרי, כך תרומת מעשר
ניטלת באומד ומחשבה. חוזרת הגמרא לבאר את הדין המובא
לעיל (ע"א): גופא, אמר רבי אבהו אמר רבי שמעון בן לקיש, מעשר
ראשון שהקדימו ליתנו ללוי בעודו בשבלין – קודם המירוח שעדיין
לא נתחייבו בתרומות ומעשרות, שמו – שם מעשר הנקרא עליו
טובלו לתרומת מעשר – עושהו טבל לענין שיהא אסור באכילה
עד שיפריש ממנו תרומת מעשר לכהן, אף שעדיין לא נגמרה
מלאכתן ולא הגיע זמן חיובן בתרומות ומעשרות. מבארת הגמרא:
מאי טעמא, אמר רבא הואיל ויצא עליו שם מעשר התורה אמרה
(במדבר יח כז) 'והרמתם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר', כיון
שנקרא עליו שם מעשר חייבה התורה להפריש ממנו תרומת
מעשר אף שעדיין לא נגמרה מלאכתו:
***

הגמרא מוסיפה דין נוסף במעשר שהקדימו בשבלין: אמר רבי
שמעון בן לקיש, מעשר ראשון שהקדימו ליתנו ללוי קודם נתינת
תרומה גדולה לכהן, בעודו בשבלין שעדיין לא נתחייב בתרומות
ומעשרות, הרי הלוי פטור מלהפריש תרומה גדולה מהמעשר
שקיבל, אף על פי שבחמת הקדמתו הפסיד הכהן, שלא יפרישו
הבעלים תרומה אלא על השאר, שנאמר 'והרמתם ממנו תרומת ה'
מעשר מן המעשר', הרי מפורש בפסוק שרק תרומת מעשר מן
המעשר אמרתי לך – ולוין להפריש, ולא אמרתי להפריש גם
תרומה גדולה וגם תרומת מעשר מן המעשר. שואלת הגמרא: אמר
ליה רב פפא לאבני, אי הכי – אם הפסוק ממעט שהלוי פטור
מנתינת תרומה גדולה מן המעשר, מדוע רק בהקדימו בשבלין
הדין כן, אפילו כשהקדימו את המעשר לתרומה אחר שנתמרח
בכרי נמי יפטר הלוי מליתן תרומה גדולה לכהן, משיבה הגמרא:
אמר ליה אבני, עליך – על 'הקדימו בכרי' ששאלת שיפטר הלוי מן
התרומה, אמר קרא (במדבר יח כט) 'מבל (מעשרותיכם)
[מתנתיכם] תרימו את כל תרומת ה', ופסוק זה נאמר בלויים,
ונאמר 'כל' לרבות שיש אופן שצריך הלוי ליתן את כל התרומות,
גם תרומה גדולה. שואלת הגמרא: ומה ראית – מאור שכל
מרבח שחייב בתרומה גדולה, ומעשר מן המעשר ממעט שפטור,
מנין שהריבוי נאמר בהקדימו בכרי, והמיעוט בהקדימו בשבלין,
אולי להיפך, הריבוי בהקדימו בשבלין, והמיעוט שפטור הוא
כשהקדימו בכרי. מתרצת הגמרא: האי אדגן – הקדימו בכרי כיון
שכבר נעשה דגן וחל עליו חיוב תרומה גדולה, מסתבר שבו
נאמר הריבוי שמחויב הלוי ליתנו לכהן, והאי לא אדגן – אבל

.א.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שניאור זלמן - אדמו"ר הזקן - בעל התניא והשו"ע

שולחן ערוך - הלכות שבת

1 ה. כְּשֶׁמִנִּיעַ בְּנִשְׁמַת לְיָלֶךְ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לֹא יִשְׁחָה שֵׁם כְּמוֹ בְּמוֹדִים שְׂאִין לְשָׁחוֹת אֶלָּא בְּמִקּוּמוֹת שְׂאִמְרוּ
2 חֲכָמִים כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר בְּסִימָן קי"ג¹⁸¹:

סימן רפא הלכות שבת דיני זמירות ביום השבת סעיף ה

הלכתא רבא

[ז] בסי' קי"ג - מנהגנו לעמוד באמירת 'נשמת כל חי'¹⁷.

ציונים והוספות

ספק במה שכתבתי שם ע"ד כונת אותיות השם באמירת הלל הגדול, שהוא שייך לרבים) שמעטים כמותה בסידור אדה"ז, שהרי בודאי לא העתיק אדה"ז בכתב-יד הסידור את הקאפיטל, אלא הורה שכאן בתפלת שבת צריך להדפיסו. ואם הן הרי אפשר (אף שדחוק קצת) שאותיות השם העמיד המדפיס מדעת עצמו (בהעתיקו הקאפיטל עם האותיות מסי' האריז"ל). ועל דרך מה ששמעתי מספרים כגון דא בנוגע לנקוד השמות בשמו"ע.

18) סעיף ג: הכורע בהודאה שבברכת המזון ... הרי זה מגונה והוא הדין בשאר הודאות כגון לך לברך אנחנו מודים ועתה אלקינו מודים אנחנו לך שאין לרוע בברוך אתה ולא בהודאה אלא במקומות שתקנו חכמים באבות תחלה וסוף ובהודאה שבתפלה תחלה וסוף מפני שלשון הודאה אינו מלשון השתחואה כלל אלא מלשון החזקת טובה והילול והכורע מחמת לשון הודאה שמוזכר ה"ז מגונה וסכל הוא וכריעתו סכלות.

17) להלן כמה ממנהגי אנ"ש באמירת פסוקי דזמרה דש"ק: אין כופלים הפסוק 'אורך ימים' שבמזמור יושב בסתר (ס' המנהגים ע' 30, היום יום י"ח טבת, ודלא כפי שהביא בבדה"ש סי' פג ס"ק ב).

בהלל הגדול צריך להתיז כי לעולם חסדו, דלא לישתמע כלעולם, וגם ס' של חסדו (ס' המנהגים שם).

מהודו עד ויוצא ישראל יכוון ביו"ד של שם הוי' ומפסוק ויוצא ישראל על למולך בה"א כו' (פרי עץ חיים שער השבת פרט יט). וכנראה כוונה זו שייכת לרבים, מדהכניס רבינו בסידורו האותיות יו"ד, ה"א כו' מול פסוקים הנ"ל בתפלת שבת, אף שבכלל לא כתב הכוונות בסידורו, כיון שהוא שוה לכל נפש. (הערת כ"ק אדמו"ר בהגדה של פסח עם לקוטי מנהגים וטעמים עמוד מה, הובא בס' המנהגים עמ' 30, וכן הוא בקצות השלחן סי' פג בדה"ש ס"ק ג).

אמנם באגרות קודש כ"ק אדמו"ר ח"ב ע' רכד: בטח ראה ... ההגדה עם המ"מ וכו' ... ברם אחרי שנדפסה נולד לי

שולחן ערוך - הלכות שבת

17 כ כשם שאסור לפתוח כל נקב משום גזרת תיקון כלי כמו
18 שנתבאר למעלה כך אסור לסתום כל נקב מפני שהוא
19 כמתקן כלי לפיכך אסור לסתום נקב החבית אפילו בדבר
20 שאינו מתמרח ואינו בא לידי סחיטה כגון שיסתום בצרור
21 או בקיסם שהוכנו לתשמיש מבעוד יום שאין בהם משום
22 איסור טלטול אבל אם מניח איזה אוכל וכל כיוצא בו בתוך
23 הנקב כדי להצניעו ונמצא הנקב נסתם מותר.

24 ומותר לתלמיד חכם להערים בדבר זה שיסתום הנקב באיזה
25 אוכל או כל כיוצא בו ויאמר לכל רואה שאינו מתכוין אלא
26 להצניעו הואיל ואף אם יעשה בלא הערמה שיאמר
27 שמתכוין לסתום אין כאן איסור אלא מדברי סופרים וגם
28 כיון שהוא תלמיד חכם לא יבא לעשות בלא הערמה אבל
29 לעם הארץ לא התירו להערים שמא יבא לעשות בלא
30 הערמה שלא יאמר כלל שהוא מתכוין כדי להצניעו אלא
31 כדי לסתום הנקב ויש מתירים בזה אף לעם הארץ ויש
32 לסמוך על דבריהם להקל לתלמיד חכם שמותר לו להערים

1 יט חותמות שבקרקע כגון דלת של בור שקשור בו חבל
2 מותר להתיר הקשר מפני שאינו קשר של קיימא שהוא
3 עשוי להתירו תדיר אבל אם אינו יכול להתיר הקשר אסור
4 להפקיע קליעת החבל או לחתכו משום איסור סתירה שבכל
5 דבר המחובר לקרקע יש בו בנין וסתירה אפילו אינו בנין
6 גמור.

7 במה דברים אמורים כשהדלת עשויה שם לקיום על מנת
8 שלא להסירה בשבת אלא כשרוצה לפתוח הבור מתיר
9 הקשר ופוחת הדלת אבל אינו מסירה משם לגמרי אלא היא
10 קבועה שם לאיזה זמן אבל אם אינה עשויה לקיום כלל אין
11 בה משום סתירה לא בהפקעת החבל או חתיכתו ולא אפילו
12 בהסרת הדלת עצמה אלא אם כן היא סובבת על צירה והוא
13 שומט הציר מחורו כמו שנתבאר בסי' שי"ג ומטעם זה מותר
14 להסיר הדף שמשמין לפני התנור ושורקין אותו בטיט
15 מערב שבת כמו שנתבאר בסי' רנ"ט מפני שאינו עשוי
16 לקיום כלל אלא על מנת להסירו בשבת:

46 כריכתה כדי טפח ויותר אף על פי כן צריך שיהיה יוצא
47 ממנה כדי טפח פרוס לאהל מפני שסביב העיגול אינו נראה
48 כאהל כלל:

49 ג וכל זה באהל שהוא גג אבל מותר לעשות מחיצות עראי
50 לכתחלה בשבת ואפילו עושה אותה כדי להגן מן החמה
51 או מן הצינה אינה כאהל בשביל כך וכן אם עושה אותה
52 בשביל הנרות שלא יכבה אותן הרוח ואין צריך לומר
53 שמותר לעשות מחיצות לצניעות בעלמא שלא יהא יושב
54 במקום מגולה או כגון מחיצה שעושים בשעת הדרשה
55 להפסיק בין אנשים לנשים וכל כיוצא בזה.

56 ולעולם אין מחיצת עראי אסורה אלא אם כן עושה כדי
57 להתיר סוכה כמו שיתבאר בס"י תר"ל או להתיר טלטול על
58 דרך שיתבאר בס"י שס"ב או להתיר שאר איסור כגון
59 שעושה מחיצה גבוה י' טפחים בפני הספרים בפריסת סדין
60 או מחצלת כדי שיהא מותר לשמש מטתו באותו חדר או
61 כדי לעשות שם צרכיו אסור לעשותה בתחלה בשבת לפי
62 שבכל מקום שהמחיצה מתרת היא חולקת שם רשות בפני
63 עצמה כגון כשמתרת איסור טלטול היא עושה אותו מקום
64 רשות היחיד וחולקת אותו מרשות הרבים או כרמלית
65 שאצלו וכן בחדר שבו הספרים היא חולקת אותו לשתי
66 רשויות הספרים הם ברשות בפני עצמה והוא משמש ועושה
67 צרכיו ברשות בפני עצמה וכיון שהוא עושה אותה כדי
68 שתחלוק רשות בפני עצמה הרי זה כעושה אהל.

69 אבל אם אינו צריך לו שתחלק רשות בפני עצמה מותר
70 לעשותה בתחלה בשבת אף אם היא מתרת איסור כגון
71 שתולה מחיצה בפני אור הנר כדי שיהיה מותר לשמש
72 מטתו שאינו צריך כאן לחילוק רשויות אלא כיון שהמחיצה
73 היא גבוה מהנר בענין שאינו רואה את הנר במקום שמשמש
74 וגם היא עבה קצת בענין שאין האור נראה יפה דרך
75 המחיצה מותר לשמש אף אם אינה גבוה י' טפחים שאינה
76 חולקת רשות כלל וגם אם אינה קשורה בטוב בענין שלא
77 יוכל הרוח להניד אותה כמו שצריך לקשור כן במחיצות
78 העשויות לחילוק רשויות כגון בפני הספרים כמו שנתבאר
79 בס"י ר"מ וכיון שאינו צריך לו שתחלק רשות בפני עצמה
80 מותר לעשותה אף בענין שחולקת רשות דהיינו שהיא
81 גבוהה י' טפחים וקשורה היטב:

82 ד וכן בספרים אם תולה המחיצה נגד כל הספרים שאין
83 מגולין כלל שאינו צריך כאן לחילוק רשויות אם יש
84 מכסה אחד על הספרים לבד ממחיצה זו שאף אם אין
85 מחיצה זו גבוהה י' טפחים וגם אינה קשורה בטוב שאינה
86 חולקת רשות כלל מכל מקום אינה גרועה מכיוסי בעלמא
87 ומותר לעשות צרכיו שם או אפילו לשמש אם יש מכסה
88 אחד על הספרים לבד ממחיצה זו שהרי יש כאן שני
89 כיוסיים והרי זה ככלי בתוך כלי לפיכך מותר לתלותה
90 בשבת אפילו בענין שחולקת רשות כיון שאינו צריך לו
91 שתחלוק רשויות ואין צריך לומר שמותר לכסות הספרים
92 בבגדים שני כיוסיים שהרי אין כאן מחיצה כלל:

1 בדבר זה אף בזמן הזה שאין לנו תלמידי חכמים לענין שאר
2 דברים.

3 וכל זה לסתום הנקב בדבר שאין דרך לסתום בו אבל מותר
4 לסתום בעץ שדרך לסתום בו דהיינו לסתום בברזא את
5 הנקב העשוי להוציא בו יין אפילו אינו עשוי לפתחו
6 ולסתמו תדיר אלא לעתים רחוקים מפני שאינו נראה כמתקן
7 כלי בסתימה זו כיון שדרך הוא לעולם לסתמו בעץ זה אבל
8 בדבר שאינו מתוקן לברזא אסור לסתום בו הנקב העשוי
9 להוציא בו יין אם נאבדה הברזא אלא אם כן ע"י הערמה
10 לתלמיד חכם כמו שנתבאר:

11 כא הממרח רטייה דהיינו שמחליק ומשווה הגומות שבה
12 וכן הממרח שעוה או זפת וכל כיוצא בהן מדברים
13 המתמרחים עד שהחליק פניהם הרי זה תולדת ממחך את
14 העור דהיינו שמגרר את הצמר או השער מעל העור עד
15 שמחליק פניו שהוא אב מלאכה שכן היו עושים במשכן כמו
16 שנתבאר בס"י ש"ב.

17 לפיכך אין סותמין נקב בשעוה וכיוצא בה אפילו אינו מכניס
18 השעוה בתוך הנקב אלא מניחה על פי הנקב שאינו נראה
19 כמתקן כלי בסתימה זו כיון שאין הסתימה נכנסת בתוך
20 עובי דופני הכלי שבמקום הנקב אלא היא על פי הכלי מגבו
21 וגם אפילו אם אין בשעוה זו משום איסור טלטול כגון
22 שהכינה לתשמיש מבעוד יום אעפ"כ אסור לסתום בה
23 משום גזירה שמא ימרח השעוה לדבקה בדופני הכלי סביב
24 הנקב עד שיחליק פניה שם ויתחייב משום ממחך ואפילו
25 בשומן או בשמן עב אסור לסתום גזרה משום שעוה.

26 ואסור להערים בכאן ולומר שאינו מתכוין אלא להצניעו
27 אפילו הוא תלמיד חכם שכיון שבשעוה קרוב הדבר מאד
28 לבא לידי חיוב חטאת שישכח וימרח כדרכו בחול כדי
29 שתהא הסתימה מהודקת יפה לכן אסרו גם בשומן ושמן
30 גזרה משום שעוה וכיוצא בה:

חלק ב סימן שיד דברים האסורים משום בנין וסתירה בשבת טע"פ"ס
י"ט"כא

31 א אסור לעשות אהל דהיינו גג המאהיל עליו להגן מאיזה
32 דבר כגון מן החמה או מן הגשמים או מאיזה דבר אחר
33 אפילו הוא עראי שאינו עשוי להתקיים ואפילו אין מחיצות
34 תחתיו כגון שפורס מחצלת על גבי ד' קונדיסין אעפ"כ כיון
35 שעשוי כדי להאהיל ולהגן הרי זה אהל גמור ואסורוהו
36 חכמים אע"פ שהוא עראי גזרה משום אהל קבע שהוא
37 תולדת בונה:

38 ב ולא אסרו אלא לעשותו בתחלה בשבת אבל אם היה
39 אהל עראי עשוי מבעוד יום מותר להוסיף עליו בשבת
40 כגון אם היתה המחצלת פרוסה מבעוד יום כדי טפח שזהו
41 שיעור להיות נקרא אהל מותר לפרסה כולה למחר ולהוסיף
42 עוד מחצלאות שהכל אינו אלא תוספת לאהל טפח העשוי
43 מאתמול ואפילו לפרוס על מחיצות מותר בענין זה וטפח
44 שאמרו הוא חוץ מן הכריכה דהיינו שהמחצלת כולה אף
45 שהיא כרוכה ונתונה שם מבעוד יום ויש בעובי עיגול

לקוטי תורה

41 וכמו שיהיה לעתיד לבא כדכתיב ומלאה הארץ
42 דעה, פירוש, הארץ היא האמונה, שנקראת
43 בשם ארץ שהיא המדרגה התחתונה שאין בה
44 גילוי אלא אמונה בלבד.

45 ביעודים דלעתיד לבא נאמר "כי מלאה הארץ
46 דעה את ה'", שהפירוש הפנימי בזה הוא, ד"ארץ"
47 הוא כינוי למדריגה היותר נמוכה בנפש האדם,
48 וזהו ענין האמונה, היות דכשיש לאדם רק אמונה
49 בה, אע"פ שהוא בוודאות גמורה בלי שום ספק
50 ח"ו, מ"מ אין אלקות נרגש בחושי אדם (כנ"ל),
51 וכנ"ל דזוהי תכונת האמונה שהיא מרחוק "במה
52 שלא נודע ונגלה", ונמצא שאין כאן שום גילוי
53 בנפש ולכך נק' ארץ.

54 **כי נעוץ תחלתן בסופן, שאין גילוי תחלתן אלא**
55 **בבחינת סופן.**

56 והא בהא תליא, דהיות שמדובר בהקב"ה
57 בכבודו ובעצמו שהוא מובדל לגמרי מגדר עולמות
58 (בבחינת סובב כל עלמין), לכן אי אפשר להיות
59 שום גילוי בחושי האדם, ולא שייך בזה אלא ענין
60 האמונה בלבד, וכמ"ש בספר יצירה "נעוץ תחלתן
61 בסופן", פירוש, הקב"ה עצמו שהוא תחילת הכל
62 מתגלה רק ב"סופן" (בבחינת "ארץ"), היא האמונה.

63 ובחינת אמונה זו תהיה מלאה דעה, שתהי'
64 בבחינת הכרה והרגשה וכאלו רואה וכו'.
65 וכמ"ש ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כו'.

66 וזהו החידוש דלעתיד לבא, שאז תמלא "הארץ
67 דעה", פירוש, שהקב"ה עצמו, שבזמן הזה אפשר
68 רק להאמין בו (בבחינת "ארץ" שבאדם), יהי'
69 נרגש בחושי האדם, בבחינת דעת והרגשה, וכמ"ש
70 "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר גו'", שתהי' ראי'
71 באלקות.

72 *[להלן (פרק ה') יבאר ששלימות ענין הדעת*
73 *(והרגשה) בהקב"ה עצמו תהי' רק לעתיד לבא, אך מכל*
74 *מקום נצטוינו גם בזמן הזה "ודעה אמונה" כנ"ל,*
75 *להמשיך את האמונה בבחינת הרגשה (וכמו שמבאר*
76 *בפרטיות יותר להלן פרק ד').*

77 ומעתה יבאר כיצד אפשר להיות דבר כזה,
78 שהקב"ה בכבודו ובעצמו שהוא קדוש ומובדל מגדר
79 עולמות יהי' נרגש בנפש האדם:]

1 והנה כתיב שכן ארץ ורעה אמונה, פירוש ורעה
2 מפרנס, שצריך לפרנס ולהמשיך מזון להגדיל
3 את האמונה, עד שתהיה קבועה בלב האדם ג"כ
4 בבחינת דעת והרגשה וכאלו רואה כו'.

5 גדר האמונה הוא, דגם כשאדם מאמין באיזה
6 דבר באמת, שאין שום ספק אצלו באמיתית הענין,
7 מכל מקום אין הדבר נרגש בו אלא נשאר רחוק
8 ומובדל ממנו עד שאפשר לו לאדם להתנהג בהיפך
9 ממש מכפי המחוייב מאמונתו.

10 וכמאמר רז"ל גנבא אפום מחתרתא רחמנא
11 קריא (גנב העומד על פי המחותרת על מנת לגנוב,
12 קורא אל הקב"ה שיצליח בגניבתו), ועומק כוונת
13 חז"ל היא, שאין קריאת הגנב רק מן השפה ולחוץ,
14 אלא הוא מאמין באמת שהצלחתו בגניבתו תלוי'
15 רק בהקב"ה (ולכן קורא אליו ית'), אלא שמכל
16 מקום אין אמונתו פועלת עליו לחדול מגניבה
17 שהיא היפך ציווי השי"ת, לפי שהאמונה אצלו היא
18 בבחינת "מקיף" בלבד, היינו שהיא נשארת
19 "רחוקה" מן האדם וכחותיו, ובמילא אינה
20 משפיעה עליהם שישתנו ויתאימו כפי המחוייב
21 מצד אמונתו זאת.

22 וזהו שנאמר "ודעה אמונה", שאדם צריך
23 לפרנס את עצמו עם האמונה שבו, דכמו בגשמיות
24 כשאדם אוכל מאכל גשמי מתחזקים על ידי זה
25 כוחותיו הרוחניים ונרגשים אצלו יותר, כך צריכים
26 להמשיך את האמונה לתוך נפשו, שתהי' קבועה
27 בלבו ונרגשת מאד אצלו, בבחינת דעת והרגשה
28 כאילו רואה.

29 וזה נקרא "הגדלת האמונה", שאין הכוונה
30 שהאדם נעשה יותר מאמין - שהרי אמונה אמיתית,
31 גם במדריגה הפשוטה ביותר, היא בוודאות גמורה
32 בלי שום ספק ח"ו כנ"ל; אלא "הגדלת" האמונה
33 משמעה, שהאמונה לא נשארת בבחינת "מקיף"
34 אלא היא מתקרבת לנפש האדם, להיות קבועה
35 בלבו עד שהיא משפיעה על חיינו.

36 *[להלן יבאר שהתורה ומצוותי' הם ה"מזון"*
37 *המחזקים את האמונה, שתהי' "קבועה ותקועה בלב*
38 *ונפש האדם", אלא קודם שיבאר איך אפשר להמשיך*
39 *את האמונה שתהי' קבועה בלבו ונפשו - מביא ראי'*
40 *שכן יהי' לעתיד לבא:]*

32 דהנה ידוע דשם "אדם" הוא מלשון "אדמה"
 33 לעליון", היינו שבחינת "אדם" דומה למה
 34 שלמעלה ממנו (וכנ"ל, שאדם התחתון הוא בצלם
 35 ודמות "אדם העליון"); ומכיון שגם "אדם העליון"
 36 נקרא בשם "אדם" - על שם "אדמה לעליון" - על
 37 כרחק צריך לומר, שבחינת "אדם העליון" דומה
 38 להאור האלקי שלמעלה ממנה. והיינו כפי שנתבאר
 39 לעיל, שב"רמ"ח אברין דמלכא" (הן רמ"ח מצות-
 40 עשה, בחינת "אדם העליון") נמשך אור הסובב כל
 41 עלמין (שלמעלה מגדר עולמות).

42 ונמצא, שעל ידי מצוות נמשך באדם גילוי אור
 43 אין סוף ב"ה הסובב כל עלמין, ולפיכך ע"י מצוות
 44 נקבעת האמונה בנפש האדם.

45 [מובן ופשוט דזה שהאדם יכול להמשיך אור אין
 46 סוף ב"ה ע"י המצוות, אין זו מצד מעלתו וגדולתו -
 47 שהרי הוא יתברך מובדל מגדר העולמות ולא שייך
 48 לומר שאדם נברא בעל גבול יכול להמשיך (בכח עצמו)
 49 אור אין סוף ב"ה בנפשו.

50 אלא הטעם הוא לפי שתורה ומצוות הן פנימיות
 51 רצונו של הקב"ה (ראה תניא פרק כ"ג), שהקב"ה
 52 בעצמו "מלובש" כביכול בהן, ולפיכך ע"י קיום
 53 התומ"צ נעשה צוותא וחיבור בין הקב"ה והאדם
 54 המקיים המצוות.

55 להלן יבאר בפרטיות יותר, דזה שאמרנו שע"י
 56 קיום המצוות נמשך אור אין סוף ב"ה בנפש האדם,
 57 למרות שהוא יתברך מובדל לגמרי מגדר הנבראים -
 58 אין זה רק מצד הנקודה הכללית שבכל המצוות כולן
 59 (שהן רצון העליון ב"ה), אלא גם מצד הגדר הפרטי
 60 שבכל אחד משלשת העמודים דתורה עבודה וגמילות
 61 חסדים:]

1 והמשכה זו להיות הגדלת האמונה הוא ע"י
 2 תורה ומצוות, שעליהם נאמר נעשה אדם
 3 בצלמנו כדמותנו, רמ"ח מצות הם רמ"ח אברין
 4 דמלכא, בחינת אדם אדמה לעליון, שהם הן
 5 רמ"ח המשכות מבחינת סובב כל עלמין.

6 כדי שיהי גילוי אלקות בנפש, לא רק בבחינת
 7 אמונה (שהיא "מרחוק") אלא באופן שיהי נרגש
 8 בנפש, "ורעה אמונה"- ה"ז ע"י קיום התורה
 9 והמצוות, כי ע"י תורה ומצוות נמשך גילוי אלקות
 10 בנפש האדם המקיים אותן.

11 וביאור הענין:

12 כתיב "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", היינו
 13 שצלם ודמות האדם התחתון הוא בדומה כביכול
 14 לצלם דמות הקב"ה (שלכן מצינו שיש מדריגה
 15 באורו של הקב"ה שנקרא בשם "אדם", וכמפורש
 16 בנבואת יחזקאל ועל דמות הכסא דמות כמראה
 17 אדם), שמזה מובן, שכשם שיש באדם רמ"ח
 18 אברים, כך אצל הקב"ה יש רמ"ח אברין כביכול.

19 ומה הם "אברין" הקב"ה (שאין לו גוף ולא
 20 דמות הגוף ח"ו)? הנה על זה אמרו בזהר, רמ"ח
 21 מצות-עשה הן רמ"ח אברין דמלכא. והטעם
 22 שנמשלו המצוות לאברים הוא, דכמו שבכל א'
 23 מרמ"ח אברי הגוף מלובש כח וחיות מהנפש
 24 המתאים לתכונת ומזג האבר ההוא, כך למעלה
 25 כביכול, שבכל מצוה ומצוה מרמ"ח מצות-עשה
 26 מלובש "אור" אחר מאור אין סוף ב"ה.

27 אמנם, האור האלקי שנמשך על ידי קיום רמ"ח
 28 מצות-עשה, אינו אור מוגבל ומצומצם מאור
 29 הממלא כל עלמין, אלא מאור אין סוף ב"ה בכבודו
 30 ובעצמו, הסובב כל עלמין.

31 וזהו עומק הכוונה בתואר "אדם העליון",

ב.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורנא דובער - אדמו"ר האמצעי

שערי אורה

5 שהוא אדם קטן כרביא בחי' קטנות דמוחין ומדות
 6 אבל הוא בבחי' פרוץ אדם במוחין ומדות כו' כי בחי'
 7 גדלות המוחין דח"ע עכ"פ מאיר גם בו רק שמצומצם
 8 בו ביותר כמשל הנער ששכלו ומדותיו קטנים כנ"ל

1 (נט) אך כ"ז שהשפע נמשך דרך בחי' כרוב הנ"ל
 2 היינו דוקא מאצי' לבי"ע שהוא בבחי'
 3 רוחניות השפע עדיין להיות מזון וחיות למלאכים
 4 עליונים דבי"ע ה"ז ע"י בחי' נער מט"ט בחי' אדם רק

ד"ה יידענת ויום פרק ג

24 שרים שלמטה כו' וזהו כי תרכב על סוסך מרכבותיך
 25 ישועה שבחי' מרכבה דסוסים היו גם בזמן מ"ת וע"ז
 26 אמר דוקא וסוס אשר רכב עליו המלך כנ"ל דהנה אמר
 27 רכב אלקים רבתיים כו' אד' במ סיני בקדש ולכאורה
 28 אין זה שא' סיני בקדש שייך לענין רישא דקרא רכב
 29 אלהים כו' אך הענין הוא שכש' שנמשך למלאכים
 30 עליונים שהן ח"י אלף עולמות מבחי' רכב אלקים בחי'
 31 כרוב קל הנ"ל כך אדנ"י במ סיני בקדש דהיינו ע"י
 32 בחי' אור דשם אדנ"י המצומצם במרכבה דפני אריה
 33 כו' נמשך מהם למטה מטה לבא האור והשפע בעשיה
 34 גשמית והוא ענין בחי' ההמשכה האלקית ממש
 35 שנתלבש ובא בעשיה גשמית בעוה"ז השפל בבחי'
 36 גילוי קולות וברקים וענן כבוד ואש להמשיך התורה
 37 בעשיה גשמית לא תרצח כו' וכמו לעשות המשכן
 38 בדברים גשמיים כיריעות וקרשים גשמיים שיהיה גלוי
 39 אלקות ודברים גשמיים כ"כ ה"ז ע"י בחי' מרכבה
 40 דסוסים דוקא כמו שהתלבשות אור העליון בעוה"ז
 41 בהשפעת הגשמי' הוא ע"י סוסים מטעם הנ"ל כמו
 42 שגבורת הסוס גשמי גדול מגבורת האדם להוליך
 43 למקום רחוק כו' וזהו כי תרכב על סוסך בשעת מ"ת
 44 מרכבותיך ישועה שיש בהן כח ואור גדול ביותר מאור
 45 הנמשך ע"י בחי' אדם שהוא ע"י בחי' כרוב נער מט"ט
 46 הגם שנא' בו כי שמי בקרבו כנ"ל וד"ל:

שער הפורים

1 אבל בחי' ההמשכה וההשפעה היורדת למטה מטה
 2 בהגשמה גמורה כמו בעוה"ז השפל החומרי שהוא
 3 למטה מטה הרבה מבחי' ח"י אלף עולמות הרוחני'
 4 הנ"ל הנה זה נמשך ע"י בחי' סוס דוקא וכמו שראה
 5 זכריה במרכבה סוסים אדומים וסוסים שחורים כו'
 6 שהוא בחי' כחות ההשפעה שנמשך ע"י לעוה"ז השפל
 7 להתלבש בגשמיות ממש כמו בני חיי ומזוני הגשמיים
 8 וכל הברכה והשפע הגשמי' בדצח"מ וארמ"ע כו'
 9 והיינו וסוס אשר רכב עליו המלך עד"מ הסוס
 10 בגשמיות שכחו גדול יותר מן האדם ע"כ יכול לישא
 11 את הרוכב למקום רחוק ביותר שלא יוכל להגיע שם
 12 בעצמו כלל וגם מרוצתו גדול' הרבה יותר ממרוצת
 13 האדם מפני גבורת כח הסוס כידוע. וכמו"כ יובן
 14 למעלה בבחי' ירידת אור השפע מרוחניות וגשמיות
 15 בעוה"ז השפל שהוא ע"י בחי' גבורת סוס העליון
 16 שיוכל להוריד השפע וחיות הרוחניות למטה מטה כ"כ
 17 עד עולם הגשמי הזה שזהו בבחי' מרוצה בכח גדול
 18 שאין זה בכח אדם כלל דהיינו שאין זה ביכולת בחי'
 19 כרוב נער מט"ט הנ"ל שא"י להוריד בעצמו כ"כ למטה
 20 מטה רק מאצ"י לבי"ע בבחי' הרוחניות בלבד כנ"ל
 21 אבל לא בעשיה גשמית כ"א שולח השפע ע"י בחי'
 22 מרכבה דסוסים עליונים שהן כמו מרכבות סוסים
 23 שראה זכריה הנביא שמוליכים בחי' שפע עליונה לע'

ג.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורנא מנחם מענדל - אדמו"ר הצמח צדק

מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרט"ו - [הנחת כ"ק אדמו"ר מהר"ש]

15 גלגלתא הנ"ל למעלה אין הפי' כן, רק הפי' שהוא
 16 למעלה ממש מבחי' המוחין, ולא שהיא רק חופה עליו.
 17 אך הענין הוא כדאיתא בזוהר אית רצון ואית רצון,
 18 אית רצון לתתא ואית רצון לעילא, הענין הוא
 19 דאיתא בזוה"ק ע"פ נודע בשערים בעלה, דא קוב"ה
 20 דאיהו אתיידע ואיתדבק לכאו"א לפום מה דמשער
 21 בלבי', דנודע הוא ל' התחברות כמ"ש והאדם ידע,
 22 והנה יש עוד פי' נודע ל' רצון כמ"ש כי רק אתכם
 23 ידעתי כלומר רציתי, וגם נודע ל' דעת, והפי' שע"י
 24 בחי' בשערים היינו בחי' שערי בינה בחי' התכונות
 25 בגדולת א"ס ב"ה איך שמחי' ומהוה מאין ליש תמיד
 26 וכמ"ש שאו מרום עיניכם וראו כו', ופי' וראו היינו
 27 בחי' הבנה והשגה, הנה ע"י בחי' השגה זו יולד לו
 28 רצון לאלקותו ית', ופי' לפום כו' היינו לפי"ע העמקתו

1 **וידבר** ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד כו' שאו
 2 את ראש כו' לגלגלתם כו' אתה ואהרן, וצ"ל
 3 ענין נשיאת ראש מהו, דהנה יש ב' בחי', בחי' ראש
 4 ובחי' גלגלתא דחפיא על מוחא, ראש הוא בחי' תלת
 5 מוחין שבראש שכל וטעם, ובחי' גלגלת הוא בחי' הרצון
 6 מפני שהרצון חופה על הטעם והשכל כמו הגלגלת
 7 דחפיא על מוחא, עד"מ כשמגלה רצונו לזולת הרי אינו
 8 מגלה לו רק הרצון אבל הטעם כמוס ונעלם בהרצון,
 9 וכמו"כ למעלה איכא ג"כ בחי' אלו וכמ"ש נעשה אדם
 10 בצלמנו כדמותינו, דאיתא כשישראל עונין אמן יהא
 11 שמי' רבא מברך הקב"ה מנענע בראשו, אמנם אין
 12 המשל דומה לנמשל כלל, דהנה המשל מהרצון הנ"ל
 13 הרי עיקר מציאות הרצון וסיבתו הוא הטעם שנולד
 14 ממנו, רק שהרצון חופה עליו בהגלותו לזולת, אבל בחי'

11 מחת"ב, וכל בחי' ההבנה והשגה הוא רק בבחי' גילוי
 12 האור והזיו להוות כו', ואית רצון לעילא היינו הרצון
 13 בנפש מצד עצמותו ומהותו, וההשגה המביאה לרצון
 14 זה הוא בחי' ביטול ההשגה בחי' חכמה כ"ח מ"ה
 15 דהיינו ששיג היטב ענין זה איך דלית מחתב"כ ואין
 16 ערוך אליו כלל שע"ז יתבטלו אצלו כל השגותיו
 17 הקודמות, כי לגבי העצמות כולא קמי' כלא חשיבי
 18 וע"י ביטול ההשגה יגיע לבחי' הרצון שמצד עצמותו,
 19 בחי' הרצון שלמעלה מטעם ודעת והשגה (וע' כ"ז
 20 בלקו"ת בד"ז באורך).

וידבר ה' אל משה במדבר סיני

1 בזה ולפי ריבוי התמדתו ודעת שיחשוב בזה תמיד,
 2 והיינו בחי' הרצון שמצד הדעת והשגה כו', דעת
 3 תחתון, והגם דלית מחתב"כ, היינו בי' דווקא במהו"ע,
 4 אבל בבחי' השפלתו והתפשטותו להוות ולהחיות הנה
 5 ע"ז כתי' נודע בשערים כו', ובחי' זו הוא רק בחי' נודע
 6 מציאותו ולא מהותו, ועד"מ השמש וזיו השמש, שאי
 7 אפשר כלל להסתכל בהשמש עצמה, ואדרבה יקלקל
 8 הראות, וההסתכלות הוא רק בהאור והזיו וכמ"ש וירא
 9 אלקים את האור כי טוב, ועד"ז יובן למעלה וכמ"ש כי
 10 שמש ומגן הוי' אלקים, שבבחי' הוי' עצמותו לית

ד.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שמואל - אדמו"ר מוהר"ש

תורת שמואל - תרל"ב

29 בד"ה מי כמוכה הנ"ל, ונתהוו מכח שמו ית' שז"ע
 30 שאנו אומרים אח"כ ברוך שם כבוד מלכותו לעולם
 31 ועד. ולפי ערך האריכות בהילול הלזה והעמקת הדעת
 32 בהתבוננו' במוח בינתו ותכונתו לפי ערך זה ממש הוא
 33 בחי' העבודה שבלב זו תפלה. וזהו שאומרים סלח לנו
 34 כי חטאנו בשמו"ע שלכאור' הי' מהראוי להתחיל
 35 הקדמת התפלה בזה שהרי אין לך מדריגה היותר
 36 נמוכה מהחוטא שהוא ל' חסרון מל' והייתי אני ובני
 37 שלמה חטאי' שחסר הכל, והי' מהראוי להתחיל בזה
 38 איך שחסר לו ומבקש שיומשך וימולא החסרון,
 39 ומה"ע שמתחילי' בהודאה תחלה בקומו משנתו מודה
 40 אני, וגם בהתחלת התפלה הודו לה', ואח"כ פסוד"ז,
 41 ואח"כ ברכת ק"ש וק"ש, ואח"כ בתפלה אומר סלח
 42 לנו כי חטאנו שאחר אריכות התפלה כ"כ אז אומר
 43 שחטא, שלכאור' אינו מובן כו'. אך באמת כן הוא
 44 שקודם התפלה דרך איש ישר בעיניו שמאחר שלא
 45 חטא מאומה וגם עשה מצוה, נדמה לו שהוא קרוב
 46 לאלקות וכ"ש שלא חטא, אמנם לאחר שמתבונן במוח
 47 בינתו הדק היטב ענין ביטול המלאכי', ה"ה מבין
 48 שענין ביטולו אינו מגיע אפי' לשליש ולרביעי, ואח"כ
 49 בק"ש בהתבוננו' ה' אחד ושמו אחד יחו"ע ויחו"ת
 50 בבחי' דעת והכרה, ה"ה מוצא א"ע איך שהוא מרוחק
 51 מה' אחד בתכלית הריחוק וכל מה שעשה בקיום
 52 מצותיו ית' ה"ה לגרמי' בלתי קבלת עול מלכות שמים
 53 ועול מצות כדבעי למהוי שז"ע מארז"ל למה קדמה
 54 שמע לוחי' אם שמוע כדי שיקבל עליו עומ"ש תחלה
 55 ואח"כ יקבל עליו עומ"צ כמשנ"ת ביאור דבר זה מן
 56 ד"ה והתהלכתי בתוככם עד שובה ישראל, ק"ט, ואז

1 והנה מתרומת מחצית השקל היו לוקחי' קרבנות
 2 כמארז"ל במשנה רפ"ד דשקלי' התרומה מה
 3 היו עושים בה לוקחי' בה תמיד' ומוספי' כו' וכל
 4 קרבנות הצבור, ונת' במ"א שורש ענין הקרבנות
 5 בעבודה שהוא בחי' בירור נה"ב ועכשיו תפלה במקום
 6 קרבנות תיקנו, שהתפלה היא ג"כ בירור נה"ב, וז"ש
 7 (משלי י"ז ג') מצרף לכסף כור לזהב בוחן לבות ה',
 8 ופי' בזהר מצרף לכסף דא אברהם, כור לזהב דא
 9 יצחק, בוחן לבות דא יעקב, וכת' (משלי ק"ז ק"א)
 10 מצרף לכסף כור לזהב איש לפי מהללו, פי' שכמו ע"י
 11 המצרף והכור מברר' ומנקי' הזהב והכסף מן הפסולת
 12 המעורב בהם, כן איש לפי מהללו הוא בחי' הבירור
 13 שלו בתפלה לפי ערך ההילול והשבח בהתבוננותו בה'
 14 אחד ושמו אחד, הוא בחי' האמונה בסובב וממלא
 15 והמשכת הדעת בהם שה"ע ורעה אמונה להמשיך דעת
 16 באמונה שיהי' כאילו רואה כו'. ובכדי לבוא לזה צריך
 17 להקדים תחלה פסוד"ז הוא לזמר עריצי' ולהכרית כל
 18 החוחי' המונעי' ומעכבי' מבית ומבחוץ, והוא ע"י
 19 ההתבוננו' בביטול ושירת המלאכי' והילול כל מה
 20 שנברא בששת ימי בראשית, ואיך כי הוא צוה ונבראו
 21 בדרך ממילא ומאליו וכמשנ"ת ביאור ד"ז במ"א
 22 באורך, ולכן אני הוי' לא שנית, ואתה הוא קודם
 23 שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנבה"ע בלי שום שינוי
 24 כלל וכלל, והיינו מפני כי ה' אחד שגם עכשיו לאחר
 25 שנבה"ע הוא אחד ומיוחד שלא יש שום מציאות
 26 אמיתי' זולתו ית', וכל מה שנברא הם היום ונפסדי'
 27 ולכן אינם מציאות אמיתי'. וכד דייקת בהו שפיר
 28 תמצא שגם הם כחות אלקות המוסתר ונעלם כמ"ש

1 אומר בתפלה סלח לנו כי חטאנו, פי' שחסר לו הרבה
2 ויודע ומכיר בעצמו החסרון והפחיתות שלו ומבקש
3 סליחתו שיומשך מאוא"ס בעל הרצון מקור כל

4 הרצונות שיתמלא הפגמי' והחסרונות' בהרצון על שלא
5 קיים רצונו ית' כדבעי למהוי כו', וזהו שורש ענין
6 העבודה.

כי תשא את ראש בני'

בס"ד. (ש"פ ויקהל פ' שקלים, ל"ב).

ה.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שלום דובער – אדמו"ר מוהרש"ב

שיעורים בהמשך המאמרים – תער"ב

1 והמדריגה הג' הוא האורות המתלבשים בכלים ואז
2 נעשה שינוי באור, שמאבד במידת מה את הפשיטות
3 שלו (אף שלמדנו שגם בשרש האור יש בו גדר של עשר
4 ספירות, הרי ביחס לכלים הוא נחשב כפשוט) שבאים
5 בבחינת תפיסה והתלבשות ממש בכלים עד שנעשים
6 כפי מהות הכלים שבאין ערוך כלל לגבי האור כו', הרי
7 מתגלה באורות הגדר וההתחלקות שבהם.
8 וכמו בדוגמא לזה בהשגה דאור השכל שבמוח להשיג
9 השגה נשמיות שאינו בערך השכל וההשגה שבנפש
10 המשכלת כו', - ההשגה של נפש המשכלת לפני
11 שהתלבשה בגוף יש לה יכולות של הבנה שלא בערך
12 כלל למה שיכולה להשיג אחרי שירדה והתלבשה בגוף
13 הגשמי, כיון שלאחר התלבשות הכח השכלי במוח
14 הגשמי נעשה בו ציור וגדר כמהות המוח הגשמי.
15 וכמו משל נוסף - הסברא כשהיא בהשגת שמאי והלל
16 שהן בבחינת חסד וגבורה ממש כו', - הלל בחינת חסד
17 ושמאי בחינת גבורה, הנה שניהם שמעו את אותה
18 סברא מפי רבותיהם שמעיה ואבטליון, אלא שכאשר
19 היא נאמרה על ידם הרי זה היה באופן מופשט מגדר
20 של חסד וגבורה, אך כאשר זה נקלט בכליהם של שמאי
21 והלל הרי נעשה בזה ציור וגדר לפי בחינת נשמתם⁶⁰.
22 וכמו בן נמשל האורות כשהן מתלבשים בהכלים הרי
23 הם בבחינת מהות ומציאות דבר בבחינת אור החכמה
24 ואור החסד ואור הגבורה כו', ולא רק מה שנראים לפי
25 גוון הכלים - כלומר, אין הפירוש שגם כשהם בתוך
26 הכלים הרי הם פשוטים במהותם, ורק מצד הגוון של
27 הכלים נראה בהם גדר ומידה (וכדעת הרמ"ק), כי אם
28 שנעשים בבחינת חסד וגבורה ממש בבחינת מציאות -
29 לא רק חסד וגבורה שנראית מצד הכלים בלבד, אלא

נעשה בהם ממש גדר של חסד וגבורה. והסיבה לזה, כי
יש לאור גדר אף בשורשו לפני הצמצום, ולכן
כשמתלבש בכלי, הרי הכלי כביכול חושף את הגדר
והמידה הקיימת בו בהעלם אף קודם.
הציור והגדר הנעשה באורות לאחר התלבשותם בכלים
הוא בעל משמעות - עד דכבדי להיות בחינת הביטול
וההתכללות בהם - באורות, צריך כח חיצוני. כלומר
מצד הציור שבאורות לאחר התלבשותם בכלי, הרי אין
להם יכולת להתכלל ולהתאחד יחד, שהרי ההתכללות
היא מצד ההתבטלות וחוסר הגדר והמציאות. וממילא
בשביל להיות אחליפו דוכתייהו כו', (מחליפים מקומם)
- אור החסד בכלי הגבורה ואור הגבורה בכלי החסד,
זהו דוקא על ידי גילוי אור עליון כו'. - צריך כח חיצוני
ועליון יותר, שיפעל את החיבור וההתכללות באורות
(המתבטאת כנזכר לעיל בהחלפת מקומותיהם) כי מצד
עצמם, אחרי שהתלבשו בכלים, יש בזה גדר ומידה
ואינם יכולים להתאחד או להתלבש בכלי ומידה אחרת.
ועל דרך מה שכתוב⁶¹ המשל ופחד עמו עושה שלום
במרומו ופירשו על זה⁶² דהקב"ה עושה שלום בין
המלאכים הנמצאים במרום, שהרי מיבאל שר של מים
כו' וגבריאל שר של אש ואינם מכבים זה את זה היפך
הטבע שזהו על ידי גילוי אור עליון דוקא, - אור שמעל
שניהם ולכן הוא פועל הביטול וההתכללות שלהם,
בדוגמת שני שרים שדעותיהם שונות ובעומדם לפני
המלך הם מתבטלים ומתאחדים.
דהמלאכים הנם שהן נמצאים בעולם הבריאה שרשן הוא
מאורות וכלים דאצילות וכמו שכתוב בסידור של
אדמו"ר הזקן עם דא"ח שער הקריאת שמע⁶³ דנפש
דמלאכים שרשן מאורות דאצילות וגוף המלאכים שרשן

63. וזה לשונו שם (עמוד 146): והענין הוא דכתיב במלאכים
עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לזהו והנשמה שלו נמשך מבחי'
כח אלהי שבי"ט דבי"ע שכללותם נר"נ ששרשן נמשך מי' כלים דז"א
כנ"ל והיינו מי' כלים הפנימיים נעשה בחי' נשמה כללית לעולם
הבריאה לכל המלאכים אשר שם ומי' כלים התיכונים נעשה בחי'

60. וכפי שנתבאר באריכות במאמר הריבעי "כל מחלוקת
שהיא לשם שמים".
61. איוב כה, ב.
62. ראה במדבר רבה פרק י"ב, ח. שיר השיירים רבה פרק ג,
יא. תנחומא ויגש ו.

34 עם שרשם זהו על ידי גילוי אור עליון שפועל בהם
 35 ההתאחדות וההתכללות כו', וכמאמר הזוהר בפתח
 36 אליהו אנת הוא דקשיר לון ומייחד לון (- אתה הוא
 37 שמקשר אותם ומייחד אותם) דקאי (שהכוונה) על
 38 האורות המתלבשים בכלים דהתקשרות והתאחדות
 39 שלהם כאור אין סוף ברוך הוא וכן היחוד וההתכללות
 40 שלהם – בינם לבין עצמם - הוא על ידי דאנת הוא
 41 דקשיר כו' כלומר כח עליון.
 42 (ומכל מקום – מבהיר הרבי נ"ע – גם אחרי התלבשות
 43 האורות בכלים, הרי הדביקות והיחוד של האורות עם
 44 האין סוף הוא לא כמו היחוד של הכלים עם האין סוף,
 45 שהרי האור הוא בבחינת איהו וחיוהי חד להיות שזהו
 46 בחינת האור כו'), - ואילו בחינת הכלים הם גרמוהי,
 47 והיחוד שלהם עם האין סוף הוא באופן אחר. שלכן
 48 בזוהר מחלק זאת לשנים "איהו וחיוהו חד" "איהו
 49 וגרמוהי חד". למרות, שהיחוד של האורות הוא שונה,
 50 הרי הכח לאחדם הוא רק על ידי גילוי אור העליון.
 51 וחיינו – הסיבה לזה שצריכים אור עליון בשביל
 52 ליחדם, לפי שנעשים בבחינת מציאות כפי מהות
 53 הכלים, הנה בכדי שישארו דבקים בשרשם (שזה עיקר
 54 ההבדל בין האור לכלי, שאור הוא דבוק במקור, ואילו
 55 כלי הוא באופן של ריחוק, ולכן כדי שלמרות שהאור
 56 מתלבש בכלי, הוא ישאר דבוק במקורו) זקוק לכח
 57 עליון שמעליו, ועל כן דוקא על ידי אור עליון נעשה
 58 בהם הביטול כו'.
 59 קיצור.
 60 והמדריגה הא' הנוכרת לעיל היא בחינת המרום לבדו,
 61 בחינת עתיק דאדם קדמון, והמדריגה הב' הוא המתנשא
 62 מימות עולם, בחינת אריך, וכל זה בבחינת בלי מ"ה.
 63 והמדריגה הג' הן האורות המתלבשים בכלים, שנעשים
 64 כערך מהות הכלים, וזה שאחליפו דוכתייהו וכן
 65 ההתקשרות שלהם כאור אין סוף וההתכללות שלהם
 66 הוא על ידי אור עליון המאיר עליהם ובהם.

שבת פרשת בלק תער"ב

1 מכלים דאצילות כו', והתכללות שלהם הוא על ידי
 2 האור עליון שלמעלה משניהם שעל ידי זה מתבטלים
 3 ממצאותם כו'.
 4 וכמו כן באצילות באורות המתלבשים בכלים שהן
 5 בבחינת חסד וגבורה כו', בכדי שיהיה הביטול
 6 והתכללות שלהם הוא על ידי אור העליון דוקא כו', -
 7 כלומר כדי שיהיה התחברות בינם לבין עצמם, חסד
 8 וגבורה יחד, הוא על ידי אור עליון, ונוסף לזה - וכן
 9 ההתאחדות וההתקשרות שלהם כאור אין סוף ברוך הוא
 10 הוא על ידי אור העליון כו'. – כלומר גם ההתאחדות
 11 של המידות עם שרשם באור אין סוף, אינה מכח עצמם
 12 אלא על ידי גילוי אור עליון.
 13 לעומת זאת, בדרגות הגבוהות יותר של האור אין צריך
 14 גילוי אור עליון בשביל התאחדותם עם מקורם.
 15 כפי שמפרט הרבי נ"ע: הנהגה – המדריגה הא' באורות,
 16 שהיא שרשי האורות הכלולים כאור אין סוף הרי הם
 17 מיוחדים בעצם כאור אין סוף ברוך הוא ואינם צריכים
 18 גילוי אור עליון נוסף בשביל להתאחד ולהתכלל.
 19 וגם – המדריגה הב' באורות, שהוא אור הקן, בבחינת
 20 התגלות שלהם קודם שמתלבשים בהכלים שהן עדיין
 21 בבחינת בלי מ"ה וכלי מהות הרי הם גם כן בבחינת
 22 התאחדות כאור אין סוף ברוך הוא כו', - ואינם צריכים
 23 לגילוי אור עליון.
 24 וכמו שמתלבשים בכלים – שזה הדרגה הג' שבאורות,
 25 הגם שגם אז הן בבחינת אור הדבוק במקורם מצד שהן
 26 בבחינת אור בעצם כו' שעצם מציאות של אור, זה
 27 קירבה ודביקות, גם כאשר עוסקים באורות המתלבשים
 28 בכלים, (והוא גם כן ענין שנתבאר לעיל פרק י"ד
 29 שהעשר ספירות דאורות הן בבחינת פשיטות לגבי עשר
 30 ספירות דכלים כו'), - גם כאשר האור מתלבש בכלי,
 31 הנה הוא נחשב כפשוט ביחס לכלים, ורק מצד הכלי
 32 נקנה בו הגדר והמציאות ממש.
 33 מכל מקום יש בהם איזה גדר, ולכן ההתאחדות שלהם

שיש למעלה בכלים דאצי' להסתיר ולהעלים את האור כו' ובחינת הצורה של הנשמה שלהם שמישיגים אור אלקי עד שמתבטלים. כ"ז נמשך מבחי' האורות שבאצילות הגנוז בכלים שהוא בלתי מוגבל כנ"ל. וזה ענין ב' נחזות הפכיים בחי' ביטול ובחי' יש ופירוד אשר נמצא כאחד בכל המלאכים דבי"ע לפי ששרש חומר וצורה שלהם מבחי' האורות הממוגז בכלים שיש בהם ב' הפכים וכיוצא בזה כנ"ל בחי' החומר מבחי' הכלים ובחי' הצורה מבחי' האורות כי א"א להיות מציאת החומר שלהם מבחי' האורות בלבד וא"א להיות הצורה מבחי' הכלים לבד מטעם המבואר. ואמנם משתתפים ומתחברים יחד ב' הפכים הללו ע"י מיוזג ומיצוע נכון ממש כפי המיוזג והחיבור שיש באורות וכלים דאצי' אחר שמהם נולדו ונתהוו יש מאין כידוע וד"ל. עיין שם המשך הביאור.

רוח למלאכים דיצירה ומבחי' י' כלים החיצוניים נעשה בחי' נפש לבחינת מלאכים דעשיה. ואמנם מאחר ששרש התהוות המלאכים דבי"ע הוא רק מבחי' הכלים די"ס דאצי' בכלל הרי בהכרח לומר שיש במלאכי' גם ב' נחזות הפכים שבכלים דאצי' וכנ"ל. וענין מציאת ב' הפכים הללו במלאכים היינו מה שאנו מוצאין לפעמי' שיש במלאכים בחי' ביטול במציאות וכמ"ש וצבא השמים לך משתחווים וכיוצא בזה ולפעמים הם בבחי' הפירוד בבחי' דבר יש בפ"ע עד שנמצא בהן החטא וכמ"ש אפקוהו למס"ט כו'. אך הענין הוא דמצד בחי' החומר שלהם מאש ורוח כו' ימצא בהן בחי' הפירוד ומצד בחי' הנשמה שלהן הן באים בבחי' הביטול במציאות לפרקים כו' והר"י מוכרח לומר שבחינת החומר המסתיר עליהם אור אלקי עד שנמצא בהם בחי' הפירוד שרשו נמשך מבחי' כח הגבול

ו.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא יוסף יצחק – אדמו"ר מוהרי"צ

ספר המאמרים ה'תרפ"ז

23 מרגיש את החיות האלקי לא את היש, ואז הוא כפי
24 הפנויה האלקית. וכן ב"ה אחד" תהיה ההתבוננות
25 באחדות ה' בהשגה גמורה כאלו רואה, והיחוד הוא
26 בכמה אפנים, והוא בהתבוננות איך שפלא קמיה פלא
27 תשיב, שהעולמות אינם תופסים מקום לגבי אור אין
28 סוף, דהבטול דהעדר תפיסת מקום הוא בטול
29 במציאות. ויובן זה על דרך משל, חכם גדול שהוא
30 מפלא ומבדל בחכמה, הרי החכם קטן אינו תופס מקום
31 אצלו, והינו דחכמתו של החכם קטן נחשבת אצל
32 החכם גדול כשטות ממש, לא כמו חכמה קטנה פי אם
33 שהוא ודחכמתו נחשב אצלו כשטות ממש, וכמו שלמה
34 המלך עליו השלום דכתיב ביה כ"ה "וה' נתן חכמה
35 לשלמה", דהחכמה נתונה לו, הנה לעצם חכמתו
36 הגדולה הרי חכמת החכמים הקטנים היא אצלו כשטות
37 ממש, וכל-שכן מי שאינו חכם הרי הוא ודאי כשטות,
38 ואצל החכם האמתי הרי נחשב זה שאינו חכם כמו
39 שאינו ממין האדם כלל.

40 קצור. יבאר דבמלא כל עלמין הארת האמונה
41 בהתבוננות בבריאה יש מאין בקרוב, והעלם
42 האין מהיש, ובסובב כל עלמין מאירה בהתבוננות
43 דה' אחד בהבטול דהעדר תפיסת מקום, כמשל החכם
44 קטן שנחשב להעדר החכמה לגבי חכם בעצם.

יום ה' פרשת כי תשא, פורים קטן, תרפ"ז

1 (יב) וזהו "ועמך כלם צדיקים", דעם הו' הנולדים
2 בקדושה וטהרה על פי התורה כלם צדיקים
3 מצד שרש הנשמה, והינו דאמונתנו אמונת כל ישראל
4 הוא בהו' אחד, דהנה כל ישראל אומרים "שמע
5 ישראל הו' אלקינו הו' אחד" ו"ברוך שם כבוד
6 מלכותו לעולם ועד", שב' פסוקים אלו הם הקבלה
7 והאמונה בב' מדרגות דמלא כל עלמין וסובב כל
8 עלמין, ועקר ענין העבודה הוא שהאמונה תהיה מאירה
9 בהשגה גמורה עד שיהיה נרשש בפנימיות, הן ב"ברוך
10 שם כבוד מלכותו לעולם ועד", שיתבונן בענין
11 ההתהוות יש מאין, ותהיה ההתבוננות שלו התבוננות
12 פריטי באיכות ואפן ההתהוות, וההפלאה שבזה, שהרי
13 האין האלקי צריך להיות בקרוב אל היש, ואשר על זה
14 הוסד סדר ההשתלשלות עד שיהיה האין האלקי בקרוב
15 להיות את היש, וצריך להיות גם פן העלם והסתר
16 הבורא מהנבכרא, וכמו שמבאר במקום אחר בארץ באפן
17 ההתהוות וההפלאה שבזה, וכן בהחיות האלקי איך
18 שאין דבר חי מעצמו, והרי הוא חי מחיות אלקי
19 המחיה אותו, ויהיה כל זה בהשגה פנימית, והינו דכמו
20 שהאדם מרגיש בעצמו שהוא חי, הן מרגיש איך
21 שהעולם חי מחיות אלקי, וכאשר מרגיש הן בנפשו
22 שהעולם חי מאלקות, הנה אז בכל דבר גשמי הוא

כה. שכתוב בו.

לקוטי דיבורים

ג. י"ג אד"ר. שעה שני' לילה.

13 הפקיד: עד שעה שביעית כבודו יכול להשתמש
14 בחדר.
15 אני: שילמתי והודיתי לו על התענינותו, ואמרתי
16 כי אשתמש בזכותי, והחדר ברשותי עד שעה שביעית
17 ואסע לסט. ווארווארסקאיה גאסטיניצא, ואשת כוס
18 חמין.

* * *

19
20 בשעה העשירית נפגשתי עם יקירי צמודי לבבי,
21 המוסרים נפשם ממש בעבודת הקדש, מר בניצון ומר
22 אברהם יוסף, ובמשך כשלוש שעות ארכו
23 הרצאותיהם מכל פרטי העבודה.
24 הגזבר מר ג. ביקר את כל חברי הוועידה, את כל

1 שנת ערבה לי ביותר מהמחזה אשר ראיתי
2 בחלום הלילה, ובה בשעה ידעתי כי חלום הוא,
3 והעמדת על עצמי לזכור את המחזה אשר ראיתי
4 ולזכור את השיחות בדברי קדש אשר שמעתי;
5 הפסוקים והאגדות במאמרי חז"ל, ושלשת הספורים,
6 ות"ל עלה בידי לזכור הכל, דבר דבר על אופנו.
7 ובקומי, בשעה ששית, הנה אחר ברכות השחר
8 רשמתי הכל בקצרה, ראשי פרקים, ובעזה"י כשאבוא
9 לביתי אכתוב בארוכה כפי ששמעתי, ורוחי עלי טובה
10 במאד.
11 רחצתי, התפללתי ובחצי התשיעית קראתי את
12 פקיד משרד הגאסטיניצא לשלם לו בעד החדר.

- 19 הנער: איני יודע.
 20 כשנכנסתי להמשרד אמר לי הפקיד קראטאו:
 21 דברו בתיליפון שעל הקיר ואנכי אשמע בתיליפון
 22 אשר על שלחני, כי חפצי לשמוע מי מדבר עמכם ומה
 23 הוא נושא הדיבורים.
 24 אנכי פניתי להטעלעפאניסט ואומר: "הגידו למי
 25 שחפץ לדבר עמדי שיגיד את מספר התיליפון שלו
 26 ואת מי לדרוש וכי בעוד רבע שעה אקראנו, כי
 27 מהתיליפון של הגאסטיניצא לא אדבר".
 28 הפקיד קראטאו נבהל ולא יכול להוציא הגה.
 29 הטעלעפאניסט עשה את שלו וחוזר וקורא בקול רם:
 30 "אגפא"ו חדר מ"ז". * * *
 31 קראטאו: "הנני מצוה לכם לדבר, ובאם לאו,
 32 תתחרטו ולא יועיל".
 33 אני לקחתי את הפתקא של הטעלעפאניסט עם
 34 מספר התיליפון והחדר ופניתי ללכת.
 35 קראטאו צועק: "אזרח שניאורסאן, דעו כי
 36 התריתי בכם בפני עדים".
 1 אחד ביחוד, כי עליו הי' למסור להם - לכל אחד
 2 ביחוד - את סכום הכסף - כפי התקציב - לצרכי
 3 העבודה, למחצה השנה השני, אד"ש-תשרי, ואגב
 4 הודיעם כי הועידה תתקיים בשעה השלישית - ולא
 5 בחמישית - ובמשך שתי שעות אלו ישמעו הרצאה
 6 של ראש ועד התעמולה וראש ועד הבקורת, ואשר
 7 אני אבוא בשעה החמישית.
 8 אכלתי את סעודת הצהרים וחזרתי לחדרי
 9 בגאסטיניצא סט. וו. ועסקתי בכתיבת המאמר "ואתה
 10 תצוה", אשר עד עתה הספקתי לכתוב רק מחציתו
 11 לערך.
 12 * * *
 13 כשהגיעה חצי החמישית הוכרחתי להפסיק.
 14 התפללתי מנחה והלכתי מחדרי לנסוע להועידה.
 15 בפרוזדור ראיתי את הנער - סגן הטעלעפאניסט -
 16 רץ לקראתי ואומר כי קוראים אותו לתילפון במשרד
 17 הגאסטיניצא.
 18 אני: מה קורא?

יומן, תרפ"ז

דבריו ימי הרבנית רבקה זי"ע נבג"מ

השתלשלות ההתחנות

- 1 כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר צ"צ הי' שרוי בצער גדול משתי האסונות (שמתו ב' נכדותיו כנ"ל),
 2 והגם כי בעצמו הי' חפץ להשתדך עם אחת הבנות היתומות בנות גיסתו שרה נ"ע, וגם חמותו
 3 הרבנית אשת כ"ק אדמו"ר האמצעי שלחה אליו לאמר: הלא באפשרך לבחור באחת מבנות
 4 גיסתך שרה ז"ל ולמה לך לחפש מבחוץ, אשר כאלו בודאי לא תמצא, ולא התקבל הצעתה
 5 ונשאר הדבר כך¹⁰¹.

ר' אהרן ז"ל היושבות עמדי. האיך? - שאל בעל הצ"צ נ"ע
 כמתמיה - מה תאמרו לתת נדן?
 נדן? - ענתה חמותו הרבנית ז"ל - את חלקי במעמד* הנני
 נותנת לה***, ואת יפוי הכח של "אשת חבר" שיש לי הנני מוסרת
 לה***.

(* ראה הערה 76.

(** להעיר שהרבנית רבקה היתה ממונה על חלוקת מעות המעמד
 (ראה אגרות קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' קעד ובהערת המו"ל שם).
 וע"פ הוראת חותנה אדמו"ר הצ"צ היתה אמורה לקבל מהמעמד סכום של
 אלף ר"כ לשנה, אך לפועל היא נטלה סכום נמוך יותר, וכמה שנים לא
 נטלה בכלל (אגרות קודש שם ח"ד ע' 7).

(*** ראה הערה 117.

(* ההערות בשוה"ג באותיות אל"ף-בי"ת הם הקטעים
 שנכתבו ע"י כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בשנת תרד"ע ונשמטו על ידו
 כשניתנו להמעתיק (ראה "סקירה קצרה" שנדפסה בחוברת "דבר
 מלכות" לפרשת ויקהל). ההערות הממוספרות הם מהמו"ל.

101) ב"הָאָח" שבהערה 17: "ויהי כעבר איזה זמן ותבא
 הרבנית אשת האדמו"ר האמצעי וצוקללה"ה אל חתנה בעל הצ"צ
 נ"ע ותאמר לו: "עד מתי ישב בנך מוהר"ש ז"ל אלמן בכיתך?
 למה לא תקח לו אשה?" ויען לה: וכי זה מהדברים שנלקחים
 בחטיפה, הנה משתדלים עתה בעיני נכבדות מעיר ליעפעל - כי
 אחד מעיר ההיא חפץ לתת לו נדן שלשה עשר אלף ר"כ - ותוסף
 ותאמר: הנך מתמהמה בענין שידוכים, אולי אתה נותן עיניך
 בממון?

ואלא האיך - ענה בעל הצ"צ נ"ע.

לו בקולי שמעת, היית בוחר אשה לבנך מבנותיו של חתני

- 1 ובהודעיה לרבים אשר ברצון כ"ק אביו להשתדך גם עם שאינם מבני משפחתו (כי תחלה
 2 חשבו מה שבחר באחת מנכדותיו היתה זה לסיבה כי חפץ בבני משפחתו דוקא), התחילו
 3 הגבירים הגדולים להציע בנותיהם בלית נדוניה בסכומים גדולים.
- 4 ומבין ההצעות הרבות בחר כ"ק אאזמו"ר הרב צמח צדק ההצעה להתחתן עם ר' זלמן
 5 פאריצער (כלומר יושב עיר פאריץ הסמוכה לשצעדריץ בפלך מינסק), שהי' גביר גדול ומיוחס
 6 ולמדן, ופיזר נדוניה בסך שמונה אלפים (מה שהי' סכום רב בימים ההם). ושלה אאזמו"ר הרצ"צ
 7 שני שלוחים לפאריץ, להתבונן ולחקור דבר, עם כח והרשאה מאתם (היינו מכ"ק אאזמו"ר
 8 הרצ"צ ומכ"ק אאזמו"ר מוהר"ש), לגמור הדבר באם שימצאו הענין מתאים בכל פרטיו, כפי
 9 שמסרו להם.
- 10 השלוחים באו שמה, והוטב הענין בעיניהם והתקרכו לדבר דבר הפרטים באופן השלשת
 11 הכסף, ולא הסכים ר"ז על חפצם, ונסעו משם. הם הרחיקו מן העיר (כי בעגלה נסעו), והר"ז
 12 שלח ציר מיוחד להשיבם, והודיעם ע"י השליח כי מסכים הוא לחפצם, ויחזרו לגמור הענין. אך
 13 מה' הי' כי השלוחים מיאנו, ונסעו לדרכם הלאה.
- 14 כבואם אמרו כי הענין לא מצא חן בעיניהם, כי השלוחים חפצו להציע שישתדך עם החסיד
 15 הגביר ר' שלמה מאַנעסזאָה¹⁰³, אשר בעברם דרך שקלאָו מצאו כי בביתו נמצאת אחותו הצעירה
 16 או בת אחיו או אחותו, והציעו בענין זה.
- 17 בין כה וכה עברו שנתיים¹⁰⁴, והיו כמה הצעות וכולם לא באו אל הפועל מפני מניעות וסיבות
 18 שונות.
- 19 ובין כך התחדשה ההצעה להשתדך עם אחת הבנות של גיסתו הרבנית שרה נ"ע"י,
 20 והושיב כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר צ"צ ג' אנשים¹⁰⁵, הרב ר' אברהם המ"ץ¹⁰⁶, הרב זלמן

(יח) וכשמוע העולם נוסף על יפיו (כפי שמבואר¹⁰² בקונטרס מיוחד) ואשר ברצון אביו להשתדך עמו גם עם מי שאינו מבני משפחתו (כי תחלה חשבו מה שבחר באחת מנכדותיו הי' זה לסיבה כי חפץ בבני משפחתו דוקא).
 (ט) והי' הדבר בסוד גדול ואיש לא ידע מזה. וכ"ק אאזמו"ר הרצ"צ הושיב ג' אנשים, היינו הבי' שלוחים הנ"ל, וצירף עוד אחד אליהם.

... כפי שסיפרה לי דודתי מרת צ"ג תחי' היו השני שלוחים שנסעו לפאריץ הרב ר' אברהם המ"ץ דליובאוויטש והרב ר' זלמן מיאָנאָוויץ, והשלשה אנשים שהושיב להתיישב בזה היו הבי' שלוחים הנ"ל ובנו של כ"ק רבינו הרצ"צ הרב מהרי"ל זצ"ל.

102) אולי טעה כאן המעתיק וצריך להיות "יבואר", ראה "סקירה קצרה" שנדפסה בחוברת "דבר מלכות" לפרשת ויקהל.
 103) נזכר ברשימת רבינו באגרות-קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"ד ע' רמד. "דברי ימי אדמו"ר הזקן" (קה"ת, תשע"א) ע' כו. ספר השיחות תש"ב ע' 152.
 104) ראה לעיל (ע' יט) שהחתונה הראשונה היתה באלול תר"ח. ולקמן (ע' כד) שהחתונה השני' היתה בניסן תר"י.
 105) מצאנו כמה פעמים שכן הורה אדמו"ר הצ"צ להתייעץ בג' אנשים – ראה אגרות-קודש שלו ע' קעג. וש"נ. וראה אגרות-קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"ג ע' קצד: וידוע משם כ"ק אבותינו הק' צוקללה"ה, וכמדומה שהוא מהבעש"ט ז"ל, אשר ג' אנשים יש להם כח גדול.
 106) בימי נשיאות אדמו"ר הצ"צ שמשו ברכנות בליובאוויטש שני ר' אברהם: הרב ר' אברהם ב"ר אביגדור

כשמע בעל הצ"צ נ"ע את הדברים האלה, שלח לקרוא לאחדים מהאורחים אשר היו אז בליובאוויטש, ובפניהם הוסיף לשאול אותה ע"ד תנאי הנדוניה, והיא הוסיפה לאמר כי היא נותנת את חלקה במעמד ואת יפוי כחה של "אשת חבר".
 לשמע דברי' האחרונים, קם מכסאו ברגש קודש ויצו להאורחים לקחת את המטפחת ולעשות קנין אתה על ההתחנות ועל תנאי הנדוניה הנ"ל ויעשו כן".
 וראה ער"ז "מגדל עז" (כפר חב"ד, תשמ"מ) ע' ריג. ומוסיף שם: ביום החופה צוה רבנו הצ"צ לבנו המהר"ש ללכת לבית הבישול ולקבל את ברכת זקנתו הרבנית. . . [ובקשה מים לרחוץ ידי', הניחתם על ראשו והעניקה ברכתה (במעמד שני עדים) שכל הכחות שירשה מבעלה יחולו על ראשו. וראה גם בשם המשפיע הרה"ח ר' שמואל גרונם אסתרמן ע"ה – "רשימות דברים" לר"י חייטריק, הוצאת תשס"ט, ע' 146.

- 1 מיאָנאָוויטש¹⁰⁷, ובנו כ"ק מהרי"ל¹⁰⁸, והם החליטו כי יקרבו ההצעה.
- 2 ואז נזכר כ"ק אאזמו"ר מוהר"ש בפרטיות המעשה כי בהיותם קטנים אמר על בת־דודתו
- 3 רבקה שהיא תהי' לו לכלה (הובא לעיל¹⁰⁹), וסיפר זה בפרטיות לכ"ק אביו כ"ק אאזמו"ר צ"צ,
- 4 אבל עתה הנהו ירא ליקח את השני מפני פגמה של הבכירה¹¹⁰ כ.

כ) ובדרך־כללית אמר כי הוא חושש לכללות הענין, שמה שמתה אשתו הראשונה יש בזה איזה ענין. ובכן ירא הוא לישא את השני. והי' אומר דעתו על הבכירה, היינו דודתנו מרת צ"ג¹¹¹ תחי'.

אדמו"ר הצ"צ. תקע"א (בערך) * – ג' חשון תרכ"ז. ראה אודותו – בית רבי שם. ספר השיחות תרפ"ז ע' 161. וש"נ. 109) ע' יד.

110) ברשימת רבינו ("רושם חומר") שבהערה 71 ממשיך רבינו בדברי אדמו"ר מהר"ש לאדמו"ר מהורש"ב נ"ע: בחורף ההוא (תר"ח) בפעם הראשון נסעתי לויטעבסק על אסיפת עוסקי הכלל, שבאו משקלאָוו וילנא ומפטרבורג, ושהיתי בוויטעבסק ב' שבועות, שם הוכרתי לחזור חסידות ברבים.

כבואי חזרה מויטעבסק התחזקתי והתחלתי לשקוד בלימוד, וכבוד אאמו"ר התחיל לדבר אתי על־דבר שידוכים שמציעים, והיו הרבה הצעות, וישאלני כאאמו"ר מה הי' דבר המעשה בבית א"ז שיינא (הרבנית של הוד כ"ק האמצעי) ששמע מה שסיפרו לו, האם הנני זוכר את הדבר, ועניתי לו כי הנני זוכר בטוב.

כעבור איזה ימים נכנס כאאמו"ר לחדרי ואמר־לי, באם שהנני מסכים חפץ הוא לחשוב שידוך עם אחת מבנות דודתי שרה, הבכירה או הצעירה – היינו* * דודתך גיטל או אמך. ועניתי לו: באם שהצעירה בלתי משודכת ותחפוך בי אז אפשר הדבר, והבכירה אינני חפץ.

111) = צב"י גיטל.

* ברשימת בני המשפחה שבהערה 63, שבחודש כסלו תרי"א הי' בן ארבעים ושתיים שנה. ** לשון אדמו"ר מהר"ש לאדמו"ר מהורש"ב נ"ע.

הכהן*. ובתקופה מאוחרת – הרב ר' אברהם ב"ר יוסף זעליקסאָן**). ברודניא הסמוכה לליובאָוויטש שימש כרב – הרב ר' אברהם ב"ר גרשון הלוי אשכנזי מקאָליסק***).

107) נזכר ברשימת רבינו מיום כג כסלו תרנ"ג (אגרות־קודש ח"ד ע' קפא). "דברי ימי חיי אדמו"ר הזקן" שם. ספר השיחות קיץ ה'ש"ת ע' 168. תש"ד ע' 73. תש"ה ע' 88. ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש הנ"ל ע' 71. ע' 79.

108) כ"ק אדמו"ר הר' יהודה ליב מקאָפּוּסט, בנו השני של

* חתם על הסכמה משנת תרט"ו להדפסת שו"ע אדמו"ר הזקן (בזיטאָמיר תרט"ו: "אברהם בא"א מוה"א אביגדור הכהן"). בשנת תרי"ו חתם יחד עם אדמו"ר הצ"צ על תשובתו ("אברהם בא"א מוה"ד אביגדור הכהן מ"ק" – הספסה לשו"ע אדמו"ר הזקן אבן־העזר. וילנא תרט"ה. שו"ת צמח־צדק שער המילואים ח"א סמ"ד. בהוצאת תשנ"ד – אה"ע ח"ב טש"ס. וראה שיחות חורף תרצ"ג (תורת מנחם רשימת היומן ס"ע רפ ויאלך). ובשו"ת צ"צ שער המילואים ח"א סל"ו בהערה. בהוצאת תשנ"ד – יו"ד סש"מ"ו בהערה): "אברהם במ"א אביגדור ז"ל הכהן מ"צ דפ"ק ליובאָוויטש". וראה "מבית הגנויס" (קה"ת. תש"ע) ע' קל ויאלך.

** אביו של ר' יעקב קאָפּיל זעליקסאָן. וראה "מבית הגנויס" שם. *** ראה אגרות־קודש אדמו"ר הצ"צ ע' קמד. והוא אחד החותמים על שטר התנאים של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע שנכתב בסיון תרכ"ה ("מבית הגנויס" שם ע' שסג ויאלך). ספר השיחות תש"ה ע' 47. ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש הנ"ל ע' 78.

אגרות קודש

5 ולכבוד בניו יחיו, בעד הטוב והחסד, אשר את טוב לבבם
6 לעשות בשביל הילדים העניים יחיו.

7 אמנם באופן השילוח, עוד לא אדע בזה, וכתבתי
8 ל ידידי הנעלה האדון מאניסזאן ר' חיים שי' מאסקוא (13)
9 [סאליאנקא] וכל אשר יכתוב לו מר מאניסזאן יחי' יהי
10 כמו שאכתוב אני בזה.

11 והי' ברכה ושלוי' כאו"נ והדו"ש, מוקירו ומכבדו,
12 י"י ש"ס.

ב"ה י"ז שבט פ"ב
רוסטוב דאן

כבוד הג' הנכבד, אוהב תורה, רודף
צדקה וחסד אי"א מו"ה אברהם יוסף
שי'

1 שלו' וברכה,

2 בשמחה קראתי מכתב תשובתם, על בקשתי עזר
3 בספרים בעד עניי התלמידים שי' בהתלמוד תורה'ס
4 במדינתינו, והאל הטוב נותן התורה, יתן רב טוב לכבו',

פרשת אחרי

טז * וידבר יהוה אל־משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני־יהוה וימתו: * ויאמר יהוה אל־משה דבר אל־אהרן אחיך ואל־יבא בכל־עת אל־הקדש מבית לפרכת אל־פני הכפרת אשר על־הארץ ולא ימות כי בענן אראה על־הכפרת: * בנזאת יבא אהרן אל־הקדש בפר בן־בקר לחטאת ואיל לעלה: * כתנת־בד קדש ולבש ומכנס־בד יהיו על־בשרו ובאבנט בל יחגר ובמצנפת בד יצנף בגדי־קדש הם ורחץ במים את־בשרו ולבשם: * ומאת עדת בני ישראל יקח שני־שעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעלה: * והקריב אהרן את־פר החטאת אשר־לו וכפר בעדו ובעד ביתו: * ולקח את־שני השעירים והעמיד אתם לפני יהוה פתח אהל מועד: * ונתן אהרן על־שני השעירים גרלות גורל אחד ליהוה וגורל אחד לעזאזל: * והקריב אהרן את־השעיר אשר עלה עליו הגורל ליהוה ועשהו חטאת: * והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד־חי לפני יהוה לכפר עליו לשלח אתו לעזאזל המדברה: * והקריב אהרן את־פר החטאת אשר־לו וכפר בעדו ובעד ביתו ושחט את־פר החטאת אשר־לו: * (שואל) * ולקח מלא־המחטה גחלי־אש מעל המזבח מלפני יהוה ומלא חפניו קמרת סמים דקה והביא מבית לפרכת: * ונתן את־הקמרת על־האש לפני יהוה וכפה * ענן הקמרת את־הכפרת אשר על־העדות ולא ימות: * ולקח מדם הפר והזה באצבעו על־פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע־פעמים מן־הדם באצבעו: * ושחט את־שעיר החטאת אשר לעם והביא את־דמו אל־מבית לפרכת ועשה את־דמו כאשר עשה לדם הפר והזה אתו על־הכפרת ולפני הכפרת: * וכפר על־הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל־חטאתם

וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך מטמאתם: * וכל־אדם לא־יהיה | באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד־צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד פל־קהל ישראל:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי־שיחות ח"ב ע' 92)

אחרי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני ה' (טז, א)

מסבך בתסידות שבני אהרן הגיעו בעבודתם לדרגה מאד נעלית בקרבנתם אל ה', עד שגופם לא היה יכול להכיל את התשוקה והאהבה העצומה לקב"ה, ובאו ל"כלות הנפש" ממש, שיצאה נשמתם. וככ"ז באה התורה - 'אחרי מות' - עם ציונים ואזהרות נוספות, לומר, שגם לאחר הדרגות הנעלית ביותר של בני אהרן, עדן יש מקום לעלות בדרגות נוספות, ואין גבול בעבודת ה'.

שני * ויצא אל־המזבח אשר לפני־יהוה וכפר עליו ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על־קרנות המזבח סביב: * והזה עליו מן־הדם באצבעו שבע פעמים וטהרו וקדשו מטמאת בני ישראל: * וכלה מכפר את־הקדש ואת־אהל מועד ואת־המזבח והקריב את־השעיר החי: * (סלמו) אהרן את־שתי כתיב ידו קרי ידיו על־ראש השעיר החי והתורה עליו את־פל־עונת בני ישראל ואת־פל־פשעיהם לכל־חטאתם ונתן אתם על־ראש השעיר ושלח ביד־איש עתי המדברה: * ונשא השעיר עליו את־פל־עונתם אל־ארץ גזרה ושלח את־השעיר במדבר: * ובא אהרן אל־אהל מועד ופשט את־בגדי הכד אשר לבש בבאו אל־הקדש והניחם שם: * ורחץ את־בשרו במים במקום קדוש ולבש את־בגדיו ויצא ועשה את־עלתו ואת־עלת העם וכפר בעדו ובעד העם:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי־שיחות ח"ג ע' 987)

אחרי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני ה' וימתו (טז, א)

יש להקשות מהו כפל הלשון - 'אחרי מות' . . . וימתו? ויש לבאר על־פי פרוש התסידות, מה היה חטאם של בני אהרן: בני אהרן התעלו לדרגה נעלית מאד, שהביאה אותם לקרבה ואהבה עצומה לקב"ה, עד שהביאה אותם לכלות הנפש, ביציאת הנשמה מן הגוף. וחטאם היה שאין זה רצון

דָּם שִׁפְךָ וּנְכַרְתָּ אִישׁ הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עִמּוֹ:
 ה לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־זִבְחֵיהֶם
 אֲשֶׁר הֵם זִבְחִים עַל־פְּנֵי הַשְּׂדֵה וַהֲבִיִּאֵם לַיהוָה
 אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל־הַפֶּתַח וּזְבָחוּ וּזְבָחוּ
 שְׁלָמִים לַיהוָה אוֹתָם: וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת־הַדָּם
 עַל־מִזְבֵּחַ יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַחֹלֵב
 לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: וְלֹא־יִזְבָּחוּ עוֹד אֶת־
 זִבְחֵיהֶם לְשַׁעֲרֵם אֲשֶׁר הֵם זָנִים אַחֲרֵיהֶם חֻקַּת
 עוֹלָם תְּהִי־זֹאת לָהֶם לְדֹרֹתָם:

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחות ליל י"א ניסן תשמ"א ע"פ ביאורי החומש)

וּזְרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבֵּחַ ה' פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר
 הַחֹלֵב לְרִיחַ נִיחֹחַ לַה' (יז, ו)
 הַדָּם וְהַחֹלֵב אֲסוּרִים בְּכָל שְׁמוּשׁ, מִלְּבַד עֲלִיתֶם לְקָרְבַּן
 לַה' בַּמִּזְבֵּחַ. בַּאִוִּיר הַעֲנָנִים בְּעִבּוֹדַת הַבּוֹרָא: הַחֹלֵב מִסְּמַל אֶת
 כַּחַת הַמַּעֲנוּג שְׂבָאָדָם, וְהַדָּם מִסְּמַל אֶת הַלֵּהט וְהַהֲתַלְהֵבוֹת
 שְׂבוּ. הַיָּצֵר הַרַע יְכוּל לְטַעַן כְּלָפֵי הָאָדָם, אִין סָפַק שְׂצָרִיף
 לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַמַּעֲנוּג וְהַהֲתַלְהֵבוֹת שְׂבָאָדָם לְדַכְרִים
 שְׂבָקֻדְשָׁה, אִף מִתָּר גַּם לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְעִנְיַי רְשׁוּת, וְעִנְיַי
 הַעוֹלָם הַזֶּה. עַל כֵּן מְלַמֶּדֶת אוֹתֵנוּ הַתּוֹרָה, אֶת הַדָּם וְהַחֹלֵב
 חֲיִבִּים לְהַקְרִיב עַל הַמִּזְבֵּחַ - אֶת הַמַּעֲנוּג וְהַהֲתַלְהֵבוֹת
 שְׂבָאָדָם יֵשׁ לְשֹׁמֵר אִף וְרַק לְדַכְרִים שְׂבָקֻדְשָׁה, וְלֹא לְשׁוֹם
 מִטְרָה אַחֲרָת.

חמישי ח וַאֲלֵהֶם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל
 וּמִן־הַגֵּר אֲשֶׁר־יִגֹּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר־יַעֲלֶה עִלָּה
 אוֹיֵבָח: וְאֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יָבִיִּאוּ
 לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַיהוָה וּנְכַרְתָּ הָאִישׁ הַהוּא מִעַמּוֹ:
 וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם
 אֲשֶׁר יֹאכַל כֹּל־דָּם וְנִתְתִּי פָנָי בְּנַפְשׁ הַאֲכֹלָת
 אֶת־הַדָּם וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמּוֹה: כ כִּי נִפְשׁ
 הַבָּשָׂר בָּדָם הוּא וְאֲנִי נִתְתִּיו לָכֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ
 לְכַפֵּר עַל־נַפְשׁוֹתֵיכֶם כִּי־הַדָּם הוּא בְּנַפְשׁ יִכְפֹּר:
 ג עַל־כֵּן אֲמַרְתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כֹּל־נַפְשׁ מִכֶּם
 לֹא־תֹאכַל דָּם וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם לֹא־יֹאכַל
 דָּם: וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגֵּר
 בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יִצְוֶה צִיד חַיָּה אוֹ־עוֹף אֲשֶׁר יֹאכַל
 וְשִׁפְךָ אֶת־דָּמוֹ וְכִסְהוּ בַּעֲפָר: ד כִּי־נִפְשׁ כֹּל־
 בָּשָׂר דָּמוֹ בְּנַפְשׁוֹ הוּא וְאָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּם

הַקָּב"ה, רְצוֹן הַקָּב"ה הוּא שְׂבָגִי יִשְׂרָאֵל יִשְׁתַּקְּקוּ וְיִתְקַרְבוּ
 אֶל הַקָּב"ה, אִף יַחַד עִם זֶה שְׁלִישְׁאָרוֹ בַּעוֹלָם הַזֶּה, וְיִתְפַּכּוּ
 אוֹתוֹ לְדִירָה לְקָב"ה. עַל פִּי זֶה מוּבְנֶת הַכְּפִילוֹת בַּפְּסוּק, מוֹת
 שְׂנֵי בְנֵי אֶחָד הַגִּיעַ כְּתוּצָאָה מִבְּקָרְבָּתָם לְפָנֵי ה' וְנִמְתָּו,
 הַצִּיּוּמָתוֹ מִתָּאֵר אֶת חֲטָאֵם שֶׁל בְּנֵי אֶחָד, שֶׁהִתְקַרְבוּ לַה' עַד
 שְׂצָאָה נִשְׁמָתָם.

שלישי כ וְאֵת חֹלֵב הַחֲטָאֹת יִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ:
 ט וְהִמְשַׁלַּח אֶת־הַשְּׂעִיר לְעִזְאוּל וְכַבֵּם בְּגִדְיוֹ
 וְרַחֵץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֲרֵי־כֵן יָבִיא אֶל־
 הַמַּחֲנֶה: ט וְאֵת פֶּר הַחֲטָאֹת וְאֵת שְׂעִיר
 הַחֲטָאֹת אֲשֶׁר הוּבֵא אֶת־דָּמָם לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ
 יוֹצִיא אֶל־מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשִׂרְפוּ בְּאֵשׁ אֶת־עֲרֹתָם
 וְאֶת־בְּשָׂרָם וְאֶת־פְּרָשָׁם: כ וְהִשְׂרַף אֹתָם וְכַבֵּם
 בְּגִדְיוֹ וְרַחֵץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֲרֵי־כֵן יָבִיא
 אֶל־הַמַּחֲנֶה: כ וְהִיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בְּחֹדֶשׁ
 הַשְּׁבִיעִי בַּעֲשׂוֹר לְחֹדֶשׁ תַּעֲנוּ אֶת־נַפְשׁוֹתֵיכֶם
 וְכַל־מְלֹאכְהָ לֹא תַעֲשׂוּ הַאֲזֹרָח וְהַגֵּר הַגֵּר
 בְּתוֹכְכֶם: ג כִּי־בָיִום הוּא יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְמַתָּה
 אֲתֶכֶם מִכָּל חַטָּאוֹתֵיכֶם לְפָנֵי יְהוָה תִּמְהַרּוּ:
 ד שֶׁבֶת שְׂבֵתוֹן הִיא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־
 נַפְשׁוֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם: ז וְכַפֵּר הַכֹּהֵן אֶת־
 יִמְשַׁח אֹתוֹ וְאֲשֶׁר יִמְלֵא אֶת־יָדָיו לְכַהֵן תַּחַת
 אֲבָיו וְלִבְשׁ אֶת־בְּגָדֵי הַכֹּהֵן בְּגִדֵי הַקֹּדֶשׁ: ח וְכַפֵּר
 אֶת־מִקְדָּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ
 יִכְפֹּר וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל־כָּל־עַם הַקָּהֵל יִכְפֹּר:
 ט וְהִיְתָה־זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל־בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל מִכָּל־חַטָּאוֹתֶם אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר
 צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ

רביעי יז א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: ג דַּבֵּר
 אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בְּנָיו וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
 אֲלֵיהֶם זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר: ג אִישׁ
 אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׂוֹר אוֹ־כֶשֶׁב
 אוֹ־עֵז בַּמַּחֲנֶה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מַחוּץ לַמַּחֲנֶה:
 ד וְאֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יָבִיאוּ לְהַקְרִיב קָרְבָּן
 לַיהוָה לְפָנֵי מִשְׁפַּן יְהוָה דָּם יִחַשֵׁב לְאִישׁ הַהוּא

עֲרוֹתָהּ עָלֶיהָ בַחַיִּיהָ: 10 וְאֵל־אִשָּׁה בְּגֵדַת
מִמָּאתָה לֹא תִקְרַב לְגִלּוֹת עֲרוֹתָהּ: 11 וְאֵל־אִשָּׁת
עִמִּיתָךְ לֹא־תִתֵּן שְׂכַבְתָּךְ לְזָרַע לְמִמָּאת־בָּהּ:
12 וּמִזִּרְעֶךָ לֹא־תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמְּלֹךְ וְלֹא תִחַלֵּל
אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה:

~ נקודות משיחות קודש ~ (תורת מנחם - התנועותיות תשמ"ו ח"ג ע'

(196

בזאת יבוא אהרן אל הקדש (טו, ג)

בזאת: גימטריא שלו ארבע מאות ועשר, רמז לבית
הראשון (רש"י)

על הפסוק "ועתה הניחה לי ויחר אפי בכם ואכלם"
(לאחר חטא העגל), אומר רש"י: עדין לא שמענו שהתפלל
משה עליהם, והוא אומר הניחה לי? אלא כאן פתח לו פתח,
והודיעו שהדבר תלוי בו, שאם יתפלל עליהם, לא יכלם.
ועל דרך זה בענינינו, הרמז שבפתיח, ארבע מאות ועשר -
רמז לבית ראשון, הוא פתיחת פתח לבני ישראל, שאם
ישמעו לקב"ה, ולא יחטאו, תבטל ההגבלה של מספר
השנים, ובית המקדש הראשון ישאר נצחי.

שביעי 13 וְאֶת־זִכְרֹךָ לֹא תִשְׁכַּח מִשְׁפָּבֵי אִשָּׁה
תּוֹעֵבָה הוּא: 14 וּבְכָל־בְּהֵמָה לֹא־תִתֵּן שְׂכַבְתָּךְ
לְמִמָּאת־בָּהּ וְאִשָּׁה לֹא־תַעֲמֹד לְפָנָי בְּהִמָּוֶה
לְרַבֵּעָה תָּבֵל הוּא: 15 אֶל־תִּטְמָאוּ בְכָל־אֵלֶּה כִּי
בְכָל־אֵלֶּה נִטְמָאוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־אֲנִי מְשַׁלַּח
מִפְּנֵיכֶם: 16 וְהִטְמָא הָאָרֶץ וְאִפְקֹד עֲוֹנָה עָלֶיהָ
וְתִקָּא הָאָרֶץ אֶת־יֹשְׁבֵיהָ: 17 וּשְׁמֵרְתֶם אֹתָם
אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי וְלֹא תַעֲשׂוּ מִכָּל
הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה הַאֲזִיחַ וְהִגֵּר הִגֵּר בְּתוֹכְכֶם:
18 כִּי אֶת־כָּל־הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵל עָשׂוּ אֲנֹשֵׁי־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר לְפָנֶיכֶם וְהִטְמָא הָאָרֶץ: 19 וְלֹא־תִקְיֹא
הָאָרֶץ אֹתְכֶם בְּטִמְאַכֶם אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר קָאָה
אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר לְפָנֶיכֶם: 20 כִּי כָל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפֹשׁוֹת הַעֲשִׂית
מִקְרָב עִמָּם: 21 וּשְׁמֵרְתֶם אֶת־מִשְׁמֵרְתַי לְבִלְתִּי
עֲשׂוֹת מַחֲקוֹת הַתּוֹעֵבוֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיכֶם
וְלֹא תִטְמָאוּ בָּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: פפפ

כָּל־בֶּשֶׂר לֹא תֹאכְלוּ כִּי נֶפֶשׁ כָּל־בֶּשֶׂר דָּמוֹ הוּא
כָּל־אֹכְלוֹ יִפְרֹת: 10 וְכָל־נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל גְּבִלָה
וּטְרֵפָה בְּאֲזִיחַ וּבְגֵר וּכְבֹס בְּגָדָיו וְרִחַץ בַּמַּיִם
וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב וְטָהָר: 11 וְאִם לֹא יִכְבֹּס וּבִשְׂרוּ
לֹא יִרְחֹץ וְנִשְׂא עֲוֹנוֹ: פ יח 12 וַיִּדְבֵּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 13 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: 14 כַּמַּעֲשֵׂה אֶרֶץ־
מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁכַּחְתֶּם־בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וּכַמַּעֲשֵׂה
אֶרֶץ־כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֹתְכֶם שָׁמָּה לֹא
תַעֲשׂוּ וּבְחַקְתִּיהֶם לֹא תִלְכוּ: 15 אֶת־מִשְׁפָּטַי
תַעֲשׂוּ וְאֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לְלַבֵּת בָּהֶם אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם: 16 וּשְׁמֵרְתֶם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי
אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם אֲנִי יְהוָה: 17

ששי 18 אִישׁ אִישׁ אֶל־כָּל־שָׂאֵר בִּשְׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ
לְגִלּוֹת עֲרוֹה אֲנִי יְהוָה: 19 עֲרוֹת אַבִּיךָ וְעֲרוֹת
אִמְךָ לֹא תִגַּלֶּה אִמְךָ הוּא לֹא תִגַּלֶּה עֲרוֹתָהּ: 20
21 עֲרוֹת אִשְׁת־אַבִּיךָ לֹא תִגַּלֶּה עֲרוֹת אַבִּיךָ
הוּא: 22 עֲרוֹת אַחֹתְךָ בִּת־אַבִּיךָ אוֹ בִּת־אִמְךָ
מוֹלֶדֶת בֵּית אוֹ מוֹלֶדֶת חוּץ לֹא תִגַּלֶּה
עֲרוֹתָן: 23 עֲרוֹת בִּת־בְּנִיךָ אוֹ בִּת־בְּתוּלָה לֹא
תִגַּלֶּה עֲרוֹתָן כִּי עֲרוֹתֶיךָ הֵנָּה: 24 עֲרוֹת
בִּת־אִשְׁת־אַבִּיךָ מוֹלֶדֶת אַבִּיךָ אַחֹתְךָ הוּא לֹא
תִגַּלֶּה עֲרוֹתָהּ: 25 עֲרוֹת אַחֹת־אַבִּיךָ לֹא
תִגַּלֶּה שָׂאֵר אַבִּיךָ הוּא: 26 עֲרוֹת אַחֹת־אִמְךָ
לֹא תִגַּלֶּה כִּי־שָׂאֵר אִמְךָ הוּא: 27 עֲרוֹת
אֶחָי־אַבִּיךָ לֹא תִגַּלֶּה אֶל־אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרַב
דְּדַתְךָ הוּא: 28 עֲרוֹת כָּל־תְּלִיךָ לֹא תִגַּלֶּה אִשְׁת־
בְּנִיךָ הוּא לֹא תִגַּלֶּה עֲרוֹתָהּ: 29 עֲרוֹת אִשְׁת־
אֶחָיךָ לֹא תִגַּלֶּה עֲרוֹת אֶחָיךָ הוּא: 30 עֲרוֹת
אִשָּׁה וּבָתּוּלָה לֹא תִגַּלֶּה אֶת־בִּת־בְּנִיךָ וְאֶת־בִּת־
בְּתוּלָה לֹא תִקַּח לְגִלּוֹת עֲרוֹתָהּ שָׂאֵרָה הֵנָּה זְמָה
הוּא: 31 וְאִשָּׁה אֶל־אַחֹתָהּ לֹא תִקַּח לְצִדָּר לְגִלּוֹת

חצי קריש

וַתִּגְדַּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֹה רַבָּא. אַמֵּן בְּעֶלְמָא דִּי בְרָא
 כְּרַעוּתָהּ וַיִּמְלִיד מַלְכוּתָהּ, וַיִּצְמַח פּוּרְקָנָהּ וַיִּקְרַב
 מְשִׁיחָהּ. אַמֵּן בְּתַיִיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל,
 בְּעֶגְלָא וּבְזֵמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אַמֵּן: אַמֵּן יְהִי שְׁמֵה רַבָּא מְבָרַךְ
 לְעַלְמֵי וּלְעַלְמֵי עֵלְמֵי. יְתַבְרַךְ: יְהִי שְׁמֵה רַבָּא מְבָרַךְ לְעַלְמֵי
 וּלְעַלְמֵי עֵלְמֵי. יְתַבְרַךְ, וַיִּשְׁתַּבַּח, וַיִּתְפָּאֵר, וַיִּתְרוֹמֵם,
 וַיִּתְנַשֵּׂא, וַיִּתְהַדָּר, וַיִּתְעַלֶּה, וַיִּתְהַלָּל, שְׁמֵה דְקֻדְשָׁא
 בְּרִידָא הוּא. אַמֵּן לְעֵלְמָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא,
 הַשְּׁבַחְתָּא וְנַחְמָתָא, דְאִמְרִין בְּעֶלְמָא, וְאִמְרוּ אַמֵּן: אַמֵּן

מפְטִיר כה וְלֹא־תִקְיֹא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמְאֲכֶם
 אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר קָאָה אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם: כַּטְּבִי
 כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֹהִים וּנְכַרְתּוּ
 הַנִּפְשׁוֹת הַעֲשׂוֹת מִקְרֵב עִמָּם: וְשִׁמְרַתֶּם אֶת־
 מִשְׁמַרְתִּי לְכַלְתִּי עֲשׂוֹת מַחְקוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר
 נַעֲשׂוּ לִפְנֵיכֶם וְלֹא תַטְמְאוּ בָהֶם אֲנִי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם: פפפ

פ' פסוקים, כ"י כ"ל סימן. ער"ו סימן.

בעת הגבהת הספר תורה ואמירת וזאת התורה – אין מנהגנו להראות באצבע. * מנהגנו: מגביה הספר תורה ולאחרי שמראה אותה לקהל חוזר ומניחה על הבימה וגוללה בעצמו. ואז יושב על הספסל ואחר כורך המפה (= חוגר באבנט ועוטף במעיל). * כשמגביהין הספר תורה להראות הכתב לעם, כל אדם ישתדל לקרב עצמו לבימה כדי שיוכל לקרא מה שכתוב בספר תורה בעת הגבהת הספר תורה, ויאמר:

וְזֹאת הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

עֵינֵי־חַיִּים הִיא לַמְחֻזְקִים בָּהּ, וְתַמְכִּיָּה מֵאֲשֶׁר. דְּרַכִּיָּה דְרַכִּי־נַעַם, וְכַל־נִתְיַבְתִּיָּה שְׁלוֹם. אַרְךָ יָמִים בְּיַמִּינָהּ, בְּשִׂמְלֵה עֵשֶׂר וּכְבוֹד. יי חפץ למען צדקו, יגדיל תורה ויאדיר:

מדייקים לגלול הספר תורה נגד התפר, שמקום התפר יהיה באמצע הספר תורה מבחוץ. * האבנט חוגרים בתחילת שליש התחתון של הספר תורה.

לא יתחיל המפטיר להפטיר עד שיגמור הגולל לגלול הספר תורה, כדי שגם הגולל יוכל להבין ולשמוע ממנו, שחובה היא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר תורה.

ברכת ההפטרה לפניה

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בְּנִבְיָאִים טוֹבִים וְרָצָה בְּדַבְרֵיהֶם
 הַנְּאֻמִּים בְּאֵמַת בְּרוּךְ אַתָּה יי הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל
 עַמּוֹ וּבְנִבְיָאֵי הָאֵמַת וְצַדִּיק:

חובה הוא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר תורה. לפיכך, לא יקראו שנים ההפטרה כאחד בקול רם ששני קולות אין נשמעים, ויש נוהגים מטעם הידוע להם, שלא לסמוך על שמיעה בלבדה, אלא הם בעצמם קורין ההפטרה ושומעין הברכות מפי המפטיר. ומכל מקום, צריכים ליוזר שלא יקראו בקול רם אלא בנחת (מלה במלה עם המפטיר).

שולחן ערוך אדמו"ר הוקן, חלק ב סימן רפד סעיף יא

הפטרת אחריימות לקריאה בציבור ולשנים מקרא

ואחד תרגום עמוס פרק ט

ט וְהָלֹא כִבְנֵי כְּשִׂיִם אַתֶּם לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
 נְאֻם־יְהוָה הָלֹא אֶת־יִשְׂרָאֵל הֵעֲלִיתִי מֵאֶרֶץ
 מִצְרַיִם וּפְלִשְׁתִּיִם מִכַּפְתּוֹר וְאַרְם מִקִּיר: ה הִנֵּה

הפְלִשְׁתִּים שְׂמוּצָאִם מִכַּפְתּוֹר וְנָלוּ מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים לְמִקְוֹמוֹת אַחֲרֵיהֶם, וְכִי אֵעֲלֶה אוֹתָם מִמְּקוֹם גְּלוּתָם. וְאַרְם מִקִּיר, וְכִשְׁבָּא מִלְךְ אֲשׁוּר

ביאור על ההפטרה מתוך החומשים
 ע"פ שי למורא

ז כִּבְנֵי כְּשִׂיִם אַתֶּם לִי, כְּמוֹ בְנֵי כּוּשִׁיִם שֶׁהֵם
 עֲבָדִים לְאֲדוֹנֵיהֶם עֲבָדוֹת עוֹלָם, כֵּן אַתֶּם עֲבָדִים לִי
 כָּל יְמֵי עוֹלָם. הִלָּא אֶת יִשְׂרָאֵל הֵעֲלִיתִי מֵאֶרֶץ
 מִצְרַיִם, שֶׁהִיא הָעֲלִיָּה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית
 עֲבָדִים, לְכֵן אַתֶּם לִי לְעֲבָדִים. וּפְלִשְׁתִּיִם
 מִכַּפְתּוֹר וְאַרְם מִקִּיר, וְכִי אֵעֲלֶה אֶת
 הַפְּלִשְׁתִּים שְׂמוּצָאִם מִכַּפְתּוֹר וְנָלוּ מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים לְמִקְוֹמוֹת אַחֲרֵיהֶם, וְכִי אֵעֲלֶה אוֹתָם מִמְּקוֹם גְּלוּתָם. וְאַרְם מִקִּיר, וְכִשְׁבָּא מִלְךְ אֲשׁוּר

והגלה את ארם ל"קיר" (כמו שכתוב במלכים ב' טו, טז), וכי אעלה אותם משם. ורצה לומר, הואיל ולא עשיתי ולא אעשה לאמה אחרת כפי שעשיתי עמכם, לכן קנויים אתם לי לעבדים. (ח) בממלכה תחטאה, היא המלכות של אפרים. את בית יעקב, את המון העם לא אשמיר לגמרי, אלא את המלוכה בלבד אשמיר. (ט) והנעותי, מלשון הנעה ונרנר. בפברת, מין נפה להפדרת עפר ופסלת מוגרני החטה. ולא יפול צרור ארץ, שגרני החטה הטובים וכן צרור שהוא עבה מנקבי הפברה אינם גופלים לארץ. כן ותנועעו ישראל ויטלטלו בכל הגוים, ולא יפלו לארץ אלא חטאים שבהם הדומים לעפר ולפסלת. (י) לא תגיש, לא תתקרב. ותקדים, ולא תמחר. בעדינו, בעד מעשינו, שהם אומרים מקרה הוא בעולם. (יא) ביום ההוא, ביום הגאולה. את סבת דויד, את מלכות דויד. ונקראת "סבה" כי היא סוככת על העם. הנפלת, אשר נפלה והשפלה בזמן הגלות. ונדרתי את פריציהו, שלא יהיה מלך אחר על שבטים אחרים, שלא יהיה שום פריצה במלכות בית דויד. והרסתיו אקים, ההריסה שהיתה במלכות בית דויד כל ימי הגלות שלא מלכו בלל, הרי אז אקים אותה. בימי עולם, כמו שהיתה מאז בימי דויד עצמו. (יב) למען יירשו וגו', הפסוק כמו הפוך, "למען יירשו אשר נקרא שמי עליהם, את שארית אדום וכל אויביהם הגוים". (יג) ונגיש חורש בקצור, כלומר, הרבה תבואה תצמח, ויהיו עוסקים בקצירה עד זמן המרישה, והחורש והקוצר יפגשו זה בזה. ודרך ענבים במושף הנדרע, ויהיו עוסקים בריכת הענבים עד הוריעה. והטיפו ההרים עסים, רבוי צמיחת ענבים ושאר הפרות, כאלו יזוב מההרים וין טוב ומתוק ושאר מושקים של פרות. עיני פתישה וסחיטת פרות. מלשון "ועסותם רשעים" (מלאכי ג, א). תתמוגגנה, על דרך משל, כאלו הגבעות נמגו ונמסו מרובי החלב שזב עליהן מן הצאן. ואף על פי שלא נזכר החלב בפסוק, כך היא הכונה, כדרך המקרא לקצר במקום המובן מאליה או במקום אחר, (כן נאמר "טיפו ההרים עסים והגבעות תלכנה חלב" (ירמיהו ד, יד) ו"שבתיו, אעמיד בהשקט ומרגוע. כמו "בשובה ונחת תושעו" (ישעיהו טו, ז). את שבות עמי, את בני השבי של בני עמי ישראל. נשמות, שהיו שוממות בזמן הגלות. ושתו את יינם, כלומר, שלא יהיה יגיעם לריק, ולא יבואו אויבים עליהם. (טו) ונטעתים, אני אטעם, פעץ הנטוע היטב, שלא יזו ממקומו, כלומר, שלא יגלו עוד מארצם. אמר ה' אלהיך, ככה הוא מאמר הקב"ה לנביא עמוס.

עיני | אדני יהוה בממלכה החטאה והשמדתי
אתה מעל פני האדמה אפס פי לא השמיד
אשמיר את בית יעקב נאם יהוה: ט פריהנה אנכי
מצוה והנעותי בכל הגוים את בית ישראל באשר
ינוע בפברה ולא יפול צרור ארץ: י פתרב ימותו
כל חטאי עמי האמרים לא תגיש ותקדים בעדינו
הרעה: יא ביום ההוא אקים את סבת דויד הנפלת
וגדרתי את פריציהו והרסתיו אקים ובניתייה בימי
עולם: יב למען יירשו את שארית אדום וכל
הגוים אשר נקרא שמי עליהם נאם יהוה עשה
זאת: יג הנה ימים באים נאם יהוה ונגש חורש
בקצור ודרך ענבים במושף הנדרע והטיפו ההרים
עסים וכל הגבעות תתמוגגנה: יד ושבתיו את
שבות עמי ישראל ובנו ערים נשמות וישבו ונטעו
כרמים ושתו את יינם ועשו גנות ואכלו את
פריהם: טו ונטעתים על אדמתם ולא ינתשו עוד
מעל אדמתם אשר נתתי להם אמר יהוה אלהיך:

לאחר שמסיים ההפטרס יאמר המפטיר ברכות אלו

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, צור כל העולמים, צדיק בכל הדורות,
האל הנאמן האומר ועושה, המדבר ומקיים, שכל דבריו אמת וצדק:
נאמן, אתה הוא יי אלהינו ונאמנים דברייך, ודבר אחד מדברייך אהור לא
ישוב ריקם, כי אל מלך נאמן ורחמן אתה. ברוך אתה יי, האל הנאמן בכל
דבריו:

רַחֵם, עַל צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיִּינוּ, וְלַעֲלוּבַת נַפְשׁ תּוֹשִׁיעַ וּתְשַׁמַּח בְּמַהֲרָה
בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ. מְשַׁמַּח צִיּוֹן בְּבִנְיָה:

שְׂמַחֲנוּ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, בְּאַלְיָהוּ הַנְּבִיא עֲבָדֶךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ,
בְּמַהֲרָה יָבֹא וַיַּגֵּל לַבָּנוּ, עַל כְּסֹאוֹ לֹא יֵשֵׁב זֶר, וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד
אַחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קִדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ, שְׂלֹא יִכְפֹּה גֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מִגֵּן דָּוִד:

עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה, שְׁנַתָּת לָנוּ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ לְקִדְשָׁה וְלִמְנוּחָה, לְכָבוֹד וְלִתְפָאֶרֶת. עַל הַכֹּל, יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ
מוֹדִים לָךְ, וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ. יִתְבָּרַךְ שְׁמֶךָ בְּפִי כָל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: בְּרוּךְ
אַתָּה יְיָ, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

תחילת זמן קידוש לבנה באה"ק:
ליל שני, ז' ניסן

אגרות קודש

ב"ה, כ"ט אדר"ר, תשכ"ב
ברוקלין.
שלום וברכה!

במענה למכתבו בו כותב אשר עד עתה לא הצליח בעבודה ובעניינים שניסה לעסוק בהם, ושואל
דרך בזה.

וע"פ המבואר בתורתנו תורת חיים מהעצות היעוצות בהנוגע להאמור, אשר בכל יום חול
בבקר קודם הנחת התפילין, יפריש פרוטות אחדות לצדקה, ולאחרי כן יתפלל בלב שלם לבורא עולם
יוצר האדם ומנהיגו.

כמובן הכוונה שיהי' זה בתוככי כללות הנהגה מתאימה בחיי היום יומי, כפי הוראות תורתנו
תורת חיים, ולאחרי החלטה להתנהג כאמור והתחלה בזה, תקותי חזקה שישתנה מזלו לטובה אף
שאינ אתנו יודע עד מה, אם יהי' זה תומ"י או לאחר משך זמן קצר, וגם זה תלוי בתוקף אמונתו
ובטחונו אשר השי"ת הוא הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים כנוסח הברכה שתקנו לנו
אנשי כנסת הגדולה, וככל שיוסיף בבטחונו תוקדם הברכה ויתוסף בה.

אלא שמתחלה צריך לבדוק התפילין שלו ולדעת ברור אשר כשרות הן.

ואחכה לבשורות טובות בהאמור והרי נמצאים אנו בחדש אדר, חדש הצלחה ליהודים בכל
עניינם וכמה שכתוב ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, ועיין פירוש כתוב זה במסכת מגילה
דף ט"ז ע"ב.

בברכה לבשו"י בכל האמור

לוח זמנים לשבוע פרשת אחרי מות - שבת הגדול בערים שונות בעולם

זמני יום ראשון ויום שבת
(ח) = שעון חורף (ק) = שעון קיץ

יצאת שבת	כניסת שבת	צאת הכוכבים		שקיעה		סוף זמן תפילה		סוף זמן קריאת שמע				זריחה		מדינה ועיר
								אדמוה"ז		מג"א				
		ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	
19:44	18:47	19:34	19:29	19:07	19:03	10:33	10:37	9:27	9:32	8:52	8:57	6:17	6:24	באר שבע (ק)
19:45	18:37	19:35	19:30	19:08	19:04	10:32	10:36	9:26	9:30	8:50	8:55	6:14	6:22	חיפה (ק)
19:43	18:30	19:33	19:28	19:11	19:07	10:32	10:35	9:25	9:30	8:50	8:55	6:14	6:22	ירושלים (ק)
19:45	18:47	19:35	19:30	19:08	19:04	10:33	10:37	9:27	9:32	8:52	8:57	6:16	6:23	תל אביב (ק)
20:29	19:21	20:15	20:06	19:41	19:32	10:41	10:46	9:31	9:38	8:43	8:51	6:11	6:23	אוסטריה, וינה (ק)
18:37	17:41	18:26	18:35	17:58	18:07	10:28	10:28	9:30	9:28	8:54	8:52	6:44	6:38	אוסטרליה, מלבורן (ח)
20:27	19:21	20:14	20:05	19:41	19:32	10:44	10:49	9:35	9:42	8:49	8:57	6:16	6:28	אוקראינה, אודסה (ק)
20:03	18:55	19:49	19:40	19:14	19:06	10:15	10:20	9:06	9:13	8:18	8:26	5:46	5:58	אוקראינה, דונייצק (ק)
20:15	19:07	20:01	19:52	19:26	19:17	10:26	10:31	9:17	9:23	8:28	8:36	5:56	6:08	אוקראינה, דנייפרופטרובסק (ק)
20:46	19:35	20:31	20:21	19:55	19:45	10:51	10:56	9:41	9:48	8:50	8:59	6:19	6:32	אוקראינה, ז'יטומיר (ק)
20:39	19:28	20:24	20:14	19:47	19:38	10:43	10:49	9:33	9:40	8:42	8:51	6:11	6:24	אוקראינה, קייב (ק)
20:51	19:46	20:38	20:30	20:05	19:58	11:11	11:16	10:02	10:08	9:17	9:24	6:44	6:55	איטליה, מילאנו (ק)
18:49	18:00	18:40	18:42	18:18	18:20	10:14	10:15	9:11	9:13	8:42	8:44	6:12	6:13	אקוואדור, קיטו (ח)
19:11	18:17	19:01	19:08	18:34	18:42	11:01	11:01	10:02	10:01	9:28	9:26	7:15	7:10	ארגנטינה, בואנוס איירס (ח)
20:00	19:03	19:49	19:58	19:19	19:28	11:55	11:54	10:57	10:55	10:19	10:16	8:12	8:06	ארגנטינה, ברילוצ'ה (ח)
20:22	19:22	20:11	20:04	19:41	19:35	10:56	11:00	9:49	9:54	9:09	9:15	6:34	6:43	ארה"ב, בולטימור (ק)
20:14	19:13	20:02	19:55	19:32	19:26	10:45	10:49	9:37	9:43	8:57	9:03	6:22	6:31	ארה"ב, ברוקלין (ק)
20:15	19:13	20:03	19:56	19:33	19:26	10:46	10:50	9:38	9:43	8:57	9:03	6:22	6:32	ארה"ב, גרסי סיטי (ק)
20:54	19:51	20:41	20:34	20:10	20:04	11:21	11:25	10:13	10:19	9:31	9:37	6:56	7:06	ארה"ב, דטרויט (ק)
20:23	19:28	20:13	20:09	19:47	19:43	11:14	11:18	10:08	10:12	9:34	9:38	6:58	7:05	ארה"ב, האוסטון (ק)
19:59	19:02	19:48	19:44	19:21	19:17	10:44	10:47	9:37	9:42	9:01	9:06	6:25	6:33	ארה"ב, לוס אנג'לס (ק)
20:18	19:24	20:08	20:05	19:43	19:40	11:15	11:18	10:09	10:13	9:36	9:41	7:01	7:07	ארה"ב, מיאמי (ק)
20:11	19:10	19:59	19:52	19:29	19:22	10:41	10:45	9:33	9:39	8:52	8:58	6:17	6:27	ארה"ב, ניו הייבן (ק)
20:11	19:09	19:59	19:52	19:28	19:22	10:39	10:44	9:31	9:37	8:50	8:56	6:15	6:25	ארה"ב, שיקגו (ק)
18:58	18:09	18:49	18:53	18:26	18:30	10:36	10:36	9:35	9:35	9:05	9:05	6:40	6:39	בוליביה, לה-פס (ח)
21:26	20:14	21:11	21:00	20:33	20:23	11:27	11:33	10:17	10:24	9:24	9:34	6:54	7:07	בלגיה, אנטוורפן (ק)
21:25	20:13	21:10	20:59	20:33	20:23	11:28	11:33	10:17	10:25	9:26	9:35	6:55	7:08	בלגיה, בריסל (ק)
18:29	17:38	18:20	18:25	17:55	18:01	10:11	10:12	9:11	9:11	8:40	8:40	6:19	6:17	ברזיל, סאן פאולו (ח)
18:18	17:27	18:08	18:13	17:44	17:49	9:59	9:59	8:59	8:59	8:28	8:28	6:07	6:05	ברזיל, ריו-דה-ז'נירו (ח)
20:45	19:35	20:29	20:19	19:52	19:42	10:45	10:51	9:35	9:42	8:42	8:51	6:12	6:25	בריטניה, לונדון (ק)
21:00	19:47	20:44	20:32	20:04	19:53	10:52	10:58	9:41	9:49	8:45	8:55	6:17	6:31	בריטניה, מנצ'סטר (ק)
20:54	19:40	20:38	20:27	20:00	19:49	10:51	10:56	9:40	9:48	8:45	8:55	6:16	6:30	גרמניה, ברלין (ק)
21:05	19:55	20:51	20:41	20:14	20:05	11:11	11:16	10:01	10:08	9:10	9:19	6:39	6:52	גרמניה, פרנקפורט (ק)
18:29	17:37	18:19	18:25	17:54	18:00	10:12	10:13	9:13	9:12	8:41	8:40	6:22	6:19	דרום אפריקה, יוהנסבורג (ח)
19:28	18:37	19:19	19:17	18:55	18:54	10:34	10:37	9:30	9:33	8:59	9:02	6:24	6:29	הודו, מומבאי (ח)
19:24	18:33	19:14	19:13	18:51	18:49	10:31	10:33	9:26	9:29	8:55	8:59	6:20	6:25	הודו, פונה (ח)
20:17	19:09	20:03	19:54	19:29	19:20	10:30	10:35	9:21	9:28	8:34	8:42	6:01	6:13	הונגריה, בודפשט (ק)
20:19	19:18	20:07	20:00	19:37	19:30	10:50	10:54	9:42	9:48	9:01	9:07	6:26	6:36	טורקיה, איסטנבול (ק)
20:38	19:39	20:27	20:21	19:58	19:53	11:16	11:20	10:08	10:14	9:30	9:35	6:54	7:03	יוון, אתונה (ק)
20:36	19:29	20:23	20:14	19:49	19:41	10:52	10:57	9:42	9:49	8:56	9:04	6:23	6:35	מולדובה, קישינב (ק)

לוח זמנים לשבוע פרשת אחרי מות - שבת הגדול בערים שונות בעולם

קצא

זמני יום ראשון ויום שבת
(ח) = שעון חורף (ק) = שעון קיץ

יציאת שבת	כניסת שבת	צאת הכוכבים		שקיעה		סוף זמן תפילה		סוף זמן קריאת שמע				זריחה		מדינה ועיר
		ש	א	ש	א	ש	א	אדמוה"ז		מג"א		ש	א	
								ש	א	ש	א			
19:26	18:35	19:17	19:15	18:53	18:51	10:31	10:34	9:27	9:30	8:56	8:59	6:21	6:25	מקסיקו, מקסיקו סיטי (ח)
18:44	17:43	18:31	18:42	17:59	18:10	10:40	10:39	9:43	9:40	9:02	8:59	7:01	6:53	ניו-זילנד, קרייסטצ'רץ (ח)
19:02	18:08	18:52	18:49	18:27	18:24	9:57	10:01	8:52	8:56	8:18	8:23	5:43	5:49	נפאל, קטמנדו (ח)
19:41	18:52	19:32	19:33	19:10	19:11	11:04	11:06	10:01	10:03	9:33	9:35	7:01	7:03	סינגפור, סינגפור (ח)
20:23	19:09	20:07	19:56	19:29	19:18	10:20	10:26	9:10	9:17	8:16	8:25	5:46	6:00	פולין, ורשא (ק)
18:36	17:47	18:27	18:31	18:05	18:08	10:10	10:11	9:09	9:10	8:40	8:41	6:13	6:13	פרו, לימה (ח)
21:09	20:04	20:56	20:48	20:23	20:15	11:28	11:33	10:19	10:26	9:34	9:41	7:01	7:12	צרפת, ליאון (ק)
21:27	20:18	21:13	21:03	20:38	20:29	11:37	11:42	10:27	10:34	9:38	9:46	7:06	7:18	צרפת, פריז (ק)
18:35	17:46	18:26	18:27	18:03	18:04	9:55	9:57	8:52	8:54	8:23	8:25	5:51	5:53	קולומביה, בוגוטה (ח)
20:42	19:38	20:29	20:22	19:57	19:50	11:06	11:10	9:57	10:03	9:14	9:21	6:40	6:50	קנדה, טורונטו (ק)
20:23	19:17	20:09	20:01	19:37	19:29	10:42	10:46	9:33	9:39	8:48	8:55	6:14	6:25	קנדה, מונטריאול (ק)
19:54	18:56	19:43	19:38	19:15	19:10	10:37	10:41	9:30	9:35	8:53	8:59	6:18	6:26	קפריסין, לרנקה (ק)
21:52	20:34	21:35	21:22	20:54	20:42	11:39	11:45	10:28	10:36	9:28	9:39	7:01	7:16	רוסיה, ליובאוויטש (ק)
21:29	20:09	21:11	20:58	20:29	20:17	11:12	11:18	10:00	10:08	8:59	9:10	6:33	6:48	רוסיה, מוסקבה (ק)
20:53	19:46	20:40	20:31	20:06	19:57	11:08	11:13	9:59	10:05	9:12	9:20	6:39	6:51	רוסיה, רוסטוב על-הדון (ק)
20:58	19:51	20:45	20:36	20:11	20:02	11:13	11:18	10:03	10:10	9:16	9:24	6:44	6:55	שווייץ, ציריך (ק)
19:03	18:13	18:54	18:53	18:31	18:30	10:15	10:18	9:11	9:14	8:41	8:44	6:07	6:11	תאילנד, בנגקוק (ח)

סדר מצות הדלקת נרות לשבת קודש

מצוה זו שייכת גם לבנות ישראל, ועד לילדה קטנה ... אפילו אם היא בת שנה וכבר מתחילה לדבר ויכולה להדליק ולברך ... ביחד עם אחיותי, ועל אחת כמה וכמה אמה שמדליקה לאחריהן, כדי שתוכל לעזור להן בהדלקת הנר.

תורת מנחם תשמ"ט חלק ד' עמ' 378

ויש להשפיע גם על בנות קטנות שהגיעו לחינוך, שגם הן תדלקנה נרות שבת וחג, כמדובר כמה פעמים. ואפילו אם הדבר מוטל בספק, אם היא כבר הגיעה לחינוך או לא - גם אז כדאי שיאיר מזלה שבוע קודם או כמה ימים קודם!

משיחות י"ג תשרי תשד"מ סכ"ח - התוונדויות תשד"מ ח"א עמ' 162

זמן הדלקת הנרות הוא כפי המתפרסם בכל מקום ומקום על ידי הגורמים המוסמכים - אסור בשום אופן להדליק לאחר זמן זה.

מנהגן הטוב של בנות ישראל ... להפריש לצדקה לפני הדלקת הנרות - כמובן כאשר הדלקת הנרות היא ביום חול. אסור לטלטל ח"ו את קופת הצדקה לאחר ההדלקה ולכן צריכים להניחה לכתחילה [=לפני כניסת השבת ולפני ההדלקה] במקום שתישאר שם עד לאחר הברלה.

מדליקים את הנרות ואחרי כן מברכים:

**בְּרִיךְ אֱתָהּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק
נֵר שֶׁל שַׁבַּת קֹדֶשׁ:**

תפלת הדרך

צריך לאומרה כשהחזיק בדרך חוץ לעיר ביום ראשון כשנוסע מביתו, וטוב לומר מעומד אם אפשר בקל. ובשאר הימים שמתעכב בדרך עד שובו לביתו יאמר אותה בכל בוקר אפילו במלון ויחתום ברוך אתה שומע תפלה בלי הזכרת שם: יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתוליכנו לשלום ותצעידנו לשלום ותדריכנו לשלום ותסמכנו לשלום, ותגיענו למחוז הפצנו לחיים ולשמחה ולשלום, (ואם דעתו לחזור מיד אומר ותחזירנו לשלום), ותצילנו מכף כל-אויב ואורב ולקטים וחיית רעות בדרך ומפל-פורעניות המתרגשות ובאות לעולם. ותשלח ברכה בכל-מעשה ידנו, ותתנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל-רואינו, ותגמלנו חסדים טובים ותשמע קול תפלתנו כי אתה שומע תפלת כל-פה: ברוך אתה יי, שומע תפלה:

לזכות

לוי שי' הלוי בן חנה

וזוגתו **אולגה שרח** בת תמר

ויוצאי חלציהם

צבי' ובעלה דוד הלוי אליעזרוב

שלום יצחק הלוי וזוגתו **אורלי**

רות ובעלה אפרים הלוי יליזרוב

זבולון הלוי וזוגתו **רות**

חגית ובעלה גבריאל סופייב

שמעי' הלוי וזוגתו **מוריאל**

אילת, יהושע הלוי ואור אבנר הלוי שיחיו

לבייב

ניתן להשיג שיחות קודש ומאמרי דא"ח אלו

פקס: 9606108 3 (972)

P.O.B 373 Kfar Chabad 60840 - ישראל 60840 חב"ד 373

Israel

E-mail: Israel@DvarMalchus.Org USA@DvarMalchus.Org

להורדת קבצים:

Internet: www.DvarMalchus.Org

www.otzar770.com * www.lahak.org * www.Chasidut.TV

הערות ותיקונים ניתן לשלוח ל:

E-mail: chazak@zahav.net.il - www.chazak.co.il

Dvar Malchus
Issue # 00420
06/04/2014

P.P.
שולם
1949
תל אביב

2 3 0 4 - 3 3 7 7